

Sangola Eenyakune

Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

Sangola Eenyakune
Lobala: Sangola Eenyakune New Testament

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Lobala)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
45dc5a8e-f513-5ba3-aad6-e48bd1d5b563

Contents

Matiye	1
Malako	35
Luka	57
Yoane	92
Bitoma	116
Baloma	148
1 Bakoliti	163
2 Bakoliti	178
Bagalatia	187
Baefese	192
Bafilipi	197
Bakolose	201
1 Batesaloniki	205
2 Batesaloniki	209
1 Timote	211
2 Timote	215
Tito	218
Filemo	220
Baebele	221
Zake	232
1 Petelo	236
2 Petelo	240
1 Yoane	243
2 Yoane	248
3 Yoane	249
Yuda	250
Iweninyama sa Maphoo	252

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Matiye

Maphoo ma etatele

O Simo Elaa ya Matiye tomozwa ndongo iinene ya Simo Elaa bo waeyimolaka Malako.

Kasi Simo Elaa ya Matiye embi kula kyesene na bwikye na Simo eyaaka Malako.

O Simo ya Matiye tomozwa maphoo mama:

- Matiye 1-2: Bankoko ba Yesu na ibotama se
- Matiye 3.1-12: Mateya ma Yoane Mobatise
- Matiye 3.13-4.11: Ibatisama na imekama sa Yesu
- Matiye 4.12-18.35: Etoma ya Yesu o Galileya
- Matiye 19.1-20.34: Yesu amani o Galileya akye o Yelusaleme
- Matiye 21.1-27.66: Poso ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Matiye 28.1-20: Iakwa sa Yesu na iwenene se na baekosi

Simo Elaa ya Matiye, kyeweninya obokye Yesu ali Mokonzi ooyeleli bato bee bokonzi pha Nwaphongo. Ambi kula baa na Moteye oobaphe mateya masengyesi na bee pho baabe manzoka oka bato baso.

Bankoko ba Yesu

(Luka 3.23-38)

¹ Kyeka mankombo ma bankoko ba Yesu-Klisto: Yesu ali nkoko wa Davidi, na nkoko wa Abalayama.

²⁻¹¹ Abalayama aboti Izake,

Izake aboti Yakobo,

Yakobo aboti Yuda na banaa nyango,

Yuda aboti Pelesi na Zala nyango wa bee

Tamala,

Pelesi aboti Esilone,

Esilone aboti Lama,

Lama aboti Aminadaba,

Aminadaba aboti Nasone,

Nasone aboti Salamani,

Salamani aboti Boaze (nyango yabaka Laaba),

Boaze aboti Obede (nyango yabaka Luta),

Obede aboti Yese,

Yese aboti mokonzi Davidi,

Davidi aboti Salomo (nyango yabaka nywasi owa zalaka phanza na Uliya),

Salomo aboti Loboama,

Loboama aboti Abiya,

Abiya aboti Asa,

Asa aboti Yozafa,

Yozafa aboti Yolama,
Yolama aboti Azaliya,
Azaliya aboti Yotama,
Yotama aboti Akaza,
Akaza aboti Ezekiya,
Ezekiya aboti Manase,
Manase aboti Amona,
Amona aboti Yosiya,

Yosiya aboti Yoyakime na banaa nyango imbele saakye kye bee na bato ba Isalayele o boombo pha Babilone.

¹²⁻¹⁶ O sima ya bokye kye na bato ba Isalayele o boombo o Babilone,

Yoyakime aboti Salitiyele,

Salitiyele aboti Zolobabele,

Zolobabele aboti Abiudi,

Abiudi aboti Eliyakime,

Eliyakime aboti Azolo,

Azolo aboti Sadoke,

Sadoke aboti Akimi,

Akimi aboti Eliudi,

Eliudi aboti Eleyaza,

Eleyaza aboti Matane,

Matane aboti Yakobo,

Yakobo aboti Zozefu,

Zozefu moloo wa Maliya nyango wa Yesu, okobangye bee Masiya.

¹⁷ Tata oka Abalayama nono oka Davidi wali ba yoo iko mbuka bane. Uta oka Davidi nono wakyende bee na bato ba Isalayele o boombo o Babilone, walekana ba yoo iko mbuka bane. Na o itata imbele sasina tee nono o ibotama sa Masiya, walekana ba yoo iko mbuka bane me.

Ibotama sa Yesu

(Luka 2.1-7)

¹⁸ Ibotama sa Yesu Masiya sabaka bobo:

Nyango Maliya abaka nyawasi owa lukaka Zozefu ilonga, kasi waaba bee naino sa bobutwakyee o ingambi sonoso, Maliya aesi ya ekama na nwiya nywa Bolobo Bosanto. ¹⁹ Moloo nye Zozefu abaka moto wa bosembo, taikaka zinga imosambola o miyo ma bato, amba ya kana imolee obokye bato saeba.

²⁰ Wa baka yo kaumunya babona, anzelu monomo wa Nkolo amba motokolele o ndoto, amba ya wo ne obokye: «Zozefu, nkoko wa Davidi, saila ilonga Maliya, pho ibu silli ne, siuti na mwiya nywa Bolobo.

²¹ Amobota njwana wa lele, waa molaa nkombo Yesu. Eli yo moto owa mobikya bato bee na masumu ma be.»

²² Maphoo maso maamana makyelama pho ya ikokya yaawo Nkolo na munoko nywa moimosi we obokye: ²³ «Ngondo monomo amoekama, amobota njwana wa lele, baamolaa nkombo Emanuel.» Nkombo me kyelukye iwo obokye: «[J]waphongo ali na banga elele yonoyo.»

²⁴ Waa umwa Zozefu, ambakyela nde bo wamowolekye anzelu wa Nkolo, nɔnɔ wa longa yo Maliya. ²⁵ Kasi taika angana ne nɔnɔ waabota yo nwanana we, emba Zozefu amba laa nwanana me nkombo ya Yesu.

2

Bato ba malondo baesi ya kyeka Yesu

¹ Yesu abotamaka o Beteleme ya Yuda, imbele saa baka Elode mokonzi. Nkolo me, banganga baakyekye banyaseesi, bautaka biitokolo munyela. Bamba ya koma o Yelusaleme. ² Bamba ya tuna bɛɛ kye: «Jwana outi bɛɛ ibota, mokonzi nwa bayuda, ali bi? Toweneki nyaseesi we atokosi biye munyela, emba toesi ya mokumbela.»

³ Waa oka mokonzi Elode simo mene, ndondo yamba baa ne, na bato baso ba Yelusaleme. ⁴ Amba ya banga bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko, amba ya batuna elele'ye esengyesi Masiya ibotama. ⁵ Bamba mobuyisa bɛɛ kye: «O Beteleme ya Yuda. Pho moimosi wa Nwaphongo akoma bobo:

⁶ «Ka we, Beteleme, mokyisi nwa Yuda, toli nwanana mokyisi pha o nkyisi ya Yuda. Pho mokonzi munene owa mokaamba bato banga Isalaye, amouta oka ya we.»

⁷ Emba Elode amba ya banga bato ba malondo miibombo pho bamoimole imbele sa tokoloko nyaseesi me.

⁸ Sima amba ya batoma o Beteleme, amba ya wo na bɛɛ obokye: «Kyende okye mituna na moɔ na moɔ pho ya nwanana, bo omoweni, oya nzimola pho na nga na kye mokumbela.» ⁹ Waa oka bɛɛ munoko nwa mokonzi, bamba ya kyende. Bamba ya wene nyaseesi owa wenyekye bɛɛ phanza o mbale ekyetokolo munyela, kakye o boo pha bɛ. Waakoma nyaseesi me o ikolo sa ele eeli nwanana, nyaseesi me amba kye teme. ¹⁰ Bamba tonda na nkyisa waa wene bɛɛ nyaseesi me atemi. ¹¹ Baesi ya nyolo o ingambi, baweni nwanana na nyango Maliya. Bamba kusama pho ya imokumbela, bamba ya ingola bayombo ba bɛ, bamba mophe makabo mama: Wolo, mpaka na mauta ma mile.* ¹² Sima Nwaphongo amba ya bawole o ndoto obokye bɛɛ sakula butwa yaaka Elode. Emba bamba ya butwa o mokyisi nwa bɛɛ mi nzela esuu.

Zozefu, Maliya, na nwanana Yesu baloti o Ezipito

¹³ Waabutwa baa malondo, o sima, anzelu wa Nkolo monomo amba yelega Zozefu o ndoto, amba ya wo ne yokye:

* 2:11 2.11 Mauta me mali ndokolo ngola ekyeingye bɛɛ bolekyele.

«Langwa, kpa nwanana na nyango, lota o Ezipito, ikala omo nɔnɔ waamowo nga na we obokye oya butwa. Pho Elode amoluka nwanana pho ya imoboma.» ¹⁴ Nde na muna mokolo, Zozefu aesi ya teme, akpe nwanana na nyango, amba yakye miibomba o Ezipito. ¹⁵ Abaka omo nɔnɔ waawa Elode. Maphoɔ mamana makyelama pho ya ikokya maphoɔ maawoko Nwaphongo o munoko nwa moimosi we obokye: «Nabangyi nwanana wa nga obokye amane o Ezipito.»

Elode abomi bana baakyiky

¹⁶ Waawene Elode obokye baamalondo bamokose, aokaka yoo ekusi. Amba ya toma batuluku o Beteleme na o nkyisi yaa mambale, babome bana ba bampele baso baali sakokya mbula ibale. Amekaka babona pho atangaka nkolo yaalekanaka tata waawenekye baamalondo nyaseesi. ¹⁷ Maphoɔ maso mamana makyelama bo wawoko moimosi Yilimiya obokye:

¹⁸ «Baokyi ilela siute o Lama, malelo na imiima sa ngongo. Eli Layele kalele bana bɛ, taazingye obokye bamobondo pho bana bɛɛ bawe.»

Zozefu, Maliya na nwanana Yesu bamani o Ezipito

¹⁹ O sima ya iwaa sa Elode, anzelu wa Nkolo amba yelega Zozefu o ndoto o Ezipito. ²⁰ Amba ya wo ne yokye: «Teme, kpa nwanana na nyango, butwa o Isalaye, pho baalukaka iboma nwanana bawe.»

²¹ Zozefu amba ya teme, aesi ya kpa nwanana na nyango, amba ya butwa o Isalaye. ²² Kasi waaoka Zozefu obokye Arkelaus abuto mokonzi nwa Yuda o elele ya ango Elode, amba lota ibutwa omo. Nwaphongo amba kula moteya o ndoto ndengye ekokyi yo ikyela, amba ya kyende o mokyisi nwa Galileya. ²³ Amba ya kye zala o Nazalet. Maphoɔ mamana makyelama pho ya ikokya maphoɔ maawoko baimosi ba Nwaphongo obokye: «Baamobanga moto wa Nazalet.»

3

Mateya ma Yoane Mobatise

(Malako 1.1-8; Luka 3.1-18; Yoane 1.19-28)

¹ Sima ya mambula, Yoane Mobatise akyekye o bokye pha Yuda, akyekye miteya bobo: ² «Bongola mandondo, pho bokonzi pha ikolo bokomi phenaphe.»

³ Yoane, eli yo moto owa woko moimosi Isaya pho ye obokye: «Moto monomo kaanjwane onte ya bokye yokye:

Nkolo kalukye iyaa: Omobongyisa nzela, tutola banaa manzela maakyikyiyi yoo!»

⁴ Yoane abaka kalate etobu eya kyela bée na nkungye ya nyama na nkombo shamo, na nkamba ya lopho la nyama o mobimbi, abaka kaze nde ntete na mafoo. ⁵ Bato ba Yelusaleme na bato baso ba Yuda na baa mokyisi mooli phenephe na ebale ya Yaladene, babaka bakye oka ye. ⁶ Baimolaka masumu ma bée o foo pha bato baso, Yoane abaka kababatasa o ebale ya Yaladene. ⁷ Waawene Yoane obokye Bafalisayi na Basadukayi baikye baye oka ye pho ababatasa, amba tata ibawole bofo: «Bee ibota sa nzoo, oephe malondo ma ilota yoo ya Nwaphongo ekye ye nza? ⁸ Weninya na bikyela obokye obongosi motema. ⁹ Le imiyole obokye: «Ekpele yonyoyo ete lokyele, pho Abalayama ali nkoko wa banga.» Pho naewole ngakye, Nwaphongo akokyi ibuya mabanga mama bana ba Abalayama. ¹⁰ Bambo bongye ikoko pho ya ikpete nkanga ya nzete; njwete munso mote mobote mbuma ndaa, baamokpete, bamba movaka o nweya. ¹¹ Nga, naebatasa na maa pho ya iweninya obokye obongosi motema, ka ookoye o sima ya nga, amoebatasa na Bolobo Bosanto na na njwenya. Yo andekyi na mwiya, sikyilongobana na pho ya imumanya bikoto. ¹² Aphisi enyengyele o maboko pho ya ikabola mbuma na nkata. Amobomba mbuma o bompende, kasi amotumba nkata o njwenya moote moozime.»

*Ibatisama sa Yesu
(Malako 1.9-11; Luka 3.21-22)*

¹³ Mokolo monomo Yesu autaka o Galileya aesi o Yaladene, amba ya koma ooli Yoane pho abatisame. ¹⁴ Kasi Yoane amba le, yokye: «Eli nde we moto okokakyi imbatasa, emba kombe kula yaa oka nga ndengye'ye?» ¹⁵ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Anola obokye wataa baa babona pho ya unjanwa eye. Pho tosengyesi ikokya maphoo maso mazingaka Nwaphongo.» Emba Yoane amba ya anola. ¹⁶ Waunva Yesu izwa batisimo, amba abwa o maa. Nde mina wamo, ikolo samba ingwa, amba wene Bolobo pha Nwaphongo boue ndokolo inkoto-njwenya siesi yauta mi yo. ¹⁷ Nwesi monomo njwamba uta o ikolo mowo obokye: «Oyo ali Nwana wa nga wa lozingo; nasepesi ne na boikye.»

4

*Zabulu amekyi Yesu
(Malako 1.12-13; Luka 4.1-13)*

¹ Bobele Bolobo amba ya kamba Yesu o bokye pho Zabulu amumekye. ² Omoo,

Yesu akyelaka nkolo mako mane mobimba sazaa, emba Yesu amba ya oka nzala. ³ Zabulu amba ya wali yo, amba ya wo ne yokye: «Bo oli Nwana wa Nwaphongo, wo na mabanga mama ma butwe mapa.» ⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bofo: «Moto eta bikye nde na mapa, kasi na maphoo maso maa wo Nwaphongo.»» ⁵ Emba Zabulu amba kye ne noko o Yelusaleme, mokyisi mosantu, akye moteye o songye ya Tempelo, ⁶ amba ya wo ne yokye: «Bo oli njwana wa Nwaphongo, omikumbya o se; pho o buku pha Nwaphongo wakomama bofo: «Nwaphongo amoetomela banze be, ba moetamba pho ekolo ya we yango sazuma mi ibanga.»» ⁷ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «O buku pha Nwaphongo wakomama bofo: «Sameka Nwaphongo Nkolo ya we.»» ⁸ Zabulu amba kula kyende ne o ikolo sa ngomba aanda, amba moteya makonzi maso maa se na ngambo ya mango. ⁹ Amba ya wo ne yokye: «Nameophe iso miina bo onkusamesi pho ya inkumisa.» ¹⁰ Yesu amba ya wo ne yokye: «Molemba, mana wawa! Pho o buku pha Nwaphongo wakomama bofo: «Wamokumisa nde Nwaphongo Nkolo ya we, wamba na kyelela nde yo, moto mosuu phe.»» ¹¹ Bobele Zabulu amba ya mana wali Yesu. Emba banze bamba yaa waali Yesu, bamba tata imokyelela.

*Yesu atati etoma ye o Galileya
(Malako 1.14-15; Luka 4.14-15)*

¹² Waa oka Yesu obokye baakye Yoane o boloko, amba kye o Galileya. ¹³ Amani o Nazarete, kasi amba kye zala o Kapalanauma, mokyisi mooli o mokukulu njwa ebale ya Galileya, o manyete ma Zabuloni na Nefetali. ¹⁴ Wakyelama babona pho ya ikokya maphoo maawoko moimosi Isaya obokye: ¹⁵ «Manyete ma Zabuloni na ma Nefetali, mopha njwa ebale eenene, o mbale eyoko ya Yaladene. Galileya mokyisi njwa bato bate bali Bayuda! ¹⁶ Be, bato baabakyi o enzombi baweni munyele njwa phele! Baabakyi o enzombi ya mokyisi njwa bawe, munyele mobatokolesi!» ¹⁷ Uta imbele me, Yesu abuto iteya bofo: «Bongola motema, pho bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe!»

*Yesu abangyi baekosi bane
(Malako 1.16-20; Luka 5.1-11)*

¹⁸ Yesu abaka kakye mitambula o mokukulu njwa ebale ya Galileya, amba ya wene baosi ba swe babale, sola na

mosii, Simo okobangye bée Petelo, na An-dele nwana wa nyango, babaka bavakye bondendi. ¹⁹ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Imbengye! Namoebuya balukyi ba bato.» ²⁰ Mbala yonoyo, baikyi mandendi ma be, babengyi Yesu. ²¹ Waamana Yesu wamo, akuli wene bato babale, bola na mosii, Zake na Yoane, bana ba Zebede. Babaka o vato na ango wa bée Zebede babongya mandendi. Yesu amba ya babanga. ²² Mbala yonoyo, baikyi ika vato na ango wa be, babengyi Yesu.

Yesu kateya, kambe na bikya bato

²³ Yesu atambulaka o Galileya mobimba; kakye miteya o mangambi ma makyita, kakye miimola Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo na ikyemibikya bato na malosi ma bée maso, na bileme ba bée biso. ²⁴ Ngambo ye ya tambulaka o manyete ma Siri mobimba, bamba moyelela na bato baso baabaka na malosi ndengye na ndengye na baabaka na matungyisi ndengye na ndengye; na baabaka na malobo mabe na baamaphukuluku ná bituku. Yesu amba ya babikya. ²⁵ Bato baikye bamobengaka; bautaka o Galileya, o Dekapolis, o Yelusaleme, o Yuda na o mokyisi mooli o mopho moyoko nwa Yaladene.

5

Yesu kateya o ikolo sa ngomba

¹ Waawene Yesu bato baikye wamo, aesi ya baa o ikolo sa ngomba, akye zala. Baekosi bée bamba ya susinya phenephe ne, ² amba tata ibateya bofo:

*Yaakolo nkyisa
(Luka 6.20-23)*

³ «Nkyisa ili na baamiefe obokye bali bakayee o mandondo, pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be!

⁴ Nkyisa ili na baalele,

pho Nwaphongo aababondo.

⁵ Nkyisa ili na baate bali na toko, bée bamozwa mokyisi nwa lakyela Nwaphongo bato.

⁶ Nkyisa ili na baali na phowa ya ikyela bolaa,

pho Nwaphongo amokokya phowa ya be.

⁷ Nkyisa ili na baakoye bato ngongo,

pho Nwaphongo abaoka na bée ngongo.

⁸ Nkyisa ili na baali na mandondo maakun-
ywa,

pho bamowene Nwaphongo.

⁹ Nkyisa ili na baakyemiambya bose,

pho Nwaphongo aababanga bana be.

¹⁰ Nkyisa ili na baanyokomo pho bakyele bolaa,

pho bokonzi pha ikolo boli pho ya be.

¹¹ Nkyisa ili na bée bo bato baetole,

baenyokolo bambe na ewole maphoo maso
maabe pho bée konzanole.

¹² Kumba, ba na nkyisa,

pho mbano enene kyeeziya o ikolo.

Pho banyokoko baimosi ba Nwaphongo
baabaka phanza nde bomo.»

Mokpa na Tala

(Malako 9.50; Luka 14.34-35)

¹³ «Bée oli mokpa nwa mokyisi. Ka bo mokpa mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? Temokuli ba na tina, baamovaka o nze, bato baamokyiita. ¹⁴ Bée oli saa ya mokyisi, mokyisi nwaatongama o ikolo sa ngomba temokokyi ibombama. ¹⁵ Tefaalosa tala pho ya iekukya na katini, kasi baeteye o ikolo sa mesa pho eweninya bato baso baali o ingambi. ¹⁶ Yango mena, osengyesi ilola o boo pha bato ndokolo tala pho hawene bolaa bookyele bée, emba baambe kumbela Ango wa bée ooli o ikolo.»

Mateya pho ya mibeko

¹⁷ «Saumunya obokye nga naya pho ya imanya mobeko nwa Mose na mateya ma baimosi ba Nwaphongo. Siika yaa pho ya imanya kasi pho ya ikokya. ¹⁸ Eli phele, na wo na bée, tee nono wamumana ikolo na muse, ete bamanya lowoo lonolo o mibeko, ebe na nwana itanga o mookyiki owakoma bée omoo ete baamumanya. ¹⁹ Yango mena, na nza na nza okomanya nono nwana mobeko o mokyiki, kambe nateya bato basuu bakyele bomo, amoba moto wa mbomela o bokonzi pha ikolo. Ka iyo nzaa ookokumole mibeko kambe na teya bato basuu obokye bakyele bomo, amoba moto wa boo o bokonzi pha ikolo. ²⁰ Na wo na bée, luka ikumola Nwaphongo ileka bookomokumole bateye ba mibeko na Bafalisayi, bo phe, otoonyolo o bokonzi pha ikolo.»

Mateya pho ya yoo

²¹ «Waunva oka ewole ya bankoko kyewo bofo: “Sa boma moto; moto oobomi moto, bateni ba malombe baamosambisa.” ²² Kasi nga na wo na bée bofo: Moto munsu ookyesi nwebi yo, bateni ba malombe baamosambisa. Ka ootosi nwebi obokye: “Ebususi!”

ikyita siinene sa banganga ba Nwaphongo saamosambisa. Owa mowoo na nwebi ne yokye: “Alemana!” ebongyi obokye bamovakye o nwenya nwa lifelo.

²³ Bokokye o mesa ma Nwaphongo pho ya ikye mophe ibonza, bo omo okye umunya obokye oli na lowoo na nwebi na we,

²⁴ langya ibonza sa we imbale ya mesa ma mafonza, kyende naino okye bongye na nwebi na we, emba ombe ya ambya ibonza sa we oka Nwaphongo. ²⁵ Bo moto

aephundi, bo bée ne kombe kyende oka ba zuzi, bōngya ne wataaba bée o nzela. Bo phe, moto me amoeyambya oka ba zuzi, bamoetoma oka batuluku pho baenyōsa o boloko. ²⁶ Nde phele na wo na we: Otootokolo o boloko tee nōno waamophuta we mbongo ya we eso.»

Mateya pho ya baphemba

²⁷ «Wauva oka bawo bofo: “Sakyela phemba na njawwasi wa moto.” ²⁸ Kasi nga na wo na bée bofo: Moto munsō ookyekyi njawwasi wa nwebi pho ya imooka phowa, ambokiyela ne phemba o ndondo ye. ²⁹ Bo ziyo sa we saa boloo si etome o ikyela bofe, osiphengolo, osivakye itakye. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango yōnyo ya nzoto ya we na obokye baevakye muwosi o lifelo. ³⁰ Bo eboko ya we eya boloo kyeetome o ikyela bofe, oetene, oevakye itakye. Elekyi bolaa pho ya we ibungya enango yōnyo ya nzoto ya we na obokye okye muwosi o lifelo.»

Mateya pho ya iboma bolonga

(Matiye 19.9; Malako 10.11-12; Luka 16.18)

³¹ «Bakulaka wo bofo: “Bo lele ale njwasi we, asengyesi obokye amokomele mokanda moimole obokye bolonga bowee.” ³² Kasi nga nawo na bée bofo: Moto munsō ookole njwasi we, boteebe pho ya mibeko misuu miikatele bolonga me obokye bowe phe, mena atomise njawwasi me ikyela baphemba. Ka moto owamolonga njawwasi wa ndenge mena, akyesi phemba.»

Mateya pho ya ikata seleka

³³ «Wakulaka oka obokye bawoko na bankoko ba banga bofo: “Sakata seleka ya bole. Kasi kyela maphoo maso malakyi we bookatakyi we seleka o boo pha Nkolo.” ³⁴ Kasi nga nawo na bée bofo: Sakata seleka nōno njwana bokyii bofo. Ebe na nkombo ya ikolo, pho ikolo eli eziye ya Nwaphongo. ³⁵ Naa na nkombo ya munse, pho muse eli elele ekye teye yo makolo me, naa na nkombo ya Yelusaleme, pho Yelusaleme eli mokyisi njwa Mokonzi munene. ³⁶ Sakata seleka na moto njwa we, pho tokokyi ibuya suwe ya we ntane naa nsindo. ³⁷ Bo ee, wo obokye: “Ee”. Bo phe, wo obokye: “Phe”. Maphoo maso mabakya bée o maamana maute na Molembe.»

Mateya pho ya ibuya bofe

(Luka 6.29-30)

³⁸ «Wauka bawoko bofo: “Ziyo pho ya ziyo; zino pho ya zino.” ³⁹ Kasi nga na wo na bée bofo: Bo moto akyesi bofe, samobuyisa bofe. Bo moto aewandi engyete o itama sa boloo, kula mophe saa

bowee. ⁴⁰ Bo moto kalukye iyekamba o baloo pho ya iyebololo simisi, omolele na muna munkoto. ⁴¹ Bo moto aeyongyi na bokusi ikye moika o ebonga, kula lekana ne itakye na ebonga. ⁴² Bo moto aeyongyi ekpele, omophe; bo azingyi ibeka na we, omobekya.»

Izinga banguna

(Luka 6.27-28, 32-36)

⁴³ «Wauka bawoko bofo: “Zinga nwebi na we, ina munguna njwa we.” ⁴⁴ Kasi nga na wo na bée bofo: Zinga banguna ba bée, bōndele pho ya bato baenyōkolo. ⁴⁵ Emba waamba baa bakolo bana ba Ango wa bée Ooli o ikolo. Pho katokolo moo nwe na pho ya bato baabe na pho ya bato baala. Kanoya mbula pho ya bato bakyele bolaa na pho ya bato bakyele bofe. ⁴⁶ Bo kozingye nde bato baezingye, mbano ye eyamozwa bée oka Nwaphongo? Na baphutise ba mputi bakyele bomo! ⁴⁷ Bo kobeya nde bana nyango na bée, mena o kyesi lowo lolekyi? Phe! Na bato bate baabe Nwaphongo bakyele nde bomo! ⁴⁸ Bée ba bato baala boli Ango wa bée owa ikolo molaa.»

6

Mateya pho ya isunga babola

¹ «Kyeba na ndengye ekyekelele bée Nwaphongo. Samokyelela o miyo ma bato obokye baewenekye. Bo phe, otozwe mbano oka Ango wa bée oli o ikolo. ² Waa kabele we mobola ekpele, sakyela obokye bato baewene bokyele banyamabole o mangambi ma makyiita na o nsongo pho bato babakumisa. Nde phele, nawo na bée ngakye: Baambozwa mbano ya be. ³ Kasi bo eboko ya we eya boloo kyekabele mobola, kyela obokye eboko ya we eya bowee saeba. ⁴ Pho ikabo sa we sibee miibombo; emba Ōngō okowene maphoo mabombama amoeyuma.»

Mateya pho ya ibōndele

(Luka 11.2-4)

⁵ «Bo kobōndele, sa baa ya bato ba boole; bazingye ikyemiteme o mangambi ma makyiita na o nsongo pho ya ibōndele pho bato baso babawene. Nde phele, nawo na bée; baambozwa mbano ya be. ⁶ Kasi iwe, bokolukye ibōndele, nyolo o kolale we, ziba ekomba, bōndele Ōngō oli o elele me eya ibombo, yo okowene iso ikyikyele we miibombo amoephe mbano. ⁷ Wa bōndele bée Nwaphongo, sa wo maphoo maikye ndokolo bato bate baefe Nwaphongo; baumunya obokye Nwaphongo aabaoka nde bo bawo na boikye. ⁸ Sakyela ya be, pho Nwaphongo, ango wa bée, kaefe iwaa iisengyesi na bée, bée naino sataa iyonga. ⁹ Kyeke bosengyesi bée ibōndele:

“Ango wa banga ooli o ikolo, nkombo ya we ebe esantu.

¹⁰ Bokonzi pha we boyee;

mokano njwa we mokyelame wawa o se ndokolo bokokyelame wango o ikolo.

¹¹ Olophe loló ntoma iikokyi.

¹² Ololimbisa bofe bookyesi banga nde bokolimbisa banga bebi bofe bolokyesi be.

¹³ Salokamba o bimekyi;

kasi olobikya o nsee ya Molemba. [Pho bokonzi, mwiya na nkayemo ili ya we bofele na bofele. Ame.]”

¹⁴ «Pho, bokolimbisa bebi bofe boekyesi be, Ango wa beë ooli o ikolo amoelimbisa me. ¹⁵ Kasi bo oleë ilimbisa bebi bofe boekyesi be, Ango wa beë etaelimbisa bofe bookyesi beë me.»

Mateya pho ya imiima ntoma

¹⁶ «Waamiime beë ntoma, samikyela ngongo bokokyele banyamabole, bakangye maboo ma beë pho bato baso bawene obokye bamiiimi ntoma. Nde phele, na wo na beë, baambozwa mbano ya be. ¹⁷ Kasi we, bo omiimi ntoma, kunyola boo pha we, bongya suwe na bolaa. ¹⁸ Pho bato saeba obokye omiimi ntoma; moto owaaloeba nde Jngó ooli o elele ya ibombo. Emba Jngó ookowene mapho maali o mabombo, amoephe mbano.»

ibomba ezwele o ikolo (Luka 12.33-34)

¹⁹ «Sa bomba ezwele o mokyisi mumu. O mokyisi mumu, munse na maembembe bamoeyoto, baibi bamobuka maphungola pho ya ieyifa. ²⁰ Kasi bomba ezwele nde o ikolo oka Nwaphongo. Pho omó tewali munse, maembembe ma iyoto mbolo temali, na baibi baibuka mangambi tefali. ²¹ Pho elele eli ezwele ya we, ndondo ya we elangyi nde omó.»

Tala ya nzoto (Luka 11.34-36)

²² «Miyo mali tala ya nzoto; bo miyo ma we mali na bolaa, nzoto mobimba ya mowene saa, ²³ Kasi bo miyo ma we mali na bolosi, nzoto ya we mobimba yamobaa o enzombi, otoowene ekpele. Nde bomó, bo tala eeli o ndondo ya we ebuto enzombi, enzombi me yamoba ekusi koleka.»

Nwaphongo náa baphalanga (Luka 16.13)

²⁴ «Moto monomó takokyi ibaa moombo wa bankolo babale; naa amoina monomó, amba zinga oomoyoko, naa amotosa monomó amba tiyola oomoyoko. Tokokyi ibaa na mbala yonoyo moombo wa Nwaphongo na moombo wa baphalanga.»

Samitungyisa pho ya mapho masengyesi na beë

(Luka 12.22-31)

²⁵ «Yango mena na wo na beë ngakye: Samitungyisa pho ya izaan na inywaa iisengyesi na beë pho ya ibika, naa pho ya bitobu biisengyesi na beë pho ya nzoto. Bomó teboolekye ntoma? Nzoto te iilekye bitobu? ²⁶ Kyeka manyosi, tefaaphikye, tefaanoko mbuma pho ya ibomba o mampende kasi Ango wa beë ooli o ikolo kabazeya. Emba beë toolekye manyosi? ²⁷ Na bo omitungyise ndengye'ye, nzaa onte ya beë akokyi ibakya nono mokolo monomó o bomó phe? ²⁸ Ka pho ya'ye komitungyisa pho ya bitobu? Kyeka ndengye ekyetokolo ba phulele o manzabi; beë tefaaakyele na etoma, tefaabamba na bitobu. ²⁹ Kasi na wo na beë, ebe na Salomo, na ezwele ye eso, taikaka lata na bitobu biila koleka phulele nono yonoyo. ³⁰ Taaumunya nkata iili loló o inzabi, yana bakokyi iitumba o njwenya. Emba bo Nwaphongo ailasee babona, takokyi ilasa na beë? Pho ya'ye ianola sa beë sili sikyiky? ³¹ Sa mitungyisa na iwo obokye: “Tomoza iye? Tomunywa iye? Tomolata iye?” ³² Kyemitungyisa na iluka iso miina nde bato baate baefe Nwaphongo. Kasi Ango wa beë oli o ikolo kaefe obokye osengyesi na yango. ³³ Taaluka phanza Bokonzi pha Nwaphongo na ikyela mapho maazingye yo. Emba amba ephe iso iyoko iisengyesi na beë. ³⁴ Sa mitungyisa pho ya yana, yana yango mampeza yaamitungyisa na mapho ma yango. Mokolo na mokolo moli na nkaka iikokyi na njwango.»

7

Satenela nwebi bolombe (Luka 6.37-38, 41-42)

¹ «Satena bolombe mi mofesi njwa moto, pho Nwaphongo nde aetenesi bolombe mi mofesi njwa beë. ² Pho Nwaphongo amoekyeka bookokyekye beë bebi, amoekyela bofe naa bolaa nde bookokyele beë bebi. ³ Pho ya'ye kowene mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we kasi toowene ibaya sili o ziyo sa we? ⁴ Kowo na nwebi na we obokye: “Le naemanya mungalala mooli o ziyo sa we.” Okokyi iwo babona ndengye'ye pho o ziyo sa we ibaya sili, kasi kosiwene nde pha. ⁵ Nyabole, taamanya phanza ibaya sili o ziyo sa we, waamba wene na bolaa pho ya imanya mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we. ⁶ Saphe manva mbolo iisantu, pho makokyi iyekpana ietwa; savaka bayaka ba motuya o boo pha mangulu, pho nde babakiyiti.»

Inonga, iluka na ikomola moziḅo
(Luka 11.9-13)

⁷ «Onga ḅamoephe, luka wamozwa, komola moziḅo ḅamoezibola. ⁸ Pho moto munsɔ okoongye ḅamophe, ookolukye kazwe na ookokomole moziḅo ḅamozibole. ⁹ Nzaa onte ya ḅɛɛ ookokyi iphe ḅwana we ifanga ḅo amoongyi ipa? ¹⁰ Naa nzɔɔ ḅo amoongyi swe? ¹¹ Bo ḅɛɛ ḅato ḅaḅe koeḅe iphe ḅana ḅa ḅɛɛ mbolo iindaa, emba na Ango wa ḅɛɛ oli o ikolo takokyi iephe mbolo iilekyi ḅolaa boomongyi yango? ¹² Iso ikyizingye ḅɛɛ obokye ḅaekyelele yango, na ḅɛɛ oikyelele ḅɛḅi, kyeka iikyiloteya miḅeko ma Mose na nkanda ya ḅaimosi.»

Mozibɔ mookyikyɪ
(Luka 13.23-24)

¹³ «Nyɔɔ o moziḅo mookyikyɪ! Pho moziḅo ḅwa inyɔɔ o mokyisi ḅwa ḅawee moli munene ná nzela ekyekyende omɔ teeli na nkamba. Yango mena ḅato ḅaikye ḅaḅengye. ¹⁴ Kasi moziḅo ḅwa inyɔɔ o mokyisi ḅwa ḅato ḅali na ḅomɔɔ, moli mokyikyɪ, ná nzela ekyekyende omɔ eli na mpika. Yango mena ḅato ḅaezwe teḅali ḅaikye.»

Baimosi ḅa ḅɔɔɔ
(Luka 6.43-44)

¹⁵ «Nde kokyefe na ḅaimosi ḅa ḅɔɔɔ! Baye oka ḅɛɛ ḅalati lopho la mpate nzuka o motema nde mangɔɔ. ¹⁶ Waabaḅa na mḅesi ḅwa ḅɛ. Teḅaimbe mbuma ya vinyɔ mi nkaa naa mbuma ya fige mi ḅwete ḅwa milo. ¹⁷ Nwete mola moḅote mbuma ndaa, ḅwete moḅe moḅote mbuma mbe. ¹⁸ Nwete moola temokokyi ifota mbuma iimbe naa ḅwete moḅe temokokyi ifota mbuma iindaa. ¹⁹ Nwete munsɔ moote moḅote mbuma ndaa, ḅaamokpete, ḅaamovaka o ḅwenya. ²⁰ Yango mena, wamoeḅa ḅaimosi ḅa ḅɔɔɔ na mḅesi ḅwa ḅɛ.»

Biwɔɔɔ na Bikyela
(Luka 13.25-27)

²¹ «Teli ḅaawɔ na nga obokye: “Nkolo, Nkolo”, ḅaamunyɔɔ o Bokonzi pha ikolo, kasi nde ḅaakyele maphɔɔ maazingye Tata oli o ikolo. ²² Mokɔɔ ḅwa moya sambisa nga mokyisi, ḅato ḅaikye ḅa mowɔ na nga ḅekye: “Nkolo, Nkolo, toḅaka ḅaimosi na nkombo ya we. Totokɔɔkɔ malɔḅo mafe na nkombo ya we; tokyelaka bilekyesako biikye na nkombo ya we.” ²³ Kasi nga namba wɔ na ḅɛɛ ngakye: “Sieyefe, mana o ḅoo pha nga ḅɛɛ ḅato ḅaḅe!”»

Mangambi maḅale
(Luka 6.47-49)

²⁴ «Yango mena, moto munsɔ ookyi mateya ma nga ambi na matosa, ali

ndokolo moto wa malondo ootongyi ingambi se o ikolo sa maḅanga. ²⁵ Mbula eno, maa matondi, ewele ekusi enyinyinye ingambi, tesiikyɪ uuwa phɔ ḅasitonga o ikolo sa maḅanga. ²⁶ Kasi moto munsɔ ookokye mateya ma nga taambe na matosa, ali ndokolo ebubusi ootongyi ingambi se o ikolo sa musengye. ²⁷ Mbula eno, maa matondi, ewele ekusi enyinyinye sina ingambi, siuwo siso siso.»

Bokonzi pha Yesu
(Malako 1.22; Luka 4.32)

²⁸ Waunva Yesu mateya mamana, ḅato ḅaso ḅakamwaka na moteyesi nwe. ²⁹ Pho taikaka ḅaa kateya ya ḅateye ḅa miḅeko, kasi kateya na bokonzi ḅoso.

8

Yesu abikye moto ooli na ḅolɔsi pha maba

(Malako 1.40-45; Luka 5.12-16)

¹ Waaba Yesu kaute o ngomba, ḅato ḅaikye ḅaamba ya moḅenga. ² Emba moto mɔnɔmɔ oli na ḅolɔsi pha maba amba ya waali yo, aesi ya kusama o ḅoo phe, amba wɔ ne yokye: «Nkolo, ḅo ozingyi okokyi iimbikya.» ³ Yesu amba ya elola eḅoko, amokumi, amba ya wɔ yokye: «Nazingyi, bika!» Nde mina wamo, maba me mamani. ⁴ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Oka na ḅolaa! Saika loimola moto, kasi kyende kyemitaya oka nganga ya Nwaphongo, oamba ya ikabo ḅo wa wɔ Mose; phɔ ya iwnninya oka ḅato ḅaso obokye obikyɪ phele.»

Yesu abikye mosali ḅwa mokonzi ḅwa ḅatuluku

(Luka 7.1-10; Yoane 4.43-54)

⁵ Waaba Yesu kanyɔɔ o Kapalanauma, mokonzi ḅwa ḅatuluku ḅa Loma amba yaa ooli yo, amba ya nyingonela ne ḅobo: ⁶ «Nkolo, moto wa etoma wa nga alangyi o ingambi, taakokye ikula tambula, ali na ḅolosi ḅoikye.» ⁷ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Nakyende, namokye mɔbikya.» ⁸ Mokonzi ḅwa ḅatuluku amba moḅuyisa yokye: «Nkolo, nga nali nza obokye onyolo o ingambi sa nga? Kasi wɔ nde lowɔ lonɔɔ, moto wa etoma wa nga amobika. ⁹ Pho nga natosa ḅakonzi ḅa nga; nali na ná ḅatuluku ḅaantosa. Bo na wɔ na mɔnɔmɔ ngakye: “Kyende!” kakyende, ḅo na wɔ na oomoyɔkɔ ngakye: “Yaka!” kaye, na ḅo natomi moto wa etoma wa nga obokye: “Kyela ḅobo”, kakyele.» ¹⁰ Waaoka Yesu ḅaḅona, ambakamwa amba ya wɔ na ḅato ḅaḅaka ḅamoḅengye yokye: «Nde phele na wɔ na ḅɛɛ, naino siweni moto wa ianola ndengye eye onte ya ḅato ḅa

Isalayele. ¹¹ Na wo na b̄e ngakye: Bato baikye bamouta biitokolo munyele na bi-ikyee waa munyele, bamoyanyolo o bokonzi pha ikolo, bamozaa o eseleko elele yonoyo na Abalayama, na Izake na ná Yakobo. ¹² Kasi bato baabakiyato bato ba Bokonzi pha ikolo, baabavaka o ibanda, o enzombi, om̄o bamobutwa ilela na itwa mino.» ¹³ Emba Yesu amba ya wo na mokonzi njwa batuluku yokye: «Butwa oka ya we, pho ya ianola sa we, Nwaphongo aephe iso imoongyi we.» Nde o sina imbele me, moto wa etoma wa mokonzi njwa batuluku abikaka.

Yesu abikye bato baikye baa malosi
(Malako 1.29-34; Luka 4.38-41)

¹⁴ Yesu amba ya kyende o ingambi sa Petelo. Aesi ya kye zwa nyango wa njwasi wa Petelo alangyi ali na mowewe. ¹⁵ Amba mokuma na eboko, mowewe moesi ya mana, amba ya injwa abuto imokyelela. ¹⁶ Waakoma nkonkolo, bamba yelela Yesu bato baikye baa malosi mabe. Yesu amba phaphala na mango, amba mitokolo, amba na bikya bato baso baabaka na malosi. ¹⁷ Akyelaka maphoo maso babona pho ya ikokya maloba ma moimosi Isaya waa wo yo obokye: «Akpe bileme ba banga, anyanye na malosi ma banga.»*

Baazingye ibenga Yesu
(Luka 9.57-62)

¹⁸ Waawene Yesu bato baikye bamolungye, amba ya wo na baekosi b̄e yokye toakale o ngambo eyoko ya ebale. ¹⁹ Nde o sina imbele me, moteye monomo wa mibeko amba yaa oli Yesu amba ya wo ne yokye: «Moteye, namoebenga mboka eso eya mokyende we.» ²⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi mali na moobo, kasi nga Nwana wa Moto sili na elele ya imilangya.» ²¹ Monomo na baekosi b̄e amba ya wo ne yokye: «Nkolo, inde naingyele taakye kunda tata.» ²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Imbengye, le bawee na bawee bakundane.»

Yesu azibise Eweele na kanda
(Malako 4.35-41; Luka 8.22-25)

²³ Bofele Yesu amba ya kpela o vato ná baekosi b̄e baamba yaaki ne molongo. ²⁴ Mbala yonoyo Eweele ekusi eesi yakyela o ebale, emba maa matati inyolo o vato. Kasi Yesu abaka na ebuu. ²⁵ Baekosi bamba ya susinya waali yo, haesi ya moumola bekyye: «Nkolo olobikya, tomowaa!» ²⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «B̄e koile iye? Iyanola sa b̄e sili sikyikiyi!» Emba amba ya injwa, aesi

ya phaphala na Eweele na maa nono waa ikala wango phio. ²⁷ B̄e baso bakamwaka bekyye: «Moto oyo ani baa nzaa obokye Eweele na kanda imotosa?»

Yesu abikye bato baa malosi mabe
(Malako 5.1-20; Luka 8.26-39)

²⁸ Waakoma Yesu o ngambo ya ebale, o mokyisi njwa Gadara, bato babale bautaka o malita, batokosi baesi ya vana ne. Bato me babaka na malosi mabe, babaka batombo na bokusi; yango mena bato tebakokaka ikula lekana mi nzela me. ²⁹ Bato me bamba butwa iyanwana bekyye: «Ijwana wa Nwaphongo, banga na we lowoye? Ombo ya lotungyisa wawa naino imbele me sataa koka?» ³⁰ Nwana itakye na waali be, bokanda pha mangulu phabaka bokyemizaa. ³¹ Milimo mibe mamba nyingonela na Yesu boko: «Boozingyi ilowiinya, olotome tokye nyolo o mangulu mamana.» ³² Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Kyende kye nyolo mi me.» Milimo mibe maamba tokolo oka bato baabana, makyekye nyolo o mangulu. Mbala yonoyo, mangulu maso maesi ya uta o ngomba, makyee mivaka o ebale. ³³ Bato baabaka babanza mana mangulu baesi ya lota nono o lombo, bakye imola maphoo maso maalekaa na bato baabaka na malosi mabe. ³⁴ Emba bato baso ba mokyisi me bamba tokolo pho ya ikye vana na Yesu; waamowene be, bamba moonga obokye amane o mokyisi njwa b̄e.

9

Yesu abikye moto owa otono makolo
(Malako 2.1-12; Luka 5.17-26)

¹ Yesu amba kpela o vato, amba kula katisa ebale, aesi ya kyende o mokyisi nwe. ² Bamba moyelela na moto monomo owa otono makolo alangyi o itoko. Waawene Yesu ianola sa be, amba ya wo na moto owa otono makolo yokye: «Ijwana wa nga ititala! Masumu ma we malimbisami!» ³ Emba bateye ba mibeko baamba ya butwa iwono onte ya b̄e bekyye: «Moto oyo katole Nwaphongo!» ⁴ Yesu aebaka maumunya ma b̄e amba ya wo na b̄e yokye: «Oli na maumunya mabe o mandondo ma b̄e pho ya'ye?» ⁵ Eli pha iwo obokye: «Masumu ma we malimbisami, nde iwo obokye: «Injwa tambula?» ⁶ Kasi nazingyi oebe obokye, Nwana wa Moto ali na bokonzi o munse mumu pha ilimbisa masumu.» Emba amba ya wo na moto owa otono makolo yokye: «Injwa, kpa itoko sa we, butwa o ingambi!» ⁷ Moto me amba ya injwa nono waabutwa yo o ingambi se. ⁸ Waawene bato babona, bailaka

* 8:17 8.17 Yisaya 53.4.

na boikye, bakumbelaka Nwaphongo pho aphe bato bokonzi ndengye mena.

*Yesu abangyi Matiye
(Malako 2.13-17; Luka 5.27-32)*

⁹ Yesu aesi ya mana omo, waaba yo kalekane o nzela, aesi ya wene moto monomo nkombo ye Matiye azasi o elele ye ya etoma ekye bée phuta mputi. Yesu amba ya wo ne yokye: «Imbengye!» Matiye amba ya teme amobengyi. ¹⁰ Waaba Yesu kaze o ingambi sa Matiye, baphutise ba mputi na bato ba masumu baikye babaka o mesa elele yonoyo ne na baekosi bée. ¹¹ Waawene Bafalisayi babona, bamba ya tuna baekosi ba Yesu bekye: «Moteye wa bée kaze elele yonoyo na baphutise ba mputi na na bato ba masumu pho ya'ye?» ¹² Yesu abaokyi amba ya wo na bée yokye: «Bato bali na nzoto ndaa tebasengyesi na munganga, kasi esengyesi ne nde baali na malosi. ¹³ Kyende kye ekola ntina ya maloba makomama o buku pha Nwaphongo obokye: «Nazingye motema njwa iokyela bato ngongo, kasi mambeka ma manyama phe.» Pho siiki ya banga bato baala kasi naesi ya banga nde bato ba masumu.»

*Yesu kawo pho ya imiima ntoma
(Malako 2.18-22; Luka 5.33-39)*

¹⁴ Baekosi ba Yoane Mobatise bamba yaa ooli Yesu, baesi ya motuna bekye: «Banga na Bafalisayi tomiime ntoma mbala na mbala. Baekosi ba we tebaakyele bomo pho ya'ye?» ¹⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Koumunya obokye bato baabangyi bée o eseleko ya bolonga bakokyi ifa na ngongo bo molongyi ali na be? Teli bomo! Kasi imbele sonoso waamumanya bée molongyi onte ya bée, emba bamba tata imiima ntoma.»

¹⁶ «Moto na monomo taapeke etato ya etobu eenyakune pho aebambe na etobu eya boka, pho etato me ya mowawola etobu eya boka, iluu me samobutwa sinene. ¹⁷ Tebaateye maleku maa swaswa o mambongo maaboka; pho bobakyesi babona, mambongo mamoboya, maleku mamokyende o se. Kasi bateye maleku maa swaswa nde o mambongo maanyakune pho maso mafatelame na bolaa.»

*Yesu abikye njwana wa njwanwasi na njwanwasi owa bolosi pha malongo
(Malako 5.21-43; Luka 8.40-56)*

¹⁸ Waaba Yesu kabawole babona, mokonzi monomo njwa bayuda amba ya mokusamela aesi ya wo ne yokye: «Ijwana wa nga wa njwanwasi awe nde injwanwa eye, kasi yaka, omotandele

eboko, amobika.» ¹⁹ Yesu amba ya teme, aesi ya mobenga yo na baekosi bée.

²⁰ Njwanwasi monomo, abaka na bolosi pha itokolo malongo phaa koko mbula iko mbuka ibale, aesi o sima ya Yesu, aesi ya kuma nsongye ya etobu Ye. ²¹ Pho amiwolekye yokye: «Bo nakye kuma nono nsongye ya etobu Ye, namobika.» ²² Yesu amba ya miekola, aesi ya mowene, amba ya wo ne yokye: «Ititala, njwana wa nga! Iyanola sa we siebikye.» Nde mina wamo njwanwasi me abikyi.

²³ Yesu amba ya koma o ingambi sa mokonzi me. Waawene yo batubi batube meembo pho ya iluka ikye kunda ebembe, na bato baikye bamba kula lela na bokusi. ²⁴ Yesu amba ya wo yokye: «Tokolo, pho njwana taikiy waa, kasi alasi nde ebuu.» Kasi bamba tata imoekye. ²⁵ Waatokolo bée bato baso o nze, Yesu amba ya nyolo o ingambi saabaka mowee, amba mophila o eboko nono wa njwa yo. ²⁶ Simo me ya tambulaka mboka eso o mokyisi me.

Yesu abikye bato babale baapholo miyo

²⁷ Imbele saa mana Yesu omo, waaba yo kalekane o nzela, bato babale baapholo miyo baesi ya mobenga, bakye mi anwana bekye: «Nkoko wa Davidi, olookye ngongo!» ²⁸ Waakoma Yesu o ingambi, bato baapholo miyo baabana bamba yaa wali yo. Yesu amba batuna yokye: «Oli na ianola obokye nakokyi ikyela bomo?» Bamba anola bekye: «Ee, Nkolo.» ²⁹ Emba Yesu aesi ya bakuma o miyo amba ya wo yokye: «Waekyelamele boanosi bée!» ³⁰ Miyo ma bée mabutol iwene, Yesu amba ya bakatela na bokusi yokye: «Oka na bolaa, moto monomo saika efa lowo lolu.» ³¹ Kasi bée bakyelele butwa iimola nde ngambo ya Yesu mboka eso.

*Yesu abikye moto owa mbubu
(Luka 11.14-15)*

³² Waaluka bée ikyende, bamba yelela Yesu moto monomo owa mbubu pho abaka na bolobo bofe. ³³ Waatokolo Yesu bolobo bofe me, moto owa mbubu abuto iwo. Bato baso bakanjwaka bamba wo bekye: «Naino toloweni lowo la ndengye eye o Isalayele!» ³⁴ Kasi Bafalisayi bamba wo bekye: «Eli mokonzi njwa malobo mabe moto okomophe bokonzi pha itokolo malobo mabe.»

*Yesu aokyi bato ngongo
(Malako 6.6b, 34; Luka 10.2)*

³⁵ Yesu atambulaka o nkyisi iso inene na iinkiyiki; abaka kateya o mangambi ma makyita, Simo Elaa ya bokonzi na ibikya bato ba malosi ndengye na ndengye na na bileme ba be. ³⁶ Aokaka ngongo iikye o ndondo ye pho ya

boikye pha bato bawenekye yo, pho baphebekye, baengyebanaka ndokolo mampate mazangyi mobanze. ³⁷ Emba amba ya wo na baekosi b̄e yokye: «Mbuma ili nziki, kasi bato ba iinoko tefali baikye. ³⁸ Onga na nkolo wa inzambi atome bato ba etoma baikye pho bamunokyele mbuma.»

10

Batoma iko mbuka babale

(Malako 3.13-19; Luka 6.12-16)

¹ Yesu amba ya banga baekosi b̄e iko mbuka babale, amba baphe mwiya nwa itokolo maloko mabe na ibikya malosi ndengye na ndengye. ² Kyeka mankombo ma bana batoma iko mbuka babale: Owa boo Simo okobangye b̄e Petelo na nswana nyango Andele; Zake na nswana nyango Yoane, bana ba Zebede; ³ Filipe na Batelemi; Toma na Matiye mophutise wa mputi; Zake nswana wa Alafe, na Taade; ⁴ Simo owa ingomba sa baatembele mokyisi nwa b̄e, na Yudas Mosikaliota owa ungyaka Yesu.

Etoma ya batoma iko mbuka babale

(Malako 6.7-13; Luka 9.1-6)

⁵ Yesu amba ya toma batoma iko mbuka babale baabana; amba ya baphe mitindo mimi: «Sakyende o nkyisi ya babutu; sanyoko o mokyisi monomo nwa Samaliya. ⁶ Kasi kyende nde oka bato ba Isalaye pho babutwa ndokolo mampate mabungyi. ⁷ Waamoba b̄e o nzela, kyemiimola obokye: “Bokonzi pha ikolo bokomi phenephe.” ⁸ Bikyia bato ba malosi, akola bawe, bikya bato ba maba, tokolo maloko mabe. Ozwee pha, ambya pha. ⁹ Saphila wolo, na phalanga o makufa ma b̄e. ¹⁰ Saphila ikufa pho ya imbanga, na basimisi babale, saphila na mapapa, na motuu. Pho, moto wa etoma abungyi na mbano. ¹¹ Bo okomi o mokyisi monomo munene naa mokyiky, luka moto owa ndondo elaa, zala oka ye tee noko mokolo nwa mumana b̄e o mokyisi me. ¹² Bo onyosi o ingambi sonoso, wo obokye: “Bose bohe na b̄e.” ¹³ Bo bato ba ingambi me baeyambi, bose pha b̄e pha moa na b̄e; “Ka bo tebaeyambi, bose pha b̄e pha moebutolela. ¹⁴ Bo o ingambi sonoso naa omokyisi monomo, bale ieyamba na ieyoka, lekana ombe lasa mobulubutu nwa makolo ma b̄e. ¹⁵ Nde phele na wo b̄e ngakye: Mokolo nwa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya mokyisi mamuna yamoleka eya Sodomo na Gomola.”»

Minyoko maa moyaa

(Malako 13.9-13; Luka 21.12-17)

¹⁶ «Okyemela! Naetome ndokolo mampate onte ya mango. Yango mena ohe na bokyengyi ndokolo manzoo, na bonyile ndokolo mankoto-nwenya. ¹⁷ Kyeba, pho bato bamoesongyela oka bazuzi, bamoebinda phimbo o mangambi ma makyita. ¹⁸ Pho ya nga, ba mokye na b̄e o boo pha bato baatebabe Nwaphongo baeyokye. ¹⁹ Waa mokye b̄e o boo pha bazuzi, b̄e saila pho ya maphoo masengyesi b̄e iwo, maphoo maamowo b̄e, wamazwa nde imbele me. ²⁰ Maphoo me ete maaute na b̄e, kasi Boloko pha Ango wa b̄e pha mowo onte ya b̄e. ²¹ Onte ya ibota, baná bamoungya banaa nyango na b̄e obokye bababome. Ba anga bamoungya bana ba b̄e, bana bamoekpenela baboti ba b̄e pho bababome. ²² Bato baso bamoeyina pho ya nga. Kasi owa moitala tee noko o suka amobika. ²³ Waamoenyokolo b̄e o mokyisi monomo, lota o mokyisi mooyoko. Nde phele na wo na b̄e ngakye: Ootooa unva itambula o nkyisi iso ya Isalaye mena Nswana wa Moto sa boyakakye. ²⁴ Moekosi taalekye mokonzi we, moto owa etoma taalekye mokonzi nwe. ²⁵ Wa bungyi nde obokye moekosi abutwe booli moteye nwe, na moto wa etoma booli mokonzi nwe. Bo babangye mokonzi nwa ibota Belezebula, ka baná baamba babanga ba nza?»

Moto ookokyi b̄e iila

(Malako 8.38; Luka 9.26; 12.2-7)

²⁶ «Yango mena saila moto. Mokolo monomo moli, mowaa maphoo maso maabombama mamotokolo o nze, maphoo maazite b̄e mamoebana. ²⁷ Ikyewole nga o enzombi, okule iwoo waa moo, ka ikyikolo b̄e na b̄e o itoo, o iwoo o ikolo sa motondo. ²⁸ Saila babome nzoto kasi te bakokyi ifoma molimo, ila nde Nwaphongo ookokyi ifoma na nzoto na molimo o lifelo. ²⁹ Tebaungya manyosi mabale maakyiky na motuya mokyiky? Kasi yonoyo na mango teeka o se sa obokye Ongwa wa b̄e, Nwaphongo saeba. ³⁰ Pho ya b̄e, eli nde homo, na suwe ya b̄e anga wa b̄e Nwaphongo kaiyeba na motuya. ³¹ Yango mena b̄e saila, pho oli na ntina koleka manyosi maikye maakyiky.»

Ianola ndee ilee Yesu

(Luka 12.8-9)

³² «Moto okonzanole o miyo ma bato, na nga naamoanola o boo pha Tata ooli o ikolo. ³³ Ka moto owamunzangana o boo pha bato, na nga naamoangana o boo pha Tata ooli o ikolo.»

Bose phe, kasi ebasi

(Luka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Saumunya obokye naesi yaambya bose o mokyisi. Siikiya yaambya bose, kasi ebasi. ³⁵ Naesi pho ya iyakabola njwana wa lele na ango, njwana wa njwanwasi na nyango, njwanwasi wa njwana na nyamolonye. ³⁶ Nde phele, banguna ba moto ya mobaa nde bato ba ifota se.»

³⁷ «Moto ookozingye nyango naa ango indeka nga, takokyi ibaa moto wa nga. Moto ookozingye njwana we wa lele naa wa njwanwasi indeka nga, takokyi ibaa moto wa nga. ³⁸ Moto ootonyanya ekululu ye pho ya imbanga, takokyi ibaa moto wa nga. ³⁹ Moto ookozingye ibanza bomoo phe aabobungya, kasi ookobobungya pho ya nga amokula bozwa.»

*Moto oeyambi anzambi
(Malako 9.41)*

⁴⁰ «Moto oeyambi, anzambi nga; ka moto oonzambi, ayambi yo owantoma. ⁴¹ Moto owamoyamba moimosi wa Nwaphongo pho ali moimosi, amozwa iphuti siiphe Nwaphongo moimosi. Ka moto owamoyamba moto owa ndondo elaa pho ali moto wa ndondo elaa, amozwa iphuti siiphe Nwaphongo moto wa ndondo elaa. ⁴² Nde phele na wo na bée ngakye: Moto owa mophee nono kopho ya maa ma mpiyo na monomo wa baakyikyi onte ya baekosi banga, pho ali moekosi wa nga, amozwa iphuti se.»

11

*Batima ba Yoane Mobatise
(Luka 7.18-35)*

¹ Waaunva Yesu iphe baekosi bée iko mbuka babale mibeko maamina, amba ya mana omoo pho ya ikyemimola na ikyemiteya o nkyisi yaa mambale. ² Yoane Mobatise abaka o bokoko. Amba ya oka sango ya bitoma bikyele Klisto, emba amba ya toma baekosi bée baayoko, ³ pho bakyetuna Yesu obokye: «Eli we Masiya osengyesi yia ndee toziya mosuu?» ⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Kyende kye imola Yoane maphoo maso maokyi bée na maaweni bée. ⁵ Bato baapholo miyo babuto iwene, baa otoko makolo babuto itambula, bato ba maba babikyi, baa loko babuto ioka, baawa baako, baa ngongo baokyi Simo Elaa. ⁶ Nkyisi ili na moto owa moba sa lee ianola se oka nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane Mobatise

⁷ Waaubutwa baekosi ba Yoane, Yesu aesi ya tata ituna bato pho ya Yoane yokye: «O bokye, okyekyi kyeka ye? Mumbunye monyingane na ewelee? Phe? ⁸ Ka okyekyi kyeka ye? Moto alati bitobu bilaa? Ka balate bitobu bilaa bazale o mangambi ma bakonzi. ⁹ Ka okyekyi kyeka nde

iyee? Moimosi wa Nwaphongo? Ee, nde phele na wo na bée, alekyi na moimosi wa Nwaphongo. ¹⁰ Pho Yoane ali owa wo bée o buku pha Nwaphongo bobo: «Namotoma tima ya nga o boo pha we pho ya iebongyisela nzela.» ¹¹ Nde phele na wo na bée ngakye: Onte ya bato baso baabotama na njwanwasi, oolekyi Yoane Mobatise na ngambo talii. Kasi oolekyi bokyikyi o Bokonzi pha ikolo, yo mona alekyi Yoane na ngambo. ¹² Tata imbele saaba Yoane kateya tee nono lolo eye, bali nde injwana na bokonzi pha ikolo; banguna balukye ibobololo. ¹³ Baimosi ba Nwaphongo baso, ebe na mibeko ma Mose, baimolaka maphoo mamana tee nono o imbele sa Yoane. ¹⁴ Ka bokolukye imoanola, Yoane ali Eliya owa imolaka bée iya se. ¹⁵ Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

¹⁶ «Namoulinya bato ba lolo na nza? Baulane na bana baakyikyi baazasi o munsongo bambe wo na bebi na bée bekye: ¹⁷ «Toulesi iphengo, toikiy bina! Totubi meembo ma elesi, kasi toikiy lela!» ¹⁸ Pho Yoane aya, waaba yo saza, sanywa, bekye: «Ali na bolobo bobo!» ¹⁹ Kasi Nwana wa Moto aesi, kaze, kanywe, bekye: «Kyeka moto oyo kaumunya nde izaa na inywa vinyo, ekamba ya baphutise bamputi na bato ba masumul!» Kasi zebi siwenene phele na bitoma ba sango.»

*Nkyisi iinene ilee ianola Yesu
(Luka 10.13-15)*

²⁰ Emba Yesu amba butwa ioya nkyisi iinene yaakyelelaka yo bilekyesako biikye, pho bato ba nkyisi me tebaika bongola ntema ya be. Amba wo yokye: ²¹ «Ngongo ya we mokyisi njwa Korazine! Ngongo ya we mokyisi njwa Betesaida! Pho bilekyesako biakyelamaka oka bée bo biakyelamaka nde o Tula na Sidona, kalakala bato ba bée nde baunva lebe, nde baunva misweya mbutu, nde baunva bongola ntema ya be. ²² Yango mena nawo na bée ngakye: Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya bée ya molekela eyaaka Tula na Sidona. ²³ Na we Kapalanauma, koomunya obokye wa mobaa nono o ikolo? Phe. Wamouta nono o mokyisi njwa bawe! Pho bo bilekyesako biakyelamaka oka ya we bo biakyelamaka o Sodomo, mokyisi me nde motaabaa nono lolo eye. ²⁴ Yango mena nawo na we ngakye: Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya we yamoleka eya Sodomo.»

*Yaka oka nga, wamoema
(Luka 10.21-22)*

²⁵ Imbele saasina Yesu amba ya wo yokye: «Ee Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephe melesi pho oziti maphoo mama

na bato ba malondo na ná bato baekola, kasi omaimosi bato baatebali na ntina. ²⁶ Phele, Tata, wazingaka obokye wakye-lame nde bomo. ²⁷ Tata aphe maphoo maso o maboko ma nga. Moto monomo taaebe Nwana bo teebe Tata, na moto monomo taaebe Tata bo teebe Nwana, na bawaa baazinga Nwana ibateya Tata.»

Phila na nga mokaka

²⁸ «Yaka oka nga bée baso baaphembi na iphila ephesi ezito na moeyeminya. ²⁹ Phila na nga mokaka, yaka ya zwe zebi oka nga, pho nali moto wa ngongo na wa bonyile; waamba ya zwa na boemakye. ³⁰ Mokaka moetomisa nga iphila njwa lawa, na ephesi ya nga teeli ezito.»

12

Yesu ali Nkolo wa sabata

(Malako 2.23-28; Luka 6.1-5)

¹ Imbele me, Yesu na baekosi bée babaka balekane o manzabi ma ble, yabaka mokolo monomo njwa sabata. Baekosi bée bawaka na nzala; baesi ya butwa ikyeminoko bikpoto ba ble bambe zaa ina mbuma. ² Waawene Bafalisayi baabona, bamba ya wo na Yesu bēkye: «Kyeke baekosi ba we bakyele ikyikatele mobeko njwa banga ikyela mokolo njwa sabata!» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toikatanga yaakyelaka Davidi na bebi ne wawaka bée na nzala? ⁴ Anyoloko o Ingambi sa Nwaphongo yo na bebi ne, bamba zaa mapa maaphekye bée Nwaphongo. Tebakokaka na imaza; pho mobeko njwa banga mowo obokye kyemaze nde banganga ba Nwaphongo. ⁵ Naino totangyi o Mibeko ma Mose, wako-mama obokye banganga ba Nwaphongo o Tempelo tebaakumole sabata, kasi nabo babona tebali na lowo? ⁶ Nawo na bée ngakye: Maphoo maawene bée wawa malekyi Tempelo. ⁷ Bo oebakyi ntina ya maloba maakoma bée o buku pha Nwaphongo maawo obokye: «Naz-ingye motema njwa ikyela bato ngongo, kasi mambeka ma manyama phe», nde tobaoye. ⁸ Pho Nwana wa Moto ali Nkolo wa sabata.»

Yesu abikye moto owa nyiba eboko

(Malako 3.1-6; Luka 6.6-11)

⁹ Yesu amba ya mana o elele me, aesi yakyende o ingambi sa makyita. ¹⁰ Moto monomo owa nyiba eboko abaka omo. Bafalisayi balukaka nzela ya imophunda, yango mena bamba ya motuna bēkye: «Mobeko njwa banga moanole ibikya moto mokolo njwa sabata?» ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo monomo onte ya bée ali na mpate yonoyo; bo embikye kaa o

ibela siizindo mokolo njwa sabata, etaakye eyabola? ¹² Moto alekyi mpate! Kyelukye iwo obokye, mobeko njwa banga moanole ikyela moto bolaa mokolo njwa sabata.» ¹³ Emba Yesu amba ya wo na moto owa nyiba eboko yokye: «Elola eboko ya we.» Amba ya eyelola noko waabutwa yango elaa ndokolo eeyoko. ¹⁴ Bafalisayi bamba ya tokolo o ingambi sa makyita, bamba ya kye angana pho ya iwangya njwango njwa iboma Yesu.

Yesu ali moto wa etoma owa olo Nwaphongo

¹⁵ Waaoka Yesu maphoo maamana, aesi ya mana o elele me, bato baikye bamba ya mobenga. Amba bikya bato ba malosi baso. ¹⁶ Kasi amba ya bakatela na bokusi obokye bée saimola bato elele eli yo. ¹⁷ Wakyelama babona pho ya ikokya maloba ma moimosi Isaya maa wo yo bobo:

¹⁸ «Jwaphongo yokye:

Kyeke moto wa etoma wa nga owa olo nga. Na mazingye, nali na nkyisa pho ye. Bolobo pha nga pha mofa ne, pho aimole nkyisi iso maphoo maazingye nga.

¹⁹ Eta okye booka na moto,

eta tombe njwesi, ete baamookye kakyemiwo o munsongo.

²⁰ Eta tene munkata njwaumbama; eta zimya tala ekyelukye izima.

Amokyela baabona

tee noko wa molonga maphoo maso na bosembo.

²¹ Amoba molemo njwa nkyisi iso.»

Yesu katokolo malobo mabe

(Malako 3.22-30; Luka 11.14-23)

²² Bamba yelela Yesu moto monomo abaka na bolobo bobo, apholo miyo, ambi kula ba na mbubu. Yesu amba ya mobikya, emba moto me amba butwa iwo na iwene. ²³ Bato baso bakamwaka baamba tunana bēkye: «Eye teli nkoko wa Davidi?» ²⁴ Waaoka Bafalisayi bawo babona, bamba wo bēkye: «Moto mona katokolo malobo mabe pho mokonzi njwa bée Belezebula amophe bokonzi me!»

²⁵ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya wo na bée yokye: «Bo bato ba bokonzi bokonzi bakabwa onte ya be, bokonzi pha bée pha mowaa. Bo bato ba mokyisi monomo naa ba ibota sonoso bakabwa, mokyisi naa ibota me itesiikule ba. ²⁶ Ka bo Molemba awiinye moto we, kacti nde bokonzi phe mampenza, emba bokonzi phe phaamba koko ndengye'ye? ²⁷ Bée kowo obokye Belezebula moto owampe mwiya njwa itokolo malobo mabe. Ka bo eli phele, owaamba phe bato ba

bêe mwiya njwa itokolo malobo mabe nza? Bato ba bêe mampenza ba enyete! ²⁸ Bo natokolo malobo mabe na Bolobo pha Nwaphongo, kyelukye iwô obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi nono oka bêe.»

²⁹ «Moto takokyi inyolo o ingambi sa moto mokusi pho ya ibololo mbolo ye, bo naino tamokangyi maphanga; kasi bo amokangyi maphanga, akokyi imobololo mbolo iso ya ingambi.

³⁰ Moto ootoli na nga mbale, kanzine. Yo ootonsungye na ibokya bato, ka banyangole. ³¹ Yango mena na wo na bêe ngakye: Bato baso baakyele masumu na baatiyole Nwaphongo, baabalimbisa. Kasi moto owamowamba Bolobo Bosanto ete baamolimbisa. ³² Owa mowole Nwana wa Moto lowo lobe, baamolimbisa, ka nde yo owa mowole Bolobo Bosanto na bofe, ete baamolimbisa, ebe o mokyisi mumu, ebe na o mokyisi njwaa moyaa.»

Njwete na mbuma ya njwango
(Matiye 7.16-17; Luka 6.44-45)

³³ «Bo ophikyi njwete moola, wa mozwa mbuma iindaa; bo ophikyi njwete mofo, wa mozwa nde mbuma iimbe. Pho baefe njwete nde na mbuma ya njwango. ³⁴ Bêe manzoo! Oli bato bafo, waamba wo maphoo malaa ndengye'ye? Pho munoko katokolo nde maphoo maute o ndondo. ³⁵ Moto molaa katokolo maphoo malaa maute o ndondo ye, moto mofo katokolo maphoo mabe maute o ndondo ye me. ³⁶ Na wo na bêe ngakye: Mokolo njwa mosambisa Nwaphongo bato, moto na moto amosamba na maphoo maso maapha maatokolo o munoko nwe. ³⁷ Pho bamoelongya nde na bowokye pha we naa bamoenyete nde na bowokye pha we.»

Bafalisayi baongye elekyesako
(Matiye 16.1-4; Malako 8.11-12; Luka 11.16, 29-32)

³⁸ Emba bateye ba mibeko baayoko na Bafalisayi bambaa ya wo na Yesu bekye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele elekyesako.» ³⁹ Yesu amba ya babuyisa bofo: «[Nwaphongo amoteya nde elekyesako yonyo eyaka moimosi Yona. ⁴⁰ Pho bo wakyelaka Yona nkolo iyato o ibuu sa swe eenene, nde bomo Nwana wa Moto amokyela nkolo iyato o se ya manyete. ⁴¹ Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato ba Niniwe bamoya ephunda bêe bato baa lolu, pho bêe babongolaka ntema ya bêe waoka bêe yaawoko Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona. ⁴² Mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi njwa njwanjwasi wa mokyisi njwa Saba amoya ephunda pho yo autaka itakye pho

ya iya oka maphoo ma zebi sa Salomo. Kasi ooli wawa, alekyi Salomo!»

Waakule ya butwa bolobo bofe
(Luka 11.24-26)

⁴³ «Bo bolobo bofe botokosi onte ya moto, bokye miengyebana o bokye pho ya iluka elele ya ifaa. Bo te bozwe elele, ⁴⁴ bomiwole obokye: «Nakule butolela moto owa baka nga pho yo ali ndokolo ingambi sa nga.» Kasi waa ya butwa phaango, boyazwa ingambi me pha, basi bongye na bolaa. ⁴⁵ Emba boombe kye kpa mbengo ya malobo masuu sambo maabolekye na bofe; mango maso maambe yaa molongo iya zala o nzoto ya moto mona. Emba moto mona kambe otoko ileka bowafaka yo phanza. Ya mofa nde bomo pho ya bêe bato baafo baalolo.»

Saakolo ibota sa Yesu
(Malako 3.31-35; Luka 8.19-21)

⁴⁶ Waafa Yesu kataa wo na bato, nyango na bana nyango baamba ya. Baesi ya teme o nze, balukaka iwono ne. ⁴⁷ Moto monomo amba ya wo na Yesu yokye: «Kyeka, nyongo na banaa nyongo fali o nze, balukye iwono na we.» ⁴⁸ Yesu amba ya buyisa moto me yokye: «Mama nza? Banaa mama banza?» ⁴⁹ Amba teya na eboko bili baekosi bêe yokye: «Kyeka mama na banaa mama bêe bafa. ⁵⁰ Pho moto okokyele maphoo maazingye Tata owa ikolo ali njwana mama, nkanasa ya nga na mama.»

13

Ete ya mophikyi
(Malako 4.1-9; Luka 8.4-8)

¹ Mokolo mamuna, Yesu amba ya tokolo o ingambi, aesi ya kye zala o mokukulu njwa ebale pho ya iteya. ² Bato baikye bambaa ya angana wali yo, yango mena Yesu amba ya baa o vato, akye zala. Bato baso batemekye o mokukulu. ³ Yesu amba ya baimola maphoo maikye na bite. Awoko yokye: «Moto monomo akyekye phika ndemo o inzambi se. ⁴ Wa ba yo kakyeminyaka ndemo, ndemo iiyoko ikaa o nzela, manyosi maesi ya ikomola. ⁵ Ndemo iiyoko ikye kaa o elele ya maabanga, wamo manyete maikye phe, yango mena ndemo itokosi sakoko. ⁶ Waangala moo, inyiti pho nkanga te ya ikaka nyosa. ⁷ Ndemo iiyoko ikye kaa o nkata yaa milo, nkata me ikosi, ikyetitise ndemo iindaa. ⁸ Kasi ndemo iiyoko ikaa o manyete malaa, iboti, ina mbuma munkama, iiyoko mbuma makoo motofa, iiyoko mbuma makoo maato.»

⁹ Yesu amba kula bakya yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

*Pho ya'ye Yesu kawo na bite
(Malako 4.10-12; Luka 8.9-10)*

¹⁰ Emba baekosi bamba ya susinya phenephe na Yesu, bamba ya motuna bekye: «Pho ya'ye kolowole na bite?»

¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bee okokyi eba sekyele ya Bokonzi pha Ikolo, kasi bee tebakokyi ieyeba. ¹² Pho moto ooli na mbolo nzikye, bamokula mobakysisela, kasi ooli phaa, baamobololo na njwana ndambo oobakyi ne. ¹³ Yango mena nakpe bite pho ya ibawole, pho na bo bakyekye tebawene, na bo balaa mato, tebaokye, tebaa sosolo, tebaambe na eba. ¹⁴ Na babona maloba ma moimosi Isaya makokyisame waa wo yo obokye:

“Na bo ookyi ndengye'ye, otoebe, na bo olembetesi ndenye'ye, otooewene. ¹⁵ Pho bato baba bali na ntema nkusi, bamiundi matoo, bazibi miyo pho bee sawene, bee saoka, bee saeba.

Bo sa babona phe, nde babongolaka ntema ya bee pho nababikya, kye wo Nwaphongo.”»

¹⁶ «Ka bee, ba na nkyisa pho miyo ma bee mawene, matoo ma bee maokye! ¹⁷ Nde phele na wo na bee ngakye: Baimosi baikye na bato ba bosomebo baikye babaka na phowa ya ioka na ya iwene maphoo mawene bee mama, kasi tebaika mawene, babaka na phowa ya ioka maphoo maokye bee mama, kasi tebaika maoka.»

*Yesu alimbosi ete ya mophikiyi
(Malako 4.13-20; Luka 8.11-15)*

¹⁸ «Okyemela ntina ya ete ya mophikiyi. ¹⁹ Bato baokye simo ya Bokonzi pha ikolo kasi tebaikiyi esosolo, bali ndokolo ndemo ikaa o nzela, Munguna aesi ya imanya o mandondo ma be. ²⁰ Bato baayoko bali ndokolo ndemo iikaa o manyete maangana na mabanga, baokye iloba sa Nwaphongo, basianole na nkyisa izele. ²¹ Kasi iloba me tesii tokolo nkanga o mandondo ma be, basikyeelele nde njwana bokyi bobo; emba wambe yaa mampasi na minyoko pho ya iloba sa Nwaphongo, bale ianola sa bee izele. ²² Bato baayoko bali ndokolo ndemo ikaa onte ya nkata yaa milo, baokye iloba sa Nwaphongo, kasi pho ya phowa ya mokyisi na phowa ya ezwele ekye kosa bato, iloba me siotono, emba tesii bote na ekpele. ²³ Bato bayoko bali ndokolo ndemo iikaa o manyete maala, baokye iloba sa Nwaphongo, basisosolo, emba baambe bota mbuma: Bana munkama, baayoko makoo motoba, baayoko makoo maato.»

Ete ya munkata moobe

²⁴ Yesu amba kula ya bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na moto monomo owa aphikaka mumboto molaa o inzabi se. ²⁵ Mokolo monomo, waa mokolo, waaba bato baso na ebuu, munguna njwa moto mono aesi ya kyende phika munkata moobe o nte ya ble nono wakyende yo. ²⁶ Waatokolo nkona, ble ekyesi ndomba, munkata moobe motokosi na njwango me. ²⁷ Baombo baesi yakye woo na mokolo inzambi bekye: “Nkolo, ka waphikaka mumboto moola o inzabi sa we, ka munkata moobe mouti bi?” ²⁸ Amba ya babuyisa yokye: “Eli munguna njwa nga moto okyesi baabona.” Emba baombo baamba ya motuna bekye: “Ozingyi obokye tokye manya munkata moobe?” ²⁹ Amba babuyisa yokye: “Phe, pho waamumanya bee munkata moobe nde obisi na ble. ³⁰ Oile kyikole yango iso, waainoko, imbele me, na mowo na banokyi ngakye: Taabila munkata moobe phanza, omokangye mbombo mbombo pho ya imotumba, sima omba angyisa ble oenyosa o bompemde pha nga.”»

*Ete ya mumbuma njwa mutarde
(Malako 4.30-32; Luka 13.18-19)*

³¹ Yesu ambakula bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na mumbuma njwa mutarde njwaaphika moto monomo o inzabi se. ³² Eli mumbuma moolekyi bokyikiyi onte ya mbuma iso, kasi bo motokosi, molekye ndemo iso ilii onte ya inzabi na phanda. Mobutwe njwete na bitakyi, manyosi maya tonga moobo omo.»

*Ete ya munoo moulole mapa
(Luka 13.20-21)*

³³ Yesu amba kula ya bakpela ete esuu yokye: «Bokonzi pha ikolo pha ulana na munoo njwa mapa moangyina njwanjwasi na faline iikye, nono waanyangwe njwango oena faline eso.»

*Pho ya'ye Yesu abaka kawo na bite
(Malako 4.33-34)*

³⁴ Yesu awole bato maphoo maso maamana na bite, abaka kabawole nde na bite. ³⁵ Akyelaka babona pho ya ikokya maphoo maawoko moimosi obokye: «Na mowo nde na bite. Namolimola maphoo maabombama uta o etatele ya mokyisi.»

Yesu alimbosi ete ya munkata moobe

³⁶ Emba Yesu amba ya mana wali bato, amba ya butwa o ingambi. Baekosi bee bamba yakye wali yo, bamba ya motuna bekye: «Ololimbolele ete ya munkata moobe o inzambi.» ³⁷ Yesu amba ya babuyisa bobo: «Moto ookophikye mumboto moola, eli Nwana wa Moto, ³⁸ inzambi eli mokyisi, mumboto moola eli baanole

Bokonzi pha ikolo, munkata moofe eli bato baanole Munguna. ³⁹ Munguna okophikye munkata moofe, eli zabulu, mbuma ya inoko eli suka ya mokyisi, banokyi eli banze. ⁴⁰ Bookomanya bée munkata moofe pho ya imovaka o nwenya, yamofa nde bomo o suka ya mokyisi. ⁴¹ Nwana wa Moto amotoma banze be, bamumanya o bokonzi phe bato baso baoto ianola sa bebi, na bato baakyele bofe, ⁴² baabavaka o itumbu sa nwenya, omo nde malelo na itwa mino. ⁴³ Kasi bato baa bosembo bamungyengye ndokolo moo o bokonzi pha Ango wa be. Oli na matoo ma ioka, aokye!»

Ete ya ezwele eya bombama

⁴⁴ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na ezwele eya kundama o inzabi. Moto monomo akye ekundola ambikula ebomba. Na nkyisa iso, akye ungya mbolo ye iso pho aombe sina inzabi.»

Ete ya bayaka

⁴⁵ «Bokonzi pha ikolo pha ulana na muungye wa mbolo ookolukye bayaka baala. ⁴⁶ Bo azwe yonoyo eya motuya mwikye, amokye ungya mbolo iso ili ne pho akye omba bayaka me.»

Ete ya bondendi

⁴⁷ «Bokonzi pha ikolo pha kula ulana na bondendi bovakiy bée o ebale, boakye swe ndengye na ndengye. ⁴⁸ Botondi na swe, baso babobendi o mokukulu, emba bambe zala pho ya iolo swe, iindaa baikyele o bikokolo, iimbe baivakye. ⁴⁹ Ya mofa nde bomo o suka ya mokyisi, banze bamoya kabola bato baabe na bato baala. ⁵⁰ Pho ya ivaka bato baabe o itumbu sa nwenya, omo nyaa malelo na itwa mino.»

Bizwele biikasi na biinyakune

⁵¹ Yesu amba ya batuna yokye: «Bee ookyi mapho maso mama na bolaa?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ee, tookyi.» ⁵² Emba amba ya wo na bée yokye: «Yango mena, moteye wa mibeko munso ookoekole mapho ma 'Bokonzi pha ikolo kaulane na moto wa ezwele ootokokolo na mbolo iinkasi na mbolo iinyakune.»

*Bato ba Nazaletē bale ianola Yesu
(Malako 6.1-6; Luka 4.16-30)*

⁵³ Waaunva Yesu ikpa bite babina, amba ya mana omo, ⁵⁴ amba ya kyende o mokyisi nwaakolaka yo. Aesi ya butwa iteya o Ingambi sa makyita. Emba bato baso baabaka wamo bakamwaka na boikye. Bawoko bekye: «Azwe zebi sisi bi? Kakyeye bilekyesako bibi ndengye'ye? ⁵⁵ Teli yo nwana wa mowasi nwa mafaya? Nyango teli Maliya? Banaa nyango teli Zake, Zozefu, Simo na Yuda? ⁵⁶ Mankanasa

me maso temali na banga wawa? Bona bokonzi bofo abozwe bii?» ⁵⁷ Yango mena tebaikaka moanolela. Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Moimosi wa Nwaphongo kazwe ngambo o nkyisi iso manya nde o mokyisi nwe na o ifota se.» ⁵⁸ Yesu amba ya kyela omo nde banaa bilekyesako ndambo pho bée tebaikaka moanola.

14

Iwaa sa Yoane Mobatise

¹ Imbele saasina, Elode, mokonzi nwa Galleya, aesi ya oka bawo pho ya Yesu. ² Amba ya wo na bato baetoma bée yokye: «Eli Yoane Mobatise, akundo! Yango mena azwe mwiya nwa ikyela bilikyesako bofo.» ³ Pho phanza, Elode atomaka baakya Yoane, bamokangye maphanga, bamovakye o boloko. Yabaka pho ya lowo la Elodiya, nwasi wa nwana nyango Filipe. ⁴ Pho Yoane awoko na Elode yokye: «Mibeko ma banga mikatele obokye tokokyi ibuya Elodiya nwasi wa we!» ⁵ Yango mena Elode alukaka iboma Yoane, kasi abaka kalote Bayuda, pho bato baso bakpaka Yoane ndokolo moimosi. ⁶ Nzuka mokolo nwaakylaka Elode eseleko ya iyumunya mokolo nwaabotamaka yo, nwana wa Elodiya wa nwanwasi amba ya bina o boo pha bato baabangaka yo. Asepelisaka Elode na boikye. ⁷ Yango mena Elode amba kata seleka obokye aamophe ekpele eso eya moonga yo. ⁸ Uta na mateya ma nyango, nwana amba ya wo na Elode yokye: «Impe unwanwa'eye moto nwa Yoane Mobatise mi lako!» ⁹ Mokonzi Elode aesi ya oka ngongo boikye, kasi pho ya seleka ayakataka yo o boo pha bato baabangaka yo, amba ya toma obokye bamophe moto nwa Yoane. ¹⁰ Amba ya toma moto monomo ikye tena moto nwa Yoane o boloko. ¹¹ Baamba yaa na moto me mi lako, bamba ya mophe nwana wa nwanwasi me, yo amba yakye mophe nyango. ¹² Baekosi ba Yoane bamba yakye kpa ena ebembe bamba kye ekunda. Bamba kye imola Yesu mapho maaleka.

Yesu azeye bampele nkoto itano

¹³ Waaoka Yesu simo ya iwaa sa Yoane Mobatise, aesi ya mana omo yaa vato, amba ya kye yo mampenza o elele yonoyo ya indende. Kasi bato baesi ya efa, bamba tokolo o nkyisi ya phenephe, bamba ya mobenga na makolo yaa mokukulu. ¹⁴ Waabwa yo o vato, aesi ya wene bato baikye, amba baoka ngongo, amba butwa ibikya bato ba bée baamalosi. ¹⁵ Waakoma waa nkokolo, baekosi ba Yesu bamba ya susinya oli yo, bamba ya wo ne bée kye:

«Bunya bokye, elele eye eli indende, buya bato pho bakyende o nkyisi bakye omba ntoma ya izaa omo.»¹⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Te wali ntina obokye bakyende, obaphe bde mampenza ntoma ya izaa!»¹⁷ Kasi bde bamba ya wo ne bekye: «Wawa, toli nde na mapa matano na swe ifale.»¹⁸ Yesu amba ya wo na bde yokye: «Inzelele na yango.»¹⁹ Emba, amba ya wo na bato baso bazale o nkata, aesi yakpa mapa matano na swe ifale miina, amba ya tomba miyo o ikolo, aphe Nwaphongo melesi. Aesi ya kyese mapa amaphe baekosi. Emba baekosi bamba kyemikabela bato.²⁰ Bato baso bazaka, baokaka. Baekosi bamba ya ongo banyanzima iko mbuka babale bode ba bitee baikalaka.²¹ Bato baazaka babaka bampele phenephe na nkoto itano sa tanga babasi na bana.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

²² Sakoko Yesu aesi ya toma baekosi bde ba baa o vato pho bakatisa o boo phe o mokukulu moyoko, wamoba yo kataa buya bato.²³ Waunva yo ifabuya, aesi ya baa o bokosi pho ya ifondele. Waakoma nkoko aikalaka wamo nde yo mampenza.²⁴ Vato pha komaka o bodiko, kanda yabaka kye babuya na munsima pho eweele yabaka ekusi.²⁵ Wakoma bunya phenephe na iye, Yesu amba ya benga baekosi bde yaa makolo, amba tambula o ikolo sa maa.²⁶ Waamowene bde katambule o ikolo sa maa, bawenkye bode, bamba wo bekye: «Eli mozisi!» Bamba butwa iyanwana na bona bode.²⁷ Kasi mbala yonyo Yesu amba ya wo na bde yokye: «Saila, eli nde nga, bde salota!»²⁸ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Bo eli we phele, wo nanga na tambule o ikolo sa maa, nayee oli we.»²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Yaka!» Petelo aesi ya tokolo o vato amba ya butwa itambula o ikolo sa maa, pho ya ikyende oli Yesu.³⁰ Kasi waawene yo eweele ekusi, amba ya wene inganga. Amba ya tata izinda nono wa anwana yo yokye: «Nkolo, imbikya!»³¹ Mbala yonyo, Yesu amba ya elola eboko, aesi ya mophila, amba ya wo ne yokye: «Moto wa ianola sikyiki! Pho ya'ye oikakyi ziko?»³² Emba bde baso babale bamba ya baa o vato, eweele esi ya lee.³³ Bodele baekosi babaka o vato bamba ya kusama na mabongo o boo pha Yesu, bamba ya wo bekye: «Oli Nwana wa Nwaphongo phele!»

Yesu abikye bato ba malosi o Genesalete

³⁴ Waunva bde ikatisa ebale, baesi ya kye seme o manyete ma Genesalete.³⁵ Bato ba mokyisi me babaka Yesu

phanza, emba waamowene de, bamba kyemiimola mboka eso obokye aesi. Bamba moyelela bato baso baa malosi.³⁶ Bamba ya nyingonela ne obokye abale bakume nono songya ya munkoto nwe. Bato baso baamokumaka babikaka.

15

Yesu kateya pho ya mateya ma bankoko

¹ Mokolo monomo, Bafalisayi na Bateye ba mibeko bautaka o Yelusaleme, bamba ya angana oli Yesu, bamba ya motuna bekye:² «Pho ya'ye, baekosi ba we tebaakumole mibeko ma bankoko? Pho tebaakunyole se o boo pha izaa.»³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Ka bde, pho ya'ye tookumole mibeko ma Nwaphongo, Kokumole nde bonkoko pha bde?»⁴ Pho Nwaphongo awo bode: «Kumola nyongo na ongo», kasi «owa motola nyango na anga, basengyesi imoboma.»⁵ Kasi bde kowo obokye: «Moto akokyi iwoo na nyango ebe na anga obokye mbolo iunvaki esunga na nga, na ifombi pho ya Nwaphongo.»⁶ Bo awo babona, takokyi kula sunga na nyango na anga. Mena kabuya mibeko ma Nwaphongo ekpele phaa pho ya itosa bonkoko pha bde mampenza.⁷ Banyamabole! Moimosi Isaya abaka nde na elongyi waawo yo pho ya bde bode:⁸ «Bato baba bankumole nde na munoko. Kasi o mandondo bali itakye na nga.⁹ Losambo la bde teloli na ntina. Pho mateya ma bde mali nde mibeko miute na bato.»

Maphoo maato ndondo ya moto

¹⁰ Bodele, Yesu amba ya banga bato baso, amba ya wo na bde yokye: «Okyemela, ombe na kytotelela:¹¹ Teli ekpele ekye nyolo o munoko nwa moto ekye mobuya moto wa sokoto. Kasi ekyetokolo o munoko nwe, kyeka yango ekye mobuya moto wa sokoto.»

¹² Emba baekosi bamba susana phenephe na Yesu, bamba ya wo ne bekye: «Koebe obokye maphoo maawo we mamana, maphe Bafalisayi ndondo bolosi?»¹³ Yesu amba ya buya yokye: «[Jwete munsu nwaatenywaika phika Tata oli o ikolo, baamophikola.¹⁴ Obale! Bali bato baapholo miyo bateya bato baapholo miyo nzela. Bo moto monomo owa pholo miyo kateya nwebi ne owa pholo miyo nzela, bde baso babale bamokaa o ifela.»¹⁵ Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Ololimbolele ntina ya ete me.»¹⁶ Yesu amba ya wo yokye: «Na bde naino tozwe malondo?»¹⁷ Bde toebe obokye ekpele eso ekye nyolo o munoko nwa moto, kyelekane o ibuu se, emba sima kyekye tokolo o zikiyi?¹⁸ Kasi iki tokolo o munoko, kyiute o

ndondo, yango ikokyi ibuya moto, moto wa sokoto. ¹⁹ Pho maumunya maso ma ikyela bofe maute o ndondo ya moto, eli booli iboma bato, ikyela baphemba, ikyela bondumba, iiba, ikatela bato bole, na iyo bato. ²⁰ Mena eli maphoo maoto moto. Kasi iza sataa kunyola se, tesiibuya moto, moto wa sokoto.»

Nwanwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

²¹ Bobele Yesu aesi ya mana o elele me, akye o nkyisi ya Tula na Sidona. ²² Nwanwasi monono wa Kanana abaka kazale o mokyisi me, amba yaa oli Yesu, amba ya anwana yokye: «Mot-eye, Nwana wa Davidi, inzokye ngongo! Nwana wa nga wa nwanwasi ali na bolobo bofe, bomunyokolo na bokusi!» ²³ Kasi Yesu taika mobuyisa na lowoo. Baekosi bamba yaa oli Yesu. Bamba ya wo ne bekye: «Omowiinya, pho taale ikyemianwana o sima ya banga.» ²⁴ Yesu amba ya buya yokye: «Bantoma nde oka bato ba Isalaye baali ndokolo mampate maabunga.» ²⁵ Kasi nwanwasi me, amba ya kusama o boo pha Yesu, amba ya wo yokye: «Moteye, insungye!» ²⁶ Yesu amba ya wo yokye: «Teli bolaa o bokye okpe ntoma ya bana oivakyele manva.» ²⁷ Nwanwasi me amba ya wo yokye: «Nde phele Moteye, kasi manva mazee mpusu ikylale o se ya mesa ma bankolo ba me.» ²⁸ Emba Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Ee, nwanwasi oyo! Oli na ianola sinene. Waekyelamele boozingyi we.» Nde o sina imbele me, nwana we abikyi.

Yesu abikye bato baikye baa malosi

²⁹ Bobele Yesu aesi ya mana wa mo, akye o mokukulu nwa maa maanene ma Galileya. Aesi ya kye zala o ikolo sa ngomba. ³⁰ Bato baikye bamba ya kyende oli yo. Banyanye bato baaotono makolo, bato baapholo miyo, bituku, mam-bubu, na bato baa malosi ndengye na ndengye. Bamba ya bazasa o se o boo pha Yesu, emba amba ya babikya. ³¹ Bato bakamwaka waaawene be mam-bubu mabuto iwoo, bituku bibikyi, bato baa otono makolo batambusi, bato baapholo miyo, baweni. Emba bato baso bamba tata ikumbela Nwaphongo owa Isalaye.

Yesu azeze bampela nkoto ine

³² Yesu amba ya banga baekosi be, amba ya wo na bekye yokye: «Naokyele bato baba ngongo, pho nkolo iyato bali na nga wawa, kasi tebali na ntoma ya iza. Sizingye ibabuya na nzala, pho imbele sisuu nde bakye kpa phikiyi o nzela.» ³³ Baekosi bamba ya motuna bekye: «Wawa toli o bokye, tomokye zwa ntoma bi, obokye bazee baokye?» ³⁴ Emba Yesu amba

ya batuna yokye: «Be, oli na mapa bo?» Bamba mobuyisa bekye: «Toli na mapa sambo na banaa swe inkyiki.» ³⁵ Emba Yesu amba ya wo na bato baso obokye bazale o se. ³⁶ Aesi ya kpa mapa sambo na ina swe, aphe Nwaphongo melesi, aikyesi, aiphe baekosi be obokye baikabe. Baekosi baikpe, baikabesi bato baso. ³⁷ Bato baso baazaka baokaka. Baekosi baongoko ntoma yaa otwaka be, ya tonzaka banyanzima sambo. ³⁸ Bato baazaka babaka bampela nkoto ine, sa tanga babasi na bana. ³⁹ Waaunwa yo ibuya bato o nkyisi ya be, Yesu aesi ya baa o vato, aesi ya kyende o manyete ma Magadana.

16

Bafalisayi na Basadukayi baongye elekyesako

¹ Bafalisayi na Basadukayi bamba ya waali Yesu pho ya imumeka. Baesi ya motuna obokye akyele elekyesako pho ya iteya obokye maphoo maakyele yo maute oka Nwaphongo. ² Yesu amba ya babuyisa bofo: «Waakome nkokolo be kowo obokye: «Mbula eteeno, pho ikolo sili silaa.» ³ Ka waamunkunkutu be kowo obokye: «Lolo mbula ya muno, pho ikolo sibelo.» Waakyeke be ikolo, be koebe naa mbula ya muno naa eteeno. Kasi bileko biiteya maphoo ma nkolo ikyiye, toebe ibilimbola. ⁴ Banyamabole, bato ba lolo eye bali bato babe na bato ba bikobo, tebaakumole Nwaphongo, baongye elekyesako. Kasi etebawene na elekyesako na yonoyo, bo teebe nd'eyaaka Yona phe.» Emba, amba ika baika, aesi ya kyende.

Kyeba na mateya na Bafalisayi na Basadukayi

⁵ Waakatisaka baekosi o mbale eeyoko ya maa ma manene, babungaka iphila mapa. ⁶ Emba Yesu amba ya wo na bekye yokye: «Kyeka! Nde kokyebe na muno nwa Bafalisayi na Basadukayi moulole mapa!» ⁷ Baekosi bamba butwa iwono be na be, bekye: «Awo babona pho toli na mapa.» ⁸ Kasi Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya batuna yokye: «Pho ya'ye kowono be na be obokye, nde pho toli na mapa? Bato ba ianola sikyiiki. ⁹ Be naino tosososi? Umunya mapa matano maazeyaka nga bampela nkoto itano. Umunya na motuya nwa banyanzima baa ongoko be? ¹⁰ Umunya na mapa sambo maazeyaka nga bampela nkoto ine, banyanzima bo baa ongoko be? ¹¹ Pho ya'ye be tososolo obokye siikaka wo na be pho ya mapa, waawoko nga na be obokye: «Kyeba na muno

ɲwa Bafalisayi na Basadukayi mouloule mapa!”¹² Emba ɓaekosi ɓamba ya sɔsɔlɔ obokye Yesu taikaka wɔ na ɓɛɛ obokye ɓakyeɓe na munɔ mouloule mapa, kasi ɓakyeɓe na mateya ma Bafalifayi na Basadukayi.

Petelo awɔɔ yokye Yesu ali Masiya

¹³ Yesu amba ya kyende o nkyisi illi phenephe na manyete ma Sezare, mokyisi ɲwa mokonzi Filipe. Amba ya tuna ɓaekosi ɓɛɛ yokye: «Bato ɓawɔ ɓo phɔ ya Nwana wa Moto?»¹⁴ Bamba ya mobuyisa ɓekye: «Bakyi ɓawɔ obokye oli Yoane Mobatise, ɓana ɓekye oli Eliya. ʔaayɔkɔ ɓakule wɔ ɓekye oli Jeremi naa mɔnɔmɔ na ɓaimosi.»¹⁵ Amba ya ɓatuna yokye: «Ka ɓɛɛ, kowɔ obokye nga nali nza?»¹⁶ Simo Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya, Nwana wa Nwaphongo wa ɓomɔɔ.»¹⁷ Emba Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Oli na nkyisa ɓoikye, Simo ɲwana wa Yoane phɔ teeli moto oeteye maphɔɔ mama, kasi nde Tata ooli o ikolo.»¹⁸ Emba nga na wɔ na we ngakye: Oli Petelo, o ikolo sa ifanga sisi namotonga ingomba sa nga, na iwaa etesiikokye isibukola.*¹⁹ Namoephe maphungola ma Bokonzi pha ikolo, eya mɔkanga we wawa o se, Nwaphongo amoekanga o ikoli me, eya moingola we wawa o se, Nwaphongo ne amoeyingola o ikolo.»²⁰ Emba Yesu amba ya katela ɓaekosi ɓɛɛ na ɓokusi obokye ɓɛɛ saimola nɔnɔ moto obokye iyo ali Masiya.

Yesu aimosi ɓo wamowaa yo na ɓo wamokundwa yo

²¹ Tata imbele me, Yesu atati iimola ɓaekosi ɓɛɛ polele maphɔɔ maalukye imoyelela, amba ya wɔ yokye: «Esen-gyesi obokye na kyende o Yelusaleme, omɔ, ɓankumu, ɓakonzi ɓa ɓanganga ɓa Nwaphongo, ebe na ɓateye ɓa miɓeko ɓomunveninya ɓolɔsi ɓoikye. ʔamumboma, kasi sima ya nkɔlɔ iyato na mokundwa.»²² Emba Petelo amba kye ne ɲwana imbale, amba butwa imooya yokye: «Ee Nkolo! Nwaphongo amoeɓanza, maphɔɔ mamana ete maakyelame!»²³ Yesu aesi yaekpana, amba ya wɔ na Petelo yokye: «Mana itakye na nga, Satana! Oli ifaku phɔ ya nga! Phɔ toumunya ɓokoumunya Nwaphongo, kasi koomunya ɓokoumunya ɓato.»²⁴ Emba Yesu amba ya wɔ na ɓaekosi ɓɛɛ yokye: «Bo moto kalukye imbenga yo sakula luka ɓolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga.»²⁵ Phɔ moto ookolukye ibikya ɓomɔɔ phe, aabobungya, kasi owa mobungya ɓomɔɔ phe phɔ ya

nga, aabozwa.²⁶ Na ɓo moto azwe ezwele esɔ eli o mokyisi, kasi abungye ɓomɔɔ phe, ambi zwa ekpele'ye? Ekpele'ye eekokyi yo iambya phɔ ya iikola ɓomɔɔ phe?²⁷ Phɔ Nwana wa Moto amoya o nkyemo ya Ango, yo na ɓanze ɓɛɛ, emba amba phuta moto na moto ikokana na bitoma ɓɛ.²⁸ Nde phele na wɔ na ɓɛɛ ngakye: Onte ya ɓɛɛ ɓaso ɓaali wawa, ɓana ete ɓaata waa phanza, saika wene na miyo ɓo wa moyaa Nwana wa Moto ndokolo mokonzi.»

17

Yesu awene o nkyemo ya Nwaphongo

¹ Sima ya nkɔlɔ motoba, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane, ɲwana nyango na Zake, akye na ɓɛɛ o ngomba yɔnɔyɔ eanda, itakye na ɓato, omɔ ɓabaka nde ɓɛɛ mampenza.² Nzoto ya Yesu ya butwaka ndengye esuu o miyo ma ɓɛ. Boo phe pha butwaka ɓongyengye ndokolo moo, bitobu ɓɛɛ ɓa butwaka bitane pɛɛ.³ ʔobele, ɓaekosi me ɓaato ɓaesi ya wene Mose na Eliya ɓawɔnɔ na Yesu.⁴ Emba Petelo amba ya wɔ na Yesu yokye: «Nkolo, eli ɓolaa obokye toɓee wawa. ʔoostingyi, namotonga ndalaku iyato wawa, mɔnɔmɔ phɔ ya we, muna phɔ ya Mose, mooyɔkɔ phɔ ya Eliya.»⁵ Waataba yo kawɔ, impata sɔnɔsɔ siitane siesi ya ɓaziba, onte ya impata me, ɲwesi mɔnɔmɔ moesi yaokana, mowɔ ɓoɓo: «Oyo ali Nwana wa nga owa sɔmi, nali na nkyisa ɓoikye phɔ ye. Omookye!»⁶ Waaoka ɓaekosi ɲwesi me, ɓawenekye ɓoɓo ɓoikye, nɔnɔ waauya ɓɛɛ maɓoo nɔnɔ o se.⁷ Yesu amba ya kyende ooli ɓɛ, aesi ya ɓakuma, amba ya wɔ na ɓɛɛ yokye: «Iɲwaa, ɓɛɛ saila!»⁸ Bamba inola maɓoo, kasi teɓaikyi wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza.

⁹ Waaɓa ɓɛɛ ɓaute ngomba, Yesu abakatelaka yokye: «Bɛɛ saimola nɔnɔ moto mɔnɔmɔ maphɔɔ masɔ maaweni ɓɛɛ, tee nɔnɔ mokɔlɔ ɲwaaamokundwa Nwana wa Moto onte ya ɓawee.»¹⁰ ʔobele ɓaekosi ɓamba ya tuna Yesu ɓekye: «Phɔ ya ye ɓateye ɓa Miɓeko ɓawɔ obokye, esengyesi obokye Eliya aye phanza?»¹¹ Iyo, amba ya ɓabuyisa yokye: «Eli ɓomɔ, esengyesi obokye Eliya aye phanza phɔ ya iyabongya maphɔɔ masɔ.»¹² Kasi nga na wɔ na ɓɛɛ ngakye: Eliya nga aunva yaa, kasi teɓaika moeɓa. ʔamokyelela maphɔɔ masɔ maɓe ɓo wazingaka ntema ya ɓɛ. Yango mena, ɓamunyoɔkolɔ Nwana wa Moto nde ɓomɔ.»¹³ Emba, ɓaekosi ɓasɔsɔlɔkɔ obokye kaba wole phɔ ya Yoane Mobatise.

Yesu abikye ɲwana ooli na ɓolɔɔ ɓoɓe

* 16:18 16:18 O munɔko ɲwa Baela, nkombo ya petelo kyelukye iwɔ obokye ifanga.

¹⁴ Waabutwa bée o elele eyikalaka bato, moto mōnōmō amba yaa ooli Yesu, amba kusama na maḥōngō o ḥoo phe. ¹⁵ Amba ya wō ne yokye: «Moteye, okyela ḥwana wa nga wa lele ngōngō. Ali na iphukuluku, mbala esuu kakaā naa o ḥwenya naa o maa. ¹⁶ Nayakakyi ne oka baekosi ba we, kasi tebaikyī koka imobikya.» ¹⁷ Yesu amba ya wō na bée yokye: «Oo! Bée toli nde na ianola! Esengyesi obokye na kule ba na bée bileko ḥo? Inzelele na ḥwana me wawa!» ¹⁸ Yesu amba phaphala na ḥolōḥo ḥobe me, emba phamba tōkōlo o nzoto ya ḥwana, mina wamōō, ḥwana abikyī.

¹⁹ Baekosi bamba yaa bée na bée oli Yesu, bamba ya motuna bekye: «Banga toloikyī koka itōkōlo ḥolōḥo ḥobe me pho ya'ye?» ²⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Pho bée oli na ianola sikyikyī. Nde phele na wō na bée ngakye: Nabo oli na ianola sikyikyī ḥooli mumbuma ḥwa mutarde, wamowō na ngomba eye obokye: Mana wawa kyende owo, ya mumana. Ekpele yōngōyō tekokyi iekatela. [²¹ Kasi bakokyi itōkōlo ḥolōḥo pha ndengye mena nde na iḥondele na ná imiima ntoma.]»

Yesu akuli imola bo wamowaa yo na bo wa mokundwa yo

²² Mokolo mōnōmō baekosi bamba yaan-gana bée basō o Galileya. Yesu amba ya wō na bée yokye: «Bamoamba Ḥwana wa Moto o maḥōkō ma bato. ²³ Baamoboma, kasi o sima ya nkolo iyato amokundwa o nte ya bawe.» Emba baekosi baokaka ngōngō boikye.

Iphuta mputi ya Tempelo

²⁴ Waakoma Yesu na baekosi bée o Kapalanauma, bato baaphutisa mputi ya Tempelo, bamba ya waali Petelo. Bamba motuna bekye: «Moteye wa bée kaphute mputi ya Tempelo?» ²⁵ Petelo amba ya buya yokye: «Ee, kaphute.» Waanyolo Petelo o ingambi, Yesu amba ya wō ne yokye: «Simo, koununya ḥo? Ookokyi iphuta mputi ya mokonzi ḥwa mokyisi nza? Baalombo nde babutu?» ²⁶ Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Babutu.» Emba Yesu amba ya wō ne yokye: «Bo baafona, baamokyiisi tebaaphute. ²⁷ Ka pho banga sabatungyisa, kyende lōḥo o maa maanene, swe eya motata we iimba, oetakole munōkō, wa mowene phalanga eya ebuni, oekpe, ophute mputi pho ya banga na we.»

18

Olekya na ngambo nza?

¹ Mokolo mōnōmō baekosi bamba ya waali Yesu, bamba ya motuna bekye:

«Oolekya na ngambo o Bokonzi pha ikolo nza?» ² Yesu amba ya banga ḥwana omokye, aesi ya moteye onte ya be. ³ Amba ya wō yokye: «Nde phele nawō na bée ngakye: Bo mōbesi ḥwa bée temobuto ndokolo ḥwaka bana baakye phe, otonyolo o Bokonzi pha ikolo. ⁴ Oolekya na ngambo o Bokonzi pha ikolo, eli moto ookomiuya na ookobutwe ndokolo ḥwana oyo. ⁵ Emba na moto nza, owa moyamba ḥwana omookye pho ya nga, mena anzambi nde nga mampenza.»

Sakyla boḥe

⁶ «Ka moto nzaa owamokosa baakikyī baba baanzanole obokye bakyele boḥe, elekakya na bola obokye batingya moto me ibanga sinene o nkyingo, bamovakye o ebale. ⁷ Ngōngō boikye na bato ba mokyisi, na ndengye ekyekele bée obokye bebi bakyele masumu. Maphōō ma ndengye mena temakokyi izanga; kasi ngōngō boikye eli na moto okokyele obokye bebi bakyele masumu. ⁸ Bo eboko ya we naa ekolo ya we kyeetome ikyela boḥe, oetene, pho elekya na bolaa inyolo o lola na eboko yōngōyō naa ekolo yōngōyō na ikyende na maḥōkō maḥale na ná makolo maḥale o lifelo, o ḥwenya mote mazine. ⁹ Ka ḥo ziyo sa we sietome ikyela boḥe, osiphengolo kosivakye itakye na we, pho elekya bolaa pho ya we inyolo o lola na ziyo sōngō, na ikyende na miyo masō maḥale o ḥwenya ḥwa lifelo.»

Ete ya mpate ebungyi ezwa

¹⁰ «Kyeḥa na iwene mōnōmō na bana baba phaa; naewole pho banze ba bée baabatele bateme imbele sisō o ḥoo pha Tata oli o ikolo. [¹¹ Pho Ḥwana wa Moto aesi ya bikya baabunga.]»

¹² «Bée koununya ḥo? Bo moto mōnōmō ali na mampate munkama, ḥo yōngōyō ebungyi, etaikye ika makoo ibuya mbuka ibuya o ikolo sa ngomba pho akye luka eebungyi? ¹³ Nde phele nawō na bée ngakye: Bo aezwe, amōḥaa na nkyisa pho ya mpate me ileka nkyisa iifakya ne pho ya mampate mako ibuwa mbuka ibuwa matemaikakya bunga. ¹⁴ Nde ḥomō, Ango wa bée ooli o ikolo taazingye obokye na mōnōmō na bana baba abungye.»

Bo nwebi aekyesi boḥe

¹⁵ «Bo nwebi aekyesi boḥe, kyende oka ye, omoweninya boḥe boekyesi yo bée baḥale. Bo aeyokyi, mena akuli butwa nwebi na we. ¹⁶ Kasi ḥo ale iyeyoka, kpa moto mōnōmō naa baḥale, pho «batene ḥolombe nde minōkō ya manzoka maḥale naa maato.» ¹⁷ Kasi ḥo ale ibaoka, oloimole o ingomba. Emba ḥo ambi le ioka

ingomba, omowene ndokolo mopakano naa ndokolo mophutise wa mputi.»

¹⁸ «Nde phele nawo na b̄e ngakye: Mapho maso maamoanola b̄e wawa o se, ne Nwaphongo aamaanola o ikolo; ka mapho maso maamole b̄e wawa o se, Nwaphongo ne aamale o ikolo.

¹⁹ Nakule wo na b̄e ngakye: Bo o mokyisi mumu, bato babale onte ya b̄e, baakaa ibondele pho ya inzonga ekpele, Tata owa ikolo aabaphe yango. ²⁰ Pho elele eso eangaa bato babale naa baato na nkombo ya nga, nali onte ya b̄e.»

Ete ya moto wa etoma ootookele b̄ebi ngongo

²¹ Emba Petelo amba yaa phenephe na Yesu, amba ya motuna yokye: «Nkolo, bo nwebi na nga ankyesi bohe esengyesi obokye na molimbisa mbala bo? Ekokyi ifaa mbala sambo?» ²² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Phe, siwo na we obokye mbala sambo, kasi mbala mako sambo mbala sambo. ²³ Yango mena, Bokonzi pha ikolo pha ulana na mokonzi monomo owa bangaka bato b̄e baaetoma, pho akyekye mapho ma mabongo ma b̄e. ²⁴ Waatata yo ikyeka mapho me, bamoyeleli na moto wa etoma monomo owa baka na mbongo enene. ²⁵ Moto me tabaka na baphalanga baiita mbongo me. Yango mena mokonzi nwe amba ya toma obokye, bamoungya ndokolo moombo na nwanjwasi na bana ba b̄e, ebe na mbolo ye, pho ya iita ena mbongo. ²⁶ Moto wa etoma mona, amba ya kusama na mabongo; amba wo yokye: «Mokonzi inzuyisa mo, impe banaa nkolo, namwita mbongo ya we eso.» ²⁷ Mokonzi aesi ya mooka ngongo, amolimbise, nono waamole yo akye.

²⁸ Waatokolo moto wa etoma mona, akye vana na nwebi ne wa etoma owa baka na nwana mbongo ye ekyiky ya baphalanga. Amoakye o njwesi, abuto imunyata na bokusi, amba ya wo yokye: «Iita mbongo ya nga!» ²⁹ Nwebi ne amba ya kusama na mabongo, amba ya nyingonela ne yokye: «Inzuyisa mo, impe bana nkolo, namwita mbongo ya we!» ³⁰ Kasi yo taikaka anola, amba kye munyosa o boloko tee nono mokolo nwa iita yo mbongo ye. ³¹ Waawene bato baetoma baayoko baabona, bawenekye ngongo boikyke, bamba yakye imola mokonzi nwa b̄e. ³² Mokonzi amba ya banga moto wa etoma me, amba ya wo ne yokye: «Oli moto wa etoma mobe! Wabaka na mbongo ya nga, na elimbisaka pho wanyingonelaka na nga. ³³ Nawe nga osengyelakyi iyokya nwebi na we ngongo bo wa eyokyelaka nga ngongo.» ³⁴ Mokonzi

aokaka yo, amba ya nyosa moto wa etoma me o boloko, tee nono mokolo nwa mwita yo mbongo ye.» ³⁵ Yesu amba ya wo yokye: «Tata ooli o ikolo amoekyela nde bomo, bo monomo onte ya b̄e talimbise nwebi ne na ndondo yonoyo.»

19

Mateya ma Yesu pho ya Lowo lookyekyi iboma bolonga

¹ Waaunva Yesu iwo mapho mamana, amani o Galileya, aesi ya kyende o manyete ma Yuda mali o mokukulu mooyoko nwa ebale ya Yaladene. ² Moluku nwa bato moikye nwanba ya mofenga o mo, amba ya babikya.

³ Bafalisayi baayoko bayakaka oli Yesu pho ya imumeka, bamba ya motuna b̄ekye: «Mibeko ma banga mianole obokye lele akokyi ile njwasi we nde pha babona?» ⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «B̄e naino totangyi buku pha Nwaphongo? «O etatele ya mokyisi, Nwaphongo akyelaka nwanjwasi na lele.» ⁵ Emba, amba ya wo yokye: Yango mena, lele amoika nyango na ango, amokye angana elele yonoyo na nwanjwasi we, pho b̄e baso babale babutwe moto monomo. ⁶ Nde bomo, tebakuli ba bato babale, kasi babuto moto monomo. Emba bo Nwaphongo ambo anyinyina nwanjwasi na lele, moto sa bakabinya.» ⁷ Bafalisayi bamba ya motuna b̄ekye: «Ka pho ya ye Mose aphekya nzela obokye bo lele kale nwanjwasi na bolonga, asengyesi imokomela mokanda moteya obokye bolonga bowe?» ⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mose aephekya nzela ya ile babasi pho ya nzoto bokusi ya b̄e. Kasi uta o etatele teyaikaka baa babona. ⁹ Kasi nga na wo b̄e ngakye: «Bo lele ale njwasi we, bo te ebe nde pho ya bondumba phe, akye long a mosuu, mena kakele phemba.»

¹⁰ Baekosi b̄e bamba ya wo ne b̄ekye: «Bo mofeko nwa bolonga mofee babona, elekyi na bolaa iba salonga.» ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Teli bato baso baakokyi isocolo mateya mama, manya nde baaunva phe Nwaphongo bokusi pha imaanola. ¹² Mapho mali maikye, maakatele moto salonga. Bakyi tebaalongwe pho banyifa bompele tata o ibotama, bana bababoma bompele, baayoko te balongye pho bamiambya muwosi pho ya Bokonzi pha ikolo. Moto oakokyi ianola mateya mama, aamaanole!»

Yesu atandesi bana bakye maboko

¹³ Mokolo monomo bato bayeleli Yesu bana ba b̄e pho abatandele maboko ambe na bondele pho ya b̄e, baekosi bamba bakatela. ¹⁴ Kasi Yesu amba ya wo

yokye: «Le bana bakye baye oka nga, le bakatela, pho Bokonzi pha ikolo bali pho ya bato bali ndokolo bana bakye.»
¹⁵ Waabatandela yo mafoko, amba ya mana wamo.

Moto wa ezwele

¹⁶ Moto monomo amba yaa oli Yesu, amba ya motuna yokye: «Moteye, lowo'ye loolaa, losengyesi nga ikyela pho na zwe bomoo pha bobele?»
¹⁷ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontune pho ya lowoo loolekyi bolaa? Ooli molaa nde Nwaphongo. Boozingyi inyolo o mokyisi njwa bomoo, kumola mifeko.»
¹⁸ Moto me amba ya motuna yokye: «Mifeko ye?»
 Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Saboma moto, sakyela baphemba, saifa, sakatela moto boole, ¹⁹ kumola nyongo na ongo, zinga mobubaa na we bo komizingye we mampenza.»
²⁰ Munzenga me amba ya wo ne yokye: «Nakumole mifeko miso maamina. Nakule kyela'ye?»
²¹ Yesu amba ya wo ne yokye: «Bo ozingyi ifa moto o molaa kyende kye ungya mbolo ya we iso, ombe kabela babola bana baphalanga. Emba waamba ba na ezwele o ikolo. Sima, yaka ya mbengye.»
²² Kasi waaoka munzenga mona baabona, aesi ya butwa na ngongo pho abaka moto wa ezwele iikye.

²³ Emba Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye: «Nde phele na wo na bee, wali nkamba pho ya moto wa ezwele inyolo o bokonzi pha ikolo. ²⁴ Nakule wo na bee bofo: Wali nkamba pho ya nyama enene bali shamo iinyolo o iluu sa solu. Kasi nkamba kyikule lofo pho ya moto wa ezwele inyolo o bokonzi pha Nwaphongo.»
²⁵ Waaoka baekosi maphoo me, bamba kamwa na boikye, bamba ya wo bekye: «Bo ebe babona, ombi koka ibika nza?»
²⁶ Yesu abakyekeyi, amba ya wo na bee yokye: «Moto takokyi imibikya nde yo mapenza, kasi eli nde Nwaphongo ookokyi ikyela maphoo maso.»

²⁷ Emba Petelo amba ya kpa maloba yokye: «Kyeka, banga babo toikyika iso yaabaka na banga, tobuto ikyemiebenga, ekpele'ye eya mozwa banga?»
²⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde phele na wo bee ngakye: Imbele saamozala Nwana wa Moto o eziye ye ya ngambo, o mokyisi njwaa sika, bee bambengakyi, wa mozala na bee o biziye iko mbuka bibale pho ya itenaka malombe ma mafota iko mbuka mafale ma Isalaye. ²⁹ Ka moto munsu oikyika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana be, na manzabi me, pho ya nkombo ya nga, amozwa mbolo me mbala munkama, amba na zwa bomoo pha bobele. ³⁰ Bato baikye baali lolu eye o

boo, bamobutwa o sima. Kasi baali lolu o sima bamobutwa o boo.»

20

Bato baetoma o inzabi sa vinyo

¹ «Okyemela yaamokyela Nwaphongo o bokonzi pha ikolo, ya moba ndokolo moto monomo ootokosi na mumbengu pho ya ikye luka bato ba imokyelela etoma o inzabi se sa vinyo. ² Aesi ya okana na bee obokye: Bamozwa mbano ya ebende yonoyo ya baphalanga boophute bee pho ya mokolo monomo njwa etoma, amba ya batoma o inzabi se sa vinyo. ³ O ngonga ya ibuwa ya mumbengu, akuli ya tokolo, akye zwa bato basuu bazasi o munsongo sa etoma ya ikyela, ⁴ amba ya wo na bee yokye: "Na bee kye kyela o inzabi sa nga. Namoephe mbano eekokyi." ⁵ Na bee bamba ya kyende. Wa koma bunya o moto, na wa ngonga eya iyato ya nkokolo, akulaka kyela nde bomoo. ⁶ O ngonga ya itano eya nkokolo, akuli tokolo akye zwa bato basuu bazasi o munsongo. Amba ya batuna yokye: "Pho ya'ye ozasi wawa nzanga mobimba sakyela etoma?" ⁷ Bee bamba ya mobuyisa bekye: "Moto wa ilokpa o etoma tali." Amba ya babuyisa yokye: "Be kye kyela o inzabi sa nga.»

⁸ «Waatata iyinda bunya, mokolo inzabi aesi ya wo na kapita yokye: "Banga bato baetoma basoo, obaphute. Tata na baakpakyi nga sima, oombe bomela na baakpakyi nga o boo." ⁹ Bato baatataka ikyela etoma o ngonga eya itano ya nkokolo, baesi ya zwa moto na moto ebende yonoyo ya baphalanga eekokyi na iphuti sa mokolo mobimba. ¹⁰ Waakoma imbele sa batataka ikyela etoma, baumunyaka obokye bamozwa baphalanga ileka bebi. Kasi babaphekwe nde ebende yonoyo ya baphalanga ekokyi na mokolo mobimba. ¹¹ Waakpa bee baphalanga, babuto imiima na mokolo inzabi. ¹² Bamba ya wo ne bekye: "Bato baetoma baasukakyi we ipka bakyesi etoma nde ngonga yonoyo, o baphuti na banga nde ndengye yonoyo. Kasi banga tokyesi etoma mokolo mobimba, tophembi na na moo mokusi!" ¹³ Kasi mokolo inzabi amba ya buyisa monomo na bee yokye: "Nwabi na nga, siikyi kyela bofe, tolookanakyi nga na we na ebende yonoyo ya baphalanga pho ya mokolo mobimba?" ¹⁴ Kpa baphalanga ba we, kyende. Na zingye iphuta okpakyi nga sima boephuti nga. ¹⁵ Ya bo'ye! Eli baphalanga ba nga, sikokyi ikyela na bee boozingyi nga? Ookyi zuwa pho nali moto molaa?" ¹⁶ Yango mena, Yesu amba ya sukya bofo: Bato

baali o sima bamobutwa o boo, kasi bali o boo bamobutwa o sima.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato bo wa mowaa yo na bo wa mokundwa yo

¹⁷ Waaba Yesu kakyende o Yelusaleme, o nzela, amba ya wo na baekosi iko mbuka babale yokye: ¹⁸ «Okyemela, unwanwa eye, tokyende o Yelusaleme, omo, nga Nwana wa Moto, bamunzambya oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba Mifeko, bamuntenela bolombe pha iwaa. ¹⁹ Bamba na nzambya oka bato baatebali Bayuda, bamunzakya, bamumbinda phimbo, baamba na mbaka o ekulund. Kasi sima ya nkolo iyato namokundwa.»

Ionga sa nyango wa Zake na Yoane

²⁰ Bobe, nwanwasi wa Zebede aesi ooli Yesu na bana bde babale ba bampele, amba ya kusama o boo phe, pho ya imonga lowoo lonolo. ²¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Kozingye?» Nwanwasi wa Zebede amba mobuyisa yokye: «Indakyele obokye o bokonzi pha we, bana banga ba bampele baba bamozala monomo o boloo pha we, omoyoko o bowee pha we.» ²² Yesu amba ya buya yokye: «Toebe lowo loongye bde. Bde okokyi inywa kopho ya bolosi eya munywa nga?» Bamba mobuyisa bkye: «Tokokyi.» ²³ Emba Yesu amba ya wo na bde yokye: «Eli phele, kopho eyamunywa nga na bde wa moenywa me. Kasi iyolo moto owa mozala o boloo naa o bowee pha nga tekyeki nga, pho Tata aunva bongya bilele baabina pho ya bato baalo yo.»

²⁴ Waoka baekosi iko bayoko lowo me, baokyelaka bola na mosi yoo. ²⁵ Emba Yesu amba ya babanga bde baso wali yo, amba ya wo na bde yokye: «Koebe obokye bakonzi ba nkyisi, bakonza bato ba be, na bato baanene baweninywa bato ba bde mpasi. ²⁶ Nzuka onte ya bde, yango saba babona. Bo monomo na bde kalukye imibuya moto munene, esengyesi obokye abe moto wa etoma wa bde. ²⁷ Nde bomo, bo monomo na bde kazingye iba o boo, esengyesi obokye abe moombo nwa bde. ²⁸ Pho nga Nwana wa Moto siika yaa pho bato bankyelele, kasi na yaa nde obokye nabakyelele, nambe naambya bomoo pha nga pho yaiikola bato baiky o boombo.»

Yesu abikye bato babale baapholo miyo

²⁹ Waatokolo bde o Yeliko, bato baiky bamba ya benga Yesu. ³⁰ Bato babale baapholo miyo bazalaka o mbale ya nzela, waoka bde obokye Yesu kalekane, bamba tata iyaanwana bkye: «Nkolo, Nwana wa

Davidi, olookyele ngongo!» ³¹ Bato baiky baphaphalaka na be, bkye: «Kanga munoko!» Kasi bde bakulaka anwana na bokusi bkye: «Nkolo, Nwana wa Davidi, olookyele ngongo.» ³² Yesu amba ya teme, aesi ya babanga, amba ya wo na bde yokye: «Kozingye obokye nakyele'ye pho ya bde?» ³³ Bamba ya mobuyisa bkye: «Nkolo, kyela obokye miyo ma banga maingwe.» ³⁴ Yesu amba baokyela ngongo, amba ya bakuma o miyo, nde mina wamo, bato babale me babuto iwene, bamba butwa ibenga Yesu.

21

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹ Yesu na baekosi bde aesi ya koma phenephe na Yelusaleme. Waakoma bde o Betafaze o ngomba ya Baolive, Yesu amba ya toma baekosi babale o boo. ² Amba ya wo na bde yokye: «Kykende o mokyisi mooli o boo, bo okomi omo, wamowene ebembe ya mpunda baetingye na nswana wa yango. Omaingole, oye na mango wawa. ³ Kasi bo moto aetuni, bde omobuyisaka obokye: "Nkolo asengyesi na mango." Amokula ebuyisa mango izele.»

⁴ Maphoo maamana makyelamaka pho ya ikoya maphoo mawoko moimosi wa Nwaphongo obokye: ⁵ «Wo na nswana wa nwanwasi wa Siona obokye: Kyeka mokonzi nwa we kaye. Kaye na bonyile, abaa o ikolo sa mpunda na sa nswana wa mpunda.»*

⁶ Baekosi bamba ya kyende, bakyekyela nde bo wa woko Yesu na be. ⁷ Bamba yaa na mpunda na nswana wa yango, bawalaka bitobu ba bde o ikolo sa mango, Yesu amba ya zala ibe. ⁸ Moluku nwa bato mwikye babaka bawale bitobu ba bde o nzela, baayoko batenaka nkanga, bailangyaka o nzela. ⁹ Bato baatambulaka o boo pha Yesu na baamobengaka o sima, babaka baanwane bkye: «Nkyemo na Nwana wa Davidi! Ookoye na nkombo ya Nkolo apambolame! Nkyemo o bilele biilekyi ikolo!»

¹⁰ Waanyolo Yesu o Yelusaleme, mokyisi munso nwanyinganaka, bato bamba tunana bkye: «Moto oyo kane baa nza?»

¹¹ Bato baayakaka na Yesu bamba buya bkye: «Eli Yesu moimosi wa Nazalete o Galileya.»

Yesu anyosi o Tempelo

¹² Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iwiinya baungye na baomombi ba mbolo omo, amba ya bumbya ba mesa ma baendinye ba baphalanga. Akuli na

* 21:5 21.5 Nwana wa nwanwasi wa Siyona kyelukye iwo obokye bato baa mokyisi nwa Siyona (Yelusaleme).

bumbya biziye ba bato baungya makoto-nwenya. ¹³ Amba ya wo na bée yokyé: «O buku pha Nwaphongo wakomama bōbo: “Bamobanga ingambi sa nga, ingambi sa losambo.” Amba kula bakya yokyé: Bée osibuye elele ya haibi.» ¹⁴ Bato baapho miyo na baatōno makolo bamba yaa oli Yesu, amba babikya. ¹⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baokaka yo, wawene bée bilekyesako biakyelaka Yesu na bana baabaka baanwane o Tempelo obokye: «Nkyemo na Nwana wa Dawidi!» ¹⁶ Emba bamba ya wo na Yesu bekya: «Kookye maphoo maawo be?» Yesu amba ya babuyisa yokyé: «Ee, naokye. Bée naino totangyi o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma bée bōbo: “Oteye bana bakye na baanywangye ndengye eekokyi bée iekumbela?”» ¹⁷ Bobele, aikyi baika, atokosi o Yelusaleme akye milangya o Betani.

Yesu awambi ηwete ηwa fige

¹⁸ Mokolo ηwa sima, waaba Yesu kakule butwa o Yelusaleme, aesi ya oka nzala. ¹⁹ Amba ya wene ηwete monomo ηwa fige imbale ya nzala, amba susana phenephe na ηwango, akye zwa nde maakyi na maakyi. Amba ya wo na ηwete me yokyé: «Otokule bota mbuma!» Nde o sina imbele me, ηwete ηwa fige moungyi. ²⁰ Waawene baekosi babona, bamba kamwa na boikye. Bamba ya tuna Yesu bekya: «Pho ya'ye ηwete mumu moungyi na mbala yonoyo bōbo?» ²¹ Yesu amba ya babuyisa yokyé: «Nde phele na wo na bée ngakye: Booli phele na inanola, bo toikyi ziko, okokyi ikyela maphoo maakyesi nga na ηwete ηwa fige. Okokyi na iwo na ngomba eye obokye: Mana wawa, kyende kye mivaka o ebale enene! Wamokyelama. ²² Ekpele eso eya moonga bée na ibondele, bo oanos o obokye wa moezwa, waamba na ezwa.»

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²³ Yesu aesi ya nyolo o Tempelo, atati iteya bato. Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba bato, bamba ya susana oli yo, bamba ya motuna bekya: «Kokyele maphoo mama na bokonzi'ye? Oephe bokonzi pha ikyela maphoo me nza?» ²⁴ Yesu amba ya babuyisa yokyé: «Na nga, naetune nde motuna monomo. Bo ombuyise eyano, emba na moeyimola na bokonzi ye bokyele na nga maphoo mamana. ²⁵ Owa tomaka Yoane ibatisa bato nza? Ya motomaka Nwaphongo ndee bato?» Kasi bée babutwaka iwono bée na bée bekya: «Bo tobuye obokye yamotomaka Nwaphongo, amokula lotuna yokyé: Toikaka anola Yoane pho ya'ye?» ²⁶ Bo toonimobuyisa obokye: Ya

motomaka bato, toile toko na bato, pho bato baso baanolaka obokye Yoane ali nde owa kolo moimosi wa Nwaphongo.» ²⁷ Yango mena, bamba mobuyisela bekya: «Toloebe.» Emba Yesu amba ya wo na bée yokyé: «Na nga me esieyimole naa nakyele maphoo mama na bokonzi pha nza.»

Ete ya bana ba bampele babale

²⁸ Yesu amba kula ya wo yokyé: «Bee kounyana bo pho ya maphoo mama? Moto monomo abaka na bana ba bampele babale, aesi ya banga owa bola, amba ya wo ne yokyé: “Nwana wa nga, lolu kyende kye kyela o inzabi sa vinyo.” ²⁹ Nwana amba ya buya yokyé: “Nale, esiikyende.” Kasi o sima aumunye, aesi ya kyende o inzabi sa vinyo. ³⁰ Akulaka wo na owa ibale nde bomo. Owa ibale amba buya yokyé: “Ee Tata, na mokyende.” Kasi taika kyende. ³¹ Onte ya bana babale baabana, okyesi maphoo maazingye angwa wa bée nza?” Bamba ya mobuyisa bekya: «Jwana owa boo.» Emba Yesu amba ya wo na bée yokyé: «Nde phele na wo na bée ngakye: Baphutise ba mputi na mandumba, bamunyolo o bokonzi pha Nwaphongo o boo pha bée. ³² Pho, Yoane Mobatise ayakaka yaeteya nzela elaa, kasi bée toikaka moanola. Kasi baphutise ba mputi, ebe na mandumba ba moanoleleka, ka bée na bo wawenekye bée babona, toika bongola mandondo pho ya imoanola.»

Ete ya bato baetoma babe o inzabi sa vinyo

³³ «Okyemela ete esu. Moto monomo abalaka inzabi sa vinyo, aesi ya silungya na kyengyete. Amba ya tima ibela o mabanga pho ya ikyela isungu sa iyamola mbuma ya vinyo. Atongaka na ingambi sonoso o ngomba pho ya moto okokyengyele sina inzabi. Sima, amba ika siikyela bato obokye basiphutele, yo akye o imbanga. ³⁴ Waakoma imbele sa inoko mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma bato baetoma bée oka bato baaphutele inzabi obokye bakye mokpela iyalo saaka ye. ³⁵ Kasi baaphutele inzabi baakye basali me, bakutubi monomo, babomi oomoyoko, owa iyato bamobomi na mabanga. ³⁶ Emba mokolo inzabi amba kula toma bato basuu baikye ileka baaphanza, kasi baaphutele inzabi bakulaka bakyela nde bomo. ³⁷ O sima ya bée baso, amba ya batomela ηwana we monomo. Aumunyaka obokye: “Bamokumola ηwana wa nga.” ³⁸ Kasi waawene baaphutele inzabi, bawonoko onte ya bée bekya: “Kyeka somi ye, owa moikala na sina inzabi bo anga awe! Yaka

tomobome, inzambi me samobutwa sa banga.”³⁹ Baesi ya moakya, bamovakyi o selekye ya inzambi, bamobomi.»

⁴⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Emba waamoya mokolo nwa inzambi, amokyela ye pho ya basali babana?»⁴¹ Bamba ya mobuyisa bekye: «Etabaokye ngongo. Aababoma bee baso, aamba phe inzambi oka baphutesi basuu. Emba bato me bamobaka bamophe mbuma o imbele sikokyi.»⁴² Emba Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee toika tanga mapho mama o Buku pha Nwaphongo? Bakoma bobo: “Ifanga saavakaka batongyi ba mangambi,

sibuto ifanga siiphisi ingambi siso.

Mena etoma ya Nkolo.

O miyo ma banga eli lowo la ikamwa!”»

⁴³ Yesu amba kula ya bakya yokye: «Yango mena, na wo na bee ngakye: Bamobololo bokonzi pha Nwaphongo, baamba bophe bato basuu, bee babokyelela etoma elaa. [⁴⁴ Owa mokaa o ikolo sa sina ifanga, amokye mitenya binango, kasi bo ifanga me sikaa o ikolo sa moto monomo, saamowolingyinya.]»⁴⁵ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baakoyi bite bifale me, babaka obokye, Yesu kawo pho ya be. ⁴⁶ Emba bamba tata iluka malondo na imwakya, kasi ba ilaka bato, pho bato babaka bakpe Yesu ndokolo moimosi wa Nwaphongo.

22

Ete ya eseleko ya bolonga

¹ Yesu akulaka wole bato baamookye na bite bisuu yokye: ² «Kyeka bo wamolekana mapho o Bokonzi pha ikolo. Ya mofa ndokolo mokonzi monomo akyesi eseleko ya bolonga pha nwana we. ³ Atomi bato ba etoma bee obokye bakye oka bato baabangaka yo, pho baye o eseleko, kasi bee baso bale iyaa. ⁴ Akulaka toma bato ba etoma basuu, amba ya wo na bee obokye bakyende wo na bato baabangaka yo bobo: “Naumbo bongya mbolo iso, nabomi ngombe ya nga, na manyama maaisa. Yaka o eseleko ya bolonga.” ⁵ Kasi bee baso baweni lowo me nde pha, monomo na monomo akye o etoma ye, omoyoko akye o manzabi, ona akye kyela mumbongu. ⁶ Baayoko baakye bato ba etoma babana, ba banyokosi, ba babomi. ⁷ Mokonzi aokyi yo, amba toma batuluku be, pho bakye boma babomi babana, batumbe na mokyisi nwa be. ⁸ Sima amba ya wo na bato ba etoma bee yokye: “Na bongyakyi eseleko na bolaa, kasi bato baabangakyi nga tebaikyi ya zaa. ⁹ Kyende o nsongo iso inene, obangye

bato baamowene be, pho baye o eseleko.”¹⁰ Bato ba etoma baesi ya kyende o nsongo bamba yaa na bato baso baakyeke zwa bee omo, ebe bato balaa, na bato baabe, nono watondaka ingambi sa eseleko.»

¹¹ «Waanolo mokonzi ikye kyeka bato baabangaka yo, akye wene moto monomo taikaka lata etobu ya eseleko. ¹² Emba, amba ya motuna yokye: “Iwe onyosi wawa ndengye’ye? Toikiyi lata etobu ya eseleko.” Kasi moto me taikaka zwa lowo la ibuya. ¹³ Bofele mokonzi amba ya toma bato ba etoma bee yokye: “Omokangye maboko na makolo, omovakye o ifanda o enzambi amokye lela, amokye twa mino.” ¹⁴ Yesu amba ya sukya bobo: “Nde phele, bato baikye baabangama, kasi baaolo bee bali ba itanga.”»

Mputi ya mokonzi nwa Loma

¹⁵ Bafalisayi bakyeke angana ikyita pho ya iluka malondo maiyakya Yesu na maloba me mampenza. ¹⁶ Batomaka baekosi ba bee basuu na bato ba Elode pho bakye tuna Yesu obokye: «Moteye, toebe obokye iwe kowo nde phele, toile na moto, iwe tookyekye na ngambo ya moto, kasi koteya nde phele ikyiongye Nwaphongo. ¹⁷ Oloimole, koununya bo, mofeko nwa banga nwanbya nzela ya iphuta mputi ya mokonzi nwa Loma nde phe?»¹⁸ Kasi Yesu aebaka malondo ma bee maabe. Amba ya wo na bee yokye: «Banyamabole. Pho ya’ye komekye? ¹⁹ Taateya baphalanga baphute na bee mputi.» Bamba moteya ebende ya baphalanga yonyo. ²⁰ Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Boo bobo na nkombo eyakoma bee wawa ili ya nza?»²¹ Bamba ya mobuyisa bekye: «Ya mokonzi oo munene wa Loma.» Emba Yesu amba ya wo na bee yokye: «Yaaka mokonzi nwa Loma, oiphe mokonzi nwa Loma, yaaka Nwaphongo, oiphe Nwaphongo.»²² Waaoka bee babona, bakamwaka na boikye, baikyi mwika bakye.

Motuna pho ya ikundwa sa bawe

²³ Nde o muna mokolo me, Basadukayi baesi waali Yesu. Eli bee bato bawo obokye, bato baawaa ete baakundwe. ²⁴ Bamba motuna bekye: «Moteye, Mose awoko yokye: “Bo moto awe taikiyi bota bana, nwanu nyango na mowe asenyeyi ilonga bozengye me, pho abotele nwanu nyango bana.” ²⁵ Oka banga, yabaka bampele sambo, bee baso nyango monomo, angu monomo. Nwana owa bola alongyi nwanwasi, awe taikiyi bota na nwanwasi bana, aikiyi bozengye me na nwanu nyango. ²⁶ Wakyelamaka nde bomu na owa ibale na owa iyato, tee nono owa sambo. ²⁷ O sima ya bee

baso, njwanjwasi me aesi ya waa me. ²⁸ Emba mokolo njwa mokundwa bawe, njwanjwasi me amoba wa nza? Pho bée baso bamolongaka.»

²⁹ Yesu amba ya ba buyisa yokye: «Be omikose, pho toebe na mapho maali o buku pha Nwaphongo, toebe na bokusi phe. ³⁰ Pho waamokundwa bawe, malonga ete makule baa, ba basi na bampele bamoba ndokolo baanzelu ba ikolo. ³¹ Kasi pho ya lowo lokyeki ikundwa sa bawe, toika tanga bo wawoko Nwaphongo na be? ³² Awo bofo: «Nali Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo.» Yo tali Nwaphongo wa bawe kasi ali Nwaphongo wa bato bali na bomo.» ³³ Bato baso baamokaka, bakamwaka na mateya me.

Mobeko molekyi miyoko

³⁴ Wa oka Bafalisayi obokye Yesu asukise Basadukayi, bamba ya angana waali yo. ³⁵ Monomo onte ya bée abaka moteye njwa mibeko, alukaka malondo ma imeka Yesu, amba ya motuna yokye: ³⁶ «Moteye, onte ya Mibeko miso ma Nwaphongo, mobeko'ye molekyi miyoko?» ³⁷ Yesu amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nkolo Nwaphongo wa we na ndondo yonyo, na molimo njwa we muso na ná maumunya ma we maso. ³⁸ Mena eli mobeko njwaa bo, na moolekyi bonene. ³⁹ Mobeko njwa ibale mookokaa na njwa bo, nwe mumu: Osengyesi izinga nwebi na we, booko mizingye we mampenza. ⁴⁰ Mibeko ma Mose na mateya ma baimosi ba Nwaphongo mali nde onte ya mibeko mibale mamina.»

Masiya na Davidi

⁴¹ Bafalisayi baanganaka elele yonyo, Yesu amba ya batuna motuna mumu: ⁴² «Bee koununya bo pho ya Masiya? Iyo ali njwana wa nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ali njwana wa Davidi.» ⁴³ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ndengye'ye Davidi wakambemaka yo na Bolobo, amobangaka "Nkolo"? Waawo yo obokye: ⁴⁴ "Nkolo Nwaphongo awo na Nkolo wa nga yokye: Yaka ya zale o boloo pha nga tee nono waamouya nga banguna ba we o se ya makolo ma we." ⁴⁵ Bo Davidi amobangaka "Nkolo", ka ndengye'ye Masiya akokyi ikula baa njwana wa Davidi?»

⁴⁶ Monomo na bée takokaka na imobuyisa na lowo lonolo, tata mokolo me, moto takulaka meka na imotuna na mituna.

23

Bateye ba Mibeko na Bafalisayi banyamabole

¹ Emba, Yesu amba ya wo na bato baso na ná baekosi bée yokye: ² «Bateye ba Mibeko na Bafalisayi, etoma ya bée nde ilimbolela bato Mibeko ma Mose. ³ Bée osengyesi ikumola na ikyela iso yaamoww bée na bée kasi bée samekola mobesi njwa be, pho tefaabyelele iikyiteya be. ⁴ Bakangye biphesi bizito bili na nkamba pho ya ibinyanya, baambe biphisa bato o mafekye, kasi bée mampenza tefaabikume nono na munsee. ⁵ Bitoma hiso biikyele be, balukye nde obokye bato ba bawene. Bitee ba nkanda ya Nwaphongo bilate bato o imbete si sambele be, bée ba bibuya binene mpenza, bambe na bamba ma songya manene ma nkoto ya be. ⁶ Bazingye bilele ba ngambo o biseleko, na biziye ba o boo o mangambi ma makyita. ⁷ Bazingye bato bababeyakye o bilele diangane bato baikye, baambakye na babanga "bateye." ⁸ Kasi bée, sazingaka obokye baebangye "moteye", pho bée baso oli nde baekosi, oli nde na Moteye monomo. ⁹ O munse mumu sa banga moto monomo "tata", pho oli nde na Ango wa bée monomo, oli o ikolo. ¹⁰ Sazingaka obokye bato baebangakye "mokonzi", pho oli nde na Mokonzi monomo yo Masiya. ¹¹ Moto oelekya bée baso, amoba moto wa bée wa etoma. ¹² Moto okomitombe, baamounya, kasi moto ookomiuya, baamotomba.»

Yesu aweninyee boole pha bateye ba Mibeko na Bafalisayi

¹³ «Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Kozibele bato nzela eekoyi na bée inyolo o bokonzi pha ikolo. Bée mampenza toonyolo, kombe na katela bato baazingye inyolo.»

¹⁴ [«Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Koiyele mazengye na mbolo ya bée iso na malondo mabe pho ya ibomba bofe pha bée, kombe buzinya na ma bondesi maanda. Yango mena Nwaphongo amoephe etumbu eya moleka bonene!]

¹⁵ Ngongo ya bée, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Kokye mikyende mabanga mboka eso, na yaa mokyisi na yaa ebale pho ya iluka moanosi monomo, ka waamozwe bée, kokule mobuya moto wa lifelo koleka bée.

¹⁶ Ngongo ya bée, bato baapholo miyo baateya bato nzela. Pho ya bée kowo obokye: Bo moto akati seleka na nkombo ya Tempelo, seleka me eli pha. Kasi bo akati seleka na nkombo ya wolo ekyebombe yo o Tempelo, asengyesi ikumola seleka me. ¹⁷ Bibubusi bifi, bato baapholo miyo! Elekyi na ntina eli'ye, itela ndee Tempelo? Itela kabutwe ekpele eya

ekyila nde onte ya Tempelo. ¹⁸ Kowɔ na obokye: Bo moto akati seleka na nkombo ya etumbelo seleka me eli pha. Kasi bo akati seleka na nkombo ya ikabo sili o ikolo sa etumbelo, asengyesi ikumola seleka me. ¹⁹ Bato baapholo miyo! Ikabo na etumbelo, elekyi iye? Ikabo sibutwe ekpele eya ekyila pho basikyisi o etumbelo. ²⁰ Moto ookokate seleka na nkombo ya etumbelo, aekati pho ya etumbelo na pho ya mbolo iso iili o ikolo sa etumbelo. ²¹ Okokate seleka na nkombo ya Tempelo, aekati na nkombo ya Tempelo na na nkombo ya Nwaphongo okozale omo. ²² Na okokate seleka na nkombo ya ikolo, aekati na nkombo ya eziye ya Nwaphongo, na ya Nwaphongo okozale miyango.

²³ Ngongo ya b̄e, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Komanyisa Nwaphongo iyalo sonoso onte ya maalo iko na maakyi maa solo elaa. Kasi kobungye mibeko miilekyi minene booli: Ikyela bato bolaa, iyokyela bato ngongo, na ibaa bato bawo phele. Mena eli maphoo masengyesi b̄e ikyela, kasi sa bunga maayoko. ²⁴ Bato baapholo miyo bateyee ba nzela! Kokonde maleku ma b̄e pho ya imanya esala omokyiky, kasi komine shamo oomunene!

²⁵ Ngongo ya b̄e, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Kokunyole ba kopho na balako o ikolo kasi o motema itondi na mbolo ya iiba na maphowa mabe. ²⁶ Mofalisayi owa pholo miyo! Kunyola kopho o motema phanza emba o ibanda wamokunywa me.

²⁷ Ngongo ya b̄e, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Waulana na malita mainga b̄e mumpembe, mawenene malaa o ibanda, kasi o motema matonda na mpee ya bato bawaa na na sokoto ndengye na ndengye. ²⁸ Na b̄e o ibanda kowenene ndokolo bato balaa o boo pha Nwaphongo. Kasi o motema watonda na boole na na bofe.

²⁹ Ngongo ya b̄e, bateye ba Mibeko na Bafalisayi, banyamabole! Kotongyele baimosi ba Nwaphongo malita malaa, kobongya na malita ma bato ba bosomebo. ³⁰ Kombe na wo obokye: "Bato baabaka o imbele sa bankoko ba banga, nde toloangana na b̄e pho ya iboma baimosi ba Nwaphongo." ³¹ Baa bona, b̄e mampenza koanole obokye oli bankoko ba bato babomaka baimosi ba Nwaphongo. ³² Unwanwa eye, emba unwa etoma eya tataka bankoko ba b̄e ikyela! ³³ B̄e manzoo, bosoo imele! Wa mokyela ndengye'ye pho olote etumbu eya lifelo? ³⁴ Yango mena, okyemela: Na moetomela

baimosi ba Nwaphongo na bato baa malondo na bateye ba Mibeko baalaa. Kasi wa moboma bakyi na masengu na na ma banga, baayoko wa baboma o ikolo sa ekulusu, wa mobinda bayoko na phimbo o mangambi ma makyita ma b̄e, wa mokyemi bawiinya o nkyisi iso iinene. ³⁵ Yango mena, konyanya ngambo ya malongo ma bato baso ba bosomebo babomaka b̄e, tata oka Abele tee nono oka Zakaliya njwana wa Balasi, owa bomamaka onte ya Tempelo na o etumbelo. ³⁶ Nde phele na wo na b̄e ngakye: B̄e wa mozwa etumbu pho ya maphoo maso mamana!"

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³⁷ «Yelusaleme, Yelusaleme, iwe moto ookobome baumosi ba Nwaphongo, kobome na bato baa etomele Nwaphongo na ma banga! Kasi ingaa, mbala na mbala na mekaki eyeyanginya wali nga, bokoaanginya soo bana b̄e o se ya mapapusa me, kasi b̄e toika anola! ³⁸ Kyeka, ingambi sa we sa moikala nde phaa. ³⁹ Na wo na b̄e ngakye: Tata nde unwanwa ye, otokule nvene tee nono wa mo wo b̄e obokye: "Okoye na nkombo ya Nkolo apambolame."»

24

Yesu aimosi obokye Tempelo yamobukwa

¹ Waaba Yesu katolo o Tempelo, baekosi b̄e bamba yaa wa li yo, bamba ya wo b̄ekye: «Taakyeka bowa tonga b̄e Tempelo eye!» ² Emba Yesu amba ya babuyisa yokye: «Oeweni yango eso te? Nde phele na wo b̄e ngakye: Ibanga na sonoso etesiikale o ikolo sa siyoko, maso ma munyangwa.»

Malosi na minyoko maa moyaa

³ Bobele Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya Baolive. Baekosi b̄e bamba yaa b̄e mampenza waali yo, bamba ya motuna b̄ekye: «Taloimola maphoo maawo we, mamokyela imbele ye? Tomba na eba na ye, obokye imbele sa iyaa sa we na saa suka ya mokyisi sikokyi?»

⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nde koebe, moto sa ekosa. ⁵ Pho bato baikye bamoyaa, na nkombo ya nga, bamowoo b̄ekye: "Inga nali Masiya!" Bamokosa bato baikye. ⁶ Wamooka obokye mabita maeyelele na masimo ma mabita mali bisuu, b̄e sa ilaa. Esengyesi obokye maphoo me makyelame, kasi mena teetaa baa suka ya mokyisi. ⁷ Ekolo yonoyo ya munwana na ekolo eeyoko, bokonzi bokonzi pha munwana na bokonzi booyoko, zilo sikusi sa mobaa, na manyete mamunyingana bilele biikye. ⁸ Maphoo

maso mamana ma mofa ndokolo etatele ya eswete ya ifota.

⁹ Emba, bato bamotata iyeyungya, pho ya iyeweninya bolosi na iyeboma. Mabota maso ma moyina pho ya nkombo ya nga. ¹⁰ O nkolo me, bato baikye bamolee ianola sa be, bamungyana na iyinana bée na be. ¹¹ Baimosi babole baikye bamotokolo, bamokosa bato baikye. ¹² Pho bofe pha moleka o mokyisi, bato ete bakule zingana. ¹³ Kasi owa moititala nono o suka, amobika. ¹⁴ Simo Elaa ya bokonzi pha Nwaphongo yamoteyama o munse munso munsu, pho nkyisi iso baeyokye. Emba suka yaamba yaa.»

Mooti owa inganga

¹⁵ «Wamowene ookobangye bée mooti owa inganga, bo wa wo moimosi Daniele. Amoteme o elele esantu. Motangyi wa maphoo mama amasosolo! ¹⁶ Baamobaa o Yuda bée elotaka o mangomba. ¹⁷ Owamobaa o ifanda, yo sakula nyolo o ingambi ikye kpa mbolo ye. ¹⁸ Na owa mofa o manzabi, yo sakula butwa o lombo pho ya ikye kpa etobu ye. ¹⁹ O nkolo me, ngongo ya mofaa na babasi baaekama na ná malekyele! ²⁰ Bondele Nwaphongo, pho mokolo nwa molota bée, nwe sa baa imbele sa mambula naa mokolo nwa sabata! ²¹ Pho nkolo me, yamobaa ya malosi maikye, mali naino bato sa wene uta waetatele ya mokyisi bowamokyela Nwaphongo tee nono lol eye. Malosi mamoulana na mango ete makule na wenene. ²² Kasi bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto na monomo nde tabikiyi. Kasi Nwaphongo abukola nkolo me pho ya bato baunva yo olo.»

²³ O imbele me, bo moto awo na bée yokye: “Kyeka, Masiya ali wawa!” Naa obokye: “Ali owo!” Bée samoanolela. ²⁴ Pho bamasiya baabole na baimosi baabole bamoya baikye, bamokyela bilekyesako binene na maphoo ma ikamwa pho ya ikosa bato baaunva olo Nwaphongo. ²⁵ Okyemela! Nambo ekyebisa na maphoo maso maamoya.

²⁶ Yango mena, bo bawo na bée bekye: “Kyeka ali o bokyel!” Sakyende. Na bo bawo na bée bekye: “Kyeka, amibombi wawa!” Sabaanolela. ²⁷ Pho bookyele munkakasi o ikolo, uta biitokolo moo na biikye milangya nwanjo, Nwana wa Moto amoya nde bomo. ²⁸ Waabe ebembe, biwawanga biikye biangane nde wa mo.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁹ «Bo nkolo ya malosi me yumboo, malosi masuu maalekyi mamoya. Moo nwa mobutwa enzombi, bokombe etebokule ngala, banyaseesi bamobiya, iso

iili o ikolo ya munyingana. ³⁰ Emba elembo ya Nwana wa Moto yamowenene o ikolo, o imbele me, bato ba nkyisi iso iili o munse, baamiima, waamowene bée Nwana wa Moto iyaa o mampata na mwiya na ná nkyemo iikye. ³¹ Indule sinene samokaa, amotoma banze bée mbombo iso ya munse, bamoanginyia bato baso baunva yo olo.»

Ete ya njwete nwa fige

³² «Sosolo na bolaa ete ya njwete nwa fige. Bo molebosi, bée koefe obokye imbele siikyete mbuma sikokyi. ³³ Nde bomo, waamowene bée maphoo maso maamana makyelame, wa moeba obokye iyaa sa Nwana wa Moto sikokyi. ³⁴ Nde phele na wo na bée ngakye: Maphoo mama mamokyelama naino bato baayoko bali na banga lol sataa waa. ³⁵ Ikolo na munse ya molekana kasi malofa ma nga etemalekane.»

Mokolo nwa suka ya mokyisi moebe nde Nwaphongo

³⁶ «Moto na monomo taefee na mokolo naa imbele saamokyelama maphoo manana, ebe na banze o ikolo, ebe na ona Nwana taefe. Kyeebe nde Tata yo mampenza. ³⁷ Mokolo nwaamoyaa Nwana wa Moto, maphoo mamokyelama nde bo wakyelamaka wee o imbele saaka Nowa. ³⁸ O boo pha maa izinza mokyisi munso, bato babaka baze, banywe, balonganaka tee nono mokolo nwaanyolo Nowa o masuwa. ³⁹ Tebabaka baumunya na ekpele yonoyo, tee nono waa yaa zinza maa mokyisi munso. Imbele saamoya Nwana wa Moto ya mofa nde bomo. ⁴⁰ Bampele babale bamofa o inzabi, bamokpa monomo, bamoika monomo. ⁴¹ Babasi babale bamofa batwakyee o oomba yonoyo, bamokpa monomo, bamoika monomo. ⁴² Kyengye na bolaa, pho mokolo nwaamoya Nkolo wa bée tomoefe. ⁴³ Umunya na bolaa lowo lol: Bo nkolo wa ingambi aebakyi imbele ye saamoya mwibi na mokolo, nde talasi, pho ya ikyengye obokye mwibi sanyolo o ingambi se. ⁴⁴ Yango mena, bée baka na bokyengyi imbele siso. Pho Nwana wa Moto amoyaa o imbele site siebe bée.»

Moto wa etoma owa bosembo na ootoli na bosembo

⁴⁵ «Baka ndokolo moto wa etoma owa bosembo na ná malondo. Mokonzi nwe amoteye kapita ya bebi ne, pho abaphekye ntoma o imbele siikokyi. ⁴⁶ Nkyisa boikye na kapita mona, bo mokonzi nwe aesi ya motakana kakyele etoma me. ⁴⁷ Nde phele na wo na bée ngakye: Mokonzi

mona aamophe bokonzi pha mbolo yee iso. ⁴⁸ Kasi bo kapita me tali na bosomebo, aambi miwole yokye: “Mokonzi njwa nga taaye zele”, ⁴⁹ ambi tata iwanda bebi ne, abuto iza na inywa elele yonoyo na balangyi ba maleku. ⁵⁰ Emba, mokonzi nwe amoyaa mokolo njwaamoba yo samoziya, naa o imbele siite siebe yo. ⁵¹ Aamowiinya, aamba mophe etumbu enene, aamunyosa ooli banyamabole, o elele ekyelele bee na ekye twe bee mino.»

25

Ete ya bangondo iko

¹ «Bokonzi pha ikolo phamoulana na ete ya bangondo iko baakpaka batata ba bee pho ya ikye vana na moloo wa bolonga. ² Onte ya be, batano babaka bibubusi, batano bayoko babaka bamalondo. ³ Baa bibubusi baphilaka nde batata, kasi iphila mautaa maikye phe. ⁴ Kasi baamalondo baphilaka batata ba bee na ndangyi ya mauta. ⁵ Waaba moloo wa bolonga saya izele, bee baso baokyi ebu balasi.

⁶ Waamolengyela, moto monomo aesi ya anwana yokye: “Kyeka moloo wa bolonga, tokolo okye moyamba!” ⁷ Emba bangondo babana baesi ya umwa, batati ibongya batata ba be. ⁸ Bangondo baa bibubusi bamba ya wo na bebi na bee baa malondo bekye: “Olophe ndambo ya mauta, batata ba banga bazime.” ⁹ Baa malondo bamba ya babuyisa bekye: “Phe, bo toephe, mauta ma banga ete maakokye. Kyende omba mabe o zando.” ¹⁰ Waakye baa bibubusi ikye omba mauta, nde o sina imbele me, moloo wa bolonga aesi o sima. Batano baa malondo baamilengyelekye, baesi ya nyolo na moloo wa bolonga o ingambi sa eseleko. Bamba kanga ekomba na iphungola. ¹¹ O sima, bangondo batano baa bibubusi baesi ya koma, baanwanaka bekye: “Nkolo, Nkolo, olozibole!” ¹² Kasi moloo wa bolonga amba yabuyisa yokye: “Nde phele na wo na bee ngakye: Sieyefe.”»

¹³ Yesu amba sukya bofo: «Yango mena, nde kokyengye pho toebe na mokolo na ngonga.»

Ete ya bato baaetoma baato

¹⁴ «[J]waphongo amokyela ndokolo moto monomo kalukye ikyende o imbanga, abangyi bato bee baetoma, aesi ya bakabela baphalanga bee pho ba bakolisa. ¹⁵ Aesi ya phe moto na moto bookokyi na malondo me. Owa ebandle amophe bibende ba baphalanga bitano, owa ifale bibende ba baphalanga bibale, emba owa iyato ebende ya phalanga yonoyo. ¹⁶ Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bitano, akye bakyela na

mumbongu, amba kula zwa bibende bitano bisuu. ¹⁷ Owa zwaka bibende bibale, akye kyela nde bomo amba zwa bibende ba baphalanga bibale bisuu. ¹⁸ Kasi owa zwaka ebende yonoyo, akye tima ifela o manyete, abombi baphalanga baamophekye nkolo we.»

¹⁹ «Nkolo nzikye ya lekanaka, nkolo wa bato ba etoma aesi ya butwa, amba ya banga bato bee ba etoma pho bamoteya bo wakyelela bee baphalanga be. ²⁰ Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bitano, aesi ya moteya bitano bisuu yokye: “Nkolo, wampokye bibende ba baphalanga bitano, kyeka nakuli bakya bibende bitano bisuu o ikolo.” ²¹ Nkolo we amba ya wo ne yokye: “Bolaa, moto wa etoma o molaa na owa bosomebo. Oli na bosomebo o mbolo iinkyiky naamoephe bokonzi pha mbolo iinzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo.” ²² Moto wa etoma owa zwaka bibende ba baphalanga bibale aesi ne ya moteya, amba ya wo yokye: “Nkolo, wampokye bibende ba baphalanga bibale, kyeka, nakuli bakya bibale bisuu o ikolo.” ²³ Nkolo we amba ya wo ne yokye: “Bolaa, oli moto wa etoma o molaa na owa bosomebo. Obakyi na bosomebo o mbolo iinkyiky, na moephe bokonzi o mbolo inzikye. Yaka ya kumbe na nga elongo.” ²⁴ O suka moto wa etoma owa phekye bee ebende ya baphalanga yonoyo aesi ne, amba ya wo yokye: “Nkolo, nga naebe obokye iwe oli moto monomo wa nkamba, konoko mbuma o elele eteyaikaka phika we. ²⁵ Nailaka, namba kye bomba baphalanga ba we o se ya manyete, kyeka baphalanga ba we bee baba.” ²⁶ Nkolo we amba ya mobuyisa yokye: “Moto wa etoma mohe na wa bokoo! Waebaka obokye nga nanoko mbuma o elele ete yaikaka nga phika. ²⁷ Kasi iwe nga nde wa kyekye bomba baphalanga banga o banki, wa iyaa nga nde naesi ya bazwa na banaa matabisi. ²⁸ Omobololo ebende ya phalanga mena, oephe ooli na bibende ba baphalanga iko. ²⁹ Pho ooli na banaa mbolo nzikye bamokula mobakysisela, kasi ooli pha, baamobololo na njwana ndambo oobakyi ne. ³⁰ Vaka moto wa etoma ootoli na ntina o ifanda, o enzombi, o elele ekyelele bee na ekye twe bee mino.”»

Mwambo njwaa suka

³¹ «Mokolo njwaamoya Nwana wa Moto na nkyemo ye, elele yonoyo na banze baso, amozala o eziye ye eya bokonzi. ³² Bato baso baa munse, bamoyaangana o boo phe, aabakaba ndokolo waakabe mookosi mampate na mambosi. ³³ Amoteye mampate o boloo phe, mambosi o bowee phe.

³⁴ Emba mokonzi amba ya wɔɔ na bali o boloo phe yokye: “Bee yaka, bato bapambola Tata, ya nyolo o bokonzi phaa ebongyisela be, uta o etatele ya mokyisi. ³⁵ Pho nabaka na nzala, wampekye ntoma ya iza, na phowa ya maa, wampekye maa mainywa, nabaka mobutu, wanzambaka o mangambi ma bee. ³⁶ Nabaka bolumbu, wamba ya mpe bitobu ba ilata, nabaka na bolosi, wansalisaka, nabaka o boloko, wayakaka ya nkyeka.” ³⁷ Bato babosembo bamba ya mobuyisa bekye: “Nkolo, imbele ye saawenkye banga na nzala tomba ya ephe ntoma ya iza, na na phowa ya maa, tomba yaa ephe maa mainywa? ³⁸ Imbele ye saabaka we mobutu oka banga tomba eyamba o mangambi ma banga, na bolumbu tomba ephe bitobu ba ilata? ³⁹ Imbele ye saawenkye banga naa bolosi naa o boloko, tomba ya kye ekyeka?” ⁴⁰ Mokonzi amba ya babuyisa yokye: “Nde phele nawo na bee ngakye: Mbala iso yaabaka bee kokyele na monomo na baakye onte ya banaa mama, mena wabaka kokyelele nde nga.”

⁴¹ «O sima mokonzi amba ya wɔɔ na baali o bowee phe yokye: “Mana o miyo ma nga, bee bato baalaka bee na bofe! Kyende o nyanya mote mozime, njwa bongya bee pho ya Zabulu na bakonga be! ⁴² Pho nabaka na nzala, toikaka ya mpe ntoma ya iza, naokaka phowa ya maa, toikaka mpe maa mainywa. ⁴³ Nabaka mobutu toikaka nzamba, nabaka bolumbu, toikaka mpe etobu ya ilata, nabaka na bolosi na o boloko, toikaka nsunga.” ⁴⁴ Emba bee bamba ya motuna bekye: “Nkolo, imbele ye saa ewenkye banga na nzala naa na phowa ya maa naa mobutu naa bolumbu naa na bolosi naa o boloko tomba le iesunga?” ⁴⁵ Mokonzi amba babuyisa yokye: “Nde phele nawo na bee ngakye: Mbala iso yaalekye bee ikyelele monomo na baakye onte ya banaa mama, mena walekye ikyelele nde nga.” ⁴⁶ Emba bato me baamba zwa etumbu eteyunve, kasi bato babosembo bamozwa bomoo pha bofele.»

26

Bakonzi bawangyi iboma Yesu

¹ Waauvwa Yesu iwo maphoo maso ma mana, amba ya wɔɔ na baekosi bee yokye: ² «Bee koebe obokye iikasi nkolo ibale pho ya eseleko ya Ilekana, bamoungya Nwana wa Moto pho bamobakye o ekulusu.»

³ Nde o sina imbele me, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda bakyeke angana o ingambi sa Kayafa, mokonzi njwa banganga ba

Nwaphongo. ⁴ Emba bamba wangya iyakya Yesu miibombo pho ya imoboma. ⁵ Bamba wo bekye: «Tolokokyi imoakya mokolo njwa eseleko pho bato nde batombi.»

Nwasi monomo asweye malasi o moto njwa Yesu

⁶ Mokolo monomo Yesu abaka o Betani o ingambi sa Simo, moto owabaka na bolosi pha mabaa. ⁷ Waaba yo kazee, njwanwasi monomo aesi wali yo, na molangyi o maboko njwa kyela bee na na ibanga saa motuya motondi na malasi ma motuya mwikye. Amba ya masweya o moto njwa Yesu. ⁸ Waawene baekosi babona, bawenkye bofe, bamba wo bekye: «Ani oto malasi mamana pho ya'ye? ⁹ Nde bamaungyaki na motuya mwikye, bambe kpa bana baphalanga babakabele babola.» ¹⁰ Yesu aabaka maphoo maso maabaka bee bawo. Amba ya wɔɔ na bee yokye: «Pho ya'ye bee kotungyisa njwanwasi oyo? Lowo lokyesi yo pho ya nga lolekyi bolaa. ¹¹ Babola bamoba na bee wawa imbele siso. Kasi nga esiibe na bee nkolo iso. ¹² Ambo nzololo malasi o nzoto, pho ya imbongya nono wa munkunda be. ¹³ Nde phele nawo na bee ngakye: O nkoyisi iso, na o bilele biso bamoumolaka bee Simo Elaa, bamobaka bawo lowoo lookyesi njwanwasi oyo, baamba na moumunya.»

Yudasi kalukye ungya Yesu

¹⁴ Bofele, monomo na baekosi iko mbuka babale, ookobangye bee Yudasi Mosikaliyota, aesi ya kyende oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo. ¹⁵ Amba ya wɔɔ na bee yokye: «Wamumpe'ye, bo naekabesi Yesu?» Emba bee bamba mophee bibende ba baphalanga makoo maato. ¹⁶ Uta mokolo maamuna, Yudasi abutwaka iluka malondo ma ibauungyisa Yesu.

Yesu katome baekosi bee ilengyele eseleko ya Ilekana

¹⁷ Ya baka mokolo mwa etatele ya eseleko ya mapa maatumbe bee sa muno moulole mapa, baekosi baesi ya kye tuna Yesu bekye: «Kozingye obokye tokye elambela ntoma ya eseleko ya Ilekana bi?» ¹⁸ Yesu amba ya wɔɔ na bee yokye: «Kyende o munsongo njwa mokyisi munene o ingambi sa songolo, owo ne bofo: “Moteye awo yokye: Imbele sanga sikokyi, nga na mozaa eseleko ya Ilekana o ingambi sa we nga na baekosi ba nga.”» ¹⁹ Baekosi baamba kyela bo wa batomaka Yesu, balambi ntoma ya eseleko ya Ilekana.

²⁰ Waakoma nkokolo, Yesu amba ya kye zala elele yonoyo na baekosi bee iko mbuka babale. ²¹ Waabaka bee baze,

Yesu amba ya wo na bée yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye: Mōnōmō onte ya bée amunzungya.»²² Baekosi bamba oka ngongo boikye, bamba tata imotuna mōnōmō na mōnōmō obokye: «Nkolo, eli nza?»²³ Yesu amba buya yokye: «Owa munzungya eli nde mōnōmō na bée, maḥoko ma banga mamovana mbala yonoyo o lako.»²⁴ Nwana wa Moto amowa nde bowa komama wango pho ye o buku pha Nwaphongo. Eye ngongo pho ya moto owamoungya Nwana wa Moto. Ebakyi bolaa pho ya moto me bo tabotamaka.»²⁵ Yudasi moto owaamoungya amba ya motuna yokye: «Moteye, eli nga?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowoo.»

Elambo ya Nkolo

²⁶ Waaba bée baze, Yesu akpe ipa, aphe Nwaphongo melesi, asikyesi, amba kabela baekosi bée amba ya wo na bée yokye: «Imaa, zaa eye eli nzoto ya nga.»²⁷ Amba kula ya kpa kopho ya vinyo, aphe Nwaphongo melesi aphe baekosi bée, amba ya wo yokye: «Oenywe bée baso.»²⁸ Pho eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola ya Nwaphongo na bato, masweye pho ya bato baikye, bazwe bolimbisi pha masumu.²⁹ Nawo na bée ngakye tata lolu, esikule nywa vinyo eye tee nōno mokolo nwa munywa nga na bée vinyo eenyakune o Bokonzi pha Tata.»³⁰ Boḥele, Yesu na baekosi bée, bamba ya tuba meembo ma eseḥeko. Waauva bée ituba meembo, bamba ya kyende o ngomba ya Baolive.

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

³¹ Yesu amba ya wo na baekosi bée yokye: «Nde na mokolo nwa lolu, bée baso wamundota. Pho yakomama o buku pha Nwaphongo boḥo: «Namoboma moḥosi wa mampate, mampate maso mamunyangwa.»³² Yesu amba kula bakya yokye: Kasi waamokundwa nga na mokyē eziya o Galileya.»³³ Petelo amba ya wo ne yokye: «Na bo bée baso baeloti, nga esielote.»³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele nawo na we ngakye: Nde na mokolo nwa lolu, soo sa botongokye iwe wa munzangana mbala iyato obokye toonzefe.»³⁵ Petelo amba ya kpete kapha yokye: «Na bo efe obokye na wee na we elele yonoyo, nga esieyangane.» Baekosi baso bamba ya wo nde bomo.

Yesu kabondele Nwaphongo o Getesemani

³⁶ Emba Yesu amba ya koma na baekosi bée o etiyē ekyebangye bée Getesemani. Amba ya wo na bée yokye: «Bée zala wawa, nga nakye bōndele Nwaphongo.»

³⁷ Amba kye na Petelo na bana babale ba Zebede baa bampele, Zake na Yoane. Boḥele atati ioka motema bolosi na inganga.³⁸ Amba ya wo na bée yokye: «Ndondo ya nga etondi na ngongo ndokolo namowa. Ikala wawa, kengye na nga.»

³⁹ Amba yakye nwana itakye, akye kusama bo o se, amba tata ibōndele Nwaphongo yokye: «Tata, bo wakokyi ikyelama, manya kopho eya bolosi eye. Kasi sakyela boozingyi nga, kyela nde boozingyi we.»

⁴⁰ Yesu amba ya butwa oli baekosi bée baato, aesi ya kye batakana balasi ebuu. Amba ya wo na Petelo yokye: «Toikyi koka ikyengye na nga na bo ngonga yonoyo?»⁴¹ Kyengye, bōndele Nwaphongo pho bée sakaa o bimekya ba Molemba! Moto o ndondo ye ali na phowa ya ikyela bolaa, kasi o nzoto ye tali na bokusi.»

⁴² Akulaka kyende mbala eya ibale, amba kye bōndele Nwaphongo yokye: «Tata, bo kopho eye teekokyi imana, elaa na enywe, wakyelame nde boizingyi we.»

⁴³ Yesu amba kula ya butwa ooli baekosi bée, amba kula ya kye bazwa bakuli lala ebuu. Pho miyo ma bée mabutwaka mazito.⁴⁴ Yesu amba kula baika, akye bōndele mbala eya iyato, akulaka wo nde bomo.⁴⁵ O sima aesi ya butwa ooli baekosi bée, amba ya wo na bée yokye: «Kokule lala, komieminya? Kyeka, imbele sa iyambya Nwana wa Moto o maḥoko ma bato ba masumu sikokyi.»⁴⁶ Teme, tokyende. Kyeka moto ookonzungya aesi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waaba Yesu kata wo, Yudasi mōnōmō na baekosi iko mbuka babale, aesi ya koma. Aesi na bato baikye, baphisi mphata na nkpongu o maḥoko. Ya batomaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu ba Bayuda.⁴⁸ Yudasi owa ungyaka Yesu, abateyaka iyaa samokyela yo, amba ya wo yokye: «Moto owa moyamba nga, yo mōna, omoakya.»⁴⁹ Waakoma Yudasi, amba susana oli Yesu amba ya wo ne yokye: «Moteye, mbote!» Amba moyamba.⁵⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nwebi na nga, yeesi we ya kyela, oikyele mizele.» Emba baayoko bamba ya susana, baphisi Yesu, bamba moakya.⁵¹ Mōnōmō na baabaka na Yesu, amba gbolo mumphata nwe, ateni itoo sa moto wa etoma wa mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo.⁵² Yesu amba ya wo ne yokye: «Buya mumphata nwa we o ekokolo. Pho bato baso baanjwane na mumphata, bawe nde na mumphata.»⁵³ Toeḥe obokye bo naongyi mbengo oka Tata, nde unwanja eye amuntomela baanzelu baikye ileka batayo

iko mbuka ibale ya batuluku. ⁵⁴ Kasi bonakyesi babona, maphoo makomama o buku pha Nwaphongo mamokokyisama ndengye'ye? Pho wakomama obokye maphoo maso masengyesi ikyelama nde babona.»

⁵⁵ O sima Yesu amba ya wo na bato baso yokye: «Emba iya nzakya kombe yaa na mphata na na nkpongu o mafoko ndokolo nga nali nde moibi? Nkolo iso nabaka nazale o Tempelo pho ya iteya toikaka na nzakya. ⁵⁶ Kasi maso mama makyelame pho ya ikokya malofo ma baimosi ba Nwaphongo maakoma bee o buku pha Nwaphongo.» Emba baekosi baso baikiyi moika, baloti.

Yesu kasambe o ikyita siinene

⁵⁷ Bato baakyaka Yesu, bamba yakye ne oka Kayafa, mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo, waanganaka baamibeko na bankumu. ⁵⁸ Petelo abaka kabengye Yesu na itakye tee nono wakye yo nyolo o lophango la mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. Omo, amba kye zala elele yonoyo na basinzili, pho ya ikyeka ndengye eya mosuka lowoo me.

⁵⁹ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bato baso ba ikyita siinene babaka balukye bato baakokyi ikatela Yesu maphoo pho bamoingya. ⁶⁰ Kasi na bo bato baikye bayakaka ya mokatela maphoo, tefaiika zwa na lowo lonolo tee sima bato babale bamba yaa, ⁶¹ baesi ya wo bekke: «Moto oyo awoko yokye: Nga na mouwola Tempelo ya Nwaphongo namba etonga sima ya nkolo iyato.»

⁶² Emba mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo aesi ya teme, amba ya tuna Yesu yokye: «Toobuya na iikyiephunde bato baba?» ⁶³ Kasi Yesu aikalaka nde bese. Mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo akulaka wo ne yokye: «Kata selesa na nkombo ya Nwaphongo oli na bomoo! Oloimole bo oli Masiya, Nwana wa Nwaphongo?» ⁶⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwe mampenza olowoo. Kasi nawo na bee ngakye: Tata unwanja, wamowene Nwana wa Moto azasi o boloo pha Nwaphongo owa mwiya, waamba na mowene kaye onte ya mampata!» ⁶⁵ Emba mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo, amba ya kakola bitobu bee balataka yo, amba ya wo yokye: «Atosi Nwaphongo! Tolokuli sengyela na manzoka! Ookyi bootosi yo Nwaphongo. ⁶⁶ Bee koununya bo?» Bamba mobuyisa bekke: «Asengyesi iwaa!»

⁶⁷ O sima me, bamba motowa matee o boo, bamba mowanda mankutu, baayoko bamba mowanda bingyete. ⁶⁸ Bamba

wo bekke: «Iwe Masiya, teya obokye oli moimosi! Oewandi nza?»

Petelo aanga Yesu

⁶⁹ Petelo abaka azasi o ibanda o lophango. Nwanwasi monomo wa etoma, amba ya wo ne yokye: «Na we obakyi na Yesu, moto wa Galileya.» ⁷⁰ Kasi yo amba angana o miyo ma bato baso, amba wo yokye: «Maphoo manvole we mamana, nga siimaebe.» ⁷¹ Sima Petelo aesi ya kye teme o munoko nwa lophango. Moto wa etoma mosuu wa nwanwasi aesi ya mowene, amba ya wo na baabaka wamo yokye: «Moto oyo abakyi na Yesu owa Nazarete.» ⁷² Petelo akulaka angana, amba kata na selesa yokye: «Siebe moto mona.» ⁷³ Sakoko bato baabaka wamo baesi oli Petelo, bamba ya wo ne bekke: «Nde phele, oli monomo na be, pho ewosi ya we kyeephunde!» ⁷⁴ Emba Petelo amba ya anwana yokye: «Seleka Nzambi, siebe moto mona. Bo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!» Nde o sina imbele me, soo eesi ya tongo. ⁷⁵ Emba Petelo amba ya umunya maphoo maawoko Yesu ne obokye: «Soo sa botongokye, wamunzangana mbala iyato obokye we toonzeebe.» Bobele Petelo amba ya tokolo na ilela na ngongo boikye.

27

Yesu akye samba oka Pilata

¹ Waa moyelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baso naa bankumu ba Bayuda, baanga, bamba okana obokye babome Yesu. ² Bamba mokanga maphanga, bamba yakye ne oka Pilata moangyesi nwa Bayuda.

Iwaa sa Yudas

³ Yudas moto owa moungyaka, wa oka yo obokye batenesi Yesu bolombe pha iwaa, aokaka bolosi boikye o ndondo ye, amba ya kye buyisa mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo na bankumu bibende ba baphalanga makoo maato, bi-amophekwe be. ⁴ Amba ya wo na bee yokye: «Nakyesi bobo pho naungye moto ootoli na lowoo.» Kasi bee bamba ya mobuyisa bekke: «Mena nde lowoo la we! Lowoo lalona telokyekyi banga!» ⁵ Emba Yudas amba vaka bana baphalanga o Tempelo, nono wakye yo miingya.

⁶ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baongoko baphalanga me, bamba ya wo bekke: «Mibeko ma banga temianole inyosa baphalanga baa ndengye eye o ebombelo ya Tempelo, pho eli baphalanga baatangya malongo ma moto.» ⁷ Waaunva bee iokana, bamba ya baomba na inzabi sa moto monomo owa baka kakele manoko pho bakundakye na babutu baawe omo.

8 Yango mena, babangye inzabi me nono lolo eye: «Inzabi sa malongo.»
 9 Wakyelamaka bowawoko moimosi Yilimiya yokye: «Bakpee bifende ba baphalanga mako maato, ye eli motuya nwaaphakeye bato ba Isalaye pho ye,
 10 bamba baomba na inzabi sa moto okokyele manoko bo wa nvolekaye Nkolo.»

Pilata atuni Yesu

11 Yesu akye samba o boo pha Pilata. Pilata amba ya motuna yokye: «Iwe oli mokonzi nwa Bayuda?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Iwe mampenza o lowoo.»
 12 Kasi imbele saabaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu bamophunde, iyo taikaka buya na lowoo.
 13 Emba Pilata amba kula motuna yokye: «Tookye maphoo maikye maephunde na be?»
 14 Kasi Yesu taika na mobuyisa na lowoo lonolo. Yango mena Pilata akamwaka na boikye.

Pilata atenesi Yesu bolombe pha iwaa

15 O biseleko biso bya Ilekana, mwangyesi ameelekye ikandola moto wa boloko monomo oozingyi bato. 16 O imbele me, moto monomo abaka o boloko, aefanaka na boikye, nkombo ye Yesu Balaba.
 17 Pilata amba ya tuna bato baanganaka yokye: «Bee kozingye obokye naekandolele nza? Yesu Balaba nde Yesu okobangye bee Klisto?»
 18 Pilata aefaka na bolaa obokye, baphundaka Yesu oka ye nde pho ya zuwa.

19 Waaba Pilata azasi kasambisa Yesu, ntwasi we amba motomela maloba yokye: «Sanyolo o lowoo la moto mona, tali na lowoo. Lolo na mokolo naweni bolosi boikye o ndoto pho ye.»

20 Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu, baphekye bato malondo pho baongye Pilata akandole Balaba, abome Yesu.
 21 Pilata akulaka batuna yokye: «Onte ya bato babale babu kozingye obokye naekandolele nza?» Bamba mobuyisa bekye: «Balaba!»
 22 Emba Pilata amba kula ya batuna yokye: «Ka nakyele bo na Yesu oko bangye bee Klisto?» Bamba ya buya bekye: «Omobakye o ekulusu!»
 23 Pilata amba ya wo na bee yokye: «Bofe ye bookyesi yo?» Kasi bee batataka iyanwana na bokusi mpenza bekye: «Omobakye o ekulusu!»
 24 Waawene Pilata obokye takokyi ikyela na ekpele yonyo, bato balukye itombo, aesi ya kpa maa akunyosi see o miyo na bato baso amba ya wo yokye: «Iwaa sa moto oyo tesili o mafoko ma nga! Mena nde lowoo la bee.»
 25 Bato baso bamba ya buya bekye: «Lowo phe, malongo me mabee o ikolo sa banga na bana ba banga.»
 26 Emba Pilata amba

ya bakandolela Balaba, atomi bawande Yesu phimbo, amba ba phe Yesu obokye bamobakye o ekulusu.

Batuluku baekye Yesu

27 Batuluku ba Pilata baesi ya kye na Yesu o lophango la moangyesi. Emba batayo mobimba ya batuluku bamba ya molungya.
 28 Bamba mumanya bitobu, bamba molasa nde munkoto monomo nwa mangola.
 29 Sima, baesi ya tonga eboko yonyo ya milo, bamba molasa yango o moto ndokolo mokonzi. Bamba mophisa nwana munkyeyekyele o eboko eya boloo, bamba butwa imokusamela na imoekye, bamba wo bekye: «Mbote, mokonzi nwa Bayuda!»
 30 Bamba motowa matee, baesi ya kpa muna munkyeyekyele nwaamophisaka bee o eboko, babuto imobinda ntwango o moto.
 31 Waunva bee imoekye, baesi ya mumanya munkoto ntwamolasaka be, bamba mobuyisa bitobu be. Emba bamba kye ne ikye mobaka o ekulusu.

Babakyi Yesu o ekulusu

32 Waatokolo bee o mokyisi, bamba kye vana na moto monomo wa Sirene, nkombo ye Simo, batuluku bamotomisaka na bokusi obokye anyanya ekulusu ya Yesu.
 33 Bamba ya koma o elele ekyebangye bee Gologota, kyelukye iwo obokye: «Elele eya engyengyele.»
 34 Omo bamba phe Yesu maleku maangyinya bee na muno nwa bololo, waanameka yo amba lee imanywa.
 35 Waauunva bee imobakya o ekulusu, bamba ya maa mbese pho ya ikaba bitobu be.
 36 Sima, bamba ya zala wamo pho ya imokyengye.
 37 O ikolo sa moto nwe, bakomaka ntina ya iwaa se obokye: «Oyo Yesu, mokonzi nwa Bayuda.»
 38 Babakaka na baibi babale o ekulusu, ona o boloo phe, oomoyooko o bowee phe.

39 Baalekane bamotolaka, banyingye na nzoto,
 40 bamba ya wo ne bekye: «Iwe owalukaka iyuwola Tempelo, ombe etonga na nkolo iyato, omibikya fooli Nwana wa Nwaphongo, ombe na uta o ekulusu.»
 41 Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko na bankumu bamoekyeyekye nde bomo, bamba ya wo bekye: 42 «Abikyaka bato basuu, kasi takokyi imibikya yo mampenza! Ali mokonzi nwa Isalaye? Aute unwanwa o ekulusu, toomba moanola.»
 43 Ambyaka motema nwe munso oka Nwaphongo, nde kawo yokye: «Nali Nwana wa Nwaphongo.» Ka bo Nwaphongo kamozingye amobikya unwanwa eye!
 44 Ebe na baibi baabakaka bee o ekulusu phenephe na Yesu bamotolaka nde bomo.

Iwaa sa Yesu

⁴⁵ Waakoma bunya i moto, enzombi yeesi ya zifa mokyisi munso, tee nono o ngonga ya iyato eya nkokolo. ⁴⁶ Phenephe na ngonga eya iyato, Yesu amba ya anwana na bokusi yokye: «Eli, Eli, lema sabakatani?» Kyelukye iwo obokye: «Ijwaphongo wa nga! Nwaphongo wa nga! Pho ya'ye onde?» ⁴⁷ Bato basuu baatemekye wamo, bamookyi, bamba ya wo bekye: «Kabangye moimosi Eliya!» ⁴⁸ Monomo na beee amba kyilingana izele, akye nyinya inyuka o maleku maangaa. Asitingye o songya ya mungbalango amba siphe Yesu obokye anywe. ⁴⁹ Kasi bayoko bamba wo bekye: «Ka tokyekye bo Eliya amoya mobikya!» ⁵⁰ Emba Yesu ambakula anwana njwangye mokusi nono waakata yo motema.

⁵¹ Nde o sina imbele me, etobu eya lengyekye beee o Tempelo, o boo pha elele elekyl bosoanto, yakakwaka na mibale uta o ikolo nono o se. Manyete manyinganaka, maabanga mawaye,* ⁵² malita maziboo, basantu ba Nwaphongo baikye baawaka bakundoo, ⁵³ batokosi o malita, emba sima ya ikundwa sa Yesu bamba ya nyolo o Yelusaleme. Omo bato baikye babawenekye. ⁵⁴ Batuluku baabaka bakyengyele Yesu ebe na mokonzi wa be, wawene beee manyete manyingaa na maphoo maso maabaka malekane, bamba wene inganga siikye, bamba wo bekye: «Nde phele, moto oyo abakyi Nwana wa Nwaphongo!» ⁵⁵ Babasi baikye baabaka bakymikye ne uta o Galileya pho ya imosunga, batemekye na beee wamo, bakyekye na itakye. ⁵⁶ Onte ya beee, yabaka Maliya owa Magadala na ndoo ye nyango wa Zake na Zozefu, ebe na nyango wa bana ba Zebede.

Ikundama sa Yesu

⁵⁷ Wa nkokolo, moto monomo wa ezwele amba yaa, nkombo ye Zozefu. Autaka o Alimataya, ne abaka moekosi wa Yesu. ⁵⁸ Akyekye oka Pilata ikye moonga ebembe ya Yesu. Pilata amba wo obokye bamophe yango. ⁵⁹ Emba Zozefu amba ekpa, aezingyi na etobu eenyakune. ⁶⁰ Amba yakye enyosa o ilita saatimaka yo o maabanga pho ye mampenza. Bobele amba ya ukaa ibanga sinene pho ya izifa munoko nwa ilita, nono wa butwa yo. ⁶¹ Maliya owa Magadala na ndoo ye bazalaka o boo pha ilita.

Batuluku bakyengyele ilita sa Yesu

⁶² Sima ya mokolo monomo, yabaka mokolo nwa sabata, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na Bafalisayi bamba ya kyende oka Pilata. ⁶³ Bamba wo ne bekye:

«Mokonzi, toumunya maphoo maawoko nyaboolo mona, wataka baa yo na bomoo. Awoko yokye: "Namokundwa sima ya nkolo iyato." ⁶⁴ Ebongyi obokye otome bato bakyengyele ilita nkolo iyato, bo phe, baekosi beee bamoyaa iba ebembe, emba sima bamba wo na bato obokye: "Akundo." Bole babona phamoleka phaa phanza na bofe.» ⁶⁵ Pilata amba babuyisa yokye: «Kpa batuluku, kyende kyengyele ilita boumunye beee.» ⁶⁶ Emba bamba ya kye balimisa ibanga me na bokusi. Bamba ikaa batuluku pho basikyengyele.

28

Ikundwa sa Yesu

¹ Mokolo nwa sabata molekaa, na munkukutu, Maliya owa Magadala na ndoo ye, nyango wa Zake na Zozefu, bakulaka kye kyeka ilita. ² Na mbala yonoyo, manyete matati inyingana na bokusi. Mwanze wa Nkolo auti o ikolo, aesi ya manya ibanga, amba zala o ikolo sa sango. ³ Boo phe phabaka bongyengye ndokolo munkakasi, bitobu beee babaka mpembe pee. ⁴ Batuluku bawenekye inganga, babuto itekyenele, babutwaka ndokolo bibembe. ⁵ Mwanze amba ya wo na babasi yokye: «Beee salota, naebe obokye kolukye Yesu owa bomaka beee o ekulusu. ⁶ Wawa tali! Ambo kundwa bo wawoko yo. Yaka ya kye kyeka elele eebakyi nzoto ye. ⁷ Kyende kye imola baekosi beee izele obokye ambo kundwa, "akye unwanwa eye o boo pha beee o Galileya. Wamokye mowene omo." Mena eli simo eyakakyi nga ya ieimola.»

⁸ Bamba mana o ilita izele, babaka na inganga siikye, kasi mandondo ma beee matondaka na nkyisa, bamba ya kye na mbangu iimola simo me oka baekosi ba Yesu. ⁹ Na mbala yonoyo Yesu aesi ya tokolele basi me, amba ya wo na beee yokye: «Mbote ya beee!» Beee bamba susana phenephe, bamba kusama, bamophisi o makolo. ¹⁰ Yesu amba ya wo na beee yokye: «Beee saila, kyende kyeimola bebi na nga, bakyende o Galileya, bamokye nvene omo.»

Batuluku bakyengyele imola simo oka bakonzi

¹¹ Waaba babasi babutwe, batuluku baabaka bakyengyele ilita bamba ya butwa o lombu, pho ya ikyemola bakonzi ba banganga ba Nwaphongo maphoo maso malekanaka. ¹² Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bankumu, bamba angana pho ya iyoka, emba bamba phe batuluku baphalanga baikye.

* 27:51 27.51 Lokala

¹³ Bamba ya wo na bée obokye: «Owoko boho: Baekosi bée baesi ya ifaa ebembe ye na mokolo imbele siibee banga na ebuu. ¹⁴ Bo Pilata aokyi lowoo me, toomuya moo, bée salota etaekyele ekpele.» ¹⁵ Batuluku baesi ya kpa baphalanga, bakyesi nde bo wawoko bée na bée. Yango mena isolo sisi sanyangwaka onte ya Bayuda tee nono lol eye.

Yesu atokolesi baekosi bée

¹⁶ Baekosi iko na monomo baesi ya kyende o ngomba ya Galileya, eyawoko Yesu obokye amokye vana na bée omo. ¹⁷ Waamowene be, bamba mokusamela. Kasi bayoko onte ya bée batakaka baa na ziko. ¹⁸ Yesu amba susana phenephe na be, amba ya wo na bée yokye: «Ijwaphongo ampe bokonzi boso pha ikolo na pha o se. ¹⁹ Yango mena, bée kyende oka bato baa nkyisi iso ya mokyisi, obabuya baekosi banga, obabatisa na nkombo ya Tata, ya Nwana na ya Bolobo. ²⁰ Obateya obokye bakumole mitindo mia ephokye nga. Oebe obokye nali na bée nkolo iso tee nono o suka ya mokyisi.»

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Malako Maphoo ma etatele

O nte ya babuku ba Simo Elaa baso bane, phaaka Malako boli bokuwe bombe kula na wenene obokye boli bookasi. Nkombo ya Malako eyoko eli Yoane Malako. Toewene o Malako 14.51; Bitoma 12.12, 25; 13.5, 13; 15.37, 39; Bakolose 4.10; 2 Ti 4.11; Filemona 24; 1 Petelo 5.15.

O nkanda ya baanosi baakasi bakoma obokye Malako abaka «mpengyi» ya Petelo o mokyisi nwa Loma; yango mena iimola se sa Simo Elaa sibengye bowabaka Petelo kateya.

O Simo ya Malako tomozwa maphoo mama:

- Malako 1.1-13: Yoane Mobatise kabongyisele Yesu nzela; Yesu abatisami, aesi ya kyende o bokye; omoo Satana amumekyi
- Malako 1.14-10.52: Etoma ya Yesu o Galileya: Yesu amiteye obokye ali moto ooli na bokonzi; atati iimola baekosi bee bowamowa yo na bowamokundwa yo. Aesi ya mana o Galileya akye o Yelusaleme
- Malako 11.1-16.8: Poo ya Yesu eya suka o Yelusaleme. Bato bayambaka Yesu na bolaa. Kasi maphoo maabaka yo kakyele na mateya me temaikaka baa masepelisa bakonzi. Waa nkolo ya ilengyele eyenga ya Ilekana, Yesu amba ya za na baekosi bee mozaa nwa suka, sima aesi ya kye bondede o inzabi sa ba olive; omoo baesi ya moakya, emba famba ya kye moboma oekulusu. Kasi na munkukutu, o sima ya mokolo nwa Sabata, moanze monomo amba ya vana na basi bakyeke kyeka ilita sa Yesu, aesi ya baimola obokye Yesu akundo
- Malako 16.9-20: Yesu atokolesi bato be, emba abaa o ikolo

Nwebi motangyi, bakoma mokanda nwa «Simo Elaa» mumu pho na banga toanole «sekyele» ya Yesu wa Nazalet, bo wanola mokonzi nwa batuluku wa Loma obokye «Nde phele, moto oyo abakiyi Nwana wa Nwaphongo» (15.39).

Mateya ma Yoane Mobatise

¹ Eye etatele ya Simo Elaa ya Yesu Klisto, iyo Nwana wa ya Nwaphongo. ² Moimosi Isaya akoma o buku pha Nwaphongo bofo:

Nwaphongo yokye: «Kyeka! Namotoma tina ya nga o boo pha we.

Amoebongyisa nzela.

³ Moto monomo kaanjwane o bokye:

Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteyisa nsonga!»

⁴ Yoane aesi ya tokolo o bokye. Ateyaka bato, yokye: «Bongya mandondo ma bee, obatisame. Emba Nwaphongo amoelim-bisa masumu ma bee.» ⁵ Bato baso ba ekolo ya Yuda na ba mokyisi nwa Yelusaleme bakyeke oka ye. Baimolaka bofe pha bee o miyo ma bato baso. Ndokolo Yoane kambe ya babatisa o maa ma ebale ya Yaladene.

⁶ Yoane alataka etobu eyatongamaka na nkungye ya nyama na nkombo «Shamo». Alataka na nkamba ya lopho la nyama o mobimbi nwe. Azaka ntete, aletekye na mafoo. ⁷ Aimolaka bato me bofo: «Moto owamoya o sima ya nga andekyi na mwiya. Nga sikokyi imiinya o boo phe obokye naingole nono simbi ya bikoto bee. ⁸ Nga, naebatisa na maa, ka iyo amoebatisa na Bolobo Bosanto.»

Yoane abatise Yesu

⁹ Emba mi nkolo me Yesu aesi yauta o mokyisi monomo o manyete ma Galileya, nkombo ya mokyisi me Nazalet. Aesi ya koma oka Yoane. Yoane aesi ya mobatisa o ebale ya Yaladene. ¹⁰ Sakoko, Yesu aesi ya londwa o maa. Okolondwe yo, aweni ikolo si ziboo. Akuli wene Bolobo bomoutesi ndokolo inkoto-nwinya. ¹¹ Aokyi nyesi moute o ikolo mowo bofo: «Iwe, Nwana wa nga owa lozingo, nali na we na nkyisa boikye.»

Molemba amekyi Yesu

¹² Sakoko, Bolobo aesi ya kamba Yesu o bokye. ¹³ Yesu abaka o bokye nkolo makoo mane. Omoo, Molemba amumekaka. Baanze bamosungaka.

Yesu abangyi baosi bane

¹⁴ Waanyosa bee Yoane o boloko, Yesu aesi yakye o manyete ma Galileya, abuto ikyemimola Simo Elaa ya Nwaphongo, ¹⁵ abaka kakyemiwo yokye: «Uhwajwa eye imbele me simbi yakoka. Nwaphongo aweninye bokonzi phe. Bongola ntema ya bee, anola Simo Elaa ya Nwaphongo!» ¹⁶ Mokolo monomo Yesu aesi ya banda o mokukulu nwa maa maanene ma Galileya. Okobande yo, aesi ya wene baosi ba swe babale, mankombo ma bee Simo na nwana nyango Andele bavakye bondendi o maa. ¹⁷ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Yambengye. Otokule ba baosi ba swe, namoebuya baosi ba bato pho ya Nwaphongo.» ¹⁸ Sakoko, baikiyi ika mandendi ma be, bamobengyi. ¹⁹ Yesu akuli susana na nwana o boo. Aesi ya wene Zake na Yoane, bana ba Zebede.

Babaka mi vato, babambe mandendi ma be. ²⁰ Sakoko Yesu aesi ya babanga. Baikyiika ango wa bée Zebede o vato na bato bée baetoma, babengyi Yesu.

Yesu abikye moto owa bolobō boobe

²¹ Yesu na baekosi bée baesi ya kyende o mokyisi muunene nwa Kapalanauma. O mokolo moeme Bayuda, Yesu aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita. Atati iteya. ²² Bato bakamwaka ioka iteya se, pho abateyaka na boekondo bosa. Taikaka bateya ndokolo bateye ba Mibeko. ²³ Imbele me moto monomo aesi ya nyolo o Ingambi sa makyita, abaka na bolobō bofe, atati ianwana yokye: ²⁴ «Yesu wa Nazaleta, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe. Iwe moto Mosantu owa toma Nwaphongo.» ²⁵ Yesu aesi ya phaphala na bolobō me yokye: «Zala bose! Tokolo o nzoto ya moto oyo!» ²⁶ Bolobō boobe boesi ya nyingyinya moto me na bokusi. Boesi ya anwana na bokusi, botokosi o nzoto ye. ²⁷ Bato baso baesi ya kamwa na boikye. Nde babona babuto imituna, bekye: «Eye lowo ye? Kateya mapho manyakune na boekondo. Katome na malobō maabe, mamookye.» ²⁸ Nwana bokyi bofo, sango ya Yesu yeesi ya nyangwa o nkyisi iso ya Galileya.

Yesu abikye bato baikye baa malosi

²⁹ Bobele, Yesu na Zake na Yoane baesi ya mana o Ingambi sa makyita. Baesi ya kye o ingambi sa Simo na Andele. ³⁰ Boo pha Simo owa nwanwasi amilangyaka pho abaka na mowewe. Okokome Yesu, baesi ya moimola bolosi pha nwanwasi me. ³¹ Yesu asusinye phenephe ne. Amophisi na eboko Amoteye. Mowewe moesi ya mana. Nwanwasi me atati ibakyelela.

³² Waankokolo, bato bamba ya ikyela Yesu bato baso baabaka na biswete na baa malobō mahe. ³³ Bato baso ba mokyisi nwa Kapalanauma baesi yaan-gana o boo pha ingambi saabaka Yesu. ³⁴ Wamo, Yesu abikyaka bato baikye na biswete ndengye na ndengye. Atokoloko na malobō mahe maikye. Taikaka benela obokye malobō mahe mawo pho malobō maamama maebaka obokye ali Nwana wa Nwaphongo.

Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya

³⁵ Yana wa munkukutu, Yesu aesi ya umwa. Aesi ya tokolo o ingambi sa baka be. Aesi ya kyende o elele eya bose. Omo, atati ibondele. ³⁶ Simo na bebi baabaka ne bamba ya kye moluka. ³⁷ Okomozwe be, bamba ya wo ne bekye: «Bato baso baaelukye.» ³⁸ Kasi Yesu yokye: «Yaka tokyende! Tokyende o nkyisi iiyoko ya

phenephe, pho ya obokye nakye teya Simo Elaa omo me. Naesi nde pho ya etoma me.» ³⁹ Nde babona Yesu akyekyemitambula nkyisi iso ya Galileya, ateyaka o Mangambi maso ma makyita, atokoloko na malobō mabe maabaka onte ya bato.

Yesu abikye moto owa bolosi pha maaba

⁴⁰ Bobele, moto monomo wa maaba aesi ya kye oka Yesu. Amba ya mokusamela. Amba ya mobondō, yokye: «Bo ozingyi, okokyi imbikya.» ⁴¹ Yesu amookyelaka ngongo, amba ya moelolela eboko, amba ya mokuma, yokye: «Nazingyi, bika!» ⁴² Sakoko maaba me maesi ya mana. Moto me aesi ya bika. ⁴³⁻⁴⁴ Yesu amba yawo ne na bokusi yokye: «Inzokye na bolaa, Saimola lowo lolo nono moto monomo. Kyende nde oka nganga ya Nwaphongo. Omoteya nzoto ya we. Oambya makabo ma ibika sa we, bo wakoma bée o buku pha Mose. Kyela babona pho bato baefe obokye obikyi phele. Sima Yesu amba ya mobuya o ingambi se.» ⁴⁵ Kasi nabō babona, moto mona abuto kakyemiimola mboka eso lowo lamokomelaka. Yango mena, Yesu takulaka miwenninya na bato, aikalaka nde o elele eeteli bato. Emba bato baakyekyemiuta mboka eso, bakyekye oli yo.

2

Yesu abikye etuku eya nyiba makolo

¹ Sima ya banaa nkolo, Yesu akuli butwa o Kapalanauma. Bato baokyi obokye ali o ingambi sabaka yo. ² Bato baikye bamba yaangana wamo. Malondo ma obokye banyolo bée baso o ingambi me temabaka. Na elele ya iteme o boo pha moziho mwa ingambi teyabaka. Yesu abaka kabaimole Simo ya Nwaphongo. ³ Ikyeka bofo, bato bane baesi ya moyelela na etuku. Bamophisi miitoko. ⁴ Nzela ya obokye bamokomya oka Yesu teyabaka, pho bato baloboko. Bobele, bamba ya baa o ikolo sa motondo nwa ndaku me nwa langyema. Baesi ya zibola muna motondo o elele eyabaka Yesu. Baesi ya uya moto me mi sina itoko. ⁵ Yesu aesi ya wene obokye bato me bali na ianola. Emba amba ya wo na etuku yokye: «Nwebi, masumu ma we malimbisami.» ⁶ Bateye ba Mibeko baayoko baabaka wamo baesi ya bamba maumunya mama o mandondo ma be: ⁷ «Iyo nza obokye awo babona? Eye nga kawambe nde Nwaphongo. Kyelimbisa masumu nde Nwaphongo!» ⁸ Mina wamo Yesu aesi ya eba maumunya maabaka na be, amba wo yokye: «Pho ya ye otondi na maumunya mamana?» ⁹ Bo na wo na etuku obokye: «Masumu ma we malimbisami»,

na obokye “Teme, kpa itoko sa we, kyende, lowo’ye loolobi bokusi?”¹⁰ Kasi nazingye obokye oebe obokye nga Nwana wa Moto nali na bokonzi pha ilimbisa masumu o mokyisi mumu.» Bobele, Yesu amba ya wo na etuku yoke: “Nawo na we ngakye: Teme, kpa itoko sa we, obutwe oka b̄e.»¹² Sakoko, moto me aesi ya teme, akpe itoko se, o miyo ma bato baso abutuu. Bato baso bakamwaka, babutwaka ikumisa Nwaphongo, bekyye: «Naino toloweni lowo la ndengye eye!»

Yesu abangyi Lewi

¹³ Yesu amba kula ya kyemitambula o mokukulu nwa maa manene ma Galileya. Bato baikye bayakaka ya mobenga, amba ya bateya.¹⁴ Waalekana yo, amba ya wene moto monomo, nkombo ye Lewi, nwanwa wa Alafa, azasi o elele ekyephutisa b̄e mputi. Yesu amba ya wo ne yoke: «Imbengye!» Lewi aesi ya teme, amobengyi.¹⁵ Emba Yesu amba yakye zala o ingambi sa Lewi. Baesi ya zaa wamo, yo na baekosi b̄e na baphutise ba mputi na bato bayoko ba masumu, pho bato baamobengaka babaka baikye.¹⁶ Bateye ba Mibeko baabaka o ingomba sa Bafalisayi baesi ya tuna baekosi ba Yesu bekyye: «Pho ya’ye kaze na baphutise ba mputi nana bato ba masumu?»¹⁷ Yesu aesi ya baoka bo kowo b̄e. Ndokolo kambe ya wo na b̄e yoke: «Esengyesi na munganga nde bato ba malosi, kasi bato baa nzoto nkusi phe. Naesi ya banga nde bato ba masumu, siesi pho ya bato ba bosembo.»

Yesu kateya pho ya imiima ntoma

¹⁸ Mokolo monomo, baekosi ba Yoane Mobatise na Bafalisayi bamiimaka ntoma. Bobele, bato basuu baesi ya kye tuna Yesu bekyye: «Louti bo obokye baekosi ba we tebaikyi miima ntoma?» Emiimi ntoma nde baekosi ba Yoane na Bafalisayi.¹⁹ Yesu amba ya babuyisa yoke: «Okokyele b̄e eseleko ya bolonga, babutu babangye b̄e, bamiime ntoma?» Bo molongyi ata baa na b̄e wamo, etebaamime ntoma. Teli bomo!²⁰ Kasi mokolo moli, bamoya manya molongyi, nde mokolo me baamiima ntoma.

Yesu ateye mateya maanyakune

²¹ Moto tabambe munyengu munyakune mi etobu ekasi. Bo phe, munyengu munyakune nwanowawola etobu eekasi, iluu samokula ingwa sinene.²² Na moto tateye maleku maa swaswa mi mbongo eekasi. Bo phe, bo maleku me maulubi mamobola mbongo me. Ebe maleku, ebe mbongo, iso yamokye phaa. Maleku maa swaswa makokyi na mbongo eenyakune.

Yesu ateye pho ya ikokyi b̄e ikyela mokolo nwa Sabata

²³ Mokolo monomo nwa Sabata, Yesu alekanaka yo na baekosi o manzabi ma ble. Baekosi b̄e batati ikye minoko ble nzela nzela.²⁴ Bobele, Bafalisayi baesi ya wo na Yesu bekyye: «Kyeka! Pho ya’ye baekosi ba we bakyyele etoma mokolo nwa Sabata?» Mobeko nwa banga temobenele babona.²⁵ Yesu amba ya babuyisa yoke: «Toika tanga o buku pha Nwaphongo lowo laakylaka Davidi? Waabaka yo na nzala, iyo na bato baabaka ne.²⁶ Aesi ya nyolo o Tempelo. Akye zaa mapa maambyaka b̄e oka Nwaphongo. O mobeko nwa banga, mapa me maaze nde banganga b̄e na b̄e. Ka Davidi aesi ya kpa mapa mamana amaze. Aesi ya maphe na bato baabaka ne. Minkolo me Abiyatala abaka nganga eya o boo ya banganga ba Nwaphongo.»²⁷ Bobele, Yesu akuli ya wo na b̄e yoke: «[Nwaphongo akyela mokolo nwa Sabata pho ya bato, kasi taika kyela bato pho ya mokolo nwa Sabata.²⁸ Yango mena, ingaa, Nwana wa Moto nali Nkolo ya Mokolo nwa Sabata.»

3

Yesu abikye moto owa ngbatatala eboko

¹ Bobele, Yesu akuli yakyyende o Ingambi sa makyita. Moto monomo owa ngbatatala eboko abaka ne omo.² Baphalisayi bayoko baabaka wamo bakyyekaka Yesu na bib̄e bo amobikya moto me mokolo nwa Sabata. Balukaka obokye bamosongyele.*³ Yesu amba ya wo na moto owangbatatala eboko yoke: «Inwa, okye teme o boo pha bato baso.»⁴ Emba Yesu amba ya tuna bato babaka bamokyyekye, yoke: «Mobeko nwa banga mowo bo, pho ya mokolo nwa Sabata? Ikyela bolaa na ikyela bob̄e, elaa’ye? Ibikya moto na iboma moto, elaa’ye?» B̄e baso tebawwaka na lowo la ibuya.⁵ Na ena yoo me, Yesu aesi ya bakyyeka. Abaka na na ngongo pho ya maumunya maabe ma b̄e. Bobele, Yesu aesi ya wo na moto me yoke: «Elola eboko ya we!» Waaelola yo eboko bobo, ikyeka, ebongyi.⁶ Baphalisayi baesi ya tokolo o Ingambi sa makyita. Bakye angana ikolo na bato baaka Mokonzi Elode. Balukaka malondo ma iboma Yesu.

Bato baikye babengye Yesu

⁷ Lolo eye Yesu akuli kye na baekosi b̄e phenephe na maa manene ma Galileya. Bato baikye baesi ya mobenga. Bato me bautaka o manyete ma Galileya, o manyete

* 3:2 3.2 Mokolo nwa sambo. Mokolo moeme Nwaphongo.

ma Yuda na o Yelusaleme. ⁸ Baayoko bautaka o manyete ma Idume, o mokukulu njwa ebale ya Yaladene, o nkyisi ya phenephe na manyete ma Tula na ma Sidona. Bato me baikye baokaka yaakye-laka Yesu. Yango mene baesi yakye oka ye. ⁹ Bobele, Yesu aesi ya toma baekosi hēe obokye bamolukyele vato pho bato hēe sa mokatitisa. ¹⁰ Yesu awoko babona pho abikyaka bato baikye, bato baso baamalosi bawelanaka ikyemokuma. ¹¹ Waawene bato babaka na malobo mabe Yesu, bakyekye mivaka o makolo me. Babutwaka baanjwane bēkye: «Iwe, oli Nwana wa Nwaphongo!» ¹² Kasi Yesu amba katela bato me, yokye: «Sanze-binya!»

Yesu aesi batoma iko mbuka babale

¹³ Bobele, Yesu amba yakye baa o ngomba, amba ya banga bato baazingaka yo. Bēe baesi ya kye oka ye. ¹⁴ Aesi ya olo bato iko mbuka babale, baatangaka yo batoma. Yesu abaoloko obokye babee ne elele yonoyo, obokye abatome ikyemiteya, ¹⁵ na obokye abaakya mwiya njwa itokoloko malobo mabe. ¹⁶ Bato iko mbuka babale me, yabaka: Simo (Yesu amophekye nkombo ya Petelo), ¹⁷ Zake na Yoane wabe anga, Zebede (Yesu abaphekye nkombo ya Bonelegesi, kyelimbole obokye: Bana ba nkakye), ¹⁸ Andele, Philipe, Batelemi, Matiye, Toma, Zake (njwana wa Alafa), Taade, Simo owami-ambyaka pho ya bosomi pha ekolo ye, ¹⁹ na Yuda Mokeliyota, owamungya Yesu.

Banaa nyango na Yesu baesi ya mokyeka

²⁰ Bobele, Yesu akuli butwa o ingambi. Bato baikye bakuli yaangana, malondo ma obokye Yesu na baekosi hēe haze temali. ²¹ Banaa nyango na Yesu baesi yaoka simo me. Bamba ya kyende obokye bakye mokpa, pho bato bawoko bēkye: «Abuto ndokolo eleme!» ²² Ujwanjwa eye bateye ba Mibeko bautaka o Yelusaleme bawoko bēkye: «Molembe amunyosi, katokolo malobo mabe o nzoto ya bato nde na mwiya njwa Belezebula, mokonzi njwa malobo mabe.» ²³ Bobele, Yesu amba ya banga bato baso. Amba ya bawole na bite yokye: «Tebakokyi itokolo Molembe na mwiya njwa Molembe. ²⁴ Bo bato ba mokyisi monomo banjwane hēe na be, mokyisi me etemookoko. ²⁵ Bo bato ba ibota sonoso banjwane hēe na be, ibota me etesiikoko. ²⁶ Ka bo bokonzi pha Molembe bomikabinye, bokonzi me ete bookoko. ²⁷ Moto takokyi inyolo o ingambi sa moto oli na nkamba pho akye iba mbolo ye, bo naino moto me tebamobakyi maphanga.

Elaa atamobaka maphanga phanza, amba iba mbolo ye iso.»

²⁸ «Nde phele na wo na hēe ngakye: Nwaphongo amolimbisa masumu maso maakyele bato, na maphoo maso maatole bato nkombo ye. ²⁹ Kasi moto ookatole Bolobo Bosanto, kakyele isumu sitesilimbisa Nwaphongo. Isumu me samoikala nde bobele.» ³⁰ Yesu awoko na hēe bobo, pho hēe babaka bawo bēkye: «Boloobo bobo bonyolesi Yesu.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu bamolukye

³¹ Bobele, nyango wa Yesu na bana hēe ba bampela, baesi oka Yesu. Bamba ya teme o ibanda. Bamba ya toma moto obokye afaabangyele Yesu. ³² Bato baso baazalaka ne wamo, bamolungyaka. Bamba ya wo ne bēkye: «Kyeka! Nyongo na banaa nyongo batemi o ibanda baelukye.» ³³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama eli nza? Banaa mama eli banza?» ³⁴ Bobele, Yesu amba ya kyeka bato bazalaka ne amba ya wo yokye: «Kyeka mama na banaa mama, hēe baba. ³⁵ Pho moto okokyele maphoo bazingye Nwaphongo, yo njwana mama owa lele, yo nkanasa ya nga, yo mama.»

4

Ete ya mophikiyi

¹ Yesu akuli butwa iteya bato o mokukulu njwa maa maanene ma Galileya. Bato baikye baesi yaangana waali yo, emba Yesu amba ya kye zala o vato. Vato me phabaka o maa, emba bato babaka o mokukulu. ² Abaka kateya maphoo maikye na bite. Amba ya bateya yokye: ³ «Okyemela! Mokolo monomo, moto monomo akyekye o inzabi oikye minyaka ndemo obokye itokolo. ⁴ Waanyaka yo ndemo o inzabi, ndambo iesi yakaa o nzela, manyosi maesi ya kye iikomola. ⁵ Ndambo eyoko iesi yakaa o manyete maa mabanga, wamo manyete maikye phe. Sakoko ndemo miina iesi ya tokolo pho teyaika zwa manyete maikye wamo. ⁶ Waa manzanga, ndemo me iesi ya nyita, iungyi pho teyaikaka ba na ya kolo nkanga. ⁷ Ndambo esuu ya ndemo iesi yakaa o nte ya nkata ya milo. Nkata ya milo miina iesi ya kola, yufye ina ndemo emba teyaamba bota. ⁸ Kasi ndemo nsuu me iesi yakaa o manyete malaa, iesi ya tokolo, ikosi, iboti. Iiyoko iboti mbuma mako maato, iiyoko mako motoba, iiyoko munkama.» ⁹ Emba Yesu amba kula wo na hēe yokye: «Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

¹⁰ Bobele, Yesu aesi ya ika bato baabana o mokukulu. Waaibaika yo, baekosi iko mbuka babale na baayoko baabaka phenephe ne baesi ya motuna bekwe abaimole ntina ya bite me. ¹¹ Amba ya wo na be ye yokye: «[Nwaphongo aeteye, be e babana, sekyele ya Bokonzi phe. Bato basuu baokye nde na bite. ¹² Yango mena wakomama bobo:

“Nabo bakwekye na bolaa, tebaawene na ekpele.

Nabo baokye na bolaa, kasi tebaasosolo, bo phe nde babongolaki mandondo ma be, emba Nwaphongo nde abalimbisaki!”»

Yesu kalimbole ntina ya ete ya mophikiyi

¹³ Bobele, Yesu amba ya wo na be ye yokye: «Bo be e toebe ntina ya ete mena? Emba waamba eba ntina ya bite bisuu ndengye'ye? ¹⁴ Mophikiyi ndemo ali ndokolo moto okoteya iloba sa Nwaphongo. ¹⁵ Bato bayoko bali ndokolo nzela. Simo ya Nwaphongo yakwekye kaa wamo. Baokyi Simo me. Oeyokyi be, Molemba aesi ya emanya o mandondo ma be. ¹⁶ Bato bayoko bakokaa na ndemo iikaa o manyete maangana na mabanga: Wa okye be e iloba sa Nwaphongo, basanosi izele na nkyisa. ¹⁷ Kasi iloba me te saika nyose nkanga o mandondo ma be, baanole nde njwana imbele mokuwe. Kasi bo nkaka na minyoko yeesi pho ya sina iloba sa Nwaphongo, bale ianola sa be e izele. ¹⁸ Bato bayoko bali ndokolo ndemo iikaa o nkata yaa milo: Baokyi maloba ma Nwaphongo, ¹⁹ kasi maumunya ma mokyisi mumu, phowa ya ezwele ekye kosa bato, na maumunya masuu ndengye na ndenge maoto sina iloba, emba tesibote. ²⁰ Kasi bato basuu bali ndokolo ndemo ikaa o manyete maala: Baokyi maloba ma Nwaphongo, bamaanosi emba baboti mbuma iindaa, iiyoko mako maato, iiyoko mako motoba, iiyoko munkama.»

Ete ya tala

²¹ Bobele Yesu amba ya wo na be ye yokye: «Bo moto aesi na tala, amoekukya na katini nde amoeteye o se ya ntangye? Kasi amoeteya o ikolo sa mesa. Teli bomo? ²² Maphoo maso maabombama mamotokolo, na maphoo maso ma enzombi mamowenene saa. ²³ Moto oli na matoo ma ioka, aokye!»

²⁴ Yesu akuli wo na be ye yokye: «Nde kokwebe na maphoo maeyimole nga. Nde bokokwebe be e bebi, Nwaphongo amoekyela nde bomo me. Amba kula ekwela na koleka. ²⁵ Moto ooli na mbolo

nzikwe bamokula mophe nsuu. Moto ooli pha, baamobololo noko njwana ndambo ooli ne.»

Yesu akpe ete ya ndemo

²⁶ Yesu akuli wo yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo bali ndokolo moto monomo anyakaka ndemo o inzabi se. ²⁷ Na mokolo, wa lale yo na na moo wakweyemitambula yo, ndemo kyitokolo, kyikole. Moto me taikaka eba bo wakolaka yango. ²⁸ Eli nde manyete maakosaka ndemo. Phanza kyetokolo ibongyi, sima kyembe ya tokolo munkoloko, o suka kyembe ya bota mabotu na bolaa. ²⁹ Blye eesi yaola. Waaola mbuma, moto me akwe noko pho mbunu ya inoko yakokaka.»

Yesu akpaka ete ya mumbuma njwa njwete na nkombo mutarde

³⁰ Yesu akuli ya wo yokye: «Ekpele'ye elongoba na Bokonzi pha Nwaphongo? Tomokpa ete'ye pho ya ilimbola Bokonzi pha Nwaphongo? ³¹ Bokonzi pha Nwaphongo pha ulana na mumbuma mwa mutarde. Bo bakwe emophika, mumbuma maamuna, molekyi iso yaamokyisi na bokyiki.* ³² Sima moesi ya kola, moombe ya leka ndemo iso na bonene. Moombe ya tokolo bitakiyi binene. Manyosi mamotonga moobo ma be e oomele ya njwete me.» ³³ Nde babona Yesu ateyaka bato Simo ya Nwaphongo na bite biikwe bya ndengye eye. Abateyaka na ndengye eekokyi na be e ioka. ³⁴ O mateya me taikaka le e ibakpela bite. Kasi waabaka yo kaikale na baekosi be e yo mampenza abalimbolelaka nde bite me biso.

Yesu azibise Eweele

³⁵ Mokolo maamuna bunya boesi ya inda. Okoinda bunya, Yesu aesi ya wo na baekosi be ye yokye: «Toakale o mokukulu njwa maa njwaa bina.» ³⁶ Yesu azalaka o vato. Baekosi baesi ya kyende ne o vato babona. Mato masuu mabaka wamo me. Baikaka bato baso baabaka wamo. ³⁷ Bobele, ewele ekusi yamba ya kyela. Kanda yanyosaka maa o motema njwa vato. Vato babona phatataka itonda na maa. ³⁸ Yesu abaka o mbolo eya sima ya vato. Alangyaka moto nwe o ikolo sa mungbelengo, alasi ebuu. Baekosi be e baamba ya moumola miebu mena, bekwe: «Towee! Towee! Toli na maumunya pho ya banga?» ³⁹ Yesu amba ya umwa, amba ya wo na ewele na na maa na bokusi yokye: «Ikala bose!» Bobele, ewele eesi yaunva. Emba maa mamba yaikala ena phio! ⁴⁰ Akuli wo na baekosi yokye: «Be kolle pho ya'ye? Be e naino

* 4:31 4.31 Pho ya mutarde, kyeka o Luka 13.18.

toanosi?»⁴¹ Baekosi bawenekye inganga siikye, bawonoko bekye: «Moto oyo ali nde nza? Na maa na eweεε kyimotosa!»

5

Yesu abikye moto owabaka na malobɔ mabe

¹ Bobele, Yesu na Baekosi b̄εε baesi ya koma o mokukulu me o manyete ma Bagelaza. ² Yesu aesi ya aphwa. Okoaphwe yo, moto monomo atokosi o malita. Aesi ya vana ne. Bolobɔ bofe phanyoloko o nzoto ya moto me. ³ Abutwaka izala o malita. Bato tebakulaka koka imobaka maphanga, ebe na munyololo. ⁴ Soosoo bamokangye mafoko na makolo na munyololo. Nzuka moto me abaka kabile muna munyololo. Moto na monomo takokaka imozibisa. ⁵ Na moo na mokolo abaka katambule o malita na o ngomba. Mbala iso abaka kaanwane nzanga, abaka kamizokya na na mafanga. ⁶ Mena Yesu ataa baa itakye, ambo mowene. Aesi ya kyilingana. Akye mokusamela na mafongo. ⁷ Amba yaanwana na bokusi yokye: «Yesu, Nwana ya Nwaphongo owa ikolo, kolukye inkyela bo? Naongyi na we o boo pha Nwaphongo, sa nveninya mpasi!» [⁸ Awoko bobo pho Yesu abaka kawo yokye: «Bolobɔ bofe, tokolo o nzoto ya moto oyo.»] ⁹ Yesu amba kula tuna moto me yokye: «Nkombo ya we nza?» Aesi ya mobuyisa yokye: «Nkombo ya nga, Ekonzɔ, pho banga toli baikye.» ¹⁰ Aongaka Yesu na bokusi obokye satoma malobɔ mabe mama o mokyisi mosuu.

¹¹ O ngomba me yabaka wamo, bokanda pha mangulu, phabaka bokyemiwaa. ¹² Malobɔ mamba bondele Yesu bobo: «Olotome onte ya mangulu mamana, tokye nyolo o nzoto ya mango.» ¹³ Yesu amba ya maphe nzela. Bobele, malobɔ mabe mamana maesi yatokolo oka moto me. Maesi ya kye nyolo o mangulu mamana. Bokanda bosɔ phabaka phenephe na mangulu nkoto ibale. Mangulu maesi ya uta ngomba, maesi ya kyilingana nono o maa. Mabutwaka ikyifa maa, mamba ya waa.

¹⁴ Babanze ba mangulu baabaka wamo, baesi ya lota, bakye imola o lombo nono o manganda. Bato baesi ya kye kyeka lowo me lalakanaka. ¹⁵ Baesi ya koma oka Yesu. Baweni moto me owabaka na malobɔ mabe azasi, alati bitobu, abongyi. Waamowene be, bato me bawenekye bobo. ¹⁶ Bato baawenekye maphoo me maso, baesi ya baimola maphoo ma moto owa malobɔ mabe na ma mangulu. ¹⁷ Bobele, bato baaokaka maphoo me

baesi ya wo na Yesu obokye amane o manyete ma be. ¹⁸ Yesu akye kpela o vato. Okokpele yo, moto owabaka na malobɔ mabe aesi yaonga na Yesu yokye: «Bo ozingyi, nakyende na we.» ¹⁹ Yesu ale, amba wo yokye: «Butwa oka be, o ibota sa we, okye baimola iso iyekyelesi Nkolo na ngongo ye.» ²⁰ Emba moto me amba yakye. Atati ikyemiimola o nkyisi yaabaka omɔ na nkombo Dekapolis. Aimolaka iso yaakyelaka Yesu pho ye. Bato baso, baamookaka, bakamwaka.

Yesu kakye oka Yailo

²¹ Yesu akuli akala na vato o mokukulu njwaabaka yo. Bato baikye baesi yaan-gana wali yo. Mena ataa ba o ibongu, baesi ya molungya. ²² Monomo na Baangyesi ba Ingambi sa makyita aesi ya koma. Nkombo ye Yailo. Aesi ya wene Yesu. Amba ya mivaka o makolo me. ²³ Amba ya nyingonela ne yokye: «[J]wana wa nga wa njwanwasi kawe. Tokye oka nga, okye kyela mafoko o ikolo sa nzoto ye obokye yo sawaa, abikye.»

Yesu abikye njwanwasi owa bolosi pha malongo

²⁴ Bobele, Yesu aesi ya kye ne nzela yanoyo. Bato baikye bakyekye ne ewawaka. Bamokatititisa na mbale na mbale.

²⁵ Nwanwasi monomo abaka na be. Abaka na bolosi pha malongo, pha koko ne mambula iko mbuka ibale. ²⁶ Akomaka o mafoko ma bamiinganga baikye. Abungyaka baphalanga b̄εε baso. Taikaka bika. Bolosi bokule ngala nde bongasi. ²⁷⁻²⁸ Aokaka simo ya Yesu. Aumunyaka o ndondo ye yokye: «Bo nakye kuma nono bitobu b̄εε, nde nabikyi.» Aesi ya mofenga na ikyemiphaka onte ya bato babana nono wakoma yo o sima ye. Aesi ya kuma etobu ya Yesu. ²⁹ Mina wamo malongo maesi ya tenya. Aesi ya wene o nzoto ye obokye abikyi na bolosi me. ³⁰ Nde wamo, Yesu aesi ya mioka onte ye obokye ndambo ya mwiya nwe motokosi. Aesi ya miokpinya o ntante ya bato, yokye: «Onkumi o bitobu ba nga nza?»

³¹ Baekosi bekye: «Aaa! Oweni obokye bato baekatitise na mbale na mbale, kokule tuna: "Onkumi nza?"» ³² Kasi Yesu aesi ya kyeka na mbale na mbale obokye aebe moto omokumi. ³³ Nwanwasi me abaka katekyenele na sina inganga, pho aebaka lowo lamokomelaka o nzoto ye. Aesi ya mokusamela. Bobele, aesi ya moimola phele phele maphoo maso maabaka ne. ³⁴ Yesu amba ya wo ne yokye: «Mama, boanosi we, obikyi. Ebe nde bomo. Kyende na bolaa.»

Yesu aakosi njwana wa Yailo

³⁵ Waabaka Yesu kawo babona, bato bauti o ingambi sa Moangyesi me, Yailo. Baesi ya wo bekye: «Jwana wa we awe. Kokule nyokolo Moteyo pho ya'ye?» ³⁶ Nzuka Yesu aokaka mapho mawoko be. Amba ya wo na Moangyesi wa Ingambi sa makyita me yokye: «Sakula ila! Anola ndee to!» ³⁷ Yesu taikaka benela bato basuu ikyende ne. Aanolaka nde Petelo, Zake na njwana nyango Yoane. ³⁸ Baesi ya koma o ingambi sa Moangyesi me. Yesu aweni obokye bakyeri mivaka, balele na ngongo, baanjwane. ³⁹ Aesi ya nyolo o ingambi. Aesi ya wo na be ye yokye: «Ikyemi mivaka na ilelo sisi sa lowo'ye? Njwana wa be taikiy waa. Alasi nde ebuu.» ⁴⁰ Baalesi baesi ya moekye. Emba Yesu aesi ya batokolo be baso o nzee. Akye na ango na nyango na baabaka ne. Bamba ya nyolo o motema njwa ingambi o elele eyalangyaka be njwana. ⁴¹ Yesu amba ya phila njwana me mi eboko yokye: «Talita kumi!» kyeimole obokye: «Jwana ngondo, umwa!» ⁴² Mina wamo, njwana ngondo me — abaka na mambula iko mbuka ibale —, amba ya teme. Abuto itambula. Baabaka ne wamo, bakamwaka nde bokamo. ⁴³ Yesu awoko na be ye na bokusi yokye: «Moto saimola moto lowo lalona, amba ya wo na be ye yokye bamophe na ntoma azee.»

6

Bato ba Nazalete bale ianola Yesu

¹ Yesu na baekosi be baesi ya mana o elele me, baesi ya kyende o Nazalete mokyisi njwa kolaka yo. ² O mokolo njwa Sabata, abaka kateya o Ingambi sa makyita. Bato baikye baamookaka, baanjwaka, bamitunaka bekye: «Pho iye aizwe bi? Malondo ma zwe yo mama mauti bi? Kakyele na bilekyesako bibi ndenge'ye?» ³ Eye ka mowasi wa mabaya, njwana wa Maliya, bola pha Zake na Zoze na Yudasi na Simo. Na basii be ba abasi ka bali na banga wawa.» Yango mena balekye imoanolela. ⁴ Yesu amba yawo na be ye yokye: «Moimosi wa Nwaphongo bamokumole nde o nkyisi nsuu, manya o mokyisi nwe mampenza, na o ibota se na oka banaa nyango.» ⁵ Yesu taikaka koka ikyela nono elekyesako yonoyo eenene omo, manya nde ndambo ya bato ba malosi baatandelaka yo mafoko, baabikyaka yo. ⁶ Akamwaka na boikye pho ya bato ba Nazalete tebaikaka ba na ianola.

Yesu atomi baekosi iko mbuka babale

Emba Yesu amba yakyemiteya o nkyisi yaa mambale. ⁷ Aesi ya banga baekosi iko

mbuka babale, atati ibatoma ikyemiteya babale babale. Abaphe na bokonzi pha itokolo malobo mabe. ⁸ Abakatelaka yokye: «Bo wamokyende be o imbanga bobo, be saphila ekpele esuu, ebe ntoma, ebe ikuba, ebe na baphalanga, ophilaka nde ntuu. ⁹ Be salata bitobu bibale, kolate nde etobu yonoyo na hikoto.» ¹⁰ Yesu ambakula ya wo na be ye yokye: «Bo okomi o mokyisi monomo, obaka nde o ingambi sa moelasa be nono mokolo njwa mokyende be o mokyisi mosuu. ¹¹ Ka bo bato ba mokyisi monomo bale iekumbela, bale na iyeyoka, lekana mokyisi me, ololo ngonza pho ya ibateya bo be booyesi be.» ¹² Bofele baekosi bamba yakyemimola bato obokye babongole ntema ya be. ¹³ Batokolo na malobo mabe miikye. Baingaka na bato baikye ba malosi mauta, baabikyaka.

Elode aokyi ngambo ya Yesu

¹⁴ Nkolo me, Mokonzi Elode amba yaoka Simo ya Yesu pho ngambo ye ya tambulaka nkyisi iso. Bana bekye: «Eye eli nde Yoane Mobatise akundo! Yango mena ali na phembo ya ikyela bilekesako babina.» ¹⁵ Kasi bayoko bawoko bekye: «Eli moimosi Eliya.» Basuu bayoko bekye: «Ali moimosi ndokolo baimosi baa phanza.» ¹⁶ Waaoka Elode ziko sa bato, amba ya wo yokye: «Eli Yoane Mobatise, owa tomaka nga obokye batene moto, akundoo!»

Iwaa sa Yoane Mobatise

¹⁷ Pho Elode atomaka batuluku be obokye baakya Yoane bamunyosa o boloko, pho ya Elodiya njwanwasi wa njwana nyango Philipo owa buyaka yo njwasi we. ¹⁸ Pho Yoane awoko na Elode yokye: «Tokokyi ilonga njwasi wa njwana nyongo.» ¹⁹ Elodiya aphinywaka na Yoane. Alukaka malondo ma imoboma, kasi taikaka mozwa. ²⁰ Pho Elode ailaka Yoane, aebaka obokye Yoane ali moto wa bosomebo, moto wa Nwaphongo. Yango mena, ambaka baa kamobanza. Elode abaka katungisame na boikye na mateya ma Yoane, ka na babona azingaka nde imooka. ²¹ Wakoma eseleko yaimunya mokolo njwa botama Elode, Elode abangaka bakumu, bakonzi ba batuluku, bato ba ngambo ba Galileya, obokye baya zaa oka ye. Mokolo me Elodiya awenekye obokye nkonzoyo ye ya ifoma Yoane imbiyakoka. ²² Waba be bazee, njwana wa Elodiya wa njwanwasi amba yake babinela. Elode na bato baabangaka yo basepelaka na mbina ye. Bofele mokonzi Elode amba ya wo na njwana ngondo me yokye: «Inzongye ekpele eeso ekyezingye we, namoephe

yango.»²³ Amba ya kata na selea yokye: «Nameophe epkele eso eyamunzonga we, ebe nabo etee ya mokyisi moangyele nga.»²⁴ Nwana ngondo me atokosi, akye tuna nyango, yokye: «Naongye ekpele'ye?» Nyango yokye: «Koonye nde moto nwa Yoane Mobatise.»²⁵ Sakoko, nwana ngondo mona akuli butwa izele oka mokonzi Elode akye wo ne yokye: «Nazingye obokye ompere nde inwanwa eye moto nwa Yoane Mobatise mi lako.»²⁶ Waaoka mokonzi Elode baabona, aokyi ngongo boikye. Ka naiumunya selea eya kataka yo o miyo ma fabutu babangaka yo o eseleko, takokyi na ile imophe ekpele eso eya ongaka yo.²⁷ Sakoko, mokonzi amba ya toma tuluku monomo o boloko obokye akye tena moto nwa Yoane amoyelele na nwanngo. Bobele, tuluku me amba yakye o boloko, akye tena moto nwa Yoane²⁸ Aesi na nwanngo mi lako, amophe nwana ngondo me, akye mophe nyango.²⁹ Waaoka baekosi ba Yoane maphoo maso maalekaa, baesi yakye kpa ebembe ye bakye ekunda.

Yesu azeye bampele nkoto itano

³⁰ Batoma waauta bee o imbanga, baesi yaangana wali Yesu, bamoimosi maphoo maso makyelaka bee na ma teyaka be.³¹ Pho bato baike babaka basekane oka Yesu, Yesu na baekosi bee tefaikaka zwa ngonga ya iza, yango mena amba ya wo na bee yokye: «Yaka tomane wali bato, tokye luka elele eya bose pho tokute zaa tombe naema.»³² Bobele bamba ya baa o vato bakye bee mampenza o elele eteeli bato³³ Waaaba bee bakye babona, bato babaweni, babasososi. Babaka baute o nkyisi iso na mambangu, bakye koma o boo o elele eyalukaka Yesu na baekosi bee ikyende.³⁴ Waaseme be, Yesu amba ya aphwa o vato, aweni moluku nwa bato baikye. Abaokyelaka ngongo boikye pho babaka ndokolo mampate mazangyi mookosi, amba ya tata ibateya maphoo maikye.³⁵ Walekana bunya, baekosi bamba ya kyende oli Yesu, bamba ya wo ne bekye: «Bunya bolekaa, elele eye eli itakye na lombo.»³⁶ Buya bato obokye bakyende o manzabi, na o nkyisi ya mambale, pho bakye miombela ntoma ya iza.»³⁷ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Be mampenza obaphe ntoma ya iza.» Baekosi bekye: «Kozingye obokye banga toombe mapa ma badenali nkama ifale pho ya izeya moluku munsu mumu? Na bo toombi mapa ma badenale nkama ifale pho ya izeya moluku muso mumu ete maabakokye.»³⁸ Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na mapa bo? Taa kye kyeka!» Waakye kyeka be, bamba ya

moimola bekye: «Toli na mapa matano na swe ifale.»³⁹ Ndokolo kambe ya toma baekosi bazasa bato baso o nkata, biboko biboko.⁴⁰ Babazasaka na ndongo, muna nwa munkama, moyoko nwa mako matano.⁴¹ Yesu aesi ya kpa mapa matano mamana na swe ifale, atombi miyo o ikolo, abondesi Nwaphongo. Waunva yo ibondele, akyesi mapa, amaphe baekosi obokye bakabele bato baso. Akuli kyela na swe nde bomo.⁴² Bato baso bazaka, baokaka.⁴³ Baekosi bamba ongo bikyesi ba mapa na ba swe ba otwaka be, batonzaka banyanzima iko mbuka babale.⁴⁴ Motango nwa bato baso baazaka mapa mamana, o itanga nde bampele, nwabaka nkoto itano.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

⁴⁵ Sakoko, Yesu aesi ya toma baekosi obokye babaa o vato, bakatisa, bakye moziya o boo o mokukulu moyoko o mokyisi nwa Betesaida. Mina wamo, aesi ya buya na moluku nwa bato babaka wamo o nkyisi ya be.⁴⁶ Waunva yo ibabuya, aesi ya kye bondole o ikolo sa ngomba.⁴⁷ Waainda bunya, baekosi bataka baa onte ya ebale sa bokomakye. Kasi Yesu abaka yo mampenza o mokukulu.⁴⁸ Awenekye baekosi banwane na iluka pho eweele yabaka kyebabuya na munsima. Waa munkukutu, Yesu amba ya babenga na makolo o ikolo sa maa, aunvaka na balenaka.⁴⁹ Waamowene bee katambule o ikolo sa maa na makolo, baumunyaka obokye eli mozisi. Bamba ya anwana,⁵⁰ pho bee baso bamowenekye, batondaka na boko. Yesu amba ya wo na bee yokye: «Ititala, bee salota, eli nde nga!»⁵¹ Amba ya baa o vato phaa baka be, eweele eesi ya ema. Baekosi bakamwaka na boiko,⁵² pho na waakye-laka Yesu elekyesako ya izeya bampele mapa, tefaikaka sosolo, malondo ma bee mabaka makuwe.

Yesu abikye bato ba malosi o manyete ma Genesalete

⁵³ Waaunva bee ikatisa ebale, baesi ya kye seme o Genesalete.⁵⁴ Waaphwa bee o vato, sakoko bato baesi ya eba obokye eli Yesu.⁵⁵ Bobele bamba ya kyilingana o nkyisi ya bee iso, ikyemikpa bato baso baa malosi, babanyanye mi matoko bakyekye na bee o bilele biso baokoka bee obokye Yesu ali wamo.⁵⁶ Bilele biso baabaka Yesu kakyemikyende, ebe o nkyisi iinene na iinkyikiyi na yaa mangonda, babaka bakye milangya bato baa malosi o munsongo. Banyingonelaka na Yesu bekye: «Obale bakume nono songye ya etoba ya we.» Emba, baso baamokumaka, babikaka.

7

Yesu Kateya pho ya mateya ma bankoko

¹ Mokolo monomo Bafalisayi na bateya ba Mibeko bayoko bautaka o Yelusaleme, baesi ya angana oli Yesu. ² Waawene bée obokye baekosi ba Yesu bayoko baze ntoma na sokoto sa kunyola se, bo kowo mateya ma bankoko, ³ pho Bafalisayi na Bayuda baso bakumolaka mibeko ma bankoko, o boo pha izaan ntoma, ela bakunyosi se bo wa teyaka bankoko. ⁴ Bo baute o zando, te bakokyi izaan bo tebamikunyosi bo kowo mibeko ma be. Bali na maphoo masuu maike ma bankoko makumole be, maphoo me mango mama: Ikunyola binywele, mambongo, manzongo maa bibende, na biziye. ⁵ Yango mena Bafalisayi na bateya ba Mibeko bamba ya tuna Yesu bekye: «Pho ya ye baekosi ba we te baakumole mibeko ma bankoko, baze ntoma sa kunyola se?» ⁶ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Moimosi Isaya alongaka nde phele waa wo yo pho ya Yesu obokye: “Bato baaba bankumole nde na malooba, kasi o mandondo bali itakye na nga. ⁷ Losambo la bée loli nde pha, bateya nde mibeko miute na bato, bekye maphoo ma nga Nwaphongo.”» ⁸ Yesu akuli wo na bée yokye: Komanya mibeko ma Nwaphongo pho ya ikumola mibeko ma bato.

⁹ «Koebe na bola nde ile mibeko ma Nwaphongo pho ya ibanza mibeko ma bankoko. ¹⁰ Pho Mose awo yokye: “Kumola nyongo na ongo. Kasi owa motola nyango na ango, basengyesi imoboma.” ¹¹ Ka koteya bobo: “Moto takokyi iwo na nyango ebe na ango yokye: Mbolo iunvaki nga iesunga na yango, nataa iphe Nwaphongo, kyelukye iwo obokye mbolo me ibuto kolobane.” ¹² Bo bakyesi babona, mena bamokatesi ikula sunga nyango na ango. ¹³ Na bomo, mena kooto Simo ya Nwaphongo na mateya ma bankoko maateya be. Kokyele maphoo masuu maikye nde bomo.»

Maphoo maabuya ndondo ya moto sokoto

¹⁴ Sima me Yesu akuli ya banga moluku nwa bato, amba ya wo na bée yokye: «Okyemela, bée baso ososolo na bolaa. ¹⁵ Ekple eso eekyenyolo onte ya moto, tekokyi oto ndondo ye, kasi nde maphoo matokolo o ndondo ya moto, eli mee maamoto. [¹⁶ Ooli na matoo ma ioka, aokye!] ¹⁷ Waaika Yesu moluku nwa bato baabaka ne, anyosi o ingambi, baekosi baesi ya motuna ntina ya ete me. ¹⁸ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Na bée naino tosososi? Toebe obokye epkele eso ekye nyolo onte ya moto teekokyi ioto

ndondo ye? ¹⁹ Pho ekpele me te nyolo o ndondo ye, kasi kye nyolo nde o ibu, sima kaeyete o zikyi.» Na ete me, Yesu ateya obokye ntoma iso ili ndaa pho ya izaan. ²⁰ Akulaka wo yokye: «Kyeoto moto nde ekplele ekyetokolo o ndondo ye. ²¹ Pho maumunya maso maabe maute o ndondo ya moto, booli: Bondumba, iba, iboma bato, ²² ikyela baphemba, imengyela, ikyela bato bofe, ikosa, ikyela mobulu nwa babasi na bampele, zuwa, ikata bole, lolendo, bobubusi. ²³ Maphoo maabe maso mama matokolo o ndondo ya moto, mee mambe mooto.»

Nwanjwasi ootoli Moyuda aanosi Yesu

²⁴ Yesu aesi ya mama o elele me, akye o nkyisi ili phenephe na mokyisi nwa Tula. Aesi ya nyolo o ingambi sososo pho taikaka zinga obokye bato baebe wali yo. Kasi na bo babona, bato baefaka nde elele eli yo. ²⁵⁻²⁶ Nwanjwasi monomo, otoikaka ba Moyuda, abotama o Fenisi. Nwanjwasi me abaka na njwana we wa njwanjwasi, abaka na bolobo bofe. Waoka yo simo ya Yesu, sakoko aesi yakye mivaka o makolo me, amba nyingonela na Yesu obokye atokolo bolobo bofe o nzoto ya njwana we.

²⁷ Yesu amba ya wo ne yokye: «Tale naino bana bazee phanza baokye, pho teli bolaa obokye okpe mapa ma bana omavakyele bana ba manva.» ²⁸ Nwanjwasi me amobuyisaka yokye: «Eli bomo, Nkolo, ka bana ba manva nga bakute zaa nono ina mpusu ikyilasa bana o se ya mesa.» ²⁹ Yesu amba ya wo ne yokye: «Ee mama, pho ya mobuyisese nwa we molaa maamuna, butwa o ingambi sa we, bolobo bofe botokosi o nzoto ya njwana wa we.» ³⁰ Wabutwa njwanjwasi me o ingambi se, akye takana njwana we amilangye o tangye, bolobo bofe botokolelekyi.

Yesu abikye moto owa looko na ikyekumisa

³¹ Yesu amba ya mana o nkyisi ili phenephe na mokyisi nwa Tula, alekaa ya mokyisi nwa Sidona, akatise Dekapole wakoma yo o maa manene ma Galileya. ³² Omo, baesi ya moyelela na moto owa loko, abaka na na ikyekumisa. Bato me babaka banyingonele ne obokye amotandele maoko pho ya imobikya. ³³ Yesu amba ya mopka, akye ne njwana imbale, itakye na moluku nwa bato. Amunyose nse o matoo, amitowi matee o nse, amotasee na mango o lolee. ³⁴ Bobele, Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, auye moo, amba ya wo na moto me yokye: «Ephata!» Kyelukye iwo obokye «matoo zibwa!» ³⁵ Mina wamo, matoo ma moto me mazibo, lolee lee loingoo, abuto iwo

na bolaa. ³⁶ Yesu akatelaka bato me baabaka wamo obokye bée saumola nono moto monomo. Na bo wabakatelaka yo babona, babaka bakye mimola nde iso ya kyelaka yo. ³⁷ Bato bakanjwaka nde bokamo bekwe: «Iso iikyikyele yo ili nde ndaa! Kaingole matoo ma bato baa loko, pho babutwe ioka, kawoya na bato baa mbubu!»

8

Yesu azeyee bato nkoto ine

¹ Nde mi nkolo me, bato baikyie bakulaka yaangana wali Yesu. Kasi bo toikaka ba bée na ntoma ya iza, Yesu amba ya banga baekosi bée, amba ya wo na bée yokwe: ² «Nali na ngongo pho ya bato baba, bambo kyela na nga wawa nkolo iyato, kasi unwanjwa eye tebakuli ba na ekple ya iza. ³ Bo na babuye o mangambi ma bée na nzala, bamokwe kpa phiky o nzela, pho baayoko bauta itakwe.» ⁴ Baekosi bamba ya mobuyisa bekwe: «Wawa toli o bokwe, tomozwa mapa ma ibaphe bi obokwe bazee baokwe?» ⁵ Yesu amba ya batuna yokwe: «Oli na mapa bo?» Baekosi bekwe: «Toli na mapa sambo.» ⁶ Emba Yesu amba ya wo na bato baso obokwe bazale o se. Aesi yakpa mapa sambo maamana, apha Nwaphongo melesi, amateni amaphe baekosi obokwe bamakabele bato baso. Bakyelaka nde bomo. ⁷ Bakulaka ba na ná banaa swe bakyiky. Yesu akuli phe Nwaphongo melesi pho ya swe me, aiphe baekosi bée obokwe bakule ikabela bato. ⁸ Bato baso baazaka baokaka. Baekosi baongoko ntoma yaa otwaka be, batonzaka banyanzima sambo. ⁹ Bato baso baazaka babaka phenephe nkoto ine! Bobele Yesu amba ya babuya o nkyisi ya be. ¹⁰ Waunva yo ibabuya, ndokolo kambe ya kpela o vato yo na baekosi bée, bamba yakwe o manyete ma Dalamanuta.

Bafalisayi baongye elekyesako

¹¹ Mokolo monomo Bafalisayi baesi ya tokolo, batati iika ziko na Yesu. Pho ya imumeka, bamba ya motuna obokwe akwele iyaa pho ya iteya obokwe mapho maakwele yo maute oka Nwaphongo. ¹² Yesu aumesi, amba ya wo yokwe: «Pho ya'ye bato ba lol eye batune ikyela iyaa? Na wo na bée nde phele, esikwele nono iyaa sonoso!» ¹³ Bobele, aikyi baika, akuli kye kpela o vato, aesi ya katisa o mbale eya mukuluku mooyoko nwa maa.

Malondo makuwe ma baekosi

¹⁴ Baekosi babungaka iphila mapa, babaka nde na ipa sonoso bobele o vato. ¹⁵ Yesu amba ya wo na bée yokwe: «Oebaka! Kyeba na zwe siulole mapa sa Bafalisayi na bato ba Elode.» ¹⁶ Baekosi

bée na bée baikaka ziko bekwe: «Awo babona pho tololi na mapa.» ¹⁷ Yesu aebaka maumunya ma be, amba ya batuna yokwe: «Pho ya'ye bée koikwe ziko obokwe toli na mapa? Bée naino tosososi? Naino tobanze? Malondo ma bée makuwe?» ¹⁸ Oli na miyo, toowene? Oli na matoo, tookwe? Obungyi elekwe-sako eyakwelaka nga? ¹⁹ Mokolo nwa zeyaka nga bampele nkoto itano mapa matano, wabutwaka na banyanzima bo baatonzaka bée na bitee bya otwaka be?» Baekosi bamobuyisaka bekwe: «Tobutwaka na banyanzima iko mbuka babale.» ²⁰ Yesu akuli batuna yokwe: «Mokolo nwaezeyaka nga bato nkoto ine mapa sambo, wabutwa na banyanzima bo batonzaka bée na bitee baotwaka be?» Baekosi bamobuyisaka bekwe: «Tobutwaka na banyanzima sambo.» ²¹ Bobele, Yesu amba ya wo na bée yokwe: «Bée naino tosososi?»

Yesu abikwe moto owa pholo miyo o Betesaida

²² Yesu na baekosi bée baesi ya koma o mokyisi nwa Betesaida. Omo, bato bamba yelega Yesu moto owa pholo miyo. Bamba ya nyingonela ne obokwe amotasa. ²³ Yesu amba ya kpa moto owa pholo miyo mi eboko, akwe ne o ebonga ya mokyisi. Aesi ya motowa mate o miyo, amba ya motanda mafoko, amba ya motuna yokwe: «Kowene nwana ekpele?» ²⁴ Moto awa pholo miyo amba ya zibola miyo, yokwe: «Nawene bato. Nabawene ndokolo nzete, kasi batambule.» ²⁵ Bobele amba kula motasa o miyo, abuto iwene na bolaa, abiky, abuto iwene mbolo iso na bolaa. ²⁶ Bobele, Yesu amba ya mobuya o ingambi se, yokwe: «Sazwa yaa munyongo.»

Petelo yokwe: Yesu ali Masiya

²⁷ Yesu na baekosi bée baesi ya kyende o nkyisi iili phenephe na Sezare Filipe, mokyisi nwa mokonzi Filipe. Waaba bée o nzela, Yesu aesi ya tuna baekosi boho: «Bato bawo obokwe nga nali nza?» ²⁸ Baesi ya mobuyisa bekwe: «Bakyi baetangye Yoane Mofatise, bana baetangye moimosi Eliya, baayoko bawo bekwe oli monomo na baimosi ba kalakala.» ²⁹ Yesu akuli batuna yokwe: «Ka bée, kowo obokwe nga nali nza?» Petelo aesi ya mobuyisa yokwe: «Oli Klisto.» ³⁰ Emba Yesu abakatelaka na bokusi obokwe bée saloimola nono moto.

Yesu aimosi iwa se na ikundwa se

³¹ Bobele, Yesu aesi ya tata iteya baekosi yokwe: «Esengyesi obokwe nga, Nwana wa Moto nawene malosi maikwe. Bankumu ba ingomba, bakonzi

ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mifeko bamundε. Bamumboma, kasi o sima ya nkolo iyato namokundwa.»³² Abawolekye nde pwapwa. Petelo amba ya mokpa, akyε ne njwana imbale, atati iimooya yokye: «Sawoko faβona.»³³ Yesu amba ya ekpana, akyekyi baekosi, amba ya phaphala na Petelo yokye: «Mana wawa, Molembe! Maumunya ma we temali maaka Nwaphongo, mali nde maaka bato ba mokyisi.»

Pho ya ibenga Yesu

³⁴ Bobele, Yesu aesi ya banga bato na baekosi be, amba ya wo na beε yokye: «Bo moto kalukye imbenga, yo sakula luka bolaa phe mampenza, anyanya ekulusu ye, emba ambe mbenga.»³⁵ Pho moto ookolukye ibikya bomoo phe aabobungya. Ka owa mobungya bomoo phe pho ya nga, na pho ya imola Simo Elaa, aabobikya.³⁶ Na bo moto amizwesi ezwele esoo eli o mokyisi, kasi abungye bomoo phe, ambi zwa ekpele'ye? ³⁷ Ekpele'ye eekokyi yo ambya pho ya iikola bomoo phe? ³⁸ Bato ba lol eye bakyele masumu tebaalote na Nwaphongo. Bo moto aokyi soo ya imbenga, aokyi na soo ya imola Simo ya nga oka bato baabana, inga Nwana wa Moto nde bomoo me, naamooka soo wa moyaa nga na Baanze basanto o nkyemoo ya Tata.»

9

¹ Yesu akuli wo na beε yokye: «Nde phele nawo na beε ngakye: Bokonzi pha Nwaphongo pha moyaa na mwiya, naino bayoko bali na beε wawa sataa waa.»

Petelo, Zake, na Yoane baweni Yesu o nkyemoo ya Nwaphongo

² Sima ya nkolo motofa, Yesu aesi ya kpa Petelo, Zake na Yoane. Akyε na beε o ngomba yoooyoo eanda, itakye na bato. Omoo, faβaka nde beε mampenza. Nzoto ya Yesu iesi ya butwa ndengye esoo o miyo ma be. ³ Bitobu beε habutwaka ingyengye na bokusi. Babutwaka bitane pe na ndengye yoooyoo obokye moto monomoo o mokyisi takokyi ikunyola bitobu pee pee faβona. ⁴ Bobele, baekosi me faato baesi ya wene Eliya na Mose bawooono na Yesu. ⁵ Emba Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye tobee wawa! Totongye ndalaku iyato, monomoo pho ya we, muna pho ya Mose, mooyoko pho ya Eliya!» ⁶ Petelo ababanganaka saeba iikiyo wo yo, pho ebe yo ebe bebi ne bawenekye inganga siikye. ⁷ Emba impata sonoo siesi ya bazifa. Onte ya impata me, njwesi monomoo moesi ya okana mowoo bofo: «Oyo Nwana wa nga owa soomi, omookye!»⁸ Mina wamoo, baekosi bakyekeki na mbale

na mbale, tebakuli wene moto mosuu, nde Yesu yo mampenza. ⁹ Waaba beε faute ngomba, Yesu abakatelaka yokye: Saika imola na moto monomoo maphoo maaweni beε mama, tee nooo mokolo njwaamokundwa Nwana wa moto onte ya bawe. ¹⁰ Bazitaka maphoo me. Kasi faβaka bamitune bekye: «"Ikundwa onte ya bawe kyeneluka iwo bo?"» ¹¹ Bobele, baesi ya tuna Yesu bekye: «Pho ya'ye bateye ba Mifeko bawoo bekye: Esengyesi obokye Eliya atakula yaa phanza, Masiya amba yaa sima?» ¹² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Eli bomo! Esengyesi obokye Eliya aye phanza iya bongya maphoo masoo. Ka pho ya'ye yakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwana wa Moto amowene bolosi boikye, bamba na mosemola?» ¹³ Kasi nga nawoo na beε ngakye: Eliya ka aunva yaa, bato bamokyelela maphoo masoo maabe bowa zingaka mandondo ma be, nde bowakoma beε o buku pha Nwaphongo pho ye!»

Yesu abikye munzenga monomoo oli na boloboo bofo

¹⁴ Waakoma beε phenephe na baekosi bayoko baikalaka, baweni bato baikye balungye baekosi me, bateye ba Mifeko baikye na beε ziiko. ¹⁵ Waawene bato me Yesu, bakamwaka na boikye, bakyinganaka ikye mofeya. ¹⁶ Yesu amba ya tuna baekosi beε yokye: «Lowoo ye loikyele beε na beε ziko?» ¹⁷ Moto monomoo onte ya bato baabana amobuyisaka yokye: «Moteye, naeyelelakyi na mwana wa nga o wa lele pho ali na boloboo bofo phamobuya mbubu. ¹⁸ Bilele biso bimoakya boloboo me, bomovakye o se. Nwana kabutwe itokolo luulu o munoko, kaze na mino, nzoto kymibe na etetala ne. Naongakyi na baekosi ba we obokye batokolo boloboo me, kasi tebaikiyo koka.» ¹⁹ Yesu amba ya wo na beε yokye: «Oo, beε toli nde na ianola! Esengyesi obokye nakule ba na beε bileko bo, obokye ombe anola? Nakule euyisa moo tee imbele ye? Inzelele na njwana me wawa.» ²⁰ Baamba ya moyelela na njwana me. Wa wene boloboo bofo me Yesu, phamba ya nyingyinya njwana na bokusi. Nwana me aesi ya kaa o se. Abuto ikulufana, bibi luulu lomotookolo o munoko. ²¹ Yesu amba ya tuna angoo wa njwana me yokye: «Ambo kyela na bolosi me mambula bo?» Angoo wa njwana yokye: «Phatata ne nooo na boonwana. ²² Sooso boloboo me bomovakye o njwenya, ebe na o maa nde obokye bomobome. Kasi bowamokoka, olookyele ngongo, olosungye!» ²³ Yesu amba ya wo ne yokye: «Pho ya'ye owo wekye: Bo na mokoka? Oebe obokye:

Maphoo maso makokyi ikyelama pho ya moto okoanole Nwaphongo!»²⁴ Sakoko ango wa njwana atati ianjwana yokye: «Naañosi, kasi insungye pho sili na ianola siikye!»²⁵ Waawene Yesu bato baikye baye waali bée na mankyee, aesi ya phaphala na bolobfo bofe me yokye: «Iwe bolobfo bofe phaabuya njwana mbubu na loko, nawo na we ngakye: Tokolo o nzoto ya njwana oyo, na mbala, sakula mobutolela.»²⁶ Bolobfo me boesi ya lika njwangye, boesi ya nyingyinya njwana na bokusi, phaamba ya tokolo. Njwana aesi ya butwa ndokolo moto awee. Yango mena, bato baikye babaka wamo bekye: «Ijwana me awee!»²⁷ Kasi Yesu amba ya mokpa mi eboko, amolangosi. Njwana me amba ya teme.

²⁸ Sima me Yesu aesi ya butwa o ingambi. Waaba yo na baekosi bée na be, baekosi bamba ya motuna bekye: «Banga, toloiki koka itokolo bolobfo me pho ya ye?»²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Malobfo maafe ma ndengye mene makokyi itokolo nde na ibondele.»

Yesu akuli imola iwaa se na ikundwa se

³⁰ Yesu na baekosi bée baesi ya mana o elele me, baesi ya lekana o manyete ma Galileya. Yesu taikaka benela obokye bato baefe elele eli yo.³¹ Pho abaka kateya baekosi bée bobo: «Nga Nwana wa Moto bamunzambya o maboko ma bato, bamumboma, kasi sima ya nkolo iyato namokundwa.»³² Kasi baekosi tebaikaka sosolo ntina ya maphoo maawoko yo, bailaka na imotuna ntina me.

Olekyi na ngambo nza?

³³ Yesu na baekosi bée baesi ya koma o Kapalanauma. Waanyolo bée o ingambi, Yesu aesi ya batuna yokye: «Lowoo'ye lobakyi bée koikyele ziko o nzela?»³⁴ Kasi baekosi baikalaka bose, pho babaka baikye ziko o nzela pho ya eba nza olekyi na ngambo onte ya be.³⁵ Bobele, Yesu aesi ya zala, aesi ya banga baekosi bée baso iko mbuka babale, amba ya woo na bée yokye: «Bo moto kalukye ibaa owa o boo, esengyesi obokye afe o mbomela ya baso, ambe kula na baa owa etoma wa be.»³⁶ Bobele Yesu aesi ya kpa njwana oo mokye, amoteye o nte ya be, amobebi, amba ya wo na bée yokye:³⁷ «Moto nza owamoyamba njwana o mokye foli oyo bobo pho ya nga, mene anzambi nde nga mampenza. Ka owamunzamba, taikyi yamba nde nga mame, kasi ayambi na Nwaphongo owa ntoma.»

Ootolotemele ali na banga mbale

³⁸ Yoane aesi ya wo na Yesu yokye: «Moteye, towenekiyo moto monomo katokolo malobfo mafe na nkombo ya we.

Tomokatelaka pho taikaka baa monomo na banga.»³⁹ Yesu amba buya yokye: «Bee samokatela! Pho moto takokyi ikyela elekyesako na nkombo ya nga sima ambe kula nvole na bofe.⁴⁰ Pho moto ootolotemele ali na banga mbale.⁴¹ Nde phele na wo na bée ngakye: Moto owamoephe nono kopho ya maa ma inywa pho bée oli bato banga, Klisto, nde phele amozwa mbano ye.»

Sakyela bofe

⁴² Yesu amba kula wo yokye: «Ka bo moto nza katomisa monomo na baali na ianola sikiyiki oka nga obokye bakyele bofe, esengyesi obokye batingya moto me ibanga sinene o nkyingo, bamovakye o ebale.⁴³ Bo eboko ya we kyeetome ikyela bofe, oetene! Pho elekyi bolaa inyolo o lola na eboko yonoyo, na ikyende na maboko maso mabale o lifelo, o njwenya motemozime.⁴⁴ [Omoo, “nkuu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na njwenya temozime.”]⁴⁵ Bo ekolo ya we kyeetome ikyela bofe, oetene! Pho elekyi bolaa inyolo o lola na ekolo yonoyo, na ikyende na makolo maso mabale o lifelo, [o njwenya motemozime.⁴⁶ Omoo, “nkuu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na njwenya temozime.”]⁴⁷ Ka bo ziyo sa we sietome ikyela bofe, osiphengolo! Pho elekyi bolaa inyolo o bokonzi pha Nwaphongo na ziyo sonoso, na ikyende na miyo maso mabale o lifelo.⁴⁸ [Omoo, “nkuu ikyitwe nzoto ya bato teiwe, na njwenya temozime.”]⁴⁹ Bato baso bamolekana o njwenya obokye babongo, nde bokokyele bée mokpa o ntoma obokye ibongo.⁵⁰ Mokpa eli ekpele elaa. Ka bo mokpa mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? Baka ndokolo mokpa onte ya bée, oombakye baa na bose o nte ya bée.»

10

Mateya ma Yesu pho ya ile bolonga

¹ Bobele Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, akye o nkyisi ya manyete maa Yuda. Sima aesi yaakala o mokukulu moyoko njwa Yaladene. Omoo, bato baikye bakulaka yaangana wali yo, aesi ya tata ibateya bowameelekye yo.² Bafalisayi bayoko bayakaka wali Yesu pho ya imumeka, baesi ya motuna bekye: «Lele akokyi ile njwasi we?»³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mobeke iye njwaaephekye Mose?»⁴ Bafalisayi bekye: «Mose ambyaka nzela obokye o boo pha ile njwanjwasi o bolonga, esengyesi obokye lele amokomele mokanda moimole obokye bolonga howee.»⁵ Kasi Yesu yokye: «Mose aekomela mobeko mamuna pho ya mandondo makusi ma bée.⁶ Kasi

uta oetatele ya mokyisi, Nwaphongo "akylakala nwanwasi na lele. ⁷ Yango mena, lele amoika ika nyango na ango, amokye angana elele yonoyo na nwanwasi we. ⁸ Bée baso bamobutwa moto monomo. Nde bomo, tebakuli ba bato babale, kasi babuto nde moto monomo." ⁹ Emba bo Nwaphongo ambo anginyina nwanwasi na lele, moto sabakabinya.» ¹⁰ Waba Yesu na baekosi bée o motema nwa ingambi, baekosi bakulaka motuna pho ya lowo la ifoma bolonga. ¹¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo lele ale nwanwasi we, akye longa mosu, mena akyesi nwanwasi we o wa phanza bofe pho akyesi phemba. ¹² Ekuli ba nde bomo, bo nwanwasi ale lele we, akye zala na lele mosusu, mena akyesi phemba.»

Yesu apambosi bana bakye

¹³ Mokolo monomo, bato basu bayakaka na bana ba bée ooli Yesu obokye abapambole, kasi baekosi babaka babakatele. ¹⁴ Wawene Yesu obokye babakatele, aesi ya tembe na baekosi bée yokye: «Bee le ibakatela! Le bana bakye baye oka nga, pho bokonzi pha Nwaphongo boli pho ya bato bali ndokolo bana bakye. ¹⁵ Nde phele na wo na bée, ngakye: «Bo moto taanosi bokonzi pha Nwaphongo ndokolo nwana mokye, takokyi inyolo omo.» ¹⁶ Bohele, Yesu aesi yafebe bana me, abatandesi mafoko o nzoto, abapambosi.

Moto wa ezwele

¹⁷ Waaba Yesu kalukye na ikyende o Yelusaleme, moto monomo aesi na mbangu oka ye. Akye mokusamela. Amba ya motuna yokye: «Moteye molaa, nakyele bo pho nazwe bomoo pha bohele na bohele?» ¹⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo.» ¹⁹ Koebe mibeko mimi: «"Saboma moto, sakyela baphemba, sa iba, satemele moto bonzoka bofe, sakpa mbolo ya bato na malondo mafe, kumola nyongo na ongo."» ²⁰ Moto me amba ya wo ne yokye: «Moteye, nakumole mibeko miso mamina tata bonwana pha nga.» ²¹ Yesu amba ya mokyeka na miyo maala yokye: «Oikasi na lowo lonolo, lee lolo: Kye ungya mbolo ya we iso, okpe baphalanga me obaphe babola. Mena wamozwa bomengo o lkol. Emba omba ya mbenga.» ²² Waaoka moto me babona, yo munsu anyibi, aesi ya butwa na ngongo, pho abaka moto wa ezwele iikye.

²³ Bohele, Yesu aesi ya kyeka baekosi bée baso baamolungyaka, amba ya wo na bée yokye: «Eli nkamba pho ya bato ba ezwele inyolo o bokonzi pha Nwaphongo!» ²⁴ Baekosi bakamwaka na

maphoo me. Kasi Yesu akulaka wo na bée yokye: «Bana banga, wali nde nkamba o inyolo o bokonzi pha Nwaphongo! ²⁵ Eli nkamba pho ya nyama enene boli Shamo o itubana o iluu sa solu. Kasi nkamba kymbe kula lobo pho ya moto wa ezwele o inyolo o bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Baekosi bakulaka kamwa na boikye, bawonoko onte ya be, bekye: «Ka bo ebe babona, ombi koka ibika nza?»

²⁷ Yesu abakyekeyi, amba ya wo na bée yokye: «Moto takokyi imibikya yo mampenza, kasi nde Nwaphongo moto ookokyi imobikya, pho Nwaphongo akokyi ikyela maphoo maso.»

²⁸ Emba Petelo amba ya wo ne yokye: «Kyeka! Banga baba toikiyi ika iso yaabaka na banga, tobuto ikiye miebenga.»

²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele, nawo na bée, ngakye: «Bo moto aikyi ika ingambi se, ebe banaa nyango, ebe nyango na ango, ebe bana be, ebe na manzabi me, pho ya nga na pho ya Simo Elaa, ³⁰ moto me amokula izwa mbala munkama o mokyisi mumu. Ebe mangambi, banaa nyango, banyango, bana, na manzabi. Aamba na nyokomo pho ya nga. Kasi mi nkolo ya moya, amozwa bomoo pha bohele. ³¹ Bato baikye bali o boo lol eye, bamobutwa baa o sima, emba baikye bali lol eye o sima, bamobutwa baa o boo.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato iwa se na ikundwa se

³² Waaba Yesu na baekosi bée bakyende o Yelusaleme, Yesu abaka katambule o boo pha be. Baekosi babaka na boilakye pho bakyende o Yelusaleme, bato baayoko babaka na bée babaka na bolotakye. Yesu amba ya anginyina baekosi bée iko na mbuka babale, atati iba imola maphoo maamoyelela. ³³ Amba ya wo na bée yokye: «Okyemela! Ujwanwa eye tokyende o Yelusaleme, omo, nga Nwana wa Moto bamunzambya oka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba mibeko. Bamuntenela bolombe pha iwaa, bamba na nzambya oka bato baka baefe Nwaphongo. ³⁴ Bamunzakya, bamuntowa matee, bamumbinda phimbo, bamba na mboma. Kasi sima ya nkolo iyato, namokundwa.»

Ionga sa bana ba Zebede

³⁵ Bohele, Zake na Yoane, bana ba bampele ba Zebede, baesi ya kye oka Yesu, bakye wo ne bekye: «Moteye, tozingye obokye olokyelele maphoo mamooyonga banga.» ³⁶ Yesu amba ya batuna yokye: «Bee kozingye obokye naekyelele ye?»

³⁷ Bamba mobuyisa bekye: «Waamokoma we o bokonzi pha we phaa nkyemo, oloza-saka phenephe na we, ona bi boloo pha

we, oomoyoko bi bowee pha we.»³⁸ Kasi Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bée toebe lowo loongye bée. Kopho ya bolosi eya munywa nga, bée wamoenywa? Na ifatisa sa minyoko sa mozwa nga, bée waa sizwa me?»³⁹ Bamobuyisaka bekye: «Tomokoka.» Yesu amba kula ya wo na bée yokye: «Nde phele, kopho ya bolosi eya munywa nga, na bée wamoenywa me. Ifatisa sa minyoko sa mozwa nga na bée wa sizwa me.»⁴⁰ Kasi lowoo la izasa bato, ona bii boloo, omoyoko bii bowee pha nga, telokyeki nga. Biziye me bili pho ya bato baanva bongya Nwaphongo.»

⁴¹ Wa oka baekosi iko bayoko lowo me, babuto iyokyela Zake na Yoane yoo.⁴² Yesu aesi ya babanga bée baso wali yo, amba ya wo na bée yokye: «Bee koebe obokye bato bawene bée ndokolo bakonzi ba bapakanu, bakonza bato ba be, bato baanene baweninya bato ba bée mpasi.»⁴³ Nzuka, onte ya bée baekosi tewali babona. Bo monomo na bée kalukye iba moto munene, le obokye afe moto wa etoma wa bée.⁴⁴ Nde homo, bo monomo na bée kazingye iba o boo, esengyesi obokye afe moombo njwa bato baso.⁴⁵ Pho nga Nwana wa Moto siika yaa obokye bato bankyelele. Kasi naya nde obokye nabakyelele, nambe na ambya bomoo pha nga pho ya iikola bato baikye o boombo.»

Yesu abikye Balatime, moto owa pholo miyo

⁴⁶ Bobele, Yesu na baekosi bée baesi ya koma o Yeliko. Waaaba bée na moluku njwa bato batokolo o Yeliko, moto monomo owa pholo miyo abaka wamo. Nkombo ye Balatime, njwana wa Time, abaka kazale i mbale ya nzela pho ya iongaka.⁴⁷ Waaoka yo obokye eli Yesu wa Nazarete moto okolekane, abuto ianjwana, yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzonkye ngongo.»⁴⁸ Bato baikye baphahalaka ne, bekye: «Kanga munoko!» Kasi yo akulaka anjana nde na bokusi, yokye: «Nwana wa Davidi, inzonkye ngongo.»⁴⁹ Yesu aesi ya teme, amba ya wo yokye: «Omobangye!» Bamba ya mobanga, bekye: «Salota! Teme, kaebangye!»⁵⁰ Bobele amba ya vaka munkoto nwe, angbengoo, akye oli Yesu.⁵¹ Yesu amba ya motuna yokye: «Kozingye obokye naekyele/ye?» Moto owa pholo miyo amba ya mobuyisa yokye: «Moteye, kyela obokye nakule wene.»⁵² Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Kyende! Ianola sa we siebikye!» Mina wamo, moto me owa pholoko miyo abuto iwene. Abuto ikyemikyende na Yesu.

11

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹ Yesu na baekosi bée baesi ya koma phenephe na Yelusaleme. Waata baa bée o Betani, phenephe na Betafaze, o ngomba ya nzete ya ikyibangye bée ba-Olive, Yesu aesi ya toma baekosi bée babale,² yokye: «Kyende o mokyisi moli o boo. Bo okomi omo, wamokye wene njwana wa mpunda bamotingye. Naino moto tabaa mi yango. Bée oeyingole, oye na yango wawa.»³ Ka bo moto aetuni obokye «koeingole pho ya/ye?» Bée omobuyisaka obokye: «Nkolo asengyesi na yango, amokula ebuyisa yango wawa izele.»

⁴ Bobele, baekosi me baesi ya kyende. Wakoma bée omo, bakye zwa njwana wa mpunda o munsongo, atingyi o nzee o mozibo njwa ingambi sonoso. Bamba ya eingola.⁵ Bato baayoko babaka wamo bamba batuna bekye: «Bee mena kokyele/ye? Koingole njwana wa mpunda monono pho ya/ye?»⁶ Baekosi me bamba ya babuyisa bo wawoko Yesu na be. Emba bato me bamba ya bale bakye na yango.

⁷ Baekosi baesi ya kye na njwana wa mpunda me ooli Yesu. Bawasi bitobu ba bée o ikolo sa njwana wa mpunda me, Yesu amba ya zala o ikolo sa yango.⁸ Bato baikye bawalaka bitobu ba bée o nzela. Baayoko bakyelaka nkanga yatenaka bée o manzabi o nzela.⁹ Bato babaka batambule o boo pha Yesu, na baabaka o sima ye, babaka baaanjwane bekye: «Ozana! Nwaphongo apambole oko ye na nkombo ya Nkolo!»¹⁰ Nwaphongo apambole bokonzi booye, bokonzi pha mokonzi Davidi nkoko wa banga! Ozana oka Nwaphongo owa ikolo!»¹¹ Waakoma Yesu o Yelusaleme, aesi ya kye nyolo o Tempelo. Waaunva yo ikye miekyeka, amba ya butwa yo na baekosi bée iko mbuka babale o Betani pho bunya phalekanaka.

Yesu awambi njwete njwa Fige

¹² Mokolo njwaa sima, Yesu na baekosi bée baesi ya mana o Betani. Waaaba bée bamane o Betani, Yesu aesi ya oka nzala.¹³ Aesi ya wene na itakye njwete monomo njwa njwa leboloo, amba ya kye mokyeka naa amozwa mbuma omo. Waakoma yo phenephe na njwete me, akye wene nde maakyi na maakyi, pho imbele sikute mbuma te sataaka koka.¹⁴ Yesu amba ya wo na njwete me yokye: «Moto monono monomo etakule zaa mbuma ya we!» Na baekosi bée baokaka bo wa woko Yesu na njwete me.

Yesu auwinye baungye o Tempelo

¹⁵ Yesu na baekosi bée bakuli koma o Yelusaleme. Yesu aesi ya nyolo o Tempelo,

atati iwiinya baungye na baombi ba mbolo o mopkengba nwa Tempelo. Aesi ya bumbya ba mesa ba baendinye ba baphalanga. Akuli na bumbya biziye ba bato baauyanga mankotonjwenya. ¹⁶ Akatelaka bato baso obokye: Moto salekana na ephesi o Tempelo. ¹⁷ Boβele, Yesu amba ya teya bato yokye: «[Nwaphongo kawo o buku phe yokye, “bamobanga Ingambi sa nga Ingambi sa losambo pho ya mafota maso.” Amba kula bakya yokye: Ka βe osibuye ibombo sa baibi!» ¹⁸ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko, baokyi lowo loleka o Tempelo. Baesi ya luka malondo ma iboma Yesu. Kasi bamoile pho bato baso babaka basambe mateya me. ¹⁹ Waakoma wa nkoko, Yesu na baekosi βe baesi ya mana o Yelusaleme.

Yesu kateya pho ya ianola Nwaphongo

²⁰ Na munkukutu, Yesu na baekosi βe bakuli ya lekana mi nzela me. Baesi ya wene njwete nwa Fige me muungyi noko o nkanga. ²¹ Petelo aesi ya umunya mapho mawolekye Yesu njwete me, amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka, njwete nwa Fige njwawambaka we munso muungyi.» ²² Yesu amba ya wo na baekosi βe yokye: «βe, anola Nwaphongo. ²³ Nde phele nawo na βe, ngakye: “Bo moto awo na ngomba eye yokye: “Mana wawana, kyende mivaka o ebale eenene!” “Bo moto me tabe na ziko o ndondo ye, bo aanos obokye lowo yo lamokyelama, Nwaphongo aamokyelela lango. ²⁴ Yango mena nawo na βe ngakye: “Bo kobondele pho ya ionga ekpele oka Nwaphongo, anola obokye umbo ezwa, Nwaphongo amoephe yango. ²⁵ Waateme βe pho ya ibondele, booli na lowo na moto, omolimbisa. Na bomo, Ango wa βe ooli o Ikolo amoelimbisa na βe boβe pha βe.» [²⁶ Ka bo βe toolimbisa βeβi, Ango wa βe oli o Ikolo ne etaelimbisa boβe pha βe.]

Owa phe Yesu bokonzi nza?

²⁷ Yesu na baekosi βe bakuli ya nyolo o Yelusaleme. Waaβa Yesu kakysmitambula o Tempelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, na bateye ba Mibeko, na bankumu baesi wali yo. ²⁸ Bamba ya motuna βekye: «Kokyele mapho mamana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi pha ikyela mapho mamana nza?» ²⁹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naetune nde motuna moko, bo ombuyise, emba namba eimola na bokonzi iye bokyele na nga mapho mama. ³⁰ Owa tomaka Yoane ibatisa bato nza? Yamotomaka Nwaphongo nde bato? Inzimole.» ³¹ Babutwaka iwoko βe na βe, βekye: «Bo tobuye obokye

yamotomaka Nwaphongo, amokula lotuna yokye: “Toikaka anola Yoane pho ya'ye?” ³² Botoombi kula mobuyisa obokye: “Yamotomaka bato...”» Ete wa bongo bailaka bato, pho bato baso baanolaka obokye Yoane ali nde owakolo moimosi wa Nwaphongo. ³³ Yango mena bamba ya buyisela Yesu βekye: «Toloeβe.» Emba Yesu amba ya wo na βe yokye: «Na nga me esi eimole bo nakeye mapho mama na bokonzi pha nza.»

12

Ete ya bakolo manzabi ma vinyo baaphute na boβe

¹ Ujwanjwa eye Yesu atati ibakpela bite, yokye: «Moto moko abalaka inzabi sa vinyo. Aesi ya silungya na kyengyete. Amba ya ima ibela o mabanga pho ya ikyela isungu sa iamola mbuma ya vinyo. Atongaka na ingambi soko sianda pho ya moto okokyengyele sina inzabi. Sima amba ika siikyela bato basiphutele, yo akye o imbanga.»

² «Waakoma imbele sa inoko mbuma, mokolo inzabi aesi ya toma moto wa etoma we oka bato baphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo sa mbuma saaka ye. ³ Kasi bato baphutele inzabi baakye moto wa etoma me, bamokutubi, bambi na mobuya mafoko pha. ⁴ Mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu, bamozokye o moto, bamba na mosambola. ⁵ Emba mokolo inzabi akuli ya toma moto wa etoma mosuu. Ka moko, bato baphutele inzabi bamobomi. Mokolo inzabi amba kula ya toma bato ba etoma basuu baikye. Kasi bakulaka bakyele nde bomo, bakutubaka bakyi, babomaka baayoko. ⁶ Mokolo inzabi aesi ya ikala nde na njwana we moko owa loko yo zinga. O mbomela eso amba ya toma njwana me oka βe, o ndondo ye yokye: “Bamokumola njwana wa nga.”

⁷ Kasi bato baphutele inzabi bamba ya woko onte ya βe, βekye: “Kyeka sōmi ye, owamoikala na sina inzabi bo anga awe! Yaka tomobome, inzabi me saamba butwa sa bangal!” ⁸ Baesi yaakya njwana me, bamobomi, bakye movaka o selekye ya inzabi. ⁹ «Mokolo wa inzabi aabakyele bo? Amoya boma bato baphutele inzabi baabana. Amba siphe bato basuu. ¹⁰ βe toika tanga mapho mama o buku pha Nwaphongo? Bo wakoma βe obokye: “Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, sibuto ibanga siiphisi ingambi siso. ¹¹ Mena etoma ya Nwaphongo. O miyo ma banga eli lowo la ikamwa”» ¹² Bakonzi ba Bayuda balukaka malondo ma iyakya Yesu, pho babaka obokye

akpaka ete me nde pho ya ibalungola. Kasi baailaka bato baabaka wamo, bamba ya mole, nono owa kye be.

Lowo lokyekyi mputi ya Kaisala

¹³ Bakonzi ba Bayuda bamba ya toma ndambo ya Bafalisayi, na bato basuu bali mbale na Elode Antipasi oli Yesu. Baesi ya motuna mituna, pho ya imolongo obokye bamozwe na maloba me mampenza. ¹⁴ Baesi ya motuna bekye: «Moteye, toebe obokye iwe kowa nde maphoo maa phele, tooile na moto. Tooile na boo pha moto, kasi koteya nde o phele maphoo ma Nwaphongo. Taa loimola, pho ya lowo lokyekyi mputi ya Kaisala, mibeko ma banga miwo bo? Tokokyi iphuta nde tolokokyi iphuta?» ¹⁵ Kasi Yesu aebaka obokye baziti maphoo masuu. Amba ya wo na bee yoke: «Koya mbekyisa izengye pho ya'ye? Inzele na phalanga yonoyo ya ebende, naekyeyke.» ¹⁶ Baesi ya moeyelela na yango. Yesu amba ya batuna yoke: «Mi ebende eye, boo pha eema bee boho, na nkombo eya koma bee eye, ya nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ya Kaisala.» ¹⁷ Emba Yesu amba ya wo na bee yoke: «Phe Kaisala yaaka Kaisala, phe Nwaphongo yaaka Nwaphongo.» Bakamwaka na boikye na eyano ya Yesu.

Lowo lookyekyi ikundwa sa bawe

¹⁸ Basadukayi baayoko baesi oli Yesu. Oka bee Basadukayi bawo obokye bato baawa ete bakundwe. Bamba ya tuna Yesu bekye: ¹⁹ «Moteye, Mose alokumela o buku pha Mibeko boho: “Bo hola awe aikyi ika njawwasi kasi taikyi fota ne, esengyesi obokye mosi nye azasa bozengye babona pho hola phe owa wa azwe bana.” ²⁰ Yabaka babona o mokyisi monomo, bana ba bampele sambo, babaka bee baso nyango monomo ango monomo. Bola pha bee aesi ya longa njawwasi, awe sa fota ne. ²¹ Owa ibale aesi ya zasa bozengye me. Akuli waa sa fota ne. Yakulaka ba nde bomo oka mosi nye owa iyato. ²² Bee baso sambo baazasaka bozengye me, bawa sa fota ne. O sima ya bee baso, bozengye me amba ya waa ne.» ²³ Ka mokolo njwa mokundwa bawe, onte ya bee baso sambo, amoba njawwasi wa nza? Pho bee baso bamozasaka. ²⁴ Yesu amba ya wo na bee yoke: «Bee komengye! Pho toebe maphoo makoma bee o buku pha Nwaphongo, ebe na mwiya nwe. ²⁵ Pho mokolo njwa mokundwa bawe, malonga etemakule baa. Kasi babasi na bampele bamobutwa ndokolo baanzelu ba ikolo. ²⁶ Pho ya lowo lokyekyi ikundwa sa bawe, naebe phele obokye bee waunva tanga simo ya njwete mookyikyijwa njwalolaka sa zika. Omo

Nwaphongo awoko na Mose yoke: “Nga nali Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake, na wa Yakobo.” ²⁷ Yo tali Nwaphongo wa bawe, kasi ali Nwaphongo wa bato baali na bomoo. Oweni! Yango mena bee komikosa na boikye.»

Mobeko molekyi miyoko

²⁸ Moteye wa mibeko monomo abaka kaokye bo wabaka Yesu na Basadukayi baikane ziko. Aesi ya wene obokye Yesu abuyise Basadukayi na bolaa, amba ya susinya, akye motuna yoke: «Onte ya mibeko miso ma Nwaphongo, mobeko ye molekyi miyoko?» ²⁹ Yesu amba ya mobuyisa yoke: «Mobeko molekyi miyoko njwango mumu: “Isalaye, okyemela! Nwaphongo Nkolo wa banga ali nde yo monomo, mosuu tali. ³⁰ Zinga Nwaphongo Nkolo wa we na ndondo ya we eso, na molimo njwa we munso, na maumunya ma we maso, na na bokusi pha we bosoo.” ³¹ Mobeko njwa ibale njwango mumu: “Zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza.” Mobeko mosuu moolekye mibale maamina temoli.» ³² Bobele moteye wa mibeko amba ya wo na Yesu yoke: «Moteye, eli nde bomoo! Iwo we ili nde phele: Nwaphongo Nkolo wa banga ali nde yo monomo, mosuu tali. ³³ Esengyesi obokye tozingye Nwaphongo na ndondo ya banga eso, na maumunya ma banga maso, na na bokusi pha banga bosoo, toombe kula na zinga bebi na banga bookomizengye banga mampenza. Elekyi bolaa ikyela babona, na obokye otumbele Nwaphongo mambeka ma manyama na imophe bilambo.» ³⁴ Yesu aesi ya wene obokye moteye wa mibeko amobuyise na zebi siso, amba ya wo ne yoke: «Toli itakye na bokonzi pha Nwaphongo.» Banda wamo, na moto monomo takulaka meka imotuna mituna.

Masiya alekyi Davidi

³⁵ Waaba Yesu kateya o Tempelo, amba ya tuna motuna yoke: «Pho ya'ye bateye ba mibeko bawo bekye: “Masiya ali nde Nwana wa Davidi?” ³⁶ Davidi na bokambemakye pha Bolobo Bosanto, awoko yoke: Nwaphongo kawo na Nkolo yanga yoke: “Yaka ya zale o boloo pha nga tee nono waamouya nga banguna ba we.” ³⁷ Davidi yo mampenza kamobangye Nkolo, ka ndengye Masiya ambi kula koka iba njwana nwe?»

Sakyela ya bateye ba Mibeko

Bato baikye babaka baokye Yesu na nkyisa. ³⁸ Abateyaka yoke: «Bee nde kokyeebe na bateye ba mibeko. Bee bazingye ikyemitambula na bitobu

biinene, bianda, bakule na zinga obokye ba babeyake o bilele biangane bato baikye pho ya imiebinya obokye bali baakolo bato. ³⁹ Baolo biziye ba o boo o Mangambi ma makyita, ebe na biziye baa kaa o biseleko. ⁴⁰ Baiyele mazengye na mbolo ya bee iso na malondo mabe. Pho ya ibomba bofe pha be, bambe bunzinya na mabondesi maanda. Yango mena Nwaphongo aabaphe etumbu yonyo yamoleka bonene.»

Ikabo sa bozengye saa lekaka maso

⁴¹ Yesu amba ya kye zala phenephe na ekokolo ekye kye ambya bee makafo o Tempelo. Abaka kakyekye bo koyaambya bato makafo. Baabizwele baambyaka baphalanga baikye. ⁴² Bozengye bonobo phabanga wamo, yo mobola. Ne aesi yaambya banaa baphalanga ba bibende babale baa motiya mokyiki. ⁴³ Emba Yesu amba ya banga baekosi bee, awo na bee yokye: «Nde phele na wo na bee ngakye: Ikabo sa bozengye bobo, yo mobola, silekyi makafo maso maambye bee wawa. ⁴⁴ Pho baabizwele, baambye nde baphalanga bate baasengelaka na be. Ka bozengye bobo, na bobola phe, ambye nde banaa baphalanga baso babaka ne, takuli ikala na na ekpele yonyo ya ibika.»

13

Yesu aimosi obokye Tempelo yamobukwa

¹ Waba Yesu katokolo o Tempelo, monomo na baekosi bee amba ya wo ne yokye: «Moteye, kyeka! Eye mabanga bolaa, eye mangambi manene!» ² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowene mangambi maanene mama te? Ete-waakale na ibanga sonoso wawa, maso mamunyangwa.»

Malosi na Minyoko maamoya

³ Bofele, Yesu amba ya kye zala o ikolo sa ngomba ya ba Olive, ekyekyekanane na Tempelo. Petelo, Zake, Yoane na Andele, babaka ne omo, bamba ya motuna bekye: ⁴ «Taa loimola, maphoo maawoo we mamokyelama imbele ye? Tomba na efa na ye obokye imbele me sikokyi?» ⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyeefa, moto saekatela. ⁶ Bato baikye bamoyaa na nkombo ya nga, bamowo bekye: «Masiya nga oyo!» Bamokatela bato baikye. ⁷ Wamooka bee obokye mabita maeyelele, na masimo ma mabita mali bisuu, bee sa ila! Esengyesi obokye maphoo mamana mayee, kasi mena etee taaba suka ya mokyisi. ⁸ Ekolo yonyo yamunwana na ekolo eyoko, bokonzi bonobo phamunwana na bokonzi

booyoko. Manyete mamunyingana o bilele biikye, zilo sikusi samoba. Maphoo maso mamana mamoba ndokolo etatele ya eswete ya ibota.

⁹ Kasi bee, baa na bokyebi, bato bamoesongyela oka bananga. Bamobinda phimbo o mangambi ma losambo. Pho ya nga, bamokye na bee o boo pha baangyesi ba nkyisi na o boo pha bakonzi. Na bomo, wamoba manzoka manga o boo pha be. ¹⁰ Pho esengyesi obokye Simo Elaa eimolame naino oka bato baso, emba suka ya mokyisi eembe yaa. ¹¹ Ka waamokye bee na bee o boo pha bananga pho ya ikye samba, bee sataa miima phanza pho ya maphoo maamowo bee. Imbele me, wamowo nde maphoo maamoeteya Nwaphongo, pho etewo bee, kasi yaamowo bee yamouta nde na Bolobo Bosanto. ¹² Onte ya mabota, bana bamuungya bana nyango na bee obokye bababome. Baango ba bana bamokyele nde bomo na bana ba be. Bana bamobutwa banguna ba baboti ba be, babaungya oka bakonzi obokye bababome. ¹³ Bato baso bamoyeina pho ya nga. Kasi owamoititala nono o suka, yo mona Nwaphongo aamobikya.»

Bato bamowene malosi maikye

¹⁴ «Wamowene okobangye bee «mooti owa inganga»: Atemi o elele etekokyi yo iba. (Motangyi wa maphoo mama amasosolo). Imbele me, baamoba o manyete na Yuda, bee elotaka bi mangomba. ¹⁵ Owamoba o ibanda yo sakula nyolo o ingambi pho ya ikye kpa mbolo ye. ¹⁶ Na owamoba o inzabi, yo sakula butwa o ingambi pho ya ikye kpa etobu ye. ¹⁷ O nkolo me, ngongo ya moba na babasi baekama, na na malekyele. ¹⁸ Bondole Nwaphongo obokye imbele me sango saba wa mambula. ¹⁹ Pho nkolo me ya moba yaa malosi maikye maali naino bato sawene uta o etatele ya mokyisi bowamokyele Nwaphongo nono lolu eye. Malosi maamoulana na mango etemaawenene. ²⁰ Bo Nwaphongo tabukolaka nkolo ya malosi me phe, moto nono monomo nde tabikyi. Kasi aibukola pho ya bato baolo yo pho ye.

²¹ O imbele me, bo moto awo na bee yokye: «Kyeka, Masiya ali wawa!» naa «ali wana!» bee samoanolela. ²² Pho ba masiya baabole, na baimosi baabole bamoya baikye. Bamokyele bilekyesako na maphoo maikamwa pho bo walongoba bazwe nzela ya ikosa bato baaunva olo Nwaphongo. ²³ Yango mena, bee oebaka! Naumbo ekyebisa na maphoo maso maamoya.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁴ «Kasi mi nkolo me, waamunva malosi maso mamana, moo njamobutwa enzombi, bokombe etefokule ngala. ²⁵ Banyaseesi bamobiya, iso illi o ikolo yamunyingana. ²⁶ Emba imbele me, bamunvene nga Nwana wa Moto naye onte ya mapata, na mwiya mwikye na ná nkyemo nzikye. ²⁷ Namba ya toma baanzelu banga obokye baangyinya bato baso baauva nga olo. Bato me bamouta o bilele biso ba mokyisi.»

Yesu ateye ete ya hwete nwa fige

²⁸ «Sosolo na bolaa ete ya hwete nwa fige. Bo molebosi, mena bée koefo obokye imbele sa ikyete sikokyi. ²⁹ Nde bomo, waamowene bée maphoo maso maamana makyelame, oefo obokye wabuto phenephe. ³⁰ Nde phele nawo na bée ngakye: Maphoo maso mama mamokyelama, naino bato baayoko bali na banga lol eye sataa waa. ³¹ Ikolo na munse yamolekana, kasi maphoo ma nga etemaalekane.»

Suka ya mokyisi kyeebe nde Nwaphongo

³² «Moto noko monomo taebe na mokolo na imbele saamokyelama maphoo maamana. Ebe baanzelu o ikolo tebaebe, ebe na ona nga Nwana wa Nwaphongo siebe; kyeebe nde Tata Nwaphongo yo mampenza. ³³ Bée oebaka! Sa lala ebuu pho toebe waamokoka sina imbele me. ³⁴ Yamoba ndokolo moto monomo ookokye o imbanga. Okokye yo, aiki ika bokonzi pha ingambi se oka bato bée baetoma. Aiki phe moto na moto ye etoma ya ikyela. Amba ya wo na sinzili yokye akyengyele ingambi na bolaa. ³⁵ Nde bomo, na bée okyengyelekye pho toebe imbele sa moya nkolo ya ingambi, naa amoya wa nkokolo, naa wa molengyela, naa wa tongo masoo, naa wamumbengu. ³⁶ Boaes mbanyaka, yo sa yaetakana olasi ebuu. ³⁷ Maphoo maewole nga mama, namawole na bato baso obokye: Nde kokyengyele na bolaa.»

14

Banganga balukaka malondo ma iakya Yesu

¹ Nwanjwa eye yaikalaka nde nkolo ifale obokye Bayuda baze eyenga ya bée ya iumunya bo wabikyaka Nwaphongo bankoko ba bée o Ezipito, na eyenga ekyeze bée mapa maa te maaulwe. Banganga banene na hatye ba Mibeko balukaka malondo ma iyakya Yesu na ma imoboma obokye bato saeba. ² Bée na bée bēkye: «Bo tomoakye o miyo ma bato baaze eyenga, bamotombo na banga.»

Nwanjwasi monomo asweyaka Yesu malasi o moto

³ Nwanjwa eye Yesu aesi yakye o Betani. Aesi ya kye zala o ingambi sa Simo owabaka na bolosi pha maba. Waaba bée baze o mesa, nwanjwasi monomo aesi ya nyolo o ingambi me. Abaka na molangyi nwa malasi. Bakyelaka malasi me na hwete monomo na nkombo naladi. Amaombaka na motiya moikye. Bakyelaka molangyi me na ibanga sibangye bée alabata. Aesi ya bola munoko nwa molangyi me. Amba ya sweya mana malasi o moto nwa Yesu. ⁴ Bato baayoko babaka wamo bamookyelaka yoo. Bawonoko bēkye: «Pho ya'ye acti malasi mama bobo?» ⁵ Bo bamaungye, nde bazwe baphalanga ba bibende nkama iyato. Emba baphe babola bana baphalanga me. Babilelaka nwanjwasi me mankyee.

⁶ Kasi Yesu yokye: «Bee omole bese. Pho ya'ye komunyokolo? Nwanjwasi oyo ankyesi bolaa. ⁷ Babola bamoikalaka na bée bobele. Waabakyla bolaa nkolo iso boozingye bēe. Ka nga, esikale na bēe bobele. ⁸ Nwanjwasi me akyesi ikokyi ne. Ambo nzololo malasi o nzoto pho ya obokye ibongo mokolo nwa munkunda be. ⁹ Nde phele nawo na bēe ngakye: Bo bakye imola Simo Elaa, ebe mbale ewaa o nkyisi iso, bamoimolaka na maphoo maakyisi nwanjwasi oyo obokye bato bamaumunya.»

Yudasi kalukye iyambya Yesu oka banganga baanene

¹⁰ Monomo onte ya baekosi iko mbuka babale, nkombo ye Yudasi Mokeliyota, abaka wamo. Amba yakye oka banganga baanene obokye ambya Yesu. ¹¹ Waaoka bēe bobo, babaka na nkyisa. Bamolakyelaka imophe baphalanga. Alukaka ndengye ewaa eyamoambya yo Yesu.

Yesu kaze eyenga yo na baekosi bēe

¹² Mokolo nwa etatele nwa eyenga ekyeze bēe mapa maate maulwe, mokolo mobome bēe mampate pho ya iza eyenga ya Ilekana, baekosi ba Yesu bamba ya motuna bēkye: «Ozingyi obokye tokye bongya elele eyamoza we eyenga ya Ilekana bi?» ¹³ Yesu amba ya toma baekosi babale yokye: «Kyende o mokyisi muunene. Lele monomo amovana na bēe. Aphi mbongo ya maa. Bēe, omobengaka. ¹⁴ Elele eya moatola yo, na bēe, waatola nde wamo. Wamoimola nkolo ya ingambi bobo: «Moteye awo, yokye: Oloteya elele eyamoza yo na baekosi bēe eyenga ya Ilekana.» ¹⁵ Emba amokye eteya elele eyaambo o ingambi, eyatonga bēe o ikolo

sa eyoko. Mbololo iso isengyesi na banga ili wamo. Elele me nde yango mena, eya mobongya b̄e obokye toze eyenga.»¹⁶ Baekosi me baabale baesi ya kyende. Baesi ya koma o mokyisi muunene me. Bamba yazwa maphoo maso nde bomo, bo wabawolekye Yesu. Bamba ya bongya mbololo iso ya eyenga.

¹⁷ Waainda bunya, Yesu aesi ya koma na baekosi b̄e iko mbuka baabale. ¹⁸ Baesi yakye zaa o elele me. Waaba b̄e baze, Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Nde phele na wo na b̄e, ngakye: Onte ya b̄e baaze na nga, monomo amunzambya.» ¹⁹ Waaoka baekosi baabona, b̄e baso baokaka ngongo. Baesi ya motuna, monomo na monomo bekye: «Eli nga nde'ye?» ²⁰ Yesu yokye: «Eli nde monomo na b̄e baekosi, baaze na nga baba. ²¹ Nwana wa Moto amowaa nde bo wakoma b̄e pho ye, kasi ngongo ya moto owamunzambya. Bolaa bo moto me taikaka botama.»

Nzoto na malongo ma Yesu

²² Waaba b̄e baze, Yesu aesi yakpa mapa, aphe Nwaphongo melesi, amakyesi, amaphe baekosi b̄e yokye: «Kpa oze, eye eli nzoto ya nga.» ²³ Akuli ya kpa kopho, aphe Nwaphongo melesi, aephe baekosi. B̄e baso baesi ya enywa. ²⁴ Yesu yokye: «Eye eli malongo ma nga, malongo ma sangola, maasweye pho ya bato baikye. ²⁵ Nde phele nawo na b̄e ngakye: Esikule nywa maleku mama tee nono mokolo nywa mokula nga manywa o bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ B̄e Yesu na baekosi b̄e bamba ya tuba meembo ma Nwaphongo. Waunva b̄e ituba meembo, bamba ya kyende o Ngomo ya ba Olive.

Yesu aimosi obokye Petelo amoangana

²⁷ Yesu amba ya wo na baekosi b̄e yokye: «B̄e baso wamundota. Pho, bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: «Namoboma mookosi wa mampate, emba mampate mamunyangwa.» ²⁸ Kasi waamokundwa nga, namokye o Galileya o boo pha b̄e.» ²⁹ Petelo amba ya wo ne yokye: «Na bo b̄e baso baeloti, nga esielote.» ³⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Nde phele na wo na we, nde o mokolo nywa lolu, mena soo sabotongokye mbala ibale, iwe wamunzangana mbala iyato obokye toonzefe.» ³¹ Kasi Petelo amba kpete kapha yokye: «Naboebe obokye na we na we elele yonoyo, nga esieyangane.» Baekosi baso bamba ya wo nde bomo.

Yesu kabondele o Getesemani

³² Yesu na baekosi b̄e bamba ya koma o elele yonoyo ekyebangye b̄e Getesemani. Yesu aesi ya wo na baekosi b̄e yokye: «B̄e zala wawa nga nakye bondele Nwaphongo.» ³³ Amba yakye na Petelo, Zake na Yoane. B̄e atati iyoka ndondo bolosi na inganga. ³⁴ Amba ya wo na b̄e yokye: «Ndondo ya nga etondi na ngongo ndokolo namowa; ikala wawa, b̄e okyengyekye.» ³⁵ Amba yakye njwana itakye, akye kusama, atati ibondele pho bowakokyi ikyelama, imbele sa bolosi simoziya simane itakye ne. ³⁶ Amba ya wo yokye: «Aba, Tata, iwe okokyi ikyela maphoo maso. Manya kopho ya bolosi eye itakye na nga. Kasi sakyela izingyi nga, kyela nde izingyi we.» ³⁷ Yesu amba ya butwa oli baekosi b̄e baato. Aesi yakye batakana balasi ebuu. Amba ya wo na Petelo yokye: «Simo, kolale? Toikyi koka iba salala nono ngonga yonoyo?» ³⁸ Kyengye ombe na bondele Nwaphongo pho b̄e sakaa o bimekyi ba Molemba. Pho na bo molimo nywa moto moli na phowa iikye ya ikyela bolaa, kasi nzoto ye ili na bokoo.» ³⁹ B̄e Yesu akuli ya baika, akye bondele nde bowabondelekye yo phanza. ⁴⁰ Akuli ya butwa wali baekosi b̄e, akuli ya batakana balasi ebuu. Pho ya miyo bozito, tebakulaka eba na lowo la imobuyisa. ⁴¹ Waabutwa Yesu mbala eya iyato, amba ya wo na b̄e yokye: «B̄e ominangye, olasi, waumbo! Imbele me sikokyi. Unwanwa eye, nga Nwana wa Moto bamunzungya o maboko ma bato ba masumu. ⁴² Temē tokyende! Kyeka moto ookonzungya aesi!»

Baakye Yesu

⁴³ Waaba Yesu kataa wo, sakoko Yudasi, monomo na baekosi iko mbuka baabale aesi yakoma. Aesi na bato baikye baphisi mphata na nkpongu o maboko. Yabatomaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko na bankumu. ⁴⁴ Yudasi moto okobaungyisa Yesu abateyaka iyaa saamokyela yo. Awoko na b̄e yokye: «Moto owamoyamba nga, mena yo! Omoakya, kyende ne, omoanza na bolaa.» ⁴⁵ Waakoma be, Yudasi amba ya susana phenephe na Yesu, amobangyi yokye: «Moteye!» Amba ya moyamba. ⁴⁶ Bato baabaka na Yudasi, bamba yaakya Yesu, bamokangyi. ⁴⁷ Monomo na baabaka na Yesu, amba ya gbolo mumphata nwe, ateni itoo sa moto wa etoma wa nganga mokonzi wa Nwaphongo. ⁴⁸ Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Imba ya nzakya kombe yaa na mphata na na nkpongu ndokolo nga nali nde mwibi!» ⁴⁹ Nkolo iso nabe na b̄e o Tempelo, nateya, toika nzakya. Ka

iso iye ikyelame pho ya ikokya maphoo makomama o buku pha Nwaphongo.»
 50 Emba baekosi baso bamba molota.

51 Munzenga monomo mibabaka babengye Yesu, alataka imputa. Waaluka bée imoakya, 52 aikyi ika sina imputa amba lota bolumbu.

Bananga baanene basambisa Yesu

53 Bamba yakye na Yesu oka mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. Omo, yaanganaka bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bankumu na bateye ba Mibeko. 54 Petelo abaka kabengye Yesu na itakye nono waakye nyolo yo o lophango la mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo. Omo, amba kye zala elele yonoyo na basinzili, abuto ioto nwenya.

55 Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bananga baso ba ikyita sinene balukaka eleko oka bato pho ya iingya Yesu, kasi tebaika ezwa. 56 Pho bato babaka bamokatele maphoo ma bole, kasi bina biwole ba bée tebaikaka kokana. 57 Emba bato baayoko baesi ya teme, bamba mokatela bofo: 58 «Tomookaka kawo yokye: "Nga namouwola Tempelo eyatongama na bato eye. O sima ya nkolo iyato, namotonga esuu eyamoha satongama na maboko ma bato."» 59 Kasi na bo na lowo lalona, biwole ba bée tebakulaka na kokana. 60 Mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo amba teme o boo pha bato baso, amba tuna Yesu yokye: «Iwe toobuya na iiky ewole bato bababa?» 61 Kasi Yesu aikalaka nde bose, sabuya. Mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo amba kula motuna yokye: «Iwe Masiya, Nwana wa Okokumole banga?» 62 Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Eli nga. Bée baso wamowene Nwana wa Moto azasi o boloo pha Nwaphongo owa mwiya, waamba na mowene kaye onte ya mampata.» 63 Emba mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo amba ya kakola bitobu bée balataka yo, amba ya wo yokye: «Tolokuli sengyela na manzoka! 64 Bée baso omoookyi bookotole yo Nwaphongo. Bée kounyua bo?» Bato baso bamba ya nyete Yesu bakyek akokyi na iwaa. 65 Bayoko onte ya bée babuto imotowa matee, bamozibi boo, bamowande mankutu bamba wo ne bkyeke: «Imola, oewandi nza?» Bobele, basinzili bamba ya mokpa babuto imowanda bingyete.

Petelo aanga Yesu

66 Waaba Petelo o ifanda sa lophango la mokonzi nwa banganga ba Nwaphongo, nwanwasi monomo, monomo na baa etoma bée amba yaa wamo. 67 Aesi ya wene Petelo kaoto nwenya, amba ya molembetela, amba ya wo ne yokye: «Na we wabaka na Yesu moto wa Nazaleta!»

68 Kasi Petelo aesi yaangana yokye: «Siebe ikylukye we iwo! Siisolo ikyi wo we.» Bobele aesi ya mana wamo, aesi ya kye zala o nze o munoko nwa lophango. [Bobele soo eesi ya tongo.] 69 Kasi nwanwasi me akuli yakye mowene, amba ya imola babaka wamo yokye: «Moto oyo ali monomo na bato baabana!» 70 Petelo akuli angana mbala esuu yokye: «Phe, teli bomo!» Nwana bonte, baabaka wa mo bakuli ya wo na Petelo bkyeke: «Nde phele, oli monomo na be, pho na we oli moto wa Galileya.» 71 Emba Petelo amba butwa ikata seleka yokye: «O nkombo ya Nwaphongo, siebe moto okowo bée mona, bo nakate, Nwaphongo ampe etumbu!» 72 Nde o sina imbela me, soo ekuli ya tongo mbala eya ifale. Emba Petelo amba ya umunya maphoo maawoko Yesu ne obokye: «Soo sa botongokye mbala ifale, wamunzangana mbala iyato obokye iwe tonzebe.» Emba Petelo amba ya tokolo abuto ikyemilela.

15

Bakye na Yesu oka Pilata

1 Na moyelo, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baesi yaangana ikyita na bankumu na bateye ba Mibeko. Baesi ya kanga Yesu maphanga, bakye moika oka Pilata. 2 Pilata amba ya tuna Yesu yokye: «Iwe oli mokonzi nwa Bayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Mena ewo nde we.» 3 Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bamba ya phunda Yesu na maphoo maikye. 4 Bobele Pilata amba kula motuna yokye: «Iwe toobuya? Ka kookye maphoo maikye maephunde na be!» 5 Kasi Yesu taika buya na lowoo. Yango mena Pilata amba kamwa na boikye.

Pilata anyeti Yesu obokye awee

6 O biseleko biso ba eyenga ya Ilekana, Pilata kakandole moto wa boloko monomo okoongye bato. 7 Nzuka o boloko, yabaka moto monomo nkombo ye Balaba. Abaka o mo yo na bato basuu baabomaka moto waatombolelekye bée Baloma. 8 Bato baikye bamba ya kyende oka Pilata, bakye moonga obokye abakyelele bo wameele yo ibakyelele. 9 Pilata amba ya babuyisa yokye: «Ozingyi obokye naekandolele mokonzi nwa Bayuda?» 10 Pho Pilata aebaka na bolaa obokye bakonzi ba banganga ba Nwaphongo bayakaka yamophe Yesu nde pho ya zuwa. 11 Kasi bakonzi ba banganga ba Nwaphongo baindisaka bato obokye bawo nde obokye babakandolele nde Balaba. 12 Pilata amba kula batuna yokye: «Ka nakyele bo na okobangye bée mokonzi nwa Bayuda?» 13 Bée bamba ya anwana

hekuye: «Omobakye o ekulusu!» ¹⁴ Pilata amba kula ya batuna yokye: «Akyesi lowoo lofe ye?» Kasi bamba kula nde anwana na bokusi hekuye: «Omobakye o ekulusu!» ¹⁵ Pho ya isepelisa bato, Pilata amba ya bakandolela Balaba. Amba toma batuluku babinde Yesu phimbo. Waa unva bée imobinda phimbo, amba mophe bée obokye bakye mobaka o ekulusu.

Batuluku baekye Yesu

¹⁶ Batuluku baesi yakyende na Yesu onte ya lophango la mokonzi Pilata, baesi ya bangana bée baso. ¹⁷ Pho ya imoekye, baesi ya molasa munkoto njwa mangola, baesi ya tonga na eboko ya milo, bamba ya molasa yango o moto. ¹⁸ Babuto imobeya hekuye: «Ena we e mokonzi njwa Bayuda!» ¹⁹ Babuto imobinda na munziye o moto, bamotowi matee, bakusami na mabongo o boo phe ndokolo bamokumbele. ²⁰ Waaunva bée imoekye, bamba ya mumanya munkoto njwa mangola, bamba kula ya molasa bitobu be. Sima, bamba tokolo ne o ibanda pho ya ikye mobaka o ekulusu.

Babakya Yesu o ekulusu

²¹ Moto monomo wa Sirene nkombo ye Simo, angu wa Alegizandele na Lufhusu, autaka o manzabi, amba ya lekana wamo. Batuluku bamba ya moengyisa obokye anyanya ekulusu ya Yesu.

²² Baesi yakye na Yesu o elele ekyebangye bée Gologota, kyelukye iwo obokye «Elele ya Engyengyele.» ²³ Bamba ya mophe maleku ba maangyinya na muno mobangye bée mile; kasi Yesu taikaka manywa. ²⁴ Bofele batuluku bamba ya mobaka o ekulusu. Bamba ya maa mbese pho ya ikaba bitobu ba Yesu. ²⁵ Yabaka ngonga ya ibuwa eya mumbengu waamobaka bée o ekulusu. ²⁶ O njwana ibaya owackomaka bée ewelele ye, bakomaka obokye: «Mokonzi njwa Bayuda.» ²⁷ Batuluku baesi ya baka na baihi babale o ekulusu phenephe na Yesu: Ona o boloo, o moyoko o bowee phe. [²⁸ Yango mena wakokiyisami bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Bamoangyinye o mobombo njwa baihi.»] ²⁹ Bato baabaka balekane wamo babuto imotola, banyingye nzoto hekuye: «Ee! Iwe owa woko obokye wamobukola Tempelo, wamoetonga na nkolo iyato!» ³⁰ Ka omibikya, uta o ekulusu!» ³¹ Nde bomo na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba Mibeko baekyekye Yesu. Bawoonoko onte ya bée hekuye: «Abikyaka bato basuu kasi yo mampenza taakokye imibikya!» ³² Bo ali Masiya, Mokonzi njwa Isalaye, aute unwanwa eye o ekulusu pho towene, tombe anola!» Na baihi

babale babakaka bée o ekulusu phenephe na Yesu bamotolaka nde me.

Iwaa sa Yesu

³³ Waakoma bunya imoto, enzombi esi ya ziba mokyisi muso tee nono wa ngonga eya iyato eya nkokolo. ³⁴ Waakoma ngonga ya iyato, Yesu aesi ya anwana na bokusi yokye: «Eloi, Eloi lama sabakatani?» Kyelukye iwo obokye: «Nwaphongo wa nga, Nwaphongo wa nga pho ya'ye onde?» ³⁵ Bato basuu baabaka wamo bamookyi, bamba ya wo hekuye: «Okyemela, kabangye moimosi Eliya!» ³⁶ Monomo na baabaka wamo amba ya kyilingana, akye nyinya inyuka o maleku ma ngaa, asikangyi o songye ya mungbalango, aesi ya phe Yesu pho anywe. Amba ya wo yokye: «Ziya tokyekye bo Eliya aesi ya mouya o ekulusu!» ³⁷ Kasi Yesu amba ya anwana njwangye mokusi nono waakata yo motema.

³⁸ Etobu enene eyalengyekye bée o Tempelo yakakwaka na mibale, uta o ikolo nono o se. ³⁹ Mokonzi njwa batuluku owa temekye o boo pha Yesu awenekye boowe yo, yokye: «Nde phele, moto oyo abakya Nwana wa Nwaphongo.» ⁴⁰ Babasi basuu baabaka na bée wamo, babaka bakyekye na itakye. Onte ya bée yabaka Maliya owa Magadala, na ndo ye Maliya, nyango wa Zake eya munzenga na Zoze na Salome. ⁴¹ Babasi baabana, babaka babengye Yesu, babaka bamokyelele waaaba yo o manyete ma Galileya. Yabaka na babasi basuu baikye omo, baatambulaka na Yesu nzela yonoyo o Yelusaleme.

Ikundama sa Yesu

⁴² Waakomaka nkokolo, imbele siilengyele bée mokolo njwa Sabata. ⁴³ Zozefu wa Alimataya amba yaa. Abaka moto wa ngambo onte ya bananga baanene ba Bayuda, ne abaka kaziya iyaa sa bokonzi pha Nwaphongo. Amba yakye na boitalakye bosoo oka Pilata ikye onga ebembe ya Yesu. ⁴⁴ Pilata amba ya kamwa na iyoka obokye Yesu aambo waa. Aesi ya banga mokonzi njwa batuluku owa baka wamo pho ya imotuna bo Yesu ambo waa elinga. ⁴⁵ Waamoimola mokonzi njwa batuluku obokye Yesu ambo waa, Pilata amba ya phe Zozefu nzela ya ikye kpa ebembe ya Yesu. ⁴⁶ Zozefu aesi ya omba imputa siilaa, aesi ya uya ebembe ya Yesu o ekulusu, aezingyi na ena etobu, amba kye enyosa o ilita saa imaka bée o mabanga. Sima, amba uka ibanga siinene pho ya iziba munoko njwa mooto. ⁴⁷ Maliya ma Magadala na ndo ye Maliya, nyango wa Zoze, babaka bakyekye elele ekye kunde bée Yesu.

16

Yesu akundoo

¹ Uḡwanḡwa eye mokolo ḡwa Sabata moesi ya unva. Maliya ma Magadala, na ndo ye nyango wa Zake na Salome baesi yakye omba mauta ma solo elaa obokye bakye maololo ebembe ya Yesu. ² Waamumbengu ḡwa mokolo ḡwa sima ya Sabata, waatokolo munyela, baesi yakye o mooto. ³ Bawonoko bekye: «Moto owalomanyisa ibanga o munoko ḡwa mooto nza?» ⁴ Waavaka beke miyo omo, baesi ya wene obokye bambo manya ibanga me imbale. Ibanga me sabaka sinene. ⁵ Bamba ya nyolo o mooto. Baesi ya wene munzenga monomo omo azasi bi boloo o moto, alati etobu eetane. Babasi me bawenekye inganga siikye. ⁶ Kasi aesi ya wo na beke yokye: «Beke sa ila. Naebe obokye beke kolukye Yesu wa Nazalete, owabakaka beke o ekulusu. Aambo kundwa. Wawa tali! Kyeka elele eya molangyaka be. ⁷ Emba beke baso kyende, kye longolo Petelo na baekosi baayoko obokye Yesu akye baziya o Galileya. Beke bamokye mowene omo, booo balongosi yo.» ⁸ Babasi me baesi ya tokolo, bamani o mooto, bakyinga mambangu, pho ya sina inganga, batekyenelekye pho malondo maunvaka na be. Tebaikaka imola nono moto monomo, pho bailaka.

Yesu atokolesi Maliya ma Magadala

[⁹ Waakundwa Yesu na moyelo ḡwa sima ya mokolo ḡwaa Sabata, atataka itokolele Maliya ma Magadala, owamanyaka yo maloko mabe sambo. ¹⁰ Maliya amba kye imola simo me oka baekosi ba Yesu. Akye bazwa balele na ngongo. ¹¹ Kasi waaoka beke obokye Yesu ali na bomoo, Maliya amoweni, tebaikaka anola.

Yesu atokolesi baekosi babale

¹² Sima Yesu akulaka tokolele baekosi babale o nzela ekyekye beke o manzabi. Amibuyaka ndengye esuu. ¹³ Baekosi me bamba ya bomela, bakye imola bebi na beke bo wawenekye beke na Yesu. Kasi beke tebaikaka na anola.

Yesu atokolesi baekosi iko mbuka monomo

¹⁴ Sima ya iso, Yesu akulaka tokolele baekosi iko mbuka monomo, baabaka baze. Amba ya baoya yokye: «Beke toli na ianola, kombe ikyela na ziko baayakaka ya eimola obokye banveni na miyo obokye nali na bomoo.» ¹⁵ Emba amba ya batoma, yokye: «Beke baso, kyende o mokyisi munsu, okyemimola bato baso Simo Elaa. ¹⁶ Bo moto aanosi Simo Elaa me, bo abatisami, amobika.

Ka bo moto taanosi Simo Elaa, amosambisama. ¹⁷ Baanosi me bamokyela bilekyesako bibi: Bamowiinya maloko mabe na nkombo ya nga, bamowoo noko insuu itiebe bato; ¹⁸ bo baakye manzoo, na bo banywe zwe sibome, etebaokye bolosi, etebawe; bamotandela bato ba malosi mafoko, bato me bamobika.»

Yesu abutoo o ikolo

¹⁹ Waaunva Nkolo Yesu iwo na beke boho, abuto o ikolo. Akye zala o elele ya ngambo o boloo pha Nwaphongo. ²⁰ Bobele, baekosi baesi ya kyemimola Simo Elaa me mboka eso. Nkolo abaka kabasungye o etoma ya be, akyelaka bilekyesako biikye o nzela ya beke pho ya iphe maloba ma beke mwiya.]

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Luka Maphoo ma etatele

Nde bowa kyela Matiye, Luka ne akula imola simo ye nde bowaimola Malako. Kasi bokyese phe na Malako boli obokye, banaa maphoo maikye mali nde maakoma Luka yo mampenza.

Luka yo moto owa imola na boikye Simo Elaa oka bato bate bali Bayuda. Yango mene onte ya nkanda iso ine ya Simo Elaa, njwaka Luka mowole mpenza bato ba noko iso, obokye baebe ntina ya Simo ya Yesu, emba bambe anola obokye ali Mobikye wa bato baso.

O Simo ya Luka tomozwa maphoo mama:

- Luka 1.1-4: Ntina ya munkanda mumu
- Luka 1.5-2.52: Ibotama sa Yoane Mobatise na sa Yesu na bonwana pha be
- Luka 3.1-20: Mosala njwa Yoane Mobatise
- Luka 3.21-4.13: Batisimo na imekama sa Yesu
- Luka 4.14-9.50: Mosala njwa Yesu o Galileya
- Luka 9.51-19.27: Yesu amani o Galileya, akye o Yelusaleme
- Luka 19.28-23.56: Poso ya Yesu eya suka o Yelusaleme
- Luka 24.1-53: Yesu akundoo, awenene na bato emba abaa o Ikolo

Ntina ya buku bobo

¹ Owa lozingo Teofile,

Bato baikye bameka ikoma na molongo simo ya maphoo maalekana o nte ya banga, ² bo waloumola baawenekye maphoo me na miyo uta o etatele, baabuto lol eye bato ba etoma ya ikyemimola Simo ya Nwaphongo. ³ Yango mena, na nga me, o sima ya ioka maphoo maso mawenekye bée na miyo mamana na bolaa tata o etatele, nasepesi iyekomela simo me na molongo, nwebi na nga owa ngambo Teofile. ⁴ Nakyele babona pho oebe obokye mateya maeteyaka bée mali maa phele.

Mwanze aimosi ibotama sa Yoane Mobatise

⁵ Waaba Elode mokonzi njwa manyete ma Yuda, yabaka nganga monomo wa Nwaphongo, nkombi ye Zakaliya abaka o ibota sa banganga ba Nwaphongo sa Abiya. Nwasi we Elizabeti abaka ne o bosoo pha nganga mokonzi Alona. ⁶ Bée

baso babale babaka bato balaa o miyo ma Nwaphongo, babaka bakumole na bolaa mibeko miso ma Nkolo. ⁷ Kasi tebaikaka baa na njwana pho Elizabeti taikaka baa kabote, na bée baso babale bakotwaka.

⁸ Mokolo monomo, yabaka ngala ya banganga ba ibota sa Abiya ya ikyela etoma, Zakaliya abaka kakyele etoma ye ya banganga o boo pha Nwaphongo.

⁹ Ikokana na mobeko njwa bonganga, mbese ya kaaka mi yo obokye anyolo o elele elekya bosantu ya Nkolo pho ya ikye tumba mpaka ya malasi. ¹⁰ Moluku njwa bato baso babaka babondele o nze imbele siitumbe bée mpaka ya malasi. ¹¹ Bobele anzulu monomo wa Nkolo amba ya motokolele, anzulu me aesi ya teme o boloo pha elele ekyetumbele bée Nwaphongo mpaka ya malasi. ¹² Waawene Zakaliya anzulu me, malondo maesi ya unva ne, abuto iwene boobo. ¹³ Kasi anzulu amba ya wo ne yokye: «Zakaliya, saila, pho Nwaphongo aokyi ibondesi sa we. Nwasi wa we Elizabeti amoebotela njwana wa lele, waamolaa nkombi Yoane. ¹⁴ Wamoba na nkyisa nzikye, na bato baikye bamoba na nkyisa pho ya ibotama se. ¹⁵ Pho amoba moto munene o boo pha Nkolo. Etaanywe na maleku naa ekpele eso eekyelanga. Amotonda na Bolobo Bosantu tata o ibuu sa nyango. ¹⁶ Amobuya bana baikye ba Isalayele oka Nkolo Nwaphongo wa be. ¹⁷ Amoya o boo pha Nwaphongo, na bolobo na na mwiya ndokolo moimosi Eliya, pho ya ibongya ba ango na bana ba be, na ibuya bato baa nzoto nkusi bato ba malondo malaa, pho ababongya pho ya iyamba Nkolo.»

¹⁸ Zakaliya amba ya tuna anzulu yokye: «Namoeba na ye obokye lowo me loli phele? Pho nga na njwasi wa nga tokotoo.» ¹⁹ Emba anzulu amba ya mubuyisa yokye: «Nga nali Gabilyele, oototeme o boo pha Nwaphongo. Antomi pho ya iyewole na iyeyimola simo elaa. ²⁰ Maphoo maeyimosi nga mamokyelama imbele saameka Nwaphongo. Kasi otoikeyi we anola, wamobutwa mbubu, ootokule wo tata lol nono mokolo me.»

²¹ Imbele me, bato babaka baziya Zakaliya o nze bakamwaka pho akokoko na boikye o motema njwa elele eelekya bosantu. ²² Watokolo yo, takokaka ikula bawole, abuto ibawole nde na bikyela pho abutwaka mbubu. Emba bato baso bamba eba obokye aweni lowo onte ya elele eelekya bosantu.

²³ Waauva Zakaliya nkolo ye ya etoma o ingambi siinene sa Nwaphongo, abuto oka ye. ²⁴ Sima ya njwana imbele, Elizabeti njwasi we aekami. Akyekye mibomba makombe matano, amiwolekya

yokye: ²⁵ «Kyeka lowo lokyesi Nkolo pho nga, pho amanyee soo o miyo ma bato.»

Mwanze aumosi ibotama sa Yesu

²⁶ Waakoma ibuu sa Elizabeti na makombe motoba, Nwaphongo aesi ya toma anzelu Gabileyele o mokyisi monomo muunene nwa Galileya, nkombo ya nwanjo Nazalet, ²⁷ oka ngondo monomo owamozala bolonga na lele monomo nkombo ye Zozefu, moto wa ibota sa mokonzi Davidi. Nkombo ya nwana ngondo me Maliya. ²⁸ Mwanze amba ya nyolo oka Maliya amba ya wo ne yokye: «Kumba! Nkolo Nwaphongo aeteye bolaa phe.» ²⁹ Waaoka Maliya maphoo maamana, malondo makyimaka ne, amba mituna ntina ya ikumba me.

³⁰ Emba anzelu amba ya wo ne yokye: «Saila, Maliya, pho ozwe ngolu o miyo na Nwaphongo. ³¹ Wamoekama, wamobota nwanja wa lele, waamolaa nkombo Yesu. ³² Amoba moto munene, baamobanga Nwana wa Owa Ikolo. Nkolo Nwaphongo aamophe eziye ya bokonzi pha nkoko ye Davidi. ³³ Amoba mokonzi pho ya bobele o ingambi sa Yakobo, bokonzi phe eteboofo na suka.» ³⁴ Maliya amba ya wo na anzelu yokye: «Lowo me lamokyelama ndengye'ye pho nga naino sianga na lele?» ³⁵ Mwanze amba ya mobuyisa yokye: «Boloobo Bosantu pha moeyutela, na mwiya nwa Owa Ikolo nwa moeziba na oomele ye, yango mena nwanja owamobota we amoba mosantu, bamobanga Nwana wa Nwaphongo. ³⁶ Kyeka na nwanja nyongo Elizabeti ne aekama, amobota nwanja wa lele na bokoto phe. Yo owa wokoo bee obokye tabote, ali lolu na ibuu sa makombe motoba, ³⁷ pho lowoo loolekye Nwaphongo teloli.» ³⁸ Emba Maliya amba ya wo yokye: «Nali nwanjasi wa etoma wa Nkolo. Maso makyelame mi nga bo wo we!» Nonoo wa moika anzelu.

Maliya akye kyeka Elizabeti

³⁹ Nde o sina imbele me, Maliya amba ya kye izele o mokyisi monomo mbale eya mangomba o manyete ma Yuda. ⁴⁰ Aesi ya kye nyolo o ingambi sa Zakaliya, aesi ya beya Elizabeti. ⁴¹ Wa oka Elizabeti ibeya sa Maliya, nwanja ooli o ibuu se anyinganaka, emba Elizabeti amba tonda na Boloobo Bosantu. ⁴² Amba ya wo na njesi mokusi yokye: «Opambolami ileka babasi baso, na nwanja ooli o ibuu sa we apambolami me!» ⁴³ Ndengye'ye nyango wa nkolo nwa nga aya nkyeka? ⁴⁴ Pho ookyi nga ibeya sa we, kyeka nwanja anyinga na nkyisa o ibuu sa nga. ⁴⁵ Nkyisa ili na owaanosi: Imowolesi bee pho ya Nkolo yamokyelama!»

Zembo sa Maliya

⁴⁶ Emba Maliya yokye: «Nakumole Nkolo na ndondo ya nga eso; ⁴⁷ na molimo nwa nga motondi na nkyisa pho ya Nwaphongo mobikye wa nga, ⁴⁸ pho akyekyi moombo we ootoli na ngambo. Phele tata lolu, bato baso bamumbanga moto wa esengo, ⁴⁹ pho Ekambambasi ankyelesi maphoo manene: Nkombo ye ebe esantu. ⁵⁰ Bolaa phe kabokyele oka bato baso bamoile o bayoo baso. ⁵¹ Akyesi misala ma ikamwa na mwiya nwa eboko ye, anyangosi bato baalolendo; ⁵² amanye bakonzi baakusi o biziye ba bokonzi ba be, atombi bato batebali na ngambo; ⁵³ baawe na nzala abatonze na ntoma, na baa ezwele, ababuye mafoko pha. ⁵⁴ Asungyi bato ba Isalayele, bato ba etoma be, na boumunyakye bolaa phe. ⁵⁵ Eli bo walakyelaka yo bankoko ba banga, Abalayama na bana bee pho ya bobele.» ⁵⁶ Maliya amba ikala na Elizabeti phenephe na makombe maato, bobele amba ya butwa oka be.

Ibotama sa Yoane

⁵⁷ Waakoka mokolo nwa Elizabeti nwa ibota, aesi ya bota nwanja wa lele. ⁵⁸ Babubaa ne na ibota sebaokyi ndengye eya mokyelala Nkolo bolaa, bee baso bamba kumba ne. ⁵⁹ Waakokya nwanja nkolo nwanja, bakye mobele. Balukaka imolaa nkombo ya ango, Zakaliya. ⁶⁰ Emba nyango amba ya wo yokye: «Phe! Nkombo ye yamoba Yoane.» ⁶¹ Bamba mobuyisa bekye: «Moto na monomo o ibota sa we tali na nkombo mena!» ⁶² Bamba tuna ango wa nwanja na filembo pho ya iyeba nkombo'ye ekokyi yo ilaa nwanja. ⁶³ Zakaliya amba ya onga nwanja ibaya wa ikoma, amba koma bobo: «Nkombo ye Yoane.» Emba bato baso bamba kanwa. ⁶⁴ Mina wamo munoko na lole le loingo, abuto iwoo, abuto ikumbela Nwaphongo. ⁶⁵ Emba babubaa ne babuto ilaa. Na o mangomba maso ma manyete ma Yuda babaka bawo nde maphoo me. ⁶⁶ Bato baso baa okaka maphoo me bamabanzaka o mandondo ma be, bekye: «Nwanja oyo amuna ba nza?» Pho nde phele mwiya nwa Nkolo nwanja nwa.

Zembo sa Zakaliya

⁶⁷ Bobele Zakaliya, ango wa nwanja, atondaka na Boloobo Bosantu, amba tata isakola bobo:

⁶⁸ «Nkolo apambolame, Nwaphongo wa Isalaye, pho aesi ya kyeka bato be, abamanye o boombo.

⁶⁹ Alotokolesi kamba Mobikye, o ibota sa Davidi, moto we wa etoma.

⁷⁰ Nde bo wawoko yo kalakala na noko ya baimosi be basantu:

⁷¹ Ibikyi siilomanya o maboko ma banguna ba banga na o maboko ma bato baso baloine.

⁷² Aweninya bolaa phe oka bankoko ba banga,

aumunye sangola ye esantu.

⁷³ Pho Nwaphongo alakyelaka nkoko wa banga Abalayama,

⁷⁴ ilobololo o maboko ma banguna pho tomokyelele saba na boilakye,

⁷⁵ onte ya bosantu na bosembo o miyo me nkolo iso ya bomoo pha banga.

⁷⁶ Ka we, nwana oomokye, wamoba moimosi wa Owa ikolo,

pho wamotambula o boo pha Nkolo pho ya ibongya manzela me,

⁷⁷ pho ya iteya bato be obokye kaye iya babikya

na ilimbisa masumu ma be.

⁷⁸ Eli lowoo la bolaa boikye pha Nwaphongo wa banga.

Pho ya bolaa me, moo motokosi o ikolo moesi ya lokyeka.

⁷⁹ Motokolesi bato baali o enzombi ya iwaa,

pho ya ikamba matambe ma banga o nzela ya bose.»

Bolengye pha Yoane Mobatise

⁸⁰ Nwana akolaka na nzoto, akutaka na o molimo. Abaka kabe o mabokye tee nono waakokaka mokolo nwe nwa imiweninya oka bato ba Isalaye.

2

Ibotama sa Yesu

¹ Imbele me, mokonzi Kaisala Ogisito ambyaka mofeko nwa itanga bato baso ba ekolo ya Loma. ² Itanga sa bato saa ntufo sasina sakyelamaka imbele sabaka Kilinus moangyesi wa Siri. ³ Bato baso bakyeke komisa mankombo, moto na moto o mokyisi nwe.

⁴ Zozefu ne amba ya mana o Nazarete o manyete ma Galileya, amba ya kye o Beteleme omanyete ma Yuda, waa botaka be mokonzi Davidi. Pho yo Zozefu abaka moto wa bosoo Davidi. ⁵ Akyendekye komisa nkombo yo na nwasi we Maliya, owaabaka na ibuu. ⁶ Nzuka imbele saba be o Beteleme, mokolo nwe nwa ibota njwakokaka. ⁷ Amba ya bota nwana wa lele, nwana we awa oboo. Aesi ya mozinga na bitato, amba ya molangya o kyese

ekyelangyisa be manyama ntoma ya iza, pho tebaikaka zwa elele ya ilala o ingambi siilasa be babutu.

Mwanze monomo atokolesi babanze ba mampate

⁸ O manyete me, babanze ba mampate babaka balale o manzabi pho ya ibatela mampate ma be. ⁹ Mwanze wa Nkolo monomo amba ya batokolele, nkyemo ya Nkolo yamba ya bangyengyele, emba bailaka na boikye. ¹⁰ Mwanze amba ya wo na be yoke: «Be saila, pho naesi ya iemola simo elaa, eya mosepelisa bato baso: ¹¹ O mokolo nwa lololo eye, o mokyisi munene nwa Davidi, baebotesi Mobikye ooli Masiya, Nkolo. ¹² Kyeka bilembetele baamoeba na be: Wamokye wene nwana oo mokyiky bamozingyi na bitato, alangyi o kyese ekyelangyisa be manyama ntoma ya iza.»

¹³ Mbala yonyo banze basuu baikye bamba ya angana na anzulu owa boo. Babaka bakumbele Nwaphongo bobo: ¹⁴ «Le nkyemo ya Nwaphongo iwenene o ikolo, bose bofe wawa o se oka bato baazingye yo!»

Babanze ba mampate bakye o Beteleme

¹⁵ Waabutwa banze o ikolo, babanze ba mampate bamba ya woono onte ya be, bekye: «Tokyende tee nono o Beteleme, tokye wene lowo lokyelami omo, loloumosi Nkolo Nwaphongo.» ¹⁶ Bamba yakye omo izele, baesi ya kye wene Maliya na Zozefu na nwana o mokyiky alangyi o kyese ekyelangyisa be manyama ntoma ya iza. ¹⁷ Waamowene be, bamba imola iso ya bawolekye be pho ya nwana. ¹⁸ Emba bato baso babaokaka bakanjwaka na maphoo maabaka babanze ba mampate bawo. ¹⁹ Kasi Maliya abanzaka maphoo maso mamana o ndondo ye ambaka baa kamaumunya. ²⁰ Bobele babanze ba mampate bamba ya butwa. Bakumbelaka bonene pha Nwaphongo, bamokumisaka pho ya maphoo maso maaokaka be na maawenekye be, pho maso malekanaka nde bowabaimolaka anzulu.

Bakye bele Yesu

²¹ Waakoka nkolo njwambi sima ya ibotama sa nwana, imbele sa imobele sakokaka, baamba ya molaa nkombo ya Yesu, nkombo eyawoko anzulu phanza nyango saboekamakye.

Maliya na Zozefu bakye teya Yesu o Tempelo

²² Bobele, waakoka mokolo nwa ikye manya sokoto bokowo mofeko nwa Mose, Maliya na Zozefu bamba yakye na nwana o Yelusaleme pho bakye moteya Nkolo.

²³ Phō yakomama o Mobeke n̄wa Nkolo bōbō: «Iwana muso ooboti b̄ee wa lele wa obo, kabe wa Nkolo.» ²⁴ Maliya na Zozefu bamba ya ambya na b̄ee ibonza bokoongye Mobeke n̄wa Nkolo: Mankoto n̄wenya mabale maa ngonda naa bana babale ba mankoto n̄wenya maa lombo.

Simeyo akumosi Nwaphongo pho ya Yesu

²⁵ Nzuka o Yelusaleme moto monomo abaka omo, nkombo ye Simeyo. Abaka moto wa bosome, abaka kakumole na Nwaphongo, ambaka ba kaziya mokolo n̄wa moyamanya Nwaphongo Isalaye ngongo. Bolobo Bosantu phabaka ne. ²⁶ Bolobo Bosantu pha moimolaka obokye etawee bo naino taweni Masiya owamoto Nkolo. ²⁷ Emba Simeyo akambemi na Bolobo, amba yakye o ingambi siinene sa losambo. O imbele me, baboti ba n̄wana Yesu bamba ya ne pho ya ikye kyela bokoongye mobeke pho ye. ²⁸ Simeyo amokpe o maboko me, amba ya phe Nwaphongo melesi yokye:

²⁹ «Uḡwan̄wa eye, Nkolo, okokye mbunu ya we;

okokyi ile moombo n̄wa we awe bose.

³⁰ Phō miyo ma nga maweni ibikyi sa we,

³¹ saabongye we pho ya bato baso:

³² Ibikyi me sili moo n̄waamungyengyele bapakano;

n̄wamophe nkyemo oka bato ba we Isalaye.»

Mapho maawoko Simeyo pho ya Yesu

³³ An̄go na nyango wa Yesu bakanwaka na ikyimowale be. ³⁴ Simeyo amba bapambola, aesi ya wo na Maliya, nyango wa Yesu yokye: «Pho ya n̄wana wa we, bato baikye o Isalaye, bana bamokaa baayoko bamoteme. Amoba elembo ya Nwaphongo, kasi bato bamole. ³⁵ Emba maumunya maabombama o mandondo ma bato mamowenene o phaa. Na we, Maliya, bolosi phamoetubinya ndokolo mumphata.»

Ana, moimosi owa n̄wanwasi

³⁶ Yabaka na moimosi monomo wa n̄wanwasi, nkombo ye Ana, n̄wana wa Fanuele, wa ibota sa Asele. Yo akotwaka na bokusi. B̄ee na lele we bazala bolonga nde mbula sambo, ³⁷ bobele aesi ya ikala bozengye. Abaka na mambula mako n̄wambi mbuka mane. Ana abaka nkolo iso o ingambi sa losambo ikyelele Nwaphongo na moo na mokolo, na imiima ntoma na ná ibondele. ³⁸ Nde o sina imbele me, abuto iphe Nwaphongo melesi. Abuto iwo pho ya n̄wana na bato baso babaka baziya obokye Nwaphongo aikole Yelusaleme.

Ibutwa o Nazalet

³⁹ Waunva baboti ba Yesu ikyela ya ongaka Mobeke n̄wa Nkolo, bamba ya butwa na n̄wana o manyete ma Galileya, o mokyisi n̄wa b̄ee Nazalet. ⁴⁰ Nwana akolaka, azwaka bokusi. Atondaka na zebi, na bolaa pha Nwaphongo phabaka mi yo.

Yesu na mbula iko mbuka ibale akye o Tempelo

⁴¹ Mbula na mbula baboti ba Yesu babaka bakyende o Yelusaleme pho ya eyenga ya Ilekana. ⁴² Waakokya Yesu na mambula iko mbuka mabale, baboti b̄ee bakyekye ne bo owameele b̄ee ikyela pho ya eyenga. ⁴³ Waunva eyenga, baesi ya butwa. Kasi Yesu aikalaka o Yelusaleme, baboti b̄ee saeba. ⁴⁴ Baumunyaka obokye ali na bebi na b̄ee baa imbanga, bamba kyela nzanga mofimba ya nzela b̄ee sata-moluka. Sima, bamba ya kye moluka oka banaa nyango na oka baebaa na be. ⁴⁵ Kasi waaba b̄ee samozwa, baesi ya butwa o Yelusaleme ikyemimoluka. ⁴⁶ Sima ya nkolo iyato, baesi yakye mozwa o Tempelo azasi onte ya bateye ba mibeke, kabaokye kambe na batuna mituna. ⁴⁷ Bato baso babaka bamookye bakamwaka na malondo me na ná biyano be. ⁴⁸ Waamowene be, bakamwaka na boikye, emba nyango amba ya wo ne yokye: «Iwana wa nga, olokyesi babona pho ya'ye? Kyeka nga na ongo tobakyi na ntema o ikolo pho ya ikyemiluka.» ⁴⁹ Amba ya babuyisa yokye: «Be kondukye pho ya'ye? Toebe obokye nasengyesi iba o ingambi sa Tata?» ⁵⁰ Kasi b̄ee tebaikaka sosolo yabawolekye yo. ⁵¹ Bobele Yesu amba ya butwa na b̄ee o Nazalet. Abaka kabatosa. Nyango abanzaka mapho masoo mamana o ndondo ye. ⁵² Emba Yesu abaka kakole na zebi na ná nzoto, awenenekye moto molaa o miyo ma Nwaphongo na oka bato.

3

Mateya ma Yoane Mobatise

¹ O mbula ya iko mbuka itano ya bokonzi pha Tibeles Sezale, Poso Pilata abaka moangyesi n̄wa Yuda. Elode abaka mokonzi n̄wa Galileya, n̄wana nyango Philipe abaka mokonzi n̄wa Itule na Talakonite, Lizania abaka mokonzi n̄wa Abilene. ² Ana na Kaifa babaka banganga banene ba Nwaphongo. Imbele me Yoane n̄wana wa Zakaliya, aesi ya imola Simo ya Nwaphongo o bokye. ³ Yoane abuto ikyemitambula nkyisi iso iili o mokukulu n̄wa ebale ya Yaladene. Abaka kakyemiwo na bato yokye: «Bongya mandondo ma b̄ee, obatisame. Emba Nwaphongo amoe- limbisa masumu ma b̄ee.» ⁴ Ndegye

mena, Yoane akokya maphoo maakoma moimosi Isaya o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto monomo kanwane o bokye:

Bongya nzela ya Nkolo!

Omoteyisa nsonga!

⁵ Mangongo maso bamakya, mangomba na makosi maso bamawalole. Mangbongbo maso bamaelole; mabela mali o nzela bamakya.

⁶ Emba bato baso baamba wene bokobikya Nwaphongo bato.»

⁷ Bato baikyeba babaka baye oka Yoane pho ababatisa. Yoane abaka kawo na beeb obokye: «Bee bosoo imele; oephe malondo ma ilota yoo ya Nwaphongo ekyeye nza? ⁸ Kyela maphoo ma wenyina obokye obongye mofesi. Le imiwole obokye: «Ekpele yonyo etelokyele pho Abalayama ali nkoko wa banga.» Nawo na beeb ngakye Nwaphongo akokyi ibuya mafanga mama bana ba Abalayama. ⁹ Bambo bongya ikoko pho ya itena nkanga ya nzete. Nwete munsu mootemoobote mbuma indaa, baamokpete, baamovaka o njwenya.»

¹⁰ Bato bamba motuna bekye: «Emba tokyele bo?» ¹¹ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Oli na bitobu bibale ba ikolo, aphe yonyo na ooli pha. Oli na ntoma ya iza, akabele ootoli na ntoma.» ¹² Baphutise ba mputi bakaka na beeb oka Yoane pho ababatisa. Bamba ya motuna bekye: «Moteye, tokyele bo?» ¹³ Yoane amba ya babuyisa yokye: «Phutisa mputi nde bo owaetoma be.» ¹⁴ Batulukula bamba ya motuna na beeb bekye: «Ka banga tokyele bo?» Yoane amba ya wo na beeb yokye: «Bee sanyokolo moto, sabololo moto baphalanga, sakatela moto lowo, bika nde na iphuta sa beeb.»

¹⁵ Bato baso babaka bakyele maumunya na ilemela obokye emba Yoane teli nde yo Masiya. ¹⁶ Yoane amba ya babuyisela beeb baso yokye: «Nga naebatisa nde na maa, kasi ookoye andekyi na mwiya; sikokyi na iingola nsimbi ya bikoto be. Yo amoebatisa na Bolobo Bosantu na na njwenya. ¹⁷ Aphisi enyengyele o mafoko pho ya inyengyele nkata ya angana na mbuma. Amobomba mbuma o bompemde kasi amotumba nkata o njwenya motemozime.» ¹⁸ Yoane akulaka na teya bato maphoo masuu maiikye, abaka kabaimole na Simo Elaa.

Elode Atipasi aakye Yoane o boloko

¹⁹ Yoane aoyaka Elode mokonzi njwa Galileya pho alongaka Elodiade, njwasi wa mwana nyango; na pho akulaka nakyela maphoo mafu maiike. ²⁰ Emba Elode akulaka kyela lowo losuu loobe; laa inyosa Yoane o boloko.

Ibatisama sa Yesu

²¹ Waaunva Yoane ibatisa bato baso, aesi ya batisa na Yesu. Waaaba Yesu kabondele, ikolo siesi ya zibwa. ²² Bolobo Bosantu boesi ya moutela ndokolo inkoto njwenya, njwesi monomo mouti o ikolo mooka obokye: «Oli Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikyeba pho ye.»

²³⁻³⁸ Yesu abaka na manbula phenephe na mako maato wa tata yo etoma ye. Bato batataka iumunya obokye ali njwana wa Zozefu.

Zozefu abaka njwana wa Eliya, Eliya njwana wa Matati, Matati njwana wa Lewi, Lewi njwana wa Melekyi, Melekyi njwana wa Yanayi, Yanayi njwana wa Zozefu, Zozefu njwana wa Matatiasi, Matatiasi njwana wa Amosi, Amosi njwana wa Nauma, Nauma njwana wa Esili, Esili njwana wa Nagayi, Nagayi njwana wa Maati, Maati njwana wa Matatiasi, Matatiasi njwana wa Semeyi, Semeyi njwana wa Yozeki, Yozeki njwana wa Yoda, Yoda njwana wa Yoanane, Yoanane njwana wa Leza, Leza njwana wa Zolobabele, Zolobabele njwana wa Salatiyele, Salatiyele njwana wa Neli, Neli njwana wa Melekyi, Melekyi njwana wa Toli, Toli njwana wa Kosama, Kosama njwana wa Elemadama, Elemadama njwana wa Ele, Ele njwana wa Yesu, Yesu njwana wa Elezele, Elezele njwana wa Yolima, Yolima njwana wa Matati, Matati njwana wa Lewi, Lewi njwana wa Simeyona, Simeyona njwana wa Yuda, Yuda njwana wa Zozefu, Zozefu njwana wa Yowama, Yowama njwana wa Eliyakimi, Eliyakimi njwana wa Meleya, Meleya njwana wa Mena, Mena njwana wa Matata, Matata njwana wa Nata, Nata njwana wa Davidi, Davidi njwana wa Yese, Yese njwana wa Yebeeni, Yebeeni njwana wa Boaze, Boaze njwana wa Sala, Sala njwana wa Nasoni, Nasoni njwana wa Aminadaba, Aminadaba njwana wa Alani, Alani njwana wa Eselona, Eselona njwana wa Pelesi,

Pelesi njwana wa Yuda,
 Yuda njwana wa Yakobo,
 Yakobo njwana wa Izaka,
 Izaka njwana wa Abalayama,
 Abalayama njwana wa Tela,
 Tela njwana wa Nawolo,
 Nawolo njwana wa Seluga,
 Seluga njwana wa Leyu,
 Leyu njwana wa Peloga,
 Peloga njwana wa Ebele,
 Ebele njwana wa Sela,
 Sela njwana wa Kainama,
 Kainama njwana wa Alapakasada,
 Alapakasada njwana wa Sema,
 Sema njwana wa Nowa,
 Nowa njwana wa Lameke,
 Lameke njwana wa Metusela,
 Metusela njwana wa Enoka,
 Enoka njwana wa Yaleda,
 Yaleda njwana wa Malele,
 Malele njwana wa Kename,
 Kaname njwana wa Esini,
 Esini njwana wa Seti,
 Seti njwana wa Adamu,
 Adamu njwana wa Nwaphongo.

4

Zabulu amekyi Yesu

¹ Yesu atondi na Bolobo Bosantu, amani o ebale ya Yaladene, Bolobo amba ya mokamba o bokye. ² Omo, Zabulu aesi yamumeka nkolo makoo mane. Nkolo iso miina, Yesu taikaka zaa, sima me amba yaoka nzala. ³ Zabulu amba ya wo ne yokye: «Bo oli Nwana wa Nwaphongo, wo na ibanga sisi sicutwe mapa.» ⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: “Moto etabikye nde na mapa.”»

⁵ Emba Zabulu amba yakyende ne o elele yonoyo ya ikolo, amba ya moteya nkyisi iso ili o mokyisi. ⁶ Amba ya wo ne yokye: «Namoephe bokonzi na ngambo ya nkyisi iso mina pho baimphe, nakokyi iphe na moto owa ozingyi nga. ⁷ Ka bo onkusamesi, iso miina yamotwa ya we.» ⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: “Wamokusamela nde Nkolo, Nwaphongo wa we, wamosambela nde yo.”»

⁹ Zabulu ambakula yakyende ne o Yelusaleme, akye moteye o songye ya Tempelo, amba ya wo ne yokye: «Boli Nwana wa Nwaphongo, omikumbe o se; ¹⁰ pho buku pha Nwaphongo bowo bobo: “Nwaphongo amotoma banze bée obokye baya ebanza. ¹¹ Na obokye bamoetamba na maboko pho ekolo ya we sa zuma o ibanga.”» ¹² Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Buku pha Nwaphongo bowo bobo: “Sameka Nkolo, Nwaphongo wa

we.”» ¹³ Waunva Zabulu imeka Yesu, amba ya moika akye tee nono o imbele sisuu saamozwana be.

Yesu atati etoma ye o Galileya

¹⁴ Bobele Yesu, na mwiya nwa Bolobo, amba ya butwa o Galileya. Ngambo ye ya tambulaka o nkyisi iso ya manyete ma Galileya. ¹⁵ Abaka kakyemiteya o mangambi ma makyita, bato baso basambaka mateya me.

Bato ba Nazalate bale ianola Yesu

¹⁶ Yesu akyendekye o Nazalate mokyisi nwa kolaka yo. Mokolo nwa Sabata, amba ya nyolo o ingambi ma makyita bowamelekye yo. Amba ya teme pho ya itanga buku pha Nwaphongo. ¹⁷ Bamba ya mophe mokanda nwa moimosi Isaya. Amoingosi, aesi yakye zwa elele eyakoma bée obokye:

¹⁸ «Bolobo pha Nkolo boli mi nga. Anzosi pho ya iya imola babola Simo Elaa. Antomi pho ya iya iimola bato baa boloko obokye baabakondola, na baapholo miyo obokye bamokula wene, na pho ya iyabikya bato baa minyoko, ¹⁹ pho ya iya imola bato mbula eyamoweninya Nkolo ngolu ye.»

²⁰ Emba Yesu amba ya ziba buku abobuyise moto wa etoma o ingambi sa makyita, bato baso babuto imolembetela. ²¹ Bobele Yesu amba ya wo na bée yokye: «Maphoo maatangyi nga mama makokyi- isami lol pho ya bée baanzokye.»

²² Bée baso basepeleka na Yesu bamba na kamwa na maphoo malaa maawoko yo. Bekye: «Eye nga njwana wa Zozefu!»

²³ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Naebi obokye bée wa munkpela ete ekye wo obokye: “Munganga, omibikya we mampenza.” Wamokula wo na nga na obokye: “Tooka iso yaakyela we o Kapalanauma, oikyele bomo na wawa o mokyisi nwa we.”» ²⁴ Yesu ambakula wo na bée yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye: Moimosi tefamoanole o mokyisi nwe.

²⁵ Nakule bakya ngakye: O imbele saka moimosi Eliya, mazengye mafaka maikye o Isalayele. Waaba imbele me mambula sa nwo mbula iyato na makombe motoba, zilo sikusi sakyindaka mokyisi munsu. ²⁶ Kasi Nwaphongo taika toma Eliya nono oka monomo na mazengye mana. Kasi amotoma nde oka bozengye bonobo phaabaka o Salepeta mokyisi nwa manyete ma Sidona. ²⁷ Na wa imbele saka moimosi Elize, bato baikye ba maba babaka o Isalayele. Na monomo na bée taikaka bika. Kasi yabikaka nde Namana moto wa Siri.»

²⁸ Waoka bato baso baabaka o ingambi sa makyita maphoo me, bée baso

baokyelaka Yesu yoo. ²⁹ Bamba ya teme baesi ya tokolo na Yesu o ebonga. Bamba ya kyende ne o ikolo sa ngomba eya tonga bée mokyisi pho bamuukye o se. ³⁰ Kasi Yesu amba ya bolongana onte ya bée nono wakyende yo.

Yesu abikye moto ooli na bolobō bofe

³¹ Bofele Yesu amba ya kyende o Kapalanauma, mokyisi nwa manyete ma Galileya. Abaka kateya bato nkolo iso ya Sabata. ³² Bato bakamwaka na moteyesi nwe pho abaka kawo na bokonzi bosō. ³³ O ingambi sa makyita, moto monomo abaka na bolobō bofe. Amba ya butwa iyanwana na bokusi yokye: ³⁴ «Aa Yesu wa Nazalete, kolukye ilokyela bo? Oesi nde iya lounva? Naeyebe, iwe oli Mosantu owa toma Nwaphongo.» ³⁵ Yesu amba ya phaphala na bolobō bofe me amba wo na phango yokye: «Zala bose! Eemba na tokolo onte ya moto oyo.» Bolobō bofe me phaamba ya vaka moto me o se o boo pha bato baso, botokosi saika mokyela na bofe. ³⁶ Bato baso bakamwaka na boikye, bamba mituna onte ya bée bekye: «Maphoo ma moto oyo mali ya bo'ye? Kawo na bokonzi na malobō mabe obokye matokolo, maambe na tokolo.» ³⁷ Emba ngambo ya Yesu ya tambulaka o nkyisi iso.

Yesu abikye bato baikye ba malosi

³⁸ Yesu amba ya tokolo o ingambi sa makyita, amba ya kye nyolo o ingambi sa Simo. Bokyilo pha Simo owa nwanwasi abaka na mowewe moikye, bamba onga na Yesu obokye amobikya. ³⁹ Yesu amba ya mikpakya mi yo, na njwesi mokusi amba phaphala na mowewe nono waamana njwango, mina wamo aesi ya njwa, abuto ibakyelela. ⁴⁰ Waatate inda bunya, bato baso baabaka na bato ba malosi ndengye na ndengye bamba ya na bée ooli Yesu. Amba ya tandela monomo na monomo mafoko, amba babikya. ⁴¹ Malobō mabe maatokoloko onte ya bato baayoko ba malosi maanwanaka obokye: «Oli Nwana wa Nwaphongo!» Kasi Yesu amba phaphala na mango, amakatelaka obokye me sa woo, pho me maefaka obokye yo ali Masiya.

Yesu akye imola Simo Elaa o Yuda

⁴² Waaye bunya Yesu aesi ya mana o Kapalanauma, aesi ya kyende o elele yonoyo ya bose. Bato baikye babuto imoluka. Waamozwa be, bamba mozimba obokye yo salekana. ⁴³ Kasi Yesu amba wo na bée yokye: «Nasengyesi iimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo o nkyisi iiyoko me. Pho Nwaphongo antoma nde pho ya bomo.» ⁴⁴ Amba ya kyemiteya o mangambi ma makyita maso mali o Yuda.

5

Yesu abangyi baekosi bée baa o boo

¹ Mokolo monomo, Yesu abaka o mokukulu njwa maa maanene ma Genezalete, bato baikye bamba ya izele oli yo pho ya iya oka ilofo sa Nwaphongo. ² Yesu aesi ya wene mato mabale o mokukulu njwa maa maanene. Mato me ya maikaka baosi bautaka o maa pho ya akunyola mandendi ma be. ³ Yesu amba ya baa ovato bonobo, yabaka phaka Simo. Amba wo na Simo obokye tangola vato njwana itakye na mokukulu. Yesu amba ya zala o vato abuto iteya bato.

⁴ Waaunva yo iteya, amba wo na Simo yokye: «Susinya vato o bodiko, emba iwe na bebi na we, ovakye mandendi pho obome swe.» ⁵ Simo amba ya mobuyisa yokye: «Moteye, toosi mokolo mobimba toloikiyi boma na ekpele. Ka pho we oniwō babona, na movaka mandendi o maa.»

⁶ Bamba ya vaka mandendi o maa, bamba zwa swe boikye. Mandendi ma bée matataka naikakwa. ⁷ Bamba ya banga bebi na bée babaka o vato boyoko obokye bayabasunga. Bebi na bée bamba yaa. Bamba tonza mato maso mabale na swe. Mato me malukaka na izinda. ⁸ Wawe ne Simo Petelo babona, amba kaa na mafongo o boo pha Yesu yokye: «Nkolo, mana phenephe na nga, pho nali moto wa masumu.»

⁹ Pho ebe yo ebe bebi ne baokaka boobo, pho ya boikye pha swe yaa bomaka be. ¹⁰ Zake na Yoane, bana ba Zebede, bebi na Simo bayakaka ya basunga bawenekye na bée boobo. Kasi Yesu amba ya wo na Simo yokye: «Sa ila! Banda lolo otokule ba moosi wa swe, wamobutwa molukyi wa bato.» ¹¹ Emba bamba komya mato o mokukulu, baesi ya ika iso nono waa benga bée Yesu.

Yesu abikye moto ooli na bolosi pha maba

¹² Waaba Yesu o mokyisi monomo, moto monomo abaka na bolosi pha maba amba ya ooli yo. Wa wene yo Yesu, aesi ya kusama o boo phe, boo nono o se, amba nyingonela ne yokye: «Nkolo! Bo ozingyi okokyi imbikya.» ¹³ Yesu amba ya tanda efoko, amba mokuma, amba wo ne yokye: «Naanosi, bika.» Nde mina wamo, maba mamani. ¹⁴ Yesu amba yawo ne yokye: «Saika imola na moto monomo lowo lolo. Kasi kyende nde miteya oka nganga ya Nwaphongo boobuto we, emba ombe ambya ikabo bo wa wo Mose pho ya bato babikyi na bolosi pha maba, pho ya iwninya oka bato obokye obikyi phele.» ¹⁵ Ngambo ya Yesu yatambulaka mboka eso. Bato baikye babaka bayangana

waali yo pho ya iyamooka na iyaluka ibikyi na malosi ma be. ¹⁶ Kasi Yesu abaka kakyende bondele yo mampenza o bilele ba bose.

Yesu abikye moto owa nyifa makolo

¹⁷ Mokolo monomo Yesu abaka kateya. Bafalisayi na bateye ba mibeko babaka wamo. Bakyekye miuta o nkyisi iso ya Galileya na ya Yuda na o Yelusalem. Yesu abaka kabikya bato ba malosi na mwiya njwa Nkolo Nwaphongo. ¹⁸ Bato bamba moyelela na moto owa nyifa makolo bamophisi miitoko. Bamba ya luka nzela ya imunyosa o ingambi pho ya ikyemolangya o boo pha Yesu. ¹⁹ Kasi pho ya boikye pha bato, tefaika zwa nzela ya ikoma nono ooli Yesu. Bamba ya baa o motondo njwaa langyema, bamba bumbola muna motondo nono wa mouya bee mi sina itoko onte ya bato o boo pha Yesu. ²⁰ Waawene Yesu ianola sa be, amba ya wo na moto owa nyifa makolo yokye: «Nwebi na nga, naelimbise masumu ma we.» ²¹ Bateye ba mibeko na bafalisayi, babuto imituna bekye: «Moto ookonetola Nwaphongo oyo ani ba nza? Ookokyi ilimbisa masumu nza bo teebe nde Nwaphongo!» ²² Yesu aebaka maunya ma be. Amba wo na bee yokye: «Bee kounyuna babona pho ya'ye? ²³ Iwo na moto obokye: "Masumu ma we malimbisami", na na iwo ne obokye: "Teme, tambula?" Elekyi bokusi iye ²⁴ Kasi nazingyi obokye bee oebe obokye Nwana wa Moto ali na bokonzi pha ilimbisa masumu wawa o mokyisi.» Emba amba ya wo na moto owa nyifa makolo yokye: «Nawo na we, teme, kpa itoko sa we butwa oka be.» ²⁵ Mina wa mo, aesi ya teme o miyo ma bato baso atombi itoko saamolangyaka na be, nono wabutwa yo oka bee na ikyemikumbela Nwaphongo. ²⁶ Bato baso bakanwaka na boikye, bakumbelaka Nwaphongo, na boobo bekye: «Toweni lolu maphoo ma ikamwa!»

Yesu abangyi Lewi

²⁷ Bobele Yesu amba ya tokolo, amba ya wene moto monomo nkombo ye Lewi, mophutise wa mputi, azasi o elele ye ya etoma. Yesu amba wo ne yokye: «Imbengye!» ²⁸ Lewi aesi ya teme, aikyi iika iso abengyi Yesu.

²⁹ Emba Lewi amba kyelela Yesu eseleko enene o ingambi se. Baphutise ba mputi baikye na bato basuu babaka o mesa na be. ³⁰ Bafalisayi na bateye ba mibeko bawenekye bohe, bamba ya wo na baekosi ba Yesu bekye: «Pho ya'ye bee koze, konywe elele yonoyo na baphutise ba mputi na bato ba masumu?» ³¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Baali na nzoto ndaa

tebasengyesi na munganga, esengyesi na munganga nde bato bali na malosi. ³² Siesi ya banga bato balaa. Kasi naesi ya banga nde bato baabe pho babongole ntema ya be.»

Yesu kateya pho ya imiima ntoma

³³ Bafalisayi bamba ya wo na Yesu bekye: «Baekosi ba Yoane Mobatise, ebe na baaka bafalisayi bamiime ntoma, bamba na bondele; ka baekosi baaka ya we baze, banywe.» ³⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Mokolo njwa eseleko ya bolonga, okokyi ilasa bato baabangyi yo o eseleko nzala bo molongyi ataa ba na be? ³⁵ Kasi mokolo njwaa moba molongyi saba onte ya be, emba mi nkolo mina, baamilasa nzala.»

³⁶ Yesu amba ya bakpela ete eye: «Moto takokyi ikpa etato ya etobu eenyakune pho ya ietongya na etobu eya booka. Bo akyesi babona, aoti etobu eenyakune, etato ya etobu eenyakune teekoka na etobu eya booka. ³⁷ Nde bomo, moto takokyi iangola maleku maa swaswa o mambongo maaboka. Bo akyesi babona, maleku maa swaswa mamobola mambongo maaboka, maleku ma molukwa o se, mambongo mamootono. ³⁸ Kasi babona phe, maleku maa swaswa bamateye nde o mambongo maaanyakune. ³⁹ Moto etazingye inywa maleku maa swaswa bo ambo nywa maleku maa mpiko, pho amowo obokye: "Maleku maa mpiko malekyi bolaa."»

6

Yesu ali Nkolo wa Sabata

¹ Mokolo monomo njwa Sabata, Yesu na baekosi bee balekanaka o manzabi ma ble. Baekosi bee babuto inoko ena ble, baeyinya o matandala bamba za ina mbuma. ² Bafalisai bayoko bamba ya tuna baekosi ba Yesu bekye: «Pho ya'ye kokyele maphoo maakatele mofeko ikyela mokolo njwa Sabata?» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Toikatanga yaakyelaka Davidi, mokolo monomo yo na febi ne babaka na nzala? ⁴ Anyoboko o Ingambi sa Nwaphongo, akpaka mapa maambyaka bee oka Nwaphongo. Amazaka, aphekya na febi ne. Kasi mofeko njwa banga mowo obokye mapa mamana makokyi izaa nde banganga ba Nwaphongo.» ⁵ Yesu amba ya wo na bafalisayi yokye: «Iwana wa Moto ali Nkolo wa Sabata.»

⁶ Mokolo mosuu njwa Sabata, Yesu amba ya nyolo o Ingambi sa makyita, abuto iteya. Moto monomo owa nyifa eboko ya holo abaka omo. ⁷ Bateye ba mibeko na bafaliayi babaka bakyekye Yesu naa amobikya moto mona mokolo njwa Sabata pho bazwe nzela ya imophunda. ⁸ Kasi Yesu aebaka maunya ma be. Amba

ya wɔ na moto owa nyiɓa eboko yokye: «Inɗa, oteme o boo pha bato baso!» Moto me amba ya injwa, akye teme. ⁹ Emba Yesu amba ya wɔ na bɛɛ yokye: «Naetune bɛɛ, mofeko nɗa banga mowɔ bo pho ya Safata? Ikyela bolaa ndee ikyela boɓe, ibikya moto ndee imole kawe?» ¹⁰ Yesu amba bakyeka bɛɛ baso, amba ya wɔ na moto owa nyiɓa eboko yokye: «Elola eboko ya we.» Amba ya eyelola, eboko ebongyi. ¹¹ Kasi bateye ba mibeko na bafalisayi batondaka na yoo, babuto iyika ziko onte ya bɛɛ pho ya lowoo lookokyi bɛɛ ikyela pho ya Yesu.

Yesu asi batoma iko mbuka babale

¹² Imbele me, Yesu akyekye baa o ngomba pho ya ibondede. Alekyinyaka mokolo mobimba omoo pho ya ibondede Nwaphongo. ¹³ Waa ye bunya, amba ya banga baekosi be. Onte ya be, amba ya olo iko mbuka babale, amba ya baphe nkombo ya batoma. ¹⁴ Yabaka: Simo owa phekye yo nkombo ya Petelo, Andele njwana nyango na Simo, Zake, Yoane, Filipe, Batelemi, ¹⁵ Matiye, Toma, Zake njwana wa Alifa, Simo owa ingomba sa baatembele mokyisi nɗa be, ¹⁶ Yuda njwana wa Zake, na Yudasi Isikaliyota, owa ungyaka Yesu.

Yesu kateya, kabikya na baa malosi

¹⁷ Yesu amba ya uta ngomba yo na batoma be, amba ya kye teme o elele yonoo eya langyema. Baekosi bɛɛ baikye babaka wamo. Yabaka wamo na moluku nɗa bato mwikye bautaka o Yuda mibimba, bautaka o Yelusaleme na o nkyisi ya mbale ya Tula na Sidona. ¹⁸ Bato hayakaka pho ya iya oka Yesu na iluka ibika na malosi ma be. Bato babaka batungyisame na maloo mabe, na bɛɛ babikaka. ¹⁹ Bato baso balukaka ikuma Yesu pho phambo yaabaka kytokolo ne yabaka kyibabikya bɛɛ baso.

Nkonzo na ngongo

²⁰ Emba Yesu amba kyeka baekosi be, amba ya wɔ na bɛɛ yokye:

«Nkonzo na bɛɛ baali babola, pho Bokonzi pha Nwaphongo boli pha bɛɛ!»

²¹ Nkonzo na bɛɛ bali na nzala unjamwa eye,

pho wa mowza ntoma ya izaazikye. Nkonzo na bɛɛ baalele unjamwa eye pho wamoekye!

²² Nkonzo na bɛɛ bo bato baeyine, bo baele na bo baambe etola, bambe tanga mankombo ma bɛɛ na boɓe pho koanole Nwana wa Moto.

²³ Sepela ba na esengo mokolo nɗa moya maphoo mamana,

pho iphuti siinene sieziya o ikolo.

Oebe obokye bankoko ba bɛɛ banyokoloko baimosi ba Nwaphongo nde bomo.

²⁴ Kasi ngongo ya bɛɛ bato ba ezwele pho ombozwa esengo ya bɛɛ wawa o se.

²⁵ Ngongo ya bɛɛ baali na iso isengyesi na bɛɛ wawa o se unjamwa eye,

pho wa mowa na nzala.

Ngongo ya bɛɛ bato baekye unjamwa eye, pho wamoba o elesi wamba na lela,

²⁶ Ngongo ya bɛɛ bo bato baso baewole na bolaa;

bankoko ba bɛɛ bakyelaka nde babona na baimosi ba bɛɛ.»

Zinga banguna ba bɛɛ

²⁷ «Kasi na wɔ na bɛɛ baanzokye:

Zinga banguna ba be, kyela bolaa na bato baeyine, ²⁸ imela bolaa na bato baeyimele boɓe, bondede Nwaphongo pho ya bato baaenyokoloo. ²⁹ Bo moto aewandi enyete o mpakato eya bowe,

kula molaalela na mpakato eya boloo. Bo moto aebolosi munkoto nɗa we,

omole kapke na ena simisi. ³⁰ Kabela moto muno okoeyongye ekpele. Ka bo moto akpe ekpele ya we, sakula eonga.

³¹ Kyela na basuu ikyizingye we obokye baekyele yango. ³² Bokonzingye nde bato baazingye, wamba zwa iye? Pho na bato

ba masumu bazingye baabazingye. ³³ Ka bokokyele bolaa nde na bato baaekyele bolaa, wamba zwa iye? Na bato ba

masumu bakyele nde bomo. ³⁴ Ka bokobekya nde na baaebe we obokye bamoebuyisa, wamba zwa iye? Na bato

ba masumu babekya bebi na bɛɛ bato ba masumu pho baababuyisa ndengye eebabekyaki be. ³⁵ Ka bɛɛ, zinga banguna

ba bɛɛ, obakyele bolaa, bekya salemela obokye baabekye we bamoebuyisa. Emba

wamozwa iphuti sinene, wamba baa na bana ba Nwaphongo Owa Ikolo. Pho

yo ali molaa pho ya bato bate baaphe melesi na bato baa nkamba. ³⁶ Okyelaka

bato ngongo bokokyele ango wa bɛɛ bato ngongo.»

Sasambisa bebi

³⁷ «Sasambisa bebi, etebaesambisa me. Sanyete bebi, etebaaenyete me.

Limbisa bebi, bamoelimbisa me. ³⁸ Kabela bebi, bamoekabela me. Bamotonza

banyanzima ba bɛɛ, baa bainisa, baabanyingyina pho batonde na bolaa.

Pho, bamoekabela nde bokokabele we bebi.» ³⁹ Yesu ambakula bakpelela ete

yokye: «Moto owa pholo miyo nzela. Pho bɛɛ baso babale bamokye kaa o ifela, teli

bomo? ⁴⁰ Moekosi na monomo taalekye molakyisi we na mayele. Kasi moekosi

munso oteye bée na bolaa kabutwe nde booli molakyisi we.»

⁴¹ «Pho ya'ye kowene mungalala mooli o ziyo sa mwebi na we, kasi ete ya nwete eli o ziyo saka ya we toewene? ⁴² Ndengye'ye okokyi iwo na nwebi na we obokye: "Nwebi, le naemanya mungalala mooli o ziyo sa we", kasi toowene ete ya nwete eli o ziyo saka ya we? Moto wa bole, taamanya ete ya nwete eli o ziyo sa we, emba wamowene na bolaa pho ya imanya mungalala mooli o ziyo sa nwebi na we.»

Nwete na mbuma ya nwango

⁴³ «[Nwete molaa temoobote mbuma mbe, na nwete moobe temoobote mbuma ndaa. ⁴⁴ Nwete na nwete bamoobe nde na mbuma ya nwango. Tefaa imbe mbuma ya fige o nzete yaa milo, tefaa noko mbuma ya vinyo o nkaa. ⁴⁵ Moto o molaa katokolo maphoo malaa maute o ndondo ye. Moto o moobe katokolo maphoo maabe maute o ndondo ye. Pho iso iikyitolo o munoko njwa moto kyiute nde o ndondo ye.»

Mangambi mabale

⁴⁶ «Pho ya'ye bée kombangye: "Nkolo, Nkolo", kasi tokyele ikyi wo nga? ⁴⁷ Na moeteya moto owa ulana na moto okoye oka nga, kaokye maphoo ma nga kambe na matosa. ⁴⁸ Alulana na moto okotongye ingambi, aimi mbongu nzindo, akyesi mabanga o motema. Ambitata itonga o ikolo sa mabanga me. Waaya mpela enene, maa ma ebale matombi, maesi ya koma noko o sina ingambi. Kasi temaikyi siuwola pho ingambi me satongamaka na bolaa. ⁴⁹ Ka moto okooye maphoo ma nga kasi tamatosa, aulana na moto monomo katongye ingambi nde o ikolo sa manyete sa ima mbongu ya inyosa mabanga. Waaya mpela, ingambi sizindi, sikaa nde mbala yonyo siuwo siso siso.»

7

Yesu abikye Moombo wa mokonzi njwa Batuluku

¹ Waaunva Yesu iwole bato maphoo mana, ambaka ya kyende o Kapalanauma. ² Omoo, mokonzi njwa batuluku ba Loma abaka na moombo owa loboko yo zinga. Moombo me abaka na bolosi pha iwa. ³ Waaoka mokonzi njwa batuluku me simo ya Yesu, amba ya motomela banaa bakumu ba bayuda pho ya ikye wo ne obokye aya bikya moombo we. ⁴ Waakoma bakumu oka Yesu, bamba butwa inyingonela ne bekye: «Moto oolotomi oyo ali molaa, akokyi obokye omosungye ⁵ pho kazingye bato ba banga, eli na yo moto owa lotongyela Ingambi sa losambo.»

⁶ Bobele Yesu amba ya kye yo na bankumu baatomaka be. Waakoma yo phenephe na ingambi, mokomzi njwa batuluku aesi ya toma bebi ne pho bakye wo na Yesu obokye: «Nkolo, le mitungyisa. Siikiyi longobana obokye onyolo o ingambi sa nga.

⁷ Yango mena naloti iya nga mampenza oka ya we. Kasi wo nde lowoo lonolo, moombo wa nga amobika. ⁸ Nga na tosa bakonzi ba nga, naambi na ba na batuluku baa kambe nga. Bo nawoo na monomo na bée ngakye: "Kyende", ka kyende, bo naani woo na ooyoko ngakye: "Yaka", kaye. Bo na woo na moombo wa nga ngakye: "Kyela bobo", kakeye nde bomo.» ⁹ Waaoka Yesu maloba mamana, amba sepela na mokonzi njwa batuluku. Amba ekola boo oka bato baabaka bamobengye, amba wo na bée yokye: «Na wo na bée ngakye naino siweni ianola sa ndengye'ye ebe na o bato ba Isalayele.» ¹⁰ Waaya butwa bato baatomaka bée o ingambi sa mokonzi njwa batuluku, baya kye zwa moombo me abikyi.

Yesu abikye njwana wa bozengye

¹¹ Bobele Yesu amba yakye o mokyisi muunene monomo nkombo ya nwango Naina. Baesi bée na bato basuu baikye baakyendekeye ne. ¹² Waakoma yo phenephe na ibala, baesi ya vana na bato bakyyende kunda moto o malita. Yabaka njwana wa lele nde monomo wa njwanwasi bozengye. Bato baikye ba mokyisi bakyekeye mi moukya. ¹³ Waa wene Yesu njwanwasi me, amookaka ngongo, amba ya wo ne yokye: «Le ilela.» ¹⁴ Yesu amba ya susinya, amba ya kuma ena ephomba. Bato baaphilaka bamba ya teme. Yesu amba ya wo yokye: «Munzenga, na wo na we, langwa!» ¹⁵ Mowee amba ya zala, abuto iwo. Yesu amba ya mobuyisa nyango. ¹⁶ Bato baso bailaka na boikye, bamba butwa iwo bekye: «Moimosi munene atokosi onte ya banga! Nwaphongo aesi na ya bikya bato be!» ¹⁷ Emba ngambo ya Yesu yamba tambula mboka eso tee noko o Yuda mofimba na o nkyisi yaa namabale pho ya lowo laakylaka yo.

Motuna njwa Yoane Mobatise

¹⁸ Baekosi ba Yoane bamba kye moimola maphoo maso. Emba Yoane amba ya banga baabale mi baekosi be. ¹⁹ Amba ya batoma oka Yesu pho ya ikye motuna obokye: «Eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?» ²⁰ Waakoma bée oka Yesu, bamba ya wo ne bekye: «Yoane Mobatise alotomi pho ya iya etuna obokye "eli we Masiya ookoye ndee toziya mosuu?"» ²¹ Nde o sina imbele me, Yesu abaka kabikya bato baikye na malosi

ma be, na bileme ba bée na bato ba malofo mabe, na baapholo miyo. ²² Emba Yesu amba ya buyisa batima ba Yoane yokye: «Kyende kye imola Yoane mapho maso maaweni bée na maokyi bée; bato baapholo miyo baweni, bato baaotono makolo batambusi na bola, bato baa maba babiki, bato baaloko baokyi, bawe baako, babola baokye Simo Elaa. ²³ Esengo na moto owamoba sabungya ianola se pho ya nga!»

Yesu kawo pho ya Yoane

²⁴ Waabutwa batoma baatomaka Yoane, Yesu amba ya butwa ituna bato baabaka wamo pho ya Yoane yokye: «Be okyekyi kyela iye o bokye? Nwana njwete kanyingane na ewele? Phe. ²⁵ Ka okyekyi kyeka iye? Moto alati bitobu bilaa? Bato baalate bitobu bilaa na baali na ezwele babe o mangambi ma bakonzi. ²⁶ Ka oombakyi kye kyeka iye, moimisi? Ee, na wo na bée, yo alekyi na moimosi. ²⁷ Pho Yoane eli moto ookowo buku pha Nwaphongo pho ye bobo: «Nwaphongo awo yokye: Namotoma tima ya nga o boo pha we pho ya iebongyisela nzela.» ²⁸ Nawo na bée nga kye onte ya bato baso baabotama na njwanwasi, tewali moto oolekyi Yoane, kasi moto oolekyi bokyikyiki o Bokonzi pha Nwaphongo, yo mona alekyi Yoane.»

²⁹ Bato baso na baphutise ba mputi bamba mooka, bamba ya anola obokye Nwaphongo ali na bosomebo, bamba batisama na Yoane. ³⁰ Kasi bafalisayi na bateye ba mibeko tebaika anola yaa zingaka Nwaphongo pho ya be, bamba na le ibatisama na Yoane.

³¹ Yesu ambakula wo yokye: «Bato ba lolu eye, naabaulinya na nza? ³² Baulana na bana bazasi o munsongo, bayoko bawo na bebi na bée bekye: «Toeyulelesi iphengo, toiky bina; toetubesi meembo ma elesi, bée toiky lela!» ³³ Pho Yoane Mobatise aesi, taaze mapa, taanywe maleku, bée bekye: «Ayeya.» ³⁴ Ka Nwana wa Moto aniyaa, kaze kanywe, bée bekye: «Kyeka moto ookoumuna nde iza na inywa; ali ekamba ya baphutise ba mputi na bato baa masumu.» ³⁵ Kasi zebi silaa siebane oka bato baasianole.»

Yesu anyosi o ingambi sa Simo mofalisayi

³⁶ Mofalisayi monomo amba ya banga Yesu obokye akye zaa oka ye. Yesu amba ya kyende omo, amba ya zala o mesa. ³⁷ Nwanwasi monomo wa ndumba abaka o mokyisi me. Waaoka yo obokye Yesu ali o ingambi sa mofalisayi, amba ya na molangyi monomo nwa motiya motondi na malasi. Bakyelaka molangyi me na ibanga sifangye bée alafata. ³⁸ Amba

ya teme o sima ya Yesu, o makolo me. Abaka kalele, abuto inyobibisa makolo ma Yesu na mbembe ye, kambe ikunyola na suwe ye, kambe mayamba, amba masweya malasi. ³⁹ Waawene mofalisayi owa bangaka Yesu babona, amba miwole yokye: «Bo moto oyo abakyi owaakolo moimosi, nde aebi obokye njwanwasi ookomokume oyo ali ndumba.» ⁴⁰ Emba Yesu amba ya wo na mofalisayi yokye: «Simo, nali na njwana lowo wa iewole.» Simo amba ya wo ne yokye: «Moteye, woo.» ⁴¹ Emba Yesu yokye: «Moto monomo abekyaka bato babale baphalanga. Monomo abekaka nkama itano ya baphalanga ba bifende, oyoko abekaka makoo matano ma baphalanga ba bifende. ⁴² Kasi waba bée sakoka iita ena mbongo, amba balimbisa bée baso babale. Onte ya bée baso babale, owa molobo zinga moto obalimbise na mbongo nza?» ⁴³ Simo yokye: «Pho ya nga, naumunya obokye eli olimbise bée na mbongo enene.» Yesu amba wo ne yokye: «Olongyi.»

⁴⁴ Amba miekpinya oka njwanwasi me, amba wo na Simo yokye: «Oweni njwanwasi oyo? Nanyosi o ingambi sa we, toiky mpe maa maikunyola makolo. Kasi yo, akunyosi makolo ma nga na mbembe ye, ambi ya malolo na suwe ye. ⁴⁵ Toiky nyangyela, kasi yo, tata oonyosi nga wawa, kaina bebe makolo ma nga. ⁴⁶ Toiky nsweya malasi o moto, kasi yo, answeya malasi o makolo. ⁴⁷ Yango mena nawo na we ngakye lozingo le lonene oka nga loweninye obokye masumu me maikye maso malimbisami. Kasi ootoiky bée limbisa na mapho mabe maikye, taaweninya lozingo loikye.» ⁴⁸ Emba Yesu amba ya wo na njwanwasi me yokye: «Masumu ma we malimbisami.» ⁴⁹ Baabaka baze ne babuto imituna bekye: «Moto oyo ambi ba nza pho ya ilimbisa na masumu?» ⁵⁰ Yesu amba ya wo na njwanwasi me yokye: «Ianola sa we siebikye. Kyende na bolaa.»

8

Babasi baakyeke mi baa na Yesu

¹ Sima, Yesu amba kyende o nkyisi iinene na inkyikyiki, kake miteya na ikye miimola Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo. Baekosi iko mbuka babale bakyekye mikye ne, ² na babasi basuu baabikya yo na malofo mabe na malosi. Yabaka Maliya, okobangye bée Maliya ma Magadala, owa tokoloko bée malofo mabe sambo, ³ Zaani njwasi wa Kuza, monomo wa bato baakyele etoma na Elode Atipasi, Suzani na basuu baikye, bée baso

basungaka Yesu na baekosi b̄e na mbolo ya b̄e.

Ete ya mophikyi

⁴ Bato baikye baikyeye miuta o nkyisi iinene ba yakaka oka Yesu. Emba Yesu amba bakpela ete eye: ⁵ «Moto monom̄o akye phika ndemo o inzabi se. Waaba yo kakyē miphika, ndemo iyōko yakaka o nzela. Batambusi baikyiti, manyosi baikomosi. ⁶ Ndemo iyōko yakaka o manyete mali na mabanga, itokosi, kasi inyiti pho teizwe mpiyo. ⁷ Ndambo ya ndemo iyōko yakaka onte ya milo. Nzete ya milo ikosi molongo na ndemo me, kasi milo miikyētite. ⁸ Ndambo ya ndemo iyōko yakaka o manyete malaa. Ikosi, iboti mbuma mikama na mikama.» Yesu amba kula wo yokye: «Ooli na matoo ma ioka, aokye.»

Pho ya'ye Yesu kateya na bite

⁹ Baekosi ba Yesu bamba ya motuna bekye: «Ete mena kyelukye iwo bo?» ¹⁰ Amba babuyisa yokye: «B̄e, Nwaphongo aephe iyeba ba sekyele ba bokonzi phe, kasi bato baayōko baokye nde na bite. "Pho baikyeye kasi tebaawene, baokye kasi tebaasolo."»

Yesu kalimbole ete ya mophikyi

¹¹ Yesu amba ya wo na baekosi b̄e yokye: «Okymela ntina ya ete me; ndemo, eli ilōba sa Nwaphongo. ¹² Nzela eli bato baakye ilōba. Kasi Zabulu kaye, kaya manya ilōba o mandondo ma b̄e pho b̄e saanola, b̄e saamba na bika. ¹³ Manyete maangana na mabanga, eli bato baokye ilōba sa Nwaphongo, ba sianole na nkyisa, kasi ilōba me tesili na nkanga. Baanole njwana imbele, sima waaye nkaka bale sina ilōba. ¹⁴ Ndemo yaa kaa onte ya milo eli ilōba sa Nwaphongo siokye bato, kasi matungyisi, na ezwele na bisengo ba mokyisi kyi baphembya, emba mbuma ya b̄e kyukwe nde bouko. ¹⁵ Ndemo yaa kaa o manyete malaa eli ilōba sa Nwaphongo siokye bato na ndondo yonoyo. Basifombe, bambe na phila ianola sa b̄e nono waabote b̄e mbuma.»

Ete ya tala

¹⁶ «Moto bo alose tala, taaekukya na katini naa taaenyosa o se ya ntangye. Kasi kaetye o ikolo pho bato baso baanyolo o ingambi bawene na bolaa. ¹⁷ Maphoo maso maa bombama mamowenene o phaa o minyo ma bato, na maphoo ma sekyele mamobana. ¹⁸ Nde koefe na mookyelesi njwa b̄e njwa maphoo! Pho, moto ooli na njwana epkele baamobakyeisela. Kasi moto ooli pha, bamobololo na njwana ndambo obakye ne.»

Nyango wa Yesu na banaa nyango na Yesu

¹⁹ Nyango wa Yesu na bana nyango na Yesu bayakaka ya mokyeka. Kasi te baikaka koka ikoma wali yo pho ya boikye pha bato. ²⁰ Bamba ya imola Yesu obokye: «Nyongo na banaa nyongo bali o ibanda, bazingye iyewene.» ²¹ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Mama na banaa mama eli bato ba okye ilōba sa Nwaphongo, bambe na sikyelela.»

Yesu azibise eweete na kanda

²² Mokolo monom̄o Yesu amba ya baa o vato yo na baekosi b̄e. Amba ya wo na b̄e yokye: «Tokatisa o mbale ya mokukulu njwa maa manene muna.» Bamba ya kyende. ²³ Waaba b̄e bakatisa, Yesu aesi ya lala ebu. Mbala yonoyo, eweete ekusi etati ikyela o maa maanene, maa mabuto inyolo o vato. Babuto mi-iwaa. ²⁴ Baekosi bamba ya susinya oli Yesu, bamba moumola bekye: «Moteye, Moteye, tomowa!» Waaumwa Yesu, amba ya zibisa eweete na kanda, sakoko iesi yaema. Maa maamba ya butwa b̄e. ²⁵ Yesu amba ya wo na baekosi yokye: «Ianola sa b̄e sili wa?» Kasi bawenekye bōbo, bamba kamwa, bamba wono b̄e na b̄e bekye: «Moto oyo ambi ba nza? Kaambya mitindo, na eweete na maa kyimookye!»

Yesu abikye moto ooli na malobo mabe

²⁶ Bofele bamba ya koma o mokyisi njwa Genesalete moli o mokukulu njwa maa ma Galileya. ²⁷ Waa abwa Yesu o vato, moto monom̄o wa mokyisi me aesi ya mobenga. Moto me abaka na malobo mabe. Tata kalakala, taalate na bitobu, taabe na o ingambi, kasi kabe nde o malita. ²⁸ Waawene moto oli na malobo mabe Yesu, amba ya anwana njwange, amba yakaa o makolo me, amba ya wo na bokusi yokye: «Yesu Nwana wa Nwaphongo owa Ikolo, nga na we lowo iye? Na ongye na we, sankyela b̄e!» ²⁹ Awoko babona pho Yesu awoko na bolobo bofe obokye botokolo. Bolobo phabaka bomoakya mbala nzikye; emba babaka bamokangye na munyololo na maboko na makolo, kasi mbala iso abaka kabile muna munyololo, emba bolobo me phabaka bomovakye o bokye. ³⁰ Yesu amba ya motuna yokye: «Nkombo ya we nza?» Amba ya anola yokye: «Nkombo ya nga Boikye». Awoko babona pho malobo mabe maikye mamunyoloko. ³¹ Malobo me mamba nyin-gonela na Yesu mekye: «Salovaka o ibela siinene siizindo!»

³² Yabaka wamo bokanda bonene pha mangulu mabaka makye miluka ntoma ya iza o ngomba. Malobo mabe me

mamba ya wɔɔ na Yesu obokye: «Olole tonyolo o mangulu mama!» Yesu amba maanolela. ³³ Mbala yonoyo malobɔ mafe mambatolo oka moto me mambakye nyolo o mangulu. Bokanda pha mangulu bosɔ phaamba ya uta o ikolo sa ngamba nono wakye phango mivaka o ebale nono waazinda mango. ³⁴ Waawene babanze ba bokanda pha mangulu lowoo lolekaa, bamba ya lota mambang, bamba kye imola simo me o Genesalete na o nkyisi yaa mambale. ³⁵ Bato bamba ya kye kyeka lowoo lolekaa. Waakoma bɛe waali Yesu, bamba ya zwa moto ootokosi bɛe malobɔ mafe azasi o makolo ma Yesu, alati bitobu, abuto na bolaa. Emba bato bamba iila. ³⁶ Baawenekye maso malekaa, bamba ya imola bɛbi denge ebikyi moto oobakyi na malobɔ mafe. ³⁷ Emba bato baso ba Genesalete bamba ya onga na Yesu obokye amane o mokyisi njwa bɛe pho babaka na bɔobɔ. Yesu amba wa ne yokye: ³⁸ «Moto owatokoloko bɛe malobɔ mafe amba onga na Yesu yokye: «Bo ozingyi, le nakyende na we!» Kasi Yesu amba wa ne yokye: ³⁹ «Butwa oka ya we! Kye imola iso ikyesi Nwaphongo pho ya we!» Bobele moto me amba ya kye mimola o mokyisi munso maphoo maakyesi Yesu pho ye.

Yesu abikye Nwana wa Yailo na njwanwasi owa bolosi pha malongo

⁴⁰ Waabutwa Yesu o mokukulu moyoko njwa maa maanene, bato baikye bamba ya moyamba pho babaka bamoziya. ⁴¹ Moto monomo nkombo ye Yailo, mokonzi njwa ingambi sa makyita, amba ya mivaka o makolo ma Yesu aesi ya onga Yesu obokye aye o ingambi se. ⁴² Pho njwana we nde monomo wa njwanwasi, wa mbula iko mbuka ibale ali nde mowe. Waaba Yesu kakyende omɔ, bato baikye ba mokatitisa saka mboka eso sa bongo itambula.

⁴³ Nwanwasi monomo owa bolosi pha malongo abaka wamo. Mbula iko mbuka ibale malongo mabaka mamotokolo nde botokosi satenya. Aunvaka mbolo ye iso yaabaka ne pho ya iphuta ba muunganga, kasi na moto monomo taika koka imobikya. ⁴⁴ Amba yaa o sima ya Yesu, aesi yakuma songye ya etobu ya Yesu, mina wamo, malongo maesi ya tenya. ⁴⁵ Yesu amba yatuna yokye: «Oonkumi nza?» Baso bamba anola bekye banga phe. Petelo amba ya wa na Yesu yokye: «Moteye, eli bato baikye baazingyi, baa ekatitise.» ⁴⁶ Kasi Yesu yokye: «Moto monomo ankumi, pho naokyi phembo etokosi o nzoto ya nga.» ⁴⁷ Nwanwasi aesi ya wene obokye bamoebi. Na itkyenenele siso, amba ya kye mivaka o makolo ma

Yesu. O boo pha bato baso amba ya moimola ntina eemokumi ne na boobikyi yo. ⁴⁸ Yesu amba ya wa ne yokye: «Nwana wa nga, ianola sa we siebikye, kyende na bolaa.»

⁴⁹ Waaba Yesu kawoo babona, moto monomo ambauta o ingambi sa Yailo, mokonzi njwa ingambi sa makyita. Amba ya wa ne obokye: «Nwana wa we wa wanwasi awee, sakula tungyisa Moteye» ⁵⁰ Kasi Yesu abaka kamookye boko woo yo. Amba wa na Yailo yokye: «Saila, ba nde na ianola, njwana wa we amobika.» ⁵¹ Waakoma Yesu o ingambi sa Yailo, taikaka anola obokye bato basuu banyolo ne, manya nde Petelo, Yoane, Zake na ango na nyango wa njwana. ⁵² Bato baso babaka balele na imiima pho ya njwana. Emba Yesu amba ya wa na bɛe yokye: «Bɛe salela! Taikyi waa, alasi nde ebu.» ⁵³ Kasi bato bamba moekye. Pho baebaka obokye njwana ambo waa. ⁵⁴ Kasi Yesu amba mophila o eboko, amba njwana yokye: «Nwana, njwa!» ⁵⁵ Nwana akuli butwa na bomoo, aesi ya njwa. Amba Yesu amba ya wa na bɛe obokye bamophe ntoma ya izaa. ⁵⁶ Baboti ba njwana bakamwaka na boikye kasi Yesu amba bakatela obokye bɛe saimola na moto maphoo maalekaa.

9

Yesu atomi baekosi iko mbuka babale (Matiye 10.5-15; Malako 6.7-13)

¹ Yesu amba ya anginyia baekosi iko mbuka babale. Amba ya baphe mwiya na bokonzi pha itokolo malobɔ maso mafe na ibikya malosi. ² Sima, amba batoma ikye mimola Bokonzi pha Nwaphongo na ikye mibikya bato ba malosi. ³ Amba ya wa na bɛe yokye: «Ookokye bɛe o imbanga, saphila ekpele na yonoyo: Ebe motuu, ebe ikuba, ebe ntoma, ebe na baphalanga. Moto na monomo saphila basimisi babale. ⁴ Bo baeyambi o ingambi sonoso, obee nde wamo tee nono waamumana bɛe o mokyisi me. ⁵ Ka bo bato ba mokyisi monomo tebaeyambi, mana o mokyisi me, lasa mobulubutu njwa mokyisi njwa bɛe mooli o matambe ma bɛe pho ya ifaweninya obokye bakyesi bofe.» ⁶ Emba baekosi bamba ya kyemlede, baesi ya lekana o nkyisi iso ikye mimola Simo Elaa na ikye mibikya bato ba malosi.

Elode kamitune pho ya Yesu (Matiye 14.1-12; Malako 6.14-29)

⁷ Mokonzi Elode aokaka maphoo maso malekane. Malondo mambaunva ne. Pho bato bakyi bawoko pho ya Yesu obokye: «Eli Yoane Mobatise akundoo.» ⁸ Bana bekye: «Eli Eliya atokosi!» Baayoko bekye: «Eli monomo na baimosi ba Nwaphongo

akundoo!»⁹ Kasi Elode yokye: «Yoane, nga mampenza namotena moto. Kasi moto ookokule oka nga na ngambo eso oyo nza?» Yango mena Elode alukaka iwene Yesu.

Yesu azeye bampele nkoto itano

(Matiye 14.13-21; Malako 6.30-44; Yoane 6.1-14)

¹⁰ Waaya butwa be, batoma bamba ya imola Yesu maphoo maso maakyelaka be. Yesu amba ya kye na bee o mokyisi moobangye bee Betesaida. ¹¹ Kasi waaeba bato obokye akye, bato baikye bamba mofenga. Yesu amba bayamba, amba butwa ibawole pho ya Bokonzi pha Nwaphongo na ibikya babaka na phowa ya ibika. ¹² Wa tata ikoma nkokolo, batoma iko mbuka babale bamba ya wali Yesu baesi ya wo ne obokye: «Buya bato baso pho bakylene o nkyisi yaa mambale na oka bato baali o manzabi, pho bakye luka bilangyi na ntoma ya izaa. Pho wawa toli mi elele ya bokye.» ¹³ Kasi Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee mampenza o baphe ntoma ya izaa.» Baekosi bekye: «Toli nde na mapa matano na swe ibale bobele. Ozingyi obokye tokye omba ntoma ya izaa pho ya bato baso babo?» ¹⁴ Bampele phenephe nkoto itano babaka wamo. Yesu amba ya wo na baekosi yokye: «Obazasa biboko biboko ba bato mako matano matano.» ¹⁵ Baekosi bamba kyela nde bomo, bamba zasa bato baso. ¹⁶ Yesu amba ya kpa mana mapa matano na swe ibale. Amba ya wo na tomba miyo o ikolo, apambosi mapa na ina swe. Amba ya makyese, amba ya phe baekosi bee pho bakabele bato. ¹⁷ Bato baso bamba zaa, bamba oka. Bamba ongo bikyesi bya otwaka be, bamba tonza banyanzima iko mbuka babale.

Petelo awo yokye Yesu ali Masiya

(Matiye 16.13-19; Malako 8.27-29)

¹⁸ Mokolo monomo Yesu na baekosi bee bakyeke bondele o elele yonoyo ya indende. Yesu amba ya batuna yokye: «Bato bawo obokye nga nali nza?» ¹⁹ Baekosi bamba ya mobuyisa bekye: «Bakyi bawo bekye: «Iwe Yoane Mofatise, bana bekye: Iwe Eliya, baayoko bane wo bekye: Iwe oli monomo na baimosi ba Nwaphongo baa phanza akundoo.» ²⁰ Yesu amba ya batuna yokye: «Ka bee, kowo obokye nga nali nza?» Petelo amba ya buya yokye: «Iwe oli Masiya owa lotomela Nwaphongo.» ²¹ Yesu amba bakatela na bokusi obokye bee saloimola na moto. ²² Emba Yesu amba ya bakya yokye: «Nwama wa Moto asengyesi ioka bolosi boikye. Bankumu, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko

baamolee. Baamoboma. Kasi o sima ya nkolo iyato, amokundwa.»

Ndengye ya ibenga Yesu

²³ Sima, Yesu amba ya wo na bato baso yokye: «Bo moto kazingye imbenga, ale iumunya pho ya nzoto ye, anyanya eku-lusu ye mokolo na mokolo ambe mbenga. ²⁴ Pho, moto ozingyi ibikya bomoo phe aabobungya. Kasi moto owa mobungya bomoo phe pho ya nga aabobikya. ²⁵ Bo moto azwe ezwele ya mokyisi munsu, kasi bo ambi bungya bomoo phe naa ani booto yo mampenza, amozwa itomba iye? ²⁶ Bo moto kaokye soo pho ya nga na pho ya maloba ma nga, inga Nwana wa Moto, na nga namooka soo pho ye me, waamoya nga na nkyemo ya nga, na eyaaka Tata na eyaaka fanze basantu. ²⁷ Nde phele na wo na bee ngakye bana o nte ya bee bali wawa ete bawe phanza saika wene Bokonzi pha Nwaphongo.»

Petelo, Yoane na Zake baweni Yesu o nkyemo ya Nwaphongo

(Matiye 17.1-8; Malako 9.2-8)

²⁸ Nkolo njwambi sima ya maphoo mana Yesu amba ya kpa Petelo, Yoane na Zake amba ya baa na bee o ikolo sa ngomba pho ya ibondele. ²⁹ Waaaba Yesu kabondele, boo phe phamba ya butwa ndengye esuu, na bitobu bee bamba ya butwa bitane peepe. ³⁰ Mbala yonoyo, bato babale babutwaka basolole na Yesu, yabaka: Mose na Eliya, ³¹ babawenekye balungami na nkyemo eya ikolo. Mose na Eliya babaka bawono na Yesu pho ya mowesi njwa mokye yo waa o Yelusaleme. ³² Petelo na bebi ne bawaka na ebuu. Waaumwa be, bamba ya wene nkyemo ya Yesu na bato babale babaka batemi ne. ³³ Imbele saluka Mose na Eliya iika Yesu, Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, eli bolaa obokye toikale wawa. Tomotonga ndalaku iyato: Monomo pho ya we, monomo pho ya Mose, monomo pho ya Eliya.» Kasi Petelo taikaka eba yaabaka yo ka wo. ³⁴ Waaaba Petelo kawo babona, ipata sonoso siesi ya baziba. Waa baziba impata, baekosi bawenekye boobo. ³⁵ Uta o ipata, njwesi monomo njwaokanaka mowo obokye: «Oyo ali Nwana wa nga, oosi nga, omookye!» ³⁶ Waaunva iokana njwesi mamuna, baweni Yesu nde yo mampenza. Baekosi baesi ya ikala bose, mi nkolo me, tebaikaka imola na moto maphoo maawenekye be.

Yesu abikye munzenga monomo ooli na bolobo bobo

(Matiye 17.14-18; Malako 9.14-27)

³⁷ Sima ya mokolo monomo, Yesu na baekosi bee baato bamba ya uta ngomba.

Moluku njwa bato moikye njwaamba yakye vana ne. ³⁸ O nte ya moluku njwa bato babana, moto monomo abaka kaanjwane yokye: «Moteye, naebondi, okyeye njwana wa nga wa lele, pho ali njwana wa nga nde yo monomo!» ³⁹ Mbala nzikye bolobo bofe bomoakya, njwana kabutwe ianjwana, bomunyingyinya na bokusi, kabutwe itokolo luulu o munoko, bomunyokolo emba teboomane ne bomanela. ⁴⁰ Naongakyi na baekosi ba we obokye batokolo bolobo me, kasi tebaikiyi bokoka.» ⁴¹ Yesu amba ya wo yokye: «Be bato babe na baazanga ianola. Nasengyesi iba na bee na ikanga motema pho ya bee tee noko imbele iye?» Emba amba ya wo na moto me yokye: «Yaka na njwana wa we wawa.» ⁴² Waakoma njwana phenephe na Yesu, bolobo bofe phaamba movaka o se, phaamba munyingyinya na bokusi. Kasi Yesu amba ya phaphala na bolobo bofe me, amba bikya njwana, emba amba mobuyisa ango. ⁴³ Bato baso bamba kamwa na bonene pha Nwaphongo.

*Yesu akuli imola iwa se
(Matiye 17.22-23; Malako 9.30-32)*

Waaba bato baso bakamwe na maso makelele Yesu, Yesu amba ya wo na baekosi bee yokye:

⁴⁴ «Oka na bolaa maphoo mamowole nga unjanjwa eye: Bamoungya Nwana wa Moto o mafoko ma bato.» ⁴⁵ Kasi baekosi tebaikaka eba ntina ya maphoo mamana. Mayele ma bee temaikaka ingwa pho ya isosolo, bambaka na lota ituna Yesu ntina ya lowoo me.

*Olekyi bebi na ngambo nza?
(Matiye 18.1-5; Malako 9.33-37)*

⁴⁶ Mokolo monomo, baekosi bamba yaika ziko pho ya iyeba nza oolekyi bebi na ngambo. ⁴⁷ Yesu aebaka maumunya ma be. Amba ya kpa njwana monomo oo mokyee, amba ya moteye phenephe ne. ⁴⁸ Amba ya wo na bee yokye: «Owa moy-amba njwana oyo na nkombo ya nga, mena anzambi nga mampenza. Ka oonzambi, ayambi na moto owa ntoma. Pho oolekyi mokyee onte ya bee baso, yo mono oolekyi na ngambo.»

*Otoo eyine ali mbale na be
(Malako 9.38-40)*

⁴⁹ Yoane amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, toweni moto monomo katokolo malobo mabe na nkombo ya we. Tounvakyi mokatela pho taebengye na banga.» ⁵⁰ Kasi Yesu amba ya mobuyisela yokye: «Samokatela, pho otoo eyine ali mbale na be.»

Bato ba mokyisi monomo njwa Samaliya balee iyamba Yesu

⁵¹ Waakoma imbele sa Yesu sa imana o mokyisi mumu phenephe, amba ya kana ita kyende o Yelusaleme. ⁵² Amba ya toma batima phanza. Bamba ya kyende o mokyisi monomo njwa Samaliya pho ya ikye bongya iyaa se. ⁵³ Kasi bato ba mokyisi me ba lekye imoyamba pho kaya kyende o Yelusaleme. ⁵⁴ Waawene Zake na Yoane babona, bamba ya wo na Yesu bekyye: «Nkolo, ozingyi obokye totome nkakye eute o ikolo ebakpelemele banuve?»

⁵⁵ Kasi Yesu amba ya ekpana bili be, amba bakatela na bokusi. ⁵⁶ Emba bamba ya kyende o mokyisi mosuu.

*Baazingye ibenga Yesu
(Matiye 8.19-22)*

⁵⁷ Waaba bee o nzela, moto monomo amba ya wo na Yesu yokye: «Nameobenga mbale eso eya mokyemikye we.» ⁵⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Manzumbu mali na bikakala, manyosi ma ikolo mali na moobo; ka Nwana wa Moto tali na na elele ya ilangya moto.» ⁵⁹ Yesu amba ya wo na moto mosuu yokye: «Imbengye!» Kasi moto mona amba ya mobuyisa yokye: «Taande nataa kye kunda tata.» ⁶⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Le bawe bakunde bawee ba be; kasi iwe, kyende kye imola Bokonzi pha Nwaphongo.» ⁶¹ Moto mosuu amba kula ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, nameobenga; kasi tande nakye wenene mbala eya suka na ibota sa nga.» ⁶² Yesu amba ya wo ne yokye: «Moto ombo tata ikyela o inzabi, bo akuli buya miyo na munsima yo mona taika kyelama pho ya Bokonzi pha Nwaphongo.»

10

Yesu atomi baekosi makoo sambo mbuka babale

¹ Sima ya maphoo me, Nkolo Yesu amba kula ya olo bato basuu mako sambo mbuka babale. Amba ya batoma babale babale o soo o nkyisi yaamokye mikye yo. ² Amba wo na bee yokye: «Mbuma ya inoko ili nzikye o inzabi, kasi bato baetoma tebali baikye. Onga na mokolo inzabi atome bato baetoma baikye pho baya munokyele mbuma. ³ Kyende! Naetomi ndokole mampate o nte ya mangoo. ⁴ Saphila baphalanga, ebe ikuba, ebe bikoto. O nzela, sakyemiteme pho ya iphe bato mambote. ⁵ Waamunoko bee o ingambi sonoso, kota wo phanza bofo: "Bose bo bee o ingambi sisi!" ⁶ Bo moto wa bose ali wamo, bose pha bee phamoikala ne, ka bo moto wa bose tali, bose pha bee phamoebutolela. ⁷ Ba nde o ingambi me, za ombe na

nywa iso yaamoephe be. Pho moto wa etoma asengyesi izwa iphuti se. Sakula kyeluka iba babutu o mangambi masuu. ⁸ Waamunyolo be e o mokyisi monomo, bo bato ba mokyisi me baeyambi, zaa yaa moephe be. ⁹ Bikya bato ba malosi bali omo, emba wo na bato baso obokye: "Ujwanjwa eye Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi oli be!" ¹⁰ Kasi waamunyolo be e o mokyisi monomo, bo bato ba mokyisi me te baeyambi, tokolo o musongo owo na bato me obokye: ¹¹ "Tolasee mobulubutu njwa mokyisi njwa be e moobandemakyi o matambe ma banga, toeyikyesi njwango. Oombe nde eba obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe." ¹² Nawo na be e nga kye mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya mokyisi maamuna yamoleka eya Sodomo.»

*Nkyisi ile ianola Yesu
(Matiye 11.20-24)*

¹³ Ngongo ya we mokyisi njwa Kolazina, ngongo ya we mokyisi njwa Betesaida! Pho bilekyesako bakyelaka nga oka be e, bo na bikyelaka nde o Tula na o Sidona, bato ba nkyisi me nde baunva lata mangoto, nde bamiinga mbutu pho ya iwaniya obokye ba bongye mofesi njwa be. ¹⁴ Yango mena mokolo njwa mosambisa Nwaphongo bato, etumbu ya be e yamoleka eyaaka Tula na Sidona. ¹⁵ Na we, mokyisi njwa Kaplananuma, kumunya obokye wamo baa nono o ikolo? Wamouta nono o mokyisi njwa bawee.» ¹⁶ Yesu ambakula ya wo na baekosi be e yokye: «Moto okoeyokye, kanzokye; moto okoole, kande; ka moto okonde, kale Yo owantoma.»

Ibutwa sa baekosi mako sambo mbuka babale

¹⁷ Bobele, baekosi mako sambo mbuka babale bamba ya butwa na nkyisa boikye bekye: «Nkolo, na malobbo mabe malookye wa phaphale banga na mango na nkombo ya we.» ¹⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nawenekye Molemba kabiyi, kaute o ikolo ndokolo munkakasi. ¹⁹ Okyemela, naephkye bokonzi pha ikyita manzoo na maphalakasa saekyela ekpele, na unva bokusi bosoo pha munguna. Ekpele yonoyo teekokyi iekyela bofe. ²⁰ Kasi be e sa kumba pho malobbo mabe maeyokye, kumba nde pho Nwaphongo akoma mankombo ma be e o ikolo.»

Yesu ali na nkyisa

²¹ Imbele me, Yesu atondi na nkyisa ya Bolobbo Bosantu, amba ya wo yokye: «Tata, Nkolo wa ikolo na munse, naephe melesi pho ya maphoo maBombela we bato ba malondo na baekola,

omaweninye oka bato baate bali na ngambo. Phele, Tata, wazinga obokye wabee baabona. ²² Tata aambya maphoo maso o maboko ma nga. Moto na monomo taebe Nwana bo teebe Tata, ebe moto takokyi eba Tata bo teebe Nwana na baazingyi njwana ibaweninya booli Tata.» ²³ Emba Yesu amba ya miekpinya oka baekosi be e, amba ya wo na be e nde be e mampenza yokye: «Nkyisa ili na miyo mawene maphoo maawene be! ²⁴ Pho na wo na be e ngakye, baimosi baikye, bakonzi baikye, bazingaka iwene maphoo maawene be e mama, kasi tebaika mawene, na iyoka maphoo maokye be e mama kasi tebaika maoka.»

Ete ya Mosamaliya molaa

²⁵ Moteye wa mibeko monomo amba ya teme pho ya imeka Yesu. Amba ya motuna yokye: «Moteye, nakyele bo pho nazwe bomoo pha bobele?» ²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «O mobeko bakoma bo? Kotangye omo bo?» ²⁷ Moto mona amba mobuyisa yokye: «Osengyesi izinga Nwaphongo Nkolo wa we, na ndondo yonoyo, na molimo njwa we munso, na bokusi pha we bosoo na na maumunya ma we maso, ombe na zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza.» ²⁸ Yesu amba wo ne obokye: «Obuye na bolaa. Kyela nde bomoo wamobika.» ²⁹ Kasi moteye wa mibeko alukaka imilongya, amba tuna Yesu yokye: «Nwebi na nga nza?» ³⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto monomo kaute o Yelusaleme kakyende o Yeliko. Aesi ya kye kaa o maboko ma baibi, baesi ya mabololo mbolo ye iso, bamokutibi nzi, bakye e, baikyi moika nde mowe. ³¹ Sakoko, nganga ya Nwaphongo monomo aesi yalekana wamo. Waawene yo moto mona, abandi mopha njwa nzela moyoko, alekaa. ³² Molewi monomo nde bomoo, aesi yakoma o elele me, aweni moto me, abandi mopha njwa nzela mooyoko, alekaa. ³³ Kasi Mosamaliya monomo aesi yalekana ne minzela me. Waawene yo moto owakutubaka baibi, amookyesi ngongo. ³⁴ Asusinye phenephe ne, amosw-eye mauta na maleku o maphota nono wa mokanga yo na bitato ba bitobu. Sima, amba mokpesa o ikolo sa punda ye, amba kye ne e ingambi sa babutu, omo, abuto imosalisa. ³⁵ Waa ye bunya, Mosamaliya aesi ya tokolo bibende babale babaphalanga, aesi ya biphe mokolo ingambi, amba wo ne yokye: "Banza moto oyo na bolaa. Bo otokosi baphalanga basuu pho ya imosalisa, namoya ebuyisa be e wamoya lekana nga wawa." ³⁶ Yesu amba ya tuna moteye wa mibeko yokye: «Pho ya we, onte ya bato baato babana,

oomiteye nwebi wa moto owakaaka o maboko ma baibi nza?»³⁷ Moteye wa mibeko yokye: «Eli moto owamookyelaka ngong.» Emba Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Kyende, na we o kye kyela bomo.»

Yesu akye oka Malata na Maliya

³⁸ Waaba Yesu na baekosi b̄e o nzela, amba ya nyolo o mokyisi monomo. Nwanwasi monomo abaka omo nkombo ye Malata, amba moyamba o ingambi se. ³⁹ Yo abaka na nwana nyango wa nwanwasi nkombo ye Maliya, owa zalaka phenephe na makolo ma Nkolo pho ya iyoka mateya me. ⁴⁰ Malata amitungyisaka na boikye pho ya bitoma. Mbala yonyo amba ya wɔ na Yesu yokye: «Nkolo, toowene bofe boondesi nwana mama bitoma biso nga mampenza? Wɔ ne aya nsunga.» ⁴¹ Nkolo amba mobuyisa yokye: «Malata, Malata, komitungyisa na ikyemimiima pho ya mapho maikye, ⁴² kasi nde lowo lonolo looli na ntina enene. Maliya aosi iyalo sonoso siilekyi bolaa, na moto monomo etaamobololo sango.»

11

Yesu kateya baekosi b̄e ibondele

¹ Mokolo monomo Yesu abaka o elele yonyo kabondele. Waunva yo, monomo na baekosi b̄e amba ya wɔ ne yokye: «Nkolo, oleteya ibondele bo wateyaka Yoane Mofatise baekosi b̄e.» ² Yesu amba ya wɔ na b̄e yokye: «Waabondele b̄e, nde kowo bofo:

Tata,

nkombo ya we ebe esantu.

Bokonzi pha we boye.

³ Olophe mokolo na mokolo ntoma isengyesi na banga.

⁴ Ololimbisa masumu ma banga!

Pho na banga tolimbisa febi baalokyele bofe.

Sa anola obokye Munguna alomekye.»

⁵ Yesu ambaya kula wɔ na b̄e obokye: «Umunya obokye monomo na b̄e ali na ekamba, ambikye onga ne na molengyela yokye: “Nwebi na nga, ombekya, mapa maato, ⁶ pho monomo na febi na nga oli o imbanga akomi oka nga unwanwa eye sili na ekpele ya imophe.” ⁷ Emba oli o motema nwa ingambi, kambe mobuyisa yokye: “Le ntungyisa! Unwanwa eye ingambi siimbokangyema; nga na bana banga toumbo milangya, sikokyi ikula langwa pho ya iyaephe mapa.” ⁸ Nawo na b̄e, na bo talango pho ya imophe mapa me pho ya ekamba ya fe, amba nde langwa pho ya etungu ya iyonga ya nwebi ne amba amophe iso iisengyesi ne.

⁹ Yango mena nga na wɔ na b̄e ngakye: “Onga, bamophe; luka wa mozwa, komola ekomba, bamoeyingolela.” ¹⁰ Pho moto okoongye bamophe, moto okolukye kazwe, bazibolele ekomba ookokomole. ¹¹ Bo monomo onte ya b̄e ali ango wa nwana, bo nwana we amoongyi swe, akokyi imophe nzoo? ¹² Naa bo amongyi ikye, aamophe iphalakasa? ¹³ Bo b̄e bato babe koebe iphe bana ba b̄e mbolo indaa. Ya mofa soo na Ango wa b̄e owa ikolo okoambya Bolobo Bosantu phe oka baabongye!»

Yesu katokolo malobo mabe na mwiya nwa Nwaphongo

¹⁴ Mokolo monomo, Yesu abaka katokolo bolobo bofe phaa buyaka moto monomo mbubu, watakolo bolobo bofe me, mbubu monomo abuto iwo. Bato bamba kamwa na boikye. ¹⁵ Kasi bato bayoko fekye: «Eli Belezebula, mokonzi nwa malobo mabe omophe mwiya nwa itokolo malobo mabe!» ¹⁶ Baayoko balukaka imumeka, bamba onga ne obokye akyle elekyesako ekye weninya obokye mwiya nwe moute na Nwaphongo.

¹⁷ Kasi Yesu aebaka maumunya ma fe, amba ya wɔ na b̄e yokye: «Bokonzi boso bookabwa phango mampenza, phamunyangwa emba mangambi mamouwa mana o ikolo sa maayoko. ¹⁸ Ka bo Molemba yo mampenza akabwa, bokonzi phe phamoteme ndengye'ye? Pho b̄e kowo obokye nga natokolo malobo mabe na mwiya nwa Belezebula. ¹⁹ Boebe obokye nga natokolo malobo mabe na mwiya nwa Belezebula, ka bato ba b̄e bamatakolo na mwiya nwa nza? Yango mena bato ba b̄e mampenza bamweninya obokye oli na ekpe. ²⁰ Ka boebe obokye nde na eboko ya Nwaphongo nga na tokolo milimo mibe, emba Bokonzi pha Nwaphongo boekomesi.»

²¹ «Pho bo moto mokusi, na binwanele b̄e bikusi kabanza ingambi se, mbolo ye yamofa na bolaa. ²² Kasi nde bo moto mosuu oomolekyi na bokusi aesi, amobolosi bina binwanele biso bifakyi yo kalemele, emba amokaba mbolo iso ibolosi yo.»

²³ «Moto ootoli na nga mbale, ali munguna nwa nga. Moto ootonsungye o ibokya, kanyangole.»

Wakule ya butwa bolobo bofe

²⁴ «Watakolo bolobo bofe o nzoto ya moto, bokye miengyebana o bokye, bokye miluka elele ya iba. Botemozwe elele, bomiwole obokye: “Namobutwa o ingambi sa nga sabaka nga.” ²⁵ Waaya butwa phango, boya zwa ingambi me basikombi, basibongye na bolaa. ²⁶ Bofele

mombe kye kpa mbengo ya malobō masuu sambo maamolekye na bofe; maambe ya nyōlo makyee zala; emba mofesi nwa moto monō mobutwe mofo koleka bowafaka nwanjo phanza.»

Yaakolo nkyisa

²⁷ Waaunva Yesu iwo babona, nwanjwasi monomo amba ya anwana onte ya bato yokye: «Nkyisa na ibuu saenyanyaka na mabele maa enywangyaka!» ²⁸ Kasi Yesu amba moubuyisa yokye: «Nkyisa ili nde na bato baakye Iloba sa Nwaphongo bambe na sikyelela!»

Bayuda baongye elekyesako

²⁹ Waaba moluku nwa bato baye waali Yesu, amba butwa iwo yokye: «Bato balolo eye bali bato babe. Baongye elekyesako, kasi etebawene na elekyesako yonoyo, bote ebe nde eyaaka Yona eyaunva bee wene. ³⁰ Pho bo wabaka Yona elekyesako pho ya bato ba Niniwe, nde bomō Nwana wa moto amoba elekyesako pho ya bato ba lolō eye. ³¹ Mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo bato, mokonzi wa nwanjwasi nwa Saba amoya phunda bato ba lolō eye, pho auti itakye iya oka maloba ma zebi sa Salomo. Kasi oli wawa alekyi Salomo! ³² Mokolo nwaa mosambisa Nwaphongo bato, bato ba Niniwe bamophunda bato ba lolō eye pho bato ba Niniwe babongyaka mofesi nwa bee waa okaka bee mateya ma Yona. Kasi ooli wawa alekyi Yona!»

Tala ya nzoto

(*Matiye 5.15; 6.22, 23*)

³³ «Moto taalosa tala pho ya iebomba na pho ya iekukya na katini, kasi kaeteya o ikolo sa mesa pho bato baso hanyolo o ingambi bawene na bolaa. ³⁴ Miyo ma we mali tala ya nzoto ya we. Bo miyo ma we mali malaa, nzoto ya we mobimba kyingyengye saa. Ka bo miyo mawe temali malaa, nzoto ya we mobimba ili o enzombi. ³⁵ Yango mena okyefe obokye saa eeli o motema nwa we yango sabutwa enzombi. ³⁶ Bo nzoto ya we mobimba kyingyengye saa, nono nwanja ete tali o enzombi, nzoto ya we mobimba yamungyengye saa, ndokolo bokoengyengyele tala.»

Bafalisayi na bateye ba mibeko bato ba boole

(*Matiye 23.1-36; Malako 12.38-40*)

³⁷ Waa unva Yesu iwo, mofalisayi monomo amba ya mobanga na izaaka oka ye. Yesu amba nyolo o ingambi sa mofalisayi me, amba kye zala o mesa. ³⁸ Mofalisayi amba kamwa waa wene yo Yesu kaze sataa kunyola se. ³⁹ Emba Nkolo amba ya wo na mofalisayi me yokye: «Kyeke boli bee, bee bafalisayi, kokunyole nde ikolo sa bakopho

na sa basaani, kasi o motema nwa bee, watonda na phowa ya iifa na ya itombō.» ⁴⁰ Bibubusi! Owakyela bii nze teeli yo owakyela na bii motema? ⁴¹ Kabela nde babola ili o motema nwa ba kopho na ili o basaani ba bee, emba iso yamoba pee pho ya bee.

⁴² «Ngongo ya bee bafalisayi! Pho kophe Nwaphongo monomo pho ya iko ya maakyi ma solo elaa na ya ndunda iso iinkyinkyi kasi kobungye bosembo na lozingo pho ya Nwaphongo; nzuka eli lango losengyelakyi bee ikyela, saleminya iiyoko.»

⁴³ «Ngongo ya bee bafalisayi! Kozingye izala o biziye ba o boo o Mangambi ma makyita, kozingye na obokye baefeyakye o nsongo. ⁴⁴ Ngongo ya bee! Oli ndokolo malita maatemaebane, kasi bato batambule o ikolo sa mango saeba!» ⁴⁵ Monomo wa bateye ba mibeko amba ya wo na Yesu yokye: «Moteye, bo wo we babona, ka kotole banga!» ⁴⁶ Yesu amba buya yokye: «Ngongo ya bee me, bateye ba mibeko! Pho bee kopha bato biphesi bizito o nkukyi kasi bee toobikume nono na munse monomo. ⁴⁷ Ngongo ya bee, kotongyele baimosi ba Nwaphongo malita malaa, kasi ya baboma ba nkoko ba bee! ⁴⁸ Koteya obokye koanole yakyela bankoko ba bee. Bee baboma baimosi ba Nwaphongo, bee kombe batongyela mana malita. ⁴⁹ Yango mena Nwaphongo na zebi se awo yokye: "Naabatomela baimosi na batoma, bamoboma bakyi, bamunyokolo bayoko." ⁵⁰ Pho obokye bato ba lolō eye bazwe etumbu pho ya baimosi ba Nwaphongo baso baaboma bee uta o etatele ya mokyisi. ⁵¹ Tata waa boma bee Abele nono oka Zakaliya owa boma bee onte ya etumbelo na elele esantu. Phele na wo na bee, bato ba lolō eye bamozwa etumbu pho ya bato baso baaboma be.»

⁵² «Ngongo ya bee bateye ba mibeko! Wa kpa iphungola sa zebi kasi bee mampenza tonyolo, kasi baazingye inyolo, bee kobakatele.» ⁵³ Waatokolo Yesu o ingambi me, bateye ba mibeko na bafalisayi bamba butwa imotungyisa na yoo eso, na imotuna maphoo ndengye na ndengye. ⁵⁴ Bamumekaka pho bamozwe na lowoo bo awo lowoo lofe.

12

Nde koiwo o phaa

(*Matiye 10.26, 27*)

¹ Imbele me, bato baikye bayakaka yaan-gana wali Yesu, babuto ikyemikyitana o makolo pho ya boikyee. Yesu amba tata iwo phanza na baekosi bee yokye: «Kyeba na muno nwa mampa nwa bafalisayi,

kyelukye iwɔ obokye: Kyeɓa na ɓɔle pha ɓe. ² Maso maabombama, mamowene. Maso maazite ɓe, mamoeɓana. ³ Yango mena, maso maawɔ ɓeɛ onte ya enzombi, mamookana na moo, ikyikolo ɓeɛ o itoo onte ya ingambi, ɓamoiyanwenela o munsɔngɔ.»

Okokyi ɓeɛ iila
(Matiye 10.28-31)

⁴ «Bebi na nga, na wɔ na ɓeɛ ngakye: Saiila ɓato ɓaakokyi ifoma nde nzoto, kasi teɓakokyi ikulakyele ekpele esuu. ⁵ Naeteya moto ookokyi ɓeɛ iila; iila nde yo ookokyi sima ya iwa sa nzoto, ali na ná bokonzi pha ievaka o lifelo. Ee, na wɔ na ɓeɛ, eli yo nde moto ookokyi ɓeɛ iila. ⁶ Teɓaa ungya nswenswe itano inkyiky na mpata ifale? Kasi Nwaphongo tabungye na mɔnɔmɔ onte ya yee. ⁷ Na phɔ ya ɓeɛ, eli nde ɓomɔ. Kaebe na motiya nwa suwe ya ɓeɛ. Yango mena ɓeɛ saiila, ɓeɛ oli na ntina eelekyi ɓokanda pha nswenswe!»

Ianola ndee iangana Yesu
(Matiye 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ «Nakule wɔ na ɓeɛ ɓoɓo: Moto munsɔ owamoanola o miyo ma ɓato ɓaso obokye ali moto wa nga, Nwana wa Moto aamoanola o miyo ma ɓanze ɓa Nwaphongo obokye ali moto wee. ⁹ Ka ɓo moto anzangaa o miyo ma ɓato, Nwana wa Moto aamoangana me o miyo ma ɓanze ɓa Nwaphongo. ¹⁰ Moto munsɔ ookowɔle Nwana wa Moto na ɓoɓe, ɓaamolimbisa. Ka yo okowɔle ɓolɔɓɔ ɓosantu na ɓoɓe, ete ɓamolimbisa. ¹¹ Waamokye ɓeɛ na ɓeɛ o Mangambi ma losambo phɔ yae-sambisa o ɓoo pha ɓazuzi naa ɓakonzi, ɓeɛ samiima na yaamokye buya ɓeɛ na ná yaamokye wɔ ɓeɛ. ¹² Phɔ imbele me, ɓolɔɓɔ ɓosantu amoeteya maphɔɔ maso maasengyesi ɓeɛ iwɔ.»

Ete ya mozwe otoli na malondo

¹³ Moto mɔnɔmɔ onte ya ɓato ɓaabaka wamɔ amba ya wɔ na Yesu yokye: «Mot-eye, wɔ na nwanana mama ampe iyalo saaka nga sa ilaka.» ¹⁴ Yesu amba mobuyisa yokye: «Eko, owankyela munanga na mokabi nwa mbolo ya ilaka sa ɓeɛ nza?» ¹⁵ Sima amba ya wɔ na ɓeɛ ɓaso yokye: «Kyeɓa, motema munene nwanano saeleka! Phɔ ɓomɔɔ pha moto, na ɓo aɓe na ezwele ndengye'ye, teɓoli phɔ ya mbolo iili ne.»

¹⁶ Emba amba ya ɓakpela ete yokye: «Moto mɔnɔmɔ wa ezwele aɓaka na manyete maamobotelaka na ɓoikye. ¹⁷ Abaka kamitune yokye: "Namokyele ɓo? Phɔ sili na elele ya ifomba mbolo ya nga iso iye!" ¹⁸ Amba miwɔle yokye: "Kyeke ɓowamokyele nga: Namouwola

mampende ma nga, namba tonga masu manene. Namobomba mbuma ya nga ya manzabi na mbolo ya nga iso omɔ. ¹⁹ Sima, namba miwɔle nga mampenza o motema ngakye: Nwebi, oli na mbolo nzikye o ifombo phɔ ya mambula maikiye. Eema, zaa, nywa, kumba!" ²⁰ Kasi Nwaphongo amba wɔ ne yokye: "Ehubusi! Nde o mokolo nwa lolɔ, namokpa ɓomɔɔ pha we. Unwanja eye iso ifongye we, yamofa ya nza?" ²¹ Yesu amba ya bakya yokye: «Oweni lowɔɔ looyelele moto ookonukyiyi ezwele ikye phɔ ye mampenza, kasi tali na ezwele oka Nwaphongo.»

Kyeka nde na Nwaphongo

²² Yesu amba ya wɔ na ɓaekosi ɓeɛ yokye: «Yango mena na wɔ na ɓeɛ ngakye: Samiima phɔ ya ɓomɔɔ pha ɓeɛ obokye wamoza ye naa phɔ ya nzoto ya ɓeɛ obokye wamolata ye. ²³ Phɔ ɓomɔɔ ɓolekyi ntoma, na nzoto ilekyi bitobu. ²⁴ Kyeka biwawanga! ɓeɛ teɓaphikye, teɓanoko, teɓali na mampende nana bilele ɓa ifomba mbolo, kasi Nwaphongo kabizeya! Nzuka na ɓeɛ ɓaalekye biwawanga na ntina. ²⁵ Moto nza onte ya ɓeɛ, phɔ ya imiima, ookokyi ifakyisa mokolo mɔnɔmɔ o ɓomɔɔ phe? ²⁶ Kasi emba ɓotookokye ikyela nɔno nwanana lowɔɔ oomokyiky, ka phɔ ya'ye kombe miima phɔ ya maphɔɔ maayoko?»

²⁷ Kyeka ɓaphulele ɓokotokolo ɓe, ɓeɛ teɓaakyele etoma, teɓaatongye na bitobu. Kasi na wɔ na ɓeɛ ngakye: Eɓe na Salomo owafaka na ezwele ikye, taika lata bitobu bilaa ɓo yɔnɔyɔ na ɓaphulele ɓaafana. ²⁸ Ka ɓo Nwaphongo kalasa na ɓola nkata ya manzabi iili obokye yana ɓamoivaka o nwenya; nzuka na ɓeɛ, ɓato ɓa ianola sikyiky. ²⁹ Yango mena, ɓeɛ samiimaka obokye tomoza ye, naa tomunywa ye. ³⁰ Phɔ, eli nde ɓato ɓateɓaeɓe Nwaphongo ɓakye miluka maphɔɔ maamana. Kasi ɓeɛ, angɔ wa ɓeɛ kaebe obokye ɓeɛ osengyesi na mango. ³¹ Kasi taaluka phanza ɓokonzi phe, mbolo miina amoekyinzisa yango. ³² Saiila, ɓeɛ nwanana ɓosoo oo mokyiky! Phɔ angɔ wa ɓeɛ asepesi iephe ɓokonzi!»

Ezwele eeteunve o ikolo

³³ «Ungya mbolo ya ɓeɛ, ophe ɓaphalanga me ɓato ɓaakamba. Omikyelele makuba maatemakotwe na ezwele eeteunve o ikolo. Omɔɔ, mwibi takome na munse temokokyi ieza. ³⁴ Phɔ elele eli ezwele ya we, ndondo ya we yamofaa nde omɔɔ.»

Imiɔngyia phɔ ya iya sa Nwana wa Moto

³⁵ «Omizekyitinya mbimbi, le batala ba bēe balolakye!»* ³⁶ Baa ndokolo bato baaziya nkolo wa bēe okoute o eseleko ya bolonga; obokye bo aesi ya komola, bamozibolele izele. ³⁷ Nkonzo na baombo baamoyazwa nkolo wa be, waamoya butwa yo, bali o ikyengye. Nde phele na wo na bēe ngakye: Aamizekyitinya mobimbi, aabazasa o mesa, emba yo mampenza amobutwa ibakyelela. ³⁸ Emba bo aesi ya butwa na molengyela, naa sima ya molengyela, bo aesi ya bazwa bali nde o ikyengye, bamoba na nkonzo.

³⁹ «Eba obokye bo mokolo wa ingambi aefakyi imbele siwaa saa moyaa nwibi, nde taanolakyi obokye abukye ingambi se. ⁴⁰ Na bēe omibongya, pho Nwana wa moto amoya o imbele siite siumunya bēe.»

Moombo owa bosembo na malondo

⁴¹ Emba Petelo amba ya wo yokye: «Nkolo, okpe ete mena pho ya banga ndee na pho ya bato baso?» ⁴² Nkolo amba mobuyisa yokye: «Moombo owa bosembo na malondo nza, o wa moolo nkolo pho ya iphe bato ba ingambi se ntoma o imbele siikokyi? ⁴³ Nkonzo ili na moombo mona bo nkolo we, waamoyabutwa yo aesi ya motakana kakyele ena etoma. ⁴⁴ Nde phele na wo na bēe ngakye, nkolo aamokyele mokonzi nwa mbolo ye iso. ⁴⁵ Kasi bo moombo me amiwosi o motema nwe yokye: “Nkolo wa nga kangombono na iya”, aambi butwa iwanda banzenga na bangondo baetoma, abuto izaa, inywa na ilanga, ⁴⁶ nkolo we aamba yaa mokolo moote moomoziya yo, na imbele sitesebe yo: Aamowinya, amba mokyela bo wa mokyela bēe bato baatefanole Nwaphongo.»

⁴⁷ «Moombo okoefe iikyizingye nkolo we, kasi taikyi bongya na taikyi kyela bokozingye yo, amokaa baphimbo baikye. ⁴⁸ Kasi yo otoefe ambi kyela maphoo makokyi na nzii, bamobinda baphimbo bontee. Moto musoo oophe bēe na boikye, baamoonga na boikye; oophise bēe na boikye, bamokula moonga na boikye koleka.»

Yesu aesi yakabola bato

⁴⁹ «Naesi ya vaka nwenya o mokyisi, emba nazingakyi obokye nde moinalola eeto! ⁵⁰ Nasengyesi ioka bolosi boikye, phango phamoba ndokolo batisimo yanga. Emba nali na nkaa tee nono waamokokye isama yango. ⁵¹ Bēe koununya obokye na yaa o mokyisi pho ya iya ambya bose? Phe! Na wo na bēe ngakye, na ya nde iya kabola bato. ⁵² Pho tata lol eye, bato batano bali o ingambi sonoso, bamokabana: Baato

mbale, babale mbale. ⁵³ Bamokabana, ango amoina nwana we owa lele, nwana owa lele amoina ango; nyango amoina nwana we owa nwanjwasi, nwana owa nwanjwasi amoina nyango. Bokyilo owa nwanjwasi amoina njwasi wa nwana we, na njwasi wa nwana amoina nyamolo nye.»

Iimbola lolengye la bileko

⁵⁴ Yesu awoko na ná moluku nwa bato yokye: «Waawene bēe ikolo sifelo bikye milanga moo, kowo izele obokye: “Mbula ya muno”, emba wakyelame nde bomo. ⁵⁵ Waawene bēe eweele kyeuté bii ngyele, kowo obokye: “Lolo nzanga ya moleka”, emba wakyelame nde bomo. ⁵⁶ Banyamabole! Koebe nde iimbola lolengye lowene bēe o ikolo na lowene bēe o se. Ka pho ya'ye tombe eba iimbola imbele sisi?»

Bongya na moto ooli na we na lowo

⁵⁷ «Pho ya'ye bēe mampenza toefe maphoo ma bosembo? ⁵⁸ Waakye bēe na moto ooli na we na lowo ikye amba oka munanga, bongya ne wataba bēe o nzela. Bo phe, moto me amoekomya o soo pha munanga, emba munanga amoeyambya oka bulusi, bulusi amoevaka o boloko. ⁵⁹ Nawo na we obokye, na bo ndengye'ye otoo tokolo o boloko bo naino tokokye baphalanga baso baamoeyonga be.»

13

Ibongya mobesi ndee iwaa

¹ Imbele me, bato basuu bamba ya imola Yesu ndengye eyasweyaka Pilata malongo ma bato ba Galileya imbele saabaka bēe baphe Nwaphongo mambeka. ² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Koununya obokye bato ba Galileya baabana balekaka bato ba Galileya baayoko baso na masumu pho ya izwa etumbu ndengye mena? ³ Phe, nawo na bēe ngakye: Kasi bo bēe tobongye mobesi nwa bēe, bēe baso wamovaka nde bomo. ⁴ Ebe bato iko mbuka mwambi baa Yelusaleme baawa waa bukwaka ingambi sianda saa Silowe, koununya obokye bofe pha bēe phalekaka bato baso ba Yelusaleme? ⁵ Phe, nawo na bēe ngakye: Kasi bo bēe tobongye mobesi nwa bēe, bēe baso wamovaka nde bomo.»

Ete ya nwete nwa fige mootemoobote

⁶ BoBele Yesu amba ya bakpela ete yokye: «Moto monomo aphikaka nwete nwa fige o inzambi se sa vinyo. Mokolo monomo amba ya kye luka mbuma ya fige omo, kasi taamba zwa. ⁷ Emba amba ya wo na moto wa etoma owa inzambi

* 12:35 12.35 Omizekyitinya mbimbi: Nde kokyengye.

yokye: “Kyeka, mbula iyato, naina ya luka mbuma ya fige, kasi siizwe. Oekpete! Pho ya'ye kyembe na unva ntoma ya manyete nde pha?”⁸ Kasi moto wa etoma owa inzambi amba ya mobuyisa yokye: “Nkolo, taakula ele naino mbula eye. Namotima manyete o mambale, namba vaka nkata yaa pholo omo.”⁹ Imbelele sisuu ekokyi ifota mbuma o mbula ekye ye. “Bo phe, waamokpete.”»

Yesu abikye nwanwasi monomo mokolo nwa Sabata

¹⁰ Mokolo monomo nwa Sabata, Yesu abaka kateya o Ingambi sonoso sa makyita. ¹¹ Nwanwasi monomo abaka wamo, abaka na bolobo bofe pha mobuyisa etuku mambula iko mbuka nwanwasi; aumbamaka, takulaka koka na imielola na bolaa. ¹² Waa wene Yesu nwanwasi me, amba mofanga, amba ya wo ne yokye: «[Nwanwasi, obikya na bolosi pha we.»

¹³ Amba ya motandela mafoko. Mina wamo aelo, abuto ikumbela Nwaphongo. ¹⁴ Kasi mokonzi nwa Ingambi sa makyita, awenekye bofe pho Yesu abikye moto mokolo nwa Sabata. Amba ya wo na bato yokye: «Toli na nkolo motofa ya etoma. Bëe yakaka nkolo me, pho haebikya na malosi ma bëe. Kasi mokolo nwa Sabata phe!»¹⁵ Kasi Nkolo amba ya mobuyisa bofo: «Bëe hanyamabole! Mokolo nwa Sabata, monomo na monomo na bëe taingole ngombe ye ebe naa mpunda ye pho ya ikye enyweya maa?»¹⁶ Ka nwanwasi oyo ali nkoko ya Abalayama. Molemba amwaka mbula iko mbuka nwanwasi. Emba sikokakya imoingola o mokolo nwa Sabata?»¹⁷ Waabawole Yesu habona, banguna ba bëe baso baokaka so. Kasi moluku nwa bato munso habaka na nkyisa pho ya maphoo maala maakyelaka yo.

Ete ya mumbuma nwa mutarde

¹⁸ Yesu amba ya wo yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo boulane na ye? Naboulinya na ye?»¹⁹ Boulane na mumbuma nwa mutarde, moto monomo amokpee, akye mophika o inzambi se. Mumbuma mokosi, mobuto njwete, manyosi maya tonga moobo o bitakya ba nwanwango.*

Ete ya munu nwa mapa

²⁰ Yesu amba kula wo yokye: «Namoulinya Bokonzi pha Nwaphongo na ye?»²¹ Bokonzi pha Nwaphongo boulane na munu nwa mapa; nwanwasi monomo amokpee, amoangyinye na faline iikye o saani, faline eso yuulo.»

Mozibo mookyiki

²² Yesu alekanaka o nkyisi iinene na iinkyiki ikyemiteya tee nono waamokye koma yo Yelusaleme. ²³ Moto monomo amba motuna yokye: «Nkolo, bato bamobika tefali nde baikyey?» Yesu amba ya mobuyisa yokye: ²⁴ «Kyela bokusi onyolo ya mozibo mokyiki. Pho nawo na bëe nga kye bato baikyey bamoluka inyolo kasi etebakokye.»

²⁵ «Waamoinwa mokolo nwa ingambi pho ya ikanga ekomba, bëe wamoikala o ifanda, wamba tata ikomola ekomba kombe wo obokye: “Nkolo, olozibole”. Amba ebuyisa yokye: “Bëe banza?”²⁶ Emba bëe waamba butwa iwo obokye: “Tozaaka tonywaka na we elele yonoyo, wambaka na teya o nsongo ya mokyisi nwa banga.”²⁷ Kasi yo amokula ebuyisa yokye: “Bëe banza? Mana phenephe na nga, bëe baso baakyele bofe.”²⁸ Omo, yamoba nde malelo na itwa mino, waamowene bëe Abalayama, Izake na Yakobo ebe baumosi baso ba Nwaphongo, bali o Bokonzi pha Nwaphongo. Ka bëe bamoevaka o nzeel.²⁹ Bato bamouta o mbale ekyetokolo na ekyekye minangya moo, na mbale eya ikolo na eya ngyele bamo ya zwa elele ya iza o eseleko, o Bokonzi pha Nwaphongo. ³⁰ Nde phele, bato bayoko babakya nwanwasi eye o mbomela, bamobutwa o boo, ka bali unwanwasi eye bato ba o boo, bamobutwa bato baa mbomela.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

³¹ Nde o sina imbelele me, bafalisayi baayoko bamba susana oli Yesu, bamba wo ne bekye: «Mana wawa kyende bisuu, pho Elode kalukye na ieboma.»

³² Yesu amba ya babuyisa yokye: «Kyende kye imola munyabi nwa Inzumbu mona, obokye: “Lolo na yana, natokolo malobo mabe, nabikya bato bamalosi; maabale, namounva etoma ya nga.”†³³ Kasi lolu, yana na maabale, nasengyesi iunva imbanga sa nga, pho telibolaa obokye moimosi wa Nwaphongo awe bisuu, kasi kawee nde o Yelusaleme.»

³⁴ «Yeeh! Yelusaleme! Iwe okobome baimosi ba Nwaphongo, kombe kula boma na mabanga bato baetomele Nwaphongo! Mbala nzikye nazingaka ibokye bana ba we ndokolo ebembe ya soo waabokya yo bana bëe o se ya mapapusa me, kasi toikaka zinga. ³⁵ Kyeka! Ingambi sa bëe baasilele. Nawo na bëe ngakye: Otokule nvene nono imbelele sa mowo bëe obokye: “Le obokye Nwaphongo apambole ookoye na nkombo ya Nkolo!”»

* **13:19** 13.19 Mutarde eli nwanwa njwete mokyiki moobote bana mbuna nkyiinkyi. † **13:32** 13.32 Inzumbu ali nyama ya malondo mabe. Nyama ekyekosa bebi.

14

*Yesu abikye moto wa bolosi mokolo
jwa Sabata*

¹ Mokolo monomo jwa Sabata, Yesu amba ya kyende o ingambi sa mokonzi monomo jwa bafalisayi pho ya ikye zaa. Bafalisayi baabaka wamo, babaka bamolebetele. ² Moto monomo amba ya teme o boo phe, abaka na bolosi boulole makolo na maboko. ³ Yesu amba ya tuna bateye ba mibeko na bafalisayi yokye: «Mobeko jwa banga moanole obokye babikya moto mokolo jwa Sabata?» ⁴ Kasi, bée baso bambala ikala bose. Emba Yesu amba yakpa moto owa bolosi me, amobikye, amba mobuya. ⁵ Boβele, amba ya wo na bée yokye: «Nza onte ya bée bo jwana we wa lele naa ngombo ye eka o izifa, etaeyabole izele mokolo jwa Sabata?» ⁶ Kasi tebaika koka imobuyisa na eyano.

Jlo elele eya mbomela

⁷ Yesu amba ya kpela bato baabangaka mofalisayi iya zaa o ingambi se ete yonoyo, pho awenekye obokye baolo biziye ba o boo, amba wo na bée yokye: ⁸ «Bo moto monomo aebangyi o eseleko ya bolonga, sakye zala o biziye ba o boo, pho imbele sisuu abangyi moto mosuu okoelekye na kaa, ⁹ emba moto oebangyi bée baso babale o eseleko, amoya wo na we obokye: «Omolele elele mena.» Emba wamumana na soo iikye, wamba butwa ikye zala o elele eya mbomela. ¹⁰ Ka we, bo baebangyi o eseleko, kyende kye zala o elele ya mbomela. Emba waamoya moto oebangyi, amo yawo na we yokye: «Nwebi na nga, yaka ya zale o elele eya boo.» Emba wamozwa kaa o miyo ma bato baso bazasi na we. ¹¹ Pho moto munsu ookomitombe, baamouya, okomiuya baamotomba.»

¹² Yesu amba ya wo na moto owa mobangaka yokye: «Bokolukye ibanga bato pho ya iza, sa banga bikamba ba we, ebe banaa nyango, ebe bato ba ibota sa we, na bato ba ezwele fali phenephe na we. Pho bookyesi babona mokolo mosuu na bée bamoebanga, bamoebuyisa bolaa bosu phaa bakyelaka we. ¹³ Kasi bo kolukye ibanga bato pho ya iza, banga nde babola, bato baatono maboko, na baatono makolo, na bato ba pholo miyo. ¹⁴ Emba wa moba na nkonzu, pho bée tebali na ekpele eya iebuyisa. Kasi bamoebuyisela yango mokolo jwaa mokundwa bato baa bosembo.»

Ete ya eseleko

¹⁵ Waaoka monomo na baabangaka bée lowoo me, amba ya wo na Yesu yokye: «Nkonzo na moto owa mozwa elele o iza

o Bokonzi pha Njwaphongo!» ¹⁶ Yesu amba mokpela ete yokye: «Moto monomo abongyaka eseleko enene, amba banga na bato baikye. ¹⁷ Waakoka imbele sa iza, amba ya toma moto we owa etoma ikye imola bato baabangaka yo obokye: «Bee yaka, ujwanjwa eye maphoo maso makokyi.» ¹⁸ Kasi bée baso, monomo na monomo atati iyonga bolimbisi. Owa boo amba ya wo na moto owa etoma yokye: «Nauti iyomba inzabi, esengyesi obokye nakye sikyeka. Naebondi ondimbisa.» ¹⁹ Ooyoko yokye: «Nauti iyomba matina ma mangombe matano, nakye mameka naa mali malaa. Naebondi ondimbisa.» ²⁰ Omoyoko yokye: «Nauti ilonga njwanjwasi nde nkolo iye, yango mena sikokyi iya.»»

²¹ «Moto wa etoma amba ya butwa oka mokonzi nwe, amba ya moimola maphoo maso. Mokonzi amba ya oka yo. Amba ya wo na moto we owa etoma yokye: «Kyende izele o bilele biangane bato na o nsongo ya mokyisi, onzelele na babola, bato baatono maboko, bato baa pholo miyo, na bato baatono makolo.» ²² Sakoko, moto owa etoma amba ya wo yokye: «Mokonzi nakyesi boontomakyi we, kasi bilele bisuu bitaba pha.» ²³ Mokonzi amba kula ya wo na moto owa etoma yokye: «Kyende o manzela na o manzabi. Nyosa bato baso bamozwa we na bokusi, pho ingambi sa nga sitonde. ²⁴ Nawo na bée ngakye: Onte ya bato baso baabangakyi nga phanza, moto na monomo takokyi izwa elele o eseleko ya nga.»»

Pho ya ibutwa moekosi wa Yesu

²⁵ Moluku jwa bato baikye babaka babengye Yesu. Yesu amba ya ekpana oli be, amba ya wo na bée yokye: ²⁶ «Moto ookozingye iya oka nga asengyesi inzinga koleka ango, nyango, njwanjwasi we, bana be, banaa nyango, mankanasa me, ebe na bomoo phe, boophe takokyi iba moekosi wa nga. ²⁷ Moto oole inyanya ekulusu ye pho ya imbenga, takokyi iba moekosi wa nga. ²⁸ Bo monomo na bée kalukye itonga ingambi siinene; amotazala naino pho ieba motuya jwa phalanga baamobungya yo, bowalongoba na baphalanga bali ne pho ya iunva ingambi me. ²⁹ Ka botakyesi babona, bo awangye ingambi taambi siunva, bato baso baasiwene, bamobutwa imwekye. ³⁰ Bamowo bekye: «Moto oyo atatakyi itonga ingambi, tamba siunva.» ³¹ Nde bomoo, bo mokonzi monomo kalukye ikye jwana mabita na mokonzi mosuu, amotaa zala phanza pho ya iumunya, bo amokoka na batuluku nkoto iko baali ne, injwana na nwebi ne ooli na batuluku

nkoto mako mabale. ³² Bo etaakokye, amotoma batima oka mokonzi oomoyoko, naino waataba yo itakye, pho babongya. ³³ Eli nde bomo, onte ya bée, bo monomo na bée taikiyo iso iili ne taakokyi ibaa moekosi wa nga.»

Mokpa moote moli na vale

³⁴ «Mokpa eli ekpele elaa. Kasi bo mumani vale, bamokula mobuya vale ndengye'ye? ³⁵ Te mokuli ba na ntina. Tebakokyi imokyelela naa pho ya ibongya manyete naa pho ya manzambi; bamovakye nde onze. Ooli na matoo ma ioka, aokye!»

15

Ete ya mpate ebungakyi ezwa

¹ Mokolo monomo, baphutise bamputi na bato ba masumu, bamba ya bée baso oli Yesu pho ya imooka. ² Bafalisayi ebe na bateye ba mibeko baumelaka, bamba wo bekyye: «Moto me kanyangyele bato ba masumu, kambe zaa na na bée elele yonoyo!» ³ Yango mena, Yesu amba ya bakpela ete eye: ⁴ «Bo monomo onte ya bée ali na mampate munkama, yonoyo embi bunga etaa ikye ika mako ibuwa mbuka ibuwa o bokye, pho ya ikye luka yonoyo eebungyi tee nono wa mo ezwa yo? ⁵ Imbele sa moezwa yo, amoba na nkyisa boikye; amoenyanya o mabekyye, ⁶ amobutwa o ingambi se. Sima me, amoangyinya bikamba be, na babufo ne, amba ya wo na bée yokye: “Yaka ya sepele na nga molongo, pho nazwe mpate ya nga eebungakyi!” ⁷ Na wo na bée, eli nde bomo o ikolo, nkyisa ya moba na boikye, pho ya moto wa masumu monomo oobongosi motema, nkyisa me ya moleka yaaka bato ba bosembo mako ibuwa mbuka ibwa baate basengyesi na ibongola motema.»

Ete ya mpata ebungakyi ezwa

⁸ «Ka naa bo nwanwasi monomo ali na baphalanga ba bibende iko, bo mpata yonoyo ebungyi, etaalosa tala, etaakombo ingambi na ikye miluka na bolaa, tee nono wa mokye ezwa yo? ⁹ Emba imbele siezwe yo, amoangyinya bikamba bée na babufo ne yokye: “Yaka ya sepele na nga molongo, pho nazwe mpata ya nga ebungakyi!” ¹⁰ Nde bomo, na wo na bée nga kye, nkyisa ili oka banze ba Nwaphongo pho ya moto wa masumu monomo oobongosi motema.»

Ete ya nwana owa bungaka azwa

¹¹ Yesu amba kula ya wo yokye: «Moto monomo abaka na bana ba bampele babale. ¹² Oo mosi amba ya wo na angu wa bée yokye: “Tata, kafa ezwele ya we, ompe iyalo saaka nga.” Emba angu wa bée amba ya kafa ezwele ye onte ya

bana bée babale. ¹³ Sima ya banaa nkolo, nwana o mosi aesi ya ungya mbolo ye iso, akpe bana baphalanga akye na bée o mokyisi monomo itakye. Omo, akye baoto na maphoo mazanga ntina. ¹⁴ Waunva yo baphalanga, zilo sikusi saamba ya nyolo o mokyisi me; amba tata izanga na ntoma ya izaa. ¹⁵ Amba kye nyolo etoma oka moto monomo wa mokyisi me. Moto me amba motoma o manzabi me akye banza mangulu. ¹⁶ Abaka nana phowa ya itonza ibu se na ntoma yabaka mangulu mazee, kasi na moto monomo taika mophe yango. ¹⁷ Emba amba ya miyoo yokye: “Bato ba etoma ba tata baso, bazee mapa bamaotwe, nde nga wawa na we na nzala! ¹⁸ Na mobutwa oka tata, namba wo ne ngakye: Tata, na kyelesi ikolo bofo, naekyelesi na we bofo. ¹⁹ Sikokyi ikula bangama nwana wa we. Inkyele ndokolo monomo na bato ba we ba etoma.” ²⁰ Amba ya kpa nzela ya ibutwa oka angu.

«Waataba yo nwana itakye na ingambi, angu amba mowene, amba oka ngongo: Amba kyilingana akye moyamba. ²¹ Nwana amba ya wo na angu yokye: “Tata, naekyelesi ikolo bofo, naekyelesi na we bofo. Sikokyi ikula bangama nwana wa we...” ²² Kasi angu amba ya wo na baombo bée yokye: “Yaka izele na etobu elekyyi bolaa, omolasa ye; omolasa mumpete o munse na bikoto o makolo. ²³ Yaka na nwana wa ngombe owa isa, omobome, tozee, tokyele eseleko. ²⁴ Pho nwana wa nga okowene bée oyo awaka, kasi akuli butwa na bomoo, abungaka kasi akuli zwama.” Emba bamba ya tata eseleko.

²⁵ «Imbele me nwana wa moto me oo bola abaka o inzabi. O ibutwa se, wakoma yo phenephe na ingambi, aesi ya okaa toko ya meembo na mbina. ²⁶ Amba ya banga monomo na baombo ba be, amba motuna, lowo ye loolekane. ²⁷ Moombo me amba moimola yokye: “Eli nwana nyongoo aesi, yango mena ongo abomi nwana wa ngombe owa isaa, pho amoweni aesi yabutwa na nzoto ndaa.” ²⁸ Emba nwana oo bola amba oka yo, tamba na benela inyolo o ingambi. Angu amba tokolo ikye mofondo. ²⁹ Kasi nwana amba ya buyisa angu yokye: “Kyeka mambula maikye maaekyelele nga satiayola mibeko ma we; kasi nga naino tombomesi nono nwana wa mbosi pho ya ikyela eseleko na bebi na nga. ³⁰ Kasi oesi nwana wa we oyo, iyo owaoto ezwele ya we eso na babasi, omobomesi nwana wa ngombe owa isaa!” ³¹ Emba angu amba ya wo ne yokye: “Nwana wa nga, iwe oli na nga nkolo iso wawa, mbolo iso iili na nga, ili ya we.

³² Kasi tosenygesi ikyela eseleko, toombe na sepela pho njwana nyongokowene we oyo awaka kasi ali na bomoo, abungaka, azwa!”»

16

Kapita owa malondo

¹ Yesu amba ya wo na baekosi bée yokye: «Moto monomo wa ezwele abaka na kapita ooko banza mbolo ye; bato basu bamba moimola obokye, kapita wa we, kaoto mbolo ya we. ² Mokolo mbolo amba ya banga kapita amba ya wo ne yokye: “Maphoo iye maaokye nga bawo pho ya we? Imbuyisa nkanda iso ikyelaki we etoma ya we, pho tata lol tokokyi ikula baa kapita ya mbolo ya nga.” ³ Emba kapita amba miwole yo mampenza yokye: “Namokyela bo? Bo mokolo mbolo amanye o etoma? Ibala manzabi, sili na bokusi. Ikyemionga, naokye soo. ⁴ Naebi yaa mokyela nga pho bo bamanye o etoma, bato banzambakye o mangambi ma be.” ⁵ Emba, amba ya banga bato baso baabaka na mbongo na mokonzi nwe monomo na monomo. Amba ya tuna moto owa o boo yokye: “Oli na mbongo ya mokonzi njwa nga ya bo?” ⁶ Moto me amba ya mobuyisa yokye: “Ba tonoo mukama ba mauta.” Kapita amba ya wo ne yokye: “Kyeka mokanda njwa mbongo ya we, zala izele, koma makoo matano.” ⁷ Atuni oomoyoko yokye: “Iwe oli na mbongo ya bo?” Amba ya mobuyisa yokye: “Basakyi mukama ba ble.” Kapita amba ya wo ne yokye: “Kyeka mokanda njwa mbongo ya we, koma basakyi mako mwambi.” ⁸ Mokonzi amba kumisa kapita owa bole mona pho ya malondo me. Pho bato ba mokyisi mumu bakalangana o maphoo koleka bebi na bee baatambule na moo.» ⁹ Yesu ambakula bakya yokye, nga nawo na bee bobo: Luka bikamba na ezwele ya we eya bole, pho wa mounva ezwele me, baeyambe o mokyisi njwa bofele. ¹⁰ Moto ooli na bosembo o maphoo maakyiky, amoba na na bosembo o maphoo maanene. Kasi moto otoli na bosembo o maphoo maakyiky, takokyi na iba na bosembo o maphoo maanene. ¹¹ Bo toika ba na bosembo na baphalanga baakosa bato, owa moephe eyakolo ezwele nza? ¹² Ka bo toika ba na bosembo na mbolo ya bato basuu, owa moephe mbola yaka yawe nza?»

¹³ «Moto wa etoma monomo takokyi ikyelela bankolo babale: Naa amoina monomo, amba zinga omoyoko; naa aamiphe mi monomo, amotiyola omoyoko. Tokokyi ikyelela mbala yonoyo Nwaphongo na baphalanga.»

Mibeko ma Bokonzi pha Nwaphongo

¹⁴ Bafalisayi baokaka maphoo maso manana, bambaka ekye Yesu pho bazingaka baphalanga. ¹⁵ Yesu amba ya wo na bee yokye: «Bee komiweninya o miyo ma bato obokye oli bato ba bosembo. Kasi Nwaphongo kaefe mandondo ma bee. Oefe obokye maphoo maso mawene bato manene, Nwaphongo kamawene nde phaa.

¹⁶ Imbele saa mibeko ma Mose na baimosi ba Nwaphongo sasuka na Yoane Mofatise. Kasi tata o imbele saka Yoane Mofatise, Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo eimolami, emba moto munso kakele bokusi pho ya inyolo. ¹⁷ Ikolo na munse yamolekana nde na moo, kasi tebakokyi imanya nono njwana lowo mokyiky o mibeko.

¹⁸ Moto munso oolee njwasi we, alongyi mosuu kakele phemba; na olongyi njwanwasi oolee bee na bolonga kakele phemba.»

Moto wa ezwele na Lazalo

¹⁹ «Yabaka o mokyisi monomo, moto wa ezwele abaka kalate hitobu bilaa na baamotiya; nkolo iso abaka kazee nde ntoma indaa ndokolo kakele eseleko. ²⁰ O boo pha ingambi se, mofola monomo nkombo ye Lazalo, nzoto ye yatondaka na maphika, abaka kamilangya omo. ²¹ Abaka na phowa ya izaanono mpusu yabaka kyilale na mozwe o se ya mesa. Kasi yabaka nde manva maaabaka maya lete maphika me.

²² Mokolo monomo mofola amba ya waa. Baanze bamba ya munyanya ooli Abalayama. Moto wa ezwele aesi ya waa me, bamokundi. ²³ O mokysi njwa bawe, abaka kawene bolosi boikye. Waatomba yo miyo o ikolo, aesi ya wene Abalayama na itakye, na Lazalo azasi phenephe ne. ²⁴ Amba ya anwana yokye: “Tata Abalayama, inzokye ngongoo, toma Lazalo, anyinya songye ya munse nwe o maa, antangya o lole, pho na wene bolosi boikye o itumbu sa njwenya sisi.” ²⁵ Abalayama amba mobuyisa yokye: “Nwana wa nga, umunya obokye wazwaka ezwele waabaka we na bomoo, kasi Lazalo abaka kawene mpasi. Unwanjwa eye wawa bamobondo kasi iwe kowene mpasi. ²⁶ Waambi na baa motepha mozindo onte ya banga na bee. Pho bato bazingye iuta oni, pho ya iya oomo bee sakoka, na moto na monomo takokyi iuta oomo ayei oni.” ²⁷ Moto wa ezwele amba ya wo yokye: “Tata, bo babona na ebondi, toma Lazalo o ingambi sa tata, ²⁸ pho nali na banaa mama ba bampele batano. Akye bakyebisa pho bee sayaa na bee o elele eya mpasi eye.” ²⁹ Abalayama amba

ya mobuyisa yokye: “Banaa nyong'o bali na Mose na ná baimosi ba Nwaphongo baabakyebisa, babaokye!”³⁰ Moto wa ezwele yokye: “Phe, tata Abalayama. Bo moto monom'o auti onte ya bawee akye ba imola, bamobongola motema.”³¹ Kasi Abalayama amba ya mobuyisa yokye: “Bo tebaokyi Mose na baimosi ba Nwaphongo, na bo moto monom'o auti onteya bawee, ete baanole.”»

17

Sa baa ibaku pho ya moto

¹ Yesu amba ya wo na baekosi béé yokye: «Maphoó makyele obokye moto akyele masumu temakokyi izanga. Kasi ngong'o eli na moto okotomisa bébi obokye bakyele masumu!»² Elekyi bolaa pho ye obokye bamotingya ibanga siinene o nkyingo, bamovakye o ebale, pho yo sakula tomisa monom'o na baakyikyi ikyela masumu.³ Nde kokyefe!

Bo nwebi na we akyelesi isumu, omooya; bo aanosi isumu se, omolimbisa.⁴ Ka bo aekyelesi masumu mbala sambu na mokolo monom'o, ambi ya mbala yonoyo na yonoyo iyawo yokye: “Indimbisa”, we omolimbisaka.»

Ianola

⁵ Batoma bamba ya wo na Nkolo bekye: «Kosa ianola sa banga.»⁶ Nkolo amba ya wo yokye: «Bo obakyi nono na njwana ianola sikyikyi booli mumbuma njwa mutarde, nde owokyi na njwete mumu obokye: “Phikwa wawa kyende miphika o ebale enene”, nde moetose.»

Maphoó maasengyesi moto wa etoma ikyela

⁷ «Moto nza onte ya béé bo ali na moombo ookomobalele inzabi naa ookomobanzisa manyama, amowo ne bo auti o manzabi obokye: “Kyende kyezala o mesa izele ozee?”»⁸ Etawo ne nde obokye: “Ondambele ntoma ya iza, lata etobu elaa ombongyisa mesa, na ze na nywe; emba sima na we waamba zaa waamba ná inywa.”⁹ Nkolo kaphe moombo we melesi pho akyesi iimotomakyi yo? Phe.¹⁰ Eli nde bomo pho ya béé; bo okyesi maphoó maso maa etoma be, wo obokye: “Toli nde bato ba etoma pha. Tokyesi nde etoma esengyelakyi banga ikyela.”»

Yesu abikye bato iko baa maba

¹¹ Waaba Yesu kakyende o Yelusaleme, amba lekana onte ya Samaliya na onte ya Galileya.¹² Waanyolo yo o mokyisi monom'o, bato iko baa maba, bamba ya vana ne. Bamba teme njwana itakye,¹³ bamba butwa ianjwana bekye: «Yesu, Moteye, olokye ngong'o!»¹⁴ Waaba wene

Yesu, amba ya wo na béé yokye: «Kyende kyemiteya oka banganga ba Nwaphongo.» Waba béé bakyende, babikaka.¹⁵ Monom'o onte ya be, waawene yo obokye abikyi, aesi ya butwa oli Yesu, atati ikumbela Nwaphongo na njwesi ikolo.¹⁶ Amba kye mivaka boo nono ose, o makolo ma Yesu, amba mophe melesi. Moto me afaka Mos-aliya.¹⁷ Emba Yesu amba wo yokye: «Be baso iko tebaikyibika? Ka ibuwa baayoko bali bi?»¹⁸ Onte ya béé tewazwaa moto oobomesi iya phe Nwaphongo melesi, yesi nde mobutu oyo?»¹⁹ Yesu amba ya wo ne yokye: «Inua, kyende, ianola sa we siebikyeye.»

Ndengye eya moya Bokonzi pha Nwaphongo

²⁰ Mokolo monom'o, bafalisayi bamba ya tuna Yesu bekye: «Bokonzi pha Nwaphongo pha moya imbele iye?» Amba ya babuyisa yokye: «Bokonzi pha Nwaphongo ete boye ndokolo ekpele ekywene béé na miyo.²¹ Ete baaawo obokye: “Kyeka phango bofo!” naa “phango bona.” Oefe obokye, Bokonzi pha Nwaphongo boli onte ya béé.»

²² Bofele, amba ya wo na baekosi yokye: «Nkolo yaa moya, wa moba na phowa ya iwene Nwana wa moto nono mokolo monom'o, kasi ootomowene.²³ Bamowo na béé obokye: “Kyeka yo ona, yo oyo.” Béé sakyende, sakyilingana om'o.²⁴ Pho mokolo njwaa moya Nwana wa Moto, njwamoba ndokolo munkankasi mungyengye mbala yonoyo, moweninya ikolo na suka na suka.²⁵ Kasi phanza asengyesi itaa wene bolosi, bato ba lolu eye baamolee.»

²⁶ «Nde bowakyelamaka wango o nkolo yaaka Nowa, yamokyelama nde bomo o nkolo yaaka Nwana wa Moto:²⁷ Bato bazaaka, banywaka, balongaka, balongvinyaka, tee nono mokolo njwa nyolo Nowa o masuwa maatongaka yo; emba maa maamba ya zinza mokyisi, maamba baboma béé baso.²⁸ Yamoba ndokolo imbele saka Lota, bato babaka bazee, banywe, baombe, baungya, baphikye, batongye mangambi;²⁹ kasi mokolo njwaa manaka Lota o Sodomo, Nwaphongo anoyaka uta o ikolo mbula ya njwenya na muuwe ndokolo mobulubutu mookusi ya bomaka bato baso.³⁰ Yamokyelama nde bomo, mokolo njwaamiweninya Nwana wa Moto.»

³¹ «Mokolo me, moto owa moba o ifanda, yo sanyolo o ingambi ikye ikpa mbolo ye; nde bomo na owa moba o inzabi, yo sabutwa na munsima.³² Umunya ya lekanaka na njwasi wa Lota.³³ Moto okolukye ibikya bomoó phe,

abobungya, ka owaabobungya aabobikya. ³⁴ Nawo na bēe ngakye: Muna mokolo me, bato babale bamilangya ntangye yonono: Bamokpa monomo, bamwika oomoyoko. ³⁵ Babasi babale bamoba batwakye o omba yonoyo: Bamokpa monomo bamwika oomoyoko. [³⁶ Bampele babale bamoba o inzabi: Bamokpa monomo, bamwika oomoyoko.]»

³⁷ Baekosi bamba ya tuna Yesu bekye «Nkolo, maphoo me ma molekama bi?» Amba ya babuyisa yokye: «Elele eya mofa ebembe, biwawanga bamoangana wamo.»

18

Ete ya njwanwasi bozengye na zuzi

¹ Mokolo monomo, Yesu amba ya pkela baekosi bēe ete, pho ya ibateya obokye basengyesi ibondele Nwaphongo nkolo iso, bēe saphembe. ² Amba ya wo na bēe yokye: «Yabaka o mokyisi monomo zuzi monomo taikaka baa kaile Nwaphongo, taikaka baa kasaka na bato. ³ Njwanwasi bozengye monomo abaka o mokyisi me. Abaka kakye nyingonela na zuzi me nkolo iso yokye: «Intenele bolombe bolaa na moto owa lowoo na nga.» ⁴ Mbala nzikye zuzi mona taikaka ba kabenele imotenela bolombe. Kasi amba miwole yokye: «Na bo siile Nwaphongo, na bo siitosa bato, ⁵ kasi pho bozengye bobo bontungyisa, naamotenela bolombe. 'Bo phe, nde sizasi bose.» ⁶ Emba Nkolo amba bakya yokye: «Okymela na bolaa iwooo zuzi ootoli na bosembo oyo. ⁷ Emba Nwaphongo amole salongya bato baaolo yo, bo bamobondesi na moo na mokolo? Amowo na bēe obokye baataziya? ⁸ Na wo na bēe ngakye: Aabatanela bolombe izele. Kasi waa moya Nwana wa Moto, amoyazwa ianola o mokyisi?»

Ete ya mofalisayi na mophutise wa mputi

⁹ Mokolo monomo, Yesu amba ya kpa ete eye pho ya bato baa miwene bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo, baawene bato bayoko pha, yokye: ¹⁰ «Bato babale bakyekeye bondele o Tempelo, monomo abaka mofalisayi, omoyoko mophutise wa mputi. ¹¹ Mofalisayi amba kye teme o boo pha bato baso, amba bondele o motema yokye: «Oo Nwaphongo, naephe melesi pho sili ya bato baayoko, bēe bali baibi, bato bate bali na bosembo, bakyesi ba phemba, naa booli mophutise wa mputi mona. ¹² Na poso yonoyo na miime ntoma mbala ibale. Onte ya mbolo iso iikyizwe nga, na emanyisa ekpele yonoyo onte ya iko.» ¹³ Mophutise wa mputi yo atemi nde na itakye, taikaka zinga na itomba miyo o ikolo, kasi abaka kamiwande nde

o bontolo, kawo yokye: «Oo Nwaphongo inzokye ngongo, nga moto wa masumu.»

¹⁴ Nawo na bēe ngakye: Waabutwa mophutise wa mputi o ingambi se, abaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo, kasi mofalisayi phe. Pho moto munsu ookomitombe baamuya. Kasi ookomiuya baamotomba.»

Yesu apambosi bana bakye

¹⁵ Bato bamba yeleda Yesu bana bakye pho abatandele maboko. Waawene baekosi babona, batataka ibaoya. ¹⁶ Kasi Yesu amba ya banga bana bakye oli yo, amba ya wo yokye: «Le bana bakyeiki baye oka nga! Sabakatela, pho Bokonzi pha Nwaphongo boli pho ya bato bali booli bē. ¹⁷ Nde phele naewole ngakye: 'Bo moto tayambi Bokonzi pha Nwaphongo ndokolo njwana mokye phe, takokyi inyolo omo.»

Moto wa ezwele

¹⁸ Mokonzi monomo wa bayuda amba ya tuna Yesu yokye: «Moteye o molaa, nakyele bo pho na zwe bomoo pha bofele na bofele?» ¹⁹ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Pho ya'ye kontangye moto molaa? Moto molaa tali, bo teebe nde Nwaphongo. ²⁰ Koebe mibeko: «Sakyela baphemba, saboma moto, saifa, sateme bonzoka pha boole, kumola nyongo na ongo.» ²¹ Moto owa ezwele amba mobuyisa yokye: «Natosa mifeko miso maamina tata bonwana pha nga.» ²² Waa oka Yesu babona, amba ya wo ne yokye: «Kyeezangye ekpele yonoyo: Kye ungya mbolo ya we iso, okabele babola bana baphalanga. Wamozwa ezwele o ikolo; emba yaka ya mbengye.» ²³ Waaka moto wa ezwele me babona, amba butwa na ngongo, pho abaka na ezwele ikye. ²⁴ Waawene Yesu obokye moto me abuto na ngongo, amba ya wo yokye: «Wali kamba pho ya bato ba ezwele inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo! ²⁵ Phele wali kamba pho ya Shamo inyolo o iluu sa solu, kasi wambi kula ba nkamba koleka pho ya moto wa ezwele inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.» ²⁶ Bato baabaka bamokye bamba wo bekye: «Emba owamba bika nza?» ²⁷ Yesu amba buya yokye: «Maphoo maate maakokye bato ikyela, Nwaphongo kamakyele.»

²⁸ Petelo amba ya wo na Yesu yokye: «Okymela, banga toika ika iso yabaka na banga pho ya iebenga.» ²⁹ Yesu amba ya wo na bēe yokye: «Nde phele, na wo na bēe, bo moto aikyi ika ingambi, njwanwasi, bana nyango, baboti, bana pho ya Bokonzi pha Nwaphongo, ³⁰ moto me amozwa mbolo nzikye koleka o imbele sisi,

emba o nkolo yaamoyaa amba zwa bomoo pha bofele na bofele.»

Yesu akuli imola mbala eya iyato, bo wa mowa yo na bo wa mokundwa yo

³¹ Yesu aesi yakpa baekosi bée iko mbuka babale, amba ya wo na bée yokye: «Okyemela, unwanwa eye tokyende o Yelusaleme, omo, maphoo maso makoma baumosi ba Nwaphongo pho ya Nwana wa Moto mamokokyisama. ³² Pho baamoambya o mafoko ma bato bamasumu, baamokeye, baamotola, baamotowa matee; ³³ waamounva bée imobinda phimbo, baamoboma, emba sima ya nkolo iyato amokundwa.» ³⁴ Kasi baekosi tebaikaka sosolo ntina ya maphoo me, tebaikaka efa na yaunvaka wo Yesu.

Yesu abikye moto owa pholo miyo

³⁵ Waakoma Yesu phenephe na Yeliko, moto monomo owa pholo miyo, azalaka o imbale ya nzela pho ya ionga baalekane. ³⁶ Waaoka yo toko ya moluku nwa bato balekane, amba ya tuna yokye: «Eni ba lowo iye?» ³⁷ Bamba mobuyisa bekye: «Kyelekane Yesu owa Nazaleta.» ³⁸ Emba amba yaanwana yokye: «Yesu, Nwana wa Davidi, inzokye ngongo!» ³⁹ Bato baabaka batambule o boo, bamba mozibisa pho aikale bose, kasi yo amba kula yaanwana nde na bokusi yokye: «Jwana wa Davidi, inzokye ngongo!» ⁴⁰ Yesu amba ya teme, amba ya onga obokye bamoyelele ne. Waakoma moto owa pholo miyo phenephe na Yesu amba motuna yokye: ⁴¹ «Kozingye obokye na ekyele iye?» Moto owa pholo miyo yokye: «Nkolo, kyela obokye nakule wene!» ⁴² Yesu amba ya wo ne yokye: «Kula wene! Ianola sa we siebikye.» ⁴³ Mina wamo, moto me abuto iwene, abuto ibenga Yesu naikyemikumbela Nwaphongo. Waawene bato baso baabona, na bée habutwaka ikyemikumbela Nwaphongo.

19

Yesu na Zakayo

¹ Waanyolo yo o Yeliko, Yesu amba tamba mokyisi. ² Moto monomo abaka omoo nkomo ye Zakayo, aamba ya tokolo; yo abaka monomo na bakonzi wa ba phutise ba mputi, na moto wa ezwele iikye. ³ Alukaka iwene Yesu, kasi bo wabaka yo mokuwe, taikaka koka imowene pho ya moluku nwa bato. ⁴ Wawene yo babona, amba kyilingana o boo, akye baa o ikolo sa iwete nwa sikomole, pho waa moyalekana Yesu wamo, amowene na bolaa. ⁵ Waakoma Yesu o elele me, amba tomba miyo o ikolo, amba ya wo ne yokye: «Zakayo, uta mizele: Pho nasengyesi lol

ikye baa o ingambi sa we.» ⁶ Zakayo amba ya uta izele, amba moyamba o ingambi se na nkyisa. ⁷ Bato baso baawenekye lowo me, te baikaka sepela na lango, bamba wo bekye: «Akye baa nde oka moto wa masumu!» ⁸ Kasi Zakayo amba ya susana o boo pha Nkolo, amba ya wo ne yokye: «Nkolo, okyemela, nakabe mbolo ya nga na mibale, naphe babola ndambo eyoko. Bo nakpesi moto baphalanga baikye na malondo mabe, namobuyisele bée mbala ine.» ⁹ Emba Yesu amba wo pho ye yokye: «Lolo eye, ibikyi siesi o ingambi sisi, pho na we, oli nwana wa ibota sa Abalayama me. ¹⁰ Pho Nwana wa Moto aesi yaluka na iya bikya bato baabunga.»

Ete ya baphalanga

¹¹ Yesu ambakula ya kpela bato baokaka maphoo mamana ete esuu. Pho waaba yo phenephe na Yelusaleme, bato baumunyaka obokye Bokonzi pha Nwaphongo pha mowenene nde mina wamo. ¹² Emba Yesu amba ya wo yokye: «Moto monomo wa ibota sa bokonzi akyekye o mokyisi monomo itakye pho bamokyele mokonzi, sima amba kula ya butwa. ¹³ O boo pha ikyende, amba ya banga baombo iko mi baombo be, aesi yabakabela moto na moto ebuni yonoyo ya wolo ya motiya moikye, amba ya wo na bée yokye: “Kyela mumbongu na baphalanga baabana, tee nono wa moya nga.” ¹⁴ Kasi bato ba mokyisi nwe bamoinaka, bamotomelaka bato pho ya ikye wo ne obokye: “Toloanole obokye abe mokonzi nwa banga.”

¹⁵ Waamokyela bée mokonzi, amba ya butwa o mokyisi nwe. Amba ya banga o boo phe bato ba etoma bakabelaka yo baphalanga pho ya iyeba bookose moto monomo na monomo baphalanga baazwaka yo. ¹⁶ Owa o boo amba ya wo yokye: «Nkolo, ebende ya baphalanga yonoyo eya mpekye we eboti bibende iko ba wolo.» ¹⁷ Nkolo amba ya wo yokye: «Bolaa, moto wa etoma o mola. Okyesi bolaa o maphoo makyikyi, na moebuya mokonzi wa nkyisi iko iinene.» ¹⁸ Owa ibale amba ya wo yokye: «Nkolo, ebende ya baphalanga yonoyo eya mpekye we, eboti bibende bitano ba wolo.» ¹⁹ Nkolo amba ya wo ne yokye: «Iwe, na moebuya mokonzi nwa nkyisi itano iinene.» ²⁰ Oomoyoko amba ya wo yokye: «Nkolo, kyeka ebende ya we yonoyo ya baphalanga yango eye, na ezingaka na itambala, namba ebomba. ²¹ Nabaka na ile, pho oli moto monomo wa nkamba, kokpe mbolo yateyaikaka we langya, konoko o elele eteyikaka we phika.» ²² Nkolo amba ya mobuyisa yokye: «Oli moto wa etoma

moĕe, namoesambisa nde na maloba ma we mampenza. Waebaka obokye nga nali moto mōnōmō wa nkamba, nakpe mbolo yateyaikaka nga langya, nanoko o elele eteyaikaka nga phika. ²³ Ka pho ya'ye toikaka kye bomba baphalanga banga nabo o bankyi? O iyabutwa sa nga nde naesi ya bazwa na matabisi.* ²⁴ Bobele nkolo amba ya wo na bato baabaka wamo yokye: "Omobololo ebende ya wolo mena, oephe oli na bifende iko." ²⁵ Bato bamba ya wo ne bekye: "Mokonzi, yo nga ali na bēe ikoo!" ²⁶ Nkolo amba ya babuyisa yokye: "Nawo na bēe, moto ooli na banaa mbolo, bamokula mobakya mbolo nsuu. Ka ooli pha, ba mobololo na njwana ndambo ooli ne. ²⁷ Pho ya banguna ba nga, bato bate baikaka zinga obokye nga nabe mokonzi njwa be, yaka na bēe wawa, emba obatene nyesi o miyo ma nga!"

Yesu anyosi o Yelusaleme

²⁸ Waahunva yo iwo babona, Yesu aesi ya tambula o boo pho ya ikyende o Yelusaleme. ²⁹ Waakoma yo phenephe na Betefaze na Betani, mbale ya ngomba ya ba olive, amba ya toma baekosi bēe babale ³⁰ amba ya wo na bēe yokye: «Kyenende o mokyisi mokyekane na banga; waamokoma bēe omo, wamokyende wene njwana wa mpunda atingyi, naino moto tabaa miyango. Oeyingole, oye na yango wawa. ³¹ Ka bo moto mōnōmō aetuni obokye: "Koeyingole pho ya'ye?" Omobuyisa obokye: "Pho Nkolo asengyesi na yango." ³² Bobele baekosi me babale bamba ya kyende, bakye takana maphoo maso nde bowawoko Yesu na be. ³³ Waaba bēe baingole njwana wa mpunda, ba kolo mpunda bamba batuna bekye: «Koingole njwana wa mpunda mona pho ya'ye?» ³⁴ Baekosi bamba buya bekye: «Pho Nkolo asengyesi na yango.» ³⁵ Bamba yakye na njwana wa mpunda me ooli Yesu, bamba ya wala bitobu ba bēe o ikolo sa njwana wa mpunda me, bamba yabayisa Yesu. ³⁶ Waaba yo kotambule, bato babaka bakye miwala bitobu o nzela. ³⁷ Waakoma yo phenephe na nzela ekyete o ngomba ya baolive, baekosi baso batondaka na nkyisa, babutwaka ikumbela Njwaphongo na nyesi ikolo pho ya bilekyesako biso biawenekye be. ³⁸ Bawoko bekye: «Apambolame, mokonzi ookoye na nkombo ya Nkolo!

Bose bofe o ikolo, nkyemo ibe o bilele biilekyi ikolo!»

³⁹ Bafalisayi baayoko, baabaka onte ya bato, bamba ya wo na Yesu bekye: «Moteye, katela baekosi ba we!» ⁴⁰ Yesu

amba ya buya yokye: «Na wo na bēe ngakye: Bo bēe baikasi bese, mabanga mamooanjwana.»

Yesu alesi pho ya Yelusaleme

⁴¹ Waakoma Yesu phenephe na Yelusaleme, waamowene yo, amba lela pho ya njwango. ⁴² Awoko yokye: «Bo na we waebaka me, o mokolo njwa lolu, ndengye eekokyi we izwa bese...! Kasi unjanjwa eye, maphoo me mabombami pho ya we, tokokyi imawene! ⁴³ Pho nkolo yaamoya, banguna bawe bamoelungya, bamoetyisa lophango, bamba etokolele mbombo iso. ⁴⁴ Bamoebola, iwe na bana ba we, etewaikale ibanga sonoso o ikolo sa siiyoko, pho toika eba imbele sayakaka yaebikya Njwaphongo.»

Yesu anyosi o Tempelo

⁴⁵ Bobele Yesu amba ya nyolo o Tempelo abuto iwiinya baabaka baungya. ⁴⁶ Amba ya wo na bēe yokye: «Wakomama boho: "Ingambi sa nga samoba ingambi sa losambo". Kasi bēe osibuye ibombo sa baibi!" ⁴⁷ Nkolo iso, abaka kateya o Tempelo. Bakonzi ba banganga ba Njwaphongo, bateye ba mibeko na ba nkumu ba mokyisi, balukaka imoboma; ⁴⁸ kasi tebaikaka eba ndengye eekokyi bēe ikyela, pho bato baso balekyekyelekye nde mi imooka.

20

Owaphe Yesu bokonzi nza?

¹ Mokolo mōnōmō, waba Yesu kateya o Tempelo na iimola bato Simo Elaa, bakonzi ba banganga ba Njwaphongo, na bateye ba mibeko na bankumu, bamba ya wali yo. ² Bamba motuna bekye: «Oloimole, kokyele maphoo mamana na bokonzi iye? Owa ephe bokonzi me nza?» ³ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Na nga naetune nde motuna mōnōmō. Onzimole: ⁴ Ibatisi sa Yoane, sautaka o ikolo nde na bato?» ⁵ Bamba woko bēe na bēe bekye: «Bo tobuye obokye: "Sautaka o ikolo", amowo obokye: "Pho ya'ye toikaka moanola?" ⁶ Ka botoni buya obokye: "Sautaka na bato", bato baso baalomaa mabanga, pho baanole obokye Yoane ali mimosi wa Njwaphongo.» ⁷ Emba bamba buya bekye tebaebe biwautaka sango. ⁸ Bobele Yesu amba ya wo na bēe yokye: «Na nga me eseyimole naa na bokonzi ye nakyele maphoo maamana.»

Ete ya bakolo manzabi ma vinyo baaphute na bofe

⁹ Bobele Yesu amba butwa ikpela bato ete eye: «Moto mōnōmō aphikaka vinyo o inzabi. Aikiyi siika na bato

* 19:23 19.23 Bakyi: Elele ekyebombe bēe baphalanga.

basiphutele, yo akye o imbanga sa ikoko. ¹⁰ Waakoma imbele sa inoko mbuma, nkolo wa inzabi aesi ya toma moombo we oka bato baaphutele inzabi obokye akye mokpela iyalo se. Kasi baphutesi inzabi, bamokutubi, bamobuye mafoko pha. ¹¹ Mokolo njwa inzabi akuli ya toma moombo mosuu. Kasi na moona, baaphutele inzabi bamokutubi, bamotosi, baambi na mobuya mafoko pha. ¹² Mokolo njwa inzabi amba kula toma moombo wa etoma owa iyato, ne moona, baphutele inzabi bamba mozokya, bamba mowiinya. ¹³ Emba mokolo inzabi amba ya miwole yokye: "Na kyele bo? Na motoma njwana wa nga owa lozingo. Iyo, baamotosa." ¹⁴ Kasi, waamowene baaphutele inzabi, bamba ya wono onte ya bée bekye: "Kyeka ndomi ye owamoikala na sina inzabi, bo anga awe. To mobome pho inzabi me sibutwe sa bangal!" ¹⁵ Bamba ya kye movaka o selekye ya inzabi, bamba moboma. Yesu amba ya batuna yokye: "Mokolo inzabi aabakyela bo?" ¹⁶ Amoya boma baaphutele inzabi, amba siphe bato basuu.»

Waaoka bato babona, bamba wo bekye: «Phe, ete wakyelame!» ¹⁷ Kasi Yesu amba bakye o maboo, amba ya wo na bée yokye: «Maphoo makoma bée o buku pha Nwaphongo mama, malukye iwō bo? Ibanga saavakaka batongyi ba mangambi, nde sango sibuto iingo ephisi ingambi siso. ¹⁸ Moto munsō owa mokaa o ikolo sa sina ibanga, amokyemitenya binango, emba owamokalela ibanga me amophitingana.»

Lowo lookyekyi mputi ya Kaisala

¹⁹ Bateye ba mibeko na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, baebaka obokye ete mena, Yesu aekpesi be. Yango mena balukaka malondo ma imwakya nde wamō. Kasi bailaka bato. ²⁰ Yango mena bamba tata imokyengye, bamotomelaka banwasanyolo baawenene ndokolo bato balaa, pho na maloba me mampenza, bamozwe na eleko ya imoambya o mafoko na moangyesi. ²¹ Baesi ya motuna motuna mumu: «Moteye, toebe obokye iiky wo we na iiky teya we ili nde ya phele, watene we bolombe tokyekye boo pha moto. Kasi koteya nae o phele nzela ya Nwaphongo. ²² Taa loimola, mibeko miphe nzela obokye tophute mputi ya Kaisala?» ²³ Kasi Yesu aebaka obokye bazite maphoo masuu, amba ya wo na bée yokye: ²⁴ «Inteya mpata yonoyo ya ebende. Boo na nkombo eya koma bée o ebende eye ya nza?» Bamba ya mobuyisa bekye: «Ya Kaisala.» ²⁵ Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Buyisa Kaisala

yaaka Kaisala, emba Nwaphongo yaaka Nwaphongo.» ²⁶ Bofele tebaikaka koka na imoakya pho ya maloba me mampeza, kasi bakamwaka na eyano ye, bamba ikala bose.

Motuna njwa basadukayi pho ya ikundwa sa bawee

²⁷ Basadukayi baayoko bamba ya oli Yesu. Bée basadukayi bawo obokye, bato baawa ete bakundwe. Bamba tuna Yesu motuna mumu: ²⁸ «Moteye, Mose alokomela o buku pha mibeko boho: "Bo moto monomo ali na mosi, alonga njwanjwasi, yo ambi waa saika bota ne, esengyesi obokye mosi nye azasa bozengye babona pho abotele bola phe owa waa bana." ²⁹ Yabaka babona o mokyisi monomo, bana ba bampele sambo babaka bée baso nyango monomo anga monomo, bola pha bée aesi ya longa njwanjwasi, awe sa bota ne. ³⁰ Owa ibale aesi ya zasa bozengye me, akuli waa, sabota ne. ³¹ Na owa iyato akuli bozasa, ne awe sabota ne, nde bomō bée baso sambo, bawe sabota ne. ³² O sima ya bée baso, bozengye me ne amba ya waa. ³³ Ka mokolo njwa mokundwa bawe, onte ya bée baso sambo amoba njwanjwasi wa nza? Pho bée baso bamozasaka.»

³⁴ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bato ba mokyisi mumu, babasi na bampele balongane. ³⁵ Kasi baawene Nwaphongo obokye bali bato ba bosembo, na waamokundwa bawe etebalongane. ³⁶ Tebakokyi ikula waa pho babuto ndokolo baanzelu. Bali bana ba Nwaphongo, pho bakundoo. ³⁷ Obokye baawa bamokundwa, Mose yo mampenza alowoko o isolo sa njwete moolole sazika, wa banga yo Nkolo, Nwaphongo wa Abalayama, Nwaphongo wa Izake na Nwaphongo wa Yakobo. ³⁸ Nwaphongo tali Nwaphongo wa bawe kasi wa bato bali na bomoo, pho bato baso bali na bomoo pho ye.» ³⁹ Bateye ba mibeko baayoko, bamba ya wo na Yesu bekye: «Moteye, owō na bolaa.» ⁴⁰ Pho tebakulaka meka imotuna motuna mosuu.

Masiya ali njwana ná Nkolo ya Davidi

⁴¹ Emba Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ndengye'ye bakokyi iwō obokye, Masiya ali Nwana wa Davidi? ⁴² Pho Davidi yo mampenza kawo o buku pha Meembo yokye: "Nkolo awo na Nkolo wa nga: Zala o boloo pha nga, ⁴³ noko waamouya nga banguna ba we, o se ya mokolo ma we." ⁴⁴ Kyeka, Davidi kamobangye Nkolo. Emba, ndengye'ye ambi kula ba njwana we?»

Sakyela ya bateye ba mibeko

⁴⁵ Amba wo na baekosi bée o miyo ma bato baso baabaka bamookye yokye: ⁴⁶ «Bée nde kokyebe na bateye ba mibeko. Bée hazingye ikyemitambula na bitobu bianda, bambe nazinga obokye bababeya o bilele biangane bato baikye, baolo biziye ba o boo o mangambi ma losambo na bilele ba o boo o biseleko. ⁴⁷ Baiyele mazengye na mbolo ya be, babondele mabondesi maanda pho ya iteya obokye bali bato ba bosembo. Yango mene, Nwaphongo aabaphe etumbu yonyo eya moleka bonene.»

21

Ikabo sa bozengye

¹ Waatomba yo miyo, Yesu aesi ya wene bato ba ezwele bakye ambya makabo o ekokolo o Tempelo. ² Aesi ya wene na bozengye bonobo mobola, aesi ya langya mpata ibale ya bibende. ³ Yesu amba ya wo yokye: «Nde phele na wo na bée ngakye, njwanjasi bozengye mobola oyo, ambye ileka bato baso. ⁴ Pho bée baso babana bambye nde baphalanga batebali na bée na ntina. Kasi yo, na bobola phe ambye nde baphalanga baso baabaka ne pho ya ibika.»

Yesu aimosi obokye bamobukola Tempelo

⁵ Waaba bato baayoko bawo pho ya Tempelo, ndengye eya sitonga bée na mabanga malaa, na ná mbolo ya phekye bée Nwaphongo, Yesu amba ya wo yokye: ⁶ «Iso ikyi wene bée iye, nkolo ya moyaa, ete wa ikale ibanga sonoso o ikolo sa siiyoko: Iso bamoiyuwola.»

Yaa moya o suka ya mokyisi

⁷ Emba bamba motuna bekye: «Moteye, maphoo me mamokyelama imbele iye? Tomba na eba na elembo obokye maphoo me malukye ikyelama?» ⁸ Yesu amba ya buya yokye: «Nde kokyebe obokye moto saekosa, pho bato baikye bamoya na nkombo ya nga, bamowo bekye: "Eli nga!" na: "Imbele me sikokyi!" Sababenga. ⁹ Wamooka bée masimo ma mabita, na ma itombele bakonzi, bée sa ilaa. Pho esengyesi obokye maphoo mamana mata kyelama phanza, kasi mena etetaaba suka ya mokyisi.»

¹⁰ Bobele Yesu amba ya wo na bée yokye: «Ekolo yonyo ya munwana na ekolo eyoko, bokonzi bonobo pha munwana na bokonzi boyoko. ¹¹ O bilele bikye, manyete ma munyingana, bisenzo na zilo sikusi ya mofa, maphoo ma inganga mamouta o ikolo na bilembo binene biamowenene.»

Yaamoyelela baekosi

¹² «Kasi o boo pha maphoo maso mamana, bamoeyakya bamba na enyokolo; bamoesambisa o mangambi ma makyita, bamoenyosa o boloko bamokye na bée o boo pha bakonzi na baangyesi ba mokyisi pho ya nkombo ya nga. ¹³ Yango mena bée wamofa manzoka ma nga. ¹⁴ Oebaka obokye tosengyesi na ibongya bo wamosamba bée. ¹⁵ Pho, nga, na moephe munoko na zebi sa obokye moto okoephunde takokyi ieyikyela ziko. ¹⁶ Ebe baongo na banyongo, banaa nyongo, baa ifota sa we, na bikamba ba bée bamoekaba, bamoingya baikye onte ya bée. ¹⁷ Bato baso bamoeyina pho ya nkombo ya nga; ¹⁸ kasi na munsuwe monomo njwa moto njwa bée ete moobiya. ¹⁹ Nde na ilendendala sa bée, wamozwa bomoo.»

Isambisama sa Yelusaleme

²⁰ «Emba waamowene bée Yelusaleme alungami na batuluku, oeba obokye imbele sa bootonokye phe sikokyi. ²¹ Emba, baamofa o Yuda, bée elotaka o mangomba, bamofa onte ya mokyisi, bée etokolo; bamofa o manzabi, bée saya nyolo o mokyisi! ²² Pho yamofa nkolo ya bolombe, obokye iso yakomama o buku pha Nwaphongo ikokyisame. ²³ O nkolo me, ngongo na babasi baa ekama ná malekyele, pho mampasi makusi mamofaa o mokyisi na yoo pho ya bato me. ²⁴ Bababoma na mphata; bamokye na bée ntungye o bikolo biso, emba bato baate baaebe Nwaphongo bamooto Yelusaleme tee nono waamokoka imbele sa be.»

Iyaa sa Nwana wa Moto

²⁵ «Bilembo bamowenene onte ya moo, onte ya bokombe na ba nyaseesi, o munse, bato baate baefe Nwaphongo bamofa na ngongo, bamotekyenene na bono waamowene bée maa ma ebale enene manyingane. ²⁶ Bato bamowaa na bono pha ilota bofe phaamokpelemela mokyisi pho bokusi bono pha ikolo pha munyingana. ²⁷ Emba, bamowene Nwana wa Moto kaye onte ya mampata, na mwiya mwikye na nkyemo.

²⁸ Waamotata maphoo me maso ikyelama, omielole otombe moto, pho imbele sa iyekandola sikomi phenephe.»

Ete ya njwete njwa fige

²⁹ Yesu amba kula bakpela ete yonyo yokye: «Kyeke njwete njwa fige na nzete nsuu: ³⁰ Wa lebolo yango, koebe bée mampenza nde na iikyeka obokye imbele sa ikyete sikokyi. ³¹ Nde bomoo, na bée, wamowene bée maphoo maso mamana makyelame, eba obokye Bokonzi pha Nwaphongo bokomi phenephe.»

³² Nde phele nawo na bēe, yoo eye etelekanē obokye mapho mamana safokyelamakye. ³³ Ikolo na munse yamolekana, kasi maloba ma nga etemalekane.»

Nde kokyengye imbele siso

³⁴ «Nde kobe na bokyengyi, pho ntema ya bēe saotono na malanga, biseleko na maumunya ma mokyisi, emba mokolo me saebalikyinya, ³⁵ ndokolo bondendi; pho nwa mokpelemela bato baso bali o munse. ³⁶ Kasi salala ebuu, bondelekye imbele siso, pho mapho maso mamoya mamana mango saezwa; ombe na teme o boo pha Nwana wa Moto.»

³⁷ Yesu abaka kalekyinya nzanga o Tempelo pho ya iteya emba atokoloko waa nkokolo pho ya ikye lala o ikolo sa ngomba ekyebangye bēe ya baolive. ³⁸ Emba bato baso babaka baye oka ye na moyelo o Tempelo pho ya iya mooka.

22

Bakonzi bawangye iboma Yesu

¹ Eseleko ya Ilekana yakomaka phenenephe, eli eseleko ya mapa matumbe bēe sa muno moulole mapa. ² Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko balukaka malondo ma imolemolo pho bailaka bato.

Yudasi kalukye iungya Yesu

³ Emba Molemba amba nyolele Yudasi okobangye bēe Isikaliyota, owa baka monomo onte ya iko mbuka babale. ⁴ Yudasi akyekye okana na bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba bakyengyele Tempelo pho ya iluka malondo ma ibaungyisela Yesu. ⁵ Bēe babaka na nkyisa emba bamba okana obokye bamophe baphalanga. ⁶ Yudasi amba anola, amba tata iluka imbele silaa pho ya ibaungyisela yo bato saeba.

Yesu na baekosi bēe balengyele eseleko ya Ilekana

⁷ Mokolo nwa eseleko ya mapa matumbe bēe sa muno, nwa kokaka, mokolo mobome bēe bana ba mampate pho ya eseleko ya Ilekana. ⁸ Yesu amba ya toma Petelo na Yoane, amba wo na bēe yokye: «Bēe kyende lolambela ntoma ya eseleko ya Ilekana, pho toze.» ⁹ Bamba motuna bekye: «Kozingye obokye tokye lamba bi?» ¹⁰ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Wamunyo bēe o mokyisi, wamovana na moto monomo aphisu mbongo ya maa. Omobengye tee nono o ingambi sa munyolo yo ¹¹ ombe wo na mokolo ingambi bobo: «Moteye kaetune obokye: Oloteya elele eya mozaa yo ntoma ya eseleko ya Ilekana yo na baekosi bēe?»

¹² Emba moto me amoeteya elele yonoyo eenene eya ikolo onte ya ingambi, baunva ebongya na bolaa. Olambe ntoma ya eseleko omo.» ¹³ Baekosi baesi ya kyende, bakye takana iso nde bo wabawolekye yo, emba bamba bongya ntoma ya eseleko ya Ilekana.

Eseleko ya Ilekana eenyakune

¹⁴ Waakoka imbele sa iza, Yesu yo na batoma bēe baesi ya zala o mesa. ¹⁵ Amba ya wo na bēe yokye: «Nabakyi na phowa ya iza eseleko ya Ilekana eye na bēe minyamipha o boo pha nga inyokomo! ¹⁶ Pho, nawo na bēe, esikule zaa eseleko me mbala esuu tee nono wamokoka yango o Bokonzi pha Nwaphongo.» ¹⁷ Amba ya kpa kopho ya vinyo, waunva yo iphe Nwaphongo melesi, amba ya wo yokye: «Kpa kopho eye, oenywe bēe baso. ¹⁸ Pho nawo na bēe: Tata lololo esikule nywa maleku ma mbuma ya vinyo tee nono wamoya Bokonzi pha Nwaphongo.»

¹⁹ Bobele aesi ya kpa ipa, waunva yo iphe Nwaphongo melesi, asikyasi, amba ya baphe sango yokye: «Eye eli nzoto ya nga, iambemi phoya bēe. Nde kokyele bomo pho ya inzumunyaka.» ²⁰ Nde bomo waunva bēe iza, amba ya kpa kopho yokye: «Kopho ya maleku eye eli ya sangola eenyakune ya malongo manga maamosweye pho ya bēe.»

Yesu aimosi obokye baamoungya

²¹ «Kasi kyeka: Moto okonzungya, kaze na nga o mesa wawa! ²² Pho Nwana wa Moto amowa bo owa unva bongya Nwaphongo. Kasi ngongo ya moto owa moungya!» ²³ Emba baekosi bamba tata itunana onte ya be, pho ya iyeba nza okokyi ikyela babona.

Oolekyi na ngambo nza?

²⁴ Baekosi bamba tata iyika ziko pho ya iyeba olekyi na ngambo onte ya be. ²⁵ Yesu amba ya wo na be: «Bakonzi ba nkyisi bakyele na makonzi ma bēe yaa bonkolo, na baakonza nkyisi bazingye obokye ba babangakye «bato baakyele bola». ²⁶ Pho ya bēe, yango safa babona. Kasi oolekyi bola onte ya bēe akpe elele ya mosi, emba ookokambe akpe elele ya okekyelele. ²⁷ Moto ozasi o mesa na okomokyelele, olekyi na ngambo nza? Teli ozasi o mesa? Kasi nga, nali onte ya bēe o elele ya okekyelele. ²⁸ Bēe oli bato babaka na nga o minyoko miso ma wenekye nga. ²⁹ Emba nga, naephe Bokonzi nde bo wa bompe Tata: ³⁰ Yango mena bēe wamozaa, wamunywa o mesa ma nga o Bokonzi pha nga. Wamba na zala o biziye ba bokonzi pho ya itena

malombe ma mafota iko mbuka mafale ma Isalayele.»

Yesu aimosi obokye Simo Petelo aamaangana

³¹ Nkolo amba ya wɔ na Simo Petelo yokye: «Simo, Simo, Molembe aeyongyi phɔ ya iyenyinga bokonyingye b̄e mbuma ya ble. ³² Kasi nga, nabondesi phɔ ya we obokye ianola sa we sango sa unva. Emba iwe, waamo ya mbutolela we, okuya b̄ebi na we.»

³³ Petelo amba ya wɔ ne yokye: «Nkolo, nga naanosi inyɔlo o boloko naa iwa na we, elele yɔnyɔ.» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Petelo na wɔ na we ngakye, nde o mokolo nwa lolɔ, soo sa botɔngokye, wa munzangana mbala iyato, obokye toonzebe.»

Baphalanga, ikuba na mumphata

³⁵ Bɔbɛle Yesu amba ya tuna baekosi b̄e yokye: «Waaetomaka nga sa baphalanga, sa ikuba, sa mapapa, b̄e wazangaka ekpele?» Bamba buya b̄ekye: «Phe.» ³⁶ Amba wɔ na b̄e yokye: «Kasi, unwanja eye, ooli na baphalanga, abaphile; nde bomɔ na ooli na ikuba; emba ootoli na mumphata, aungya munkoto nwe phɔ aombe mumphata. ³⁷ Phɔ, na wɔ na b̄e, esengyesi obokye maphɔɔ maakoma b̄e phɔ ya nga o buku pha Nwaphongo mama makyelame: “Bamunyɔsa o molɔngɔ nwa babomi.” Nde phele, maphɔɔ maankyekyi, mamokyelama.» ³⁸ Baekosi bamba ya wɔ ne b̄ekye: «Nkolo, kyeka mphata ifale.» Amba ya babuyisa yokye: «Wakokyi.»

Yesu kabɔndele o ngomba ya baolive

³⁹ Yesu atokosi, aesi ya kyende o ngomba ya ba olive, bowamelekye yo. Baekosi b̄e bamba ya mɔbenga. ⁴⁰ Waakoma b̄e o elele m̄e, amba ya wɔ na b̄e yokye: «Bɔndele phɔ b̄e sakaa o bimekyi.» ⁴¹ Amba ya mana wali b̄e, amigbosi njwana imbale, akye kusama, atati ibɔndele yokye: ⁴² «Tata, bo ozingyi manya kopɔ ya bolosi eye oka nga. Kasi sakyela boozingye nga, kyela nde boozingyi we.» ⁴³ Emba anzelu mɔnɔmɔ owa ikolo, amba motakolele phɔ ya imokuya. ⁴⁴ Na ngongo boikyeyi, amba kula bɔndele na bokusi. Ephamisa ye ebuto itanga o se ndokolo matanga ma malongo. ⁴⁵ Waunva yo ibɔndele, atemi, aesi yakye oli baekosi b̄e. Akye batakana balasi ebu na ngongo. ⁴⁶ Amba ya wɔ na b̄e yokye: «Mene ye, kolale! Langwa, bɔndele phɔ b̄e sakaa o bimekyi.»

Baakye Yesu

⁴⁷ Waataba Yesu kawɔ, bɔbɛle bato baikyeyi baesi. Yudasi mɔnɔmɔ na baekosi iko mbuka babale, moto owabaka o boo

pha b̄e. Amba ya susinya phenephe na Yesu phɔ ya imoyamba. ⁴⁸ Kasi Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Yudasi, koyambe Nwana wa moto, phɔ ya imungya!» ⁴⁹ Waawene baekosi ba Yesu maphɔɔ malukye ikyelama, bamba motuna b̄ekye: «Nkolo, tonwane na mphata?» ⁵⁰ Emba mɔnɔmɔ na b̄e, aesi ya tena itoo sa boloo sa moombo wa ngangwa munene wa Nwaphongo. ⁵¹ Kasi Yesu amba ya wɔ yokye: «Le kyela babona, wakokyi.» Amba phila itoo sa moto m̄e, amba mobikya. ⁵² Emba Yesu amba ya wɔ na baa yakaka ya moakya, bakonzi banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba banza Ingambi siinene sa losambo na ba nkumu, yokye: «Phɔ ya iya nzakya oesi na mphata naná kpɔngu o mafoko ndokolo nga nali mwibi!» ⁵³ Nkolo iso, nabaka na b̄e o Ingambi siinene sa makyita, toikaka nzakya. Kasi imbele sisi sili sa b̄e, na sa bokonzi phaa enzɔmbi.»

Petelo aanga Yesu

⁵⁴ Baakye Yesu, baesi yakye ne bamunyɔse o ingambi sa ngangwa munene wa Nwaphongo. Petelo abaka kababengye na itakye. ⁵⁵ Balosaka njwenya o motema nwa lophango, Petelo akyekye ne zala onte ya bato baabaka bato njwenya.

⁵⁶ Nwanwasi mɔnɔmɔ wa etoma, aesi ya mowene azasi phenephe na njwenya, aesi ya molembetela amba ya wɔ yokye: «Moto oyo ne abaka na Yesu.» ⁵⁷ Kasi Petelo amba angana yokye: «Nwanwasi oyo, nga si moebe.» ⁵⁸ Nwana fote, moto mosuu waamowene yo, amba ya wɔ yokye: «Na we oli mɔnɔmɔ na b̄e.» Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Lele lolo, nga phe!» ⁵⁹ Sima ya ngangwa yonɔyo, moto mosuu atingami na Petelo, amba ya wɔ ne yokye: «Nde phele, moto oyo abakyi na Yesu. Phɔ ne ali moto wa Galileya.» ⁶⁰ Kasi Petelo amba ya buya yokye: «Lele lolo, siefe maphɔɔ malukye we iwɔ.» Nde waataba yo iwɔ, soo esi ya tango. ⁶¹ Nkolo aekpa, aesi ya kyeka Petelo. Emba Petelo amba ya umunya maphɔɔ maawoko Nkolo ne obokye: «Mokolo nwa lolɔ eye, soo sa botɔngokye, wa munzangana mbala iyato obokye toonzebe.» ⁶² Emba Petelo amba ya tokolo, abuto ilela na ngongo ikye.

Bato batosi Yesu baambi na mowanda

⁶³ Bato baabaka bakyengele Yesu, bamokyeekye, bamba na mowanda. ⁶⁴ Bamozibaka miyo, bambe motuna b̄ekye: «Teya obokye oli moimosi! Oewandi nza?» ⁶⁵ Bakulaka motola na boikyeyi.

Yesu kasambe o ikyita siinene

⁶⁶ Waaye bunya, bankumu ba bayuda, bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko, baesi yaangana ikyita sinene, bamba bayelela na Yesu. ⁶⁷ Bamba ya motuna bekye: «Bo oli Masiya? Oloumole.» Yesu amba ya babuyisa yokye: «Bo naeimosi, otoonzanole, ⁶⁸ na bo naetuni motuna, otombuyisa. ⁶⁹ Kasi tata lolu, Nwana wa moto amokye zala o eboko ya boloo ya Nwaphongo, owa mwiya.» ⁷⁰ Emba, bee baso bamba ya motuna bekye: «Iwe nde Nwana wa Nwaphongo?» Amba ya babuyisa yokye: «Be mampenza owoo, eli nga.» ⁷¹ Emba bee bamba ya wo bekye: «Tonekula luka manzoka maaye, banga mampenza tookyi munoko nwe!»

23

Bakye na Yesu oboo pha Pilata

¹ Bato baso baabaka o ikyita baesi ya teme, bamba ya kye na Yesu oka Pilata. ² Emba bamba butwa imophunda bofo: «Tokye zwa moto oyo kaambya mobulu o mokyisi nwa banga: Kakatele bato saphuta mputi ya Kaisala, kambe na mibanga Masiya na mokonzi.» ³ Pilata amba motuna yokye: «Iwe mokonzi nwa bayuda?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewo nde we.»

⁴ Pilata amba ya wo na bakonzi ba banganga na na moluku nwa bato yokye: «Sikiy zwa ewele ya inyete moto oyo.» ⁵ Kasi bee bamba ititala na iwo bekye: «Katomisa bato na mateya me obokye bakyele mobulu o Yuda mobimba, tata o Galileya tee nono wawa.»

⁶ Waaoka Pilata babona, amba tuna naa moto me ali moto wa Galileya. ⁷ Waeba yo obokye Yesu ali moto wa mokyisi nwa Elode, amba ya mobuya oka Elode owabaka ne mi nkolo me o Yelusalem.

Bakye na Yesu oboo pha Elode Antipasi

⁸ Wawene Elode Yesu, asepelaka na boikye, pho tata kala abaka na phowa ya imowene, pho ya maphoo mabaka yo kaokye pho ye. Ambaka baa kamokyekyele naa amokyela elekyesako. ⁹ Emba, amba tuna Yesu mituna miikye, kasi Yesu taika mobuyisa na lowoo. ¹⁰ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bateye ba mibeko babaka wa mo, bamophundaka na bokusi. ¹¹ Elode na batuluku bee bamba motiyola, bamba moekye; bamba molasa etobu yonono elaa, amba mobuya oka Pilata. ¹² Mokolo me, Elode na Pilata babutwaka ekamba, bee baabaka phanza banguna.

Batenesi Yesu bolombe pha iwa

¹³ Emba Pilata amba ya banga bakonzi ba banganga ba Nwaphongo, bakonzi ba

mokyisi, ¹⁴ amba wo na bee yokye: «Bee onzelesi na moto oyo pho kowo obokye kakosa bato bamane o nzela elaa; kasi nga, oomotuni nga o miyo ma bee, sikyi mozwa nono na ewele eekoyi na imoakya onte ya maphoo maso mamophunde na bee: ¹⁵ Elode ne taiky mozwa na lowo, pho akuli lobuyisa yo. Yango mena tewali lowo lokoyi na iwa onte ya maphoo makyela yo. ¹⁶ Namophe nde etumbu, bamobinde phimbo emba bamolee kakyende.» ¹⁷ [O biyenga biso ba Ilekanaa, Pilate abaka kabatokolele moto monomo wa boloko.]

¹⁸ Kasi bee baso bamba anwana bekye: «Omobome emba olokandolele Balaba.» ¹⁹ Bakangaka Balaba o boloko pho bato batomboko o mokyisi, emba abomaka moto.

²⁰ Pilata amba kula ya wooo na bee na ndengye ya iluka ikandola Yesu. ²¹ Kasi bee bamba anwana bekye: «Omobakye o ekulusu, omobakye o ekulusu.»

²² Mbala eya iyato, Pilata amba wo na bee yokye: «Bofe iye bokyesi moto oyo? Sizwe bofe bokyesi yo pho akokye na iwaa. Namophe etumbu ya phimbo emba namole kakyende.» ²³ Kasi bee baititalaka nde na ianwana nzaga, na iyonga obokye abakye o ekulusu, emba nzanga ya bee ya baka kyikole nde bokosi. ²⁴ Emba Pilata amba tena lowo me ndengye eya ongaka be. ²⁵ Amba kandola moto owa ongaka be, iyo owa kangaka yo o boloko pho ya itombo na iboma moto. Ka pho ya Yesu, amba moambya obokye bamokyele boozingyi be.

Babakyi Yesu o ekulusu

²⁶ Waaba batuluku bakyyende na Yesu, baesi yakpa moto monomo wa mokyisi nwa Sirene nkombo ye Simo kaute o inzabi. Baesi ya mophisa ekulusu pho aenyanya o sima ya Yesu.

²⁷ Moluku nwa bato moikye njwabaka momobengye, na babasi baba bamiwande mantolo na imiima pho ye. ²⁸ Yesu amba miekpinya biili bee amba wo na bee yokye: «Bana ba babasi ba Yelusalem, salela pho ya nga kasi lela pho ya bee mampenza na pho ya bana ba bee. ²⁹ Pho kyeka nkolo kyiye yaamowoo bee obokye: “Nkonzo na babasi baa komba na baatebaika bota na baatebaika nwyangya.” ³⁰ Emba bamobutwa iwoo na mangomba obokye: “Kaa o ikolo sa banga!” na na makosi obokye: “Olozibe.” ³¹ Pho bobakyesi babona na njwete mobio, mi njwaaunga yamba ba bo?»

³² Bayakaka na na bato babale basuu, bato bahe, pho bababome na Yesu elele yonoyo. ³³ Waakoma bee o elele ekyangye bee «Engyengyele», wamo,

bamba mofaka na bato babe babale baabana, ona o boloo, omoyoko o bowee. ³⁴ Emba Yesu amba wo yokye: «Tata, obalimbisa pho tebaebe ikyikyele be.» Bamba maa mbese pho ya ikaba bitobu be. ³⁵ Bato batemkaye wamo pho ya ikyeka; baakonzi, be, bamoekyekye, bekye: «Abikyaka bato basuu, amibikya yo mampenza bo ali Masiya owa olo Nwaphongo!» ³⁶ Batuluku na bee bamoekyekye me. Bamba ya susana pho ya imophe maleku maa ngaa, bekye: ³⁷ «Bo oli mokonzi nwa bayuda, omibikya we mampenza!» ³⁸ Yabaka na ikomi sonoso o ikolo se: «Moto oyo ali mokonzi nwa bayunda.»

³⁹ Monomo na bato babe babakaka bee o ekululu amotolaka yokye: «Iwe toli Masiya? Omibikya we mampenza, ombe lobikya na banga!» ⁴⁰ Kasi omoyoko amba mooya obokye: «Iwe toolote Nwaphongo? Pho nawe ozwe nde etumbu bomo me. ⁴¹ Pho ya banga, eli bosembo: Tozwe bofe phaakyelaka banga; Kasi yo taika kyela bofe bonobo.» ⁴² Emba amba ya wo yokye: «Yesu, onzumunyaka waamoya we o bokonzi pha we.» ⁴³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Nde phele na wo na we: Lolo, wa mofaa na nga o paladiso.*»

Iwa sa Yesu

⁴⁴⁻⁴⁵ Waakoma bunya i moto, moo moesi ya mana. Enzombi yamba ya ziba mokyisi mobimba tee nono o ngonga ya iyato eya nkankolo. Emba etobu eyanda eyabaka o Tempelo yakakwaka na mifale. ⁴⁶ Yesu amba yaanwana njwangye mokusi yokye: «Tata, naambye molimo nwa nga o mafoko ma we.» Waaunva yo iwo babona, akati motema. ⁴⁷ Waawene mokonzi nwa batuluku maphoo maso mafakya malekane, amba kumbela Nwaphongo yokye: «Nde phele, moto oyo abakya moto wa bosembo.»

⁴⁸ Bato baso baayakaka yaangana pho ya lowo me, wawene bee maphoo malekaa, babutwaka oka bee na ikyemi miwanda mantolo. ⁴⁹ Bikamba ba Yesu biso, ebe na babasi baabaka bamobengye tata nono Galileya batemkaye itakye pho ya ikyeka yaabaka kyilekane.

Ndengye eya kundama Yesu

⁵⁰ Ikyeka bofo, moto monomo na nkombo Zozefu aesi; abaka monomo na bato ba ikyita siinene, moto molaa na wa bosembo. ⁵¹ Iyo alekye maumunya na maphoo maabaka baa ikyita sinene

bakyele. Iyo moto wa Alimatayi, mokyisi monomo nwa bayuda. Abaka kaziya Bokonzi pha Nwaphongo. ⁵² Aesi ya kye onga Pilata ebembe ya Yesu. ⁵³ Bobele, aesi ya eyuya, amba ya mozinga na etobu amba molangya o ilita sa ima bee o motema nwa mabanga, omoo naino tebakundi moto. ⁵⁴ Yabaka mokolo nwa ilengyele mokolo nwa sabata eyalukaka na itata.

⁵⁵ Babasi babengaka Yesu uta o Galileya baesi na Zozefu molongo. Babaka bakyekye o ilita ndengye eyalangyaka bee ebembe ya Yesu.† ⁵⁶ Bobele baesi ya butwa, bamba bongya malasi na mauta maa solo elaa pho ya ebembe ya Yesu.

Emba mokolo nwa sabata baamba emaa bokoongye mifeko.

24

Yesu akundoo

¹ Mokolo nwa sabata moumbo, na moyelo, babasi baesi ya kyende o ilita baphisi malasi mabongyaka be.* ² Baesi ya kye zwa ibanga simani o munoko nwa ilita. ³ Waanyolo be, tebaiky kye zwa nzoto ya Nkolo Yesu. ⁴ Waaba bee sakula eba maphoo maa iwoo, kyeka bofo bato babale balati bitobu bitane pee baesi yabatokolele. ⁵ Na bona bonobo, bamba nyokye mafoo o se waba bato babana bawo na bee obokye: «Pho ya'ye kolukye moto ooli na bomoo onte ya bawe? ⁶ Tali wawa, kasi akundoo. Umunya ya ewolekye yo waataka ba yo o Galileya. ⁷ Awoko yokye: «Esengyesi obokye Nwana wa moto aambyame o mafoko ma bato ba masumu, bamobakye o ekululu emba o mokolo nwa iyato akundwe.»»

⁸ Emba bamba umunya maloba me. ⁹ Waa uta bee o ilita, bamba ya imola maphoo maso mamana oka baekosi iko mbuka monomo na bato basuu baso. ¹⁰ Babasi me yabaka Maliya ma Magadala na Zaani na Maliya nyango wa Zake. Na babasi basuu baabaka na bee molongo baimolaka batoma nde bomoo. ¹¹ O miyo ma be, maloba me temaikaka baa na ntina emba tebambaka na anolela babasi me. ¹² Kasi Petelo amba ya kyilingana o ilita; waamina yo ikyeka, aweni nde bitato na bitato. Amba ya butwa oka ye na ikamwa na isoo yaalekanaka.

Yesu atokolesi baekosi babale o nzela ya Emaus

(Malako 16.12-13)

* 23:43 23.43 Paladiso eli elele eya ema bato baanola Nwaphongo bo ba we. Mokyisi nwa nkyisi. † 23:55 23.55

Malasi me mautamaka na nkata na na bibolo ba solo elaa. Lokola nkata ya tii, mundulumba, ngola, yombo. * 24:1 24.1 Malasi me mautamaka na nkata na na bibolo ba solo elaa, ndokolo ngola, yombo, na iyoko.

¹³ Kyeka nde muna mokolo me, babale onte ya bée bakyendekye o mokyisi monomo nkombo Emaus, itakye na Yelusaleme ngonga ibale ya itambula. ¹⁴ Babaka bawono onte ya bée na maphoo maso maaleka. ¹⁵ Emba, waaba bée basolole na ika ziko, Yesu yo mampenza aesi phenephe na be, atati itambula na bée nzela yonoyo; ¹⁶ kasi miyo ma bée mazibamaka, tebakokaka imoeba.

¹⁷ Yesu amba ya batuna yokye: «Maphoo iye maabakyi bée koikye ziko o nzela?» Emba bamba teme, batondaka na ngongo. ¹⁸ Monomo na be, nkombo Kleopasi, amba ya motuna yokye: «Onte ya bato baso baali o Yelusaleme, eli nde we otoebe maphoo mauti ilekana inkolo iye?» ¹⁹ Amba ya batuna yokye: «Maphoo iye?» Bamba mobuyisa bekye: «Maphoo maakyekyi Yesu wa Nazalet, oobakyi moimosi monomo wa mwiyi nwa bitoma na nwa maloba o miyo ma Nwaphongo na o miyo ma bato baso. ²⁰ Bakonzi ba banganga ba Nwaphongo na bakonzi ba mokyisi bamoambe obokye bamobome emba bamba mofaka o ekulusu. ²¹ Emba banga, tolemelaka obokye abakyi moto oonvakyi manya Isalayele o boombo. Kasi lolu eli mokolo nwa iyato tata waakye-lama maphoo me. ²² Kasi babasi baayoko baafe na banga balokamwisa: Bakyekye na moyelo o ilita ²³ emba waaba bée sakyé zwa nzoto ye, baya wo bekye baweni banze bawo na bée obokye ali na bomoo. ²⁴ Bebi na banga baayoko bamba ya kyende o ilita, bée bamba kye wene nde bo wawoko babasi me; kasi yo, tebaika mowene.»

²⁵ Emba yo amba ya wo na bée yokye: «Ooo! Bée bato bazanga mayele, na mandondo makusi o ianola yaa woo baimosi ba Nwaphongo! ²⁶ Tesengyelakyi obokye Klisto aokye bolosi emba ambe nyolo o nkyemo ye?» ²⁷ Emba amba balimbolela iso yakoma bée o buku pha Nwaphongo pho ye tata oka Mose tee nono oka baimosi ba Nwaphongo baso.

²⁸ Bamba ya koma phenephe na mokyisi mokyende be, yo amba kyela ndokolo kalekane. ²⁹ Bamba ya mozimba bekye: «Bunya boleka, lala na banga wawa.» Emba amba ya nyolo o ingambi pho ya ilala na be. ³⁰ Nzuka wa ba yo na bée o mesa, amba kpa ipa, aphe Nwaphongo melesi, asikyesi emba amba baphe sango. ³¹ Emba miyo ma bée mamba ya ingwa bamba moeba, bofele aesi ya lamo. ³² Emba bamba butwa itunana obokye: «Mandondo ma banga tematondakyi na nkya waaba yo kalolimbolele o nzela maphoo maakoma bée o buku pha Nwaphongo?»

³³ Nde imbele me, baesi ya teme, babuto o Yelusaleme. Bakye takana baekosi iko na monomo baanga na bebi na be. ³⁴ Bamba baimola obokye: «Eli nde phele! Nkolo akundo. Atokolesi na Simo.»

³⁵ Emba baekosi babale baabana bamba baimola maphoo maso malekanaka o nzela na ndengye eyamoebaka bée na ikyese mapa.

Yesu amiweninye na baekosi be

(Matiye 28.16-20; Malako 16.14-18; Yoane 20.19-23; Bitoma 1.6-8)

³⁶ Waaba bée bawo baabona, Yesu yo mampenza aesi ya batokolele atemi onte ya be, amba ya wo na bée yokye: «Bose bo bee na bée.» ³⁷ Na boobo, bawenekye inganga, baumunyaka obokye baweni mozisi. ³⁸ Emba amba wo na bée yokye: «Pho ya'ye mandondo ma bée mali o ikolo? Pho ya'ye koikye ziko? ³⁹ Kyeka matandala na makaka ma nga: Eli ndenga. Kyeka, inkume, mozisi tali na nsoti na ná mpee bokonvene bée na yango bobo.»

⁴⁰ Waa wo yo babona, amba ya bateya matandala na makaka me. ⁴¹ Tebakokaka naino anola pho ya nkya, babaka bakamwe nde bokamo. Emba Yesu amba ya batuna yokye: «Oli na nwana ekpele wa iza wawa?» ⁴² Bamba mophe ete ya swe eya kalanga be. ⁴³ Amba ekpa, aesi ya ezaa o miyo ma be.

⁴⁴ Bofele amba ya wo na bée yokye: «Kyeka maphoo maewolekye nga wataaka ba nga na be: Esengyesi obokye maphoo maso maakoma bée pho nga o buku pha Mibeko ma Mose, baimosi ba Nwaphongo na o Meembo makokysame.» ⁴⁵ Emba amba ya ingola mayele ma bée pho basosolo yaakoma bée o buku pha Nwaphongo. ⁴⁶ Amba na wo na bée yokye: «Eli nde bowakoma bée obokye: Klisto amooka bolosi amba na kundwa onte ya bawe mokolo nwa iyato. ⁴⁷ Baamba na teya na nkombo ye ibongola mandondo na ilimbisa sa masumu o nkyisi iso, tata na Yelusaleme. ⁴⁸ Eli nde bée mana manzoka. ⁴⁹ Emba nga, namoetomela yaa elakyela Tata. Bée oikalaka nde o mokyisi munene mumu nono wamotonda bée na mwiyi nwaa mouta o ikolo.»

Yesu abaa o Ikolo

⁵⁰ Bofele amba ya kyende na bée tee mbale ya Betani, amba ya tomba maboko, amba bapambola. ⁵¹ Waaba yo kabapambole, amba ya kabana na bée nono waa baa yo o ikolo. ⁵² Waaunva bée imokusamela, bamba ya butwa o Yelusaleme, batondi na nkya. ⁵³ Nkolo iso babaka o Ingambi siinene sa Nwaphongo pho ya imokumbela.

Simo elaa ya Yesu Klisto eya imolaka Yoane Mapho ma etatele

O nte ya Masimo maso Maalaa mane, eyaka Yoane yakyesene na boikye na eyaka Matie, Malako na Luka. Yakokana na maaka bée nde na simo ya minyoko ma Yesu (Yoane 18-19), na ná ndambo ya mapho maayoko.

Mokanda nwa Yoane moli na bitee binene bibale:

Yoane 1-12: Imbele sa Yesu sabokokakye (kyeka o 2.4)

- Yoane 1.1-18: Maloba ma etatele. Yesu ali Iloba sa Nwaphongo saabutwa moto; yo ayelela bato moo na bomo
- Yoane 1.19-51: Yesu atati imomola na bato be, Yoane Mobatise, Andele, Petelo, Filipe, na Natanaele
- Yoane 2.1-12.36: Etoma ya Yesu. Yesu avani na bato ndengye na ndengye, emba akyela na bilekye-sako sambo: Bolonga pha Kana; mwana wa mokonzi, etuku; Yesu azeye bato nkoto itano; atambusi o ikolo sa maa; abikye moto owa pholo miyo, akundosi Lazalo
- Yoane 12.37-50: Yesu aweni obokye bato bale imoanola

Yoane 13-21: Waakoka «Imbele sa Yesu»

- Yoane 13-16: Mateya ma Yesu ma suka
- Yoane 17: Ibondesi sa Yesu siinene
- Yoane 18-21: Minyoko na ikundwa sa Yesu. Yesu amiweninye oka baekosi sambo

Yoane akomaka Simo Elaa «pho bée oanole obokye Yesu ali Masiya Nwana wa Nwaphongo. Bo bée oanosi bomoo, yo amokyela obokye ozwe bomoo phaa bobele» (20.30-31).

Etatele

- ¹ O etatele Iloba abaka, Iloba abaka oka Nwaphongo, Iloba abaka Nwaphongo.
- ² O etatele abaka oka Nwaphongo.
- ³ Mbolo iso yakyelama nde ne, bo see phe ekpele yonyo nde teyakyelama.
- ⁴ Iso yaakyelama ne ili na bomoo, emba bomoo phabaka moo nwa bato.
- ⁵ Moo muungyengye onte ya enzombi, emba enzombi teikiy koka imozimya.
- ⁶ Yabaka moto monomo, owatomaka Nwaphongo: Nkombo ye yabaka Yoane.

⁷ Iyo aesi iya ba nzoka, pho awole moo, pho ya obokye bato baso baanole pho ye.

⁸ Iyo mampenza taikaka ba moo, kasi ayakaka ya wo nde pho ya moo.

⁹ Iloba abaka nde nwaakolo munyela nwaya o mokyisi, nwaangyengyele moto munso.

¹⁰ Abaka o mokyisi, mokyisi nwayakelama nde ne, kasi mokyisi tenwaika moeba.

¹¹ Aesi o mokyisi nwe mampenza, kasi bato bée tebaikyi moyamba.

¹² Kasi oka baamoyambi, baanosi na nkombo ye, abaphe bokonzi pha ibutwa bana ba Nwaphongo.

¹³ Bée tebaika botama na malongo, na ná phowa ya nzoto, na ná phowa ya moto, kasi na Nwaphongo.

¹⁴ Iloba amibuye moto ambi ya zala onte ya banga emba toweni nkyemo ye.

Nkyemo me eli obokye, Nwana nde monomo, owatonda na ngolu na ná phele yauta na Tata.

¹⁵ Yoane aanwanaka, amba imola pho ye yokye: «Kyeka owa woko nga obokye: O sima ya nga, kyeye moto monomo ookondekye, pho abaka o boo pha nga.»

¹⁶ Pho nde ne owa iso, banga baso tozwa ngolu o ikolo sa ngolu.

¹⁷ Bo Mobeke nwanbyamaka o mafoko ma Mose, ngolu na phele yaya na Yesu Klisto.

¹⁸ Moto monomo taikawene Nwaphongo; kasi Nwana nde yo monomo ooli Nwaphongo, yo ooli onte ya Tata, aloteya yo.

Yoane aimosi pho ya Yesu

¹⁹ Kyeka munoko nwa Yoane imbele saba yo o Yelusaleme, waatomelma Bayuda banganga ba Nwaphongo na balewi pho ya imotuna motuna obokye: «We oli nza?»

²⁰ Taika zita, amba wo yokye: «Nga sili Klisto.» ²¹ Emba bamba motuna bekye: «We oli nza? Oli Eliya?» Amba buya yokye: «Nga sili Eliya». «Oli Moimosi?» Amba buya yokye: «Phe».

²² Emba bamba wo ne bekye: «We ombi ba nza? Pho tokye imola balotomakyi! Kowo bo pho ya we mampenza?» ²³ Amba ya wo yokye: «Nali nyesi nwa moto okoanwane o obokye obokye: “Bongya nzela ya Nkolo!”»

Bo wawo moimosi Izaya. ²⁴ Nzuka bato batomaka bée babaka Bafalisayi. ²⁵ Bamba kula nde motuna bekye: «Bo tobee Klisto, naa Eliya, naa Moimosi, pho ya'ye kobatisa?»

²⁶ Yoane amba babuyisa yokye: «Nga, nabatisa na maa. Onte ya bée, moto monomo ali, bée tomoebe. ²⁷ Kaye o sima ya nga,

sikokyi na iyingola simbi ya bikoto βε.»
²⁸ Maphoᵛ maso mamana malekanaka o Betani o mokukulu moyoko ᵛwa Yaladene, waabaka Yoane kabatisa.

Yesu, Nwana wa mpate wa Nwaphongo

²⁹ Bo yana, aesi ya wene Yesu kaye bili yo, amba wo yokyeye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo okomanya masumu ma bato. ³⁰ Eli nde pho ye nawoko obokye: “O sima ya nga moto ookoye kandekye, pho abaka o boo pha nga.” ³¹ Nga mampenza, simoeβe, kasi nde pho ya imiweninya see oka Isalaye, yango mena naesi iyabatisa na maa.» ³² Yoane amba wo yokyeye: «Nawenekye Bolobo houte o ikolo ndokolo inkotonwenya, boesi yakye teme o ikolo see. ³³ Emba nga siikaka nweβa, kasi owantoma ibatisa na maa, eli yo o wa wo na nga obokye: “Owa mowene we Bolobo houte bokye teme o ikolo se, eli yo o wa mobatisa na Bolobo Bosantu.” ³⁴ Emba nga, nambo wene, na wo ngakye, iyo ali Nwana wa Nwaphongo.»

Baekosi ba Yesu baa boo

³⁵ Bo yana, Yoane akulaka βa o elele me, yo na baekosi βee babale. ³⁶ Waawene yo Yesu katambule, amba wo yokyeye: «Kyeka Nwana wa mpate wa Nwaphongo!» ³⁷ Wamooka baekosi babale kawo baβona, bamba βenga Yesu. ³⁸ Yesu amba ya miekpinya, waawene yo obokye bamobengye, amba wo na βee yokyeye: «βee kolye'ye?» Bamba buya βekye: «Labi — kyelukye iwo bokye Moteye —, kobe bi?» ³⁹ Amba wo na βee yokyeye: «Yaka wamowene.» Emba bamba ya kyende, bamba ya kye wene elele ekye βe yo, emba bamba ya zala ne mokolo me. Yabaka phenephe ngonga ya iko.

⁴⁰ Andele, ᵛwana nyango na Simo Petelo, abaka monomo na babale baokaka Yoane na babengaka Yesu. ⁴¹ O boo pha bato baso, amba kye zwa ᵛwana nyango Simo, amba wo ne yokyeye: «Towneni Masiya.» — Kyelukye iwo bokye Klisto. ⁴² Amba yakye ne oka Yesu. Wamolembetela yo, Yesu yokyeye: «Oli Simo, ᵛwana wa Yoane, bamoeβanga Sefasi.» — Kyelukye iwo bokye «Petelo».

⁴³ Bo yana, Yesu aesi kyende o Galileya. Amba yakye zwa Filipe amba wo ne yokyeye: «Imbengye!» ⁴⁴ Filipe abaka moto wa Betesaida, mokyisi ᵛwa Andele na Petelo. ⁴⁵ Filipe amba yakye vana na Natanaye, amba wo ne yokyeye: «Towneni owakoma βee maphoᵛ me o buku pha mibeko ma Mose na baimosi: Eli Yesu, ᵛwana wa Zozefu owa Nazaletε.» ⁴⁶ Natanaye amba

wo yokyeye: «O Nazaletε wakokyi itokolo lowo lolaa?» Filipe amba wo yokyeye: «Yaka ya kyekye.» ⁴⁷ Yesu amba ya kyeka Natanaye okoye bili yo, amba wo na bato baabaka ne pho ye yokyeye: «Kyeka owakolo moto wa Isalaye ootoli na βole.» ⁴⁸ Natanaye amba motuna yokyeye: «Konzeβe bi?» Emba Yesu amba mobuyisa yokyeye: «Waaba Filipe saboeβangakye, waaba we o se ya ᵛwete ᵛwa fige, naewenekye.» ⁴⁹ Natanaye amba buya yokyeye: «Labi, oli Nwana wa Nwaphongo, oli mokonzi ᵛwa Isalaye.» ⁵⁰ Yesu amba mobuyisa yokyeye: «Oanosi nde pho nawo na we obokye naewenekye o se ya ᵛwete ᵛwa fige. Wamowene maphoᵛ maikyeye malekyi bonene ileka lolo.» ⁵¹ Emba amba kula wo yokyeye: «Phele phele nawo na βee, wamowene ikolo siingo, emba banze βa Nwaphongo babaa βaute o ikolo sa Nwana wa Moto.»

2

Eseleko ya bolonga o Kana

¹ Mokolo ᵛwa iyato, eseleko ya bolonga yabaka o Kana o manyete ma Galileya, emba nyango wa Yesu abaka omᵛ. ² Yesu na baekosi βee bababangaka na βee o eseleko me. ³ Waunva maleku, nyango wa Yesu amba wo ne yokyeye: «Tebakuli βa na maleku.» ⁴ Kasi Yesu amba ya mobuyisa yokyeye: «Mama, nga na we lowo iye? Imbele sa nga naino tesikokyi.» ⁵ Nyango amba ya wo na bato baetoma yokyeye: «Kyela iso yaamoewole yo.»

⁶ Mambongo motoba, maakyela βee na mabanga, maabaka Bayuda bakyelele pho ya imikunyola boo okowo mibeko ma βe, maβaka wamo. Mbongo yonoyo yonoyo kyenyoᵛo balitele ᵛwambi naa iko.* ⁷ Yesu amba ya wo na bato baetoma yokyeye: «Tonza mambongo mamana na maa». Emba bamba matonza nono o munoko. ⁸ Yesu amba ya wo na βee yokyeye: «Uᵛwanjwa eye, toka ndambo ya maa me, okye maphe mokolo wa eseleko.» Bamba yakye mophe mango. ⁹ Emba waamameka yo, maa mabutoo maleku. Taikaka eβa biute mango, yaebaka nde batokaka mana maa. Bobele mokolo eseleko amba wo na molongyi ¹⁰ yokyeye: «Moto munso kataakaba maleku swaswa phanza, bo bato babangyi βee balangyi, baambe ya ambya maleku ma mpiko. Kasi we, obombi maleku ma swaswa tee nono uᵛwanjwa eye!»

¹¹ Mena eli etatele sa bilekyesako βa Yesu o Kana o manyete ma Galileya. Ateyaka nkyemo ye, emba baekosi βee bamba

* 2:6 2.6 Litele: Ekyelele ya damuzani (ndangyi ya ba litele ikoo).

moanolela. ¹² Sima ya yango, amba ya kyende o Kapalanauma, yo na nyango, na banaa nyango nana baekosi be. Kasi bakelaka omō nde banaa nkōlo.

Yesu o Tempelo

¹³ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomaka phenephe emba Yesu amba yakyende o Yelusaleme. ¹⁴ Amba yakye zwa o Tempelo baungye ba mangombe, ba mampate na mankoto nwinya na baendinye ba baphalanga bazasi omō. ¹⁵ Ndokolo, kambe ya kyela phimbo ya simbi, amba bauwinya bēe baso o Tempelo, ebe mampate na mangombe. Amba nyangola baphalanga ba baendinye, amba bungutinya bamesa ba be. ¹⁶ Amba ya wō na baungye ba mankoto nwenya yokye: «Manya iso miina wawa emba sabuya ingambi sa Tata ingambi sa mumbongu.» ¹⁷ Baekosi bēe bamba umunya obokye bakoma obokye: «Phowa ya ingambi sa we yamumboma.» ¹⁸ Kasi Bayuda bamba ya wō ne bekye: «Iyaa ye saaloteya we, bokokyele we babona?» ¹⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Uwola Tempelo eye emba nga namoetonga na nkōlo iyato.» ²⁰ Emba Bayuda bamba wō ne bekye: «Tempelo eye ekyesi mambula mako mane mbuka motofa ma ietonga. Emba iwe, wamokoka ikula etonga na nkōlo iyato?»

²¹ Kasi yo awoko nde na nzoto ye ili Tempelo. ²² Yango mena, waakundwa Yesu onte ya bawe, baekosi bamba ya umunya obokye awoko babona, emba bamba anolela buku pha Nwaphongo na maphoō maawoko yo.

Ianola site sikoyi

²³ Waataa baa Yesu o Yelusaleme, imbele sa eseleko ya Ilekana, bato baikye baanola nkombo ye wa wene bēe bilekyesako ba ba yo kakyele. ²⁴ Kasi Yesu, yo, taikaka baanolela pho ababaka bēe baso, ²⁵ emba taikaka sengyela obokye bamoimole maphoō maakyeleki moto, pho yo mampenza abaka iili o ndondo ya moto.

3

Isolo sa Yesu na Nikodemē

¹ Yabaka onte ya Bafalisayi moto monomo na nkombo Nikodemē, monomo na bankumu ba Bayuda. ² Waa mokolo, amba ya kyende oka Yesu, amba wō ne yokye: «Labi, banga toebe obokye oli moteye owatoma Nwaphongo. Pho na moto takoyi ikyela bilekyesako bikyele we bo Nwaphongo tali ne.» ³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Naewole nde phele phele ngakye: Bo moto takuli botama mbala eya ifale, takoyi iwene Bokonzi

pha Nwaphongo.» ⁴ Nikodemē amba wō ne yokye: «Bo moto aunva koma phomba, amokula botama ndengye'ye? Akoyi ikula nyolo o ibu sa nyango emba ambe botama?» ⁵ Yesu amba mobuyisa yokye: «Nawo na we nde phele phele ngakye: Bo moto tabotami na maa na ná Bolobo, takoyi inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo. ⁶ Oo botami na bomoto, ali moto, oo botami na Bolobo ali bolobo. ⁷ Sakamwa bo nawokyi na we obokye: "Osengyesi ifotama o ikolo." ⁸ Ewele kyekyende mbale ezingyi yango, emba koeyokye, kasi toebe biute yango na bikye yango. Eli nde bomō pho ya moto oo botami na Bolobo.» ⁹ Bofele Nikodemē amba ya wō ne yokye: «Lowo me laamba kyelama ndengye'ye?» ¹⁰ Yesu amba mobuyisa yokye: «Iwe oli moteye o Isalayele, emba toombe eba maphoō mama? ¹¹ Naewole nde phele phele: Towo maphoō maebe banga, toimole maphoō maawene banga, emba bēe toanole ikyimole banga. ¹² Bo toanole wa ewole nga maphoō ma mokyisi, wamba anola ndengye'ye bo naewsosi maphoō ma ikolo? ¹³ Pho moto nōno monomo taika baa o ikolo bo teebe nde Nwana wa Moto owata o ikolo. ¹⁴ Nde bo watombaka Mose nzo o bokye, esengyesi obokye Nwana wa Moto atombame ¹⁵ pho moto munsō okoanole, azwe na nzela ye bomō pha bofele.

¹⁶ Pho Nwaphongo azinga mokyisi na boikye, yango mena ambya Nwana we, nde yo monomo, pho ya obokye moto munsō okoanole Nwana me, yo sa waa, kasi azwe bomō pha bofele. ¹⁷ Pho Nwaphongo taika toma Nwana we o mokyisi pho ya iya sambisa mokyisi, kasi pho ya obokye mokyisi mobikye pho ye. ¹⁸ Moto okomoanole, taiki sambisama. Moto otoanole, ambosambisama, pho takyi anola nkombo ya Nwana nde monomo wa Nwaphongo. ¹⁹ Emba isambisa me sango sisi: Moo moesi o mokyisi, kasi bato bazingyi enzombi o elele ya moo pho bitoma ba bēe babaka bibe. ²⁰ Pho moto munsō okokyele maphoō maabe kaine moo, emba tatokolo o moo, pho bitoma bēe sawenene. ²¹ Moto ookokyele maphoō malaa katokolo o moo pho bitoma bēe biwenene, bitoma me bakyelama onte ya Nwaphongo.»

Yoane na Yesu

²² Sima me, Yesu na baekosi bēe baesi ya kyende o Yuda. Akyelaka na bēe omō banaa nkōlo, abaka kabatisa. ²³ Yoane ne, abaka kabatisa o Ainona, phenephe na Salima ooli maa maikye. Bato babaka bayabatisama. ²⁴ Pho Yoane naino tebataaka munyose o boloko.

²⁵ Baekosi ba Yoane bamba ya ika ziko bée na Moyuda monomo pho ya lowo la imikunyola bowo mibeko ma be. ²⁶ Bamba ya kyende oka Yoane, bamba ya kye wo ne bekye: «Labi, moto owabaka na we o mokukulu moyoko nwa Yaladene, owa woko we pho ye, kyeka ne abuto ibatisa emba bato baso babuto bakyende nde oka ye!» ²⁷ Yoane amba babuyisa yokye: «Moto takokyi imiphe ekpele koleka eya mophe bée o ikolo. ²⁸ Bée mampenza oli manzoka ma nga obokye nawoko ngakye: “Nga sili Masiya, kasi nali moto owa toma bée o boo phe.” ²⁹ Moto oli na nwanjwasi ali moloo. Kasi ekamba ya moloo, ootemi wamo, kamokye emba njwesi nwa moloo momophe nkyisa. Nde boli nkyisa ya nga nzikye. ³⁰ Esengyesi obokye ngambo ye ebaa, emba eyaaka nga eute.»

Okoute o ikolo

³¹ «Okoute o ikolo ali o ikolo sa iso. Oouti o mokyisi ali wa mokyisi emba kawo ya mokyisi. Okoute o ikolo ³² kaimole yaa wene yo na yaa oka yo, emba na moto taanole ikyimole yo. ³³ Moto okoanole ikyimole yo, kaanole obokye Nwaphongo ali phele. ³⁴ Pho owatoma Nwaphongo kawo maloba ma Nwaphongo, ooko mophe Bolobo bote boli na ndelo. ³⁵ Tata kazingye Nwana emba iso aiyambya o mafoko me. ³⁶ Moto okoanole Nwana ali na bomoo pha bobele; moto otokumole Nwana etawene bomoo, kasi yoo ya Nwaphongo eli mi yo.»

4

Yesu na nwanjwasi mosamaliya

¹ Waeba Yesu obokye Bafalisayi baoka obokye yo kazwe baekosi baikye kambe na batisa bato baikye koleka Yoane, ² — o bosembo, Yesu yo mampenza taikaka baa kabatisa, kasi ya batitaka nde baekosi bée — ³ amba ya mana o Yuda aesi ya butwa o Galileya. ⁴ Pho ya ibutwa omo, asengyelaka ikatisa Samaliya.

⁵ Amba ya koma o mokyisi monomo nwa Samaliya moobangye bée Sukala, phenephe na manyete maphokye Yakobo njwana we Zozefu, ⁶ elele me eyabaka izifa sa Yakobo. Na bophembekye pha itambula, Yesu aesi ya kye zala imbale ya mungombe nwa izifa. Yabaka phenephe na bunya i moto.

⁷ Ikyeka bobo, nwanjwasi monomo wa Samaliya aesi ya toka maa. Yesu amba ya wo ne yokye: «Impe maa ma inywa.» ⁸ Baekosi bée bakyekye o omokyisi munene pho ya ikye omba ntoma ya iza. ⁹ Kasi nwanjwasi me, Mosamaliya mona, amba ya wo na Yesu yokye: «Lotati bo?

Iwe, Moyuda, konzongye nga nwanjwasi mosamaliya maa ma inywa!» Pho Bayuda tefaa benele iyangana ekpele yonyo na Basamaliya. ¹⁰ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Bo oebakyi ikabo sa Nwaphongo na okoewole obokye: Impe maa ma inywa, ebakyi nde we moto wa imoonga, emba yo nde aephekyi maa ma bomoo.» ¹¹ Nwanjwasi amba wo ne yokye: «Nkolo, toli nana tubu, na izifa sili sizindo, mana maa ma bomoo me wamazwa bi? ¹² Iwe olekyi angu wa banga Yakobo owa loikyela izifa sisi, saa ikaka nywa yo maa, ebe na bana bée, ebe na manyama me?»

Maa ma bomoo

¹³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Moto munsu okonywe maa mama, amokula oka phowa ya maa. ¹⁴ Kasi moto owa munywa maa maamophe nga, etakule oka phowa ya maa. Pho maa maamophe nga ma mobutwa ndokolo elele ekye tokolo maa onte ye nono o bomoo pha bobele.» ¹⁵ Nwanjwasi amba ya wo ne yokye: «Nkolo, impe maa me pho nga sakula oka phowa ya maa ma inywa, nga sambaka kula naya wawa pho ya iyatoka maa.»

¹⁶ Yesu amba ya wo ne yokye: «Kye banga moloo nya we emba bée baso oye wawa.» ¹⁷ Nwanjwasi amba mobuyisa yokye: «Nga sili na moloo.» ¹⁸ Yesu amba wo ne yokye: «Kowo na bolaa obokye: Sili na moloo, waunwa zala na balo batano, emba lele oli na we nwanjwasi eye tali molo wa we. Na bomoo, owo phele.» ¹⁹ Emba nwanjwasi amba wo ne yokye: «Nkolo, nawene obokye oli moimosi. ²⁰ Baango ba banga basambelaka Nwaphongo o ngomba eye. Emba bée kowo obokye elele ya isambela Nwaphongo eli nde o Yelusaleme.» ²¹ Yesu amba wo ne yokye: «Mama, inzanole, imbele samoya, etebakule sambela Tata na o ngomba eye, na o Yelusaleme. ²² Kosambele itiyefe bée, kasi banga tosambele ikyieba banga pho lobiko loute na Bayuda. ²³ Kasi imbele saamoya, sango sisi, saamosambela baakolo basambesi ba Tata, na molimo na na phele. Pho mena eli basambesi baalukye Tata. ²⁴ Nwaphongo ali molimo. Yango mena bato baamosambele, basengyesi imosambela na molimo na na phele.» ²⁵ Nwanjwasi amba ya wo ne yokye: «Naefe obokye Masiya monomo asengyesi iya, okobangye bée Klisto. Waamoya yo, aloimola maphoo maso.» ²⁶ Yesu amba wo ne yokye: «Masiya me, eli nga okoewole oyo.»

²⁷ Imbele me baekosi baesi ya koma. Bakamwaka na iwene obokye Yesu kasolole na nwanjwasi. Kasi na moto taika motuna obokye: «Kolukye'ye?»

Na obokye: «Pho ya'ye kosolole ne?»
²⁸ Bofele, nwanwasi mona aikyi ika uuku ye, aesi ya kye imola bato o lombo obokye:
²⁹ «Yaka yakye kyeke moto monomō onvosi maphō maso maakyela nga. Etefe nde yo Klisto?»
³⁰ Bato baesi ya tokolo o mokyisi, bamba yakye ooli yo.

Ntina ya etoma ya Yesu

³¹ Imbele me, baekosi babaka bamokandindisa bekye: «Labi, taa za.»
³² Kasi yo amba ya wō na bēe yokye: «Nali na ntoma ya iza ite iefē bēe.»
³³ Baekosi bamba butwa iwōno onte ya bēe bekye: «Bōbo moto monomō animophe ntoma ya iza nde iye?»
³⁴ Yesu amba ya wō na bēe yokye: «Ntoma ya nga, eli ikyela bookozingye owantoma na ikokya etoma ye.
³⁵ Bēe mampenza towō obokye: "Likasi makombe mane emba imbele sa inoko mbuma sikokye." Kasi nga nawō na bēe ngakye: Tomba miyo okyekye, mbuma ili o manzabi iosi ikokyi pho ya inoko!
³⁶ Munokyi ambo zwa iphuti se, kambe na bokya mbuma pho ya bōmō pha bōbele. Na bōmō, moto okophikye na okonoko bakumbe elele yonoyo.
³⁷ Pho i lowo lolo ete eye eli nde phele: "Mōnōmō kaphikye, omoyoko kanoko."
³⁸ Naetomaka ikye noko yaate yaikaka kumela bēe. Baayoko bakuma, emba bēe oesi ya zwa bolaa mi yaakumelaka bebi na boikye.»

³⁹ Basamaliya baikye ba mokyisi munene baanolaka Yesu pho maloba na nwanwasi mawoko yo obokye: «Anvosi maphō maso maakyela nga.»
⁴⁰ Na wakoma bēe phenephe ne, Basamaliya baongaka ne obokye ata baa na bē. Emba amba kyela na bēe nkolo ibale.
⁴¹ Bato basuu baikye bakulaka anola Yesu pho ya maphō maawoko yo.
⁴² Emba bamba ya wō na nwanwasi mona, bekye: «Teli obokye tomoanosī nde pho ya maphō maloomlakyi wē, kasi na banga mampenza tomookyī, emba toefi obokye ali phele Mobikye wa mokyisi.»

Yesu abikye nwanwa wa mokonzi monomō wa baloo

⁴³ Sima ya nkolo ibale, Yesu amba ya mana o bilele me, amba ya butwa o Galileya.
⁴⁴ Pho yo mampenza aanolaka obokye moimosi tazwe ngambo o mokyisi mwe mampenza.
⁴⁵ Kasi wakoma yo o Galileya, bato ba Galileya bamoyambaka na bolaa. Bakyendekye o Yelusaleme pho ya eseleko, na bēe me, bawenekye iso yakyelaka Yesu.

⁴⁶ Yesu amba ya butwa o Kana, o manyete ma Galileya, owa bongolaka yo maa maleku. Mokonzi monomō wa baloo abaka na nwanwa wa lele na bolosi o Kapitalanauma.
⁴⁷ Waaoka yo obokye Yesu

auti o Yuda, akomi o Galileya, amba yakyende zwana ne, amba ya onga ne obokye bakyende pho akye bikya nwanwa we wa lele oli nde mowe.
⁴⁸ Yesu amba wō ne yokye: «Bo bēe toweni mayaa na bilekyesako bēe otoanole!»
⁴⁹ Mokonzi wa baloo amba wō ne yokye: «Nkolo, yakye naino nwanwa wa nga sabowakye!»
⁵⁰ Yesu amba wō ne yokye: «Kyende, nwanwa wa we ali na bōmō.» Moto mona amba ya anola maloba maa mowosi Yesu, nōno wa butwa yo.
⁵¹ Waba yo kabutwe, bato bēe baetoma bamba ya mōbenga, bamba ya wō bekye: «[Nwanwa wa we wa lele ali na bōmō!]
⁵² Amba ya batuna imbele ye sibutwaki nwanwa na bolaa emba bamba mobuyisa bekye: «Yabaka yana, o ngonga ya sambo wa mana mowewe o nzoto ye.»
⁵³ Ango wa nwanwa awenekye obokye yabaka nde o sina imbele saawoko Yesu ne obokye: «[Nwanwa wa we wa lele ali na bōmō.] Mina wa mō, yo na bonkpe phe boso baesi ya anola.
⁵⁴ Mena yabaka elekyesako eya ibale eyakyelaka Yesu o Galileya, wauta yo o Yuda.

5

Yesu abikye moto owanyifa makolo o Yelusaleme

¹ Sima ya maphō mamana, waa imbele sa eseleko ya Bayuda, Yesu amba ya kyende o Yelusaleme.
² Nzuka o Yelusaleme, phenephe na mozifbo mootangye nwa bampate, wali mbondo yonoyo ekyebangye bēe na munoko nwa ba Ebele Betezata. Mokanda monomō nwa milaku mitano njwabaka wamō,
³ o milaku me, bato ba malosi baikye babaka bamilangye omō, bato baapholo miyo, baakpekusa, baanyifa binango. [Babaka baziya obokye maa maphukufane,
⁴ pho anzelu wa Nkolo abaka kaute o mbondo imbele siyoko pho ya iphukubinya maa. Moto wa bolosi owa kyekye mikumbya o maa me phanza waaphukufane mango, abikaka na bolosi phe, nabo bolosi me phabaka ndengye'ye.]
⁵ Moto monomō owanyifa enango mambula mako maato mbuka njwambi abaka omō.
⁶ Waamowene Yesu alangyi, na waefa yo obokye akōkyi na eleme mena, amba wō ne yokye: «Oli na phowa ya ibika?»
⁷ Mookaa amba mobuyisa yokye: «Nkolo, sili na moto wa inkumbya o mbondo imbele siphukufane maa. Imbele siikusufane nga obokye nakye mikumbya o maa, moto mosuu kaingyele angwa o boō pha nga.»
⁸ Yesu amba ya wō ne yokye: «Langwa, kpa itoko sa we, tambula.»
⁹ Mina wamō, moto

me abikiyi. Aesi yakpa itoko se, abuto itambula.

Nzuka mokolo me yabaka mokolo nwa sabata. ¹⁰ Pho ya bomo, Bayuda bamba ya wo na moto obikiyi bekye: «Eli mokolo nwa sabata, tosenyisa iphila itoko sa we.» ¹¹ Kasi amba babuyisa yokye: «Moto oombikye, eli nde yo moto owo na nga obokye: «Kpa itoko sa we otambule.»» ¹² Bamba motuna bekye: «Moto me nza owo na we obokye: «Kpa itoko sa we otambule?»» ¹³ Kasi moto owabikyaka bee taikaka eba nza oombikye, pho Yesu amanaka waali moluku nwa bato baabaka wamo.

¹⁴ Sima, Yesu amba kula kye mozwa o Tempelo, amba wo ne yokye: «We mona obikiyi, sakula kyela masumu pho lowo losuu lolobi bofe saeyelela» ¹⁵ Bobele, moto me amba kyende imola Bayuda obokye ebakyi Yesu moto oombikye. ¹⁶ Tata wamo, Bayuda bamba ya okyela Yesu wo, pho akyelaka babona mokolo nwa sabata. ¹⁷ Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Tata, nono unwanwa eye ali o ikyela etoma; na nga nde bomo nali o ikyela etoma.»

¹⁸ Tata wamo, Bayuda bakulaka luka na boikye manzela ma imoboma, teli nde pho taikaka kumola mokolo nwa sabata, kasi na pho abaka kabangye Nwaphongo obokye ali Ango, kambe na kula mimekyinya na Nwaphongo.

Bokonzi pha Nwana wa Nwaphongo

¹⁹ Yesu amba kula ya kpa maloba amba bawole yokye: «Nawo na bee nde phele phele, Nwana takokyi ikyela lowo na ndengye'ye yo mampenza, kasi nde ikyi wene yo Ango kakyele: Pho iikiyi kyele Tata, Nwana kaikyele nde bomo. ²⁰ Eli obokye Tata kazingye Nwana emba kamoteya iso iikiyi kyele yo. Amoteya bitoma bikuli leka bonene, na obokye bee obe kokamwe nde bokamo. ²¹ Pho booko akole Tata bawe kakule babuya na bomo, Nwana ne kabikya nzaa oozingyi yo. ²² Tata taasambisa moto, ambya isambisa siso oka Nwana, ²³ obokye bato baso bakumole Nwana bo okokumole bee Tata. Moto ootokumole Nwana, taakumole na Ango owa motoma.

²⁴ Nawo na bee nde phele phele, moto okookye maloba ma nga, kambe na anolela owantoma, ali na bomo pha bobele. Yo etasambe, kasi yo amokundwa onte ya bawe, amozwa bomo. ²⁵ Nawo na bee phele phele, imbele siye — emba unwanwa eye imbele me sili wawa — bawe bamooka njwesi nwa Nwana wa Nwaphongo emba bato bamooka njwesi me, bamoba na bomo. ²⁶ Pho, booli Tata na bomo yo mampenza, nde bomo

aphe Nwana obokye abe na bomo me yo mampenza. ²⁷ Amophe bokonzi pha isambisa pho ali Nwana wa Moto. ²⁸ Maphoo maso mama mango saekamwisa! Imbele siye, baso baakyimele o malita bamooka njwesi nwe, ²⁹ emba baso baakyelaka bolaa bamokundwa pho ya izwa bomo. Baakyelaka bofe, bamokundwa pho ya isambisama.»

Maphoo maweninya bokonzi pha Yesu

³⁰ Nga, sikokyi ikyela lowo na ndengye ya nga mampenza: Natene bolombe nde na noko yookyi nga, emba bolombe pha nga boli pha bosembo pho siilukye ikyela boozingyi nga, kasi boozingyi owantoma.

³¹ «Bo namiwole pho ya nga mampenza, bowokye pha nga nde tebofe phaa phele. ³² Eli nde mosuu okwo pho ya nga, emba naebe oboye iwo siwo yo pho ya nga sili sa phele. ³³ Bee, watomaka bato oka Yoane Mobatise. Aewole maphoo ma phele. ³⁴ Ka nga, sisengyesi na moto obokye awo pho ya nga. Nawo babona pho ya bee, obokye obikye. ³⁵ Yoane abaka tala ekyelosa bee emba kyelole: Kasi bee wazingaka ikumba nde pho ya njwana imbele na saa ya tala me.

³⁶ Kasi nga, nali na maphoo ma iewole maalekyi maaka Yoane na bonene: Eli bitoma biantoma Tata obokye nabikyele. Nabikyele, emba eli bee biiwo pho ya nga obokye Tata antoma. ³⁷ Tata owantoma awo na yo mampenza pho ya nga. Kasi toika oka njwesi nwe na mbala, naa iwene boo phe. ³⁸ Emba iloba se tesili onte ya bee, pho bee toanolele owatoma yo.

³⁹ Bee koekole Buku pha Nwaphongo pho kounyanya obokye wamozwa omo bomo pha bobele. Kasi eli nde phango boowo pho ya nga. ⁴⁰ Emba toozingye iya oka nga pho ya iya zwa bomo pha bobele.

⁴¹ Nkyemo, siika izwa na bato. ⁴² Kasi nayebe, bee toli na lozingo la Nwaphongo onte ya bee. ⁴³ Inga, naesi o nkombo ya Tata, emba bee toikiyi benela inzamba. Ka bo moto mosuu aesi na nkombo ye mampenza, yo mona bee wamoyamba! ⁴⁴ Bee nde ombi anola ndengye'ye, bee bazwe nkyemo ya bee onte ya bee na bee. Bee bate balukye nkyemo ikyiute na Nwaphongo yo mampenza?

⁴⁵ Saumunya obokye yamoba nga owamokye esongyela oka Tata. Mosongyeli wa bee, eli Mose okolemele bee. ⁴⁶ Pho bokoaanolele Mose, nde onzanolelakyi me, pho akomaka nde pho ya nga. ⁴⁷ Bo toanole yaakoma yo, wamba anola iikiyi wo nga ndengye'ye?»

6

Yesu azeye bampele nkoto itano

¹ Sima me, Yesu amba yakatisa o mokukulu mooyoko nwa ebale enene ya Galileya, ekyebangye na bée Tiberias. ² Moluku nwa bato nwabaka momobengye pho bato bawenekye bilekyesako biabaka yo kakyele oka bato baa malosi. ³ Yango mena Yesu amba ya baa o ikolo sa ngomba akye zala omoo yo na baekosi bée. ⁴ Yabaka nwana o booo pha eseleko ya Bayuda eya llekana. ⁵ Nzuka watomba Yesu miyo o ikolo booo, amba ya wene moluku nwa bato moye oli yo. Amba ya wo na Filipe yokye: «Tomoomba mapa pho ya obokye bato baba baze bi?» ⁶ Wa wo yo babona, amumekaka. Pho yo aebaka lowo laamokyela yo. ⁷ Filipe amba ya mobuyisa yokye: «Na bo toombi mapa ma baphalanga baakokyi na iphuti sa nkolo mikama mibale, etemaakokye obokye moto na moto azwe nono nwana etee.» ⁸ Mwonono na baekosi be, okobangye bée Andele, nwana yango na Simo Petelo, amba ya wo ne yokye: ⁹ «Munzenga mwonono wawa, ali na mapa matano na swe ibale. Kasi ina yango miina yamokyela ekpele'ye pho ya boikye pha bato booo?» ¹⁰ Yesu yokye: «Obazasa o se.» Elele me yabaka na nkata nzikye. Bobele, bamba ya zala. Babaka phenephe bampele nkoto itano. ¹¹ Emba Yesu amba ya kpa mapa, aphe Nwaphongo melesi emba amba ya makabela bato baso baabaka wamo. Amba kula kyela nde bomoo na swe. Abaphekye nde na phowa ya moto na moto. ¹² Waaoka bée ntoma, Yesu amba ya wo na baekosi bée yokye: «Angyinya bitee biso biikasi, pho ekpele yonoyo sabunga.» ¹³ Bamba ya bianginya, bamba tonza banyanzima iko mbuka baabale na bitee ba mapa maazaka be. ¹⁴ Waawene bato elekyesako eyauta yo ikyela, bəkye: «Oyo ali owaakolo moimosi, oosengyesi iya o mokyisi.» ¹⁵ Kasi Yesu waebaka yo obokye bakokyi iya mokpa na bokusi pho ya imobuya mokonzi, amba kula mana wamo, yo mampenza amba baa o ngomba.

Yesu atambusi o ikolo sa maa

¹⁶ Wakoma nkokolo, baekosi bée bamba yauta nono o ebale enene. ¹⁷ Bamba ya baa o vato bonoboo baamba ya kye o Kapalanauma, o mokukulu moyoko. Mena bunya bombo inda, emba Yesu naino sataa babenga. ¹⁸ Ewēle enene yeesi ya kyela, ebale ebuto iphukušana. ¹⁹ Balukaka phenephe na bakylimetele batano naa motofa, waa wene bée Yesu katambule o ikolo sa maa, kambe koma phenephe na vato. Emba bée bailaka, ²⁰ kasi Yesu amba wo na bée yokye: «Bee saila, eli nde nga!» ²¹ Bazingaka imokpesa o vato, kasi

sa koko, vato bokye seme o elele eyakye kye be.

Yesu ali mapa ma bomoo

²² Bo yana, moluku nwa bato nwa ikalaka o mokukulu moyoko, nwanba yaeba obokye yabaka wamo nde vato bonoboo, na obokye Yesu taikaka kye na baekosi bée elele yonoyo, bée bakye kye bée mampeza. ²³ Kasi mato maayoko maaütaka o Tiberias makomaka phenephe na elele eya zaka bée mapa sima ya Nkolo iphe melesi. ²⁴ Waaeba moluku nwa bato obokye ebe Yesu, ebe baekosi bée tebakuli baa wamo, bato bamba ya kpela o mato emba bamba yakyende o Kapalanauma, ikye miluka Yesu. ²⁵ Emba wamozwa bée o mopha moyoko nwa ebale enene, bamba wo ne bəkye: «Labi, okomi wawa imbele iye?» ²⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Naewole nde phele phele ngakye: Toondukye pho ya obokye wawene bilekyesako, kasi pho wazaka mapa wambaka na maoka. ²⁷ Osengyesi imiambya o etoma pho ya izwa ntoma ite iunve, yamoephe Nwana wa Moto, kasi pho ya ntoma ikiyotono phe. Pho eli Tata, yo ooli Nwaphongo, owa mophe bokonzi.» ²⁸ Bobele bamba ya wo ne bəkye: «Tosengyesi ikyela booo pho ya ikyela bitoma biizingye Nwaphongo obokye tobikyele?» ²⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Etoma ya Nwaphongo eli nde ianolela owatoma yo.» ³⁰ Bamba ya mobuyisa bəkye: «Kasi we, elekyesako iye eyamokyela we pho toewene emba tombe eanolela? Etoma ya we iye? ³¹ O obokye, baango ba banga bazaka mana, nde bo wakoma bée obokye: «Abaphekye ya iza, mapa maute o ikolo.» ³² Kasi Yesu amba wo na bée yokye: «Naewole nde phele phele, teli Mose owaephekye mapa ma ikolo, kasi eli nde Tata okoephe maakolo mapa ma ikolo. ³³ Pho mapa ma Nwaphongo, eli nde yo okoute o ikolo na okoambya bomoo o mokyisi.»

³⁴ Emba bamba ya wo ne bəkye: «Nkolo, olophəkye nkolo iso mapa me.» ³⁵ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Eli nde nga oli ipa sa bomoo, moto okoye oka nga etakule oka nzala. Moto okonzanole etaokye phowa ya maa. ³⁶ Kasi naambo wo ngakye: Bēe oweni emba toanole. ³⁷ Bato baso baampe Tata, bamoya oka nga, emba okoye oka nga, esi movakye, ³⁸ pho nauta o ikolo pho ya iyakyele bokozingye owantoma, kasi bokozingye nga phe. ³⁹ Nzuka, phowa ya owantoma eli obokye nga sabungya nono moto mwonono mi baampe yo, kasi obokye nabakundole o mokolo nwa suka. ⁴⁰ Phowa ya Tata yango eye: Moto munsu oweni Nwana ambi na

moanola, azwe bomoo pha bobele. Emba nga, naamokundola o mokolo nwa suka.»

⁴¹ Tata wamo, Bayuda babuto ingungubana ne pho awoko obokye: «Nali ipa siute o ikolo.» ⁴² Emba bambaka kula wo bekyye: «Teli yo Yesu, njwana wa Zozefu? Teloebe nyango na ango? Ndengye'ye akokyi iwo unwanwa eye obokye: "Nauta o ikolo?"» ⁴³ Yesu amba kula ya babuyisa yokye: «Le ingungubana onte ya bée! ⁴⁴ Moto takokyi iya oka nga bo Tata owantoma tamokambi, emba nga naamokundola o mokolo nwa suka.» ⁴⁵ Baimosi bakoma bekyye: «Bato baso bamoteyama na Nwaphongo. Moto munsu owa oka yauta na Tata ambi na anola mateya me, kaye oka nga. ⁴⁶ Eli obokye na moto taika wene Tata, bo teebe nde owauta na Nwaphongo. Iyo, awene Tata. ⁴⁷ Naewole nde phele phele, moto okoanole ali na bomoo pha bobele. ⁴⁸ Nali ipa sa bomoo. ⁴⁹ O bokye, baango ba bée bazaka mana, emba bawa. ⁵⁰ Mapa maute o ikolo mali obokye moto owaamazaa, etaawe.»

⁵¹ «Nali ipa sa bomoo siuti o ikolo. Moto owamoza ipa me amoba na bomoo pho ya bobele. Emba ipa samoambya nga, eli nzoto ya nga, yambyami pho ya obokye mokyisi mozwe bomoo.» ⁵² Yango mena, Bayuda bamba butwa iika ziiko na bokusi onte ya be, bekyye: «Ndengye'ye moto mona akokyi ilophe nzoto ye obokye toize?» ⁵³ Yesu amba ya wo na bée yokye: «Naewole nde phele phele, bo toze nzoto ya Nwana wa Moto, bo tombi na nywa malongo me, otooze bomoo. ⁵⁴ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali na bomoo pha bobele. Emba nga, naamokundola o mokolo nwa suka. ⁵⁵ Pho nzoto ya nga ili yaakolo ntoma, na malongo ma nga mali maakolo maleku. ⁵⁶ Moto okoze nzoto ya nga, na okonywe malongo ma nga, ali onte ya nga, na nga nali onte ye. ⁵⁷ Emba bo wantoma Tata ooli na bomoo na obokye nali na bomoo pho ye, yango mena moto owamoza nzoto ya nga, amoba na bomoo pho ya nga. ⁵⁸ Ipa sauta o ikolo sili bofo: Sikyese na saazaka baango ba bée. Bée bawa, kasi moto owamoza ipa siwene bée sisi, amobaa na bomoo pho ya bobele.»

⁵⁹ Mena yabaka mateya ma Yesu o mangambi ma makyita ma Bayuda o Kapananauma.

Maphoo maamba bomoo pha bobele

⁶⁰ Sima ya imooka, baekosi bée baikye bamba butwa iwo bekyye: «Iloba sisi sili sikusi! Okokyi imooka nza?» ⁶¹ Kasi waeba yo mampenza obokye baekosi bée bagungubane pho ya iloba me, Yesu amba

wo na bée yokye: «Iloba me siephe yo? ⁶² Emba bombi wene Nwana wa Moto kabaa o elele eyabaka yo phanza?... ⁶³ Eli nde Bolobo okambya bomoo, nzoto tikyele ekpele. Maphoo maewosi nga, mali Molimo na bomoo. ⁶⁴ Kasi wali baayoko onte ya bée, bate baanole.» Pho Yesu aebaka tata o etatele baabaka bawa bate baikaka anola na nza owamuungya. ⁶⁵ Amba kula wo yokye: «Yango mena, nawokyi na bée bokye: "Moto takokyi iya oka nga bo Tata tamoanolesi."»

⁶⁶ Tata mokolo mamuna, baekosi bée baikye bamanaka emba tebakulaka mofenga. ⁶⁷ Emba Yesu amba ya woo na Iko mbuka babale yokye: «Na bée, tozingye na bée ikyende?» ⁶⁸ Simo Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Nkolo, tomokula kyende oka nza? Iwe oli na maphoo ma bomoo pha bobele. ⁶⁹ Na banga, toanosi emba toebi obokye oli Mosantu wa Nwaphongo.» ⁷⁰ Yesu amba babuyisa yokye: «Teli nga moto owa eolo, bée Iko mbuka babale? Emba monomo na bée ali zabulu!» ⁷¹ Awoko babona na Yudasi, njwana wa Simo Mosikaliyota. Pho yabaka yo owamuungya, iyo, monomo na Iko mbuka babale.

7

Bana nyango na Yesu tebamoanole

¹ Sima me, Yesu aba nde ikyemikyende o manyete ma Galileya. Taikaka benela ikyemikyende o manyete ma Yuda waabaka Bayuda balukye imoboma. ² Nzuka eseleko ya Bayuda eya ndalaku ya butwaka phenephe. ³ Bobele, bana nyango bamba ya wo ne bekyye: «Mana wawa okyende o Yuda pho baekosi ba we, na bée me, bawene bitoma bikyele we. ⁴ Moto okozingye obokye bato bamoebe, takyele maphoo me mi ibombo. Pho kokyete bitoma ndengye eye, omiweninya o mokyisi!» ⁵ Pho, banaa nyango mampenza tebaikaka moanola. ⁶ Emba Yesu amba wo na bée yokye: «Imbele sa nga naino tesikokyi. Imbele saaka bée sakoka. ⁷ Mokyisi temokokyi iyeina. Kasi nga, mokyisi munzine pho nawo ngakye bitoma ba bée bili bibe. ⁸ Kyende o eseleko mena. Pho ya nga, esikye omo, pho imbele sa nga naino tesikokyi.» ⁹ Sima ya iwo babona, amba ikala o Galileya. ¹⁰ Kasi waakye banaa nyango o eseleko, ne amba yakye omo, samiweninya, akyekye nde mi ibombo.

Mateya o eseleko ya ndalaku

¹¹ Onte ya eseleko, Bayuda bamolukaka emba bamba wo bekyye: «Ani baa bi?» ¹² Onte ya moluku nwa bato, baikaka ziko pho ye. Bana bawoko bekyye: «Ali moto

wa maphoo malaa», bayoko bekaye: «Phe, kakosa bato.»¹³ Na bo babona, moto na monomo tamekaka iwo polele pho ye, pho ya ila Bayuda.

¹⁴ Waakoma bee onte ya nkolo ya eseleko, Yesu amba ya kye o Tempelo emba abuto iteya. ¹⁵ Bayuda bakamwaka na mateya me emba bamba wo bekaye: «Ndengye'ye iyo taika ekola kambe eba maphoo makoma be?»¹⁶ Yesu amba babuyisa yokye: «Mateya ma nga temaute na nga, kasi na owantoma. ¹⁷ Bo moto kazingye ikyela phowa ya Nwaphongo, amoeba bo mateya mama maute na Nwaphongo naa bo namiwole nga mampenza. ¹⁸ Moto ookowo pho ye, kalukye nkyemo ye mampenza. Kasi ookolukye nkyemo ya owamotoma, ali na maphoo maa phele. Emba bole tefoli onte ye. ¹⁹ Teli Mose owaephe Mibeko? Kasi nono moto monomo onte ya bee takyele bokowo Mibeko: Pho yaye kolukye imboma?»²⁰ Moluku njwa bato bamba mobuyisa bekaye: «Oli na molemba o nzoto ya we! Okolukye iefoma nza?»²¹ Yesu amba kula yakpa maloba amba wo na bee yokye: «Nakyesi nde etoma yonoyo, bee baso okamo!»²² Mose awoko na bee obokye obelekaye bana ba bampele — lauta na bankoko kasi na Mose phe — emba bee kolokyele na mokolo njwa Sabata. ²³ Ka bo bee kobele moto mokolo njwa Sabata sa nka eya obokye Mobeke njwa Mose mooto, ka pho yaye kontombele pho nabikye moto mokolo njwa sabata? ²⁴ Sakyeka mafoo ma bato bo kotene bolombe, kasi tena bolombe na bosembo.»

Yesu eli yo Klisto?

²⁵ Bato ba Yelusaleme bawoko bekaye: «Mena teli ookolukye bee obokye bamobome?»²⁶ Kyeka kawo mi pha emba tebamowole na lowoo! Bakonzi ba banga baebaka phele obokye eli nde yo Klisto?²⁷ Kasi moto oyo, banga toebe biute yo, nzuka imbele samoya Klisto, na moto etaebe biuti yo.»²⁸ Bobele Yesu owateyaka o Tempelo, aimolaka yokye: «Konzebel! Koebe biuti nga? Kasi sikyi ya na ndengye ya nga mampenza. Owantoma kawo phele, yo otoebe bee. ²⁹ Nga, namoebe pho naute oka ye, eli yo owantoma.»³⁰ Emba bambaka luka nde imoakya. Kasi na moto taika na moakya pho ngonga ye teyataaka koka. ³¹ Onte ya moluku njwa bato, baikye bamoanolaka, bambaka wo bekaye: «Waamoya Klisto, amokyela bilekyesako biikye koleka bikyele moto oyo?»

Batomi bato ikye akya Yesu

³² Yaabaka bee bakye mikolo onte ya moluku njwa bato pho ye, yakomaka o

matoo ma Bafalisayi. Emba banganga banene na Bafasayi bamba ya toma babulusi pho ya imoakya. ³³ Yesu amba wo yokye: «Nata kuta kula ba na bee njwana imbele, emba namokyende oka owantoma. ³⁴ Bee wamunduka kasi ontonzwe. Pho elele eyamoba nga, bee otokome omo.»³⁵ Tata wamo, Bayuda babutwaka iwono onte ya bee bekaye: «Amunakyende mi elele iye eyamobaa banga sakyemozwa? Amokye benga bakyminyangwa onte ya Baela? Amokye teya Baela?»³⁶ Maphoo maawo yo mamana maluke iwo bo: Bee wamunduka kasi ontonzwe, na obokye: Elele eyamoba nga, bee otokome omo?»

Pho ya maa ma bomoo

³⁷ Mokolo njwa suka ya eseleko, muna moolekye nkolo iso, Yesu aesi ya teme, abuto iimola yokye: «Bo moto ali na phowa ya maa, aye oka nga, ambe ya nywa. ³⁸ Moto ookonzanole; bo wawo buku pha Nwaphongo: "Uta o ndondo ye, bibale ba maa ma bomoo biamolukwa."»³⁹ Awoko babona na Bolobo pha sengyelaka izwa bato baamoanolela. Na bosembo Bolobo tephataka ba pho Yesu tataka zwa naino nkyemo.

Bato bakabwa pho ya Yesu

⁴⁰ Onte ya moluku, bato baokaka maphoo me, bakyi bekaye: «Nde phele, kyeka Moimosi!»⁴¹ Bana bekaye: «Klisto, eli nde yo.» Kasi bayoko bakulaka wo bekaye: «Klisto akokyi itokolo o Galileya?»⁴² Buku pha Nwaphongo tefowo obokye amoba wa bosoo Davidi, emba amouta o Beteleyeme, mokyisi mokyiki njwaauta Davidi?»⁴³ Yango mena bato baamba kabwana pho ye. ⁴⁴ Bato bayoko onte ya be, balukaka imoakya, kasi na moto monomo taika mokuma.

Bakonzi ba Bayuda tebaanole Yesu

⁴⁵ Bobele babulusi bamba ya butwa ooli banganga banene na Bafalisayi. Bamba ya wo na babulusi obokye: «Pho ya'ye bee toiki ya ne?»⁴⁶ Babulusi bamba yabuya bekaye: «Moto taawo bokowo moto mona!»⁴⁷ Bafalisayi bamba wo na bee bekaye: «Olukakyi na bee imoanolela me?»⁴⁸ Onte ya bankumu naa onte ya Bafalisayi, wali monomo omoanolesi?»⁴⁹ Eli nde moluku njwa bato batebaebe Mobeke, bato baaza be!»⁵⁰ Kasi monomo onte ya Bafalisayi, Nikodeme owa kyekye oka Yesu phanza, yokye: ⁵¹ «Mobeke njwa banga munyete moto bo naino tomooyi naa ieba maphoo makyela yo?»⁵² Bamba mobuyisa bekaye: «Na we toli moto wa Galileya? Luka na bolaa emba wamowene obokye o Galileya, tewakokyi itokolo moimosi.»

Nwanwasi wa baphemba

⁵³ Bamba ya butwa moto na moto o ingambi se.

8

¹ Emba Yesu amba ya kyende o ngomba ya ba Olive. ² Waakoma waa mumbengu, amba kula ya o Tempelo. Emba bo wabaka bato baso baye oka ye, amba ya zala abuto ifateya. ³ Bobele, bateye ba mibeko na Bafalisayi bamba moyelela na njwanjwasi monomomo owazwaka bée na lele mosuu, emba bamba ya moteya onte ya bée baso. ⁴ Bamba ya wo ne bekye: «Moteye, njwanjwasi oyo, tomozwe na lele mosuu. ⁵ O buku pha Mobeke, Mose awo na banga obokye tofome babasi ba ndengye mena na mafanga. Emba we, kowo bo?» ⁶ Bawoko babona na maumunya ma imobekyisa izengye, pho fazwe eleko ya imophunda. Kasi Yesu, amba ya miinya, abuto iwala nzenze na munsee o manyete. ⁷ Waaba bée balendendale nde na imotuna mituna, Yesu amba ya miinola, amba ya wo na bée yokye: «Onte ya bée, otowaikakyla isumu, abe moto owa o boo wa imuna ibanga.» ⁸ Emba kula yo miinya, akuli butwa iwala nzenze o manyete. ⁹ Waoka bée maphoo mamana, monomomo na monomomo atati imigbolo, tata na baphomba. Emba Yesu amba ya ikala yo mampenza na ona njwanjwasi owa temekye onte ya iboko. ¹⁰ Yesu amba ya miinola, amba ya wo ne yokye: «[Jwanjwasi, bée bawa? Na moto monomomo taiky iema ibanga?» ¹¹ Amba ya buya yokye: «Nkolo, moto phe.» Emba Yesu amba ya wo ne yokye: «Na nga me, siema ibanga. Kyende, kasi tata lolu sakula kyela isumu.»

Yesu ali moo njwa mokyisi

¹² Yesu akulaka wo na bée yokye: «Nali moo njwa mokyisi. Moto okombengye, etaatambule o enzombi, amozwa moo mokambe o bomoo.» ¹³ Emba Bafalisayi bamba ya wo ne bekye: «Komiwole we mampenza! Munoko njwa we tolokokyi imoanola» ¹⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Eli phele obokye namiwole nga mampenza, kasi munoko njwa nga moli njwa ianola, pho naebe mbale euti nga na mbale ekyekye nga; kasi bée, toebe biuti nga na bi kye nga. ¹⁵ Bée kosambisa na ndengye ya bomoto. Inga sii sambisa moto. ¹⁶ Emba bo eniba obokye na sambisa, isambisa sa nga sili nde phele pho sili nga mampenza, eli na owantoma. ¹⁷ O Mobeke njwa bée mampenza nga bakoma obokye bo noko ya bato babale ikokaa bakokyi ianola. ¹⁸ Namiwole nga mampenza, emba Tata owantoma kawo pho nga me.» ¹⁹ Emba bamba wo ne bekye: «Ongo ali bi?» Yesu

amba buya yokye: «Toonzeebe, tooebe na Tata. Bowanzebaka, okokakyi ieba na Tata.» ²⁰ Awoko maphoo mamana o elele ekye ambya bée makabo, waba yo kateya o Tempelo. Moto na monomomo taika moakya, pho ngonga ye teyaikaka koka.

Ikyende sa Yesu

²¹ Yesu amba kula wo na bée yokye: «Nakyende, wa munduka, kasi wamowa na masumu ma be. Elele ekyekye nga, tokokyi ikyende omoo.» ²² Emba Bayuda bamba wo bekye: «Ali na maumunya ma imiboma pho kawo yokye: «Elele eya mokyende nga, tokokyi ikyende omoo?»» ²³ Yesu amba babuyisa yokye: «Bée oli bato ba o se, nga nauti o ikolo. Bée oli bato bamokyiisi mumu, nga sili wa mokyisi mumu. ²⁴ Yango mena, nawokyi na bée obokye wa mowa na masumu ma bée. Pho na bo toanosii obokye Nali, wamowa na masumu ma bée.» ²⁵ Emba bamba ya wo bekye: «Iwe oli nza?» Yesu amba babuyisa yokye: «Ikyiiewole nga uta o etatele. ²⁶ Pho ya bée, nali na maphoo maikye ma iwo na ma isambisa, kasi owantoma kawo phele. Na yaoka nga ne, ili yango ikyi wo nga o mokyisi.» ²⁷ Tebaikaka sosolo obokye abawolekye pho ya Ango. ²⁸ Bobele, Yesu amba ya bawole yokye: «Waamotomba bée Nwana Moto, wamoeba obokye Nali, simbe nakyela maphoo na ndengye ya nga mampenza: Nawo nde maphoo maanteya Tata. ²⁹ Owantoma ali na nga, taika nde nga mampenza, pho nakeye nkolo iso maphoo maamoselipela.» ³⁰ Waaba yo kawo babona, bato baikye bamoanolaka.

Baakolo bana ba Abalayama

³¹ Bobele, Yesu amba ya wo na Bayuda baamoanolaka yokye: «Bo oikisi ibanza maphoo ma nga, oli phele baekosi banga, ³² wamoeba maphoo ma phele emba maphoo me mamoyeykola.» ³³ Bamba mobuyisa bekye: «Banga toli bana ba Abalayama, lololi baombo ba moto: Pho ya'ye kowo obokye tomoikolama?» ³⁴ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nawo na bée nde phele phele, ngakye, moto okokyele masumu ali moombo njwa masumu. ³⁵ Moombo taaikale nkolo iso o ingambi, kasi njwana, yo kaikale o ingambi pho ya bobele. ³⁶ Bo Nwana aeyikosi, wamoeba baakolo bato baakola be. ³⁷ Naebe obokye bée oli bana ba Abalayama, kasi pho maphoo ma nga te manyolo onte ya bée, kolukye imboma. ³⁸ Nga, nawo maphoo maawene nga oka Tata, kasi bée, kokyele maphoo maoka bée oka angoo wa bée!» ³⁹ Bamba mobuyisa bekye: «Ango wa banga, eli Abalayama.» Yesu amba ya wo na bée yokye: «Bo

oli bana ba Abalayama, kyela bitoma ba Abalayama. ⁴⁰ Kasi unwanjwa eye, b̄e kolukye imboma, nga, oewosi maphoo ma phele maoka nga oka Nwaphongo. Abalayama taika kyela babona. ⁴¹ Kasi b̄e, kokyele bitoma ba angu wa b̄e. » Bamba mobuyisa b̄ekye: «Banga tololi bana baabota b̄e mi ebembi! Toli nde angu monomo, Nwaphongo!»

Bana ba Molemba

⁴² Yesu amba ya wo na b̄e yokye: «Bo Nwaphongo abakyi ongo wa b̄e, nde wanzingaka, pho natokolo oka Nwaphongo namba kula uta nde oka ye. Siika ya na ndengye ya nga mampenza, eli Yo owantoma. ⁴³ Pho ya'ye b̄e toosolo ewosi ya nga? Pho tookokye iyoka maphoo ma nga. ⁴⁴ Ango wa b̄e eli Zabulu, emba oli na phowa ya ikokya maphowa ma angu wa b̄e. Uta o etatele abaka nde mobomi wa bato, taika miambya i maphoo ma phele pho maphoo ma phele temali onte ye. Waakate yo b̄ole, loute o ndondo ye, pho ali moto wa b̄ole na angu wa b̄ole. ⁴⁵ Ka pho ya Nga, pho na wo maphoo ma phele yango mena tonzanole. ⁴⁶ Moto nza, o nte ya b̄e owa munteya isumu sakyela nga? Bo na wo maphoo ma phele, pho ya'ye b̄e tonzanole? ⁴⁷ Moto wa Nwaphongo, kaokye maphoo ma Nwaphongo. Ka ootoli b̄e bato ba Nwaphongo, yango mena, b̄e toonzokye.»

Yesu na Abalayama

⁴⁸ Bayuda bamba mobuyisa b̄ekye: «Toloikaka longa waawoko banga obokye oli Mosamaliya na ná bolob̄o bofe?» ⁴⁹ Yesu amba babuyisa yokye: «Phe, sili na bolob̄o bofe, kasi na kumbele Tata, kasi b̄e, toonkumbele! ⁵⁰ Siika na luka nkyemo nga mampenza, moto mosuu ali okoiyambya na ookosambisa. ⁵¹ Naewole nde phele phele, bo moto abanze maphoo ma nga, etawe.» ⁵² Emba Bayuda bamba ya wo ne b̄ekye: «Inwanjwa eye tombi ya eba obokye oli na bolob̄o bofe! Abalayama awa, na baimosi me, kasi we koya wo wekwe: "Bo moto kabanza maphoo ma nga, etaa we." ⁵³ Iwe olekyi angu wa banga Abalayama owa wa? Na baimosi baawa me! Iwe kombe mipka nza?» ⁵⁴ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo namitakayi nga mampenza, nkyemo ya nga nde teife na ntina. Eli nde Tata oko ntate, iyo okoanole b̄e obokye ali Nwaphongo wa b̄e. ⁵⁵ B̄e toika moeba, kasi nga namoebe. Bo nawoko ngakye simoebe, nde na ba nde ya b̄e: Moto wa b̄ole. Kasi na moebe emba na banza maphoo me. ⁵⁶ Ango wa b̄e Abalayama, abaka na nkyisa ya iumunya obokye amowene mokolo njwa nga. Awene

mokolo me, emba atondaka na nkyisa.» ⁵⁷ Waaawo yo babona, Bayuda bamba wo ne b̄ekye: «Naino tokokye na mambula mako matano, emba wamba wene Abalayama!» ⁵⁸ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naewole nde phele phele, naino Abalayama sata botama, Nga Nali.» ⁵⁹ Bobele, bamba ya ongo mafanga pho ya imumaa, kasi Yesu amba mibomba, nono watokolo yo o Tempelo.

9

Yesu abikye moto owa pholo miyo

¹ Waaba Yesu kalekane, amba ya wene moto monomo owa botama na miyo mapholo. ² Baekosi b̄e bamba ya motuna motuna mumu: «Labi, moto oyo apholo miyo pho ya masumu me ndee pho ya masumu ma baboti b̄e?» ³ Yesu amba buya yokye: «Teli yo naa baboti b̄e. Kasi eli nde pho ya obokye bitoma ba Nwaphongo biwenene onte ye! ⁴ Waata baa moo, tosenyese ikyela bitoma ba owantoma. Waskome mokolo, moto takokyi ikula kyela etoma. ⁵ Naino ootaba nga o mokyisi, nali moo njwa mokyisi.»

⁶ Waawo yo babona, Yesu amba ya towa matee o manyete, aesi ya maphuta na manyete amba ya mainga moto owa pholo miyo me o miyo. ⁷ Amba ya wo ne yokye: «Kye mikunyola o mbondo ya Silowe». Kyelukye iwo obokye: Toma. Moto owa pholo miyo amba ya kyende, akye mikunyola, waaya butwa yo, abuto iwene.

⁸ Babubaa ne na babaka bamowene soosoo — pho abaka moongyi — bawoko b̄ekye: «Teli yo owa baka azasi kaongye?» ⁹ Bana b̄ekye: «Eli nde yo!» Bayoko b̄ekye: «Iyo phe, eli nde moula ne.» Kasi moto owa pholo miyo amba anola yokye: «Eli nde nga.» ¹⁰ Emba bamba wo ne b̄ekye: «Ka miyo ma we mambi zibwa ndengye'ye?» ¹¹ Amba buya yokye: «Moto okobangye b̄e Yesu, aphuti manyete, amanzingyi o miyo, amba wo na nga yokye: "Kye mikunyola o Silowe." Bobele nga, namba ya kyende, namba mikunyola emba namba ya butwa iwene.» ¹² Bamba ya wo ne b̄ekye: «Moto me, ali bi?» Amba buya yokye: «Nga siebe.»

Bafalisayi batune moto owa pholoko miyo obikyi

¹³ Bobele, baesi ya kye na moto owapholoko miyo oka Bafalisayi. ¹⁴ Nzuka mokolo njwaa phutaka Yesu manyete na njwaa mozibolaka yo miyo, yabaka mokolo njwa Sabata. ¹⁵ Bafalisayi bamba motuna na b̄e ndengye'ye eya butwa yo iwene. Amba babuyisa yokye: «Anzinga mungyinda o miyo, na mikunyosi, nabuto

iwene.»¹⁶ Onte ya Bafalisayi bana hawoko bekye: «Moto oyo taakumole Sabata, tali moto wa Nwaphongo.» Kasi bayoko hawoko bekye: «Moto wa masumu akoyi izwa bokonzi pha ikyela bilekyesako bibi ndengye'ye?» Emba bokabanakye bonyosi onte ya be.¹⁷ Bobele bamba kula tuna moto owa pholo miyo bekye: «Ka we, kowo bo pho ya oezibosi miyo?» Amba buya yokye: «Ali moimosi.»

¹⁸ Kasi waaba bee naino sata banga baboti be, Bayuda tebaikaka eba obokye apholoko miyo amba butwa iwene.¹⁹ Bamba ya tuna baboti ba njwana me motuna mumu: «Moto oyo ali phele njwana wa bee ookowo bee obokye abotama na miyo ma pholo? Emba unwanweye kawene ndengye'ye?»²⁰ Baboti bamba babuyisa bekye: «Toebe obokye eli nde phele njwana wa banga, abotama na miyo ma pholo.»²¹ Kasi bo buto yo iwene unwanjwa eye, banga toloebe. Oomozibosi miyo nza? Tolomoefe. Omotune, ali phomba, aimole yo mampenza!»²² Baboti bee hawoko babona pho bailaka Bayuda. Bee baokanaka itokolo moto munsoko owo obokye Yesu ali Klisto o ingambi sa makyita.²³ Yango mena, baboti hawoko bekye: «Yo nga ali phomba, omotune yo mampenza.»

²⁴ Mbala eya ibale. Bafalisayi bamba kula banga moto owa pholoko miyo, bamba wo ne bekye: «Phe Nwaphongo ngambo! Banga toebe obokye moto oyo ali moto wa masumu.»²⁵ Amba babuyisa yokye: «Nga siebe naa ali moto wa masumu. Naefe nde ekpele yonyo obokye: Napholoko miyo emba unwanjwa eye nabuto iwene.»²⁶ Bamba wo ne bekye: «Aekyesi ye? Aezibosi miyo ndengye'ye?»²⁷ Amba babuyisa yokye: «Nambo eyimola, kasi bee tookye! Pho ya'ye kozingye obokye nakule eyimola mbala esuu? Emba na bee toli nde na phowa ya ibutwa baekosi bee?»²⁸ Bobele, Bafalisayi babuto imotola, bamba wo bekye: «Moekosi nwe eli nde we! Banga toli baekosi ba Mose.»²⁹ Banga toebe obokye Nwaphongo awoko na Mose, kasi moto mona, toloebe mbale euti yo!»³⁰ Moto me amba babuyisa: «Eye eli lowo la ikamwa, obokye bee toebe mbale euti moto oyo, kasi yo anzibosi miyo!»³¹ Banga toebe obokye Nwaphongo taokye bato ba masumu. Kasi bo moto ali mosambesi nwa phele, kambe kyela na phowa ya Nwaphongo, Nwaphongo kamookye.³² Naino tolookyi bawo obokye moto azibosi miyo ma moto owa botama na miyo mapholo.³³ Bo moto me tabakyi moto wa Nwaphongo, takokakyi ikyela na ekpele.»³⁴ Bamba ya buya bekye: «Iwe

wabotama onte ya masumu, emba kombe ya loteya?» Bamba movaka o nze.

Baapholo miyo ma molimo

³⁵ Yesu aesi ya oka obokye bamowiinye. Amba yakye vana ne, amba ya wo ne yokye: «Iwe, koanole Nwana wa Moto?»³⁶ Amba ya buya yokye: «Yo nza, Nkolo, obokye namoanole?»³⁷ Yesu amba wo ne yokye: «Ombo mowene. Eli moto okowono na we.»³⁸ Moto me yokye: «Naanosi, Nkolo» Emba amba kusama o boo phe.

³⁹ Emba Yesu amba wo ne yokye: «Naya o mokyisi pho ya iya sambisa, pho ya obokye baate baikaka wene bawene, emba baabaka bawene bee sakula wene.»⁴⁰ Bafalisayi baabaka ne baokaka maphoo me, bamba wo ne bekye: «Bobo na banga topholo miyo me?»⁴¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Bo wabaka bato baapholo miyo, nde tobakyi na masumu. Kasi unwanjwa eye kowo obokye: "Towene", oli nde bato ba masumu bobele.»

10

Ete ya mookosi wa mampate

¹ «Naewole nde phele phele obokye, moto owa moba sanyolo yaa mozibo o lophango la mampate, kasi kabaa mophamosu, yo mona ali mwibi na mobomi.»² Kasi okonyolo yaa mozibo, ali mookosi nwa mampate.³ Sinzili amozibolela mozibo, na mampate maokye njwesi nwe. Mampate me, kama bange, yonyo na yonyo na nkombo ya yango, emba kamatokolo o nze.⁴ Waamatokolo yo maso, katambule o boo pha mango, emba mamobengye pho maefe njwesi nwe.⁵ Ete maabengye mobutu, kasi mamolota pho temaefe njwesi nwa babutu.»

⁶ Yesu amba bakpela ete mena, kasi tebaikaka sosolo ntina ya maphoo maawoko yo.

Yesu, Mobanze molaa wa mampate

⁷ Yesu amba kula wo yokye: «Naewole nde phele phele ngakye, nali mozibo nwa mampate.»⁸ Baso baaya o boo pha nga bali baibi na babomi, kasi mampate temaikaka baoka.⁹ Inga, nali mozibo. Bo moto anyosi o nzela ya nga, amobika. Amokyende, amoya amba zwa na ya iza.¹⁰ Moibi yo kaye nde pho ya iifa, pho ya iboma na pho ya ioto. Nga, naya pho ya obokye bato bazwe bomoo, bambe bozwa na boikye.¹¹ Nga, nali mookosi molaa wa mampate: Mookosi molaa kambya bomoo phe pho ya mampate me.¹² Ka moto okokyele etoma nde pho ya iphuti, tali owakolo mookosi wa mampate, tali na mokolo nwa mampate. Waawene yo ngoo kyeye, kaikye

ika mampate emba yo kalote. Emba ngoo kaya mabuta kambe na manyangola.

¹³ Pho ali moto okokyele etoma nde pho ya iphuti emba mampate temali na ntina pho ye. ¹⁴ Nga, nali mookosi molaa wa mampate, naebe mampate ma nga na mampate ma nga manzebe. ¹⁵ Boo konzebe Tata, na nga naebe Tata. Emba nambya bomoo pha nga pho ya mampate. ¹⁶ Nali na mampate masuu maate mama, lophango lolo. Emba na mango mamana, nasengyesi imakamba. Ma mooka njwesi njwa nga emba ya moba nde bokanda bokobo na mookosi monomo. ¹⁷ Tata kanzingye pho naambya bomoo pha nga pho ya ikula bozwa sima. ¹⁸ Moto taika bololo bomoo pha nga, kasi naboambya nga mampenza. Nali na bokonzi pha ifoambya na na bokonzi pha ikula bokpa: Mena eli mobeko njwa zwa nga na Tata.»

¹⁹ Maphoo me mamba kula ambya nde ikabana onte ya Bayuda. ²⁰ Baikye onte ya bee bamba wo bekye: «Ali na bolobo bofe! Ayeyee! Pho ya'ye bee komookye?» ²¹ Kasi baayoko bawoko bekye: «Mena teli maphoo ma moto oli na bolobo bofe, bolobo bofe akokyi izifola miyo ma moto owa pholo miyo?»

Bayuda bale Yesu

²² Yabaka imbele sa sekye. Bakyelaka eseleko ya iumunya mokolo njwa ingolaka bee Tempelo o Yelusaleme. ²³ O Tempelo, Yesu abaka kake kaye o mozifo njwa Salomo. ²⁴ Bayuda baesi ya molungya, bamba wo ne bekye: «Waa lolce ntema o ikolo nono mokolo ye? Bo oli Klisto, oloimole polele!» ²⁵ Yesu amba ya babuyisa yokye: «Nambo eyimola kasi bee toanole. Bitoma biikyele nga na nkombo ya Tata biwo pho ya nga, ²⁶ kasi bee tonzanole pho toli mampate ma nga. ²⁷ Mampate ma nga maokye njwesi njwa nga, emba nga namaebe, mambe na mbenga. ²⁸ Emba nga, namaphe bomoo pha bofele. Ete mawe na mbala, na moto takokyi imabololo o maboko ma nga. ²⁹ Tata owa mampe alekyi na mwiya, emba na moto tali na makokyi ma ibololo ekpele o maboko ma Tata. ³⁰ Nga na Tata toli moto monomo.»

³¹ Bofele, Bayuda bamba kula ya ongo mabanga pho ya imumaa. ³² Kasi Yesu amba ya babuyisa yokye: «Naeteye bitoma biikye bilaa bauta oka Tata. Pho ya etoma iye ekyembe bee maa mabanga?» ³³ Bayuda bamba mobuyisa bekye: «Banga telolukye iemaa mabanga pho ya etoma elaa ekyesi we, kasi pho kotole Nwaphongo, na pho iwe oli nde moto, komibuya we mampenza Nwaphongo.» ³⁴ Yesu amba ya babuyisa

yokye: «O buku pha Mobeko njwa bee, tebaika koma obokye: «Nga nawo ngakye: Bee oli ba Nwaphongo?» ³⁵ Mobeko njwabangaka ba Nwaphongo bato baawolekya Nwaphongo. Nzuka maphoo maakomama o buku pha Nwaphongo temakokyi imana. ³⁶ Ka owa kaba na owa toma Nwaphongo o mokyisi, bee kowo obokye: «Kotole Nwaphongo», pho nawo ngakye nali Nwana wa Nwaphongo. ³⁷ Bo sikyele bitoma ba Tata, bee sa nzanola! ³⁸ Kasi bo nabikyele, na bo tonzanole, anola nono bitoma, pho oefe, ombe na eba na bolaa obokye Tata ali onte ya nga nde booli nga onte ya Tata.» ³⁹ Emba, bamba kula luka mbala esuu ya imoakya, kasi amba ya bembetene o maboko ma be.

⁴⁰ Yesu amba kula ya butwa o mopho moyoko njwa Yaladene, o elele eyabaka Yoane kabatisa phanza, emba amba ikala omo. ⁴¹ Bato baikye bamba ya ooli yo, bamba wo bekye: «Phele, Yoane taika kyela na elekyesako yonoyo, kasi iso ya wo yo pho ya moto oyo ili phele.» ⁴² Emba omo, bato baikye bamba moanola.

11

Iwa sa Lazalo

¹ Yabaka moto monomo na nkombo Lazalo, abaka na bolosi o Betani, mokyisi njwa Maliya na njwana nyango Malata. ² Eli nde ona Maliya owa ololoko Nkolo malasi na owa mokunyalaka makolo na suwe ye. Yabaka njwana nyango Lazalo owabaka na bolosi. ³ Mankanasa ma Lazalo maamba longolo Yesu obokye: «Nkolo, kyeka ookozingye we ali na bolosi.» ⁴ Waaoka Yesu babona, amba wo yokye: «Bolosi babona tefoli pha iwaa, kasi holi pho ya iweninya nkyemo ya Nwaphongo. Nde na phango, bamokumola Nwana wa Nwaphongo.»

⁵ Yesu azingaka Malata na njwana nyango na Lazalo. ⁶ Kasi waoka yo simo obokye Lazalo ali na bolosi, nde phele, akulaka kyela nkolo ibale o elele eyabaka yo. ⁷ Bofele, sima me, amba ya wo na baekosi yokye: «Tokule butwa o Yuda.» ⁸ Baekosi bamba ya wo ne bekye: «Labi, nde unwanja eye Bayuda balukakyi iema mabanga, emba kokule butwa omo?» ⁹ Yesu amba buyaa yokye: «Tewali mangonga iko mbuka mabale ma moo? Bo moto katambule wa moo, taabakatane pho kawene moo njwa mokyisi. ¹⁰ Kasi bo moto katambule waa mokolo, amobakatana pho moo temoli onte ye.»

¹¹ Waaunva yo iwo babona, amba ya wo na bee yokye: «Nwebi na banga Lazalo alasi, kasi na kye moumola.» ¹² Baekosi bee bamba ya wo ne bekye: «Nkolo,

bo alasi, amobika.»¹³ Yesu awoko babona pho ya iwa sa Lazalo, kasi bée baumunyaka nde obokye kawo pho ya eyaakolo ebu.¹⁴ Yesu amba ya bawole polele yokye: «Lazalo awe,¹⁵ emba nali na nkysisa pho sikyi ba omo, pho bée oanole. Kasi tokyende oka ye.»¹⁶ Emba Toma, okobangye bée Ipasa, amba ya wo na baekosi bayoko yokye: «Na banga tokyende me, emba towe ne molongo.»

Yesu mokundosi nwa bawee na okophe bomoo

¹⁷ Wakoma yo omo, Yesu akye zwa obokye Lazalo ambo kyela nkolo ine o ilita.¹⁸ Yelusaleme na Betani bali na itakye sa bakilometele phenephe na baato.¹⁹ Baikye onte ya Bayuda bayakaka oka Malata na Maliya pho ya iya zala na bée pho ya njwana nyango na bée owawaka.

²⁰ Waaoka Malata obokye Yesu kaye, amba ya kye mobenga o nzela, mene Maliya aikasi azasi o ingambi.²¹ Emba Malata amba ya wo na Yesu yokye: «Nkolo, bo wabaka wawa, njwana mama nde tawa.²² Kasi na injwanjwa eye me, naebe obokye iso ya moonga we oka Nwaphongo, Nwaphongo amoephe yango.»²³ Yesu amba wo ne yokye: «Injana nyongo amokundwa.»²⁴ Malata amba ya mobuyisa yokye: «Naebe obokye amokundwa imbele saa mokundwa bawe o mokolo nwa suka.»²⁵ Yesu amba ya wo ne yokye: «Nga nali moto okokundole bawee, na okophe bomoo, moto okonzanole, na bo awe amoba nde na bomoo.²⁶ Emba moto muso oli na bomoo kambe na nzanola etawe. Koanole bomoo?»²⁷ Amba mobuyisa yokye: «Ee Nkolo, nga naanosi obokye oli Klisto, Njwana wa Nwaphongo, obokoye o mokyisi.»

Yesu alesi

²⁸ Waaunva yo iwo babona, amba ya kye banga njwana nyango Maliya, amba kolo ne yokye: «Moteye aesi, kaebangye.»²⁹ Waaoka Maliya babona, aesi ya injwa izele, aesi kyende oli yo.³⁰ Yesu tataaka nyolo o mokyisi, kasi ataka ba nde oelele eya vanaka Malata ne.³¹ Bayuda babaka na Maliya o ingambi pho ya izala ne, waamowene bée aino izele, atokosi, bamba ya mobenga, baumunyaka obokye kakye o ilita pho ya ikye lela omo.³² Waaokoma Maliya o elele eya baka Yesu, wamowene yo amba ka o makolo me, amba wo ne yokye: «Nkolo, bo wabaka wawa, njwana mama nde tawa.»³³ Waba wene yo banyingonele, Maliya na Bayuda babaka ne, Yesu aokaka ngongo boikye na bolosi o ndondo ye.³⁴ Emba amba ya batuna yokye: «Bee wamokunda wa?» Bamba mobuyisa bekye: «Nkolo, yaka ya

kyekye.»³⁵ Yesu amba ya lela.³⁶ Emba Bayuda beyke: «Kyeka bo wamozingaka yo.»³⁷ Bakyi onte ya bée bekye: «Moto owa zibolaka miyo ma moto owa pholo miyo, taikyi koka ikatela Lazalo iwa.»

Yesu akundosi Lazalo

³⁸ Bobele Yesu amba kula ya oka ngongo o motema amba ya kyende o ilita. Yabaka mobongu onte ya mabanga emba ibanga sazifaka muna mobongu.³⁹ Emba Yesu amba ya wo yokye: «Manya ibanga sisi.» Malata, nkanasa ya mowe, amba wo ne yokye: «Nkolo, kaye solo, pho ambo kyela nkolo ine.»⁴⁰ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Siika wo na we ngakye, bo oanosi, wamowene nkyemo ya Nwaphongo?»⁴¹ Bobele, bamba ya manya ibanga. Yesu amba ya tomba miyo o ikolo, amba wo yokye: «Tata, naephe melesi pho onzokyi.⁴² Phele, naebe obokye konzokye nkolo iso, kasi nawo babona pho ya moluku moondugye, pho baanole obokye iwe wantoma.»⁴³ Waawo yo babona, amba ya anwana na bokusi yokye: «Lazalo, tokolo!»⁴⁴ Emba mowee aesi ya tokolo, makolo na maboko makangyemi na bitato, na boo phe bozingami na etobu. Yesu amba ya wo na bée yokye: «Omoingole emba omole kakyende!»

Bawangyele Yesu

⁴⁵ Bayuda baikye onte ya baayakaka yakyeka Maliya, na bawenekye yaakye-laka Yesu, bamba moanolela.⁴⁶ Kasi bayoko onte ya be, bamba ya kye imola Bafalisayi iso yakyelaka Yesu.⁴⁷ Banganga banene na Bafalisayi bamba ya anginyina ikyita bamba wo bekye: «Tokyele bo? Moto oyo kakyele bilekyesako biikye.»⁴⁸ Bo tomokyekyi bokyekyi babona, bato baso bamoanolela. Baloma bamoya oto elele esantu ya banga na mokyisi njwa banga.»

⁴⁹ Kaifa, monomo na be, owa baka nganga o munene o mbula me, amba wo na bée yokye: «Bee toosolo⁵⁰ toombe na eba obokye eli bolaa pho ya bée obokye moto monomo awe pho ya bato, naa obokye mokyisi mobimba mowe.»⁵¹ Taika wo babona na ndengye ye, kasi wabaka yo nganga o munene, o mbula me, ambaka imola obokye ya sengye-laka obokye Yesu awe pho ya mokyisi.⁵² Teli nde pho ya mokyisi bobele, kasi pho ya iyanginyina elele yonoyo bana ba Nwaphongo baanyangwa.⁵³ Emba nde mokolo me, bamba wanga imoboma.⁵⁴ Yango mena, Yesu takulaka tambula mi pha onte ya Bayuda. Amba ya kyende o manyete mali phenephe na obokye, o mokyisi mobangye bée Efalayime, azalaka omo yo na baekosi be.

⁵⁵ Eyenga ya Ilekana ya Bayuda yakomama phenephe. Oboo pha eyenga ya Ilekana, bato baikyeye bautaka o mangonda bakyekeye o Yelusaleme pho ya imipetola. ⁵⁶ Balukaka Yesu, emba onte ya Tempelo waaabaka be, bawonoko bekye: «Bèe koununya bo? O eseleko etaye?» ⁵⁷ Banganga banene na Bafalisayi bambyaka mitindo obokye: Moto munso wamoeba elele eli yo, asengyesi eyimola pho bamoakya.

12

Maliya aolosi Yesu malasi o makolo

¹ Nkolo motoba o boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aesi ya koma o Betani, waabaka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawe. ² Omo, bamba ya za ne. Malata abaka kakabe ntoma kasi Lazalo abaka monomo na babaka ne o mesa. ³ Bofele, Maliya amba yakpa molangyi njwa malasi njwakyela be na nale njwa motiya moikye. Aesi ya maololo o makolo ma Yesu, amba makunyola na suwe ye, emba ingambi satondaka na solo ya mana malasi. ⁴ Bofele, Yudas Mokyeliyota, monomo na baekosi be, eli nde ona yo owamuungya, yokye: ⁵ «Pho ya'ye tefangye malasi mamana na nkama iyato ya ba denale, pho ya ifaphe babola?» ⁶ Awoko babona, pho teli obokye ali na ngongo ya babola, kasi pho abaka moibi na obokye, yo mobombi njwa baphalanga, abaka kaibe baphalanga babaka be bamophisa. ⁷ Emba Yesu amba wo yokye: «Omol! Abanza lowo lokyesi yo pho ya mokolo njwa munkunda be. ⁸ Babola, oli na be nkolo iso, kasi nga, otoo be na nga pho ya bofele.»

Bawangyele Lazalo

⁹ Emba moluku moikye njwa Bayuda baokaka obokye Yesu abaka omo, kasi tefaikaka ya nde pho ya Yesu yo mampenza, kasi nde pho ya ikyeka Lazalo owa kundolaka yo onte ya bawe. ¹⁰ Tata wamo, Banganga banene bamba wangya obokye babome na Lazalo me, ¹¹ pho yabaka nde pho ye, Bayuda baikyeye babalotaka babutwaka ianola Yesu.

Yesu anyosi o Yelusaleme

¹² Bo yana, moluku njwa bato njwakaka o eseleko, njwamba oka obokye Yesu amoya o Yelusaleme. ¹³ Bamba kpa kanga ya mabila bamba tokolo ikye vana ne. Babaka baanjwane bekye: «Ozana! Nkolo apambole okoye na nkombo ye, mokonzi njwa Isalayele.» ¹⁴ Waazwa Yesu njwana wa mpunda, amba zala o ikolo sa yango bo wakomama wango obokye: ¹⁵ Sails njwana njwasi wa Siyona: Kyeka mokonzi

kaye, abaa ikolo sa njwana mpunda. ¹⁶ O ebandlele baekosi be tefaikaka sosolo maphoo maaye, kasi imbele sazwa Yesu ngambo, bamba umunya obokye maphoo me makomamaka pho ye, na obokye eli nde mango makyela be pho ye. ¹⁷ Moluku njwa bato njwaabaka ne imbele sabangaka yo Lazalo tokolo onte ya ilita na wa mokundola yo onte ya bawe, baimolaka maphoo mawenekye be. ¹⁸ Yango mena moluku njwa bato bayakaka ya vana ne pho baokaka elekyesako eya kyelaka yo. ¹⁹ Emba Bafalisayi bamba wono onte ya be bekye: «Ka kowene, otokule kyela na ekpele, kyeka bato baso babuto imobenga!»

Nkyemo na ekulusu

²⁰ Bato bayoko baatebali Bayuda bakyekeye o eseleko pho ya ikumbela. ²¹ Bamba ya wo na Filipe owabaka wa Betesayida ya Galileya emba bamba onga ne bekye: «Nkolo, toli na phowa ya iwene Yesu.» ²² Filipe amba yakye lowole Andele, emba be baso bamba yakye lowole Yesu. ²³ Yesu amba babuyisa bofo: «Imbele sisengyesi Nwana wa moto izwa ngambo sikoyi. ²⁴ Naewole nde phele phele, bo mumbuma njwa ble moka o manyete te mowee, moikale njwango mampenza. Kasi bo mowee, mobote mbuma nzikye. ²⁵ Moto okozingye bomoo phe, aabobungya; kasi moto owamoina bomoo phe onte ya mokyisi mumu, aabobanza nono o bomoo pha bofele. ²⁶ Bo moto kazingye inkyelele, ambengye, emba elele eli nga, na moto wa nga wa etoma amoba omo. Bo moto kankyelele, Tata amokumola.»

Yesu aimosi bo wamowa yo

²⁷ «Unwanwa eye, ndondo ya nga teli bose. Emba namba wo bo? Tata, ombikya o imbele sisi? Kasi naya nde pho ya sina imbele sisi. ²⁸ Tata, phe nkombo yawe ngambo.» Emba njwesi monomo mouti o ikolo mowo obokye: «Naeephe ngambo, emba namokula eephe ngambo.» ²⁹ Moluku njwa bato njwabaka wamo na baokaka bekye eli engyini, baayoko bawoko bekye eli anzulu moto omowosi. ³⁰ Yesu amba ya buya yokye: «Jwesi mamuna temoikiy okana pho ya nga, kasi nde pho ya be. ³¹ Unwanwa eye eli isambisa sa mokyisi mumu, unwanwa eye bamovaka mokonzi njwa mokyisi o ifanda. ³² Pho ya nga, imbele sa mobaa nga o ikolo, namobenda bato baso oka nga.» ³³ Na maloba mamana, aimolaka ndengye eya mowa yo. ³⁴ Moluku njwa bato njwamba mobuyisa obokye: «Banga Mobeko njwaloimola obokye Klisto amobaa bofele. Ndengye'ye

we okokyi iwɔ obokye Nwana wa moto amobaa o ikolo? Yo nza, ona Nwana wa moto?»³⁵ Emba Yesu amba wɔ na bɛɛ yokye: «Moo motaa bāa onte ya b̄ɛɛ phɔ ya n̄wana imbele. Tambula imbele sili b̄ɛɛ na moo, phɔ ya obokye enzombi yango saezifa. Phɔ ookotambule o enzombi, taefe mbale ekyekye yo.³⁶ Wata ba b̄ɛɛ na moo, omoanole phɔ ya ibutwa bana ba moo.»

Bayuda tebaanole Yesu

Waaunva yo ibawole bābona, Yesu amba ya mana wali b̄ɛɛ, akye mībomba.³⁷ Nābo wakyela yo bilekyesako biikye o miyo ma b̄ɛ, tebaika moanola.³⁸ Phɔ maphɔ mawɔko moimosi Isaya obokye: Nkolo, owanosi yaoka banga nza? Na eboko ya Nkolo yamiteya oka nza? Makokiyisame.³⁹ Nde ona Isaya akula imola ntina ye ete yakokaka b̄ɛɛ anola:⁴⁰ Aphɔɛ miyo ma b̄ɛ, ambi nabuya ntema ya b̄ɛɛ nkusi, phɔ b̄ɛɛ sawene na miyo ma b̄ɛ, obokye ntema ya b̄ɛɛ sa sɔsɔlɔ, obokye b̄ɛɛ sabongola ntema, emba nde na babikye!⁴¹ Isaya kawo bābona phɔ awene nkyemɔ ye na obokye awɔ phɔ ye.⁴² Nābo bābona, baikye onte ya bakambi, bamoanolaka. Kasi phɔ ya Bafalisayi tebamekaka na iwɔ, phɔ ya iila obokye nde bābatokosi o ingambi sa makyita:⁴³ Phɔ bazingaka nkyemɔ ekyiute na bāto o elele ya nkyemɔ ikiyute na Nwaphongo.

Phɔ ya mateya ma Yesu

⁴⁴ Yesu amba ya an̄wana yokye: «Okonzanole, taanole nga, kasi kaanole Owantoma,⁴⁵ ebe moto ookonvene, kawene na Owantoma me.⁴⁶ Inga, moo, naesi o mokyisi phɔ moto munso okonzanole afe saba o enzombi.⁴⁷ Bo moto aokyi maphɔ ma nga, tambe mābanza, teli nga okomosambisa: Phɔ sikyi ya sambisa mokyisi, kasi naesi nde iya bikya mokyisi.⁴⁸ Moto okonde na otoanole maloba ma nga ali na mosambise: Iloba siiwɔ nga, samosambisa o mokolo n̄wa suka.⁴⁹ Sikyi wɔ phɔ ya nga mampenza, kasi Tata owantoma anteya isengyesi nga iwɔ na iimola.⁵⁰ Emba naefe obokye motindo nwe eli bomɔɔ pha bobe: Ikyi wɔ nga, naiwɔ nde bowanvole Tata.»

13

Yesu akunyosi makolo ma baekosi b̄ɛ

¹ O boo pha eyenga ya Ilekana, Yesu aefaka obokye imbele se saimana o mokyisi mumu oikyende oka Ango sikokyi, yo owazingaka bāto b̄ɛɛ bali o mokyisi, abazingaka tee nono o suka.² Emba waaba b̄ɛɛ baze, Zabulu amba nyɔsa maumunya mābe o ndondo ya Yudasi Mokyeliyota, obokye amungya,³ Yesu

aefaka obokye Ango aphe mbolo iso o mafoko me, phɔ auta na Nwaphongo emba amobutwa oka Nwaphongo,⁴ Aesi ya mana o mesa, amanye bitobu, akpe etato yɔnɔyɔ, amba mikanga o mobimbi.⁵ Bobe, amba yaangola maa o beseni, atati ikunyola makolo ma baekosi, kambe manya maa na etato eyamikanga yo o mobimbi.

⁶ Wakoma yo oka Simo Petelo, Petelo amba wɔ ne yokye: «Nkolo, iwɛ konkunyole makolo?»⁷ Yesu amba mobuyisa yokye: «Ikyikyele nga, tokokyi ieba un̄wan̄wa eye, kasi wamoisɔsɔlɔ sima.»⁸ Petelo amba wɔ ne yokye: «Inkunyola makolo! Tewakokyi ikyelama!» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo siekunyosi, tokokyi ifa na nga elele yɔnɔyɔ.»⁹ Emba Simo Petelo amba ya wɔ ne yokye: «Nkolo, sankunyola nde makolo na makolo, kasi na mafoko na moto!»¹⁰ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Moto oumbo ɔko, ali munso petɔɔ, tasengyesi ikula mikunyola, bote efee nde malolo phe. Ka b̄ɛɛ, b̄ɛɛ oli petɔɔ, kasi b̄ɛɛ basɔ phe.»¹¹ Phɔ aefaka moto owamungya, yango mena amba wɔ yokye: «B̄ɛɛ basɔ toli petɔɔ.»

¹² Waaunva yo ibakunyola makolo, aesi ya kpa bitobu b̄ɛ, akuli ya nkye zala o mesa amba ya wɔ na b̄ɛɛ yokye: «B̄ɛɛ osɔsɔsi lowɔo lookyesi nga phɔ ya b̄ɛɛ?»¹³ B̄ɛɛ kombangye «Moteye na Nkolo», kowɔ phele, phɔ nali bomo.¹⁴ Emba bo nga, Nkolo na Moteye, naekunyosi makolo, na b̄ɛɛ osengyesi ikunyolana makolo.¹⁵ Phɔ naephe ndakisa obokye, ikyesi nga na b̄ɛɛ, na b̄ɛɛ oikyele me.¹⁶ Naewole nde phele phele obokye, moombo taalekye nkolo we, na toma talekye moto oo motomi.¹⁷ Bo koebe maphɔ mamana, wamoba na nkyisa bo waamakyelele.¹⁸ Siwɔ phɔ ya b̄ɛɛ basɔ, naefe baaolo nga. Kasi phɔ ba wɔ buku pha Nwaphongo obokye: Okoze na nga ipa molongo, abuto mbomi ya nga.¹⁹ Naewole un̄wan̄wa eye, o boo pha lowɔ me iya. Phɔ, waamoya lango, oanole oboke «nga nali booli nga».²⁰ Naewole nde phele phele obokye: Owamoyamba moto otomi nga, kayambe nga mampenza, ka okonzambe kayambe na moto owantoma.»

Yudasi aungye Yesu

²¹ Waaunva yo iwɔ bābona, Yesu amba oka ngongo o motema, amba wɔ yokye: «Naewole nde phele phele, monomo onte ya b̄ɛɛ amunzungya.»²² Baekosi bamba kyezana, bamba mituna b̄ɛkye, kanewɔ na nza?²³ Monomo na baekosi b̄ɛ, owabaka Yesu kalɔbo zinga, azalaka phenephe na Yesu.²⁴ Simo Petelo amba munyatela miyo yokye: «Omotune, kaanewɔ na nza.»²⁵ Moekosi amba ya mībanza o ntolo ya

Yesu, amba motuna yokye: «Nkolo, eni ba nza?»²⁶ Yesu amba mobuyisa yokye: «Eli owamophe nga ete ya ipa eya munyinya nga o subu.» Waauva yo iwɔ bafona, Yesu amba yakpa ete ya ipa eya nyinyaka yo o subu, amba ya ephe Yudasi Mokelyiyota, njwana wa Simo.²⁷ Emba nde o sina imbele saamophe yo ena ete ya ipa, Molemba aesi ya nyolele Yudasi. Bobele Yesu amba wɔ ne yokye: «Loozingye we ikyela, olokyele izele.»²⁸ Na monɔmɔ na bɛɛ basɔ bafaka o mesa taikaka sɔsɔlo phɔ ya'ye awɔkɔ bafona.²⁹ Bo wabaka Yudasi moɓombi njwa baphalanga, baayokɔ baumunyaka obokye Yesu awɔkɔ ne phɔ ya iyomba ya sengyelaka phɔ ya eseleko, naa phɔ ya iphe babola njwana ekpele.³⁰ Ka Yudasi, wakpa yo ete ya ipa, amba ya tokolo. Yabaka enzombi.

Mobeko njwa sika

³¹ Waatokolo Yudasi, Yesu amba wɔ yokye: «Ujwanjwa eye, Nwana wa moto ambo zwa ngambo, na Nwaphongo azwe ngambo phɔ ye.³² [Bo Nwaphongo azwe ngambo phɔ ye], Nwaphongo amophe ne ngambo bo eeli ne. Emba sakoko amophe ngambo.³³ Bana ba nga, sikuli ba na bɛɛ elinga. Wamunduka, emba nde bo wawɔ nga na Bayuda obokye: “Bi kye nga, bɛɛ otokome omɔ”, naewɔle na bɛɛ unjanjwa eye.

³⁴ Naephe mobeko njwa sika: Zingana bɛɛ na bɛɛ. Bo waezinga nga, na bɛɛ ozingane bɛɛ na bɛɛ.³⁵ Boozinga bɛɛ na bɛɛ, na bomɔ, bato basɔ bamoeɓa obokye bɛɛ oli baekosi ba nga.»

Yesu aimosi obokye Petelo aamoangana

³⁶ Simo Petelo amba ya wɔ ne yokye: «Nkolo, kokye bi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Bi kye nga, tokokyi imbenga unjanjwa eye, kasi wamumbenga sima.»³⁷ Petelo amba wɔ ne yokye: «Nkolo, phɔ ya'ye sikokyi iyebenga unjanjwa eye? Namoaamba bomɔ pha nga phɔ ya we!»³⁸ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Wamoaamba bomɔ pha we phɔ ya nga? Naewɔle nde phele phele ngakye: Wamunzangana mbala iyato soo sabotongokye.»

14

Yesu ali nzela ekyekambe oka Tata

¹ «Mandongo ma bɛɛ satungyisama, anola Nwaphongo, onzanole na nga.² O ingambi sa Tata, bilele ba ifaa bili biikye, bo teebakyi bomɔ, nde naewɔlekyi obokye nakyende ebongyisela elele eya mɔba bɛɛ? ³ Emba wamokyende ebongyisela nga elele, na mokula yaekpa, phɔ elele eli nga na bɛɛ obe omɔ me. ⁴ Na bi kye nga, bɛɛ koeɓe nzela.»⁵ Toma amba

ya wɔ ne yokye: «Nkolo, toloeɓe bi kye we, tombaɓa ena nzela ndengye eye?»

⁶ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Nga nali nzela, na phele, na bomɔ. Moto takokyi ikyende oka Tata, bo taleka oka nga. ⁷ Bo onzebaki, na Tata nde omoeɓaki. Tata unjanjwa eye omoeɓi, emba omoweni.»

⁸ Filipe amba ya wɔ ne yokye: «Nkolo, oloteya Tata, mena oka banga wakokyi.»

⁹ Yesu amba ya wɔ ne yokye: «Nali na bɛɛ wawa elinga, emba we Filipe toonzeɓe! Moto oo nveni aweni Tata. Phɔ ya'ye kowɔ wekye: “Oloteya Tata?” ¹⁰ Toanole obokye nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga? Maphɔ maewɔle nga, si mawɔ na ndengye ya nga mampenza! Kasi eli nde Tata ooli onte ya nga, okokyele bitoma bɛɛ. ¹¹ Onzanole, nga nali onte ya Tata, emba Tata ali onte ya nga. Bo toone anola maphɔ ma nga, anola nɔnɔ phɔ ya bitoma bibi. ¹² Naewɔle nde phele phele, moto okonzanole amokyela ne bitoma bikyele nga, amokyela na bitoma bilekyi bonene, phɔ nga nakyende oka Tata. ¹³ Iso yamoonga bɛɛ na nkomo ya nga, namoikyela, phɔ obokye Tata azwe ngambo onte ya Nwana. ¹⁴ Boonzongyi ekpele na nkomo ya nga, namoekyela.»

Mbunu ya itoma Bolɔbo

¹⁵ «Bo konzingye, wamokumola mibeko ma nga. ¹⁶ Nga namoonga na Tata, amoe-tomela Moambelesi mosuu owa mɔba na bɛɛ phɔ ya boɓele. ¹⁷ Eli yo Bolɔbo owa phele, iyo ootokokyi mokyisi iwene na iɓa. Bɛɛ, bɛɛ komoeɓe, phɔ ali phenephe na bɛɛ na onte ya bɛɛ.

¹⁸ Esieyikye biika, namokula ebutolela.

¹⁹ Eikasi nde njwana bokyi boɓo, mokyisi ete mokule nvene. Kasi bɛɛ, konvene phɔ nali na bomɔ emba bɛɛ wamɔba na bomɔ. ²⁰ Mokolo me, wamoeɓa obokye nga nali onte ya Tata, bɛɛ onte ya nga na nga onte ya bɛɛ. ²¹ Moto oli na mibeko ma nga emba kamikumole, yo mɔna kanzingye. Kasi ookonzingye, Tata amozinga, na nga naamozinga namba na miweninya ne.»

²² Yudasi, kasi Yudasi Mokelyiyota phe, amba wɔ ne yokye: «Nkolo, ndengye'ye waamiweninya na banga, kasi na mokyisi phe?»

²³ Yesu amba mobuyisa yokye: «Bo moto kanzingye, amokumola maphɔ ma nga, emba Tata aamozinga. Tomokye, tomobuya elele ya banga ya izala oka ye. ²⁴ Moto ootonzingye, taakumole maphɔ ma nga, nzuka maphɔ maokye bɛɛ, temali ma nga kasi ma Tata owantomaka. ²⁵ Naewɔlekye maphɔ ma mana wataaka ba nga na bɛɛ. ²⁶ Moambelesi, Bolɔbo pha moetomela Tata na nkomo ya nga, amoteya maphɔ maso, amoe kundolela

iso yaa ewolekye nga. ²⁷ Naeyikyeye bese, naephe bese pha nga. Siephe phango bokoepehato bato ba mokyisi. Mandondo ma b̄e mab̄ee satungisama naa ibaa na boilakye. ²⁸ Waoka obokye nawoko na b̄e ngakye: "Nakyende, namokula ebutolela." Bokozingye, wamosepela na obokye nakye oka Tata, pho Tata andekyi. ²⁹ Emba uñwanjwa eye, nawo na b̄e oboo pha maphoo mamana ikyelama pho wamokyelama mango, b̄e oanole. ³⁰ Tata uñwanjwa eye, esikule w̄o na b̄e, pho mokonzi njwa mokyisi mumu kaye. Nde phele tali na bokonzi o ikolo sa nga. ³¹ Kasi pho ya obokye mokyisi moebe obokye nazingye Tata na obokye nakyele iso boko zingye yo. Tem̄e, tomane wawa!»

15

Yesu ali njwete njwa vinyo njwa phele phele

¹ «Nga nali njwete njwa vinyo njwa phele phele emba Tata ali nkolo ya inzabi. ² Bitakyi biso bili onte yanga, bite bibote mbuma, aabimanya, emba bitakye biso bibote mbuma, aabibongya, pho obokye bikule fota mbuma nzikye. ³ B̄e waunva bongyo pho ya iloba saewole nga. ⁴ Ba na nga booli nga na b̄e! Nde bomo booli etakyi, teekokyi ibota mbuma yango mampenzaa boteebe yonoyo onte ya njwete. Nde bomo na b̄e tokokyi ibota mbuma, boteebe na nga elele yonoyo.

⁵ Nga, nali njwete njwa vinyo, b̄e oli bitakyi: Moto okobe na nga na owa oli nga onte ye, yo mona amobota mbuma nzikye, pho tokokyi ikyela ekpele bo nga sibe na b̄e. ⁶ Bo moto tabe na nga elele yonoyo, bamovaka o nze ya etakyi, amuunga, emba babibongo, babivaka o njwenya emba biamolola. ⁷ Bo obe na nga, na maloba ma nga bo mali na b̄e, wamoonga izingyi b̄e, wamoizwa. ⁸ Lowo lophe Tata ngambo, eli obokye b̄e obote mbuma nzikye na obokye obutwe baekosi ba nga. ⁹ Bo wanzinga Tata, na nga naezingye me, ikala na lozingo na nga. ¹⁰ Bo kokumole mibeko ma nga, oli na lozingo na nga, ya bookokumole nga mibeko ma Tata, naikale o lozingo le.

¹¹ Naewosi babona pho nkyisa ya nga ife na b̄e na obokye nkyisa ya b̄e iibe nzikye. ¹² Eye eli mibeko njwa nga: Zingana b̄e na b̄e bo wa ezinga nga. ¹³ Tawali moto na lozingo loikye ya moto okoambya bomoo phe pho ya bebi ne. ¹⁴ Bo kokyele ikyietome nga, b̄e oli bebi na nga. ¹⁵ Esikule ebanga baombo, pho mombo taefe ikyikyeye nkolo we. Kasi b̄e, naebangye bebi, pho iso yaaoka nga oka Tata, naeyimola yango. ¹⁶ Teli b̄e

bato baanzolo, eli nde nga moto owa eolo na owa ephe etoma pho okyende, obokye obote mbuma na obokye mbuma me ikoko. Pho ya obokye ya moonga b̄e oka Tata na nkombo ya nga, amoephe yango. ¹⁷ Lowo loeyongye nga, eli obokye ozingane b̄e na b̄e.»

Loino la mokyisi

¹⁸ «Bo mokyisi moeyini, eba obokye nga njwanzina phanza. ¹⁹ Bo obakyi ba mokyisi, mokyisi nde moezingyi. Kasi b̄e toli ba mokyisi: Kasi eli nga oemanye o mokyisi yango mena mokyisi moeyine. ²⁰ Umunya maphoo mawoko nga na b̄e obokye: "Moombo talekye nkolo we", bo wanyokolo be, bamoenyokolo na b̄e me. Bo bakumola maphoo ma nga, maphoo ma b̄e bamakumola me. ²¹ Kasi bamoekyela iso miina pho ya nkombo ya nga, pho tebaefe owantoma. ²² Bo sikaka ya, na bo sikaka bawole, nde tebafe na isumu, kasi uñwanjwa eye, tebakokyi angana isumu sa be. ²³ Moto ookonzine, kaine na Tata me. ²⁴ Bo sikyelaka bilekyesako bate baika kyela na moto mosuu onte ya be, nde tebafe na isumu. Kasi uñwanjwa eye oobiweni b̄e bali nde iloina, ebe nga ebe Tata. ²⁵ Kasi eli pho ya obokye ekokyesame maphoo maakomama o Mobeke njwa b̄e obokye: "Banzina sa eleko."

²⁶ Waamoya Moambeleshi owamoetomela nga uta oka Tata, Bolobo pha phele bouto na Tata, yo mampenza amoya wo pho ya nga. ²⁷ Na b̄e, oli manzoka ma nga, pho tata o etatele oli na nga.»

16

¹ «Naewosi maphoo maso mamana pho ya obokye obe sakaa o bimekyi. ² Bamoewiinya o mangambi ma makyita ma Bayuda. Nzuka imbele siye, moto owa moeboma, amoumunya obokye kambya ikabo oka Nwaphongo. ³ Bamokyela babona pho tebaika eba ebee Tata, ebee nga. ⁴ Kasi naewole babona pho ya obokye, wamokoka imbele sa be, b̄e oebe obokye naewolekye lango.»

Etoma ya Bolobo

«Sika ewole lango uta oetatele pho nabaka na b̄e. ⁵ Kasi uñwanjwa eye nakyende oka owantoma, emba na monomo onte ya b̄e santuna obokye: "Kokye bi?" ⁶ Kasi pho naewosi lango, mandondo ma b̄e mabuto na ngongo. ⁷ Nzuka, naewosi nde phele obokye: Eli bolaa obokye nga nakyende, pho, bo nga sikye, moto ookokyi iya eyambelela etaye. Kasi bo na kye, namoetomela yo. ⁸ Emba waamoya yo, amoya phe bato ba mokyisi soo pho ya maphoo maakyekyi masumu, bosembo, na isambisa sa Nwaphongo.

⁹ Pho ya masumu, tebaanzanole. ¹⁰ Pho ya bosembo, nakyende oka Tata, otokule nvene. ¹¹ Pho ya isambisa, mokonzi wa mokyisi mumu bamosambisaka. ¹² Nakuli ba na maphoo maikye ma iewole, kasi bo naewosi mango unwanwa eye, mamoeleka na bokusi. ¹³ Waamoya Bolobolo bowo maphoo ma phele, amoeteya maphoo maso ma phele. Etawo maphoo maute ne mampenza. Amowoko maphoo maokye yo, amo eimolaka na maphoo mamoya. ¹⁴ Amoweninya nkyemo ya nga oka bato pho amokpaka maphoo maute na nga, emba amoeimolaka mango. ¹⁵ Maphoo maso mali na Tata, mali na nga. Yango mena, nawo ngakye: Bolobolo amokpaka maphoo maute na nga, emba amoeimolaka mango.»

Ngongo ya mobutwa nkyisa

¹⁶ Nwana bokyi bobo, bde otokule nvene, emba nde njwana bokyi bobo wamokula nvene. ¹⁷ Bobele, baekosi bde baayoko bamitunaka, bekye: «Maphoo mama malukye iwo bo? Nwana bokyi bobo, bde otokule nvene, emba nde njwana bokyi bobo wamokula nvene. Ebe na obokye: «Nakyende oka Tata?»» ¹⁸ Maphoo mawo yo, yokye: Nwana bokyi bobo, malukye iwo bo? Banga tolomaebe. ¹⁹ Yesu aebaka obokye balukye imotuna, amba ya batuna, yokye: «Bde komitune pho ya maphoo maewosi nga obokye: Nwana bokyi bobo, bde otokule nvene, emba nde njwana bokyi bobo wamokula nvene?» ²⁰ Naewole nde phele: Bde wamolela, wamba na miima, kasi bato ba mokyisi bamboba na nkyisa. Wamoba na ngongo, ngongo me yamobutwa nkyisa. ²¹ Yamoba ndokolo njwanwasi kalukye ibota. Waasweya yo, kabe na ngongo pho kabe obokye akomi imbele sa bolosi. Kasi bo aboti, taakule eba bolosi boso baabona pho abuto na nkyisa obokye atokosi moto o mokyisi. ²² Nde bomo, unwanwa eye na bde, obuto na ngongo. Kasi namokula ya wenene na bde, emba mandondo ma bde mamobutwa na nkyisa. Moto noko monoko etakokye imanya nkyisa ya bde. ²³ Muna mokolo me, otokule ntuna na maphoo. Naewole nde phele: Tata, amoephe iso yamoonga bde na nkombo ya nga. ²⁴ Noko unwanwa eye, naino toongyi ekepele yonoyo na nkombo ya nga. Oonga, wamozwa, emba nkyisa ya bde yaamba lobo.»

Yesu ali kamba owanyete bofe pha mokyisi

²⁵ Naewosi maphoo mamana na bite. Imbele siye, esikule ewole na bite, kasi namoewole saasa maphoo makyekyi Tata. ²⁶ Muna mokolo me, wamoonga Tata maphoo masengyesi na bde na nkombo ya

nga, teli obokye namonga ne pho ya bde. Wamoonga ne bde mampenza na noko ya bde, ²⁷ pho Tata, yo mampenza kaezingye. Kaezingye pho bde konzingye, koanole na obokye nauta na Nwaphongo. ²⁸ Nauta na Tata, naya o mokyisi. Unwanwa eye, naikye mokyisi, nabutwe oka Tata. ²⁹ Baekosi be, bekye: «Oweni, unwanwa eye kowo saasa, tokuli wo na bite. ³⁰ Nde unwanwa eye, banga toebe obokye koebe maphoo maso. Tosengyesi obokye bato bakule etuna mituna. Yango mena, toanole obokye wauta na Nwaphongo.» ³¹ Yesu amba babuyisa yokye: «Unwanwa eye, bde kombe yaanola?» ³² Kyeka, imbele me siye, simbo koka, bde baso wamunyangwa, moto na moto amobutwa oka ye, wamoika nzika nga mampenza. Kasi sili nga mampenza pho Tata ali na nga elele yonoyo. ³³ Naewosi maphoo mamana pho bde bali na nga elele yonoyo obe na motema mpiyo. Wamunyokomo o mokyisi. Kasi oititalaka, pho inga natokolo kamba owanyete bofe pha mokyisi!»

17

Yesu kabondele pho ya baeksi be

¹ Bobele, waawoko yo babona, Yesu atombaka miyo o ikolo, yokye: «Tata, imbele me simbi ya koka. Weninya obokye nga, Nwana wa we, nali na nkyemo pho ya obokye na nga naweninya nkyemo ya we. ² Na pho ya obokye, na bokonzi phaamophe we o ikolo sa bato baso, ambya bomoo pha bobele oka bato baso baamophe we. ³ Nzuka bomoo pha bobele boli obokye baeyebe, nde we mampenza owaakolo Nwaphongo, na Yesu Klisto owa toma we. ⁴ Naweninye nkyemo ya we o munse mumu. Naumboo etoma eyampekye we obokye naekyele. ⁵ Emba unwanwa eye, Tata, ompe nkyemo phenephe na we, nkyemo yaabaka na nga waabaka nga phenephe na we o boo pha obokye mokyisi mokyelame.»

⁶ «Naweninye nkombo ya we oka bato baamanya we o mokyisi pho ya iba mpe. Babaka ba we, wabampe emba bambi kumola iloba sawe. ⁷ Unwanwa eye baebe obokye iso yaampe we kyite na we. ⁸ Obokye maloba maabawole nga eli nde maloba maanvole we. Bamaanola, baeba nde phele obokye naute na we, emba bambamba anola obokye we wantoma.»

⁹ «Naongye na Nwaphongo pho ya be, sionga na Nwaphongo pho ya mokyisi, kasi pho ya bawo bampe we, pho bali ba we. ¹⁰ Emba iso ili ya nga ili ya we, nde boli iso yaka ya we, ili ya nga, emba nazwe nkyemo ya nga pho

ya be. ¹¹ Tata lolu, sikuli ba wa mokyisi mumu, be baikale o mokyisi, kasi nga nakye oka ya we. Tata mosantu, obabanza na nkombu ya we eyampe we, pho babe moto monomo boli nga na we moto monomo. ¹² Waabaka nga na be elele yonyo, nababanzaka na nkombu ya we eyampe we. Nababanza emba na monomo onte ya be taikiyika bunga, botebe nde njwana owabaka obokye amobunga, pho ya obokye makomi makokyisame. ¹³ Unwanwa eye, naye oka ya we emba nawo mapho mama o mokyisi pho ya obokye bazwe na mango nkyisa nzikye. ¹⁴ Nabaphe iloba sa we, emba mokyisi mofaini, pho tefali ba mokyisi nde bootoli nga wa mokyisi. ¹⁵ Siongye na we obokye ofamanya o mokyisi, kasi obokye obabanza be sa kaa o mafoko ma Molembe. ¹⁶ Be tefali ba mokyisi nde botoli nga wa mokyisi. ¹⁷ Kyela obokye bamiambya muwosi oka ya we na nzela ya mapho ma phele, iloba sa we sili nde phele. ¹⁸ Bo wantoma we o mokyisi, na nga nabantome o mokyisi. ¹⁹ Pho ya be, namiambya nga mampenza, pho ya obokye na be bamiambya na nzela ya mapho ma phele.»

²⁰ «Siongye na Nwaphongo nde pho ya be na be, nabondele na pho ya baawa, pho ya iloba sa be, bamunzanola: ²¹ Obokye baso babe moto monomo ndengye eli we Tata, oli onte ya nga emba nga onte ya we. Babe na be onte ya banga me pho ya obokye mokyisi moanole obokye we wantoma. ²² Emba nga nabaphe nkyemo eyampe we, pho babe moto monomo boli banga moto monomo, ²³ inga onte ya be bootoli we onte ya nga, pho ya obokye bakome o sakolo isanga, na babona mokyisi njwamoeba obokye eli we owantoma na obokye wabazinga bo wanzinga we.»

²⁴ «Tata, nazingye obokye elele eli nga, baso baampe we babe na be ya me. Emba na be bawene nkyemo yaampe we, pho wanzinga o boo pha ikyelama sa mokyisi. ²⁵ Tata owa bosembo, mena mokyisi temoeyebe, nga naeyebe, emba bato baba baebi obokye we wantoma. ²⁶ Nabaimola nkombu ya we, namba kula na baimola yango, pho ya obokye lozingo laanzinga na we lobe na mi be, emba nga onte ya be.»

18

Iyakyema sa Yesu

¹ Waawo Yesu babona, amba yakyende yo na baekosi be o mokukulu moyoko njwa moluka njwa Sedro. Aesi ya nyolo na be o ibala sonoso sa ndemo. ² Yudas,

owaamoungya, aebaka ne elele me, pho Yesu na baekosi babaka baya angana wamo. ³ Yudas aesi ya kpa batuluku ba Baloma na bakyingesi ba Tempelo, baatomaka bakambi ba banganga na Bafalisayi. Akye na be o elele me. Baphilaka mphata, na bayanzi, na bakulukolu. ⁴ Ka Yesu aebaka iso yaamoyelela. Aesi ya susinya oli be, abatuni, yokye: «Be kolukye nza?» ⁵ Bekye: «Banga, tolukye Yesu, moto wa Nazarete». Yesu, yokye: «Nga oyo». Yudas owamungya atemkye na be wamo. ⁶ Waawo Yesu na be, yokye: «Nga oyo», babuto na munsima, bakaa o se. ⁷ Yesu akuli batuna, yokye: «Be kolukye nza?» Bekye: «Tolukye Yesu, moto wa Nazarete». ⁸ Yesu, yokye: «Nambo ewole obokye Nga oyo. Ka, bo eli nga okulukye be, ole bato bayoko baba, bakyende bese.» ⁹ Yesu awo babona pho lowo, loowakiyo yo na Ango lolu lokokye: «Sibungye nono moto monomo mi baampe we.» ¹⁰ Simo Petelo abaka na mumphata. Aesi ya mokaa, aengyi moombo wa nganga o munene itoo saa boloo. Nkombu ya moombo me, Markus. ¹¹ Kasi Yesu amba wo na Petelo, yokye: «Buya muphata njwa we o kokolo. Iwe, kobuya obokye esiwene bolosi boompe Tata bobo?»

Bakye na Yesu oka Ana

¹² Bobele, batuluku na mokonzi njwa be, na bakyingesi ba Bayuda baesi yaakya Yesu, bamobakyi maphanga. ¹³ Bakye ne phanza oka Ana. Ana alongyaka njwana we wa njwanwasi na Kayafa. Kayafa abaka nganga munene mi mbula me mena. ¹⁴ Nzuka eli Kayafa owawoko na Bayuda lowo lolu: «Eli bolaa obokye moto monomo awe pho ya banga bato.»

Petelo aanga Yesu

¹⁵ Simo Petelo na moekosi mosuu bakyeke mibenga Yesu. Moekosi omosuu mona, aebanaka na nganga munene. Yango mena, amba ya nyolo molongo monomo na baanyoloko na Yesu, o ibala oka nganga munene. ¹⁶ Petelo aikalaka o ibanda, phenephe na moziho. Moekosi owaebanaka na nganga munene, aesi ya tokolo, awo na njwanwasi owabaka kakyengyele moziho. Bobele, moekosi me aesi ya nyosa Petelo. ¹⁷ Nwanwasi me amba ya wo na Petelo, yokye: «Na we, toli moekosi wa moto mona?» Petelo, yokye: «Phe, sili moekosi nwe». ¹⁸ Baombo na bakyingesi bakyelaka njwenya obokye bato pho mpiyo yakyelaka. Petelo ne ayakaka ya teme na be, kato njwenya.

Yesu o boo pha nganga munene

¹⁹ Bofele, nganga munene aesi ya tuna Yesu pho ya baekosi bée na pho ya mateya maateyaka yo. ²⁰ Yesu, yokye: «Nawoko o pha, pho ya moto munsu. Nateyaka o mangambi ma makyita, na o Tempelo, elele ekyeangane Bayuda basu. Sikaka wo mi ibombo. ²¹ Pho ya'ye kontune? Tuna baanzokaka, baeimole maphoo maabawolekye nga. Baebe yaawoko nga na bolaa.» ²² Wabuya Yesu babona, monomo na bakyengyesi, owabaka phenephe ne, aesi ya mowanda engyete, yokye: «Mena bo kobuyisa we nganga o munene?» ²³ Yesu, yokye: «Bo nawo na bofe, onzimole, ka bo na wo na bola, iwe konvande pho ya'ye?» ²⁴ Bofele, Ana amba ya motoma, nde na mana maphanga oka Kayafa, nganga munene.

Petelo akuli angana Yesu

²⁵ Simo Petelo ataka ba atemi, kaoto nwenya. Baesi ya motuna, bekye: «Na we, toli moekosi wa moto me?» Petelo aanga, yokye: «Phe, sili moekosi we?» ²⁶ Monomo na baombo ba nganga o munene, owabaka njwana nyango na moto owaengykye Petelo itoo, amba wo ne, yokye: «Siikaka ewene na we na nee o ifala?» ²⁷ Petelo akuli angana. Sa koko, soo yamba ya tongu.

Yesu o boo pha Moangyesi Pilata

²⁸ Na munkukutu, baesi ya mana na Yesu oka Kayafa. Bakye ne oka Pilata. Kasi bakambi ba Bayuda tebaikaka nyolo o ingambi se, obokye bée saoto ekyla ya bée pho faze eyenga ya Ilekana. ²⁹ Yango mena, Pilata akyekye batuna o ifanda, yokye: «Lowo iye loosonyele bée moto oyo?» ³⁰ Bekye: «Bo tabakyi moto mobe, nde toloyakakyi ya eyikyela yo.» ³¹ Pilata, yokye: «Kasi bée omokpe, omotenele bolombe, bookowo mobeko nja bée.» Bayuda bamba ya mobuyisa bekye: «Banga mampenza tolokoyi iphe moto etumbu ya iwa.» ³² Lowo lolo lokoye ewole ya Yesu, eyawoko yo pho ya iteya ndengye ya iwa sa mowa yo.

³³ Bofele, Pilata amba ya nyolo o ingambi. Abangyi Yesu, amba wo ne yokye: «Iwe, oli mokonzi nja Bayuda?» ³⁴ Yesu amba ya mobuyisa yokye: «Kowo babona pho umunye we mampenza, ndee basuu baeimosi pho ya nga?» ³⁵ Pilata, yokye: «Ombuye Moyuda ndee bo? Bato ba mokyisi nja we mampenza, banganga banene baeyambye oka nga! Okyesi lowoo iye?» ³⁶ Yesu amba buya yokye: «Bokonzi pha nga teholi pha mokyisi mumu. Bo bokonzi pha nga bobobakyi pha mokyisi mumu, baaka nga nde banwanesi efasi pho nga sa kaa o mafoko ma Bayuda. Kasi bokonzi pha nga, unwanja eye, teholi

pha wawa.» ³⁷ Pilata amba wo ne yokye: «Oli nde mokonzi?» Yesu amba mobuyisa yokye: «Ewo nde we obokye nali mokonzi. Nabotama emba naya o mokyisi pho ya iya imola maphoo maa phele. Moto munsu oli na maphoo maa phele kaokye njwisa njwa nga.» ³⁸ Pilata amba ya wo ne yokye: «Maphoo ma phele eli iye?»

Pilata ambye Yesu obokye bamobome

Waatuna Pilata babona, amba kula kyende benga Bayuda o nze, amba wo na bée yokye: «Pho ya nga, sikyi mozwa na na lowoo lonolo loobe. ³⁹ Kasi bo wamele bée obokye mbula na mbula naekandolele moto wa boloko monomo pho abutwe oka ye, imbele size bée eyenga ya Ilekana, kozingye obokye naekandolele mokonzi nja Bayuda?» ⁴⁰ Bamba ya butwa iyanwana bekye: «Mona phe, nde Balaba!» Nzuka Balaba me abaka mofoni na moibi.

19

¹ Bofele, Pilata amba ya na Yesu obokye bamobinde phimbo. ² Batuluku, bamba ya tonga eboko, ekyelate bakonzi, na milo. Bamba na molasa yango o moto. Bamba kula na molasa munkoto nja mangola ³ Bamba ya susinya phenephe ne bambe wo bekye: «We mona, mokonzi nja Bayuda!» Bamba butwa na imowanda bingyete. ⁴ Pilata amba kula tokolo o ifanda, amba ya wo na Bayuda yokye: «Kyeka, naetokolele yo o ifanda, ombe eba obokye sikyi zwa nono lowoo lonolo loobe oka ye.» ⁵ Yesu amba ya tokolo o ifanda, alati eboko ekyelate bakonzi etongyi bée na milo na munkoto nja mangola. Pilata amba ya wo na bée yokye: «Kyeka moto me!» ⁶ Kasi waamowene banganga banene na bato ba bée bamba butwa iyanwana bekye: «Omobakye o ekulusu! Omobakye o ekulusu!» Pilata amba wo na bée yoye: «Omokpe, omobakye o ekulusu bée mampenza, pho ya nga, sikyi mozwa nono na lowoo loobe.»

⁷ Bayuda bamba mobuyisa bekye: «Toli na mobeko monomo, emba pho ya mobeko me, asengyesi iwa pho amibuye Nwana wa Nwaphongo!» ⁸ Waoka Pilata babona, akulaka ila na boiky. ⁹ Amba kula nyolo o ingambi, amba ya tuna Yesu, yokye: «Iwe, oli wa bi?» Kasi Yesu taika mobuyisa nono eyano. ¹⁰ Bofele, Pilata amba ya wo ne yokye: «Kole iwole nga! Toebe obokye nali na bokonzi na pha iekandola na pha iebaka oekulusu?» ¹¹ Kasi Yesu amba mobuyisa yokye: «Tokokakyi iba na bokonzi mi nga bo tephautaka o ikolo, emba yango mena oonzambye oka ya we, ali na isumu sinene.»

¹² Waaka Pilata baƙona, alukaka malondo ma ibikya Yesu. Bayuda baesi ya anwana, bekyye: «Bo obikye moto mona, toli nwebi na Moangyesi munene, Kaisala.» Moto okomibuya mokonzi na ndengye ye mampenza, mena owa ilanga na Kaisala. ¹³ Bobele, Pilata aesi ya tokolo Yesu o ifanda. Yo akyye zala o elele ekyefangye b̄e Mokpengba nwa Maƙanga pho ya itena bolombe. O munoko nwa Bayuda, elele me, baefangye Gabata. ¹⁴ Yabaka mokolo monomo obo pha eyenga ya ilekana, imbele sikome bunya i moto. Pilata aesi ya wo na Bayuda, yokyye: «Kyyeka, mokonzi nwa be!» ¹⁵ Baesi ya anwana, bekyye: «Awe! Awe! Omoingya o ekulusu!» Pilata, yokyye: «Naingya mokonzi nwa b̄e o ekulusu?» Bakambi ba ƙanganga, bekyye: «Banga, tololi na mokonzi mosuu, toebe nde Kaisala, suka.» ¹⁶ Bobele, Pilata amba ya ambya Yesu obokyye bamoingya o ekulusu.

Baingye Yesu o ekulusu

Unwanwa eye, bakuli yaakya Yesu. ¹⁷ Yesu aesi ya nyanya ekulusu yo mampenza, aikyyi mokyisi mamuna, nono o elele ekye ƙangye be: «Engyengyele ya moto», o munoko nwa Bayuda, bekyye: «Gologota.» ¹⁸ Wamo, baesi ya ingya Yesu o ekulusu. Baingye na bato basuu babale o bikulusu, ona bi boloo, ona bi bowee, Yesu waa nte. ¹⁹ Pilata aesi ya wo obokyye bakome mokanda, bamobakyye o ikolo sa ekulusu ya Yesu. Mokanda me mowo bofo: «Yesu, moto wa Nazaleta, mokonzi nwa Bayuda.» ²⁰ Bayuda baikyye batangaka mokanda me, pho elele eya ingyaka b̄e Yesu o ekulusu, yabaka phenephe na mokyisi. Bakomaka mokanda me na noko iyato iye: Munoko nwa Babel, nwa Baloma, nwa Baela. ²¹ Bobele, bakambi ba ƙanganga bakyye wo na Pilata, bekyye: «Manya bookomi we wekyye: "Mokonzi nwa Bayuda", kasi buya obokyye: "Moto me awoo yokyye: Nali mokonzi nwa Bayuda."» ²² Pilata, yokyye: «Boumbo nga koma, waikale nde bookomi nga.»

²³ Waingya batuluku Yesu o ekulusu, batuluku me baesi ya kpa bitobu be, babikabi na maalo mane, tuluku na tuluku na se iyalo. Bakpe na munkoto nwe, nwaabaka sa bobambele, bamotonga botongyi tata o ikolo nono o se. ²⁴ Bekyye: «Banga sa mokakola. Toma zekyye, moto owamoza, kamokpe.» Eli nde bomo pho lowo, laakoma b̄e o buku pha Nwaphongo lolo, lokokyye: «Bakabi bitobu banga onte ya be, bamaalesi munkoto nwa nga zekyye.»

Batuluku me bakyyelaka nde bomo. ²⁵ Maliya, nyango wa Yesu, yo na nwana nyango wa nwanwasi, na Maliya nwanwasi wa Keleopasi, na Maliya owa Magadala, batemekyye b̄e baso phenephe na ekulusu eyaka Yesu. ²⁶ Waawene Yesu nyango, na moekosi owaloboko yo zinga, atemi phenephe na nyango, aesi ya wo na nyango, yokyye: «Mama, mena eli nwana wa we.» ²⁷ Awo na moekosi me, yokyye: «Mena eli nyongo. Nde sina imbele me, moekosi me aesi ya kpa nyango o ingambi se.»

Iwa sa Yesu

²⁸ Sima ya maphoo mamana, bo waefaka Yesu obokyye etoma ye yuumbo, aesi ya wa, pho ya ikokyya maphoo maakoma b̄e o buku, yokyye: «Naokyyi phowa ya maa.» ²⁹ Kpala yonoyo yabaka wamo, yatondaka na maleku ma ngaa. Baesi ya kpa inyuka, basinyinye o maleku me, basiphakyye i nwana nwete, basiongyise Yesu o munoko. ³⁰ Waanyunya yo maleku me, yokyye: «Etoma ya nga yumbo.»

Amba ya nyokyya moto, asengoo.

Bamaa Yesu ikongo o mobanzi

³¹ Yabaka nkolo ya mosala itano, bakambi ba Bayuda tefaikaka zinga obokyye bato baikale o ekulusu nono mokolo moeme be. Mokolo me nwaabaka na ntina enene pho nwalongobanaka na eyenga ya ilekana. Bobele, baesi yaakyye we na Pilata obokyye batene bato me mpee ya makolo, bambe bamanya. ³² Pilata aesi ya toma batuluku, bakyye tena mpee ya makolo ma bato babale, baaingyaka b̄e na Yesu molongo o bikulusu. ³³ Wakoma b̄e oka Yesu, bawenekyye obokyye ambo wa. Yango mena, tefaika motena mpee yaa makolo. ³⁴ Monomo na batuluku aesi ya mumaa ikongo o mobanzi. Bobele, na malongo na maa maesi ya tokolo. ³⁵ Moto okoeimole maphoo mamana, amawenekyye, maphoo me mali phele. Amaimolaka obokyye na be, oanole me. Kaefe obokyye kawo phele. ³⁶ Lowo lalona lalekanaka pho lowo laakoma b̄e o Buku pha Nwaphongo lolo, lokokyye: «Ete baamotene nono mumppee monomo.» ³⁷ Lowo loyoko laakoma b̄e lokule wo obokyye: «Bamokyyeka yo uumbo b̄e maa.»

Bakundi Yesu

³⁸ Unwanwa eye, moto monomo na nkombo Zozefu, aesi ya onga Pilata, obokyye akpe ndemba ya Yesu. Zezefu, mokyisi nwe Alimataya, abaka moekosi wa Yesu. Taikaka miebinya pho abaka kaile Bayuda. Pilata aesi ya anola. Bobele,

Zozefu aesi ya kye kpa ndemba ya Yesu. ³⁹ Nikodemé, owakye kye phanza oka Yesu waamokolo mamuna, abaka ne, yo na Zozefu. Bobele, aesi na ne yaakyla bée na phoo na makyiki ma nwete. Yabaka na bozito pha bakilo mako maato. ⁴⁰ Baesi ya kpa ndemba ya Yesu, bée baso babale. Baezingyi na bitato, bakyesi na mee me o motema. Mena eli bo wamelekya Bayuda ikunda bato. ⁴¹ O elele eyaingyaka bée Yesu, ibala sonoso sa ndemo sabaka wamo. O motema nwa ibala me, mooto monomo monyakune nwabaka omo, naino tefamokundi moto. ⁴² Yabaka mokolo monomo obo pha mokolo moeme Bayuda. Yango mena, bamba ya kunda Yesu, pho ilita me sabaka phenephe.

20

Mooto moikasi pha

¹ Mokolo nwa eyenga, waa moyelo, Maliya Magadala aesi ya kye o mooto. Waakoma yo omo, aweni bamanye ibanga saazibaka bée o munoko nwa mooto. ² Bobele, aesi ya kyilingana, akye zwa Simo Petelo na moekosi oyoko, owabaka Yesu kazingye. Aesi ya wo na be, yokye: «Bakye manya Nkolo o mooto, toloebi mbale ekye bée molangya.» ³ Petelo na moekosi me mona, baesi ya mana, bakye o mooto. ⁴ Baesi ya kyilingana, bée baso babale. Ka moekosi me mona alekyi Petelo na mbango, akye koma o mooto, moto owa obo. ⁵ Aesi ya nongyemele, aweni bitato ba malekani bilangyi o se, nzuka yo taikaka nyolo omo. ⁶ Emba Simo Petelo owamobengaka o sima, ne aesi ya koma. Aesi ya nyolo o mooto aweni ne bitato ba malekani bilangyi o se, ⁷ Na malekani maamozingaka bée o moto. Malekani me mazingami, malangyi mbale, bitato na bango mbale. ⁸ Bobele, moekosi me owakomaka o mooto moto owa obo, ne aesi ya nyolo omo. Aweni nde bomo, amba yaanola obokye Yesu akundoo. ⁹ Nafo babona, baekosi tebatata kaefe makomi maawo obokye Yesu amokula kundwa onte ya bawe. ¹⁰ Emba baekosi me babale baabana bamba ya butwa oka be.

Yesu atokolesi Maliya Magadala

¹¹ Imbele me, Maliya atemekye i mbale ya mooto, kalele. Wabaka yo kalele, aesi ya nongyemele o mooto. ¹² Aweni baanze babale, balati bitobu ba mpembe, bazasi waalangyaka bée ndemba ya Yesu, ona bi moto, ona bi makolo. ¹³ Baanze me baesi ya motuna, bekye: «Mama, kolele iye?» Yokye: «Nalele pho bamanye Nkolo ya nga o mooto. Siebi na mbale ewaa ekye bée molangya.» ¹⁴ Waabaka yo kawo babona, bobuyakye miyo o sima, aweni

Yesu, atemi. Ka yo taikaka eba obokye mena Yesu. ¹⁵ Yesu aesi ya motuna, yokye: «Mama, kolele iye? Kolukye nza?» Maliya abuyaka obokye kyewo ne nde moto okoyele etoma o ibala me saabaka mooto. Maliya, yokye: «Tata, bo we moto oomumanye, onteya mbale ekye we molangya, Nakye mokpa.» ¹⁶ Yesu, yokye: «Maliya!» Maliya aesi ya buya miyo mbale eli Yesu. Aesi ya wo ne na munoko nwa Baebela, yo kye: Raboni! Kyewo obokye «Moteye». ¹⁷ Yesu aesi ya wo ne, yokye: «Sa mpila pho nali sataa kyende oka Tata. Kasi, okye imola bebi na nga obokye nga Yesu, nabutwe oka Tata Nwaphongo, ne ooli Ango wa be, na Nwaphongo wa be.» ¹⁸ Bobele, Maliya Magadala, aesi ya kye, akye imola baekosi yokye: «Naweni Nkolo!» Amba na baimola na maphoo mawoko Yesu ne.

Yesu atokolesi baekosi

¹⁹ Mokolo me nwa eyenga, wa nkonkolo, baekosi baanganaka o ingambi sonoso bazibi bizibele, pho bailaka Bayuda. Yesu aesi ya phunzwa, atemi onte ya be, yokye: «Bose bofee na bée!» ²⁰ Wauwa yo iwo babona, aesi ya teya baekosi matandala me na mobanzi nwe. Wawenekye bée Yesu, babutwaka isamba. ²¹ Yesu amba kula ya bawole, yokye: «Bose bofee na bée! Na nga naetome o mokyisi, bo wantoma Tata.» ²² Sima, amba ya baulela muwe, yokye: «Naephe Bolobo Bosantu!» ²³ Bo olimbise moto na bofe bookyesi yo, Nwaphongo ne aamolimbisa. Bo tolimbise moto na bofe bookyesi yo, Nwaphongo ne etamolimbisa.»

Toma aanosi obokye Yesu ali Nwaphongo

²⁴ Nzuka, wabatokolelekye Yesu, monomo na baekosi, na nkombo Toma okobangye bée Nwana owa Zaa tabaka na bée wamo. ²⁵ Bobele, bebi ne, baekosi, baesi ya wo ne, bekye: «Toweni Nkolo». Kasi yo, yokye: «Bo siweni busa bia basete o matandala me, sibilitase na nwee, na bo sitase uusa eya mobanzi nwe na itandala sa nga, esianole.» ²⁶ Sima ya poso yonoyo, baekosi bakulaka angana o ingambi, Toma ne abaka na bée wamo. Bazibi bizibele, kasi Yesu akuli kye batokolele. Atesi onte ya be. Yokye: «Bose bofee na bée!» ²⁷ Yesu amba ya wo na Toma, yokye: «Elola nwe nwa we oni, okyekye matandala ma nga, osusinya na itandala sa we, otasa mobanzi nwa nga. La kula ika ziiko, anola nde to!» ²⁸ Toma, yokye: «Nkolo ya nga na Nwaphongo wa nga!» ²⁹ Yesu, yokye: «Oanosi pho oonveni we? Bato baanzanole, mena sataa nvene, bée bali bato ba nkysala!»

Pho ya'ye bakoma buku bobo

³⁰ Yesu akulaka kyela bilekyesako bisuu biikye o miyo ma baekosi be, biite-baika koma be e o Buku bobo. ³¹ Kasi mapho maakoma be, bamakoma pho be oano obokye Yesu ali Masiya, Nwana wa Nwaphongo, na obokye, okomoanole, azwe bomo.

21*Yesu atokolesi baekosi o Galileya*

¹ Sima ya nkolo, Yesu akulaka kye tokolele baekosi be e o mokukulu nwa maa ma Tiberiade. Yabaka bobo: ² Simo Petelo, na Toma okobangye be, Nwana awa Zaa, na Natanaele moto wa mokyisi nwa Kana o Galileya, na bana ba bampele ba Zebede, na baekosi baayoko babale ba Yesu, babaka na be. ³ Simo Petelo aesi ya wo na bebi ne, yokye: «Nakye lobo.» Be, bekye: «Na banga, tokye na we.» Bobele, baesi ya kye, bakye kpela o vato, babuto ikye molo. Baosi mokolo mokolo, sa zwa ekpele. ⁴ Waa limbi limbi, Yesu aesi ya teme o mokukulu nwa maa. Mena baekosi sa eba obokye eli yo. ⁵ Yesu aesi ya wo na be, yokye: «Banzenga, ozwe nwana ekpele?» Be, bekye: «Phe» ⁶ Iyo, yokye: «Vaka bondendi mbale ya vato eya boloo, wamozwa.» Bobele, baesi ya bovaka mbale me. Tebakulaka koka ibenda bondendi pho phatondaka na swe bobo nono owo. ⁷ Moekosi owabaka Yesu kazingye, aesi ya wo na Petelo, yokye: «Mena, eli Nkolo», Petelo amanyaka etobu pho ya ivaka bondendi. Waoka yo obokye mena eli Nkolo, aesi ya lata etobu me. Amba ya mivaka o maa. ⁸ Bebi ne baesi ya kye na bona vato. Babuto iongo bondendi me, botondi na swe. Baikalaka na mokukulu phenephe matambe munkama. ⁹ Waabwa be e o mokukulu, baesi ya wene nwenya wamo, batumbi swe i nwango, na mapa malangyi. ¹⁰ Yesu aesi ya wo na be, yokye: «Yaka na swe mii zwe be.» ¹¹ Simo Petelo aesi ya kye kpela o vato. Aesi ya abola bondendi, botondi na swe inene na iinene, munkama monomo mbuka makoo matano na iyato. Na bo watondaka bondendi me na swe nzikye babona, tephakaka kakwa. ¹² Yesu, yokye: «Be, yaka, ya ze.» Moekosi nono monomo taikaka meka imotuna obokye: «Iwe oli nza?» Pho baebaka obokye eli yo Nkolo! ¹³ Bobele, Yesu aesi ya susinya waali be. Abuto ibakabela mapa me mamana na swe me mena. ¹⁴ Eye, eli mbala eya iyato eyakulaka Yesu tokolele baekosi be, wakundwa yo.

Yesu atuni Petelo mbala iyato

¹⁵ Waumva be e iza, Yesu amba ya tuna Simo Petelo, yokye: «Simo, nwana wa Yoane, oli nwebi na nga ileka bebi bababa?» Iyo, yokye: «Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye bana ba mampate ma nga.» ¹⁶ Akuli motuna mbala eya ibale, yokye: «Simo, nwana wa Yoane, oli nwebi na nga?» Iyo, yokye: «Iyo, Nkolo, koebe obokye nali ekamba ya we.» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga.» ¹⁷ Akuli ya motuna mbala eya iyato, yokye: «Simo, nwana wa Yoane, oli ekamba ya nga?» Waamotuna Yesu mbala eya iyato, obokye oli ekamba ya nga, Petelo amiokaka ngongo. Amba ya mobuyisa, yokye: «Nkolo, koebe pho iso, koebe obokye nali ekamba ya we!» Yesu, yokye: «Obanzakye mampate ma nga.» ¹⁸ Naewole nde phele: Wabaka we nwingye, we mampenza wabaka komilasa mokaba, wakyekye mbale eso ezingyi we. Kasi wamobutwa we munanga, wamotandola maboko ma we, emba moto mosuu amoelasa mokaba. Emba amokye na we mbale ewaa, eteyiki we zinga.» ¹⁹ Awoko mapho mamana obokye aimole bo wamowa Petelo, na bo wamoweninya yo nkyemo ya Nwaphongo. Bobele, Yesu, yokye: «Imbengye!»

Yesu awo pho ya moekosi owabaka yo kazingye

²⁰ Petelo aesi ya buya miyo o sima, aweni moekosi, owabaka Yesu kazingye, kaya babanga. Eli yo moekosi owakoloko na Yesu mi itoo, wazaka be, yokye: «Nkolo, moto me, owamoeyungya, nza?» ²¹ Bobele, Petelo waamowene yo, aesi ya tuna Yesu, yokye: «Ka yo, Nkolo, lowo iye laamokomela?» ²² Yesu, yokye: «Bo nazingyi obokye ataa ba o mokyisi nono mokolo mowaa, nwa moya nga, lowo me lokyekyi we? Kasi we, imbengye!» ²³ Bobele, Simo yeesi ya nyangwa onte ya bebi obokye moekosi me mona, etawe. Nzuka Yesu taikaka wo na Petelo bomo babona. Awoko nde ne, yokye: «Bo nazingyi obokye afe o mokyisi nono mokolo mowaa nwa moya nga, lowo me lokyekyi we?»

²⁴ Eli moekosi me mona, oolimosi mapho me mamana. Amakoma o Buku bobo. Toebe na obokye mapho, maalimosi yo mali phele.

Lowo la mbomela

²⁵ Yesu akulaka kyela mapho masuu maikye. Bobamakomaka lowo lonolo na lonolo o Buku, naumunya obokye mokyisi mobimba nde te mokokakyi pho ya ibomba babuku baunvaka be e koma.

Bitoma ba Batoma Mapho ma etatele

Mokomi nwa mokanda mumu eli Luka. Eli nde na yo mokomi nwa Simo Elaa eya iyato.

Tata mokolo nwa baa Yesu o ikolo, baekosi tebakulaka mowene. Kasi yo abaka nde onte ya bée pho Bolobó phabaka bobasungye: Ebe batoma (Petelo, Yoane...) na basungyi ba bée sambo (Etieni, Filipe...) na ebe Polo.

Maloba ma Yesu (1.8) mateya ndemgye ekyebengame mapho:

- Bitoma 1.1-26: Yesu aphe batoma mitindo, ambi na bateya Bolobó Bosantu. Baosi moolongo wa Yudasí
- Bitoma 2.1-8.3: Baekosi banyangosi Simo Elaa o Yelusaleme
- Bitoma 8.4-12.25: Baekosi banyangosi Simo Elaa o mokyisi mobimba nwa Bayuda na o Samaliya
- Etee 13.1-28.31: Etoma ya Polo o nkysii ili o mokukulu nwa maa manene na Meditelane nono o Loma
- Bitoma 13.1-14.28: Imbanga sa ntubo sa toma Polo
- Bitoma 15.1-35: Bakonzi ba Ingomba baanga o Yelusaleme

Yesu aikyesi batoma mbunu ya Bolobó Bosantu

¹ Nwebi na nga, Teofili, o buku pha nga pha ntubo, naeyimolaka mapho maso makyelaka Yesu na maateyaka yo, ² nono mokolo mowa nwa phe yo batoma baoloko yo mibeko na nzela ya Bolobó Bosantu, nono wabaa yo o ikolo. ³ Sima ya iwa se, onte ya nkolo mako mane, amiweninyaka na bée pho ya ibateya obokye ali na bomoo. Akulaka bakyelela bilekyesako bi-ikye, abaimolaka na mapho ma bokonzi pha Nwaphongo.

⁴ Mokolo monomo babaka baze yo na be, amba ya woo na bée yokye: «Bee sa mana o Yelusaleme, oziyaka mbunu eya eyikyelaka Tata. Mbunu me, eya eimolaka nga. ⁵ Yoane abatisaka bato na maa, kasi bée, sima ya bana nkolo, wamobatisama na Bolobó.»

Yesu abaa o ikolo

⁶ Bobele, waba bée baanga, batoma baesi ya motuna bekye: «Nkolo, imbele me sango sisi, sasmobuyisa we Isalayele bokonzi phe?» ⁷ Yesu amba wo na bée yokye: «Tosengyesi iyeba bileko na imbele sa bongya Tata na bokonzi phe mampenza. ⁸ Kasi bée, wamozwa mwiya njwaka Bolobó nwa moeutela, emba

wamoba manzoka ma nga o Yelusaleme, o Yuda mobimba na Samaliya, tee nono o mbomela ya mokyisi.» ⁹ Sima ya bowokye babona, Yesu aesi ya baa o ikolo o miyo ma be. Bobele, ipata sonoso siesi ya moziba, bée sa kula mowene. ¹⁰ Waba bée baikasi ilamamala bakyekye bo okokye yo, ikyeka bofo, bampele babale balati bitobu bitane baesi ya batokolele. ¹¹ Baesi ya wo na be, bekye: «Bato ba Galileya, bée oikasi otemi wawana kokyekye o ikolo pho ya'ye? Yesu me, obaa o ikolo o miyo ma bée, amokula ya nde bomo bo omowenekiyo bée ibaa o ikolo.»

Moolongo wa Yudasí

¹² Bobele, batoma baesi ya mana o ngomba ya nzete ya Olive, babuto o Yelusaleme. Itakye sa ngomba me na Yelusaleme sabaka kilometele yonoyo. ¹³ Waakoma bée o Yelusaleme, bakyekye baa o etee ya ingambi eya ikolo, eyamelekye bée izala. Yabaka Petelo, Yoane, Zake, Andele, Filipe, Toma, Batelemi, Matiye, Zake njwana wa Alafa, Simo moambelesi wa mokyisi nwe na Yuda njwana wa Zake. ¹⁴ Bée baso, ndondo yonoyo, bamiambyaka o ibondele nkolo iso, na ndambo ya babasi: Maliya, nyango wa Yesu, na basii ba Yesu.

¹⁵ Mi nkolo me, baekosi baanganaka elele yonoyo na bato phenephe munkama mbuka mako mabale. Petelo aesi yakye teme onte ya be, amba wo yokye: ¹⁶ «Bebi, elaa obokye mapho maimolaka Bolobó o makomi makokiyisame. Aimolaka mapho me na munoko nwa Davidi pho ya Yudasí owa butwaka ikamba bato bakyekye akya Yesu. ¹⁷ Pho abaka monomo na banga, azwaka se iyalo sa etoma na banga. ¹⁸ Moto me aombaka mokondo na baphalanga baamuumaka na bée pho ya bofe phakyelaka yo. Atokobo na moto, ibu se siwaye, nkundu ye iso inyango. ¹⁹ Bato baso ba Yelusaleme baokaka simo me, baphekye mokondo me nkombo na munoko nwa bée obokye: «Akeledama.» Kyelukye iwo obokye: «Mokondo nwa malongo.» ²⁰ Na o buku pha Meembo bakoma obokye:

«Ingambi se sialangane,
na moto monomo sa sizala.»
Bakula na koma obokye:
«Moto mosuu akpe etoma ye.»

²¹ Yango mena onte ya bampele baso baanganaka na banga imbele sisi sabaka Nkolo Yesu kanyolo katoko na banga, ²² tata na batisimo ya Yoane nono o mokolo njwaamumanya bée onte ya banga: Esengyesi obokye monomo onte ya bée abutwe ne nzoka ya ikundwa se elele yonoyo na banga.»

²³ Bobele, baesi ya tokolo bampele babale: Zozefi okobangye Balasaba, bamobokya nkombo esuu ya Yusutu, na Matiasi. ²⁴ Emba bamba ya bondela bobo: «Iwe, Nkolo, okoebe mandondo ma bato baso, oloteya moto oasi we onte ya bato babale baba, ²⁵ pho aolobongo o etoma, o elele ya botoma ele Yudasi pho ya ikye o elele ye mampenza.» ²⁶ Bobele, bamba ya maa mbese, mbese ya mba longya Matiasi, emba baamba mobakya o motango njwa batoma iko mbuka monomo.

2

Iya sa Bolobo

¹ Wakoma nkolo mako matano, baekosi baanganaka baso elele yonoyo. ² Mbala yonoyo, toko yonoyo euti o ikolo ndokolo lokyito la ewe ele ekusi elambisinye ingambi siso saazalaka be, ³ bobele, baesi ya wene ndee ya nwinya ikabaa, itemi o ikolo sa monomo na monomo na be. ⁴ Emba be baso batondaka na Bolobo. Emba bamba butwa iwo na noko suu bo waba phekye Bolobo maloŋa ma iwo.

⁵ Bayuda babaka o Yelusaleme, bampele baatosa Nwaphongo, na mabota maso maali o mokyisi. ⁶ Waokana toko mena, bato baikye baesi ya kye angana wamo. Bakamwaka na boikye pho baba babaokye moto na noko na munoko nwe njwa lombo. ⁷ Bawenekye inganga, bakamwaka, bamba wo bekye: «Taakyeka, yango bato baso bawo baba teli bato ba Galileya? ⁸ Ka ndengye'ye monomo na monomo onte ya banga kabaokye na munoko nwe njwa lombo? ⁹ Onte ya banga, bana bauta o nkyisi ya Parte, Medes na Elamite, bato ba Mezopotami, ba Yuda na ba Kapadose, ba Pontis na ba nkyisi ya Azi, ¹⁰ bato ba Friji na ba Pamfili, ba Ezipito na ba mokyisi njwa Libi phenepe na sirene na bato bauta o Loma, ¹¹ baso, ebe Bayuda na bato ba Loma bamibuya Bayuda, bato ba Kelete na ba Arabi, tobaokye banga baso, baimole bitoma binene ba Nwaphongo na noko ya banga ya lombo!» ¹² Be baso bawenekye inganga bibi bamakamake bambe wono bekye: «Eye kyelukye iwo bo?» ¹³ Kasi baayoko babakye bekye: «Balangyi maleku!»

Iteya sa Petelo

¹⁴ Bobele, Petelo aesi ya teme yo na bebi ne batoma iko mbuka monomo, amba ya tomba njwesi, amba ya wo na be bekye: «Be bato ba Yuda na be bato baso baazale o Yelusaleme, sosolo na bolaa lowo loolekane emba ola itoo ookye maloŋa ma nga. ¹⁵ Bato baba tebaikyi langa maleku bookoumunya be, pho totaa ba naino nde

o ngonga eya iyato eya moo; ¹⁶ kasi eye kyeokoyisame yaawoko moimosi Yowele: ¹⁷ «Nwaphongo yokye:

Kyeka maphoo maamoya o nkolo ya suka: Namunyangolela bato baso Bolobo pha nga,

bana ba be ba bampele na ba babasi bamoba baimosi, banzenga ba be bamowene na ndoto, bananga ba be bamoloto mandoto; ¹⁸ ee, mi bato ba nga ba etoma, na ba bampele na babasi, mi nkolo me, namunyangola Bolobo pha nga, emba bamoba baimosi.

¹⁹ Namokyela bilekyesako o ikolo na o se; na malongo, na njwenya na ipata saa zunguu.

²⁰ Moo njwamobutwa enzombi; bokombe phamobutwa malongo.

O boo pha obokye mokolo njwa Nkolo moyee, mokolo munene na njwa nkyemo.

²¹ Emba moto munsu owamobanga nkombo ya Nkolo, amobika.»

²² «Bato ba Isalaye, okyemela maphoo mama: Yesu, moto wa Nazaete, moto owa eweninyaka Nwaphongo bokonzi phe na bilekyesako ndengye na ndengye onte ya be, bo koloebe be mampenza. ²³ Moto me, bo wameka Nwaphongo o njwango nwe na boebakye phe, be wamoambya o maboko ma bato babe obokye bamobakye o ekululu. ²⁴ Kasi Nwaphongo amokundola, amumanya o bolosi pha iwa, pho iwaa tesabaka na mwiya njwa imoakya bobele. ²⁵ Na Davidi awoko pho ye, yokye: «Imbele siso nawenekye Nkolo atemi o boo pha nga,

pho ali o bolo pha nga pho nga sanyingana.

²⁶ Yango mena, ndondo ya nga eli na nkyisa,

na lolee la nga lokumbe na nkyisa boikye; na nzoto ya nga ili na molemo,

²⁷ pho otoikye molimo njwa nga o mokyisi njwa bawe,

otoole na nga moto wa we, obokye nzoto ya nga ipholo o mooto.

²⁸ Onteye manzela ma bomoo, ifa sa we na nga elele yonoyo simpe nkyisa.»

²⁹ «Bebi na nga, naewole saasa pho ya nkoko Davidi obokye awa, bamokunda. Na mooto nwe moli noko lolu onte ya banga. ³⁰ Kasi yo, abaka moimosi, aebaka na obokye Nwaphongo amolakye-laka obokye amozasa monomo na bankoko bauta o ibu se o eziye ya bokonzi;

³¹ awenekye phanza ikundwa sa Klisto, emba pho ye awoko yokye: Tefaikaka mole o mokyisi njwa bawe na nzoto ye

tetaikaka pholo o mooto. ³² Yesu me,

Nwaphongo amokundola, banga baso toli manzoka. ³³ Waabaa yo o eboko ya boloo ya Nwaphongo, amba zwa na Ango Bolobho pha molakyelaka yo; emba yo amba bonyangola, boko wene bēe na bookoye bēe boho. ³⁴ Davidi, otowaika baa o ikolo, ana wo yokye:

“Nkolo Nwaphongo awo na Nkolo ya nga yokye:

Yaka ya zale o boloo pha nga,
³⁵ tee nono wamobuya nga banguna ba we ekyitele ya makolo ma we.”

³⁶ Bato baso ba Isalaye baefe na bolaa obokye: Nwaphongo amokyela Nkolo na Klisto, nde ona Yesu owabakaka bēe oekululu!»

Baanosi ba ebandle

³⁷ Waaoka bēe maphoo mamana, mandondo ma bēe temabaka bōse. Baesi ya wo na Petelo na batoma bayoko bekye: ‘Bebi na banga, tokyele bo?’ ³⁸ Petelo amba babuyisa yokye: «Bongola ntema ya bēe: Mōnomo na mōnomo na bēe abatisame na nkombo ya Yesu Klisto pho alimbisame na masumu me, emba wamozwa ikafo sa Bolobho pha Nwaphongo. ³⁹ Pho mbunu me eli pho ya bēe, na bana ba bēe na ná bato baali itakye, baso baamobanga Nkolo wa banga Nwaphongo.» ⁴⁰ Na maloba masuu, Petelo abaimolaka na maphoo masuu na ifalenza yokye: «Omibikya, onte ya yoo eyatono eye!» ⁴¹ Bato baanolaka iloba se bazwaka batisimo. Mokolo me, bato baabakayisamaka o motango nwa baanosi, bakomaka phenephe na nkoto iyato.

Ingomba sa ebandle

⁴² Bēe baso balendelaka ibenga mateya ma batoma na iba elele yonoyo ndokolo bato ba ibota, na itenana ipa na ná mabodesi. ⁴³ Bēe baso bawenekye boho pho batoma bakyelaka bilekyesako ndengye na ndengye. ⁴⁴ Bato baso baabutwaka baanosi babutwaka moto mōnomo emba baangiyaka mbolo ya bēe iso elele yonoyo. ⁴⁵ Baungyaka manzabi ma bēe na mbolo ya be, pho ya ikafo bana baphalanga onte ya bēe baso, kokokana na bosenga pha moto na moto. ⁴⁶ Mokolo na mokolo, balendentalaka ikye o Ingambi siinene sa losambo, bakyesekye mapa o mangambi ma be, bakabaka ntoma na nkyisa na ná ndondo yonoyo. ⁴⁷ Bakumbelaka Nwaphongo emba bato baso babaka babayambe na bolaa. Emba Nkolo akyizaka mokolo na mokolo o ingomba bato baabikaka o ingomba.

3

Etuku yonoyo ebiky

¹ Petelo na Yoane bakyekye ikye bondele o Ingambi siinene sa losambo, yabaka wa ngonga eya iyato eya nkokolo. ² Bamba yaa na lele mōnomo owa baka etuku tata ibotama se. Nkolo iso babaka bamozasa o munoko nwa Ingambi siinene sa losambo sibangye bēe Mozifo Molaa pho aongakye baphalanga oka bato baso baayanyolo omo. ³ Lele me, wawene yo Petelo na Yoane balukye inyolo o Ingambi siinene sa losambo, aesi ya baonga baphalanga. ⁴ Emba Petelo na Yoane bamba molembetela, Petelo amba ya wo ne yokye: «Olokyekye» ⁵ Lele me amba bakyeka, pho aumunyaka izwa na bēe njwana ekpele. ⁶ Bōbele Petelo aesi ya wo ne yokye: «Wolo ná baphalanga, sili na yango; kasi eli na nga, naephe yango: Na nkombo ya Yesu Klisto moto wa Nazalet, tambula!» ⁷ Emba amba ya mophila mi eboko eya boloo, amoinosi. Mina wamo, makolo na makye matuto. ⁸ Moto me aesi ya ngbika, atemi, abuto itambula. Amba ya nyolo na bēe o Ingambi siinene sa losambo, abuto ikyemitambula, kakyemingbika bibi kakumbele Nwaphongo. ⁹ Bato baso baamba mowene katambule kakyemikumbela Nwaphongo. ¹⁰ Bamoebaka obokye eli yo moto owabaka kazale pho ya iongaka o Mozifo Molaa nwa Ingambi siinene sa losambo. Emba bato bailaka, bakamwaka na lowoo lamoyelelaka.

Petelo kateya o Ingambi siinene sa losambo

¹¹ Waaba moto me saika Petelo na Yoane itakye, bato baso bayakaka angana wali bēe na ikamwa o mokpengba nwa Salomo. ¹² Waawene Petelo babona, aesi ya wo na bato me, yokye: «Bampele ba Isalaye, pho ya'ye kokamwe na lowo lolo? Pho ya'ye kololembetele, ndokolo naa banga to-tambuse moto oyo na mwiya banga naa na ngongo ya banga?» ¹³ Nwaphongo wa Abalayama, wa Izaka na Yakobo, Nwaphongo wa baango ba banga, aphe mosali nwe Yesu ngambo, yo owa ungyaka bēe na owa lekye bēe o boo pha Pilata owa kpaka meko obokye kamokandole. ¹⁴ Kasi bēe walekye moto o mosantu na owa bōsembo, wamba onga obokye baekandolele mōbomi nwa bato. ¹⁵ Mokonzi nwa bomoo owa boma bēe. Nwaphongo amokundola o bawe, banga toli manzoka ma lowoo me. ¹⁶ Pho ya ianola nkombo ya Yesu, nkombo me esi ya kuya moto okowene bēe na okoebe bēe oyo; emba ianola siute na Yesu simophe nzoto bokusi o miyo ma bēe baso.»

¹⁷ «Yango mena, bebi, naebe obokye wakyelaka babona pho ya boebakye phe, nde ya bakonzi ba bēe. ¹⁸ Nwaphongo

akokye nde bomo maphoo mawoko yo phanza na nzela ya baimosi baso obokye Klisto amunyokomo. ¹⁹ Bongola motema ombe butwela Nwaphongo, pho masumu ma bde ma malimbisame: ²⁰ Emba imbele sa iema saamoephede Nkolo samoya, waamotoma yo Klisto owa emekyela yo, yo Yesu. ²¹ Iyo asengyesi iikala o ikolo noko imbele sa mokokiyisama maphoo maso maawoko Nwaphongo namunoko njwa baimosi basantu bakalakala. ²² Mose phanza awoko yokye:

“Nkolo Nwaphongo wa bde, amoetomela moimosi monomo onte ya bde boli nga; waamooka o maphoo maso ma moewole yo.

²³ Emba moto munso owamoba saoka moimosi mona,

etakule ba onte ya bato, baamoboma.”

²⁴ Emba baimosi baso tata na Samwele na baso baya o sima ye, monomo na monomo aawoko pho ya iimola nkolo me ili banga iye. ²⁵ Eli bde bana ba baimosi na baa sangola eya kyelaka Nwaphongo na baango ba bde, mawoko yo na Abalayama obokye: “Pho ya bankoko ba we, mafota maso ma mokyisi mamopambolama.” ²⁶ Eli phanza pho ya bde, Nwaphongo atokolo Mosali nwe, amba motoma iepambola pho ya iemanya moto na moto o maphoo me maabe.»

4

Petelo na Yoane bakye amba o ikyita sinene

¹ Waaba Petelo na Yoane bata ba iwono na bato, banganga ba Nwaphongo na mokonzi njwa babanze ba Ngambi siinene sa losambo na ba-Sadukayi baesi wali be. ² Babaka na yo iikye ya ibawene bateya na iimola ikundwa sa bawe bo wakundwa Yesu. ³ Baesi ya baakya, bakye banyosa o boloko noko yana pho ya butwaka nkokolo. ⁴ Bato bakye baokaka Iofa, baanolaka motango njwa bde njwa komaka phenephe na koto itano.

⁵ Waakoma yana, bakonzi, bankumu na bateye ba Mibeko baanganaka oli bde o Yelusaleme. ⁶ Yabaka Ana, nganga ya Nwaphongo o munene, Kaifa, Yoane, Alegizandele na bato baso baa ibota sa nganga o munene. ⁷ Baesi ya teye Petelo na Yoane onte ya be, babuto ibatuna bekye: «Na mwiya iye na na nkombo iye, bde wakyela lowo lalona?» ⁸ Emba Petelo atondi na Bolobo pha Nwaphongo, amba wo na bde yokye: «Bakonzi ba bato na bankumu, ⁹ bo banga lolu balosambisa

pho tokyesi moto wa bolosi lowo lolaa, obokye toimole na ndengye moto mona azwe bolaa, ¹⁰ oebe na bolaa bde baso na bato ba Isalaye obokye, eli na nkombo ya Yesu Klisto, moto wa Nazalete, owa bakaka bde o ekulusu, Nwaphongo amokundola onte ya bawe, emba eli nde o nzela ye, moto ootemi o boo pha bde oyo abikyi. ¹¹ Yo ali

“ibanga sa tiyolaka bde batongyi ba mangambi,

siibuto ibanga siiphisi ingambi siso.”

¹² Lobiko loli nde na nzela ye, kasi na mosuu phe, pho nkombo esu teeli o munse mumu eya phe bde bato eekokyi ilophe lobiko.»

¹³ Waaba bde bawene ianola sa Petelo na Yoane, na waebaka bde obokye bali bato bate baika ekola na bato pha, bakamwaka, emba bamba eba obokye bato me babaka elele yonoyo na Yesu. ¹⁴ Kasi waaba bde bawene moto obikyi, atemi phenephe na be, tebakulaka zwa na lowo la ibuya. ¹⁵ Bobele, baesi ya ambya mobeko njwa ibatokolo o elele ekyeangane bde iwo maphoo, bamba butwa iwono onte ya be, ¹⁶ bekye: «Tomokyla bo na bato baba? Pho waeba saa na bato baso baazasi o Yelusaleme obokye nde eyakolo elekyesako ekyelami na mafoko ma be. Tolokokyi ieyangana. ¹⁷ Kasi pho ya obokye simo me sanyangwa oka bato baso, tobakatele, bde sakula wo na nkombo me ebe naa na moto nza.»

¹⁸ Bobele, baesi ya babanga, babakatesi na bokusi obokye bde sakula wo ebe iteya na nkombo ya Yesu. ¹⁹ Kasi Petelo na Yoane baesi ya babuyisa bekye: «Bde mampenza otene bolombe bo eli phele obokye: Banga toeyokye ndee tookye nde Nwaphongo. ²⁰ Pho ya banga tolokokyi ile iteya maphoo maawenekye banga na miyo ma banga na maaokaka banga na matoo ma banga.» ²¹ Bamba kula bakatela, emba bamba bale pho tebaikaka zwa malondo ma ibakanga. Pho bato baso bakumbelaka Nwaphongo pho ya lowo lalekanaka. ²² Moto owa bikaka na mwiya njwa Nwaphongo abaka na mambula koleka mako mane.

Baanosi babondele

²³ Wabakandola be, Petelo na Yoane bamba yakye oka bebi na bde bamba baumola maphoo maso mawoko banganga banene ba Nwaphongo na bankumu. ²⁴ Waoka bde maphoo mamana, baanosi bamba yaangana bde baso ndondo yonoyo, babondele Nwaphongo, bekye: «Nkolo, iwe moto owakyela ikolo, munse, maa na iso ili omo. ²⁵ Na mwiya njwa Bolobo,

wawoko na nzela ya nkoko wa banga Dawidi, moto wa we okoekyelele bobo: "Pho ya'ye nkyisi iso itombi na bato baawangye makolo ma pha?"

²⁶ Bakonzi ba munse munso batombi, injwana ehasi.

Na baangyesi baanga obokye baangyenele Nwaphongo na Masiya we."

²⁷ Eli nde phele obokye Elode na Ponti Pilata baanga o mokyisi mumu na bato baatebali Bayuda na bosoo Yisalaele, baangyenele okoekyelele, yo Yesu Mosantu, owale we ifa Masiya. ²⁸ Na bomo, bakokye maphoo maso, maakanaka we phanza na bokusi pha we na na maumunya ma we. ²⁹ Ujwanwa eye, Nkolo, okyeye bokokane be. Ophe bato ba we baekyelele nguya obokye bamilenza phele iimola maphoo ma we. ³⁰ Elola eboko ya we obokye bato baamalosi babikye, bilekyesako na bilembetele bikyelame na nkombo ya Mosantu wa we, okoekyelele, yo Yesu.»

³¹ Waunva ibondole, elele eyaanganaka be yabutwaka inyingana. Emba baso batondaka na Bolobo Bosantu, babuto imilenza ikye miimola maphoo ma Nwaphongo.

Baanosi bakabenele mbolo

³² Baanosi baso babaka na ndondo yonoyo na na mokali monomo. Monomo na be tawoko obokye mbolo ye ili ye ya mpenza. Kasi mbolo iso onte ya be yabaka ya be baso. ³³ Batoma baimolaka na nguya boikye obokye Nkolo Yesu akundwa ya phelephele. Nwaphongo abapambolaka na boikye. ³⁴ Onte ya baso molaa tabaka. Yango mena, bato baso baabaka na manzabi, ebe mangambi, baiyungyaka. Bakpe baphalanga baazwaka be, ³⁵ bakye baphe batoma. Emba bakabaka onte ya be kokokana na bosenga pha moto na moto.

³⁶ Moto monomo, na nkombo Zezefu, wa ibota sa Lewi, amobotaka o esanga ya Shipre, batoma bamobokyaka nkombo ya Balaba kyeimole obokye «moto ookolanza bebi». ³⁷ Aungyaka inzabi se, akpee baphalanga baazwaka yo, akye baphe batoma.

5

Ananiya na Safila bakose Bolobo Bosantu

¹ Kasi lele monomo na nkombo Ananiya, na njwanwasi we na nkombo Safila, bamba ya kye akye inzabi sa be. ² Ananiya abombaka baphalanga baayoko mi baphalanga baazwaka yo, baikalaka, aesi ya kye baphe batoma. Nwanwasi we aefaka lowo me. ³ Bofele, Petelo aesi

ya wo ne, yokye: «Ananiya, pho ya'ye Molembe aangangasi o ndondo ya we obokye okosa Bolobo Bosantu? Obombi baphalanga bayoko mi baazwaki we, waungye we inzabi. ⁴ Obakiya we sataa ungya inzabi me, sango sibakiya sa we. Emba sima osiungye we, baphalanga baakiya ba we, teli bomo? Ndengye'ye okani o ndondo ya we obokye okyele babona? Iwe tokatesi bato kasi okatesi Nwaphongo.» ⁵ Waoka Ananiya maphoo mamana, akaa o se, awe. Emba bato baso baokaka simo me, bailaka na boikye. ⁶ Banzenga baesi ya kye zinga ndemba ye na bitobu, baenyanye, bakye ekunda.

⁷ Yalkanaka phenephe ngonga iyato, njwanwasi ne, aesi ya nyolo, sa efa lowo lotokolokyi. ⁸ Petelo aesi ya motuna, yokye: «Inzimole, baphalanga baangye na be inzabi, be baso babana?» Nwanwasi, yokye: «Be baso babana.» ⁹ Bole, Petelo aesi ya wo ne, yokye: «Yabo'ye, we na molo nya we okosi obokye omekye Bolobo pha Nkolo? Kyeka, bato baauti ikye kunda molo nya we, batokosi o munoko jwa ingambi. Na we, bamoya ekpa nde bomo.» ¹⁰ Mina wamo, njwanwasi me akaa o makolo ma toma Petelo, awee. Banzenga me waanyolo be, bakye mozwa, ambo wa. Bamba ya mokpa, bakye mokunda phenephe na molo nye. ¹¹ Bato baso ba Ingomba na bato baso baokaka lowo me, bamba ya ila na boikye.

Batoma bakyele bilekyesako biikye

¹² Batoma bakyelaka bilekyesako na bilembetele biikye onte ya bato. Baanosi baanganaka baso elele yonoyo o mokpengba jwa Salomo o Tempelo. ¹³ Moto mosuu nono monomo taikaka meka ikye angana na be, kasi bato babaka babamengyele na boikye. ¹⁴ Bampele na babasi baikye baanolaka Nkolo, bamikyinzaka o eboko ya baanosi. ¹⁵ Bato babutwaka ikye nyanya baokaa, bakye baika o nzela, babalangye mi ndengba na mi matakosi obokye imbele samolekana Petelo, elalaa ye ekaalele nono baokaa bayoko. ¹⁶ Eboko ya bato bautaka o nkyisi yaa phanephe na Yelusaleme, bakyeke ye na baoka na na bato banyokamo na malobo mabe. Emba bato baso babikaka.

Banyokolo batoma

¹⁷ Nkolo wa Banganga na bato baso baaka ne, bato ba ingomba sa Basadukai baokyelaka batoma zuwa siikye. ¹⁸ Baesi ya kye akye batoma, bakye banyosa o boloko. ¹⁹ Kasi imbela sa mokolo, njwanze jwa Nkolo akye zifola bikomba ba boloko atokosi batoma, yokye: ²⁰ «Kyende okye nyolo o Tempelo, oimole bato maphoo

maso maa homo bonyakune.»²¹ Waoka bée baabona, wa mumbengu bakye nyolo o Tempelo, babuto iteya.

Nkolo wa Banganga, na bato baabaka ne, baesi ya koma. Babangyi bakumu baso ba Yisalayele, baso baesi ya angana. Baesi ya toma bato ikye kpa batoma o boloko.²² Waakoma bakyengyesi o boloko, ikye azwa omo phe. Baesi ya butwa ikye imola bato baabatomaka.²³ Bekye: «Tokye zwa boloko baezibi nde na bolaa, na bakyengyesi batemi obo pha mozibo nwa boloko. Kasi wazibosi banga, toloikiy zwz nono moto monomo o motema.»²⁴ Waoka Nkolo wa bakyengyesi ba Tempelo na bakolo ba Banganga maphoo mamana, bakamwaka na ndengye eyalemoko batoma, bamitunaka bo wamoba lowoo me.

²⁵ Moto monomo aesi ya kye baimola, yokye: «Kyeka bampele banyosakyi bée o boloko, bali o Tempelo, bateya bato.»²⁶ Bobele, Nkolo wa bakyengyesi aesi ya kye na bato be, bakye kpa batoma. Kasi bakyeke na moo na moo, pho bailaka obokye bato sa bamaa mabanga.²⁷ Baesi ya kye na be, bakye bateye obo pha bato baanganaka. Nkolo wa Banganga abuto ibatuna,²⁸ yokye: «Toekatelaka na bokusi obokye sa kula teya na nkombo ya moto mona. Kyeka onyangosi maphoo maateya bée o mokyisi munso nwa Yelusaleme. Kolukye na ibuya obokye banga bato baamoboma.»²⁹ Petelo, na bebi ne batoma, baesi ya babuyisa yokye: «Ioka Nwaphongo, na ioka bato, banga tookye konza Nwaphongo.»³⁰ Nwaphongo wa bankoko ba banga owakundola Yesu owabomaka bée o ekulusu.³¹ Amobaya o mopha nwe nwa boloo, amobuya Nkolo na Mobikye pho ya bato ba Yisalayele baingole mandondo ma be, na obokye babalimbisa na bofe pha be.³² Banga, na Boloko Bosantu pha Nwaphongo boophe yo bato bawaa baamookye, toli manzoka ma maphoo maso mamana.»

³³ Waaoka bée maphoo mamana, baokaka yo, balukaka obokye babome batoma.³⁴ Kasi Mofalisayi monomo abaka onte ya be, na nkombo Gamaliele, moteye nwa mibeko. Bato baso bamokumulaka, amba ya teme onte ya baso baanganaka, abaongyi obokye bataa kuta tokolo batoma onze.³⁵ Bobele, aesi ya wo na be, yokye: «Bato ba Yisalayele, okyebaka na lowoo laamokyela bée na bato baabana.»³⁶ Pho tewakyesi nkolo nzikye, Teudas atokoloko, yokye: Konza nde yo. Bato phenephe minkama mine babutwa isanga ne. Kasi yo, bamobomaka, emba bato baso baamobengaka, bamba ya nyangwa, tewakulaka wenene nono moto

monomo.³⁷ Sima ye, imbele saakyelamaka etango, yakulaka tokolo moto monomo wa Galileya na nkombo Yudasi, azwaka bato baikye baamobengaka. Kasi ne, bamobomaka. Emba bato baso bamobengaka, bamba ya nyangwa.³⁸ Unwanjwa eye, naambe ya ewole, ngakye: Bée sakula kyelela bato baabana etungu, o bale, bakyende. Bo ebe obokye maumunya ma bée na etoma ekyekele be iuti na bato, yamunyangwa.³⁹ Kasi bo kyeute na Nwaphongo, tokokyi iecto. Okyebe obokye bée sa njwana na Nwaphongo.» Bato baso baanganaka baesi ya anola maumunya ma Gamalile.⁴⁰ Bamba ya banga batoma, babawandi phimbo, bakuli bakatela obokye bée sa kula teya na nkombo ya Yesu. Emba bamba ya bakandola.⁴¹ Batoma baesi ya mana o elele eyaanganaka bée na nkyisa iso, pho Nwaphongo abaphe kaa mi minyoko miizwe bée pho ya nkombo ya Yesu.⁴² Emba nkolo iso tebaikaka le iteya na iimola Simo Elaa ya Yesu Masiya onte ya Tempelo, ebe na o mangambi ma bato.

6

Baosi baingosi sambo

¹ Mi nkolo me mina, baekosi baloboko boikye, Bayuda ba munoko nwa Baela bawolekye Bayuda ba muna mokyisi, obokye: Nkolo iso, waakabe bée ntoma, mazengye ma banga maimale.² Bobele, batoma iko mbuka babale me baesi ya anginya baekosi baso, bawo na be, bekye: «Teli bolaa obokye banga tolekye imola Simo ya Nwaphongo pho ya ikabaka yaa iza.»³ Yango mena olo onte ya be, bampele sambo baali na mobesi molaa, baatonda na Boloko Bosantu na ná boomakye. Emba tombe baphe etoma me mena.⁴ Banga tomiamba nde ibondelekye na iimolaka Simo ya Nwaphongo.»

⁵ Bée baso baanolaka maphoo mamana. Baesi ya olo bato baba: Setefano, moanosi nwa phele owa tonda na Boloko Bosantu, Filipe, Polokole, Nikanola, Timona, Palamena na Nikola, moto wa Antioshe owamibuyaka Moyuda.⁶ Baesi ya kye bateya batoma, babondesi na be, babatandesi maboko.⁷ Simo ya Nwaphongo yanyangwaka mboka eso. Mokyisi nwa Yelusaleme njwabutwaka na baekosi baikye, na banganga baikye ba Nwaphongo baanolaka.

Baakye Setefano

⁸ Nwaphongo atonzaka Setefano na ngolu na ná bokusi phe. Setefano me akyelaka bilembetele na bilekyesako binene onte ya bato.⁹ Kasi, bato baayoko baikaka

ziiko na Setefano: Yabaka bato baabondele o ingambi siinene sa losambo la Bayuda siifangye be: Baombo baikwa: Bayuda ba Sirene, ba Alegizandri, ba Silisi, na ba Azi. ¹⁰ Tebaikaka koka imunyete pho abaka kawo na bomake phaamophekye Bolobo Bosantu. ¹¹ Bobele, bamba ya phe bato bayoko baphalanga obokye baimole, obokye: «Tomookyi, katole Mose, ebe na Nwaphongo!» ¹² Nde babona bamba ya losa bato na bankumu na bateye ba mibeko. Emba abesi ya moakya, bakye moika obo pha bato baanganaka. ¹³ Baesi ya kye na na bato baamokatele maphoo, obokye: Moto oyo tale itola Tempelo ya banga na mobeko njwa Mose. ¹⁴ Tomookyi kawo, yokye: Yesu wa Nazalete amooto Tempelo, bamobuya na bonkoko phaloikyelaka Mose ndengye esuu.

¹⁵ Bato baso baanganaka, babuto ilembetela Setefano. Baweni boo phe bobuto ndokolo boo pha anzelu.

7

Etieni o boo pha Bayuda

¹ Nganga omunene amba ya motuna yokye: «Maphoo mamana mali phele?» ² Etieni amba ya mobuyisa yokye: «Ba tata na bebi na nga, okyemela. Nwaphongo owa nkyemo atokolelekye angu wa banga Abalayama waabaka yo o Mezopotami, sa bokyeye zala o Halana, ³ amba ya wo ne yokye: “Mana o mokyisi njwa we, we na bonkpe pha we, okyende o mokyisi njwamoeteya nga.” ⁴ Bobele, Abalayama amba ya mana o mokyisi njwa Bakaladi pho ya ikye zala o Halana. Omo, sima ya iwa sa ango, Nwaphongo aesi ya mumanya o mokyisi njwa Halana. Amunyose o mokyisi moozasi be le lol eye. ⁵ Nwaphongo taika mophe nono ekpele o mokyisi me, nono njwana elele wa iteya makolo. Kasi amolakye-laka obokye aamophe mokyisi me, na bo Abalayama tataaka ba na njwana. ⁶ Emba Nwaphongo amba wo bobo: “Bankoko be bamozala o mokyisi mosuu, baababuya baombo, emba baabanyokolo mbula mikama mine. ⁷ Kasi mokyisi me njwaababuyaka baombo, naamosambisa, inga, kyewo Nwaphongo. Emba sima me, bamotokolo, emba bamunkeyelela o elele me.” ⁸ Amba ya kyela na be sangola ya ibele. Yango mena waabota yo Izake, Abalayama amba ya mbele waakokya yo nkolo njwambi. Izake amba kyela nde bomo na Yakobo, emba Yakobo amba kyela nde bomo me na bana be iko mbuka babale baabuwaka bankoko iko mbuka babale ba Isalayele.»

⁹ «Bankoko me baokyelaka Zozefu zuwa, bamba muungya pho bakye ne o Ezipito. Kasi Nwaphongo abaka ne, ¹⁰ Amba motokolo onte ya minyoko miso mamina, amba na mophe bolaa na zebi o boo pha Faloo, mokonzi njwa Ezipito, owa mobuyaka moangyesi njwa Ezipito na ingambi se sisoo. ¹¹ Nzuka zilo siesi yakyinda Ezipito mobimba na Kanana. Minyoko mabaka miike, emba baango ba banga tebakulaka baa na ntoma ya iza. ¹² Waaoka be obokye ntoma yabaka o Ezipito, Yakobo amba ya toma baango ba banga mbala eya ntuho omo. ¹³ Mbala eya ibale, Zozefu aesi ya eba banaa nyango, emba Faloo amba ya eba mbale eyauta yo. ¹⁴ Bobele, Zozefu amba ya toma obokye bakye kpa ango Yakobo na banaa nyango, be baso babaka bato mako sambo na batano. ¹⁵ Bobele Yakobo amba bakye o Ezipito, amba waa omo yo na baango ba banga. ¹⁶ Bakyeye na bibembe ba be o Sikeme, baamba kye bakunda omo, o elele eli mooto njwa ombaka Abalayama na baphalanga oka bana ba Hamor, angu wa Sikeme.»

¹⁷ «Waaaba obokye mbunu eyaikyelaka Nwaphongo Abalayama, ebutoo phenephe na ikokyisama, bankoko ba banga baamba botama, butwaka baikye o Ezipito. ¹⁸ Nono waakpa moto mosuu bokonzi o Ezipito, otoikaka eba Zozefu. ¹⁹ Na malondo, mokonzi me anyolelekye bonkpe pha banga: Phowa ya inyokolo baango ba banga yakyeye tee nono o ibatoma na bokusi obokye bavakye bana baabote be baa sika pho bawe. ²⁰ Imbele me sabotamaka Mose. Abaka molaa o miyo ma Nwaphongo. Makombe maato, babaka bamotokolo o ingambi sa ango ²¹ emba, wakye movaka be, njwana wa Faloo wa njwanwasi amba moongo, amba motokolo ndokolo njwana we solongo. ²² Mose aekolaka zebi sisoo sa bato ba Ezipito, emba abaka na mwiya o maphoo ma wo yo na o bitoma me. ²³ Waakokya yo mbula mako mane, maumunya maamba moyelela obokye akyende oka banaa nyango, bana ba Isalayele. ²⁴ Waakye wene yo monomo na be bamunyokolo, amba moambelela, emba pho ya ibuya bo nyokosi be nwebi mona, amba boma moto owa Ezipito. ²⁵ Abaka kaumunya obokye banaa nyango bamosotolo obokye Nwaphongo aababikya na nzela ye Mose, kasi be tebaikaka sotolo bomo. ²⁶ Bo yana, bamoweni kakande bato babale banwane ebasi ekusi, pho ya imeka ifabongya, amba wo na be yokye: “Bebi, be oli inyango, pho ya ye konwane?” ²⁷ Kasi owabaka kawande nwebi amba uka Mose, amba wo ne yokye: “Okyesi mokonzi na munanga njwa banga nza?”

28 Kolukye imboma bo wabomaka we moto wa Ezipito yana?" 29 Waoka Mose maphoo mamana, amba ya lota, amba kye mibomba o mokyisi nwa Madiani. Amba kye bota omo bana ba bampela babale.»

30 «Sima ya mbula mako mane, anzelu amba motokolele o bokye pha ngomba ya Sinayi, onte ya ingyengu sa nwenya. 31 Mose akamwaka na lowoo lawenekye yo. Waluka yo isusana pho ya ikyeka, nweni nwa Nkolo nzwamba okana: 32 "Nali Nwaphongo wa baongo, Nwaphongo wa Abalayama, wa Izake na wa Yakobo". Na itekyenete, Mose takulaka nyanga na ikyeka. 33 Bofele, Nkolo amba wo ne yokye: "Manya basapato ba we o makolo, pho elele etemi we eli manyete masantu. 34 Phele, naweni pasi ya bato ba nga o Ezipito, naokyi na nkyime ya be. Nauti o se pho ya ibaikola. Emba unwanwa eye, kyende, nazingye ietoma o Ezipito.»

35 «Nde ona yo Mose, owa lekye be, obokye: "Oekyesi mokonzi na munanga nza?" Eli nde yo owatomaka Nwaphongo ndokolo mokonzi na mokandosi, na nzela ya anzelu owa motokolelekye o ingyengu sa nweya siilole. 36 Eli yo owabatokolo o Ezipito na ikyela maphoo ma ikamwa na mayaa o mokyisi nwa Ezipito, o ebale enene eya mangola na o bokye tee mambula mako mane. 37 Ekuli ba nde yo Mose, owawoko na Baisalayele obokye: "Nwaphongo amotokolo onte ya banaa nyango na be moimosi monomo booli nga." 38 Eli yo moto owaa owatemekye onte ya baango ba banga na anzelu owawoko ne o bokye, o ikolo sa ngomba ya Sinai. Eli yo moto owazwaka maloba na bomoo pho ya ilophe mango. 39 Kasi baango ba banga tefaikaka zinga obokye bamookye. Bamotekye, na maumunya, bakulaka butwa o Ezipito. 40 Bamba wo na na Alona bekye: "Olokyelele banwaphongo baamobaka matambule oboo pha anga. Pho ona Mose owalotokolo o mokyisi nwa Ezipito, toloefe maphoo ma moyeleli." 41 Mi nkolo me, bamba ya ema ekyeko ya nwana wa ngombe, bamba ya ebonzela bilambo, bamba yaanela na nkyisa ekpele eyakyla be na mafoko ma be. 42 Pho ya bomoo, Nwaphongo amba bambya o mafoko ma batuluku ba ikolo, nde bo wakomama wango o buku pha baimosi obokye:

"Bato ba Isalayele, mbula mako mane, o bokye,
wambomela manyama, wambonzela
mambeka?"

43 Wanyanya molaku nwa Nwaphongo Moloki

na nyaseesi wa Nwaphongo wa be Lefana,
bikyeko babina wabikyela pho ya ibiku-
mola.

Yango mena namokye evaka itakye koleka Babilone.»

44 «O bokye, baango ba banga babaka na molaku nwaabaka na mobeta nwa sangola: Mose amokyelaka nde bo waawoko Nwaphongo ne. Amokyelaka kokokana na ndengye eya mowenekye yo. 45 Waazwa baango ba banga molaku me, bamba munyosa bo wabakambaka Yosua o mokyisi nwaaboloko be mi nkyisi yawinyaka Nwaphongo bato o boo pha be. Molaku nwa mobeta nwa sangola me nwaabaka omo nono o imbele saaka Davidi. 46 Davidi azwaka ngolu o miyo ma Nwaphongo, amba na onga ne obokye atongele Nwaphongo wa Yakobo na ingambi sa izala. 47 Kasi yabaka nde Salomo owamotongyelaka ingambi. 48 Kasi Owa ikolo taazale o mangambi maatongama na mafoko ma bato. Nde bo wawo moimosi obokye:

49 "Ikolo sili eziye ya nga ya bokonzi emba manyete mali ekyitele ya nga ya makolo.

Ingambi ye saamuntongyela be, kyewo Nkolo,

na elele ya nga ya iema yamoba ewa?

50 Teli mafoko ma nga makyela bikpele biso babina?"»

51 «Bato ba nzoto nkusi, bate baika be bele o ndondo na o matoo, nkolo iso kosemole Bolobo Bosantu; oli nde ya baango ba be! 52 Moimosi nza ooto wanyokolo baango ba be? Baboma na baivolaka phanza iya sa Moto owa bosembo, nde yo ooungye be na oobomi be unwanwa eye. 53 Be wazwaka mobeko nwaeyimolaka baanzelu, emba toika mokyelala!»

Iwa sa Etieni

54 Maphoo me mafaphekya kabu emba bamba butwa izaa mino na yoo pho ya Etieni. 55 Kasi yo, atondaka na Bolobo, kakyekye nde ikolo. Amba wene nkyemo ya Nwaphongo na Yesu atemi o boloo pha Nwaphongo. 56 Yokye: «Kyeke, nawene ikolo siingo na Nwana wa moto atemi o boloo pha Nwaphongo.» 57 Bamba ya lika nyangye na bokusi, baundi matoo. Bofele, be baso, bamba ya mivaka mi yo, 58 baesi ya kye ne i mbale ya mokyisi, babuto imumaa mafanga obokye awe. Manzoka baikaka bitobu ba be oka ma munzenga monomo nkombo ye Saolo. 59 Nzuka waba be bamuma mafanga pho ya imoboma, Etieni amba ya bondele bobo: «Nkolo Yesu, yamba molimo nwa

nga!»⁶⁰ Bobele, amba ya kusama na mabongō, amba lika nwanngye na bokusi yokye: «Nkolo, sakyeka isumu sa bée sisi.» Emba na maloba mamana, nono waasengō yo.

8

¹ Saolo abaka mi baanolaka obokye babome Etieni.

Saolo kanyokolo ingomba

O mokolo me, minyoko mikusi miaye-laka bato ba ingomba sa Yelusaleme. Manya batoma, bato baso banyangwaka o nkyisi ya Yuda na Samaliya.² Bato ba mandondo malaa bamba kunda Etieni, bamba na mokyelala eyakolo ngonde.³ Kasi pho ya Saolo, iyo anyangolaka ingomba, anyokolo o mangambi ikye miakya babasi na bampele, kabavakye o boloko.⁴ Bato baso banyangwaka, bakyekye miimola Simo Elaa o bilele biso.

Simo Elaa ya Nwaphongo ekomi o Samaliya

⁵ Yango mena Filipe, owakyekeye o mokyisi munene nwa Samaliya, abuto iimola simo ya Klisto omo.⁶ Bato baso na munoko monomo bamiambiyaka o maphoo ma Filipi, pho baokaka sango ya bilekyesako babaka yo kakyele emba babiwenekeye.⁷ Pho malobō mabe maikye mafaka matokolo onte ya bato banyolelekeye mango, malikye nyangye na bokusi, emba bituku biikye na bato ba bileme babikaka.⁸ Nkyisa nzikye yabaka o mokyisi me.

⁹ Nzuka moto monomo abaka omo phanza na nkombo ya Simo owabaka kakyele manganga, abaka kakanywaisa bato ba Samaliya. Amikpaka moto monomo oolekyi na ná ngambo,¹⁰ emba bato baso bamiambiyaka mi yo, ebe ngyeengye nono o baphomba. Babaka bawo bekye: «Moto oyo, ali Mwiya nwa Nwaphongo, mobangye bée “Mwiya nwa sikyisa.”»¹¹ Bo bamiambiyaka mi yo babona, eli pho wakokoko elinga bowabaka mbalo ye kyibakamwisa.¹² Kasi waanolela bée Filipe owabaka kabaimole Simo Elaa ya Bokonzi pha Nwaphongo na nkombo ya Yesu Klisto, bazwaka batisimo na babasi na bampele.¹³ Simo yo mampenza abutwaka ne moanosi, amba ya zwa batisimo, bobele abutwaka na Filipe nde elele yonoyo. Simo akanwaka na boikye oikyeka mayaa maanene na bilekyesako biabaka bikyelame.

¹⁴ Waaoka batoma baabaka o Yelusaleme obokye bato ba Samaliya baanosi maphoo ma Nwaphongo, bamba ya toma Petelo na Yoane omo.¹⁵ Waakoma

bée omo, Petelo na Yoane bamba bondele pho ya bato ba Samaliya obokye bazwe Bolobō Bosantu.¹⁶ Pho Bolobō Bosantu tephataaka utela nono monomo na be, bataaka zwa naino nde batisimo na nkombo ya Nkolo Yesu.¹⁷ Bobele, Petelo na Yoane bamba ya butwa ibatandela maboko, emba bato ba Samaliya bazwaka Bolobō Bosantu.

¹⁸ Kasi Simo, waawene yo obokye batoma baambya Bolobō Bosantu nde na itanda maboko, amba ya wo yokye kabaphe baphalanga.¹⁹ Amba wo na bée yokye: «Onzakya na nga mwiya mamuna, pho ya obokye bato baamotandela nga maboko bazwe Bolobō Bosantu.»²⁰ Kasi Petelo amba ya mobuyisa yokye: «Owee we na baphalanga ba we, pho kounyona obokye okokyi iomba na baphalanga, ikabo siambya Nwaphongo pha!»²¹ Otoozwe nono ekpele, ebe iyalo naa ilaka mi lowo lolekane wawa, pho ndondo ya we teli elaa o boo pha Nwaphongo.²² Bongola motema nwa we ole maumunya ma we maabe, obondele Nkolo, naa akokyi ielimbisa na mango.²³ Pho nawene obokye oli na zuwa, oombi na ba moombo nwa masumu.»²⁴ Emba Simo amba buya yokye: «Bondele Nkolo pho ya nga bée mampenza, pho ya obokye iiwo bée yango sanzela.»

²⁵ Bobele, waauuna Petelo na Yoane iimola na iwo maphoo ma Nkolo, bamba ya butwa o Yelusaleme. Baimolaka Simo Elaa o nkyisi nzikye yaa Samaliya.

Filipe na moto monomo wa Etiopi

²⁶ Mwanze wa Nkolo amba ya wo na Filipe yokye: «Teme, okyende o mbale eya ngyele o nzela ekyeute o Yelusaleme kyekeyende o Gaza. Nzela me ealangaa.»²⁷ Emba sakoko, Filipe amba yakye omo. Nzuka moto monomo wa Etiopi owamanya bée bompele, mokonzi munene na mokambi wa ezwele eso ya Kandase, mokonzi owa njwanwasi wa Etiopi, akyekeye o Yelusaleme pho ya isambela.²⁸ Ayakaka ya butwa oka ye, azasi o ikalo se, katangye buku pha moimosi Isaya.²⁹ Bolobō amba wo na Filipe yokye: «Susinya okye benga ikalo saasina.»³⁰ Filipe amba ya kyilingana omo, aesi ya oka moto owamanya bée bompele mona katangye buku pha moimosi Isaya, amba wo ne yokye: «Koebe ntina ya maphoo matangye we maamana?»³¹ Amba mobuyisa yokye: «Namba eba ndengye'ye, bo sibe na moteye?» Emba amba banga Filipe obokye abaa, azale phenephe ne.³² Kyeka maphoo ma buku mafaka yo katangye:

Ndokolo mpate ekyekye na bée pho ya ikye etena nkyingo, ndokolo njwana wa mpate akangyi munoko o boo pha okoekate nkungye, nde homo taingole munoko.

³³ Na imiuya se, tebaikaka motenela phakolo bolombe.

Owamoimola mankoko me nza?

Pho bamanye bomoo pha o mokyisi.

³⁴ Moto owamanyaka bée bompele, amba wo na Filipe yokye: «Naebondi, onzimole, moimosi kawo babona pho ya nza? Pho ye mampenza ndee pho ya mto mosuu?» ³⁵ Bobele, Filipe amba ya ingola munoko, utama na yaakoma be, amba moimola Simo Elaa ya Yesu. ³⁶ Waaba bée bakye. Bamba kye koma o elele yonoyo ya maa, emba moto owamanyaka bée bompele yokye: «Kyeka maa, kyekatele iye obokye nazwe batisimo?» [³⁷ Filipe amba ya wo ne yo kye: «Bo koanole na ndondo ya we eso, okokyi ibatisama.» Amba ya buya yo kye: «Naanole obokye Yesu Klisto ali Nwana wa Nwaphongo.»] ³⁸ Amba ya wo ne obokye ateya ikalo se, Filipe na moto owa manya bée bompele baamba ya uta o maa, emba Filipe amba ya mobatisa. ³⁹ Waabwa bée o maa, Bolobo pha Nkolo phaamba ya manya Filipe, emba moto owa manya bée bompele takulaka mowene, kasi amba kye nde nzela ye na nkyisa. ⁴⁰ Kasi pho ya Filipe, amba kye wenene o Azote, aimolaka Simo Elaa o nkyisi iso yaalekanaka yo nono wakoma yo o Sezare.

9

Mbela ya Saolo

¹ Saolo abaka na maumunya nde ma ikanela na iboma baekosi ba Nkolo, amba kyende ² tuna nganga o munene nkanda pho ya mangambi ma makyita ma Damaseke. Bo akye zwa omoo bato baaabengye nzela me, ebe babasi ebe bampele abakangye maphanga, aye na bée o Yelusaleme.

³ Waaba yo kakey nzela ye, wakoma yo phenephe na Damaseke, mbala yonoyo, mwenya mouti o ikolo, moesi ya mozinga na sina ilola. ⁴ Aesi ya kaa o se, amba ya oka njwesi monomo mowo ne obokye: «Saolo, Saolo, pho ya'ye konyokolo?» ⁵ Amba ya tuna yokye: «Iwe nza, Nkolo? Nali Yesu, eli nga okonyokolo we. ⁶ Kasi teme, nyolo o mokyisi muunene, emba bamoewole losengyesi we ikyela.»

⁷ Babi ne ba imbanga, batemekye, sawo na boobo: Baokaka njwesi, kasi tebaiaka wene moto. ⁸ Saolo amba ya teme, kasi na bo waba yo na miyo makyekye, takulaka wene na ekpele, bebi ne bamba mophlila

mi eboko pho ya imonyosa o Damaseke. ⁹ Akyekyela omoo nkolo iyaato sawene, saza na ekpele na sanywa.

¹⁰ Moekosi monomo na nkombo ya Ananiya abaka o Damaseke. Nkolo amba mobanga o ndoto yokye: «Ananiya!» Ananiya amba mobuyisa yokye: «Nga oyo, Nkolo!» ¹¹ Nkolo amba kula wo yokye: «Wamokyende o ngo ekyebangye bée ngo eya Teme yoo, otune o ingambi sa Yuda, moto okobangye bée Saolo wa Talase, ali o mo kabondele. ¹² Auti iwene moto monomo na kombo ya Ananiya anyosi, amotandesi maboko pho ya obokye abutwe ikula wene.» ¹³ Ananiya amba buya yokye: «Nkolo, naokye bato baikye bawo pho ya moto mona na pho ya bofe bolukye yo ikyela baanosi o Yelusaleme. ¹⁴ Emba wawa ali na bokonzi bosoo boomophe banganga banene pho ya ikanga maphanga bato basoo batangye nkombo ya we.» ¹⁵ Kasi Nkolo amba wo ne yokye: «Kyende, pho moto me ali ekyelele ya etoma eosi nga pho ya iteya na nkombo ya nga o nkyisi ya bato bate baefe Nwaphongo, oka bakonzi na bato ba Isalayele. ¹⁶ Pho naamoteya nga mampenza bolosi bosoo phaamooka yo pho ya nkombo ya nga.»

¹⁷ Bobele, Ananiya amba ya kyende, aesi yakye nyolo o ingambi me, amotandesi maboko yokye: «Saolo, nwebi na nga, eli Nkolo ookontome — Yesu me owaetokolekya o nzela eya baka we koye — pho ya obokye okule butwa iwene na obokye otonde na Bolobo Bosantu.» ¹⁸ Mina wamo, bikoo ndokolo bikyete bimotokosi o miyo. Bobele, abuto iwene nono waazwa yo batisimo. ¹⁹ Bobele waza yo, amba kula ya zwa bokusi.

Saolo kateya o Damaseke

Amba ya kyela banaa nkolo na baekosi babaka o Damaseke. ²⁰ Sa kooko, abuto ikyemimola o mangambi ma makyita obokye Yesu ali Nwana wa Nwaphongo. ²¹ Bato basoo baabaka bamookye bakamwaka, bekya: «Eye teli yo owabaka kanyokolo bato babaka batangye nkombo ya Yesu o Yelusaleme? Emba tayakaka wawa na nkoo pho ya iya baakya maphanga pho akye na bée oka banganga banene?» ²² Kasi Saolo anolaka na bokusi nkolo iso obokye Yesu ali nde owaakolo Masiya. Na waba yo kateya babona, Bayuda babaka o Damaseke tebakulaka zwaka na lowo la imobuyisa.

²³ Sima ya nkolo, Bayuda bamba ya okana obokye bamobome. ²⁴ Saolo amba ya eba njwango njwa be. Na moo na mokolo, babaka bakyengyele bifonga ba mokyisi njwa bée pho ya

imoḡoma. ²⁵ Kasi mokolo monomo, baekosi bēe bamba moloya, bamokyisi mieluba, bamba mouya o mbale eyoko ya ekuka eya zinga mokyisi.

Saolo akomi o Yelusaleme

²⁶ Waakoma yo o Yelusaleme, Saolo alukaka obokye aangane na baekosi baayoko, kasi baso babaka na bōḡḡ ne, tēbaikaka anola obokye abutoo moekosi wa Yesu phele. ²⁷ Emba Barnabas amba mokpa, amba ya munyosa oka batoma, amba na baimola ndengye eya weneke ye yo Nkolo owa mowolekye o nzela, na ndengye eyateyaka yo Simo Elaa na nkombo ya Yesu o Damaseke. ²⁸ Tata wamo, Saolo abutwaka na batoma elele yonoyo o Yelusaleme, kaimole Simo Elaa na nkombo ya Nkolo na ianola siso. ²⁹ Aḡa kawono na Bayada baamunoko nwa baela, kaikye miko na be. Kasi bēe balukaka nde imoḡoma. ³⁰ Waloooka bebi, bamba kyende ne o Sezare. Emba omo, bamba molekyinya o Tarse.

³¹ Emba ingomba saabaka o mokyisi nwa Yuda munso, nwa Galileya na nwa Samaliya babaka bose. Bamilenzaka, batambulaka na boilakye Nkolo, na nzela ya Bolobo Bosantu, babutwaka baikye.

Petelo abikye Ene wa Lide

³² Petelo abaka kakyemikye mi ina nkyisi boḡele boḡele. Mokolo monomo amba ya kyende oka baanosi babaka o mokyisi na nkombo ya Lide. ³³ Amba ya kye zwa omo moto monomo na nkombo ya Ene, alangyi mi ntangye mbula nwbambi, pho abaka etuku. ³⁴ Petelo amba ya wo ne yokye: «Ene, Yesu Klisto aebikye. Langwa, obongya ntangye ya we, we mampenza!» Sa koko, aesi ya langwa. ³⁵ Waamowene bato, bato baso ba Lide na ba mambale ma Salona baanolaka Nkolo.

Iakwa sa Tabita

³⁶ Nwanwasi monomo abaka o Yafu, abaka moekosi. Nkombo ye yabaka Tabita, na munoko nwa baela «Doloka», kyelimbole obokye Munkyete. Abaka na bitoma bilaa biikye na mosungyi wa bato baakaya. ³⁷ Nzuka mi nkolo me, aesi ya zwa bolosi, aesi ya waa. Wa unva bēe imokunyola, baesi yakye molangya o etee ya ingambi eya ikolo. ³⁸ Oli Lide phenephe na Yafu, baekosi baokaka obokye Petelo abaka omo. Emba bamba motomela bato babale pho ya ikye mōbanga obokye: «Yaloḡengye mizele.» ³⁹ Petelo amba yakye na bēe mizele. Waakoma yo, baesi ya mobaya o etee ya ingambi eya ikolo, emba mazengye maso mabaka matemi o boo phe malele, mamoteya nkoto na bitobu babaka Doloka kakyete wataaka

baa yo na be. ⁴⁰ Petelo amba ya tokolo bato baso, amba ya kusama na mabongo, amba bōndeḡe. Boḡele amba ya miekola bili ndemba, amba wo yokye: «Tabita, langwa!» Amba ya zibola miyo, wa wene yo Petelo, amba ya mielola, amba ya zala. ⁴¹ Petelo amba ya mophe eboko, amoteye, amba kula ya banga baanosi na mazengye, aesi ya bateya yo mumoo. ⁴² Mokyisi nwa Yafu mōbimba nwa okaka lowo me, emba bato baikye bamba anola Nkolo. ⁴³ Petelo amba koko na nwanwa boikye o Yafu, oka moto monomo na nkombo ya Simo owa baka mokyisi nwa etoma na mangoḡo ma manyama.

10

Ndoto ya Kolonele o Sezare

¹ O mokyisi nwa Sezare, moto monomo abaka omo nkombo ye Kolonele, abaka mokonzi nwa batayo ya batuluku ba Loma, ekyebangye be: «Batayo ya Itali.» ² Moto me abaka moto molaa. Yo na ibota se siso babaka bakumole Nwaphongo. Abaka kalobo sunga Bayuda baakaya, na ibōndeḡe Nwaphongo ntango iso. ³ Mokolo monomo, imbele sa nkokoḡo, aesi ya wene, nde ya nzanga, o ndoto, mwanze monomo wa Nwaphongo kanyolo oka ye kamobangye yokye: «Kolonele!» ⁴ Kolonele aesi ya molembetela, na bōḡḡ, aesi yaanola yokye: «Nkolo, lowo iye? Nwaphongo asepesi na mabōndesi ma we na bolaa bookyele we oka babola, emba taambi ebunga. ⁵ Emba unwanwa eye, toma bato o Yafu pho baye na moto monomo na nkombo Simo, owa kula bēe phe nkombo ya Petelo. ⁶ Ali mobutu wa Simo mosuu, okokyele etoma ya mangoḡo ma manyama, okozale o ingambi sili o mokukulu nwa ebale eenene.»

⁷ Waalemo anzelu owautaka imowole, Kolonele amba ya banga bato babale ba ingambi se na tuluku monomo okobōndeḡe na okokumole Nwaphongo, uta kalakala o se ya mibeko me. ⁸ Amba ya baimola iso ya moimolaka be, amba ya batoma o Yafu.

Ndoto ya Petelo o Yafu

⁹ Bo yana, mena bato me batakaba o nzela, baesi ya koma phenephe na mokyisi, Petelo aesi ya baa o motondo nwa ingambi nwaalangyema pho ya ibōndeḡe. Yabaka phenephe na bunya i moto. ¹⁰ Kasi aesi ya oka nzala, emba alukaka iza. Waba bēe bamolambele ya iza. Aesi ya loto ndoto. ¹¹ Aweni ikolo sizibo, eko yonoyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu maso mane, siute o se. ¹² Emba onte ya sango, yabaka manyama maso ma makolo mane na malande na ibu, na manyosi ndengye na ndengye. ¹³ Nwesi monomo

moesi ya mowole obokye: «Teme, Petelo! Boma ozee.»¹⁴ Petelo amba ya buya yokye: «Phe, Nkolo! Pho o bomoo pha nga, naino size ntoma ya ekyla na ya sokoto.»¹⁵ Amba kula oka ηwesi monomoo mowoo ne, pho ya mbala eya ibale obokye: «Ekpele ebuye Nwaphongo elaa, iwe tokokyi iwoo obokye eli sokoto!»¹⁶ Lowoo me lakyelama mbala iyato, emba eko me nono waabutwa yango o ikolo.

¹⁷ Petelo ameka imilimbolela yo mampenza ntina ya ndoto euti yo iloto, sakoka, nde imbele me, batima ba Kolonele babaka bakyemituna mboka eso wali ingambi sa Simo, baesi ya koma o munoko ηwa lopango.¹⁸ Bamba butwa babangye na bambe na tuna bekyye: «Simo Petelo kazale wawa?»¹⁹ Petelo abaka kataumunya nde ndoto ye, kasi Boloboo amba wo ne yokye: «Kyeka, bato babale baelukye.»²⁰ Uta uwanjwa eye, kyende na bεε molongo, samakamaka, pho eli nga moto obatomi.»²¹ Bobele, Petelo amba ya uta ikyebenga bato me. Amba ya wo na bεε yokye: «Nga oyo. Eli nga moto okolukye bεε. Oesi ya nkyeka pho ya'ye?»²² Bamba mobuyisa bekyye: «Eli mokonzi ηwa batuluku, Kolonele, moto monomoo wa bosembo, okoile Nwaphongo, oli na na mobesi molaa onte ya Bayuda baso. Mwanze wa Nwaphongo amoweninya obokye asengyesi ikyela obokye okyende o ingambi se pho aokye maphoo ma we.»²³ Petelo amba ya banyosa, amba ya bayamba.

Bo yana, amba ya kye na bεε molongo na bebi baayoko ba Yafu.²⁴ Bunya pha sima, amba ya koma o Sezere. Kolonele, o mbale ye, wafa yo kabaziya, abangaka banaa nyango, na bebi ne baloboo zingana na ne.²⁵ Imbele saa koma Petelo, Kolonele amba kye vana ne, emba amba mivaka o makolo me pho ya imokumbela.²⁶ Petelo amba ya wo ne yokye: «Injwa, pho na nga nali nde moto bali we». Bobele amba ya mophila pho ya imunola.

²⁷ Emba, bibi kawoo ne, amba nyolo. Wakye wene yo moluku ηwa bato,²⁸ amba ya wo yokye: «Bo koebe bεε, eli ekyla pho ya Moyuda angana elele yonoyo naa ikumana na mobutu. Kasi oka nga, Nwaphongo kaute insocolisa obokye tewasengyesi iwoo obokye moto oyoko ali na sokoto naa tali wa iba ne elele yonoyo.»²⁹ Yango mena naesi saika ziko wambangyi we. Kasi uwanjwa eye, nazingyi iyeba ntina embangyi na we.»³⁰ Kolonele amba ya buya yokye: «Lolo wakokyi nkolo iyato, o ngonga eya iyato eya nkokolo, nabaka nabondele o ingambi sa nga. Mbala yonoyo, moto monomoo alati bitobu bilaa aesi ya teme o booo pha nga»³¹ kawoo na nga yokye: "Kolonele, ibondesi sa

we basianos, na bolaa bokyele we bato, Nwaphongo kaboumunya.³² Emba toma moto monomoo o Yafu pho ya ikye banga Simo, owaphe bεε nkombu ya Petelo, aye wawa. Ali mobutu o ingambi sa Simo okokyele etoma ya mangofo ma manyama, ingambi se sili o mokukulu ηwa ebale eenene.»³³ Nde o sina imbele, naesi ya toma bakye eluka. Emba obee na banga na lozingo pho ya iyaloibenga. Uwanjwa eye, kyeka banga baso o booo pha we pho ya iyoka iso ietomi na Nkolo iya loimola.»

Petelo kawoo maphoo oka Kolonele

³⁴ Bobele, Petelo amba ya ingola munoko yokye: «Nde phele, naweni obokye Nwaphongo tali mbale nde na moto monomoo.»³⁵ Emba na o mabota maso, moto musoo okomwile na okokyele bosembo, Nwaphongo kamoanole.³⁶ Simo ye, aetomela bato ba Isalaye: Simo Elaa na bose, na nzela ya Yesu Klisto, iyo oli Nkolo ya bato baso.³⁷ Bεε koloebe. Lowoo laokana o Yuda mobimba, lauta o Galileya, sima ya batisimo eyateyaka Yoane.³⁸ Yesu me owa botama o Nazalet, bεε koebe ndengye eya mophe Nwaphongo Boloboo na mwiya. Atambulaka mboka eso ikyemikyela bolaa, kakyemibikya bato baso babutwaka baombo ba Zabulu, pho Nwaphongo abaka ne.³⁹ Emba banga toli manzoka ma etoma ye eso o mokyisi ηwa Bayuda na o Yelusaleme. Yo owa boma bεε na imobaka o ekulusa,⁴⁰ Nwaphongo amoakola mokolo ηwa iyato, emba amophe obokye amiweninya,⁴¹ na bato baso phe, kasi na manzoka matanga Nwaphongo phanza, na banga bazaka na banywaka ne sima ya ikundwa se onte ya bawe.⁴² O suka, amba lotoma ikyemimola bato na ibayelela simo obokye: Eli yo owa olo Nwaphongo ndokolo munanga ηwa bato bali na bomoo na baawa.⁴³ Nde pho ye, baimosi baso bawoo bofo: Ilimbisa sa masumu sapheme na nzela ya Nkombo ye oka moto musoo okomoanole.»

Iya sa Boloboo oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Petelo ataka ba naino kaimole maphoo, Boloboo Bosantu boesi yauta mi bato baso babaka baokye llofa.⁴⁵ Yabaka booboo onte ya baanos babele, bakyekye na Petelo. Yango mena, uwanjwa eye, nono o mabota ma bato bate bali Bayuda, ikabo sa Boloboo Bosantu sa nyangwaka!⁴⁶ Pho baokaka bato me bawoo na oko ya be, bakumbele bonene pha Nwaphongo. Petelo amba kula ya wo yokye: ⁴⁷ «Moto akokyi ikatela ibatisa bato baba na maa, pho na bεε bazwe Boloboo Bosantu ndokolo banga?»⁴⁸ Amba ya ambya

mobeko nwa ibabatista na nkombo ya Yesu Klisto. Boβele, bamba ya moonga obokye akule ba na βée banaan nkolo.

11

Simo ya Petelo o Yelusaleme

¹ Batoma na βebi baabaka o Yuda baokaka bawo obokye nkyisi ya bato bate hali Bayuda, baanosi iloba sa Nwaphongo. ² Waya butwa Petelo o Yelusaleme, baabele βée bamba ya ika ziko ne. ³ Bekye: «Okye nyolo o ingambi sa bato bate baika βele βe, ozee na βée elele yonoyo!» ⁴ Boβele, Petelo amba kula ya tata simo me tata o etatele, amba ya bawole lowo lonolo na lonolo, yokye: ⁵ «Nabaka o mokyisi nwa Yafa nabondele. Naesi ya wene o ndoto ekpele yonoyo ndokolo imputa sinene, basiphisi o matuu mane, siute o ikolo nono waya sango wali nga. ⁶ Walembetela nga o imputa me, naesai yawene manyama ma makolo mane ma mokyisi, manyama ma mangonda, maalande na ibu na manyosi ma ikolo. ⁷ Naesi ya oka na nyesi monomo mowo na nga obokye: “Petelo, nwa, boma ozee!” ⁸ Naesi ya wo ngakye: “Phe, Nkolo! Pho bikpele bia ekyila na bia sokoto naino tebinyosi o munoko nwa nga.” ⁹ Mbala eya ibale, nyesi nwaamba kula uta o ikolo nwaamba buya obokye: “Ibonye Nwaphongo, we tokoyi ikpa ndokolo ili ya sokoto.” ¹⁰ Lowo me lalekanaka mbala iyato, emba iso yamba kula butwa o ikolo. ¹¹ Emba sakoko, iwnekye bampele baato bantomelaka βe, bautaka Sezare, baesi ya koma o ingambi saabaka banga. ¹² Bolobo Bosantu aesi ya wo na nga obokye nga sa makamaka, nakye na βée molongo. Nakye na ná βebi motoba bakye nzika. Banga baso tomba ya kye nyolo o ingambi sa moto me. ¹³ Moto me amba ya loimola bo wawenkye yo anzelo o ingambi se atemi kawo ne obokye: “Toma bato o Yafa, bakye banga Simo, owa kula βée phe nkombo ya Petelo, ¹⁴ owa moewole maphoo mamoebikya iwe na ingambi sa we sisu.” ¹⁵ Watata nga iwo, Bolobo Bosantu boesi ya bautela nde bo waloutelaka phango o etatele. ¹⁶ Namba ya umunya maphoo ma Nkolo wawoko yo obokye: “Yoane abatisaka na maa, kasi βée wamobatisama na Bolobo Bosantu.” ¹⁷ Bo ikabo me siphemi oka βe, Nwaphongo asiphe na banga pho toanola Yesu Klisto. Emba nga nali nza pho ya ikatela Nwaphongo ikyela.»

¹⁸ Waoka βée maphoo mamana, bamba ya ikala bose, babuto ikumbela Nwaphongo, βekye: «Kyeka obokye Nwaphongo aphe na nkyisi iteili ya

Bayuda obokye ibongole mandondo pho ya izwa bomoo.»

Etatele ya ingomba sa Antioshe

¹⁹ Bato banyangwaka pho ngongo eyautaka pho Etiyeni, bakyekeke nono o Fenisi na o Shipre na o Antioshe. Kasi tebaikaka teya nono moto monomo iloba bo teyabaka nde Bayuda. ²⁰ Nzuka bana onte ya βée baabaka bato ba Shipre, na ba Sirene, bautaka o Antioshe, baabaka bateya na βée oka Baela, baimole Simo Elaa ya Nkolo Yesu. ²¹ Eboko ya Nkolo ya baka na βe, emba motiya nwa bato baanolaka Nkolo nwa butwaka moikye.

²² Simo ya lowo me yamba koma o matoo ma baanosi ba ingomba sabaka o Yelusaleme, emba bamba ya toma Balaba o Antioshe. ²³ Wakye wene yo omo ngolu ya Nwaphongo kyekyele etoma, abaka na nkyisa, emba amba balenza βée baso pho baikale ikyelela Nkolo na ndondo yonoyo. ²⁴ Pho yo abaka moto molaa na owa tonda na Bolobo Bosantu na ná ianola. Emba moluku nwa bato mwikye nwaamba ya miambya oka Nkolo. ²⁵ Boβele, amba yakyende o Tarsis pho ya ikye luka Saolo. ²⁶ Wakye yo mozwa, amba yakye ne o Antioshe. Bamba kyela omo mbula mobimba ikyela etoma elele yonoyo na bato ba ingomba. Bateyaka bato baikye somo. Emba yabaka o Antioshe, waatataka βée ibanga baekosi na nkongo ya baklisto pho ya mbala eya yambo.

²⁷ Mi nkolo me, baimosi bamba ya uta o Yelusaleme, bakye o Antioshe. ²⁸ Monomo na βe, na nkombo ya Agabusu, amba ya teme, amba ya imola na mwiya nwa Bolobo Bosantu obokye zilo sikusi samokyinda mokyisi mobimba. Yakye-lamaka imbele saabaka Kolode mokonzi. ²⁹ Boβele baekosi bamba yakpa meko obokye bamotaa monomo na monomo kokokana na bozwakye phe, batome pho ya isunga βebi bazale o Yuda. ³⁰ Bamba kyela nde bomoo. Bamba tomela bankumu nsindo yazwaka βée na Balaba na Saolo.

12

Babomi Zake, baakye Petelo

¹ Imbele me sasina, mokonzi Elode abutwaka inyokolo bato bayoko ba ingomba. ² Amba ya boma Zake, nwana nyango na Yoane na mumphata. ³ Wawene yo obokye Bayuda bakumbe na yakyelaka yo, amba kula akya Petelo. (Yabaka i nkolo ya eseleko ya mapa matumbe βée sa muno moulole mapa.) ⁴ Wamobanga βe, amba munyosa o boloko, amombye o mafoko ma bifoko bine ba batuluku, eboko ya bane bane pho ya imokyengyele. Bazingaka ikye moambinya o boo pha

bato o sima ya eseleko ya Ilekana. ⁵ Yo Petelo mona, abaka o boloko, kasi ifondele sikusi sa ingomba sabaka oka Nwaphongo imbele siso pho ye.

Bakandosi Petelo

⁶ Waaluka Elode iyambinya Petelo, na mokolo me, Petelo alalaka onte ya batuluku babale, bamokangyi na nyololo ibale, na bakyangyesi babaka batemi o mozibo. ⁷ Emba kyeka anzelu wa Nkolo aesi ya tokolo na mwenya mobuto ingyengye wamo. Aesi ya wanda mobanzi nwa Petelo, aesi ya momola yokye: «Langwa izele!» Bobele, nyololo yeesi ya mana o mafoko me. ⁸ Mwanze amba ya wo ne yokye: «Kanga kamba ya we, lata bikoto ba we.» Amba kyela bomo. Amba kula wo ne yokye: «Lata munkoto nwa we, ombengye.» ⁹ Petelo aesi ya tokolo, abuto imobenga, saeba obokye ikyilekane ne na anzelu ili ya phele: Awenekye ndokolo kaloto nde ndoto. ¹⁰ Walekana yo ibala sa etatele na sa ibale, bamba ya koma o mozibo nwa ebuni munyolo na bée o mokyisi munene. Ekomba ya mozibo me yaingwaka nde yango mampenza. Bée bamba ya tokolo nono wabenga bée ngoo yonoyo, bobele mina wamo, anzelu aesi ya moika.

¹¹ Emba Petelo amba ya mieba, amba wo yokye: «Unanwa eye, naebi phele obokye Nkolo atomi anzelu we pho ya iyamanya o mafoko ma Elode na bobe bosso bonzimelakyi Bayuda.» ¹² Waeba yo elele ekomi yo, amba yakye o ingambi sa Maliya, nyango wa Yoane, owaphekya bée na nkombo ya Malako. Omo bato baikye baanganaka, babondele. ¹³ Wakomola yo ekomba enene eya lopango, nwanwasi monomo wa etoma amba susinya pho ya iyokymela, nkombo ye Loda. ¹⁴ Amba ya eba njwesi nwa Petelo. Na nkyisa, taikaka zibola ekomba. Amba butwa na mbangu o motema, amba kye imola obokye Petelo atemi o soo pha mozibo munene. ¹⁵ Bamba ya wo ne bekye: «Oyeye!» Kasi yo kaanole nde obokye eli phele. Bamba wo bekye: «Wanaka eli anzelu we.» ¹⁶ Mena Petelo kakomole nde bokomosi. Wamba ya zibola bée ekomba, bamoweni, babuto ikamwa. ¹⁷ Amba ya bazibisa na eboko obokye baikale hose. Amba ya baimola ndengye emotokosi Nkolo o boloko, yokye: «Oimola Zake na bebi lowo me.» Emba amba ya tokolo, aesi yakye o elele esuu.

¹⁸ Waaye bunya, toko ekusi yeesi ya tokolo onte ya batuluku. Bamitunaka bekye: «Petelo akyesi bo?» ¹⁹ Elode amba toma bato bakymimoluka, imozwa phe. Amba ya tuna bakyangyesi, amba ya wo

obokye bababome. Amba ya mana o Yuda akye o Sezare, amba ikala omo.

Iwa sa Elode

²⁰ Elode abaka na yo na bato ba Tula na Sidona. Bato babana baesi ya kolo, bakye oka ye. Babongye na Balasitusu, moto wa etoma wa etee ya ingambi eya ilala ya mokonzi, obokye bakule butwa na booka, pho nkyisi ya bée izwakye ntoma ya iza ikyeute o mokyisi nwa mokonzi. ²¹ Wakoma mokolo nwa okanaka be, Elode amba ya lata etobu ya bokonzi, aesi ya zala o eziye ye ya bokonzi kabawole maphoo. ²² Bato baesi ya anwana, bekye: «Eye nde njwesi nwa Nwaphongo, teli nwa moto!» ²³ Nde o sina imbele, anzelu wa Nkolo aesi ya mowanda pho taphe waphongo nkyemo. Bobele banyanzumbele bamba ya mozaa, nono waa wa yo.

²⁴ Maphoo ma Nwaphongo manyangwaka mboka eso, na baanosi babutwaka baikye. ²⁵ Waunwa Balaba na Saolo etoma ya be, bamba ya butwa o Yelusaleme. Bakyekye na Yoane, owaphekya bée nkombo ya Malako.

13

Batomi Balaba na Saolo ikye imola Simo Elaa

¹ O ingomba sa Antioshe, baimosi na bateye babaka omo. Balaba, Simeyo okobangye bée Mwindo, Lukusu wa Sirene, Manaene owakolaka elele yonoyo na nwangyesi Elode, na Saolo. ² Mokolo monomo nwa baka bée babondele Nkolo na imiima ntoma, Boloboo Bosantu amba ya wo yokye: «Manyisa Balaba na Saolo pho ya etoma eebabangyi na nga.» ³ Bobele, wa miima bée ntoma na wa bondele be, bamba ya batandela mafoko, nono wa bale bée bakye.

Balaba na Saolo o esanga ya Shipre

⁴ Wa ba bée o etoma eya baphe Boloboo Bosantu ya ikyenimola Simo Elaa, Balaba na Saolo bamba ya uta o ibongu sa Silisi. Omo, bamba ya kpela o masuwa pho ya ikyende o Shipre. ⁵ Wakoma bée o Salamini, bamba ya imola iloba sa Nwaphongo o mangambi ma makyita ma Bayuda. Babaka na ná Yoane pho ya ibasunga.

⁶ Wa katisa bée esanga eso nono o Pafos, bamba kye zwa moto monomo, nkombo ye Balayesu, yo moyuda, mokyisi nwa manganga, abaka kamikpe obokye ali moimosi.

⁷ Abaka yo na mwangyesi wa esanga. Nkombo ya mwangyesi me, Selegusu Polo, moto wa malondo. Iyo amba ya toma obokye bamobangyele Balaba na Saolo, pho alukaka na bokusi obokye aokye iloba

sa Nwaphongo. ⁸ Kasi nganga Elima (pho nkombo ye kyelimbole babona), taikaka anola yaabaka bée bawo, emba alukaka na obokye nwanngyesi yo sa anola. ⁹ Bobele, Saolo, okobangye bée Polo, atondaka na Bolobó Bosantu, amba ya molem-betela. ¹⁰ Amba wo ne yokye: «Owatonda na malondo mabe na ná bōole, njwana wa Molemba, njwakolo munguna njwa bosembo! Otoeme ikyemiotingyinya manzela ma Nkolo mateme yoo? ¹¹ Emba kyeka injwanja eye, eboko ya Nkolo ya moewanda: Wamopholo miyo, nono itekye, otokule wene moo.» Mina wamo, lonzumbe na enzombi eesi ya moziba, abuto tibatifaba pho ya iluka bato ba imokpa mi eboko. ¹² Bobele wawene mwangyesi lowo loleka, amba butwa ianola, pho mateya ma Nkolo maamokamwisaka na boikye.

O Antioshe ya Pisidi, Polo awo

¹³ Polo na bebi ne bamba ya kpela o masuwa o Pafos, bamba ya koma o Peleze o Pamfiliya. Emba Yoane amba kabana na be, yo ibutwa o Yelusaleme ¹⁴ Be, bamba ya mana o Peleze, bamba ya koma o Antioshe o pisidi. Mokolo njwa sabata, bamba ya kye nyolo o ingambi sa makyita, bakye zala. ¹⁵ Waunva bée itanga buku pha Mibeko na pha Baimosi, Bakonzi ba ingambi sa makyita bamba ya toma bato ikye wo na bée bekye: «Bebi ba bampele, na oli na lowo la ibondo bato, awo.» ¹⁶ Polo amba ya teme, amba ya bazibisa na eboko, yokye: «Bato ba Isalayele na ba lote Nwaphongo, okyemela! ¹⁷ Nwaphongo owa bato ba Isalayele owa olo ba ango ba banga, na bato ba tomba yo imbele sa baka bée o mokyisi njwa Ezipito wa tokolo yo na eboko ye ekusi onte ya be. ¹⁸ Phenephe mbula mako mane, akuyaka na mobesi njwa bée o bokye. ¹⁹ Emba waoto yo mafota sambo o mokyisi njwa Kanana, amba kaba mokyisi njwa bée ilaka ²⁰ phenephe na mbula mikama mine mbuka mako matano. Emba sima me, amba ya ambya bananga nono o imbele saka moimosi Samwele. ²¹ Emba tata wamo, bamba ya onga mokonzi monomo. Nwaphongo amba ya baphe Saolo njwana wa Kyisi, moto wa ibota sa Benzame, pho ya mbula mako mane. ²² Wamole be, amba ya baphe Davidi obokye afe mokonzi njwa be. Pho ye amba na wo yokye: «Nazwe Davidi, njwana wa Yese, moto olongoba o ndondo ya nga, owa mokyela maphoo maso boozingye nga.» ²³ O ibota se, Nwaphongo, bo waikaka yo mbunu, atokolelekye Isalayele Mobikye Yesu. ²⁴ O boo pha iya se, Yoane ateyaka phanza bato baso ba Isalayele fatissimo

ya ibongola motema. ²⁵ Wakoma Yoane iyunva etoma ye, awoko yokye: «Bee koununya obokye nga nali nza? Sili yo! Kasi kyeka obokye okoye o sima ya nga, sikokyi na iyingola simbi ya bikoto be.»

²⁶ «Bebibana ba ibota sa Abalayama na baalote Nwaphongo, maphoo ma ibika mama, bamatoma pho ya banga. ²⁷ Pho bato ba Yelusaleme na bakonzi ba be, tebaikyi moeba, na wamoingya be, bakokiyisa maphoo mawoko baimosi, matangye bée nkolo ya sabata iso. ²⁸ Na wabaka bée sazwa ewele ya imoingya, bamba onga oka Pilata obokye amobome. ²⁹ Waunva bée ikokya maphoo maso maakoma bée pho ye, bamba ya mumanya o ekulusu, baesi ya mokunda. ³⁰ Kasi Nwaphongo amba ya mokundola onte ya bawe. ³¹ Iyo owatokolelekye nkolo nzikye bato bautaka ne Galileya pho ya ikyende o Yelusaleme. Unjwanja eye, bée bali manzoka me oka bato. ³² Na banga, toeyimole Simo Elaa eye: Mbunu eyaikyelaka bée baango ba banga, ³³ Nwaphongo aekokye eso pho ya banga, bana ba be, wakundola yo Yesu, bo wakoma bée o zembo sa ibale obokye:

Oli njwana wa nga,
inga, lolu, naefoti.

³⁴ Omokundosi Nwaphongo onte ya bawe,
etakule pholo,

eli nde bo wawoko yo, obokye:
«Namephe mbolo isantu ya Davidi,
maphoo ma phele.»

³⁵ Yango mena, kakule wo o elele eyoko
yokye:

«Otole moto mosantu wa we obokye
apholo o ilita.»

³⁶ Pho Davidi, wakyelela yo ibota se o imbele se, na njwango njwa Nwaphongo, amba wa. Bamba ya mokunda phenephe na baango, ne apholo. ³⁷ Kasi yo owakundola Nwaphongo onte ya bawe, taika pholo. ³⁸ Bande, oefe obokye eli pho ye simo ya ilimbisa masumu yeesi, na ibutwa bato ba bosembo phate pha ikaka zwa bée na Mobeko njwa Mose, ³⁹ na nzela ye, moanosi muso abuto moto wa bosembo. ⁴⁰ Omibanza, obokye maphoo mawo baimosi mango sa eyelela:

⁴¹ «Kyeka, bée basemosi,
okamwe, olemo!

Pho, bo tabaa bée na bomoo, namokyela
etoma yonoyo,

obokye bo baeyimosi yango
otoeyanole!»

⁴² Wa itokolo, bamba ya bondele Polo na Balaba na boikye obokye bakule ya baawole pho ya lowo me mokolo njwa sabata njwa sima. ⁴³ Wanyangwa bato baso baanganaka, Bayuda baikye na bato basuu baakumole Nwaphongo, bamba

ya benga Polo na Balaba. Babalenzaka obokye baphile bophelelu ngolu ya Nwaphongo.

Polo na Balaba bakye oka bato bate bali Bayuda

⁴⁴ Wakoma sabata, phanephe mokyisi mobimba njwamba yaangana pho ya iyoka maphoo ma Nkolo. ⁴⁵ Wa wene Bayuda moluku njwa bato, baesi ya tnda na zuwa, abuto iikyela maphoo ma Polo ziko, bamotole. ⁴⁶ Polo na Balaba, na mwiya, bamba babuyisela bekye: «Ebakyi obokye maphoo ma Nwaphongo bata mateya bée phanza. Kasi pho bée omale, tokokyi na bomoo pha bobele. Yango mena tokye oka bato bate bali Bayuda. ⁴⁷ Pho Nkolo awo na banga babona:

“Naekyesi ndokolo tala ya na mabota pho ya ikye na Simo yanga nono o mbomela ya mokyisi!”»

⁴⁸ Waoka baate bali Bayuda baabona, na nkyisa, babuto ikumbela maphoo ma Nkolo, emba baso baalomoko pho ya bomoo pha bobele bamba butwa baanosi. ⁴⁹ Maphoo ma Nkolo mamba ya nyangwa o mokyisi munsu. ⁵⁰ Kasi Bayuda bamba ya losa babasi ba kaa bakumole Nwaphongo na onte ya bankumu ba mokyisi, balukaka inyokolo Polo na Balaba, emba bamba ya bawiinya o manyete ma be. ⁵¹ Kasi be, bamba ya lasa mobulubutu njwa makolo ma be, bamba yakye o Ikoniumu. ⁵² Kasi baekosi batondaka na nkyisa na ná Bolobó Bosantu.

14

Polo na Balaba o Ikoniumu

¹ O Ikoniumu, wakula lekana nde bomoo. Polo na Balaba bamba ya kye nyolo o ingambi sa Bayuda sa makyita. Bamba ya wo na ndengye yonyo obokye Bayuda na Baela baikye babutwaka baanosi. ² Kasi Bayuda bayoko bate baikaka anola, bamba losa bapakano obokye bahe na maumunya mabe pho ya debi. ³ Na bo bomoo, bakyelaka nkolo nzikye o Ikoniumu. Babaka bawo nde pwapwa pho ya Nkolo na pho ya maphoo ma ngolu ye. Abaphekye mwiya njwa ikyela na maboko ma bée bilembetele na bilekyesako. ⁴ Moluku njwa bato ba mokyisi njwamba kabana. Bana babaka mbale na Bayuda, bayoko mbale na batoma.

⁵ Bapakano na Bayuda na bakonzi ba bée bamba kana inyokolo na iboma batoma na mabanga. ⁶ Waawene bée babona, bamba ya lota mbale ya nkyisi ya Likaoni, Listre na Derbe, na o nkyisi ili phenephe na yango. ⁷ Omoo, babuto nde iimola Simo Elaa.

Polo na Balaba o Listre

⁸ O Listre, moto monomo munene abaka omoo, taikaka ba kateme. Makolo me manyiba uta o ibu sa nyango, taikaka na ba katambule. ⁹ Amba oka Polo kawo. Polo amba ya molembetela, aesi ya wene obokye ali na ianola pho ya ibika, ¹⁰ Amba ya wo na bokusi yokye: «Teme na makolo ma we!» Emba amba ya ngbengo, abuto itambula.

¹¹ Waayawene moluku njwa bato lowoo lokyesi Polo, bamba ya anwana na munoko njwa be, bekye: «Ba Nwaphongo bamibuye bato, bauti o ikolo, baesi oka banga!» ¹² Babangaka Balaba «Zeyusu», emba Polo «Ermesi», pho ya baka yo owa kpaka maloba. ¹³ Nganga wa Nwaphongo Zeyusu o nze ya ibala, amba yaa na balo ba mangombe na biboko ba bokonzi o nzifo ya inyolo o mokyisi. Yo na moluku njwa bato bamba okana obokye babakabele ikabo.

¹⁴ Waoka batoma Balaba na Polo lowoo me, bamba kakola bitobu ba be, bamba ya ngbengo bili moluku njwa bato na iyanwana ¹⁵ bekye: «Bato, pho ya'ye kokyela maphoo mamana? Na banga toli nde bato boli bée! Simo Elaa ekyeyimole banga, eli nde obokye ole maphoo maabe obutwele Nwaphongo oli na bomoo, owakyela ikolo na munse, ebale eenene na iso ili omoo. ¹⁶ Wa phanza, alekye mabota maso mabengye manzela na bée mampenza. ¹⁷ Nzuka amiweninyaka na maphoo malaa maakyele yo mama. Kasi taika le ibaweninyaka maphoo malaa, pho kabatomele uta o ikolo mambula na bipha bilaa, kabatonza na ntoma katonza na mandondo ma bée na nkyisa.» ¹⁸ Maphoo me temakokaka izibisa moluku njwa bato izele, pho ya obokye bée sabaambisa mambeka.

¹⁹ Bobele, o Antioshe na o Ikoniumu, wamba ya tokolo Bayuda baya losa moluku na bato. Baesi ya ma Polo mabanga, bamba ya tokolo ne o imbale ya mokyisi, baumunyaka obokye awe. ²⁰ Kasi, wangana baekosi wali yo, amba ya njwa bobele amba ya nyolo o mokyisi. Bo yana, yo na Balaba bamba ya kye o Derbe.

Polo na Balaba babuto o Antioshe ya Siri

²¹ Sima ya iyimola Simo Elaa o mokyisi me na izwa baekosi baikye omoo, bamba kula ya kyende o Listre, o Ikoniumu na o Antioshe. ²² Bakyekye kuya mandondo ma baekosi na ibalenza obokye balendendale o ianola, bekye: «Tosengyesi ilekana na minyoko miikye, pho ya inyolo o Bokonzi pha Nwaphongo.» ²³ O ingomba sonoso na sonoso, babakolekye bankumu, bamba

bondede, bamba na miima ntoma pho ya ifaambya oka Nkolo owa anola be.

²⁴ Emba wakatisa bée Pisidi, bamba ya kye o Pamfili. ²⁵ Wateya bée maphoo ma Nwaphongo o Perge, emba bamba ya kyende o Atali. ²⁶ Omo, bamba ya kpela o masuwa, babuto o Antioshe, wautaka be, elele eya bambyaka bée o ngolu ya Nwaphongo pho ya etoma ekyeute bée ikyela.

²⁷ Wakoma be, baesi ya angyinya Ingomba, bamba baimola maso makyela Nwaphongo na be, na ndengye eyaingolaka yo mozibo nwa ianola pho ya bapakanu. ²⁸ Emba, bamba ya koko omo bée na baekosi.

15

Toko o Antioshe pho ya lowo la ibele

¹ Bobele, bato bayoko bamba uta o Yuda, bée balukaka iteya bebi bofo: «Be boto mi bese bokowo mobeko nwa Mose, bée tokokyi ibika.» ² Toko yamba tokolo, emba miko makusi mamba ba onte ya Polo na Balaba na bato me. Bamba ya sukya obokye Polo, Balaba na bato basu bakye o Yelusaleme, bakye zwana na batoma na bakumu pho ya toko me. Tebaikaka banolela, baesi ya phalatana na ná bokusi pho ya lowo me. Na bomu, baesi ya toma Polo, Balaba na bato bayoko ba Antioshe obokye bakuyende o Yelusaleme oka batoma na bankumu, bawo lowo me.

³ Ingomba basungaka pho ya imbanga me. Bobele, baesi ya katisa Fenikisi na Samaliya, bakye mimola o waanola bato baatebali Bayuda Yesu. Simo me ya phekye nde bée baso nkyisa na boiky. ⁴ Wakoma bée o Yelusaleme, ingomba baakumbelaka, ebe na batoma na bakumu, baaimolaka iso yaakyelaka Nwaphongo na nzela ya be. ⁵ Baanosi baayoko ba mbale ya Bafalisayi, baesi ya teme, bekye: «Esengyesi obokye babele baanosi baatebali Bayuda, babatome na bokusi ikokya mobeko nwa Mose.» ⁶ Batoma na bakumu baesi ya angana pho ya ekola lowo me. ⁷ Baphalatana na boiky. Sima, Petelo aesi ya teme, yokye: «Bande, koebe obokye Nwaphongo anzolo onte ya bée obokye naimole Simo Elaa oka bato baatebali Bayuda, pho ba okye, baanole. ⁸ Nwaphongo, okoebe mandondo ma bato, abaphe Bolobo Bosantu bo nwaalophe yo, pho ya iteya obokye baanosi. ⁹ Taika lokyesinya na nwana bokyi bofo na be, Nwaphongo akunyola mandondo ma bée pho bamoanola. ¹⁰ Kasi kolukye itoma baanosi inyanya ephesi ewaa, na bankoko ba banga, na banga toloiky koka

inyanya. Komekye Nwaphongo babona pho ya'ye? ¹¹ Kasi na ngolu ya Nkolo Yesu, banga toanole obokye tobiky ndengye yonoyo na be.»

¹² Bato baso baesi ya ikala bese, baokyemele Balaba na Polo babaimole bilekyesako na bilembetele biso biakyelaka Nwaphongo na nzela ye o nte ya bato baatebali Bayuda. ¹³ Waunva iwo, Zake ne aesi ya wo, yokye: «Bande, inzokyemele! ¹⁴ Simo aimosi bo watataka Nwaphongo ikana obokye onte ya bato baatebali Bayuda aolo ibota sonoso siili se. ¹⁵ Maphoo maawo baimosi makoka na lowo me, pho totangye o buku pha Nwaphongo bofo:

¹⁶ Nkolo kawo bofo:

“Sima ya maphoo mamana namokula ya, Namotonga na ingambi sa Davidi saabukwaka, nasiinola, naasiteye,

¹⁷ Emba bato bayoko baso bamoluka Nkolo,

ebe na mafota maso mafanga nga obokye mabe ma nga. Eye booko wo Nkolo.

¹⁸ Aebinyaka maphoo me mamana uta kalakala.”

¹⁹ Zake akuli wo, yokye: Yango mena, nawene obokye tolakokyi ibaphe motema bolosi oka baatebali Bayuda, baanole Nwaphongo. ²⁰ Kasi tobakomele mokanda obokye toongye na be, sa zaa nsoti ikiyambya bée oka manzambe ma bikyeko, sa kyela bondumba, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa zaa na malongo. ²¹ Pho nono wa kalakala, bato bateya mobeko nwa Mose o mokyisi monomo na monomo, bamotangye na o mangambi ma makyita ma Bayuda nkolo iso ya Sabata.»

Mokanda mootomi bée oka baanosi baatebali Bayuda

²² Bobele, batoma, bakumu, na ingomba siso baesi ya kana obokye baolo bato onte ya be, babatome o Antioshe bée na Polo na Balaba. Baesi ya olo Yuda okobangye bée Balasabas, na Silasi, baso babale babaka bato ba kaa onte ya bande na be. ²³ Baphisaka mokanda moowo bofo: «Bande na bée, batoma na bankumu, babeya bande na be, baatebali Bayuda, baazale o nkyisi iye: Antioshe, Siri na Silisi. ²⁴ Tooka obokye bana bato, bawaa baatebaika banga phe nzela, bauta oni, baya bi omo, baebunzinya na maphoo maawo be, bakyetitisa mandondo ma bée. ²⁵ Yango mena, tokani banga baso obokye toolo bato emba toetomele be. Bamoyaa molongo na bebi na banga, Balaba na Polo. ²⁶ Baambya bomu pha bée pho ya etoma ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ²⁷ Toetomesi Yuda na Silasi baamoeyimola, bée mampenza, maphoo maakomi banga

mamana. ²⁸ Pho, na banga na Bolobɔ Bosantu, tokani obokye tolokoki yephis ephesi esuu, kasi maphɔɔ masengyesi b̄e ikyila mango mama: ²⁹ Sa zaa nsoti ikyiambya b̄e oka manzambe ma bikyeko, sa zaa malongo, sa zaa manyama maawe na malongo o motema, sa kyela bondumba. Bo omimanye mi maphɔɔ masɔ mamana, kokyale bolaa. Oikalaka na bolaa.»

³⁰ Emba bato me baatomaka b̄e, bamba ya kyende, bakye koma o Antioshe. Baesi ya anginyina baanosi basɔ, babaphe mokanda me. ³¹ Baesi ya tanga mokanda me, bato basɔ batondaka na nkyisa phɔ ya maphɔɔ maabalzanza na b̄e o mokanda me. ³² Yuda na Silasi, b̄e mampenza babaka baimosi, balenzaka bebi, babakuyaka na maphɔɔ maikye maawoko b̄e. ³³ Bakutaka kɔkɔ na b̄e. Waakoma b̄e wa ibutwa, bebi baesi ya kye baika, b̄e o kyekye na bolaa. Bamba ya butwa oka baabatomaka. [³⁴ Kasi Silasi akanaka obokye kaikale omɔ.]

³⁵ Bobele Polo na Balaba bamba ya ikala o Antioshe. Na bato bayoko baikye, b̄e basɔ babaka bateya, baimole Simo Elaa ya Nkolo.

Polo na Balaba babakwa

³⁶ Sima ya b̄ana nkolo, Polo aesi ya wo na Balaba, yokye: «Tobutwe, tokye kyeka bande na banga o nkyisi iso yaimolaka banga Simo ya Nkolo, tokyekye ndengye eli b̄e.» ³⁷ Balaba abaka na phowa ikyende na Yoane, ookobangye b̄e Malako. ³⁸ Kasi Polo taikaka zinga obokye akyende b̄e, pho abaikaka o mokyisi na nkombo Pamfili, takulaka bakamba o etoma ya b̄e. ³⁹ Baokaka na bokusi onte ya b̄e, bamba ya kabana. Balaba akpe Malako, abaa o masuwa, akye o Shipre. ⁴⁰ Polo aesi Silasi, waunva baanosi ibaamba o maboko ma Nwaphongo obokye ababanza na ngolu ye, bamba ya kyende. ⁴¹ Bamba ya katisa Siri na Silisi, balenzaka mangomba obokye baikale na ianola.

16

Timote atambusi na Polo na Silasi nzela yɔɔɔɔ

¹ Polo aesi ya koma o Derbe, na o Listre. Moanosi monomo abaka omɔ, nkombo ye Timote, nyango Moyuda, owabutwa Moklisto, kasi ango Moela. ² Bande babaka bazale o Listre na o Ikoniumu, babaka bawo obokye ali moto molaa. ³ Polo abaka na phowa obokye Timote atambulakye ne molongo. Aesi ya mokpa, bamofesi pho Bayuda, baabaka o nkyisi me, b̄e basɔ baebaka obokye ango ali Moela. ⁴ O nkyisi iso, yaabaka yo

kalekane, baimolaka baanosi mibeko miakpa batoma na bakumu ba Yelusaleme. Baongaka na obokye bakokya mibeko me. ⁵ Mangomba mabutwaka na ianola sikusi, motiya nwa bato nwabaka mobakisame nkolo iso.

Polo aloti ndoto o mokyisi na nkombo Troas

⁶ Bolobɔ Bosantu abakatelaka obokye sa imola Simo ya Nwaphongo o nkyisi ya Azi. Yango mena aesi ya katisa o nkyisi iye: Friji na Galati. ⁷ Wakomaka phenephe na Misi, alukaka ikyende o Bitini. Kasi Bolobɔ pha Yesu tephawaiakaka babenisa ikyende omɔ. ⁸ Bobele, aesi ya katisa Misi, akye o ibongu siibangye b̄e Troas. ⁹ Wa mokolo, Polo aesi ya loto ndoto aweni moto monomo wa Makedoniya atemi, kamobondele, yokye: «Lekana o Makedoniya, oya losunga!» ¹⁰ Sima ya ndoto me ya Polo, sa kɔkɔ, banga toesi ya luka nzela ya ikyende o Makedoniya, pho toebaka obokye Nwaphongo kalobangye ikye imola Simo Elaa oka bato ba mokyisi me.

O mokyisi na nkombo Filipi

¹¹ Tokpe masuwa o Troas, tokye o esanga na nkombo Samotras, bo yana toleka o Neapolis. ¹² Toesi ya mana omɔ, tokye o Filipi, mokyisi munene nwa Makedoniya, n̄wazalaka Baloma. Tokyelaka nkolo nzikye o mokyisi me. ¹³ Mokolo nwa Sabata, toesi ya tokolo, toikyisi mokyisi, tokye o mokukulu nwa ebale, toumuniyaka obokye tomozwa elele ekyesambele Bayuda omɔ. Toesi ya zala, toweni na babasi baanganaka wamo. ¹⁴ Monomo na babasi me, nkombo ye Lidi, mokyisi nwe Tiyatire, abaka mounge wa bitobu bilaa ba mangola, abaka nwanwasi okosambele Nwaphongo. Waba banga towo, abaka kalookye. Nkolo aesi ya ingola ndondo ye obokye aanole maphɔɔ maawoko Polo. ¹⁵ Baesi ya mobatisa, ebe na ibota se. Bobele, alobangyi oka ye, yokye: Bo koanole phele obokye nali moanosi wa Nkolo, yaka ya kye ba o ingambi sa nga. Alokandindisaka obokye toanole.

O motema nwa boloko o Filipi

¹⁶ Mokolo monomo waba banga tokyende o elele ya ibondele, moombo monomo nwa nwanwasi aesi ya vana na banga: Abaka na bolobɔ bob̄e onte ye, phabaka bomotome imola maphɔɔ maamoya. Azwelaka bakolo b̄e baphalanga baikye mi etoma me. ¹⁷ Aesi ya butwa ilobenga, banga na Polo. Abaka kanwane yokye: «Bato baba bali bato ba Nwaphongo owa ikolo, baeteya nzela eya ibika.» ¹⁸ Akyelaka

baƚona nkolo nzikye. Polo aesi ya wene empfi, amba ya miekpinya, awo na ƚoloƚo me, yokye: «Na nkombo ya Yesu Klisto, nawo na we obokye otokolo onte ye!» Mina wamo, ƚoloƚo me botokosi onte ya moombo me. ¹⁹ Waawene ƚakolo ƚa moombo me obokye tefakoyi ikula zwa ƚaphalanga na nzela ye, ƚaesi ya akya Polo na Silasi, ƚakye na ƚee o elele eya zando oboo pha ƚakonzi. ²⁰ Wakoma ƚee oboo pha ƚananga me, ƚekye: «Bato ƚaba ƚali Bayuda. Baambya mobulu o mokyisi nwa ƚanga. ²¹ Bateya ƚonkoko ƚolokatele mofeko nwa ƚanga obokye ƚanga Baloma, tolokoyi ifoanola na ifokyelela.»

²² Eboko ya ƚato me ƚaesi ya ƚasonga noko. Bananga ƚa Baloma ƚaesi ya ƚatomisa obokye ƚamanya Polo na Silasi bitobu, ƚaƚawande phimbo. ²³ Waunva ƚee ifawanda phimbo na ƚoikye, aƚavaki o ƚoloko, ƚawo na moto ookokyengele obokye aƚakyengyele na ƚolaa. ²⁴ Mokyengyesi me, waoka yo ƚaƚona, aesi ya ƚanyosa o etee ya ƚoloko eya motema, ƚaƚanyosekwe makolo o motema nwa mabaya manene.

²⁵ Wa molengyela, Polo na Silasi ƚaƚaka ƚaƚondele, ƚatuƚe pho ya ikumbela Nwaphongo, ƚato ƚaayoko ƚa ƚoloko ƚaƚaka ƚaƚaokye. ²⁶ Ifalakana ƚobo, manyete mabuto inyingana na ƚokusi, manyingyine na ƚoloko, bikomba biƚo biƚifo, nyololo ya ƚato ƚaso ƚa ƚoloko yiingo. ²⁷ Mokyengyesi aesi ya umwa, wawene yo obokye bikoma ƚa ƚoloko biikasi pha, aesi ya pka mumphata nwe obokye kamibome, pho abuyaka obokye ƚato ƚa ƚoloko ƚaso ƚaloti. ²⁸ Kasi Polo aesi ya anwana na ƚokusi, yokye: «Sa mikyela lowo! Banga ƚaso toli wawa!» ²⁹ Bofele, mokyengyesi aesi ya onga tala, anyosi izele o motema, katekyenele na sina inganga, aesi ya mivaka o makolo ma Polo na Silasi. ³⁰ Aesi ya ƚatokolo o nze, yokye: «Batata, nakyele ƚo obokye nabikye?» ³¹ Bekye: «Anola Nkolo Yesu, wamobika, na we, na ifota sa we.»

³² Baesi ya moimola Simo ya Nkolo, yo na ƚato ƚaso ƚaƚaka o ingambi se. ³³ Na sina imbele me sa mokolo, mokyengyesi aesi ya ƚakpa oka ye, aƚakunyosi maphota ma ƚe. Bofele, ƚaesi ya mobatisa yo na ifota se siso. ³⁴ Amba ya nyosa Polo na Silasi o ingambi se, aƚaphe ntoma ya iza. Moto me na ifota se siso batondaka na nkyisa pho ƚaanolaka Nwaphongo. ³⁵ Waye bunya, ƚananga ƚa Baloma ƚaesi ya toma ƚato obokye ƚakye wo na mokyengyesi, ƚatokolo ƚato ƚaƚana. ³⁶ Mokyengyesi aesi ya imola Polo, yokye: «Bananga ƚatomi ƚato iya imola obokye

ƚaetokolo. Unwanwa ye, emba tokolo, okyende na ƚolaa.» ³⁷ Kasi Polo aesi ya wo na ƚato me, yokye: «Balowanda phimbo o miyo ma ƚato ƚaso, mena sa taa lotenela ƚolombe, ƚanga toli ƚato ƚa Loma! Balovaki o Boloko. Unwanwa ye, ƚakule luka ilotokolo mi ifombo? Pha! Baya lotokolo ƚee mampenza!»

³⁸ Bato ƚaatomaka ƚee ƚaesi ya kye imola mapho me oka ƚananga ƚa Baloma. Bananga me ƚailaka, waoka ƚee obokye Polo na Sila ƚali ƚato ƚa Loma. ³⁹ Emba ƚamba ya kye ƚaanga ƚolimbisi, ƚaƚatokosi o ƚoloko, ƚamba ya onga na ƚee obokye ƚamane o mokyisi me. ⁴⁰ Watokolo Polo na Silasi o ƚoloko, aesi ya kyende oka Lidi. Waunva ƚee ikyeka ƚande na ƚe, na ifalenza, ƚamba ya kyende.

17

Polo na Silasi o Tesaloniki

¹ Baesi ya lekana o Afipolis na Apoloni, ƚakye koma o Tesaloniki waƚaka ingambi sa makyita sa Bayuda. ² Polo, ƚo wamele yo, amba ya nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, awonoko na ƚee ƚa Sabata ƚaato mi makomi ma Nwaphongo. ³ Aƚalimbolelaka makomi me, aƚateyaka, yokye: «Esengyesi obokye Masiya awene ƚolosi, awe, akundwe onte ya ƚawe.» Aƚawolekwe, yokye: «Yesu okoeyimole nga, eli yo Masiya.» ⁴ Bana onte ya ƚe, ƚaesi ya anola ƚabengyi na Polo na Silasi. Na moluku nwa Baela ƚaƚaka ƚasambele Nwaphongo, na ƚaƚasi ƚaikye ƚa kaa.

⁵ Kasi Bayuda batondaka na zuwa. Baesi ya kpa ƚana nzobo ƚaazwaka ƚee o nzela, ƚakye anginya eboko ya ƚato. Bamba yaambya mobulu onte ya mokyisi. Baesi ya kyende o ingambi sa Yasona, ikye luka Polo na Silasi obokye ƚakye na ƚee o boo pha ƚato ƚaso ƚa Tesaloniki. ⁶ Waba ƚee sa ƚazwa, ƚaesi yaakya Yasona na bebi ƚayoko, ƚakye na ƚee o boo pha ƚananga ƚa mokyisi, ƚaanwanaka, ƚekye: «Bato ƚaba ƚabunzinye maumunya ma munse munso, unwanwa ye ƚaesi ya koma wawa! ⁷ Yasona aƚabuye oka ye! Bato me ƚaso ƚato mifeko ma Moangyesi Kaisala, awo obokye mokonzi mosuu ali, nkomo ye Yesu.» ⁸ Mapho mamana maesi ya phe ƚato ƚaso na ƚananga ƚa mokyisi yo. ⁹ Yasona na bebi me ƚayoko ƚaesi ya tukya ƚaphalanga oka ƚananga ƚa mokyisi, ƚamba ya ƚale, ƚakye.

Polo na Silasi o Bere

¹⁰ Waamokolo ƚande ƚaesi ya toma Polo na Silasi o Bere. Waakoma ƚee omo, ƚaesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda. ¹¹ Bayuda me ƚaƚaka ƚato

balaa ileka ba Tesaloniki. Baesi ya anola Simo ya Nwaphongo na motema molaa. Babaka baekole makomi nkolo iso, obokye baefe maphoo maabaka Polo kawo mali phele. ¹² Bato baikye onte ya bee bamba ya anola, onte ya Baela, bato baikye ba kaa, babasi na bampele, bamba ya anola me. ¹³ Kasi waoka Bayuda ba Tesaloniki obokye Polo akye imola Simo ya Nwaphongo o Bere, bamba ya kyende omo, bakye losa moluku nwa bato na ifabunzinya maumunya. ¹⁴ Sakoko, bade baesi ya loya Polo mopa nwa maa manene, Silasi na Timote baikalaka o Bere. ¹⁵ Baakyekye na Polo, bamba kye moika nono o Atene. Emba waya butwa bee o Bere, Polo amba ya longolo Silasi na Timote obokye bamobengye izele.

Polo o Atene

¹⁶ Waaba Polo kaziya Silasi na Timote o Atene, aokaka bolosi o ndondo ye na boikye iwene ndengye eyatonda mokyisi me na manzambe ma bikyeko. ¹⁷ Ateyaka o Ingambi sa makyita, yo na Bayuda, na na bato baatebali Bayuda, baasambele Nwaphongo. Na o zando, ateyaka nkolo iso bato baavanaka ne wamo. ¹⁸ Bateye ba Epikirie na ba Stoisie bawonoko ne. Bana bekye: «Nyaewo oyo kalukye woo bo?» Bayoko, waoka bee Polo kaimole Simo ya Yesu, na maphoo ma ikundwa sa bawe, bekye: «Kolo kaloimole manzambe masuu.» ¹⁹ Baesi ya mokpa, bakye ne o bo pha bananga baangane o ngomba ya Aaropaje, bawo ne, bekye: «Mateya me manyakune maateya we mali iye? Banga tozingye imaeba, ²⁰ pho matoo ma banga maokyi maphoo ma inganga, tolukye eeba maphoo me malukye iwo bo.» ²¹ Na bomo bato baso ba Atene, na babuto baya onte ya be, etoma ya bee yabutwaka nde iwoko na iokaka maphoo manyakune.

²² Polo aesi ya teme o ntante ya bananga, yokye: «Be bato ba Atene, nawo na bee obokye oli phele baakolo basambesi. ²³ Pho, wabe nga nalekane o mokyisi nwa be, naweni bikyeko biisambele be, naweni na mesa elele yonoyo ekyeambya bee mandaa, bakoma o ikolo bofo: «Oka nzambe otoebane.» Iyo okosambele bee sa moeba, eli yo okoeyimole nga. ²⁴ Nwaphongo owakyla mokyisi na iso ili omo, ali Nkolo ya ikolo na ya munse, taazale o batempelo, baatonga bato. ²⁵ Tasengyesi na obokye bato bamophe ebe na ekpele iye, pho eli yo okophe bato baso bomoo na mpema na mbolo iso. ²⁶ Uta na moto monomo, akyla mabota maso, obokye bazale o munse munso. Abamekyela imbele sa elanga na sa mampela, na mandelo ma makyito maasengyesi bee izala. ²⁷ Akyela babona

pho bato bamolukye, na bo bazwe kamba pho ya imoluka, na bakokyi imozwa. O solongo, Nwaphongo tali itakye na banga baso.

²⁸ Pho «eli yo moto okolophe bomoo, na bokusi pha ikye mitambula. Toli o munse mumu nde pho ye.» Na bakombi ba bee baayoko, bekye:

«Na banga, toli bana bee me.»

²⁹ Bo oli banga bana be, tolokokyi umunya obokye Nwaphongo akokaa na bikyeko ba itela, ebe ba ebuni ya motiya, ebe ba ibanga, mbolo yaakyelama na maumunya na moto. ³⁰ Nwaphongo taakule banga imbele saatesaikaka moeba bato. Kasi unwanwa eye kaimole bato baso, o bilele biso, obokye babongole ntema ya be. ³¹ Pho ameka mokolo monomo nwanotenela yo munse munso phaakolo bolombe, na nzela ya moto owa somya yo. Ateya bato baso, bo wakundola yo moto me onte ya bawe obokye eli phele.»

³² Waoka bee Polo kawo na ikundwa sa bawe, bana bamoskyekye, bayoko bekye: «Tomokula eyoka kowo lowoo lalona mokolo mosuu.» ³³ Bobele, Polo aesi ya mana onte ya be, akye. ³⁴ Bana bamobengaka, bamba ya anola, onte ya be, yabaka Denisi, monomo na bananga baangane o ngomba ya Aeropaje, na nwanwasi monomo na nkombo Damaris, na bato basuu me.

18

Polo na Silasi o Koliti

¹ Sima ya maphoo mamana, Polo aesi ya mana o Atene, akye o Koliti. ² Omo, akye vana na Moyuda monomo, nkombo ye Akilas, mokyisi nwe Pontis. Iyo na nwanwasi we, Prisile, auta o Itali, pho moangyesi Klode atomaka obokye Bayuda baso bamane o Loma. Polo aesi ya kye mibanza na be. ³ Bowabaka yo kakelele etoma ndengye yonoyo na be, amba ya kye zala oka, babuto ikyela etoma elele yonoyo. Etoma ya bee yabaka ya ikyele ndalaku. ⁴ Nkolo iso ya Sabata, Polo abaka kateya Bayuda na Baela o ingambi sa makyita. Alukaka obokye baso aanole. ⁵ Wauta Silasi na Timote o Makedoniya, baesi, Polo ami-ambyaka imbele siso iimolaka Simo ya Nwaphongo. Ateyaka Bayuda obokye Yesu ali Masiya. ⁶ Kasi Bayuda, tebaikaka moanola, bamotolaka. Bobele, aesi ya balasisa mobulubutu nwa bitobu be, yokye: «Bo bee obungyi, tekuli ba lowoo la nga, malongo ma bee mali o moto nwa be! Unwanwa ye, namokyende oka bato baatebali Bayuda.» ⁷ Aesi ya mana wamo,

akye oka moto monomo owabaka kasambele Nwaphongo, nkombo ye Tito Yusutu. Ingambi sa moto me sabaka phenephe na ingambi sa makyita. ⁸ Krispus, mokonzi nwa ingambi sa makyita, aesi ya anola Nkolo, yo na ibota ye sisu. Bakoliti baiky baokaka Polo, baesi ya anola me, ababatise.

⁹ Waa mokolo, Nkolo aesi ya wo na Polo o ndoto, yokye: «Sa ila, saikala bese, woko nde bowo, ¹⁰ pho, inga, nali na we elele yonyo. Moto etaeyakya obokye aekyele bofe, pho bato baiky o mokyisi mumu bali ba nga.» ¹¹ Polo akyelaka o Koliti mbula yonyo na makombe motoba iimola bato maloba ma Nwaphongo.

¹² Wa imbele sabaka Galion moangyesi wa nkyisi ya Akaye, Bayuda baesi ya wangyela Polo na bofe. Bakye ne o boo pha bato baasambisa maphoo. ¹³ Bekye: «Moto oyo katomisa bato obokye basambele Nwaphongo na ndengye etebenele mobeko.»

¹⁴ Waluka Polo obokye kawo, Galion aesi ya wo na Bayuda, yokye: «Bo ebakyi obokye abomi moto, naa akyesi lowo lonolo loolekyi bofe, nde naanolakyi iphunda sa bese, oo Bayuda, ndeobakyi na elongyi. ¹⁵ Kasi toko ya bese oli yango nde pho ya ianola, pho ya na nkombo na mibeko ma bese mampenza, mena ekyekyi bese! Nga sikokyi iba munanga i maphoo ma ndengye mena!» ¹⁶ Amba ya bawiinya o elele ekyeambe bese maphoo. ¹⁷ Bofele, baso baesi ya akya Sositene, mokonzi nwa ingami sa makyita sa Bayuda, babuto imowanda o boo pha elele ekyeambe maphoo. Kasi Galion akyekaka nde babona.

Polo abuto o Antioshe

¹⁸ Polo akulaka koko o Koliti na boiky. Bofele, aikyi ika bebi, abaa o masuwa, akye o Siri, yo na Prisile na Akilas. Oboo pha iba o masuwa, amikololaka moto o Sasele, pho aunvaka nkolo yaalakyelaka yo Nwaphongo. ¹⁹ Baesi ya koma o Efese, Polo aikaka Prisile na Akilas omo. Aesi ya kye nyolo o ingambi sa makyita sa Bayuda, kailye ziiko omo na Bayuda. ²⁰ Baongaka ne obokye akoko omo, kasi yo taikaka anola. ²¹ Aikyi baika, yokye: «Bo Nwaphongo azingyi, namokula ya oka be.» Aesi ya ba o masuwa o Efese, akye.

²² Wakoma yo o Sezare, aesi ya uta, akye o Yelusaleme pho ya ibeya bebi ba ingomba. Bofele, amba ya kyende o Antioshe. ²³ Akyelaka banaa nkolo omo. Amba kula ya kyende, aakasi Galati na Friji, alenze ianola sa baekosi baso.

²⁴ Moyuda monomo, nkombo ye Apolo, mokyisi nwe Alegizandri, akomaka o Efese. Abaka moto monomo wa yelaa ya iwoo, aebaka makomi ma Nwaphongo na bolaa. ²⁵ Aunva ekola phanza maphoo ma nzela ya Nwaphongo, abaka na phowa ekusi, aimolaka, ateyaka nde maphoo ma Yesu. Kasi yo, aebaka nde ibatisa saka Yoane. ²⁶ Aesi ya tata iwo pwapwa o ingambi sa makyita. Prisile na Akilas, wamooka be, baesi ya mokpa, bakye molimbolela nde maphoo ma nzela ya Nwaphongo. ²⁷ Kasi waba Apolo na phowa ya ikyende o Akaye, bebi baesi ya molenza mi lowoo me. Bakomi mokanda, bamotomesi baanosi ba mokyisi me obokye bamokumbele na bolaa. Waakoma yo omo, asungaka bato baanolaka na ngolu ya Nwaphongo,

²⁸ pho, anyetekye phele Bayuda, o miyo ma bato baso, na maphoo maabawolekaye yo. Abateyaka o makomi ma Nwaphongo obokye Yesu ali Masiya.

19

Polo o Efese

¹ Wataaka ba Apolo o Koliti, Polo amba ya lekana o nkyisi ya mambale, akye koma o Efese. Azwe baekosi baayoko omo. ² Aesi ya batuna, yokye: «Waanola Nwaphongo, wazwa Bolobbo Bosantu?» Bekye: «Banga toloika na oka bawo obokye Bolobbo Bosantu ali.» ³ Polo, yokye: «Emba wazwa ibatisi siwaa?» Bekye: «Ibatisi saaka Yoane.» ⁴ Polo, yokye: «Yoane abaka kabatisa baanolaka ibongola mandondo ma be, ambaka wo na Bayuda, yokye: Baanole owamoya o sima ye, kyelukye iwo obokye Yesu.»

⁵ Waaka bese babona, baesi ya batisama na nkombo ya Nkolo Yesu. ⁶ Polo amba ya batandela mafoko, baesi ya zwa Bolobbo Bosantu, babuto iwo nako nsuu, na imola Simo ya Nwaphongo. ⁷ Bato me babaka baso phenephe iko mbuka ibale.

⁸ Bofele, Polo amba ya kyende o ingambi sa makyita sa Bayuda, abaimolaka pwapwa Simo ya Nwaphongo. Balukaka obokye bato baamookye baanole maphoo ma bokonzi pha Nwaphongo. Akyelaka bomo makombe maoto. ⁹ Kasi bayoko bakyelaka moto bokusi, tebaikaka baanola, batiyolaka nzela ya Nwaphongo oboo pha bato baso. Bofele, Polo aesi ya baika, akpe baekosi, akye na be, abateyaka nkolo iso o Ingambi sa kalasi ya Tiranus. ¹⁰ Akokoko omo mambula mafale, emba na bomo, bato baso baazalaka o Azi, Bayuda, na baatebali Bayuda, bamba ya oka Simo ya Nwaphongo.

¹¹ Nwaphongo akyelaka bilekyesako ba ikamwa na nzela ya Polo. ¹² Yangu mena, bato baayoko baphilelaka bato ba malosi, bitobu, na bitato baakumaka nzoto ya Polo. Malosi ma bato me mamanaka, na malobo mabe matokoloko o nte ya be. ¹³ Bana Bayuda baabaka bakye mitambula pho ya iwinya malobo mabe onte ya bato ba malosi, babaka batangye na nkomo ya Nkolo Yesu pho ya itokolo malobo me. Babaka bawo, bekye: «Na nkombo ya Yesu, okoteya Polo, nawo na be, malobo mabe, obokye otokolo!» ¹⁴ Bato baabaka bakyele babona, yabaka bana ba bampela sambo ba nganga munene, Moyuda, nkombo ye Sekewa. ¹⁵ Bolobo bobo bobabuyise obokye: «Nga naebe Yesu, naebe na Polo, kasi be, oli banza?» ¹⁶ Bobele, moto owabaka na bolobo bobo aesi ya mivaka mife. Anwani na be, abalekaka na mwiya, baesi ya tokolo o ibanda, baloti be baso malumbu, bazokyi na maphota. ¹⁷ Bato baso ba Efese, Bayuda na baatebali Bayuda, waoka lowo me bailaka, babutwaka ikpa nkombo ya Nkolo Yesu na kaa ikye. ¹⁸ Bato baikye babutwaka baanosi, bayakaka ya yaimola mapho maakyelaka be, bamaimolaka o boo pha bato baso. ¹⁹ Onte ya bato baabaka na meete, baikye bayakaka na nkanda ya meete, baitumbaka o miyo ma bato baso. Watanga be nkanda me, motiya nwa ye njwakokanaka na baphalanga ba bifende nkoto mako matano (50.000). ²⁰ Na bomo, na mwiya nwa Nkolo, Simo Elaa yanyangwaka na boikye.

Toko o Efese

²¹ Sima ya mapho mamana, Polo aesi ya kana ikatisa Makedoniya na Akaye obokye akyende o Yelusaleme. Yokye: «Bo nakomi omu, esengyesi obokye nakome na o Loma.» ²² Atomaka bebi ne babale baamosungye o etoma, Timote na Eraste o Makedoniya, kasi yo akulaka kuta koko o nkyisi ya Azi.

²³ Imbele me, toko iikye yatokoloko pho ya mapho ma nzela ya Nkolo. ²⁴ Motusi monomo, nkombo ye Demetelius, abaka katule batempelo ba nzambe Artemis na ebende ya motiya. Azwaka baphalanga o etoma me, aphutaka na bolaa baakyele ne. ²⁵ Aesi ya aangana na na bato basuu baakyele etoma bo ekyekele ye. Yokye: «Bande, koebe obokye banga tobikye nde na etoma ekyekele banga eye. ²⁶ Bo kowene, kombe na kula oka mapho maakyele Polo, yokye: Manzambe maakyelama na nse ya bato temali manzambe. Abongosi maumunya ma bato baikye. Teli nde wawa na wawa o Efese,

kasi phenephe nde o nkyisi ya Azi iso. ²⁷ Lowo me nde loti etoma ya banga, nde lombi na kula buya tempelo ya nzambe munene owa njawwasi, Artemis, ekpele pha, nzambe me okosambele bato ba Azi, na bato ba mokyisi munsu, nde takuli ba na kaa!» ²⁸ Waoka bato mapho mamana, batondaka na yoo, baanwanaka bekye: «Ali nzambe munene, Artemis wa Baefese!»

²⁹ Mokyisi munsu moesi ya tonda na toko, bato baso bawelane ikyende o elele ya maano. Baakyaka na bato ba Makedoniya babale baabaka batambule na Polo elele yonyo o imbanga se, Gayusu na Aristarke. ³⁰ Polo aunwaka mitokolo o bo pha eboko ya bato, kasi baekosi bamokatelaka. ³¹ Bankumu baayoko ba nkyisi ya Azi, baali bikamba ba Polo, bamolongoloko pho ya imobondo obokye yo sa kyende o elele ya maano. ³² O elele eyaanganaka bato, toko yaloboko. Baná baanwane lowo lolu, baayoko baanwane na lowo losuu, baikye onte ya be tebaikaka efa na ntina eyaanganaka be. ³³ Bayuda Bamba ya lekyinya moto monomo o boo pha eboko me na nkombo Alegizandre. Bato baayoko baabaka wamo bamoimolaka mapho maalekanaka. Bobele, Alegzandre aesi ya tomba eboko o ikolo, alukaka iyambelela Bayuda. ³⁴ Waefa be nde obokye ali Moyuda, baesi ya anwana, be baso mbala yonyo, bekye: «Artemis wa Bafese! Ali nzambe munene!» Baanwanaka babona phenephe mangonga mabale.

³⁵ Emba nkumu monomo wa mokyisi me, amba ya zibisa eboko ya bato, yokye: «Be Baefese, bato baso baebe obokye mokyisi nwa Baefese babanza tempelo ya omunene, Artemis, na ekyeko ye eyauta o ikolo ya kaa o se. ³⁶ Moto takokyi ika ziiko na lowo me. Na bomu, uya mu, oumunya o boo pha ikyela lowo. ³⁷ Oesi na bato baba wawa, kasi tebaikyi o tempelo ya banga, tebaikyi tola na nzambe ya banga. ³⁸ Bo Demetelius na bato bali na lowo na moto monomo, elele ekyeambe njwambo eli, na bananga bali, bakye songyela! ³⁹ Boli na lowo losuu la ituna, toolobongya waangane bato baso bo kowo mobeko. ⁴⁰ Mi mapho maleka lolu, iikasi nwana bokyi bobo, balosongyele obokye totombi. Na bomu, otolobe na na elongyi yonyo ya imola bato ntina ya angana sisi.» ⁴¹ Waunva yo iwo babona, aesi ya buya bato, bakye mibutwa oka be.

20

Polo o Makedoniya na o Grese.

¹ Waunva toko, Polo amba yaangyinya baanosi, abalenze, sima aesi ya baika,

akye o Makedoniya. ² Alekanaka o nkyisi me, kakye milenza baanosi na mateya maikye. Bobele, aesi ya kyende o Grese. ³ Akyelaka omō makombe maato. Aunvaka baa o masuwa pho akyende o Siri. Waoka yo obokye omō Bayuda bamowangyele, bobele, aesi ya kana ibutwa o nzela ya Makedoniya. ⁴ Bato bakyekye moika baba: Sopatele, ηwana wa Pirus, mokyisi nwe Bere, Aristarke na Sekundus, bato ba Tesaloniki, Galion moto wa Derbe, Timote, Tishike na Trofime, bato ba Azi. ⁵ Moluku me bakyekye o boo, bakye loziya o Troas. ⁶ Banga, sima ya eyenga ya umunya itokolo sa Bayisalaale o Ezipito, toesi ya baa o masuwa o Filipi. Sima ya nkolo itano, tokye bazwa o Troas, tokyelaka omō nkolo sambo.

Polo akuli kye o Troas

⁷ Mokolo ηwa poso, wa nkokolo, toanganaka pho ya iza, Polo awonoko na baekosi. Waaba obokye bamokyende boyana, aesi ya teya nono waa molengyela. ⁸ Batala babaka baikye o ingambi saanganaka banga o ikolo. ⁹ Munzenga monomo, nkombo ye Etikos, azalaka o fenetele. Imbele saabaka Polo kateya nde boteye, yo azwaka ebuu na bokusi, mi ena ebu, aesi ya uta o etaze eya iyato, akaa nono o se. Bamba ya motomba, awelaki. ¹⁰ Kasi Polo aesi ya uta, amiinye ooli munzenga me, amokpe o mafoko me, yokye: «Be sa lota, taikyi wa. Ali mumo!» ¹¹ Bobele, akuli baa, ateni mapa, aze. Akulaka teya bobele nono wa mumengu. Waunva yo, amba ya kyende. ¹² Babutwaka na munzenga me, abikyi na na nzoto nkusi, bo waaka yo. Lowo me labuyaka bato baso na nkyisa boikye.

Polo akye o Milete

¹³ Banga tokyekye o bo obokye toba o masuwa maakyekye na banga o Asos, mokyisi ηwakanaka Polo obokye tomokpesa o masuwa, pho yo mampenza azingaka itambula nzela me na makolo. ¹⁴ Wakye lozwa yo o Asos, tomokpesa o masuwa, tokye banga baso o Mitilene. ¹⁵ Toesi ya mana wamo, boyana tokye seme, tokyekane na esanga ya Kio. Mokolo ηwa sima, toesi ya katisa o esanga ya Samos, sima ya mokolo mamuna, tomba ya kye sema o Milete. ¹⁶ Polo taikaka zinga iseme o Efese, pho ya obokye yo sa ngombono o nkyisi ya Azi. Abaka kawelane obokye, bo walongoaba, bakome o Yelusaleme o eyenga ya Pantekote.

Polo awo na bankumu ba Efese

¹⁷ Waseme masuwa o Milete, Polo aesi ya longolo bakumu ba Efese obokye baya vana ne omō. ¹⁸ Waya koma bee waali

yo, yokye: «Be koefbe mobesi ηwa nga, nkolo iso yaabaka nga na wawa tata nono mokolo ηwakomaka nga o Azi. ¹⁹ Nakyelakyi Nkolo na imiuya siso, na mbembe o matama nawenekye na mpasi pho ya maphoo maabaka Bayuda banvanyele. ²⁰ Bo, koefbe obokye sikyi ezitela maphoo maakokyi iesunga, naeyimosi maso, naeteye ebe o bo pha bato baso, ebe o mangambi ma be. ²¹ Naimosi Bayuda na baatebali Bayuda obokye babongole mandondo ma be, babutwe bato ba Nwaphongo, baanole Nkolo wa banga, Yesu. ²² Kyeka, uηwanja eye, nakyende o Yelusaleme, o kontome Bolobō Bosantu, siebe maphoo mamunzelela omō. ²³ Naebe nde obokye o mokyisi na mokyisi mookye nga, Bolobō Bosantu kanzimole nde phanza obokye boloko na minyoko kyinziya. ²⁴ Kasi pho ya nga, nawene obokye bomō pha nga teboli na ntina, phowa ya nga eli obokye nakomya imbanga sa nga o suka, naunve etoma empe Nkolo Yesu, Imola Simo Elaa eya ngolu ya Nwaphongo.»

²⁵ «Nalekanaka onte ya baso ikye mimola bokonzi pha Nwaphongo. Kasi ηwanja ye, naebe obokye nono monomo na bee etaakule nvene. ²⁶ Yango mena, naewole lol obokye: Bo monomo na bee abungyi nzela ya Nwaphongo, tekuli ba lowo la nga, ²⁷ pho sikyi ezita, naeyimosi maphoo maso maabongya Nwaphongo. ²⁸ Nde komibanza bee mampenza, nde kobanza na baanosi baso. Bolobō Bosantu aekyesi ndokolo baokosi ba mampate. Okambakye ingomba sa Nwaphongo saaikola yo na malongo ma Somi ye mampenza. ²⁹ Naebe, ngakye: O sima ya nga, bo nakye, bato baali ndokolo mangoo maa vale, bamoya onte ya bee, bamunyangola mampate. ³⁰ Ebe na onte ya bee, bato bayoko bamobutwa iwo maphoo maa bole, obokye baanosi bababengye. ³¹ Yango mena nde komibanza, umunyaka obokye mambula maato, na moo na mokolo, na na mbembe o matama, sikakyi le iyyolela monomo na monomo na bee.»

³² «Uηwanja eye, naeyikye o mafoko ma Nwaphongo. Simo ye ya ngolu yamoebanza. Eli na ikokyi sa iyelenza, na sa iephe ilaka saabomba yo pho ya bato baso. ³³ Sikyi mengyela, ebe baphalanga, ebe itela, ebe hitabu ba moto. ³⁴ Koefbe bee mampenza obokye nakyelakyi etoma na mafoko ma nga mpenza, pho ya izwa isengyesi na nga na yaka bebi na nga. ³⁵ O maphoo maso mamana, mena naeteye obokye osengyesi ikyela etoma, pho osungakye bato baakaya. Toumunya maphoo maawoko Nkolo Yesu yo mpenza, obokye: "Nkyisa ya iphe, ilekyi nkyisa ya izwai!"»

³⁶ Waunva Polo iwɔ ɓabona, amba ya kusama na maɓɔngo, yo na ɓe, ɓabɔndesi. ³⁷ Bée ɓaso ɓabutwaka ilela, ɓaakyinyaka na Polo pho ya imophe mboto eya suka. ³⁸ Babaka na ngongo ɓoikye, pho Polo awoko na ɓe, yokye: Eteɓakule mowene. Bobe,le, ɓamba ya kye moika nono o masuwa.

21

Ikyende sa Polo o Yelusaleme

¹ Waamana ɓanga oka ɓe, tokuli ya kpela o masuwa. Toesi ya kyende ɓobe,le nono o Kos. Bo yana, toesi ya kye koma o esanga ya Rode, tomani omo, tokye o Patara. ² Tozwaka omo masuwa maakyende o Fenisi. Toesi ya baa o masuwa me, tokye. ³ Toesi ya koma phenephe na esanga ya Shipre, toesi ya mana o esanga pho ya ikyende mopha nwa Siri emba tomba kye abwa o Tir, pho masuwa mabaka na mbolo ya iyabola omo. ⁴ Toesi ya kyela omo nkolo sambo pho tozwaka ɓaanosi, na nwiya nwa Bolobo Bosantu, ɓamba ya wo na Polo obokye yo sakyende o Yelusaleme. ⁵ Wakokya ɓanga nkolo ya iba na ɓe, tomba kula ya ɓenga imbanga sa ɓanga. Waba ɓanga totambule, ɓato ɓaso ɓamba ya kye loika o ebonga, na ɓabasi na bana. O ebonga, tomba ya kusama na maɓɔngo o mokululu nwa maa maanene, tomba ya ɓondede. ⁶ Bobe,le, tomba ya kaɓwana. Banga tomba ya baa o masuwa, emba ɓee ɓamba ya butwa oka ɓe. ⁷ Kasi pho ya ɓanga, wa uta ɓanga o Tir, wakatisa ɓanga, tomba ya koma o Ptolemais, emba waunva ɓanga ibeya ɓebi, tomba ya kyela na ɓee mokolo monomo.

⁸ Bo yana, toesi ya lekana, tokye koma o Sezare. Omo, tokye uta o ingambi sa moteye wa Simo Elaa, nkombo ye Filipe, monomo na ɓateye, emba tomba zala oka ye. ⁹ Abaka na bana ɓa ɓabasi ɓane, ɓali sa taa eɓa ɓampele, ɓabaka ɓaimole maphoo maute oka Nwaphongo. ¹⁰ Wakyela ɓanga nkolo nzikye omo, yamba ya moimosi monomo wa Yuda na nkombo Agabusu. ¹¹ Waya lokyeka yo, amba ya kpa nkamba ya Polo, amba ya mikanga na yango na maɓoko na makolo yokye: «Kyeka ɓokowo Bolobo Bosantu. Mokolo nwa mokaba mumu, kyeka ɓo waamokanga ɓakonzi ɓa Bayuda o Yelusaleme na mokaba o maɓoko na o makolo, emba ɓamba moambya oka ɓaate ɓali Bayuda.» ¹² Waoka ɓanga ɓabona, ɓanga na ɓebi ɓa mokyisi, tomba ya ɓondo Polo obokye yo sakula kyende o Yelusaleme. ¹³ Bobe,le yo, amba lobuyisa yokye: «Bee kolele pho ya intena maɓale pho ya'ye? Nga nali phenephe,

teli de pho ya inkanga kasi na pho ya iwa o Yelusaleme pho ya nkombo ya Nkolo Yesu». ¹⁴ Waba yo saanola, toloomba kula mokandindisa. Tomba wo nde obokye: «Mokano nwa Nkolo mokyelame!»

¹⁵ O sima ya nkolo me, waunva ɓanga imibongya, tomba yakyende o Yelusaleme. ¹⁶ Baekosi ɓaayoko ɓa Sezare ɓakyekye loika, ɓamba kye lolasa o ingambi sa Manasoo moto wa Shipre, moekosi wa kalakala.

Polo na Zake ɓazwa o Yelusaleme

¹⁷ Waakoma ɓanga o Yelusaleme, ɓebi ɓamba ya lokumbela na nkyisa. ¹⁸ Bo yana, Polo aesi ya kye na ɓanga oka Zake. Bankumu ɓa ingomba ɓaso ɓaanganaka omo. ¹⁹ Polo aesi ya ɓabeya, abaimosi lowo lonolo na lonolo o maphoo maso mabakyelelaka Nwaphongo o etoma ye onte ya ɓato ɓateɓali Bayuda. ²⁰ Waoka bankumu maphoo me, ɓamba kumola Nwaphongo. Emba ɓamba ya wo na Polo, ɓekye: «Nwebi, oweni Bayuda nkoto na nkoto, ɓabuto ɓaanosi, ɓaso ɓaɓengye mibeko na ɓolaa. ²¹ Babaimolaka obokye iwe koteya Bayuda ɓaso ɓaali onte ya maɓota mayoko obokye ɓale mobeke nwa Mose, kowo na obokye ɓee ɓabele bana ɓa ɓe, ɓee sabenga mibeko. ²² Tokyele bo? Tewali ziko, ɓato ɓamooka obokye okomi wawa. ²³ Na ɓomo, kyela ɓo wamoewole ɓanga. Toli wawa na ɓampele ɓane ɓaakata seleka. ²⁴ Obakpe, omikunyole na ɓee elele yonoyo, ombe ɓaphutela maphoo maso. Bakoyi imikolola moto, emba ɓato ɓaso ɓamoeɓa obokye maphoo maokaka ɓee pho ya we, mali maɓole, kasi obokye we kobengye na we ɓo okoongye Mobeke. ²⁵ Pho ya ɓapakano ɓabutwa ɓaanosi, toɓakomela mokanda pho ya ibaimola ɓo wakana ɓanga. Tokana obokye: Bée sa zaa manyama maɓomesi ɓee bikyeko, ɓee sa zaa malongo, ɓee sa zaa manyama mawe na malongo o motema, ɓee sakyela ɓondumba.» ²⁶ Bobe,le, mokolo nwa sima, Polo amba yakpa ɓato me, aesi ya tata imikunyola yo na ɓee molongo, amba ya kyende o Tempelo pho ya iumola mokolo mowaa ɓo imikunyola siumbo, amoya ambya ikaɓo pho ya monomo na monomo na ɓe.

Baakye Polo o Tempelo

²⁷ Nkolo sambo ya imikunyola ya lukaka unva, waamowene Bayuda ɓaautaka o Azi o Tempelo. Bamba ya losa moluku moso nono wa moakya ɓe. ²⁸ Baanwanaka ɓekye: «Bato ɓa Isalaye,le, yaka ya lophe maɓoko! Omokyekye, moto okonjwane na ɓato ɓa ɓanga, na Mobeke na na elele eye na mateya makye yo miteya mboka eso na oka ɓato ɓaso!» ²⁹ Pho ɓamowenekye

phanza na Tolofime, moto wa Efeze, onte ya mokyisi, emba baumunyaka obokye Polo amunyosaka onte ya Tempelo. ³⁰ Mokyisi mobimba nwamba ya tomba, emba bato bamba yaa baikyee. Bamba ba akye Polo, emba bamba motokolo o Tempelo, nono wakanga bée bikomba ba Tempelo izele. ³¹ Waba bée balukye imoboma, simo me esiyakoma oka mokonzi nwa batuluku nkoto ba Baloma obokye: Yelusaleme mobimba ali na mobulu. ³² Sakoko, baesi ya anginyina batuluku na bakambi ba be, baesi ya tomisa moluku nwa bato obokye wamowene bée mokambi nwa batuluku na batuluku, bée ele iwanda Polo. ³³ Bobe, nkolo ya batuluku amba ya susana phenephe na Polo, amba ya tomisa obokye bamokangye na nyololo ibale. Emba alukaka iyeba obokye ali nza na obokye akyesi ye. ³⁴ Kasi onte ya eboko me ya bato, baanwanaka moto na moto aba na ewole ye. Mokonzi nwa batuluku taikaka oka ekpele pho ya toko. Aesi ya ba toma obokye bakye na Polo o ingambi sa batuluku. ³⁵ Wakoma bée na Polo phenephe na ebaalele ya ingambi me, batuluku bamunyanyaka pho eboko ya bato batondaka na yoo. ³⁶ Na bomo, bato baso bamobengaka, babaka baanwane, bekye: «Bamobome!»

Polo kaambe

³⁷ Imbele salukaka bée inyosa Polo o ingambi sa batuluku, aesi ya wo na mokonzi nwa batuluku, yokye: «Impe nzela, naewole nono lowo lonolo?» Mokonzi nwa batuluku yokye: «Koebe iwo munoko nwa Baela?» ³⁸ Emba iwe toli Moezipito owakyelaka toko mi nkolo iye wawa, emba amba loya babomi ba bato nkoto ine o bokye?» ³⁹ Polo, yokye: «Inga nali, Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, nakuli ba na nwana monomo wa mokyisi nwa kaa. Naebondi, impe nzela, nawole bato.» ⁴⁰ Mokonzi nwa batuluku amba ya mophe nzela. Bobe, Polo aesi ya teme o ikolo sa ebalele ya ingambi me, azibise bato na eboko. Waikala bée bese, Polo amba ya wo na na munoko nwa Bayuda:

22

¹ Bande na nga, na batata, okyemela iili na nga obokye naewole unwanwa eye. ² Waoka bée Polo kabawole na munoko nwa lombo bamba kula ikala phio. Polo yokye: ³ «Inga nali Moyuda, mokyisi nwa nga Tarsis o Silisi, kasi banzokolo wawa o Yelusaleme, naekola maphoo maso ma mibeko ma bankoko oka Gamaliele. Nabaka na nga moto wa phowa o maphoo ma Nwaphongo,

bo oli lolu eye. ⁴ Nanyokoko bato baabaka babenge nzela ya Nkolo, baayoko bawaka. Naakyaka bampele na babasi, nabanyosaka o boloko. ⁵ Nkolo ya banganga na bakumu bakokyi eimola bo nawo bole. Bantomaka na nkanda pho ya bebi Bayuda ba Damaseke. Nakyekye akya baanosi baabaka omo obokye nakye na bée o Yelusaleme, babaphe etumbu.»

Polo kaimole bo wamobanga Nwaphongo

⁶ «Nabaka natambule o nzela, waakoma nga phenephe na Damaseke, ibalakana bobo, phenephe na imbele sa bunya i moto, bongyengyekye bouti o ikolo, boesi ya nzinga. ⁷ Naesi ya kaa o se, namba ya oka nwesi monomo mowo na nga, obokye: «Saolo, Saolo, konyokolo pho ya'ye?» ⁸ Namba ya tuna ngakye: «Iwe nza, Nkolo?» Nwesi moesi ya buya obokye: «Inga Yesu moto wa Nazalete, okonyokolo we.» ⁹ Baabaka na nga elele yonoyo, bawenekye bongyengyekye me, kasi tebaikaka oka nwesi nwa nvolokye. ¹⁰ Bobe, namba ya tuna ngakye: «Nkolo, nakyele bo?» Emba Nkolo amba ya mbuyisa yokye: «Inua, kyende o Damaseke, emba omo, bamoeyimola na bolaa etoma eephe be.» ¹¹ Kasi pho bongyengyekye me pha ndandindisaka miyo, sakula wene, nde monomo na babaka na nga ambampila mi eboko obokye nakome o Damaseke.»

¹² «Moto monomo abaka omo, nkombo ye Ananiya. Abaka moto monomo mokumosi nwa mibeko ma banga. Bayuda baso babaka omo, babaka batate bomoto bolaa phe. ¹³ Bobe, amba yaa oli nga, amba ya wo na nga yokye: «Saolo, nwebi na nga, kula butwa iwene!» Emba nde mina wamo, miyo ma nga mazibo, nakuli butwa iwene. ¹⁴ Amba wo na nga yokye: «Nwaphongo wa baango ba banga abongye obokye oebe phowa ye, owene Bosembo phe na iyoka nwesi nwe mampenza. ¹⁵ Pho osengyesi iba nzoka ye, o boo pha bato baso. Wamoimola na maso maweni na maokyi we. ¹⁶ Kombe kula makamaka pho ya'ye? Tokyende! Obatisame, emba obondele na nkombo ya Nkolo pho masumu ma we malibisame.»

¹⁷ «Waya butwa nga o Yelusaleme, mokolo monomo nabaka o Tempelo, nabondele, namba ya loto ndoto. ¹⁸ Naesi ya wene Nkolo kawo na nga yokye: «Izele, mana o Yelusaleme, sangombono, pho etebaanole simo eyamobaimola we.» ¹⁹ Namba ya buya ngakye: «Nkolo, kasi bée nga baefe na bolaa obokye eli nga owabaka kakye o Mangambi ma makyita pho ya ivaka o boloko na ibinda na phimbo

bato baeyanole. ²⁰ Na wabomaka bée Etiyeni, nzoka ya we, na nga nabaka omw, naanolelaka babomi me emba nabaphilelaka bitobu ba be.» ²¹ Kasi amba wo na nga yokye: «Kyende, amoetoma itakye ombale ya nkyisi ya bapakano!»

Polo na mokonzi nwa batuluku ba Loma

²² Bayuda baokaka Polo kawo nono o maphoo ndengye mena, bamba ya lika nyangye bekye: «Bamanya moto ndengye eye o mokyisi! Takoyi iba na bomoo!» ²³ Baanwanaka, bamba manya minkoto ma be, bavakye mobulubutu o ikolo. ²⁴ Mokonzi nwa batuluku aesi ya toma obokye banyosa Polo o ingambi sa batuluku, bamowande phimbo, bamobalimisa obokye awo bo kaebe ntina ekyemoanwenele be. ²⁵ Kasi wamokanga bée na mokpoo obokye bamowande phimbo, Polo awo na mokambi wa batuluku owabaka wawo, yokye: «Moloma otoikeyi na bée sambisa, oli na makoyi ma imowanda phimbo?» ²⁶ Waoka mokambi babona, akye imola mokonzi nwa batuluku, yokye: «Wamokyela bo?» Moto me ali Moloma! ²⁷ Mokonzi nwa ba tuluku aesi ya kyende phenephe na Polo, bamotuni, yokye: «Inzimole, oli Moloma?» Polo aesi ya anola, yokye: «Eli bomw.» ²⁸ Mokonzi nwa batuluku yokye: «Inga naphuta baphalanga baikye obokye nabutwe Moloma.» Polo, yokye: «Kasi nga bambota Moloma.» ²⁹ Sa koko, baalukaka imowanda phimbo obokye awo, aesi ya mana phenephe ne, mokonzi nwa batuluku, waeba yo obokye Polo ali Moloma, ailaka, pho amokangaka na minyololo.

Polo obo pha ikyita sinene

³⁰ Mokonzi nwa batuluku alukaka obokye aebe solongo, lowo ye losongyele Bayuda Polo. Yango mena, boyana, bambwa ya moingola nyololo yaamokangaka na be, aesi ya toma bakolo ba banganga na bato ba ikyita sinene obokye baangane. Bobele, bambwa ya kpa Polo, bamotyé obo pha be.

23

¹ Polo aesi ya kyeka bato ba ikyita sinene, yokye: «Bande, nono lolu eye, naikasi ikyelela Nwaphongo na ndondo yonoyo.» ² Nkolo ya banganga, Ananiya, aesi ya tomisa bato baabaka phenephe na Polo obokye bamowande o munoko. ³ Bobele, Polo aesi ya wo ne, yokye: «Yamoewanda nde Nwaphongo, ekuka eyainga bée mokobo nwa mpembe! Ozasi wawana obokye ontenele bolombe, bo kowo mobeko.

Emba kokule oto mobeko, kotomisa bato obokye banvande.» ⁴ Baabaka phenephe na Polo, baesi ya wo ne, yokye: «Kotole nkolo ya banganga ba Nwaphongo!» ⁵ Polo, yokye: «Bande, sikakyi eba obokye ali nkolo ya banganga, pho naefe na bolaa obokye bakoma o buku pha Nwaphongo, «sa wole nkolo ya ifota sa we maphoo maabe!»» ⁶ Polo aebaka obokye bato ba ikyita sinene babaka bana Basadukai, bayoko Bafalisayi. Yango mena, anwanaka oboo pha bée, yokye: «Bande, nga nali Mofalisayi, nwana wa Bafalisayi. Okoanole nga obokye bawee bamokundwa, yango mena nasambe.» ⁷ Wawo yo babona, Bafalisayi na Basadukai baphalatanaka, bato baanganaka baesi ya mikabinya na biboko bifale. ⁸ Pho Basadukai bawo obokye bawee etebakule kundwa, nwanze tali, bolobo tali, kasi Baphalisayi baanole obokye iso mina ili. ⁹ Bakulaka anwana na bokusi, bateye ba mibeko bayoko bali na Bafalisayi, baesi ya teme, baphalatanaka na bokusi, bekye: «Banga toloikiy mozwa na lowo lofe. Yamoba bolobo, na nwanze awo ne!» ¹⁰ Bakuli phalata na bokusi, mokonzi nwa batuluku ailaka obokye bamotena Polo bitee bitee. Yango mena, batomaka batuluku obokye baute o elele eyanga bato, bamanya Polo onte ya bée na bokusi, bakye ne o ingambi sa batuluku. ¹¹ Wa mokolo nwa sima, Nkolo amba ya miwennya na Polo, awo ne, yokye: «Oititala nde babona! Bo uti we iimola Simo ya nga wawa o Yelusaleme, esengyesi obokye okye na imola o Loma.»

Bawangye iboma Polo

¹² Boyana wa mumbengu, Bayuda bambwa ya wanga, bakati seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa, elaa phanza babomi Polo. ¹³ Bayuda me baawangaka babaka bato leka mako mane. ¹⁴ Baesi ya kyende oka bakolo ba banganga na oka bankumu, bawo na be, bekye: «Banga tokati seleka obokye tomokula zaa elaa phanza tobomi Polo. ¹⁵ Emba unwanwa eye, bée okana na bato ba ikyita sinene, ongye na mokonzi nwa batuluku, obokye baye na Polo obo pha bée, ebe ndokolo oli na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa. Banga mampenza, tumbo miwangya obokye tomobome mena yo sa taakoma wawa.» ¹⁶ Nwana wa lele wa nwana nyango na Polo owa nwanwasi, waoka yo ikolo me, aesi ya kyende o ingambi sa batuluku, akye imola Polo maphoo me. ¹⁷ Bobele, Polo aesi ya banga monomw na bakambi ba batuluku, awo ne, yokye: «Kyende na munzenga oyo oka mokonzi nwa batuluku, ali na lowo

la imoimola.»¹⁸ Mokambi wa batuluku aesi ya mokpa, akye ne oka mokonzi nwa batuluku, yokye: «Polo, ambangyi, ambondi obokye naeyelele na munzenga oyo, ali na lowo la ewole.»¹⁹ Mokonzi nwa batukuluu aesi ya kpa munzenga me meeboke, akye ne bi mbale, yokye: «Lowo ye loolukye we inzimola?»²⁰ Yokye: «Bayuda baoka obokye baongye na we okyende na Polo yana obo pha ikyita sinene, ebe ndokolo bali na phowa ya ikula olinya lowo le na bolaa.»²¹ Kasi iwe, sa anola yaamowo be! Pho bato leka mako mane onte ya be baamibomba obokye bamoakya. Bakata seleka obokye bamokula zaa, bamokula nywa elaa phanza bamobomi. Uŋwanŋwa ye bambo miwangya, baziya nde bowababuyisa we.»²² Mokonzi me aesi ya wo na munzenga me obokye: We sa kye imola nono moto monomo maphoo maanzimosi we. Emba amba ya mobuya.

Batomi Polo oka Moangyesi Feliks

²³ Bobe, mokonzi nwa batuluku amba ya banga bakambi babale onte ya bakambi, yokye: «Angyinya batuluku mikama mibale, bato mako sambo baatambule na mampunda, na bato mikama mibale baaphile makongo, omibongya pho ya ikyende o Sezare wa ngonga ya ibuwa eya nkoko. ²⁴ Bongya na mampunda ma inyanya Polo obokye omokomya na nzoto ndaa oka Moangyesi Feliks.»²⁵ Akomaka mokanda yokye: ²⁶ «Inga Klode Lusias, nabeya, Moangyesi Feliks, moto wa kaa. ²⁷ Bayuda baakyaka moto oyo, balukaka imoboma, waoka nga obokye ali Moloma, naesi ya kye na batuluku ba nga, nakye mokandola. ²⁸ Nalukaka eeba naa Bayuda bamosongyele na lowo ye, naesi ya kyende ne obo pha ikyita sinene. ²⁹ Nawenekye obokye bamosongyele pho ya maphoo ma mobeko nwa be mampenza, kasi taika kyela lowo lonolo lobe la obokye awe, naa bamunyosa o boloko. ³⁰ Waoka nga obokye Bayuda bamowangyele na bofe, yango mena naetomesi yo izele, nawo na bato bamosongyele obokye baya mosongyele obo pha we.»³¹ Batuluku baesi ya kyela bo waatomaka be, bakpe Polo, bakye ne mokolo me mamuna nono o Antipatris. ³² Boyana, batuluku, baakyekye na makolo, baesi ya butwa o ingambi sa be, baikiy baabaka na mampunda, bakye na Polo. ³³ Wakoma be o Sezare, baakyekye na mampunda baesi ya phe Moangyesi mokanda, baikiy Polo o se ye. ³⁴ Moangyesi amba ya tanga mokanda, atuni Polo naa kaute o mokyisi ye. Waebaka yo obokye kaute o Silisi,

³⁵ awo ne, yokye: «Nameotuna mituna bo bato baesongyele baesi». Amba ya toma bato obokye babanza Polo o ingambi sa Elode.

24

Basongyesi Polo oka Moangyesi

¹ Sima ya nkolo itano, Nganga munene, Ananiya, amba ya kyende o Sezare yo na ndambo ya bankumu, na na moto monomo wa yela ya iwo, nkomo ye Tertulus. Baesi ya kye obo pha Moangyesi Feliks obokye basongyele Polo. ² Bamba ya banga Polo. Tertulus atati imosongyela, yokye: «Iwe Moangyesi wa kaa, Feliks, eli pho ya we, banga lolo toli na nkyisa ya iba bese. Bakyele bitoma bilaa o ibota sa Bayuda sisi pho ya boebakye pha we pha maphoo. ³ Toebe na bolaa bo kyele we, pho ya iso ikyizwe banga mala na mala bilele biso. ⁴ Kasi sikokyi iwo waikye, yango mena, naongye nde obokye, na ngongo ya we, okute looka njwana bokyi bofo. ⁵ Toweni obokye moto oyo ali phele moto mobe, kaambya toko oka Bayuda baso ba mokyisi munso. Ali mokambi nwa ingomba sa bato ba Nanasalet. ⁶ Alukaka na oto Tempelo, emba tomba moakya. Tolukaka imosambisa bo kowo mofeko nwa banga. ⁷ Kasi mokonzi nwa batuluku, Lusias, wa ya yo, aesi ya mobololo na bokusi o se ya banga. ⁸ Lusias amba ya wo na bato bamosongyele obokye baye obo pha we. Bo otuni moto me we mampenza, wamowene obokye maphoo maso maamosongyele na banga mali phele.»⁹ Bayuda bamba ya anola, bekye: Eli nde bomo.

Polo kaambe

¹⁰ Bobe, Moangyesi Feliks amba ya kyelela Polo eboko obokye awo. Polo, yokye: «Naefe obokye mambula maikye oli moteni wa bolombe wa ibota sisi, nali na nkyisa ya aamba obo pha we. ¹¹ Na we mampenza, okokyi eeba phele obokye, o wakomaka nga o Yelusaleme pho ya ibondele Nwaphongo, nakyela nde nkolo izwa mbuka bibale bofele. ¹² Tebaika nkwa, ebe o Tempelo, ebe o mangambi ma makyita ma Bayuda, ebe o lombo, obokye naphalata ne na moto monomo, naa nalosa eboko ya bato. ¹³ Bato baba tefali na ekpele ekyeteya obokye maphoo maansongyele na be lolo mali phele. ¹⁴ Naanole obo pha we obokye nakyelele Nwaphongo owakyelelaka bankoko ba banga, namokyelele na Nzela ya Yesu enyakune ekyewo be obokye telongoba. Nakule anola maphoo maso maali o buku pha mibeko na o buku pha baimosi. ¹⁵ Nalemele oka

Nwaphongo, na baansongyele balemele bomo me, obokye bato, na balaa na baafe baso bamokundwa. ¹⁶ Yango mena, nakeye bokusi obokye nabele imbela siso na maumunya maalongoba obo pha Nwaphongo, na o boo pha bato.»

¹⁷ «Sima ya mambula maikye sa kula koma o Yelusaleme, nakuli yaa obokye nasungye ibota sa banga Bayuda na baphalanga na obokye naamba ndaa oka Nwaphongo. ¹⁸ Mena maphoo manzwaka na be nakeyele o Tempelo, naumvaka imikunyola, bo kowo mofeko. Bato tebaikaka ba baikye, na toko teyaikaka ba. ¹⁹ Kasi Bayuda bayoko ba Azi babaka wamo, eli be bakokaki iyansongyela obo pha we, bo babaki na nga na lowo. ²⁰ Bo tebe bomo, le obokye bato baba bawo, bo banzwa na lowo ye loobe, wabaka nga obo pha ikyita sinene. ²¹ Nawoko na na bokusi, ngakye: «Naambe lolu ye obo pha we nde pho naanole obokye bawee amokundwa. Siebe lowo losuu loonsongyele na be!»

²² Feliks, o waebaka yo maphoo ma nzela ya Kolo na bolaa, aesi ya babuyisa, yokye: «Namotena bolombe pha lowo la be, wamoya mokonzi nwa batuluku, Lusias.» ²³ Amba ya wo na mokambi wa batuluku obokye abuya Polo o boloko, amoephisa, bo bebi ne baaya mosunga, yo sa bakatela.

Polo obo pha Feliks na Dulusila

²⁴ Sima ya bana nkolo, Feliks amba ya na nwanwasi we Dulusila, ali Moyuda. Aesi ya toma bato obokye baye na Polo, aokye maphoo maawo yo pho ya aanola Yesu Klisto. ²⁵ Feliks, waoka yo Polo kataya bookokyi moto ikumola Nwaphongo na mbesi nwe, bookokyi moto imizila, bo wamotena Nwaphongo bolombe pha mokyisi mumu, awoko ne kye. Yokye: «Uwanjwa ye, taa kyende, bo nazwe ngonga, namokula ebanga.» ²⁶ Alemelaka na obokye Polo aamophe baphalanga, yango mena babaka kamobangye obokye bavane.

²⁷ Mambula mabale malekana nde babona, sima Porsuis Festus amba ya butwa moangyesi o elele ya Feliks. Feliks aikaka Polo o boloko, pho ya ilekyikya Bayuda.

25

Polo akomye lowo le oka Kaisala, Moangyesi munene wa Loma

¹ Sima ya nkolo iyato, wakpa Festus bokonzi, aesi ya uta o Sezare, akye o Yelusaleme. ² Omo, bakolo ba banganga na bankumu ba Bayuda baesi ya songyela Polo oka ye. ³ Baongaka ne obokye batome bato bakye banga Polo, baye

ne o Yelusaleme, bawangyaka obokye amobome o nzela. ⁴ Festus aesi ya babuyisa, yokye: Polo abaka o boloko o Sezare, na nga mampenza nalukye ikula kyende omo uwanjwa ye. ⁵ Le obokye: «Bakonzi ba be bakye nzika o Sezare, bambe songyela moto me, bo akyela bofe.»

⁶ Festus akyelaka omo nde nkolo wambe naa iko, amba ya butwa o Sezare. Boyana, aesi ya kye zala o elele ekyeambe be maphoo, amba ya toma bato, yokye: Baye na Polo. ⁷ Waya be ne, Bayuda baa utaka o Yelusaleme, baesi ya molungya, bamosongyele na maphoo maikye maikye manene, mawaa be mampenza tebaikaka koka iteya obokye mali phele. ⁸ Polo aesi ya babuyisa, yokye: «Ebe pho ya mibeko ma Bayuda, ebe pho ya Tempelo, ebe pho ya Kaisala, sikyi kyela lowo lonolo lofe.» ⁹ Festus alukaka obokye Bayuda bamosambe, aesi ya tuna Polo, yokye: «Wamozinga ikyende o Yelusaleme obokye osambe lowo lolu omo o boo pha nga?» ¹⁰ Kasi Polo amba ya buya yokye: «Nali o tilibinale ya Mokonzi, nasengyesi isamba nde omo. Sikyi kyela Bayuda na lowo lonolo loobe, nde bokowene we mampenza babona. ¹¹ Bo nakyesi bofe phele, na bo naani kyela lowo lofe lokokyi obokye nawe, sikokyi ilota iwa. Kasi bo maphoo mansongyesi na be mali ma bole, moto takokyi inzambia o maboko ma be. Nazingyi iamba o boo pha mokonzi.» ¹² Bofele, Festus amba ya anola maumunya me, emba amba mobuyisa yokye: «Ozingyi iamba nde oka mokonzi, wamokye o boo pha mokonzi.»

Polo o boo pha Agripa na Belenise

¹³ Bana nkolo balekanaka, mokonzi Agripa na Belenise bamba yaa o Sezare, emba; bamba kye kyeka Festus. ¹⁴ Emba bo waba be balekyinya nwana imbele, Festus amba ya imola mokonzi lowo la Polo, yokye: «Moto monomo ali wawa, Feliks amoika o boloko. ¹⁵ Waba nga o Yelusaleme, banganga banene na bankumu ba Bayuda bamba ya mosongyela, baongye obokye bamunyete. ¹⁶ Namba babuyisa obokye o mibeko ma Baloma, tebakokyi amba moto bo naino tebamokyi yo na bato bamosongyesi, na ibuya i maphoo maso mamosongyesi na be. ¹⁷ Yango mena baya wawa nde ena yana, sakuta na nzephisa. Namba ya zala o tilibinale, emba na mba batoma obokye baye na moto me. ¹⁸ Wa yaangana basongyesi be wali yo, tebaka zwa na lowo lonolo lokusi bowa umunyaka nga. ¹⁹ Babaka ne nde na toko ekyekyi maphoo ma losambo la be mampenza, na pho

ya moto monomo na nkombo ya Yesu owawa, kasi Polo kawo obokye ooli nde na bomoo. ²⁰ Waba nga sazwa ndengye ya itena bolombe mi lowo ndengye mena, namba ya onga ne obokye akyende o Yelusaleme pho ya obokye lowo le lokye woomo omo. ²¹ Kasi Polo azingyi nde ikye aamba o boo pha mokonzi omunene, emba namba ya toma obokye batamovaka o boloko noko mokolo nwaamolekyinya banga o boo pha mokonzi.» ²² Bobele Agripa amba ya wo na Festus: «Nazingyi ooka na nga moto me.» Amba mobuyisa yokye: «Yana, wamooka.»

²³ Bo yana, Agripa na Belenise bamba yakye nyolo na kaa eso o ingambi siambinya bese maphoo, bese na bokonzi banene ba batuluku na bankumu ba mokyisi. Festus amba ya toma bato obokye baye na Polo. ²⁴ Emba Festus amba ya tata iwo, yokye: «Mokonzi Agripa na bese baso bali na banga, kowene moto oyo. Bayuda baso baesi oka nga pho ye, o Yelusaleme noko wawa, bakyemianwana bekye takokyi ikula ba na bomoo. ²⁵ Pho ya nga, sikyi zwa o maphoo me lokokyi ne iwa. Kasi pho yo mampenza azingyi ikye amba oka mokonzi omunene, naanosi imotoma oka ye. ²⁶ Otolu nga na na lakolo lowo la ikomela mokonzi pho ye, namoambinya o boo pha bese, konza o boo pha we mokonzi Agripa, pho okokye imokomela sima ya iyoka munoko nwe. ²⁷ Pho yamoba bobo, pho ya nga, itoma moto wa bokolo, sanko ya iyebinya biwele bimoakye na be.»

26

Polo kaambe o boo pha Agripa

¹ Agripa amba ya wo na Polo, yokye: «Toephe nzela obokye oambe.» Polo amba ya elola eboko, amba ya amba yokye: ² «Mokonzi Agripa, i maphoo maso mansongyesi na Bayuda, namiwene nde na nkonzoo ya iyamba loloo o boo pha we, ³ pho iwe koebe na bolaa bonkoko bosoo pha Bayuda na maphoo ma phango. Naongye na we obokye onzokye na bolaa.»

⁴ «Bayuda baso banzebe na bolaa, uta bolengye pha nga, baebe bo wabaka nga phanza onte ya ibota sa banga Bayuda, na o Yelusaleme. ⁵ Banzebe kalakala, bakokyi na iwo bo bazingyi, obokye nali moto okokumole na bokusi mifeko ma ingomba sa banga Bafalisayi. ⁶ Emba loloo eye, bo naesi yaamba, eli nde pho ya molemo nwa mbunu eya ikyela Nwaphongo baango ba banga. ⁷ Na obokye mabota ma banga iko mbuka mabale, wa mobondele bese Nwaphongo na moo na mokolo,

saema, balemele iwene mbunu me ekokye isame. Eli nde pho ya molemo mamuna, so mokonzi, bonsongyesi Bayuda bobo. ⁸ Pho ya'ye onte ya bese toanole obokye Nwaphongo kakundole bawe? ⁹ Pho ya nga, naanolaka bato saanola nkombo ya Yesu, moto wa Nazarete. ¹⁰ Emba nde bomoo bo wakyela nga o Yelusaleme. Nga mampenza naakyaka baanosi baikye na bokonzi pha mpekye banganga banene emba na nga naanolaka waba bese bababome. ¹¹ Nanyoloko o mangambi ma makyita maso, nakyelaka bitoma bikye pho ya be, pho ya ibatomisa na bokusi obokye batole Yesu, emba na kabu ya nga ekusi, nababengaka noko o nkyisi nsuu inene.»

¹² «Yango mena, mokolo monomo, nabaka na kyende o Damaseke na bokonzi bosoo na etoma ya banganga banene. ¹³ Nabaka o nzela, so mokonzi, imbele sa bunya o moto, naesi ya wene bongyengyekye bouti o ikolo, bolole koleka moo, bongyengyekye me boesi ya nzinga ebe na bebi batambulaka na nga nzela. ¹⁴ Tomba ya ka banga baso o se, emba namba ya oka ntwesi monomo mowoo na nga na munoko nwa ba Ebele obokye: «Saolo, Saolo, pho ya ye konyokolo? Bo ole mbela ya nga, mena komizokya nde we mampenza.» ¹⁵ Namba ya buya ngakye: «Iwe nza, Nkolo?» Nkolo amba kula yawoo yokye: «Nali Yesu, eli nga moto okonyokolo we. ¹⁶ Kasi inwa, teme! Kyeka pho ya'ye naetokolesi: Naeyosi pho obe moto wa etoma na nzoka ya iwene siuti we invene, na yaamowenekye sima, na yaamobaka nga naeteya. ¹⁷ Namba ebikya o maboko ma Bayuda, na ma mabota ma bapakano wamoetoma nga ¹⁸ pho ya ikye baingola miyo, ibamanya o enzombi pho ya ibabuya o moo, ibamanya o bokonzi pha Molembe pho ya ibabuya oka Nwaphongo. Pho ya obokye bazwe folimbisi pha masumu na iyalo sa ilaka elele yonoyo na baanosi, na nzela ya inzanola.»

Polo kaimole bokokyele yo etoma ye

¹⁹ «Tata wamo, mokonzi Agripa, sika koka ile ndoto ya ikolo eya wenekye nga. ²⁰ Kasi naimola bato ba Damaseke phanza, emba ba Yelusaleme, o nkyisi iso ya Yuda, sima o mabota ma bapakano obokye basengyesi bongola mandondo pho ya ekpana bika Nwaphongo, bobikakye booteya obokye babongosi mandondo ma be. ²¹ Eli pho ya bomoo Bayuda banzakakyaki o Tempelo, balukakyi imboma. ²² Nwaphongo ambanze noko loloo eye, natafa ba bomoo obokye naimole simo ya nga oka bato baso baakyikyi na baanene. Naanole nde maphoo maawoo

Mose na mawo bikondo obokye mamoya: ²³ Masiya amowene bolosi, amofa moto owa boo, owamokundwa onte ya bawee. Amoimola o ibota sa banga na bato baatebali Bayuda obokye moo moesi, enzombi emani.»

Polo kalukye obokye Agripa aanole Yesu

²⁴ Waba Polo katondolo babona, Festus amba ya anwana ne, yokye: «Polo, oli na njwaa! Iekola saekola we na boikye siephe njwaa!» ²⁵ Polo, yokye: «Festus moto wa kaa, nga sili na njwaa, nawo maakolo maphoo maali phele. ²⁶ Mokonzi Agripa kaebe maphoo mamana na bolaa. Nakokyi imowole mango pwapwa. Naanole obokye tabungye nono lowo lonolo i maphoo mamana, pho malekanaka o miyo ma bato. ²⁷ Mokonzi Agripa, koanole maphoo maawo baimosi? Naebe obokye komaanole!» ²⁸ Agripa aesi ya wo na Polo, yokye: «Kolukye imbuya nde unwanjwa eye Moklisto?» ²⁹ Kasi Polo, yokye: «Ebe unwanjwa eye, ebe wakoko, nabondele Nwaphongo obokye na we, na baso baanzokye lolu ye, bee obutwe booli nga, manya nde nyololo iyel!»

³⁰ Mokonzi, na moangyesi, na Belenise, na baso baazalaka na bee bamba ya teme. ³¹ Wamana bee wamo, baweneke, bekye: «Moto oyo taiky kyela lowo lonolo la iwaa naa laa imunyosa o boloko.» ³² Agripa amba wo na Festus, yokye: «Moto oyo, bo tawokyi obokye azingyi ikye amba oka Kaisala phe, nde bamokandolaki.»

27

Batomi Polo o Loma

¹ Wakpama meko obokye toba o masuwa pho ya ikyende o Itali, aesi ya kpa Polo na bato ba boloko bayoko bakye baphisa Yuli, oli monomo na bakambi ba moluku njwa batuluku ba moangyesi wa Loma. ² Bobele tomba ya baa o masuwa mautaka o Adramite, makyende mopha njwa mabongu ma Azi. Moto monomo wa Makedoniya, mokyisi nwe Tesaloniki, abaka na banga elele yonoyo. Nkombo ye Aristarke. Tomba ya kyende.

³ Boyana, toesi ya koma o Sidona. Yuli abaka na Polo na bolaa, aesi ya mophe nzela ya ikye kyeka bande ne, obokye azwe ya sengyelaka ne. ⁴ Wamana banga wawana, toesi ya banda mopha njwa esanga ya Shipre, pho phephekye yabaka kyekule lobuya na munsima. ⁵ Toesi ya katisa maa manene maali phenephe na Silisi na Pamfili, tokye koma o Mira, mokyisi monomo o Lisi. ⁶ Omo, mokambi wa batuluku azwe masuwa mautaka o Alegizandri, makye o Itali, aesi ya

lokpesa omo. ⁷ Tokyelaka nkolo nzikye o nzela, masuwa makyekye nde na moo na moo. Tolukaka obokye tokome o Kinidi. Toesi ya lekana o Salmone obokye toekpane o mopha moyoko njwa esanga ya Kelete, pho phephekye teyaikaka lophe nzela ya ilekana mopha njwabaka banga. ⁸ Totambulaka na nkaka obokye tolekane o mokukulu me, tokye koma o elele yonoyo, baebangye Mabongu Maalaa phenephe na mokyisi na nkombo Lase.

⁹ Tokokoko na boikye o nzela. Nkolo ikyikyile bee iza ya unwa lekana. Na bomo tokomaka imbele siikye phephekye na bokusi. Yabutwaka nkamba obokye masuwa makule tambula. ¹⁰ Beebi, nawene obokye imbanga sisi samofa na nkamba, masuwa na mbolo iili omo yamotono na bofe, kasi na banga mampenza botewalongofa phe, tomowaa. ¹¹ Kasi mokambi wa batuluku taikaka anola munoko njwa Polo, anolaka nde munoko njwa mopuse wa masuwa na mokolo wa masuwa. ¹² Ibongu me tesaikaka ba elele elaa obokye masuwa maseme imbele sabaka phephekye kyekyele na bokusi. Yango mena, bato bayoko baikye ba masuwa, bakanaka obokye tomane wamo, bo tomokoka, tokome o Feniks, ibongu sa Kelete siyekye mbale eya ngyele, na mbale eya ikolo, obokye imbele sa sekye suunve wamo.

Eweele o maa manene

¹³ Nwana phephekye ekeute mopha njwa ngyele, ebuto ikyela. Bato ba masuwa babuyaka obokye bamokokya yaakanaka be. Baesi ya manya longo, babuto itambula, babande phenephe na mokukulu njwa esanga ya Kelete. ¹⁴ Sa koko, eweele yonoyo yautaka o mangomba manene ma esanga. O munoko njwa Baela babangye ewele me Yulakulu. ¹⁵ Yeesei ya lodikyinya, tewakulaka koka ibekola masuwa mopha mooye eweele. Bobele, ewele ebuto ikye milouka nde babona. ¹⁶ Toesi ya banda phenephe na esanga yonoyo ekyiky, nkombo na yango Koda, yakutaka loziba pho ya eweele. Tonyokoko iphila njwana ebe omokyiky okobe o sima ya masuwa ¹⁷ Obokye bato ba masuwa baebaya omo. Bobele, baesi ya kpa nsimbi inene, baizingyi o masuwa, bamakangyi obokye me sa otono. Waba bee baile ikye baa mi bokye pha mokukulu njwa Libi, baesi ya vaka ibaya sonoso sinene obokye sizimbe masuwa, mabutwe ikye na moo na moo, eweele yeesei ya butwa ikye mi louka nde babona. ¹⁸ Eweele yabaka kyelodikyinya nde na bokusi, boyana baesi ya butwa ivaka biphesi banyanyaka banga o maa. ¹⁹ Mokolo njwa sima, baesi ya

vaka bée mampenza bakapoo baa masuwa solongo o maa. ²⁰ Nkolò nzikye tolokulaka wene, ebe moo, ebe banyasesi, ewe ele yataaka ba nde ekusi. Tolokulaka lemela obokye tomobika.

²¹ Baabaka o masuwa bakokoko sa zaa. Bobele, Polo aesi ya teme onte ya be, yokye: «Bebi, bo wanzokaka obokye banga sa mana o Kelete, nde tolonoyomokyi bobo, nde tolobungye na mbolo bobo. ²² Kasi unwanwa eye, naongye na bée obokye oititale, pho nono moto monomo etaawe, ekpele yonoyo eya mootono nde masuwa. ²³ Nwaphongo, ooli Mobikye wa nga, owaa okokyelele nga, antomelakyi njwanze we na mokolo, ²⁴ awo na nga, yokye: «Polo, iwe sa ila! Esengyesi obokye okome obo pha Moangyesi Kaisala, pho ya we, Nwaphongo na ngolu ye amobikya na baso baatambule na we o masuwa». ²⁵ Yango mena, bebi, oititala pho nakyele ndondo ya nga oka Nwaphongo obokye maphoo mamana mamoba nde bo nzimolakyi njwanze. ²⁶ Kasi esengyesi obokye masuwa makye lovaka o mokukulu njwa esanga yonoyo babona.»

²⁷ Tokyela nkolò iko mbuka ine, ewe ele yabaka kyekye na banga nde bokye o maa manene ma Meditelane. Wa molengyela, bato baakyele o masuwa bawenekye obokye tokomi phenephe na manyete.

²⁸ Baesi ya meka bozindo pha maa, baweni obokye boli pha bametele mako mane. Basusa na njwana boo, bakuli meka, bazwe bozindo pha bametele mako maato. ²⁹ Bailaka obokye masuwa sa zuma o mabanga. Yango mena, bamba ya vaka balongo bane o sima ya masuwa, baimaka obokye bunya boyee izele. ³⁰ Bato baakyele o masuwa balukaka ilota, baesi ya uya ebée ya masuwa o maa, bakye vaka balongo o boo pha masuwa. ³¹ Kasi Polo aesi ya woo na batuluku na mokambi wa be, yokye: «Bo bato baba tebaikasi o masuwa, tolokokyi ibika.» ³² Bobele, batuluku baesi ya tena nsimbi yaaphilaka ebée, baele, ekye.

³³ Phenephe na walukye iye bunya, Polo aesi ya banga bato baso obokye baze, yokye: «Lolo eye tokokyele nkolò iko mbuka ine, koziya nde obokye ewe ele yunve, oli nde babona sa zaa ekpele. ³⁴ Kasi naongye na bée obokye oze, pho osengyesi na ntoma obokye obikye. Moto monomo onte ya bée etaabungya nono munsuwe monomo o moto nwe.» ³⁵ Waunva Polo iwo babona, amba ya kpa mapa, abondesi Nwaphongo obo pha baso, aesi ya makaba, babuto iza. ³⁶ Bobele, baso babutwaka na nkyisa, baesi ya zaa. ³⁷ Banga baso o masuwa, tobaka bato nkama ibale na mako sambo

mbuka motoba. ³⁸ Waawene bée obokye baokyi ntoma, bamba ya vaka ba ble o maa obokye masuwa malawe.

³⁹ Waye bunya, bato baakyele o masuwa tebaikaka eba obokye bakomi phenephe na manyete. Kasi bamba ya wene ibongu sonoso o iwee sa maa, baesi ya kana, bekye, bo baakokyi, bakye seminya masuwa omo. ⁴⁰ Bamba ya tena nsimbi ya balongo baso, babaikyi o maa, bamba ya ingola na nsimbi ya yenda ya masuwa. Bobele, baesi ya kyela etobu yonoyo enene o masuwa mopha njwa oboo, obokye ewe ele eukye masuwa mopha njwa ibongu me. ⁴¹ Masuwa maesi ya kye sele na bokusi o bokye me phaabaka o ntante ya maa, mopha njwa obo munyosi o bokye, temokuli nyingana, emba kanda yamba tena mopha njwa sima. ⁴² Batuluku balukaka iboma bato baboloko pho nono monomo na bée sa nyongyela obokye alote. ⁴³ Kasi mokambi wa batuluku alukaka ibikya Polo, amba ya bokatela obokye bale. Aesi ya tomisa baeabaka inyongyela, yokye, amikumbya o maa phanza, akye abwa o ikolo. ⁴⁴ Bayoko baphile o mabaya, na o bite ba masuwa, babengye bebi. Na bomo babona, banga baso toabwaka o ikolo, tobikaka.

28

Polo o esanga ya Malte

¹ Wamana banga o mbale eya makama, tomba ya oka obokye esanga me baebangye na nkombo ya Malte. ² Bato ba esanga me, balookyelaka ngongo. Waba mbula kyeno, mpiyo yabaka, baesi ya lokyelela njwenya muikye, balobangyi banga baso obokye tokye oto. ³ Polo aongoko ebolo ya nkoo obokye aevakye o njwenya, na ina mbambisa nzoo yeesi ya tokolo omo, ekatemi o eboko ye. ⁴ Wawene bato ba esanga obokye nzoo ekatemi o eboko ya Polo, bawonoko, bekye: «Nde phele moto oyo ali molemosi wa bato. Na bo babikakyi o maa, Nwaphongo na bolombe phe, taikyi zinga obokye afe na bomo.» ⁵ Kasi Polo, nde phele, aesi ya nyaka nzoo o njwenya, saoka na njwana bolosi. ⁶ Bato baziya nde obokye bamowene aulo, na aka awe. Kasi, waziya bée tee, baesii ya wene nde obokye tewamoyelele na lowo lonolo loobe. Bamba ya bongola maumunya ma be, bamba butwa iwo mbala nzikye bekye: Ali nde nzambe.

⁷ Manyete ma mokonzi njwa esanga me mabaka phenephe na elele me, nkombo ye Pubilusu. Amba loyamba na bolaa, amba lolasa nkolò iyato. ⁸ Ango abaka

alangyi o ntangye, mowewe njwabaka monyokolo na iphanza malongo. Polo amba yakyende o moto njwa ntangye ye, na ifondela, amba motandela mafoko, amba mobikya. ⁹ Sima ya lowo lalona, bato haayoko ba esanga haabaka na malosi, bayakaka na bese oka Polo, na bese habikaka me. ¹⁰ Bamba lokumola na ndengye iso, emba wakula banga benga imbanga sa banga o nzela ya ebale, balokokyselaka mbolo iso iwaa yasengyela laka na banga.

Imbanga o nzela ya uta o Malte nono o Loma

¹¹ Sima ya makombe maato, tomba ya baa o masuwa masengyelaka wamo imbele siso sa seekye. Masuwa me maureka o Alegizandri, nkombi ya mango Manzambe ma zaa. ¹² Toesi ya kye seme o Sirakize, tokyelaka omo nkolo iyato. ¹³ Wamana banga wawana, toesi nde yabanda mokukulu, tokye koma o Regiyumu. Bo yana, phephekye ekyeute o ngyele, yeesi ya kyela, emba tomba ya koma o Puzole sima ya nkolo ibale. ¹⁴ Omo, tokyezwa bebi baongaka na banga obokye tokyele poso yonyo oka be. Kyeka bo wakye banga o Loma. ¹⁵ Wataba banga o mokyisi mamuna, bebi baokaka iya sa banga, bamba ya lobenga nono o Zando sa Apiyusu na o elele ekyebangye bese Mangambi Maato. Wabawene yo, Polo amba phe Nwaphongo melesi, akuli zwa nkyisa.

Polo akomi o Loma

¹⁶ Wakoma banga o Loma, baanolaka obokye Polo akye zala o elele ye mampenza, na tuluku monomo pho ya imobanza. ¹⁷ Sima ya nkolo iyato, Polo amba ya banga bankumu obokye baangane. Wa angana be, amba wo na bese yokye: «Bebi, nga otowaika kyela lowo na bato ba banga naa na mifeko ma loikyela baango ba banga, bakambi ba Bayuda banzakyaka o Yelusaleme, banzambe o mafoko ma Baloma. ¹⁸ Waunva intuna mituna, balukaka inkandola pho tebaikaka nzwa na na lowo lonolo loobe obokye hambome. ¹⁹ Kasi Bayuda tebaikaka banola, nambaka baonga nde obokye nakyende oka Moangyesi Kaisala, siikaka baa na na lowo la isongyela ifota sa nga. ²⁰ Yango mena, naebangakyi obokye naewene, towene, bankangaka munyololo mumu nde pho ya moto okokyelele banga bato ba Yisalaele molika.»

²¹ Baesi ya mobuyisa, bekye: «Toloika zwa nono mokanda monomo muute o Yuda pho ya we, onte ya bebi baaesi wawa, nono monomo taikiy loimola lowo la we,

naa awo lowo loobe pho ya we. ²² Kasi banga toli na phowa obokye oloimole bo kounyana we, pho toebe obokye bilele biso haikye ziiko na ingomba sa Baklisto.»

²³ Bese baso na Polo, balongyibinyaka mokolo njwamovana be. Wakoka mokolo me, bato haikye bayakaka ya benga Polo o ingambi siizale yo. Polo abateyaka tata na mumbengu nono wa nkokolo. Abaimolaka bo oli bokonzi pha Nwaphongo: Abatangyelaka nkanda ya mifeko ma Mose na nkanda yaakomaka bamoisi, akyelaka bokusi obokye baanole Yesu. ²⁴ Bana baanolaka maphoo maawoko yo, kasi bayoko tebaikaka anola. ²⁵ Waijwa bese obokye babutwe, babaka na ziiko onte ya be. Polo aesi ya wo na bese nde obokye: «Bolo bo Bosantu alongaka, waawoko yo na bankoko ba na nzela ya moimosi Yisaya, yokye!

²⁶ Kye wo na ifota sa Bayuda sasina bobo: «Wamooka na folaa, kasi otoebe ntina ya maphoo me, Wamokyeka na folaa, kasi otoowene ekpele. ²⁷ Pho ntema ya bato baba ibuto nkusi,

Pho ifota me, baundi matoo ma be, sa oka, Bazibi miyo ma be, obokye bese sa wene, Mandondo ma bese mabuto makusi obokye Bese sa eba ekpele pho baye oka nga, nababikya.

Eye kyewo nga Nwaphongo.»

²⁸ Emba Polo amba ya sukya yokye: Oeba obokye Nwaphongo atomelaka bato baatebali Bayuda Simo ye obokye habikye, emba bese baamooka!» ²⁹ Wawo Polo babona, Bayuda babutwaka, baphalatanaka na bokusi onte yabe.

³⁰ Polo aphutelaka ingambi sonoso o Loma. Akyelaka mambula mafale omo. Ayambaka bato baso baabaka baya mokyeka. ³¹ Aimolaka bo li bokonzi pha Nwaphongo, ateyaka maphoo ma Nkolo Yesu Klisto pwapwa. Moto nono monomo taikaka mokatela.

Mokanda njwa Polo oka Baloma Maphoo ma etatele

Waabá Polo kakomele baanosi ba Loma, mena abaka o suka ya imbanga se saa iyato. Abaka na phowa ya ikyende noko o Loma, pho naino tataka koma omo, emba ambe kula kyende ikye imola Simo Elaa o Esipanye (15.22-24). Ntina ya mokanda nwe yabaka pho ya ibongya iyaa se, na pho ya iteya mateya me oka baanosi ba Loma. **Mokanda mumu moli na maphoo mama:**

- Baloma 1.1-17: Mokomi njwa mokanda mumu na ntina ya etoma ye ya botoma
- Baloma 1.18-3.20: Bato babungyi nzela emba basengyesi na ibika
- Baloma 3.21-4.25: Bookobikya Nwaphongo bato
- Baloma 5.1-8.39: Bomoo bponyakune o nte ya Klisto
- Baloma 9.1-11.36: Maumunya ma Nwaphongo pho ya Isalaye
- Baloma 12.1-15.13: Mofesi njwa baanosi
- Baloma 15.14-16.27: Maloba ma isokya na ndongolo

Ibeya

¹ Mokanda mumu moute na nga Polo, moto wa etoma wa Yesu Klisto. Nwaphongo ambanga pho ya ibaa toma ye, anzolo pho nakyende imola Simo Elaa ye oka bato, ² Simo Elaa me, Nwaphongo alolakyelaka yango o buku phe na munoko njwa baimosi bee baaphanza. ³ Simo Elaa me kye wo pho ya Nwana we Yesu Klisto Nkolo wa banga. Na bomoto abotama o ifota sa mokonzi Davidi. ⁴ Wa kundwa yo, Bolobo amoweninyaka Nwana wa Nwaphongo owa mwiya. ⁵ Na nzela ya Yesu, Nwaphongo na ngolu ye amba ya ntoma pho ya ngambo ya Yesu, pho na kye miimola bato ba nkyisi iso iloba se pho ba moanole bambe na motosa. ⁶ Bee bato ba Loma oli na bee nde bo bato me, bee bato baabanga Nwaphongo pho o be bato ba Yesu Klisto. ⁷ Emba naekomele bee baso, Nwaphongo kaezingye bee bali pho ye. Nwaphongo Ango wa banga na Yesu Klisto Nkolo wa banga aephe ngolu na bose.

Polo kazingye ikyekyeka baklisto ba Loma

⁸ O ebandlele, na nzela ya Yesu Klisto, na phe Nwaphongo wa nga melesi pho ya bee baso, pho o munse munso, bato

bawoo pho ya ianola sa be. ⁹ Nwaphongo kaebe obokye iikiyi wo nga ili phele, iyo okokyelele nga etoma na ndondo yonoyo na imola Simo Elaa ekyekyi Nwana we. Kaebe obokye nkolo iso wa bondele nga na bondele pho ya be. ¹⁰ Mbala iso o mabondesi ma nga na ongye na Nwaphongo obokye boebe mokano nwe, aingole nzela obokye nata na yaa ekyeka. ¹¹ Pho nasepele na boikye iyaa ephe ikabo siuti na Bolobo Bosantu pho ya iyaekuya. ¹² Nazingye obokye banga baso tokuyinyakye onte ya ianola sa banga oka Klisto. ¹³ Baande, eba obokye mbala nzikye naumunya iya ekyeka, kasi tewa longobane. Pho phowa ya nga eli obokye etoma ya nga ebote mbuma oka bee bo wa bota yango o nkyisi iyoko, ¹⁴ Nwaphongo ampe etoma me. Yango mena nasengyesi iimola Simo Elaa oka bato baso, ebe bato bali o nkyisi inene, ebe bato bali o nkyisi ya mongonda. Na moeyimola oka bato baekola na oka bato bate baika ekola. ¹⁵ Yango mena nali na phowa ya iyaa eimola Simo Elaa na bee bato bali o Loma me.

Simo Elaa eli na mwiya

¹⁶ Sili na soo ya iimola Simo Elaa. Yango Eli mwiya njwa Nwaphongo moobikya bato baso baanola Yesu Klisto: Bayuda phanza, emba baate bali Bayuda sima. ¹⁷ Simo Elaa me kyeweninya ndengye ekye buya Nwaphongo bato, bato ba bosomebo o miyo me. Esengyesi nde obokye bato baanole nde Yesu Klisto, nzela esuu teeli. Nde bo wakomama we o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto wa bosomebo, amobika na ianola se.»

Moto kakele masumu

¹⁸ Uta o ikolo, Nwaphongo kaweninya yoo yee pho ya masumu maso na boebe bosoo bokyelele bato, maphoo mabe makyee bee makatele bato saeba nzela ya bosomebo. ¹⁹ Nwaphongo aabaphe etumbu pho nzela ekokakyi na bee imoeba eli polele, Nwaphongo yo mampenza abateya yango kasi bee te baikiyi ebanga. ²⁰ Uta waakyela Nwaphongo mokyisi, bikpele biakyela yo biweninya bato polele booli yo, nabo tebiwenene na miyo. Emba te bakokyi iwo obokye teli boebe pha bee bo tebaamotosa. ²¹ Nabo okoobe bee obokye Nwaphongo alii, tebaamokumole, tebamophe na melesi bo sengyesi bee ikyelele Nwaphongo. Maumunya ma bee mali nde o maphoo mpamba, bataaba o enzombi, te baefe na lowo loolaa. ²² Bamitate obokye bali bato ba malondo, nzuka bali nde bato ba nyaa. ²³ Obokye bakumbele Nwaphongo owa nkyemo, otoowe, bakumbele nde bikyeko baulana

na moto ookowe, bikyeko biiyoko bauluna na manyosi, biiyoko na manyama, bina bikuli ba ndokolo manyama maalande na ibuu. ²⁴ Yango mena Nwaphongo amba bale pho bakyele maphoo maabe bozingye bée ikyela, emba bambe kyela maphoo ma soo onte ya be. ²⁵ Bale bosembo pha Nwaphongo, habengyi nde boole. Bakumbele bikpele bakyela Nwaphongo, habikyelele, kasi ona Nwaphongo owa bikyela teboamokumole, osengyesi bée ikumbela nkolo iso. Ame. ²⁶ Yango mena Nwaphongo abale pho bakyele maphoo maso maakane bée ikyela. Babasi bale bampele babuto ikyela maphoo ma soo bée na be. ²⁷ Bampele nde bomo me, bale babasi, bali na phowa ekusi ya ikpa bampele basu ndokolo babasi. Bampele na bampele bakyele maphoo ma soo. Bamibangyesi etumbu ekokyi pho ya masumu makyele be. ²⁸ Pho bato bale ieba Nwaphongo, Nwaphongo abale na maumunya ma bée mabe pho bakyele maphoo mabe matematokyi bée ikyela. ²⁹ Mandondo ma bée matonda na maphoo maabe, bamengyele mbolo ya bato, bakyelane bofe, baokyenele zuwa, babome bato, baokye maoka, bakatele bato, baine bato, bayoo bato. ³⁰ Bakyemiwole bebi na bée na bofe, bali banguna ba Nwaphongo batole bebi, bali bato ba lolendo, bamitate. Baumunya nkolo iso nde ikulaka kyela masumu, tebatosa baboti babé. ³¹ Tefakule efa lowo lolaa, tefakokya mambunu ma be, tebaefe izinga bato, tebali na ngongo na moto. ³² Baebe na bolaa obokye mobeko nwa Nwaphongo mowo obokye: Bato bakyele maphoo mabe ndengye mena, bakokyi na iwaa. Na bokoebe bée babona, bakule kyela nde maphoo maabe. Te eni ba nde yango miina, basambe wa wene bée bebi na bée bakyele maphoo mabe.

2

Ndengye eya mosambisa Nwaphongo bato

¹ Iwe, obe na nzaa, okosambisa bebi, etebaelimbisa. Pho waasambisa we moto, kominyete we mampenza, pho na we kokyete bomo me, iwe okosambisa bebi. ² Nzuka banga toebe obokye isambisa sa Nwaphongo sikyelame na bosembo pho ya bato bakyele maphoo mabe. ³ Koumunya obokye iwe ookosambisa bato bakyele bofe na bakyele ya be, wamolota isambisa saka Nwaphongo? ⁴ Naa iwe kotiyole bolaa pha Nwaphongo, na iyosa se, na ndondo elaa ye, saeba obokye bolaa phe boetomisa obokye obongole motema? ⁵ Na moto bokusi nwa we, na ndondo ya

we ete okye na we ngongo, komibangyele kabu o mokolo njwaa kabu wamokyelama sakolo isambisa sa Nwaphongo. ⁶ Amophe moto na moto ibonza kokokana na bitoma be: ⁷ Bomoo pha bofele pho ya bato bawaa, na ilendendala sa bée sa ikyela bolaa, baluye nkyemo, ngambo na bosembo, ⁸ kasi yoo na kabu yamoba pho ya bato baatombó, baatemele bosembo bambe na miambya o maphoo matemali na bosembo. ⁹ Ngongo na minyoko yamoba pho ya moto okokyele bofe, pho ya Moyuda phanza na pho ya moto otoli moyuda. ¹⁰ Nkyemo, ngambo na bose oka moto munsó okokyele bola, oka Moyuda phanza, sima oka moto ootoli moyuda ¹¹ Pho oka Nwaphongo, bato baso bali nde ndengye yoo. ¹² Bato baso baakyela masumu saeba mobeko bamowa samibeko me. Bato baso baakyela masumu na boebakye mobeko, bamosambisama na mobeko. ¹³ Pho teli bato baokye mobeko baali bato ba bosembo o soo pha Nwaphongo, bato ba bosembo eli nde baakyelele mobeko me. ¹⁴ Waabe bapakano saeba mobeko, bakyele ikyitomisa mobeko, bamibuya mobeko bée mampenza, bée baate bali na mobeko. ¹⁵ Bateya obokye bitoma bizingye mobeko biakamama o mandondo ma be. Mandondo ma bée mawo me na maumunya ma be, bina ma baphunde bina ma baambebele. ¹⁶ Maphoo me mamotokolo mokolo njwaa mosambisa Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, mobesi munsó njwa bato njwaa bombama, bowawo Simo Elaa ekyeimole nga.

Bayuda na mibeko ma Mose

¹⁷ Kasi bo we ookobangye bée Moyuda, ootemi nde o mobeko na ookyesi lolendo le oka Nwaphongo we, ¹⁸ koebe maphoo mazingye yo, na mobeko njwa eteya iyolo maphoo maala. ¹⁹ Koumunya iba moteye njwa bato baapholo miyo nzela, tala pho ya bato baali o enzombi, ²⁰ moteye njwa bato bate baefe ekpele na moteye njwa bato baate bali na ngambo, pho koanole obokye nanzela ya mobeko, oli na phaakolo boebakye na ná maphoo ma phele. ²¹ Ee bolaa! Iwe okoteya nwebi, tomiteya we mampenza! Koteya obokye bato saifa, emba iwe koife! ²² Kokatele bato ikyela baphemba, emba iwe kokyete baphemba! Toozingye bikyeko, kasi koife mbolo ili o makoko ma be! ²³ Kokyete lolendo la we o mibeko, kasi tookumole Nwaphongo waate waakumole we mina mibeko! ²⁴ Pho, nde bo wakoma bée obokye: «Nkombo ya Nwaphongo etolami pho ya bée onte ya bapakano.»

²⁵ Tewali ziko, ibele sili na ntina bo kokyelele mibeko, kasi bo tokumole mibeko, na ibele sa we, oli nde moto oli mungbotu. ²⁶ Kasi bo moto oli mungbotu kakumole ikiyiwō mibeko, bomungbotu phe ete babokye ndokolo ibele? ²⁷ Emba yo otoika bele o nzoto, bo kakokya mibeko, amoesambisa; iwe ooli na buku pha mibeko na owa bele be, kasi tookumole mina mibeko. ²⁸ Pho teli maphō mawenene maakyele obokye moto ali Moyuda, naa mbasi ikiyiwene o nzoto ikiyikele ibele, ²⁹ kasi eli nde maphō maBombama maakyele obokye moto ali Moyuda, emba ibele eli nde sa motema, siute na Bolobō, kasi sa buku phe. Owaakolo Moyuda mona kazwe ngambo ye oka Nwaphongo, kasi oka bato phe.

3

¹ Ntina ya iba Moyuda eli iye? Ntina ya ibele eli iye? ² Ntina eli enene pho ya bato baso! Emba phanza oka bato baaphekye Nwaphongo mambunu me. ³ Kasi tomowō bo? Bo bakyi babaka sakokya yasengyelaka beke ikyela, bohe pha beke phamokyele obokye Nwaphongo sakula kokya yaa lakaka yo? ⁴ Phee! Nwaphongo asengyesi iebana obokye ali moto wa maphō maa phele; nabo moto munsō ali moto wa boole, bowakomama we obokye: «Esengyesi obokye oebane moto wa bosembo onte ya maloŋa ma we, emba olongye imbele saamoambisa be.» ⁵ Kasi bo izanga bosembo sa banga siweningenya bosembo pha Nwaphongo, tomowō bo? Nwaphongo kazangye bosembo waalowande yo na kabu ye? Nawo ndengye ekyeumunya bato. ⁶ Phee! Pho boeli bomō, Nwaphongo amosambisa mokyisi ndengye'ye?

⁷ Kasi bo boole pha banga boweniny bosembo pha Nwaphongo, na pho ya nkyemo ye, pho ya'ye nga, nakule kangyema ndokolo moto wa masumu? ⁸ Emba, pho ya'ye tolokyele bohe pho bolaa boyee, bookokyeminvole bato ba boole baayoko? Bato me bakokyi na etumbu!

Moto molaa o boo pha Nwaphongo tali

⁹ Ka bo? Tokuli ba, banga Bayuda na bokonzi mi bebi? Na njwana bokyikyi phe! Pho toumbo loteya obokye: Banga baso, Bayuda na baate bali Bayuda, teli banga baso o se ya bokonzi pha masumu. ¹⁰ Eli nde bo wakoma beke o buku pha Nwaphongo obokye:

«Moto molaa tali, na monomo phee,

¹¹ moto okososo tali, na monomo taalukye Nwaphongo.

¹² Bato baso tebakuli benga nzela elaa, beke baso babunza, na monomo taakyele bolaa, na monomo phee.

¹³ Noko ya beke ili ndokolo ilita siili munoko pha, na lolee la be, bakate boole, ngyengyi ya nzo eli o bibaa ba be.

¹⁴ Noko ya beke yatonda na bitoo na na maloŋa maa bololo.

¹⁵ Makolo ma beke makye mizele o ikye boma moto.

¹⁶ Ioto na ngongo ili o manzela maatambule be,

¹⁷ emba nzela ya hose, beke tebaeyebe.

¹⁸ Tefali na boilakye pha Nwaphongo o miyo ma be.»

¹⁹ Kasi toebe obokye iso ikiyiwō mibeko, kaiwo na bato baso baali o se ya mibeko, pho moto satakola munoko pho ya isamba, emba munse munsō moebane mohe o miyo ma Nwaphongo. ²⁰ Kyeka pho ya'ye moto na monomo eta be mola o boo phe pho ya bitoma ba mibeko, pho mibeko kateya bato nde obokye bakyesi masumu.

Bosembo bozwame na nzela ya ianola

²¹ Kasi, unwanja eye, na nzela ya mibeko phe, bosembo pha Nwaphongo phaa miteya, mibeko na baimosi bawo pho ye. ²² Nwaphongo kabuya bato, bato ba bosembo o miyo me na nzela ya ianola sa beke oka Yesu Klisto. Kakele babona pho ya bato baso baanole, pho tewali bokyese. ²³ Pho bato baso bakyesi masumu, emba baimasi nkyemo ya Nwaphongo. ²⁴ Kasi Nwaphongo na ngolu ye, ababuya bato ba bosembo o miyo me nde pha, kakele babona na nzela ya Yesu Klisto oko baikole o masumu. ²⁵ Nwaphongo amoambya mbeka, pho obokye awe pho ya banga, pho malongo me mamanya masumu ma banga, nzela me Nwaphongo aeyingola pho ya bato baanole Yesu Klisto. Kakele babona pho ya iweningya obokye ali na bosembo. Masumu maakyeleka bato phanza, Nwaphongo akyelaka ndokolo taikaka mawene, ²⁶ imbele saabaka yo na motema moanda. Kateya bosembo phe imbele sa lolō, pho ahe na bosembo, ambe na ibuya bato baanole Yesu bato ba bosembo. ²⁷ Oli wango babona, ekepe yonoyo eekokyi na banga imitata eli? Phee, teli. O nkombo ya'ye? Ya bitoma? Phe, kasi o nkombo ya ianola. ²⁸ Pho toebe obokye bato babutwe bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo nde na ianola; kasi pho ya bitoma ba beke bo koongye mibeko phe. ²⁹ Naa obokye, Nwaphongo akokyi ibaa nde Nwaphongo wa Bayuda? Tali na Nwaphongo wa bapakano? Eli bomo,

ali na Nwaphongo wa bapakano, ³⁰ Pho Nwaphongo ali nde yo mɔnomɔ owa mobuya bato ba bosembo bato baabele bɛe na baate baika bɛe bele pho ya ianola. ³¹ Kyelukye iwɔɔ obokye na ianola mena tomanya ngambo eli na mobeko? Phe, mena tokule nde phe mobeko eyaakolo ngambo ya njwango.

4

Ndakyisa ya Abalayama

¹ Emba tomowɔ bo pho ya Abalayama nkoko wa banga? Lokola moto, azwaka iye? ² Bo Abalayama abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma be, akokyi imitata. Kasi oboo pha Nwaphongo phe! ³ Pho buku bowo bo? Abalayama abaka na ianola oka njwa Nwaphongo, emba bamotanga moto wa bosembo. ⁴ Nzuka pho ya moto okokyele bitoma, iphuti se tesitangyeme ndokolo ngolu, kasi ndokolo mbano. ⁵ Kasi pho ya moto otokyele bitoma kasi kaanole moto okobuya moto moɓe moto wa bosembo, Nwaphongo kakyeke ianola se, kaambe mobuya moto wa bosembo. ⁶ Yango mena Davidi kakumisa boola pha moto okobuya Nwaphongo moto wa bosembo sakyeka bitoma be.

⁷ Nkonzo eli na bato balimbise bɛe boɓe pha bɛe na masumu ma be. ⁸ Nkonzo eli na moto owa Nwaphongo taakyeke isumu se. ⁹ Bola boowɔ bɛe baɓona boli nde pho ya baabele na baabele, ndee na pho ya bate baika bɛe bele me? Pho towɔ obokye ianola sa Abalayama samobuya moto wa bosembo. ¹⁰ Wango wakyelama imbele iye? O boo nde o sima ya ibele se? Teli sima, kasi phanza! ¹¹ Emba ibele simophe elombo ya bosembo pha zwa yo na nzela ya iamola, wataaka ba yo sa boɓelekye. Yango mena abutwaka na ango wa bato baso batebaika bele bɛe baanola, pho ya obokye na bɛe babutwe bato ba bosembo. ¹² Ali na ango wa baabele be, na baso bali o ingomba sa bato baɓele nde boɓesi phe, kasi na baatambule o matambe ma ianola sa ango wa banga Abalayama, oboo pha obokye bamobe.

Mbunu ya Nwaphongo eya zwa banga na nzela ya ianola

¹³ Pho, teeli pho ya mobeko, kasi pho ya bosembo pha ianola, mbunu eya izwa mokyisi ndokolo ilaka sikabi be, ya lakye-lamaka na Abalayama na na bana be. ¹⁴ Bo baakumole mobeko baɓe mandomi, ianola nde tesikuli ba na ntina na mbunu ya Nwaphongo nde teekuli baa na elele. ¹⁵ Pho mobeko kabote yoo. Elele eteli

na mobeko, tewali omɔ na lowɔ la itiyola mobeko. ¹⁶ Na ianola tobutwe mandomi, pho yango eɓe obokye na ngolu na obokye mbunu eikale na ntina pho ya bankoko ba Abalayama, yango saba nde pho ya bɛe bamitangye baa mobeko, kasi na pho ya bamitangye ba ianola sa Abalayama, ango wa banga baso. ¹⁷ Pho wakomama obokye: «Naebuyee ango wa bato baikye.» Ali ango wa banga o boo pha owa anola yo, Nwaphongo ookoakole bawe na ookotokolo o mokyisi iteili. ¹⁸ Na ilemela sa saphembe, «aanola emba amba butwa ango wa bato baikye», bo wa wɔ Nwaphongo obokye: «Bankoko ba we bamoba boɓo.» ¹⁹ Na bokyekake nzoto ye, abaka phenephe na mambula munkama kasi taika phembe o ianola - Naɓo awenekye obokye yo na njwanwasi we Sala fakotoo babutoo phene phe na iwaa. ²⁰ O boo pha mbunu ya Nwaphongo, taika ika ziko, kasi azwaka bokusi na ianola emba amba phe Nwaphongo nkyemo. ²¹ Abaka na ianola obokye Nwaphongo ali na mwiya njwa ikoya yaalakela yo. ²² Yango mena Nwaphongo atanga Abalayama o molongo njwa bato ba bosembo, pho ya ianola se. ²³ Nzuka tewaikaka komama baɓona pho ye mampenza obokye: «Yango mena bamotanga o molongo njwa bato ba bosembo». ²⁴ Kasi na pho ya banga me baanola, pho toanole oka moto owa kundwa onte ya bawe, Nkolo Yesu. ²⁵ Bamokaba o iwa pho ya boɓe pha banga, amba kundwa pho ya ilobuya na banga bato ba bosembo.

5

Bose boli onte ya banga na Nwaphongo

¹ Yango mena, toli bato ba bosembo pho ya ianola sa banga, toli bose na Nwaphongo pho ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ² Na nzela ye, na ianola, baɓoanosi izwa ngolu ya Nwaphongo ekyekyele obokye tomitate na molemo njwa nkyemo ya Nwaphongo. ³ Na koleka, tomitate na o mampasi, pho toɓe obokye mpati kabote ilendendala, ⁴ ilendendala kabote iititala simekyi be, iititala simekyi bɛe sibote molemo. ⁵ Emba molemo taakate, pho Bolɔɔ Bosantu phaalophekye be, anyangola lozingo la Nwaphongo o mandondo ma banga. ⁶ Phele, wataka ba banga naino sa bokusi, Klisto, o imbele sameka be, awa pho ya bato baɓe. ⁷ Eli nkamba obokye baanole iwa pho ya moto molaa. Moto akoyi ikoka izwa bokusi pha iwa pho ya moto molaa. ⁸ Kasi Nwaphongo kateya lozingo le oka banga na boɓo: Klisto awa

pho ya banga, mena totaba naino bato ba masumu. ⁹ Emba oobuto banga unwanjwa eye bato ba bosembo pho ya malongo me, tomobika ne o kabu ya Nwaphongo. ¹⁰ Pho bo ebe obokye wataka ba banga banguna ba Nwaphongo, tohonyekye ne na iwa sa Nwana we, ka ombi bhongya banga, tomobika na bomoo phe. ¹¹ Teli nde babona, waakule mitata banga oka Nwaphongo na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto, na nzela ya ye, unwanjwa eye, tozwe mabhongye.

Adama na Klisto

¹² Isumu sanyolo o mokyisi na nzela ya moto monomo, Adama, emba iwa na nzela ya isumu. Nde bomoo iwa siesi pho ya bato baso, pho bato baso bakyela isumu. ¹³ Pho, nono o mobeko, isumu sabaka o mokyisi emba na bo isumu tesaikaka zwa etumbu wa tewabaka mobeko. ¹⁴ Kasi uta oka Adama nono oka Mose iwa sabaka, na oka batebaikaka kyela isumu na itiyola mobeko ndengye yonoyo na Adama owa ulana na owa moya.

¹⁵ Kasi tewali bomoo pho ya ikabo sa ngolu pho ya bofe. Pho, bo pho ya bofe pha moto monomo bato baikye bawe, ka pho ya ngolu ya Nwaphongo, ngolu eelokyelesi yo na moto monomo, Yesu klisto, enyango na boikye mi bato boikye. ¹⁶ Emba teli bomoo me pho ya ikabo bo pho isumu sa moto monomo. Pho, pho ya isumu sa moto monomo isamba sikambe o etumbu, kasi bofe boikye, ikabo sa ngolu sikambe o bosembo. ¹⁷ Pho bo pho ya moto monomo, na nzela ya bofe pha moto monomo iwa siesi, ka pho ya moto monomo Yesu Klisto, bato baikye baamoba na bomoo hamozwa ngolu na boikye na ikabo sa bosembo. ¹⁸ Yango mena, ooli pho ya bofe pha moto monomo bato baso hazwe etumbu, nde bomoo me pho ya etoma ya bosembo ya moto monomo, eli pho ya bato baso bosembo booo ambya bomoo. ¹⁹ Nde pho ya obokye na izanga botosi pha moto monomo, bato baikye babutwaki bato bamasumu, nde bomoo me na itosa sa moto monomo bato babuto bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo. ²⁰ Mobeko moesi pho ya obokye bofe botonde. Elele eli masumu maikye, ngolu na yango etondi wamo. ²¹ Pho ya obokye bo oesi isumu pho ya iwa, nde bomoo pho ya bosembo, ngolu eesi pho ya bomoo pha bofele na nzela Yesu Klisto, Nkolo wa banga.

6

Iwa na bomoo oka Yesu Klisto

¹ Tomba wo bo? Toikale nde oikyela maasumu, pho ngolu ya Nwaphongo

etonde? ² Tekokyi iba bomoo. Na isumu toli bawe, tomba kula bika na isumu ndengye'ye? ³ Na bde kobungye obokye banga baso baabatisama na nkombo ya Yesu, tobatisama na iwa se? ⁴ Na batisimo, na iwa se, tokundamaka ne, pho ya obokye bo wakundwa Klisto onte ya bawe na nkyemo ya Tata, na banga me nde bomoo tobikye na bomoo pha sika. ⁵ Pho bo tobuto ne moto monomo, toulaa ne o iwa se, tomba kula ulana ne me o ikundwa se. ⁶ Toebe na bolaa: Mofesi nwa banga mookasi nwa bakama ne o ekulusu pho ya obokye nzoto ya masumu imane pho banga sakula ba baombo ba masumu. ⁷ Pho moto oowe aikolami na masumu. ⁸ Bo towe molongo na Klisto, toli na ianola obokye tomobika ne. ⁹ Pho toebe obokye: Waakundwa yo onte ya bawe, Klisto etakule waa. Iwaa tesikuli ba na bokonzi o ikolo se. ¹⁰ Pho na iwaa, awe pho ya isumu mbala yonoyo pho ya bofele. Kasi na bomoo, ali na bomoo pho ya Nwaphongo. ¹¹ Yango mena na bde, omikpe obokye na isumu, oli bawee emba na Yesu Klisto, oli na bomoo pho ya Nwaphongo.

¹² Eli obokye isumu tesikuli ba na bokonzi mi nzoto ya bde ikyi we pho ya ietomisa ianola maphowa mabe me. ¹³ Sakelela binango ba nzoto ya bde pho ya masumu ndokolo binwanele ba maphoo mate mali na bosembo, kasi ndokolo bato baakundwa onte ya bawe, na binango ba nzoto ya bde, ndokolo binwanele ba bosembo, omiambya o etoma ya Nwaphongo. ¹⁴ Pho isumu etesikule ba na bokonzi o ikolo sa bde, pho bde tokuli ba o se ya mibeko, kasi o se ya ngolu.

Tokyelele bosembo

¹⁵ Emba kyelukfye iwo bo? Tomokyela masumu pho tololuki ba o se ya mibeko, kasi o se ya ngolu? Teli bomoo! ¹⁶ Toebe obokye wamiambya bde oka moto ndokolo moombo pho ya imokumola, oli baombo ba ookokumle bde, naa ba isumu sikambe o iwa, naa ba itosa sikambe o bosembo. ¹⁷ Kasi Nwaphongo akumisame obokye, na bo phanza bde wabaka baombo ba masumu, kasi unwanjwa eye obuto itosa na motema monomo lolengye la mateya mazwaka bde. ¹⁸ Tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo ba bosembo. ¹⁹ Nakpe mowosi nwa bomoto phoo ya ewole pho ya bokoo pha nzoto. Phanza, wabaka ndokolo baombo ba maphoo mabe maatome itombele Nwaphongo. Nde bomoo unwanjwa eye, omiambya mowosi ndokolo baombo ba maphoo maalaa pho ya bomoo bosantu.

20 Pho, waabaka b̄e baombo ba masumu, maphoo ma bosomeboma temaikaka ekyeka. 21 Wamba zwa om̄o iye? Uḡwan̄wa eye, maphoo makyelaka b̄e obuto komaokyele soo, pho suka ya me eli iwa. 22 Kasi uḡwan̄wa eye, tokuli ba baombo ba masumu, obuto baombo ba Nwaphongo, wamokyela maphoo ma bosantu. Suka ya me eli bomoo pha boḡe. 23 Pho iphuti sa isumu eli iwa. Kasi ikabo si ambya Nwaphongo pha, eli bomoo pha boḡe onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

7

Imana o boombo ḡwa miḡeko

1 Baande, b̄e kobungye obokye nawo pho ya bato baḡe miḡeko obokye, miḡeko mili na bokonzi o ikolo sa moto nde imbele sitaa yo ba na bomoo? 2 Yango mena, ḡwan̄wasi wa boḡonga ali o se ya miḡeko ma lele we bo naino lele me ali na bomoo. Kasi bo lele awe, ḡwan̄wasi takuli ba o se ya miḡeko ma lele me. 3 Emba bo moloo we ata ba na bomoo, bo akye ba na lele mosuu, mena akyesi phemba. Kasi bo lele awe, takuli ba o se ya miḡeko. Emba bo akye ba na lele mosuu, mena taikiyi kyela phemba. 4 Baande na nga, pho ya b̄e eli nde bom̄o me, wawaka pho ya miḡeko, elele yooḡo na Klisto, pho ya ibutwa bato ba mosuu, owa kundwa onte ya baewe, pho ya obokye toḡotele Nwaphongo mbuma. 5 Pho waataka ba banga toḡengye bitoma ba bomoto, maphowa mabe maatomisa miḡeko makyelaka onte ya banga emba malotomaka o iwa. 6 Kasi uḡwan̄wa eye, tolokuli ba baombo ba miḡeko, obakiyi banga baewe ndokolo baloakya o boloko. Tokokyi ikyelela Nwaphongo na ndengye enyakune o se ya bokonzi pha Bolobo, kasi na ndengye ekasi phe, o se ya bokonzi pha miḡeko miakoma b̄e.

Miḡeko na masumu

7 Tomoewole bo? Miḡeko mili masumu? Phe! Kasi naebi masumu nde pho ya miḡeko. Yango mena sikokyi ieba imengyela bo miḡeko temiwoḡo obokye: «We samengyela». 8 Kasi waateyaka miḡeko obokye: Kyeka masumu, masumu mazwa nzela oka nga, mamba ntoma imengyela mbolo ndengye na ndengye. Bo miḡeko temili, masumu temali na bokusi. 9 Kalakala wataka ba nga saeba miḡeko, nabaka na bomoo. Kasi wa soḡolo nga miḡeko, masumu maḡandi ibutwa na bokusi, 10 emba nga nali mowe. Nwaphongo ambya miḡeko pho obokye miphe bato bomoo. Kasi nga miḡeko mimbomi. 11 Waoka nga miḡeko, masumu mazwe nzela oka nga, ndondo ya

nga enkose pho nakyele masumu, yango mena masumu mambomi. 12 Yango mena, miḡeko ma Mose mauta na Nwaphongo, mitindo ma mango mili misantu, miḡeko me mili ma bosomeboma ma mailla. 13 Emba yango kyelukye iwo obokye ekpele me elaa ya mboma? Phe, teli bomoo. Kasi eli nde masumu maamboma. Masumu me makpa ekpele elaa, maamba mboma na yango. Eli pho baḡe obokye masumu mali phele masumu. Emba pho ya miḡeko, masumu maweneḡe na boḡe koleka.

Moto ali moombo wa masumu

14 Toeḡe obokye miḡeko miute na Nwaphongo, kasi inga nali nde moto. Nabuto moombo ḡwa masumu. 15 Ikyikyele nga, siisosoḡo. Pho sikyele ikiyi zingye nga ikyela, kasi nakyele nde iteiizingye nga. 16 Bo siizingye ikyikyele nga, mena naanole obokye miḡeko mili milaa. 17 Yango mena, boḡe bokyele nga, teli nga ookobokyele, kasi eli nde masumu maali onte ya nga maabokyele. 18 Pho na eḡe obokye ekpele elaa teli onte ya nga, nawo onte ya nga lokola moto. Nazingye ikyela bolaa kasi siikokyele ibokyele. 19 Yango mena, sikyele lowo lolaa lozingye nga ikyela. Kasi nakyele nde lowo loḡe loote loozingye nga ikyela. 20 Bo nakyele lootelozingye nga ikyela, mena kyelukye iwo obokye teli nga moto ookokyele bomoo, kasi eli nde masumu maali onte ya nga. 21 Emba nga nawene boḡo: Bo nazingye ikyela bolaa, nawene obokye nakule kyele nde boḡe. 22 Kyelukye iwo obokye o ndondo ya nga nasepele na miḡeko ma Nwaphongo. 23 Kasi nawene obokye o ndondo ya nga, wali moḡeko mosuu munwane na miḡeko ma Nwaphongo. Moḡeko me onte ya nga mumbuya moombo ḡwa masumu. 24 Moto wa ngongo boli nga! Owa mumanya o boombo pha nzoto ikyitome o iwaa iye nza? 25 Nwaphongo akumisame na nzela ya Yesu Klisto Nkolo wa banga! Emba inga mampenza na maumanya ma nga natosa miḡeko ma Nwaphongo. Kasi nzoto ya nga ya bomoto kyizingye obokye nabengye masumu.

8

Bomoo boule na Bolobo pha Nwaphongo

1 Emba in̄wan̄wa eye, Nwaphongo etaingya bato baangana na Yesu Klisto. 2 Pho moḡeko ḡwa Bolobo moolophe bomoo pha phele na nzela ya Yesu Klisto moli miḡanga, tolokuli ba baombo ba moḡeko ḡwa masumu na ḡwa iwaa. 3 Miḡeko na Mose temaikaka koka ilophe bomoo pho banga bato toli na boko.

Toloikaka koka itosa mibeko kasi loote-laikaka koka mibeko ikyela, Nwaphongo alokyela. Pho ya ilokyela, atoma Nwana we o mokyisi, abuto moto, aulanaka na banga bato ba masumu pho ya imanya masumu ma banga. Yango mena, Nwaphongo amba ingya Nwana we o elele ya banga pho taazingye masumu. ⁴ Nwaphongo akyela babona pho tozwe nzela ya ikyelela mibeko me, banga baatambule o nzela ya Bolobó kasi bate batambule o nzela ya nzoto. ⁵ Bato baabikye o nzela ya bomoto, baumunya nkolo iso nde maphoo masepelisa nzoto. Kasi bato baabikye o nzela ya Bolobó, béé baumunya nkolo iso nde ikyela maphoo maasepelisa Bolobó. ⁶ Bo toumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa nzoto, mena eli nzela ya iwaa. Kasi botoumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa Bolobó, tomozwa bomoo pha phele na bose. ⁷ Bato baumunya nkolo iso nde maphoo maasepelisa nzoto ya bé, bali banguna ba Nwaphongo. Tebaabengye na mibeko ma Nwaphongo, tewali nzela obokye baamotosa. ⁸ Bato babikye o nzela ekysesepelisa nzoto, te bakokyi isepelisa Nwaphongo. ⁹ Kasi bé, toobikye o nzela ya maphoo maasepelisa nzoto. Kasi béé kobikye o nzela eyaka Bolobó pha Nwaphongo pho Bolobó me bali onte ya bé. Bo moto tali na Bolobó pha Yesu Klisto onte ye, tali moto wa Yesu Klisto. ¹⁰ Bo Klisto ali onte ya bé, na bo nzoto ya béé isengyesi iwa pho wakyela masumu, kasi Bolobó phe boephe bomoo, pho Nwaphongo aebuya bato ba bosomeo o miyo me. ¹¹ Kasi bo Bolobó pha Nwaphongo owaakola Yesu Klisto o iwa ali phele o nte ya béé, emba nde ona Nwaphongo me amoakola nzoto ya béé o iwaa me na nzela ya mwiya nwa Bolobó phe bali onte ya bé. ¹² Pho oli wango babona bande na nga, esengyesi obokye tobikye bokozingye Bolobó kasi bokozingye nzoto ya banga phe. ¹³ Bo obengyi nzela ya maphoo maasepelisa nzoto ya béé wa mowaa. Kasi boephe Bolobó nzela na mwiya nwe, wamole bohele maphoo mabe makyele bé, emba wamoba na bomoo. ¹⁴ Bato baso baakambame na Bolobó pha Nwaphongo bali bana ba Nwaphongo. ¹⁵ Pho Bolobó phaephe Nwaphongo teboebuya baombo, naa bokule ephe ibale. Kasi eli nde Bolobó Bosantu boebuya bana ba Nwaphongo, boolotome ibanga Nwaphongo obokye «Aba, Tata!» ¹⁶ Bolobó me boloteya o mandondo ma banga obokye toli bana ba Nwaphongo. ¹⁷ Pho toli bana bé, emba tomozwa mbolo iso indaa ikyi bombe yo pho ya banga. Tomoizwa molongo na

Yesu Klisto pho banga ne tonyokomo elele yonoyo. Emba na banga me tomozwa nkyemo elele yonoyo ne.

Nkyemo ikyiloziya

¹⁸ Naefe obokye minyoko miiwene banga loló eye mili ndokolo nwana ekpele mokyiky wa phaa. Temiikyí bubanaa na nwana bokyi bofo na nkyemo ya loteya Nwaphongo. ¹⁹ Bikpele biso biakyela Nwaphongo biziya na phowa. Bizingye na boikye iwene mokolo nwa moweninya Nwaphongo bana béé nkyemo ya bé. ²⁰ Pho bikpele biso biakyela yo Nwaphongo te bikuli baa na ntina. Bikpele bye mampenza, te biikaka zinga bomoo. Eli nde Nwaphongo owazinga bomoo. Kasi nkolo iso kalemele, ²¹ pho mokolo monomo aamokandola na bikpele biso biakyela yo. Bikpele me etebikule baa ndokolo baombo, etebikule pholo, biamozwa nkyemo ndokolo bana ba Nwaphongo, biamozwa bosomi. ²² Toebe obokye nono loló bikpele biso biakyela Nwaphongo bikyimele. Bili na bolosi ndokolo nwanwasi okosweya. ²³ Bolosi me tebookye nde bikpele na bikpele. Na banga bawaa baphe Nwaphongo Bolobó phanza na baamokula phe yo nkyemo, na banga tokyimele o mandondo ma banga me. Toziya na phowa iikye obokye Nwaphongo alobuya bana bé, kyelukye iwo obokye amanya nzoto ya banga o malosi. ²⁴ Nwaphongo alobikya kasi naino toloweni maphoo maso, tolemele nkolo iso obokye toomawe ne. Waamwene banga na miyo maphoo malemelaki banga, etelookule malemela pho mabuto ma banga. Moto ookolemele ekpele ekye wene yo nza? ²⁵ Kasi pho naino toloweni ekpele ekyelemele banga, emba tokangye motema, toziya na phowa iikye. ²⁶ Nde bomoo, Bolobó na kaya losunga, banga bate bali na mwiya o nzela ya Nwaphongo. Pho toloebe ibondele na bolaa. Kasi Bolobó yo mampenza ka bondele Nwaphongo o elele ya banga, kanyingonele, koleka ndengye ekokyi iwo bato. ²⁷ Nwaphongo kaebe ili o mandondo ma bato. Emba kaebe na ikyiumunya Bolobó me, pho Bolobó kabondele o elele ya bato, kamobondele na ndengye ekyezingye yo. ²⁸ Toebe obokye o maphoo maso, Nwaphongo kakyele pho ya bolaa pha bato baamozingye, bato bawaa baabanga yo kokokana na nwanjo nwe. ²⁹ Pho bato baunva oló yo, aunva kana ibabuya ndokolo Nwana we, obokye Nwana we afe bala onte ya bana baikye. ³⁰ Baaoló unva oló Nwaphongo phanza, amba na babanga. Baabanga yo, ababuya

na bato ba bosembo, emba baabuya yo bato ba bosembo, abaphe na nkyemo ye.

Lozingo lonene la Nwaphongo

³¹ Emba toombe kula wɔ bo? Bo Nwaphongo ali mbale na banga, owaalotemele nza? ³² Emba Nwaphongo, yo otoika ima Nwana we, amoambya obokye aya waa pho ya banga baso, emba takokyi ilophe na banga me iso molongo Nwana we? ³³ Owa mophunda bato ba ɔlo Nwaphongo nza? Moto phe. Pho eli Nwaphongo owa babuya bato ba bosembo. ³⁴ Okokyi ibaingya nza? Moto phe. Pho Yesu Klisto ali moto owa waa, aambakula naakundwa, ali o boloo pha Nwaphongo, kambe na bondele pho ya banga. ³⁵ Owaalokabola na lozingo la Yesu Klisto nza? Mampasi, minyoko, bato baalonyokolo, manzala, bobola, ikama, iwaa? ³⁶ Bowakoma be o buku pha Nwaphongo obokye: «Pho ya we Nwaphongo, imbele siso toli o ikama sa iwaa. O miyo na bato tobuto ndokolo mampate makyee be boma.» ³⁷ Kasi tolongye minyoko miso mamina na mwiya nwa okolozingye. ³⁸ Pho nali na ianola obokye tewali ekpele eyaa lokabola na lozingo la Yesu Klisto: Ebe iwaa, ebe bomoo, ebe banze, ebe malobo, ebe maphoo maa lol eye, ebe maphoo maamoyaa, ebe iso ili na mwiya, ³⁹ ebe phembo yaa ikolo, ebe na phembo yaa o se, ebe iso yaakyelama, ekpele nono yonyo teekokyi ilokabola na lozingo la Nwaphongo laaweninya yo onte ya Yesu Klisto Nkolo wa banga.

9

Nwaphongo na bato ba Izalayele baalo yo

¹ Maphoo mamowo nga mali maa phele, pho nali moto wa Klisto, sikosa. Bolobo kanteya obokye maphoo maawo nga mali maphele, na ndondo ya nga kyeanole bomo me. ² Nali na ngongo boikyee, imbele siso nali na bolosi o motema, ³ pho ya Bayuda bato ba ibota sa nga. Babi na nga ba ibota sonoo. Bo nzela ebakyi, nazingye obokye Nwaphongo anvambe, ambe nakabola na Yesu Klisto pho yabola pha bebi na nga ba ibota sa nga. ⁴ Baali bana ba Izalayele, Nwaphongo abaalo pho babe bana be, abateya nkyemo ye, akyla na be basangola, abaphe mibeko, abateya nzela ya imobondele, abaikyela mambunu. ⁵ Baali bankoko ba Abalayama. Yesu Klisto ne wa butwa yo moto, ali wa ibota sa be. Kasi tefaika moanola. Yo, Klisto ne ali Nwaphongo, ali o ikolo sa maphoo maso. Tomokumbele pho ya bobele. Ame. ⁶ Teli

obokye Nwaphongo taika kyela yaalakala yo. Alokyla na baakolo bana ba Isalayale. Na wo bo? Na wo ngakye bana bayoko tebali baakolo bana ba Nwaphongo. ⁷ Abalayama abaka na bana baikyee, kasi be baso tebali baakolo bana be bo wa wo Nwaphongo. Kalakala Nwaphongo amba wo na Abalayama yokye: «Baakolo bana ba we bamotokolo oka bana ba Izake.» ⁸ Kyekukye iwo obokye: Onte ya bana baso ba Abalayama, be baso tebali bana ba Nwaphongo. Nwaphongo kawo yokye baakolo bana be eli nde babota yo kokokana na mbunu eya ikyelaka yo Abalayama. ⁹ Mbunu eya moikeyelaka Nwaphongo eli obokye: Waamokoka imbele simekyi nga, namokula yaa, Sala amobota nwana wa lele. ¹⁰ Teyaikaka ba nde Sala yo mampenza. Lebeka abaka nwanjwasi wa nkoko wa banga Izaka. Aekamaka zaa.* ¹¹⁻¹² Nwaphongo awoko ne yokye: «Mosi amoleka bola.» Wa wo Nwaphongo babona tefaikaka kyela naa maphoo maala naa maphoo maabe, tebatata na botama. Nwaphongo akyla babona pho ya iteya obokye kakyee nde bozingye yo. Ka ɔlo moto we onte ya bato, tamoo pho ya maphoo maala makyee yo. ¹³ Nde bowakoma be o buku pha Nwaphongo obokye: «[Nwaphongo awo yokye nazinga Yakobo, naina Esau.» ¹⁴ Emba tomba wo bo? Tomowo obokye Nwaphongo taakyele maphoo na bosembo? Phe, teeli babona! ¹⁵ Amba wo na Mose yokye: «Bo nazingi ikyela moto bolaa, na bokyela. Na bo nazingi ooka moto ngongo, naamooka ngongo.» ¹⁶ Emba wa ɔlo Nwaphongo moto, kamoole nde pho azingyi imokyela bolaa, teeli pho moto azingyi, naa pho ya etoma ye. ¹⁷ Wakomama o buku pha Nwaphongo obokye Nwaphongo awoko pho ya Faloo yokye: «Naeteye mokonzi pho naweninya oka bato baso bokusi pha nga miwe na pho nkombo ya nga eokane o mokyisi mobimba.» ¹⁸ Yango mena, towene obokye Nwaphongo kakyee bolaa na moto oozingyi yo. Moto oozingyi Nwaphongo obokye abe sa motosa, Nwaphongo kakyee nde obokye abe samotosa bomoo.

Yoo na ngongo ya Nwaphongo

¹⁹ Naa moto monomo amowo na nga obokye: «Bo ebe babona, pho ya'ye Nwaphongo kaoya bato? Bato bakyele ka nde ya baatoma yo mampenza?» ²⁰ Nwabi na nga, iwe moto okowo babona, oli nza obokye oikyee Nwaphongo ziko? Mbongo ekokyi iwo na owa ekyelela obokye: «Pho ya'ye onkyesi ndengye eye?» ²¹ Mokyesi

ɲwa mambongo ali na bokonzi pha ikyela ekepele ezingyi yo na manyete; nde na manyete me akokyi ikyela mbongo eya motuya na mbongo eteli na motuya. ²² Emba bo Nwaphongo azingakiy iɲa ya mokyesei ɲwa mambongo, eli lowo la we? Azingaka obokye ɲato ɲaeɲe obokye ali na yoo, ali nana mwiya. Emba kakangye motema pho ya ɲato ɲaokyele yo yoo na ɲaakokyi yo iɲoma. ²³ Kasi Nwaphongo azingaka obokye ɲato ɲaeɲe obokye ali na nkyemo nzikye, kambe na kabela ɲato bazingye yo ikyela ɲolaa nkyemo me. Aloɲongya phanza obokye tozwe nkyemo me. ²⁴ Toli ɲanga ɲaso ɲato ɲaɲaɲanga Nwaphongo pho ya iɲa ɲato ɲe. Taika olo nde oka Bayuda na Bayuda, aɲanga na ɲato ɲasuu me. ²⁵ Nde ɲo wawo yo obuku pha Oze yokye: «Bato ɲateɲaikaɲa ɲaa phanza ɲato ɲanga, naɲaɲanga ɲato ɲanga, na iɲota sate-saikaka nga zinga, nasifaɲga iɲota saaloɲo nga zinga. ²⁶ O elele eya woko nga na ɲee obokye: “Toli ɲato ɲanga”, nde oena elele me, nga Nwaphongo ooli na ɲomoo, naɲaɲanga ɲana ɲanga.» ²⁷ Ka pho ya ɲato ɲa Isalayele, moimosi Isaya awo pho ya ɲe, aimola yokye: «Naɲo ɲato ɲa Isalayele ɲaɲaka ɲaikye ndokolo musengye o mokukulu ɲwa ebale, eɲa obokye ɲaamobikya Nwaphongo teɲali ɲaikye. ²⁸ Nkolo Nwaphongo etaa koko, amoyakyela maphoo maso maawo yo o mokyisi.» ²⁹ Nde ɲowawoko ona Isaya phanza yokye: «Bo Nkolo Nwaphongo okokambe maphoo maso taikaka manya ndambo ya ɲana ɲaɲanga, nde towee ndokolo ɲato ɲa Sodomo na Gomola.»

Yesu ali ndokolo iɲanga siibakytinya ɲato

³⁰ Emba tomowo ɲo? Towoo obokye ɲato ɲate ɲali Bayuda ɲee teɲaikaɲa luka nzela ya ibutwa ɲato ɲa ɲosembo o miyo ma Nwaphongo. Kasi iɲwarɲwa eye ɲabuto ɲato ɲa ɲosembo o miyo ma Nwaphongo pho ɲamoanosi. ³¹ Bayuda ɲee ɲalukaka miɲeko pho ɲamiɲongya obokye ɲaɲe ɲato ɲa ɲosembo o miyo ma Nwaphongo, yango mena ɲakaa o nzela. ³² ɲakaa pho ya'ye? Pho ɲaumunyaka obokye ɲamoɲa ɲato ɲosembo na misala miabaka ɲee ɲakyele, kasi te ɲaikaɲa onola Nwaphongo. Emba ɲamba zuma o iɲanga. ³³ Iɲanga me eli Yesu Klisto, siiwoo o buku pha Nwaphongo. O buku, Nwaphongo awo yokye: «Okyemela nakyesi iɲanga sonoo o mokyisi ɲwa Siyona, ɲato ɲamoɲakatana misango. ɲato ɲamokaa pho ya iɲanga me. Kasi pho ya moto owa moanola iɲanga me etesimophe soo.»

10

¹ ɲande na nga, nazingye na ɲoikyeye obokye ɲato ɲanga Bayuda ɲayee pho Nwaphongo aɲabikya. Naɲondele Nwaphongo na ɲoikyeye pho ya lowo me. ² Naɲe obokye ɲazingya iɲanga Nwaphongo phele, kasi teɲaɲe eya kolo nzela. ³ Pho teɲaikaɲa sooloo nzela ekyebuya Nwaphongo na yango ɲato, ɲato ɲa ɲosembo o miyo me. Bazingaka iɲanga nde nzela ya ɲee mampenza. Yango mena ɲale nzela ekyebuya Nwaphongo na yango ɲato, ɲato ɲa ɲosembo o miyo me. ⁴ Nawo ɲaɲona pho waaya Yesu Klisto, ayaa unwa ɲokusi pha miɲeko ma Mose, akyela ɲaɲona pho ɲato ɲaso ɲa moanole ɲabutwe ɲato ɲa ɲosembo o miyo ma Nwaphongo.

Moto munsoko okeanole Yesu Klisto amobika

⁵ Mose akoma pho ya nzela ya ibutwa moto wa ɲosembo na miɲeko, akoma yokye: «Moto ookotosa miɲeko miso amozwa ɲomoo pha phele pho ya miɲeko.» ⁶ Kasi nzela ekyebuya ɲato ɲa ɲosembo o miyo ma Nwaphongo pho ɲamoanole, nzela me ekyese. O buku pha Nwaphongo ɲawo pho ya nzela me obokye: «Samiwole obokye: Owa mobaa oikolo nza?» (Kyelukye iwoo obokye owa mokye ɲanga Klisto aute nza). ⁷ Samiwole na obokye: «Owa munyolo ose ya manyete onte ya ɲawe nza?» (Kyelukye iwoo obokye owamokye ɲanga Klisto obokye atokolo nza). ⁸ Buku pha Nwaphongo ɲowo nde obokye: «Iloba sa Nwaphongo sili phenephe na we, tesili itakye na we, iloba me sili o munoko ɲwa we, sili na o ndondo ya we.» Iloba me eli nde sango siiteya ɲanga ɲato obokye ɲasengyesi ianola Nwaphongo. ⁹ Bo kowo na munoko ɲwawe obokye Yesu ali Nkolo, na ɲo koanole o ndondo ya we obokye Nwaphongo amoakola o ɲawe, Nwaphongo amoebikya. ¹⁰ Bo toanosi Yesu phele tobutwe ɲato ɲa ɲosembo o miyo me. Bo towo na munoko obokye Yesu ali Nkolo, Nwaphongo aalobikya. ¹¹ Nde ɲo wakoma ɲee o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato ɲaso ɲaamoanole eta ɲaphe soo.» ¹² Yango mena eɲe moyuda, eɲe ɲaate ɲali Bayuda, ɲokyese teɲoli, Nkolo nde yo monomo ali Nkolo wa ɲato ɲaso, kakele ɲolaa oka ɲato ɲaso ɲaamoɲondele. ¹³ Eli ɲo wakoma ɲee o buku pha Nwaphongo obokye: «Bato ɲaso ɲaamoɲondele Nkolo ɲamobika.» ¹⁴ Kasi ɲaamoɲondele ndengye'ye ɲo naino teɲamoanosi? ɲaamoanola ndengye'ye ɲo naino teɲaokyi Simo ye? ɲamooka simo ye ndengye'ye ɲo ɲato ɲaifaimola

yango te bali? ¹⁵ Emba baabaimola ndengye'ye bote babatomi? Eli nde bowakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Eye bolaa, na matambe ma bato baaya imola Simo Elaa!» ¹⁶ Kasi bato baso tebaika anola Simo Elaa me. Moimosi Isaya yo mampenza awo yokye: «Nkolo, owaanola Simo eyaimolaka banga nza?» ¹⁷ Yango mena, ianola siute na ioka Simo, Simo me eli malofa ma Klisto. ¹⁸ Pho oli yango babona, natune motuna monomō, na wo ngakye: 'Bato ba IsalayeLe tebaika aoka Simo Elaa phele? Phe, baeyoka. Nde bo wakoma bée obuku pha Nwaphongo obokye: 'Bato bakyemiwo llofa sa Nwaphongo o mokyisi mofimba. «Nyesi ya bée yooka mboka eso ebe na o bilele bia itakye.» ¹⁹ Emba natune motuna mosuu ngakye: 'Bato ba IsalayeLe te baika sosolo na bolaa? Mose awo phanza yokye: 'Nwaphongo yokye: «Namokyela obokye wamookyela ekolo eteli na ngambo zuwa. Na mokyela obokye obe na yoo na ekolo ya bato baatebali na malondo.» ²⁰ Sima me moimosi Isaya awo na iwo yokye: 'Nwaphongo kawo yokye: «Bato batebaikaka baa bandukye, banzwee. Namiweninye na bato batebaikaka baa banzongye ekpele.» ²¹ Kasi pho ya bato ba IsalayeLe, Nwaphongo kawo na munoko nwe yokye: «Naeolesi bato banga mafoko nzanga mofimba obokye baye, kasi bali na nzoto nkusi, tebaikyi anola ikyi wo nga.»

11

Nwaphongo taikyile bato ba IsalayeLe

¹ Emba nakule tuna motuna mosuu: 'Boli wango baabona, kyelukye iwo obokye Nwaphongo ale bato bée IsalayeLe? Phe, na mbala! Pho nga mampenza nali moto wa IsalayeLe. Nauta o ifota sa Benzame, ne abaka jwana wa Abalayama. ² Nwaphongo taika le bato bée baolo yo uta wakyela yo mokyisi pho bahe bato be. Koebe yaakoma bée o buku pha Nwaphongo pho ya Eliya. Eliya amilelaka na IsalayeLe o boo pha Nwaphongo. Awoko yokye: ³ «Nkolo, bato baba baboma baimosi ba we, banyangola bilele bietumbele bée mambeka. Naikasi nde nga mampenza okoebengye, balukye imboma me.» ⁴ Kasi Nwaphongo amobuyisa bo? Awo ne yokye: «Phe, toli we mampenza. Na bomba pho ya nga bato nkoto sambo bambangye nkolo iso. 'Bo tebaikyi sambela ekyeko ya Baala.» ⁵ Pho ya banga lolō eli nde bomō, wali nde ndambo ya bato baolo Nwaphongo pho ye na ngolu ye onte ya bato ba IsalayeLe. ⁶ Pho Nwaphongo abaolo na

ngolu ye emba kyelukye iwo obokye taika baolo pho ya bitoma biikyele be. 'Bo babona phe, emba ngolu ye nde tekuli ba eyakolo ngolu. ⁷ Kyelukye iwo bo? Kyelukye iwo obokye bato ba IsalayeLe tebaika zwa ekyelukye be, ndambo ya bato baoloko Nwaphongo onte ya be, bée baezwa. Kasi pho ya baayoko, babutwaka na nzoto nkusi. ⁸ Eli nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «'Nwaphongo ababuye bibubusi, azibi miyo ma be, aundi na matoo ma be, nono lolō bali nde babona.» ⁹ Na Davidi awo bofo: «Biseleko ba bée biehisa ndokolo izengye siibise nyama. Baaka, Nwaphongo abaphe etumbu ekokyi na be. ¹⁰ Miyo ma bée mapholo pho bée sakula wene, bazwakye nkolo iso nde maphoo pho banyibe.» ¹¹ Emba nakule tuna motuna mosuu ngakye: 'Waazuma Bayuda ifaku, bakaa bobele? Phe, na mbala! Kasi eli nde pho ya obokye bakyela masumu, Nwaphongo abikye bato basuu. Nwaphongo akyela baabona pho Bayuda baokyele bato baayoko zuwa. ¹² Waakyela bato ba IsalayeLe masumu, Nwaphongo akyela bolaa na bato baso ba mokyisi. Pho ya ikaa sa bayuda o boo pha Nwaphongo, bato basuu bazwe bolaa o mafoko ma Nwaphongo. 'Bo Nwaphongo kakyela bato basuu bolaa imbele sitesimoto Bayuda, bolaa phamba bakyela yo pha moba ndengye'ye waamba mobotwela Bayuda baso?

Bato baate bali Bayuda bamobika

¹³ Inwanja eye na wo na bée bato bali Bayuda. Nali toma wa Nwaphongo owa etomela yo bée bato bate bali Bayuda. Yango mena, nasepele na etoma eyampe yo. ¹⁴ Nazingye obokye bato banga Bayuda bawene babona pho bayoko baokye zuwa, bayee pho Nwaphongo ababikya o nzela ya etoma ya nga. ¹⁵ Pho, waale Nwaphongo Bayuda, akyela mafongye na bato basuu ba mokyisi. Wamoba boo bo akuli baanola? Ya moba ndokolo bawe bakundo. ¹⁶ Bo moto aphe Nwaphongo mbuma ya ebandele ya inzabi se kyelukye iwo obokye mbuma iso ya inzabi ili ye me. 'Bo moto amophe munkanga nwa njwete, emba na bitakyi bili nde bée me. ¹⁷ IsalayeLe eli ndokolo njwete nwa olive nwa tena Nwaphongo ndambo ya bitakyi, o elele ya bitakyi me, aesi ya ebanza, iwe otoli moyuda, ndokolo etakyi ya njwete nwa olive eya ngonda. Maphoo maala maabaka Bayuda bazwe, unwanja eye bée komazwe me, ndokolo bitakyi biizwe bokusi uta na njwete. ¹⁸ Yango mena satiyola bali ndokolo bitakyi batenya. Komitate pho

ya'ye? Oli nde bitakyi phaa, bokusi pha bitakyi houte nde na nkanga, bokusi pha nkanga tefoute na bitakyi. ¹⁹ Naa monono onte ya bée amowō yokye: «[Jwaphongo amanya bitakyi biyoko pho ambanza o elele me.» ²⁰ Eli phele, Nwaphongo abimanya pho tebaika moanola. Ka pho ya we, aephe elele pho komoanole. Sa baa na lolendo, kasi baa nde na ilota Nwaphongo. ²¹ Pho, bo Nwaphongo ale Bayuda baabaka ndokolo bitakyi bia phele, koununya obokye etaewiinya me bo tomoasi, iwe o wa banza yo bobanze wawana. ²² Okyemela foli Nwaphongo molaa naa okophe yo bitumbu me. Kaphe etumbu bato baaka inzela ye, kasi oka ya we ali molaa bo oli oikyela maphoo mamosepelisa. Bo phe amoemanya me. ²³ Bayuda babana, bote baikasi o iba saanola sa be, Nwaphongo ababuya o bilele ba be, pho ali na bokonzi pha ifabuya. ²⁴ Bo toli Bayuda, oli ndokolo bitakyi ba hwete nwa ngonda biteni be, bakye bifanza o hwete moli o ingambi. Bo Nwaphongo akokyi ikyela lowo lokusi babona, embi ba iye obokye abuya Bayuda o elele eya bamanyaka yo, bée baali ndokolo bakolo bitakyi.

Bayuda bamobongola mandondo

²⁵ Eebi na nga, nazingye obokye bée o soso sekyele eye, pho bée sabaa na lolendo. Eli obokye ndambo ya bato ba Isalayele tefazinye ianola Nwaphongo, yango mena, kasi bamo bongwana. Esengyesi obokye bato baso bate bali Bayuda baolo Nwaphongo baanole, emba bato ba Isalayele bamba bongwana. ²⁶ Emba Nwaphongo amobikya bato baso ba Isalayele bo wa koma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto owa moya kandola bato amouta o Siyona. Amumanya masumu ma bato baso baali bana ba Yakobo. ²⁷ Nwaphongo kawo yokye: Eye eli sangola eya mokyela nga na be, wa mumanya nga masumu ma be.» ²⁸ Bayuda bale Simo Elaa, emba babuto banguna ba Nwaphongo. Eli babona pho bée bate bali Bayuda onyolo omo. Kasi mbala eyoko Nwaphongo abalo pho babe bato be, kambe na bazinga pho alakyelaka bankoko ba bée babona. ²⁹ Bo Nwaphongo abangyi moto ambi na mophe mbolo, wa ikale nde babona, pho Nwaphongo taabongole maumunya me. ³⁰ Bée baate bali Bayuda, kalakala toika tosa Nwaphongo. Kasi unwanwa eye Nwaphongo aeyokyesi ngongo pho Bayuda tebaikyi motosa. ³¹ Pho ya bée, ya mobaa nde bomo me. Unwanwa eye tefamotosa emba Nwaphongo kakeyele nde bolaa oka be. Kasi eli babona pho

ya obokye na bée me babongole ntema na obokye Nwaphongo abakoyele ngongo. ³² Emba Nwaphongo ale bato baso obokye bale imotosa. Akyela babona pho aokyelele bato baso ngongo.

Ngambo ya Nwaphongo elekyi bonene

³³ Phele ndondo elaa ya Nwaphongo elekyi! Ali na zebi, kaebe maphoo maso! Ikyiumunya yo o ndondo ye moto takokyi iilimbola! Moto takokyi isosolo nzela ye! ³⁴ Nde bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Koebe maumunya ma Nkolo Nwaphongo nza? Ookokyi imophe toli nza? ³⁵ Wali moto owa mokabela ekpele pho ya obokye Nwaphongo ali na mbongo ye?» ³⁶ Eli phele, tewali moto, pho eli nde yo moto owa kyela bikpele biso, yo moto okobifanza, mbolo iso ili omo pho ye. Ebongyi tomokumole nkolo iso. Ame!

12

Mobesi nwa moto wa etoma wa Nwaphongo

¹ Pho eli babona bande na nga, na ebondi, pho Nwaphongo alookyesi ngongo iikye. Ambya nzoto ya bée iso oka ye, pho obe na bomoo, omambya ndokolo nyama eya boma bée pho ya ikabela Nwaphongo. Ba mouwosi pho ye, pho ya imosepelisa. Mena eli laakolo losambo lookokyi bée imosembela. ² Sa benga mobesi nwa bato ba mokyisi. Le obokye Nwaphongo abongole mandondo ma bée, pho obutwe bato ba mobesi moonyakune. Emba wamoefa maphoo mazingye Nwaphongo. Kyelukye iwo obokye: Maphoo maala, maphoo mamosepelisa, na maphoo malongobana. ³ Pho ya ikabo sapho Nwaphongo na ngolu ye, nawo na monomo na monomo onte ya bée ngakye: Sa mitata, kasi omiefe nde na bolaa ndengye eli bée phele, kyeka ndengye ya ianola sa we bo owaephe Nwaphongo. ⁴ Nzoto ya moto ili yonoyo kasi ili na binango biikye. Enango yonoyo na yonoyo eli na etoma eekyese. ⁵ Na pho ya banga wali nde bomo me. Toli baikye kasi toli nde monomo onte ya Yesu Klisto. Totongana na moto monomo nde bo watongana binango ba nzoto o nzoto ya moto. ⁶ Nwaphongo alophe makafo ma Bolobo makyesene, nde bo wazinga yo ilophe mango. Emba, monomo na monomo akyelele makafo me. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa iimolaka maphoo me, imola bo koebe we obokye Nwaphongo aephe ikabo. ⁷ Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikyelelele bato, obakyelele bookokyi. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa iteya bato, obateya nde

bomō. ⁸ Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ilenzaka bato, obalenzakye nde bomō. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikabela babola, obakabele nde bomō na ndondo yōnyō. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikamba bebi, kyela etoma me na bolaa. Bo Nwaphongo aephe ikabo sa ikyelaka bebi bolaa, obakyelele na nkyisa. ⁹ Zinga bebi na ndondo yōnyō, sa bazinga nde na munoko. Iina maphō maabe. Zinga maphō maala. ¹⁰ Zinga bebi na beē baklisto, eba obokye beē basō oli bana ba nyango monomō. Tosanaka beē na beē. ¹¹ Omiambia o etoma, sa ba bato ba bokō. Omiambia mouwosi o etoma ya Nkolo. ¹² Kolemele yalakyela Nwaphongo. Emba baa na nkyisa. Ititala o minyoko, bōndele Nwaphongo imbele siso. ¹³ Kaba mbolo ya beē oka baanosi ba Nwaphongo baakyelesi. Yamba na bolaa bato baaye oka beē. ¹⁴ Onga Nwaphongo apambole bato baenyokolo, sa moonga obokye abakyele bofe. ¹⁵ Sepela na baasepele, lela na baalele. ¹⁶ Ba na booka we na bebi na we. Sa baa na lolendo, kyela etoma eso na bo ebe na ngambo ekyiky. Saumunya obokye oli bato baa zebi. ¹⁷ Bo moto monomō aekyesi bofe, sa mobuyisa bofe, kasi we luka nde nzela ya ikyela maphō maakokyi obokye bato basō baanole obokye iwe kokyele bolaa. ¹⁸ Bo wakokyi, emba bo eeli nde phō ya we, luka obokye obee na bōse na bato basō. ¹⁹ Beē bato bazingye nga, sabuyisa bato bofe, kasi le obokye yō ya Nwaphongo ekyele etoma ya yango, phō bakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Nkolo Nwaphongo yokye: Moambelesi eli nde nga! Lowō lofe loekyesi nwebi, nde nga moto owaamobuyisa bofe.» ²⁰ Kasi iloba sa Nwaphongo siwō na obokye: «Bo monguna njwa we ali na nzala, omophe njwana ekpele wa iza. Bo ali na phowa ya maa, omophe maa mainywa. Bo okyesi babona sō ya moakya amba na bōngye mōbesi nwe.» ²¹ Samile obokye bofe boelekye, kasi leka bofe na ikyela bolaa.

13

Itosa bakonzi ba baloo

¹ Moto munsō atosa bakonzi ba baloo phō bokonzi bosō boute na Nwaphongo; Emba makonzi maalii, eli Nwaphongo moto owamateye. ² Emba moto ookotemele bakonzi, katemele maphō molōngō njwaabōngya Nwaphongo. Bato bakyele babona bamifangyele etumbu. ³ Bato bakyele bolaa tebali na inganga sa bakonzi, kasi nde bato bakyele bofe bamoba na inganga. Bo tozingye ibaa na inganga sa bakonzi, kyela bolaa phō

baekumisa. ⁴ Eli babona phō bali bato ba etoma ya Nwaphongo, bazingye iesunga o ikyela bolaa. Bo okyesi bofe, ba na inganga na beē phō bokusi phaabaphe Nwaphongo taaboambya boambisa. Bali bato ba etoma ya Nwaphongo phō ya iteya yaaka Nwaphongo na iphe bato bakyele bofe etumbu. ⁵ Phō eli babona, osengyesi itosa bakonzi. Teli nde phō bamoephe etumbu bo tobatose. Obatosa nde phō koefe o mandondo ma beē obokye eli nzela elaa. ⁶ Phō ya ntina me, yango mena, kophute mputi, phō Nwaphongo ateye bato baephutisa obokye etoma me ebe na bolaa. ⁷ Phuta oka moto na moto isengyesi we iphuta oka ye. Phuta mputi oka baephutisa, phutela mbolo ya we oka bato baiphutisa. Tosa na bolaa bato basengyesi we itosa.

Tozinganake

⁸ Sa baa na mbōngō na moto, boteebe nde mbōngō ya izingana onte ya beē. Moto okozingye bebi atose mibeko ma Nwaphongo miso. ⁹ Nwaphongo awō na banga yokye: We sakyela baphemba, we saboma bato, we saifa, we samengyela mbolo ya bato. Mibeko mimi na miyoko mili miso onte ya mōbeko monomō moowō obokye: Zinga bebi na we bookomizingye we mampenza. ¹⁰ Moto ookozingye nwebi ne etaamokyele bofe. Emba bokozingye bebi na we mena otose mibeko miso.

Imbele sa iumwa sikokyi

¹¹ Kyela bokusi phō oefe imbele sili banga. Unwanwa eye eli imbele siisengyesi beē iumwa. Imbele sa Nwaphongo sa iya lobikya sikomi phenephe. Takuli baa itakye ndokolo o imbele sa tataka banga ianola Yesu Klisto. ¹² Enzombi kyelukye naiunva, bunya bōbengye na iye. To le misala ma enzombi. Tokpe binwanele biamokyelela banga waamoo. ¹³ To be na mōbesi molaa ndokolo bato batambule na moo. Banga salanga maleku, banga sakyela bondumba, banga sakyela maphō maa sō ndengye na ndengye, banga saoka maoka na saokyele bebi zuwa. ¹⁴ Omilasa na iso ikyilophe Nkolo Yesu Klisto. Sakula milee o maumunya maabe phō ya isepelisa phowa ya nzoto ya beē.

14

Sa sambisa nwebi

¹ Yamba na bolaa bato bate bali naino na bokusi o nzela ya ianola Nwaphongo. Kasi saika na beē miko o maphō ma umunya beē o mandondo ma be. ² Nakpe ete phō ya ntoma ya iza. Bana tebaumunya obokye ntoma iyoko baikatela, beē baze nde iso.

Kasi bato bate bali na bokusi o nzela ya ianola Nwaphongo baze nde ndunda. ³ Ookoze ntoma iso, yo satiyola nwebi ootoze ntoma iyoko. Ebe ootoze ntoma iso, yo sawole ookoze ntoma iso na bofe pho Nwaphongo, yo amoyama. ⁴ Iwe oli nza okowole na bofe moto wa etoma wa moto? Bo akyesi bofe naa bo akyesi bolaa, ekyekyi nde mokonzi nwe. Amokyela bolaa pho Nkolo akokyi imobanza pho yo sakaa. ⁵ Bato bakyi baumunya obokye mokolo muna molekye nkolo iyoko o miyo ma Nwaphongo, kasi bato baayoko bane umunya nde obokye nkolo iso ili nde ndengye yonyo. Moto na moto ambe nde eba na bolaa ikyumunya yo o ndondo ye. ⁶ Moto okoumunya obokye mokolo monomo molekye nkolo iyoko, kaumunya babona pho akumisa Nkolo Yesu. Moto okoze ntoma iso kazingye ne ikumisa Nkolo pho kaphe Nwaphongo melesi pho ya ntoma ikyi ze yo. Moto okole iza ntoma iyoko, kakeye babona pho ya ikumisa Nkolo me, kaphe Nwaphongo melesi me pho ya ikyi ze yo. ⁷ Moto na monomo onte ya banga, tali mokonzi nwa nzoto ye o mokyisi, na moto na monomo eta we boozingyi yo. ⁸ Waatabaa banga na bomoo, toli na phango pho ya ikyela etoma ya Nkolo. Waawe banga, towe pho ya ikyela etoma me. Emba bo tobee naa na bomoo, naa bo towe, banga baso toli nde bato ba Nkolo Yesu Klisto, ⁹ pho Yesu Klisto awaa amba na kundwa o bawe pho abe Nkolo wa bato, baali na bomoo na wa bato baawa me. ¹⁰ Ka we, pho ya'ye kosambisa nwebi na we? Ka we, pho ya'ye kotiyole nwebi na we? Banga baso tomokyende o boo pha Nwaphongo pho alosambisa. ¹¹ Nde bowakoma bee o buku pha Nwaphongo obokye: «Inga, Nkolo ooli na bomoo, nawo phele ngakye: Mabongo maso mamunkusalela, noko iso yamokumola nkyemo ya Nwaphongo.» ¹² Emba mena kyelukye iwo obokye monomo na monomo amoilola yakyela yo. Amololomola o boo pha Nwaphongo na munoko nwe mampenza.

Sa baa ibaku pho ya nwebi

¹³ Emba to le isambisa bebi. Kpa nde mokano obokye otofe ibaku pho ya nwebi pho akyele isumu. ¹⁴ Pho naangana na Nkolo Yesu, naebe na bolaa obokye tewali ntoma ili na ekyila, kasi bo moto aumunye obokye ntoma iyoko ili na ekyila ya sa iza, pho ye ntoma me ili nde na ekyila phele. ¹⁵ Emba bo we koize, wamoweninya nwebi ndondo bolosi, mena totambule ne na lozingo. Yesu Klisto awaa pho ye. Saanola obokye ntoma ikyize we imooto. ¹⁶ Bo koumunya obokye lowo loli lolaa,

kasi bo koebe obokye bato bamoewole na bofe, sakula lokyela pho bee salowole na bofe. ¹⁷ Pho bokonzi pha Nwaphongo teli lowo la iza naa la inywa. Kasi eli nde bosembo, bose na nkyisa ikyi ambya Bolobo. ¹⁸ Moto okokyele etoma ya Yesu Klisto babona, amosepelisa Nwaphongo, na bato bamotosa me. ¹⁹ Pho ooli wango babona, tokyele bokusi pha ikyela maphoo maambya bose onte ya banga, na maphoo mamosunga bebi o ikola o nzela ya ianola Nwaphongo. ²⁰ Saoto etoma ya Nwaphongo pho ya lowo la iza. Bo eli phele obokye tewali ntoma ya ekyila, kasi bo bebi na we bamokaa pho ya yango, teli bolaa obokye we o izee. ²¹ Lowo lolaa eli nde sakyela lowo lokokyi itoma bebi ikyela bofe, ebe iza nyama, ebe inywa, na ebe ekpele'ye. ²² Loebe we pho ya maphoo mamana, olobombe o ndondo ya we, loebe nde we na Nwaphongo. Nkyisa eli na moto otoli na ziko na lowo lokyela yo boko loebe yo. ²³ Kasi moto ooli na ziko mi ntoma, bo aize, akyesi bofe pho takeye ikyiute o ndondo ye. Pho lowo loso loteloebe moto na bolaa, bo ali na ziko milango, bo alokyesi, mena akyesi isumu.

15

Kyela bolaa

¹ Banga bali bakusi o nzela ya Nwaphongo, esengyesi obokye tosongye bali na bokoo. Banga sakyelaka nde maphoo maazingye banga. ² Kasi le obokye monomo na monomo na banga akyele bokusi pha isunga bebi baayoko, pho na bee babutwe bakusi o nzela ya Nwaphongo, obokye ianola sa bee sikole. ³ Klisto taika yakyela nde maphoo mazingaka yo mampenza. Kasi eli nde bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo boho: «Bitoo biso biaewambaka bee bia ya kaa nde mi nga.» ⁴ Maphoo maso maakoma bee o buku pha Nwaphongo, bamakoma obokye maloteya, pho toebakye ikanga ntema, tombakye baa na na etungu. Na bomo tomoba na molemo oka Nwaphongo. ⁵ Le obokye Nwaphongo okoloteya bookokyi banga ikanga ntema, na okokyele obokye tobe na etungu, akyele obokye bee obe na booka onte ya bee, bokozingye Yesu Klisto. ⁶ Obokye bee baso okumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo ya banga Yesu Klisto, na ndondo yonyo na na munoko monomo.

Kumbelana onte ya bee

⁷ Yango mena, okumbelenakye onte ya bee, bo wa ekumbela Yesu Klisto. Kyelaka bomoo pho bato bakumole Nwaphongo. ⁸ Naeyimole phele obokye Klisto abutwaka mosali nwa Bayuda

pho abateya obokye Nwaphongo taakate boole. Ayakaka pho ya iya kokya mbunu eya ikyelaka Nwaphongo bankoko ba he. ⁹ Ayakaka na obokye bato bate bali Bayuda bakumole Nwaphongo pho ya bolaa bo bakyelele yo. Eli bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Yango mena namoekumola oka bato baate bali Bayuda, namba na etubela meembo.» ¹⁰ Buku pha Nwaphongo bokule woo obokye: «Bee bato bate bali Bayuda, sepela elele yoooyoo na bato baolo Nwaphongo!» ¹¹ O elele eyoko bakula koma obokye:

«Bee baso bate bali Bayuda, kumola Nkolo,
le obokye bato baso bakumole Nwaphongo!»

¹² Moimosi Isaya ne awoko yokye:

«Moto monomo o ibota sa Davidi amoyaa, amoya angyela bato baate bali Bayuda. Bato me bamba kyela molemo nwa bée oka ye.»

¹³ Le obokye Nwaphongo okophe bato molemo akyele obokye bée obe na nkyisa nzikye, omba baa na ná bose o mandondo ma bée na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo.

Polo kawo na etoma ye

¹⁴ Bande na nga, inga naebe obokye bée oli bato balaa, kombe na eba maphoo maso maaloteya Nwaphongo. Na bomoo, oteyanakey onte ya bée. ¹⁵ Na bo babona, o munkanda mumu naekomesi maphoo maayoko maunva eba bée, pho bée samabunga. Naekomesi me na bolaa na bolaa, pho Nwaphongo na ngongo ye. ¹⁶ ambuya moto wa etoma wa Yesu Klisto oka bato baate bali Bayuda. Nami- ambya mouwosi oka Nwaphongo ndokolo nganga we, pho ya iyimola Simo Elaa ekyeute oka ye Nwaphongo. Naimole Simo me oka bato bate bali Bayuda obokye baanole Nwaphongo, bamba baa ndokolo ikafo silaa siiphe Nwaphongo nkyisa. Ikafo me, Bolobo pha Nwaphongo aunva sibongya pho ye. ¹⁷ Yango mena, bo waangana nga na Yesu Klisto, namitate na etoma ya Nwaphongo ekyekele nga. ¹⁸ Namowole nde maphoo makyela Klisto na nzela ya nga obokye nakambe bato bate bali Bayuda babutwe itosa Nwaphongo. Akyela bomoo na nzela ya maphoo mawo nga na makyele nga. ¹⁹ Akyela na bilekye- sako ndengye na ndengye na nzela ya nga, iso mina yakyelama na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo. Nde na mwiya nwa Bolobo pha Nwaphongo, naimola Simo Elaa ya Yesu Klisto o nkyisi iso, tata o Yelusaleme tee nono o nkyisi ya Iliri. ²⁰ Nabe na phowa ya ikyemimola

Simo Elaa o bilele bili naino bato saeba Yesu Klisto. Sika zinga iimola Simo me o elele eyaunva bato ieyoka, pho ye saba ndokolo naesi ya tonga ingambi o elele eyaunva wangya moto mosuu. ²¹ Nazingaka obokye ebe bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Bali sataa zwa Simo ye bamowene. Bali sataa oka Simo ye, bamoeyeba.»

Polo kalukye na ikyende o Loma

²² Yango mena, mbala na mbala waba nga nalukye obokye naye oka bée, sika kokyisama pho bée waunva oka nkombo ya Klisto. ²³ Mambula maikyede nde naunva yaekyeka, kasi etoma ya nga yakyela obokye nga saya. Kasi unwa eye, naumbo etoma ya nga o nkyisi iye. ²⁴ Unwanwa eye nalukye na ikyende o mokyisi nwa Espanye. Na bomoo, na moya ekyeka wa moyalekana nga omoo. Naurunya obokye bo naesi tomokuta zala na bée bana nkolo, sima bée wamba nsunga pho ya imbanga sikyende nga. ²⁵ Ka inwanwa eye natakende o Yelusaleme pho ya isunga bato ba Nwaphongo bali omoo. ²⁶ Pho baanosi ba Masedwane na ba Akaye bakanaka itaa baphalanga pho ya isunga bato ba Nwaphongo baakyelela bali o Yelusaleme. ²⁷ Bée mampenza bawenekye obokye basengyesi ikyela bomoo. Bayuda basunga bato bate bali Bayuda obokye bazwe bolaa pha Nwaphongo. Na bomoo, eli bola obokye bato bate bali Bayuda na bée basungye Bayuda na mbolo ya mokyisi iili na be. ²⁸ Bo naumbo ibaikyela baphalanga baataa bebi, namoyalekana oka bée pho ya ikyende o Espanye. ²⁹ Namba naeba obokye wa moya nga oka bée, Klisto amoeapambola na boikyeye pho ya iya sa nga.

³⁰ Kasi bande na nga, naongye na bée na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, na pho na lozingo loophe Bolobo pha Nwaphongo: Bée angana na nga, obondele Nwaphongo na bophelelu pho ya nga. ³¹ Bondele na obokye bato ba Yuda bate baanole Klisto bée sanyela bofe, na obokye bato ba Nwaphongo bali o Yelusaleme basepele na etoma ekye bakyelele nga. ³² Na bomoo, bo Nwaphongo azingi, namoya oka bée na nkyisa iso, obokye nakute yaema onte ya bée. ³³ Le obokye Nwaphongo yo okophe bose, afe na bée baso! Ame.

16

Polo kalongolo

¹ Naongye na bée pho ya nwan nyango na banga wa nwanwasi Foebe, okokyela o ingomba sa Sankeleya. ² Waamoya yo oka bée, omokumbele na bolaa na

nkombo ya Nkolo Yesu, omokumbele bookokumbelakye baaka Nwaphongo. Omosungye na isungyi siso saamoonga yo oka b̄e. Pho ne asunga bato baikye, ebe na nga mampenza.

³ Ondongolele Prisile na molo nye Akilasi baakyelele Yesu Klisto ndokolo nga.

⁴ Balukaka na iya waa pho ya iya mbikya. Nabaphe melesi na boikye, kasi teli nde nga mampenza, na baanosi baso ba mangomba ma bato baate bali Bayuda babaphe melesi. ⁵ Olongolo na baanosi baangane o ingambi sa b̄e pho ya ibondele Nwaphongo.

Olongolo na nwebi na nga Epainete. Abaka moto owa o boo owanola Klisto o nkyisi ya Azi. ⁶ Olongolo na Maliya owa kyela etoma iikye pho ya b̄e. ⁷ Olongolo na Andolonikusu na Zuniasi, bali banaa mama Bayuda. B̄e babaka na nga elele yonoyo o boloko; bali batoma baaebana na boikye. B̄e baanolaka Yesu Klisto o boo pha nga.

⁸ Olongolo nwebi na nga Ampiliyatusu, oli na nga elele yonoyo o isanga sa Nkolo Yesu. ⁹ Olongolo Ulibanusu, ne kakyelele Klisto ndokolo banga. Olongolo na nwebi na nga owa zinga nga Sitakasi. ¹⁰ Olongolo Apelesi, anyokomo pho ya Yesu Klisto kasi taika moangana. Olongolo na bato bazale oka Alisitobule. ¹¹ Olongolo na njwana mama owa moyuda Elodioni, na baanosi baazale oka Narsise. ¹² Olongolo na bana nyango na banga baa babasi Tilifene, Tilifose, na Pelesisi; b̄e baso bakyela etoma na boikye pho ya Nkolo ya banga. ¹³ Olongolo Lufusu, moto wa Nwaphongo mpenza molaa. Olongolo na nyango oli pho ya nga ndokolo mama owa mbota. ¹⁴ Olongolo na Asenkilite, Felegona, Elemesi, Patolobasi, Elemasi, na b̄ebi baanosi bayoko baso bali oka b̄e. ¹⁵ Olongolo na Filologe, Zuli, Nele na njwana nyango owa njwanwasi, na Olimpasi na bato baso ba Nwaphongo bali oka b̄e.

¹⁶ Olongonele b̄e baso, oyambane bokokyelakye bato ba Nwaphongo. Mangomba maso ma Klisto maelongosi.

Toli eya suka

¹⁷ Bande na nga, naongye na b̄e obokye: Okyefe na baamotemele maphoo maekosi b̄e. B̄e bakyele obokye bato bakabane, bambe naoto ianola sa b̄e. B̄e saba na b̄e elele yonoyo. ¹⁸ Bato baa ndengye mena tebakyele etoma ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, bakyelele nde mabuu ma b̄e. Na yela ya b̄e ya iwoo, bakyemikosa bato bate baebe ekpele. ¹⁹ Kasi pho ya b̄e, baanosi baso baebe bokotosa b̄e Nwaphongo, eli nde

ph̄e, nali na nkyisa nzikye pho ya b̄e. Kasi nazingye obokye b̄e obe na malondo maikye maikyela maphoo maalaa, ole maphoo maabe. ²⁰ Iikasi njwana bokyi bobo, Nwaphongo okophe b̄ese amooto mwiya njwa Molemba, aamokyela o se ya makolo ma b̄e.

Le obokye Nkolo ya banga Yesu aepambole!

²¹ Timote okokyele na nga etoma elele yonoyo aelongosi. B̄ebi na nga Bayuda, Lusiusu, Zazona, na Sozipatele b̄aelongosi na b̄e.

²² Eli nga Teletiusi moto okoekomele maphoo mawo Polo o mokanda mumu. Naelongosi na nga na nkombo ya Nkolo.

²³ Gayusi ne aelongosi, nazale o ingambi se. Bato ba Nwaphongo baso baa yasambela oka ye na b̄e b̄aelongosi. Elasiite okobombe baphalanga ba mokyisi, na nwebi na banga Kwalatusu b̄aelongosi.

[²⁴ Le obokye Nkolo ya banga Yesu Klisto aepambole! Ame.]

Polo kakumole Nwaphongo

²⁵ Tokumole Nwaphongo! Yo ali na makoyi ma iephe bokusi na nzela ye. Eli nde bo kowo nga soo waimole nga bato Simo Elaa ya Yesu Klisto eya bombaka Nwaphongo o bileko balekana. ²⁶ Unwanwa eye Nwaphongo ateye Simo me eya bombaka yo o phaa. Na bo wakomaka baimosi pho ya Klisto. Yango mena, bato baso baate bali Bayuda baoka Simo me, bo wa woko Nwaphongo yokye azingaka obokye mabota maso maokye Simo me pho bato bamoanole, bambe na motosa.

²⁷ Eli nde Nwaphongo, yo mampenza ooli na zebi, azwe nkyemo, na nzela ya Yesu Klisto, pho ya bobele na bobele! Ame!

Mokanda nwa Polo nwa ntufo oka Bakoliti Maphoo ma etatele

Polo aingolaka ingomba sa Koliti o im-banga see saa ifale. Akyelaka omoo makombe ikoo na njwambe (18); (Bitoma 18.1-18). Koliti yabaka monomo na nkyisi ya ngambo o Gelesi pho hamotonga onte ya bibale bifale bili na mabonga na mophaa na mophaa. Maphoo maabe maikye mafaka malekane omoo. Bato ba Koliti babaka babengye maunya ndengye na ndengye na masambo ndengye na ndengye. Emba ingomba siinyakune sa baanosi saa ingolaka Polo omoo sabaka simekame na maphoo maikye, emba maphoo me mafaka matungyisa toma Polo na bokusi.

Waamana Polo o Koliti, abaka kazwe masimo maikye maabe pho ya baanosi ba Koliti. Emba Polo amba ya bakomela mokanda nwe nwa ntufo mumu o Efese (Bitoma 19).

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- 1 Bakoliti 1.1-9: Ibeya na iphe melesi
  - 1 Bakoliti 1.10-4.21: Mateya maakyekyi ikabwana
  - 1 Bakoliti 5-7: Mateya maakyekyi:
    1. Maphoo maa soo onte ya ingomba (5.1-13)
    2. Booka (6.1-11)
    3. Ikyelela nzoto pho ya Nkolo (6.12-20)
    4. Maphoo maakyekyi bolonga (7.1-40).
  - 1 Bakoliti 8.1-11.1: Biyano pho ya maphoo makyekyi iza manyama maambya bee mambeka oka manzambe maa bikyeko, na mofesi onte ya bato bate baefe Nwaphongo
  - 1 Bakoliti 11.2-15.58: Biyano o maphoo maakyekyi:
    1. Masanga ma baanosi na elambo ya Nkolo (11.2-34),
    2. Makabo ma Bolobos Bosantu (12-14), lakwa sa bawee (15)
  - 1 Bakoliti 16.1-4: Mafonza pho ya bato ba Nwaphongo baa Yelusaleme
  - 1 Bakoliti 16.5-24: Maloba ma isokya
- O maphoo maso mama toma Polo kataya ndengye'ye ifa onte ya Klisto sikokyi iunva maphoo maso maamana. Lowoo loolekyi maso eli laakolo lozingo.

Ibeya

¹ Inga Polo, owa bangama ibaa toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo, na nwebi Sositene, ² oka bee ingomba sa Nwaphongo siili o Koliti, na baanola

Nwaphongo na nzela ya Yesu Klisto, na bee baabangama ibaa basantu, na baso baabangye o bilele biso nkombo ya Nkolo Yesu Klisto, ooli Nkolo ya bee na ya banga, toekomesi mokanda mumu. ³ Le obokye Ango wa banga, na Nkolo Yesu Klisto baephe ngolu na bose.

Nwaphongo kalophe bolaa na nzela ya Yesu Klisto

⁴ Naphe Nwaphongo melesi imbela siso pho ya bee, pho ya ngolu ya Nwaphongo eya ephokye yo na nzela ya Yesu Klisto. ⁵ Onte ya Klisto, Nwaphongo aetonza na makabo maso: Makabo maso maa iwoo na maa boebi. ⁶ Eli obokye Simo ya Klisto eya eyaimolaka banga, ya phikama onte ya bee, ⁷ na ndengye ya obokye bee sazanga nono ikabo sonoso sa Nwaphongo, bee baaziya imbela saamiweninya Nkolo ya banga Yesu Klisto. ⁸ Eli nde yo owamoenlenza nono o suka, pho bee sa baa nono na lowoo lonolo loobe mokolo njwaamoyaa Nkolo Yesu Klisto. ⁹ Yo taalekyinya mam-bunu me, Nwaphongo owaebanga iyaangana na Nwana we Yesu Klisto, Nkolo ya banga.

Ikabana onte ya Ingomba

¹⁰ Bande, na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu Klisto, naelenza obokye obe na booka, ikabana sango sabaa onte ya bee, baa moto monomo onte ya molimo monomo na maumunya monomo. ¹¹ Pho, bande na nga, bato ba Kolowe banzimola obokye tako eli onte ya bee. ¹² Nalukye iwoo bofo: Monomo na monomo na bee kawoo bofo: «Nga nali moto wa Polo», oyoko yokye: «Nga moto wa Apolo», ona mosu me yokye: «Nga moto wa Petelo», ona mosu me yokye: «Nga moto wa Klisto.» ¹³ Klisto amiwata na maalo? Eli Polo owa bakaka bee o ekulusu pho ya bee? Bee wa batisamaka na nkombo ya Polo? ¹⁴ Naphe Nwaphongo melesi, pho inga siika batisa nono klisto monomo onte ya bee, manya nde Klisipusu na Gayo. ¹⁵ Pho moto sa woo obokye abatisamaka na nkombo ya nga. ¹⁶ Aa! Nakulaka batisa na ibota sa Setefane. Bo sibungyi phe, siebe obokye nakulaka batisa na moto mosuu. ¹⁷ Pho Klisto taika ntoma obokye naya batisa bato, kasi antoma nde obokye naya imola Simo Elaa, nga sa eimola na mayele ma bomoto, pho iwaa se o ekulusu sango sabaa sa pha.

Mwiya nwa ekulusu

¹⁸ Pho simo ya ekulusu, eli lowoo la bobubusi oka bato baabunga, kasi pho ya banga baali o nzela ya ibikyi, simo me eli mwiya nwa Nwaphongo. ¹⁹ Pho wakomama bofo: «Namooto zebi sa bato

baazebi, namobuya pha malondo ma bato ba malondo.»²⁰ Emba bato baa zebi bamowō bo? Naa bato baekola? Naa bawō ba phōō ba imbele sisi? Nwaphongo aweninya obokye zebi sa mokyisi mumu sili njwaa!²¹ Phō, mokyisi na nzela ya zebi, tenywaikaeba Nwaphongo na zebi se. Eli nde na nzela njwaa nwa mateya, Nwaphongo aweni bolaa obokye abikya baanole.²² Bayuda baongye bilekyesako, emba Baela balukye zebi.²³ Kasi banga toimole Simo ya Yesu Klisto owa bakyaka bēe o ekulusu. Phō ya Bayuda bawene obokye mena Simo ya sōō. Nzuka phō ya bato bate bali Bayuda, bēekye: Mena Simo ya njwaa.²⁴ Kasi phō ya bato baabanga Nwaphongo, ebe Bayuda, ebe bate bali Bayuda, bawene obokye Yesu Klisto ali mwiya na boebakye pha Nwaphongo.²⁵ Phō njwaa njwa Nwaphongo moli zebi koleka zebi sa bato. Emba bokōō pha Nwaphongo holi bokusi koleka bokusi pha bato.²⁶ Bande, taakyeka naino bēe bato baabanga Nwaphongo, bēe oli ba nza? Onte ya bēe, bato baa zebi tebali baikye, bato ba mwiya tebali baikye, bato ba ngambo tebali baikye.²⁷ Kasi Nwaphongo aolō bawenene bato ba nyaa o miyo ma bato, obokye aphe baali na zebi sōō. Aolō baali na bokōō o miyo ma bato, obokye aphe baali na bokusi sōō.²⁸ Aolō bawene bēe pha, batiole bēe na batebali na ntina o miyo ma bato phō ya iphe bato baangambo sōō.²⁹ Yango mena, moto na mōnōmō takokyi imitata o boō pha Nwaphongo.³⁰ Nwaphongo aebuya bēe na Yesu Klisto moto mōnōmō. Klisto ali phō ya banga zebi siute oka Nwaphongo: Na nzela ye, tobuto bato ba bosomebo na bosantu o boō pha Nwaphongo, oolokunyosi bofe bosō ambi na lomanya o boombo.³¹ Yango mena buku pha Nwaphongo bowō bofo: «Bo moto kazingye imitata, amitate nde na maphōō maakyela Nkolo.»

2

Polo aimosi Simo ya Yesu owa bakyaka bēe o ekulusu

¹ Bande, waayakaka nga oka bēe, obokye naya eimola maphōō ma phele ma Nwaphongo maa bombama, sika eimola mango na yela ya nga ya iwo, naa na boebakye pha bomoto.² Phō nakanaka obokye nga sa eimola lowō lo-suu, naeimola nde Simo ya Yesu Klisto; Yesu Klisto owa bakyaka bēe o ekulusu.³ Yango mena, imbele saakoma nga oka bēe, sikaka ba na bokusi; nabaka naile, nabaka natekyenele.⁴ Mateya ma nga, na maphōō maa baka nga naeyimole, siikaka

ba na mawō na boebakye pha bomoto. Eli nde Bolōbō owa baka kateya mwiya nwe o maphōō ma baka nga na wō.⁵ Yango mena, ianola sa bēe ete siute na zebi sa bomoto, kasi nde na mwiya njwa Nwaphongo.

Zebi sa Nwaphongo

⁶ Banga toimole zebi oka baanosi baalongoba o miyo ma Nwaphongo. Kasi teli zebi sa mokyisi mumu, naa pha bakonzi ba mokyisi mumu; phō bē, bakomi o suka.⁷ Banga toimole zebi sa Nwaphongo saa bombama; asibomba na bato ba mokyisi. Nwaphongo, mena yo sa taakyela mokyisi, akanaka, yokye, aloteya sango obokye banga tozwe ngambo.⁸ Nōnō mōnōmō na bakonzi ba mokyisi mumu, taika efa zebi sa Nwaphongo; bo basiebaka, nde tebabakyaka Nkolo owa nkyemo o ekulusu.⁹ Kasi eli nde bo wakoma bēe o buku obokye: «Maphōō mali naino moto sawene na saoka, na mali moto mōnōmō sa umunya, Nwaphongo aunwa ba bongya phō ya bato bamozingye.»¹⁰ Nwaphongo aimola sekyele ye nde banga; eli Bolōbō phe moto owalaimola yango. Iyo, Bolōbō kaebe maphōō maso, ebe na maumunya ma Nwaphongo maa bombama.¹¹ Oka moto, nde Bolōbō booli onte ye, boebe maphōō maso maali o ndondo ye. Kasi moto mosuu taamaebe. Nde bomō me, maumunya ma Nwaphongo, kyemaebe nde Bolōbō.¹² Banga, toloika zwa Bolōbō houte o mokyisi mumu, kasi tozwa nde Bolōbō houte na Nwaphongo, obokye toebe maphōō malaa malokyele yo.¹³ Emba toloowō maphōō me na zebi siiteya bato, kasi towō maphōō me na maloba maaloteya Bolōbō pha Nwaphongo. Na bomō tolimbole maphōō ma Bolōbō pha Nwaphongo nde oka bato bali na Bolōbō me.¹⁴ Moto otooli na Bolōbō pha Nwaphongo, takokyi efa maphōō ma phele maaute na Bolōbō me. Oka ye, maphōō me mali ndokolo njwaa; takokyi imaeba, phō bamaebe nde booli na Bolōbō me.¹⁵ Yango mena, moto oli na Bolōbō pha Nwaphongo, akokyi efa maphōō maso, na maabe na malaa; kasi maakyele yo moto takokyi wō obokye mali mabe.¹⁶ Phō o buku pha Nwaphongo bakoma obokye:

«Okoebe maumunya ma Nkolo nza? Okokyi imoteya nza?»

Kasi banga, toli na maumunya ma Klisto.

3

Bato baetoma ba Nwaphongo

¹ Bande, sikokakyi iyewole ndokolo bato baali na Bolōbō pha Nwaphongo, kasi

naewosi ndokolo bato ba mokyisi mumu, pho b̄eε otaa baa b̄ana b̄akye o ianola Klisto. ² Naephekye nde maoku, kasi ntoma inkusi phe, pho ntoma inkusi tiikiyi koka na b̄eε. Ebe na uŋwan̄wa eye, tokokyi nana yango. ³ Pho b̄eε otaa baa naino ibika ndokolo bato ba mokyisi mumu. Oli na zuwa na ná iwelana onte ya b̄eε. Mena toteya obokye oli naino nde bato ba mokyisi mumu, na obokye kombe mitambwisa na bomoto? ⁴ Waawo m̄on̄om̄o na b̄eε obokye: «Inga moto wa Polo», omoyoko yokye: «Inga moto wa Apolo», mena tokyele nde bookokyele bato ba mokyisi? ⁵ Apolo ali nza? Na nga Polo nali nza? Banga baso toli nde bato baetoma ya Nwaphongo. Na nzela ya banga, b̄eε obuto baanosi. Banga baso babale, moto na moto kakokya etoma eya mophe Nwaphongo obokye aekyele: ⁶ Toli ndokolo babasi ba manzabi. Inga naphikiyi mumboto, Apolo amosweye maa. Kasi okomokosa, eli nde Nwaphongo. ⁷ Yango mena, na moto ophikakyi, na osweyakyi maa, b̄eε baso babale bali nde phaa. Kasi eli nde Nwaphongo okyesi etoma eso, pho yo moto ookose mumboto mamuna. ⁸ Moto ophikakyi, na moto osweyakyi maa, bakokaa. Nwaphongo amophe moto na moto mbano ekokaa na etoma ekyesi yo. ⁹ Pho banga na Apolo toli bato ba etoma ba Nwaphongo, emba b̄eε, oli inzabi na ingambi sa Nwaphongo.

¹⁰ Nakyelele na bolaa makafo mampe Nwaphongo, ndokolo moto okoebe itonga ingambi. Nasiwangya na bolaa. Kasi o sima moto mosuu aesi ya sitomga. Kasi moto na moto akyebe na motongyesi nwe. ¹¹ Ingambi saunva wanyema, iwangya me eli nde Yesu Klisto. Moto mosuu takokyi ikula wangya mowangyesi mosuu, nde njwango mamuna. ¹² O elele eewangye b̄eε ingambi me, b̄ana bamotonga na itela, baayoko na bibuni ba motiya, bayoko bamotonga na makonzi, na maakyi, na ná ndele. ¹³ Mokolo njwamotena Nwaphongo bolombe, etoma ya moto na moto yamowenene, pho mokolo me bitoma me biamowenene onte ya njwenya. Njwenya me njwa moteya bowakyelaka moto na moto etoma ye. ¹⁴ Bo ingambi sa moto tesizikiyi na njwenya, njwanaka etoma ye eli elaa, ye amozwa mbando ye. ¹⁵ Nzuka bo ingambi sa moto sizikiyi, amozanga mbano, kasi yo mampenza amobika. Yamoba ndokolo moto abikiyi o iwaa sa njwenya. ¹⁶ B̄eε koebe na bolaa obokye oli Tempelo ya Nwaphongo, na Bolob̄o pha Nwaphongo bozale onte ya b̄eε. ¹⁷ Bo moto aati Tempelo ya Nwaphongo, Nwaphongo ne

aamooto. Pho Tempelo ya Nwaphongo eli esantu. Na b̄eε oli ndokolo Tempelo ye. ¹⁸ Moto sa mikosa. Bo moto m̄on̄om̄o onte ya b̄eε kaumunya obokye ali na zebi o miyo ma bato ba mokyisi mumu, abutwe ndokolo moto wa njwaa obokye ambe zwa saakolo zebi. ¹⁹ Pho zebi sa bato ba mokyisi mumu, sili njwaa o miyo ma Nwaphongo. O buku pha Nwaphongo wakomama bofo: «Zebi sa bato ba mokyisi mumu, sibutwe izengye si babisa na Nwaphongo.» ²⁰ Bakula na koma bofo: «Nkolo kaebe maumunya ma bato baali na zebi. Kaebe obokye maumunya me mali nde pha.» ²¹ Yango mena, moto sa mitata pho ya nwebi ne moto, maphoo maso mali ma b̄eε. ²² Ebe Polo, ebe Apolo, ebe Petelo, ebe mokyesi, ebe bomoo, ebe iwaa, ebe maphoo ma lol̄o eye, ebe maphoo maamoya, iso ili ya b̄eε. ²³ Kasi b̄eε, oli bato ba Klisto, Klisto ali moto wa Nwaphongo.

4

Batoma ba Klisto

¹ Esengyesi obokye olokpe ndokolo bato baetoma ba Klisto. Maphoo ma phele maa bomba Nwaphongo, mali onte ya banga. ² Ekpele ekyeongye b̄eε oka moto oophe b̄eε etoma, eli nde obokye akyele etoma me na bosembo. ³ Ebe b̄eε, ebe bato basuu, okokyi invol̄e obokye nakyele maphoo mabe naa malaa. Oka nga tewakyele ekpele. Na nga mampenza, sikokyi imitenela bolombe. ⁴ O bosembo, simiwene obokye nakyele maphoo mabe, kasi mena telukye iwo obokye nakyele nde maphoo malaa na malaa. Eli nde Nkolo moto owamuntenela bolombe. ⁵ Yango mena, bo imbele saa meka Nkolo naino tesikokyi, b̄eε satatenela moto bolombe. Taaziya Nkolo ayee: Nde yo moto owamoya weninya maphoo maso maabombama na maumunya maali o mandondo ma bato. Emba moto na moto amozwa ngambo ekokyi ne oka Nwaphongo. ⁶ Bande, naekpesi ete ya nga mampenza, na ya Apolo pho ya ieteya. Nazingyi obokye na nzela ya banga, ombe na eba ntina ya ete ekyewo bofo: «Suka nde o Mibeko, saakala». Emba b̄eε saba na lolendo la iba mbale na moto m̄on̄om̄o ombe iina omoyoko onte ya b̄eε. ⁷ Kolekya bebi baayoko na ekpele'ye? Iso ili na we, Nwaphongo aephe yango nde boephe. Ka emba bo aephe yango nde boephe, pho ya'ye kombe mitata na yango ndokolo wa izwa nde na bokusi pha we mampenza? ⁸ Bokoumunya obokye ombo zwa iso isengyesi na b̄eε, ombo zwa na bizwele biikye! Koumunya na obokye b̄eε obuto bakonzi,

kasi banga phe! Nazingye obee baakolo bakonzi, pho na banga tobe bakonzi boli b̄e. ⁹ Nga naebe obokye banga batoma, Nwaphongo alokyela o molongo nwa suka: Toli ndokolo bato bazwe etumbu ya iwa, pho ya obokye balobome o miyo ma bato ba mokyisi mobimba na ma baanzelu. ¹⁰ Banga toyeeya pho ya Klisto, kasi b̄e koununya obokye oli bato ba zebi. Banga toli bakoo, kasi b̄e koununya obokye oli na bokusi. Banga toli bato pha, kasi b̄e koununya obokye oli bato banene. ¹¹ Nono unwanwa eye, banga towe na manzala na na phowa ya maa, tololi na bitobu. Balowande, tozangye ingambi, tokyemiengyebana mboka eso, ¹² towene mpati na iluka na mafoko ma banga mampenza. Walotole be, banga tofapambole, walonyokolo b̄e banga toititale, ¹³ walosongyele b̄e na maphoo mafole, banga tofabuyisa maphoo malaa. Nono unwanwa eye balowene ndokolo sokoto ya mokyisi, ndokolo vala. ¹⁴ Sikyi ekomela maphoo mamana pho ya obokye naephe soo, kasi pho ya obokye naeteya ndokolo bana ba nga baalozingo. ¹⁵ Na bo ozwe bateye nkoto iko baeteya na nkombo ya Klisto, oli nde na Ango monomo, pho eli nde nga moto owa ebota onte ya Yesu Klisto, imbele sa eyelela nga na Simo Elaa. ¹⁶ Emba naongye na b̄e obengye matambe ma nga. ¹⁷ Yango mena, naetomesi Timote. Ooli njwana wa nga wa lozingo, na owa anola Nkolo na ndondo yonoyo. Iyo amoekundolela maphoo matambule na nga bomoo pha nga onte ya Yesu Klisto, na bookoteya nga mateya ma nga mboka eso o mangomba maso. ¹⁸ Bato baayoko onte ya b̄e batondi na lolendo, pho baumunya obokye esiya ekyeka. ¹⁹ Kasi bo Nwaphongo anosi, namoya oka b̄e nde minkolo iye. Emba esi bonye maloba ma bato balolendo babana, kasi namokyeka mwiya nwa be. ²⁰ Pho bokonzi pha Nwaphongo teli lowo la maloba, kasi nde la mwiya. ²¹ B̄e kozingye'ye? Naeyelele na phimbo ndee naeyelele na lozingo loso nana bose?

5

Lowo loobe onte ya ingomba

¹ Inga naokye bakye miwoo mboka eso obokye lowo lonolo la soo loli onte ya b̄e, eli lowo lonolo loobe la obokye na bato baatebaebe Nwaphongo te bakokyi ilokyela. Naokyi obokye moanosi monomo onte ya b̄e kalale na njwasi wa ango. ² B̄e unwanwa eye otaa ba na lolendo! Ekokakyi obokye b̄e obe na ngongo, na moto owakyela lowo la soo lalona, yabaka obokye b̄e omowiinya onte ya

b̄e. ³⁻⁴ Pho ya nga, na bo nali itakye na b̄e na nzoto, kasi o molimo nali na b̄e elele yonoyo. Na nkombo ya Nkolo ya banga Yesu, nambo nyete moto okyesi lowo loobe lalona, ndokolo nabaka na b̄e elele yonoyo. Wamoangana b̄e, namofo na b̄e elele yonoyo o molimo, mwiya nwa Nkolo ya banga Yesu njwamowenen. ⁵ Emba yengyelakyi obokye b̄e oambya moto mona oka Molemba pho nzoto ya masumu iwee, kasi abikye o molimo mokolo nwa moya Nkolo. ⁶ Tololi na lowo la imitata wawana, b̄e koebe na bolaa obokye: «Nwana ndambo wa muno mokyela na b̄e mapa moulole beseni mobimba ya faline.» ⁷ B̄e koebe obokye Bayuda oeseleko ya b̄e ekyeumunya b̄e itokolo sa b̄e o Ezipito, bavakye nwo iso ya kalakala, bambe zaa mapa ma sika matemaika kyela b̄e na munoo. Na b̄e kyelaka nde bomo, pho obutwe mapa maa sika maazangi munoo. Pho banga toli na eseleko ekyeumunya b̄e itokolo sa b̄e o Ezipito eya sika. ⁸ Tokyele eseleko ya banga, toloze na mapa makyela b̄e na muno nwa kalakala nwa masumu na maphoo maabe, kasi na mapa mate mali na munoo, yango eli maphoo ma bosome na maa phele. ⁹ O mokanda njwaekomelaka nga phanza, nawoko na b̄e ngakye, b̄e saangana na bato baakyele mobulu nwa babasi na bampele. ¹⁰ Bo nawoko babona, teli obokye b̄e olote bato baso baatebaebe Nwaphongo. Bo yabaka obokye olote bato baso baakyele mobulu nwa babasi na bampele, baamengyele mbolo ya bebi, bali baibi, baasambele bikyeko, b̄e nde omanakyi o mokyisi mumu. ¹¹ Kasi naekomelaka babona obokye b̄e saangana na bato bawo obokye bali baanosi, nzuka bakyele maphoo maa soo, bali na looto, basambele ma nzambe ma bikyeko, batole bato, bakule mengyela mbolo ya bebi, balangye maleku naa baibi. Esengyesi obokye b̄e sazana na bato ba ndengye mena elele yonoyo. ¹²⁻¹³ Yango mena, teli lowo la nga obokye natene bolombe pha bato baatebali baklisto. Eli nde Nwaphongo owaa batenela bolombe. Kasi b̄e, esengyesi obokye okyekte maphoo ma bebi na b̄e. Wakomama bobo: «Wiinya bato baabe onte ya b̄e.»

6

Isongyelana onte ya baklisto

¹ Bo monomo na b̄e azwe lowoo na nwebi ne moanosi, pho ya'ye kakye aamba na nwebi ne moanosi o soo pha bananga baatebaebe Nwaphongo? Pho ya'ye taikyi kyende oka bato ba

Nwaphongo? ² Bêe toebe obokye bato ba Nwaphongo bamotena bolombe pha munse muso? Ka bo bête wa motena bolombe pha munse muso, tombi koka itena bolombe o maphoo makiyaki? ³ Bêe toebe obokye banga bato bamotena bolombe pha baanzelu? Emba tomba otwa itena bolombe pha maphoo ma bomoo pha banga o mokyisi mumu? ⁴ Wazwe bête toko ndengye mena, bête kokye kpa bananga bato bate bali o ingomba. ⁵ Nawo babona pho naephe soo! Eli phele obokye onte ya bête tombi baa nana moto monomo wa zebi okokyi ibongya maphoo bo bebi bazwe toko? ⁶ Kasi ndengye'ye moanosi monomo bo ali na njwambo na nwebi ne, baambe kye saamba o boo pha bananga baatebali baanosi? ⁷ Nde phele, lowo la nsambo onte ya bête, loteya obokye bête obungyi. Bo moto kaekyele maphoo maabe, pho ya'ye bête tokuya? Bo moto kaefololo ekpele, pho ya'ye tomolele yango? ⁸ Kasi eli nde bête mampenza baakyele maphoo maabe na babololo bato mbolo! Kokyele na babona na bebi na bête baanosi! ⁹ Bände, koebe obokye bato baakyele maphoo maabe ete banyolo o bokonzi pha Nwaphongo. Bête samikosa! Eli bato baakyele maphoo ma soo, basambele bikyeko, bato bakyele baphelemba, bampele balale na bebi na bête bampele, ¹⁰ ebe faibi, ebe baamengyele mbolo ya bebi, ebe balangyi ba maleku, ebe bato baatole bebi na be, ebe bato baabololo mbolo ya bebi na be, bête baso ete banyolo o bokonzi pha Nwaphongo. ¹¹ Onte ya bête baayoko babaka ndengye mena. Kasi Nwaphongo akunyola bofe pha bête, aeyolo obokye obe bato be, aebuya bato ba bosembo o boo phe pho koanole Nkolo Yesu Klisto, na nzela ya Bolobo pha Nwaphongo booli onte ya banga.

Nzoto ya we oikyelele na Nwaphongo

¹² Bana onte ya bête bawo bekye: «Nakokyi ikyela maphoo maso maazingyi nga.» Eli bomoo. Kasi maphoo maso temali malaa pho ya bête. Nakokyi iwo ngakye: «Nakokyi ikyela maphoo maso maazingyi nga.» Kasi esiiimile ibutwa moombo njwa maphoo mamana. ¹³ Kokule nawo pho ya ntoma ya iza obokye: «Ntoma ili pho ya ibuu, ibuu sili pho ya ntoma.» Eli bomoo, kasi Nwaphongo amoboma iso ibale. Kasi pho ya maphoo makyekyi bondumba, nzoto ya moto teyaika kye-lama pho ya bondumba, kasi pho ya Nkolo. Eli nde Nkolo oli mokonzi njwa nzoto. ¹⁴ Pho ndengye eya kundola Nwaphongo Nkolo Yesu onte ya bawee, alokundola na banga nde bomoo na mwiya nwe. ¹⁵ Bête toebe? Nzoto ya bête ili binango ba nzoto

ya Klisto. Emba, nakokyi ikpa enango ya nzoto ya Klisto naebuya enango ya nzoto ya njwanjwasi wa ndumba? Tewakokyi ikyelama na mbala! ¹⁶ Pho moto okoangane na njwanjwasi wa ndumba, abuto nee moto monomo. O buku pha Nwaphongo bakoma bofo: «Be babale bamobutwa moto monomo.» ¹⁷ Kasi moto okoangane na Nkolo, kabutwe nee moto monomo o nzela ya Bolobo. ¹⁸ Bête lota bondumba. Masumu maso maasu makokyi ikyela moto, temaoto nzoto ye, kasi moto omi-ambye na bondumba, kaoto nzoto ye mampenza. ¹⁹ Bête toebe obokye nzoto ya bête ili Tempelo ya Bolobo Bosantu? Pho Nwaphongo aephe Bolobo Bosantu boozale o nzoto ya bête. Emba tli bakolo ba nzoto ya bête. ²⁰ Bête, Nwaphongo aeyomba boombi na motiya moikye, yango mena osengyesi ikyelele nzoto ya bête pho ya iphe Nwaphongo nkyemo.

7

Maphoo maakyekeki bolonga

¹ Pho ya maphoo mankomelaka bête o mokanda, na wo bofo: Eli bolaa obokye lele yo salonga. ² Kasi ombi ba maphoo ma soo maikye onte ya bête, esengyesi obokye lele munsu afee na njwanjwasi we, na njwanjwasi muso afee na lele we. ³ Lele asengyesi ikokya phowa ya njwanjwasi we, na njwanjwasi aengyesi ikokya phowa ya lele we. ⁴ Nwanjwasi tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde lele we. Nde bomoo pho ya lele, lele tali na bokonzi mi nzoto ye, kasi nde njwasi we. ⁵ Bête sakabana matangye, boteebe obokye ooka ikabana matangye njwana imbele pho ya ibondele. Emba sima ombe ya butwa bo wamele bête, boteebe bomoo, ototebe imifatela, Molemba amoluka malondo obokye bête okaa. ⁶ Maphoo maaewole nga mama, teli obokye naetomisa ikyela bomoo, kasi mena naephe nde nzela obokye, bo bête ozingyi ilonga, teli bofe. ⁷ Eli phele, nazingye obokye moto munsu afe ndenga boli nga, kasi Nwaphongo kaphe moto na moto ikabo sikokyi ne. ⁸ Pho ya mandenga na mazengye, na wo na bête ngakye eli bola obokye obe booli nga. ⁹ Kasi bo bête otokokye ikuya, eli bolaa obokye olongye na obokye owee na phowa. ¹⁰ Oka bête baunva longa, naephe motindo moote muute na nga, kasi moute na Nkolo: Nwanjwasi wa bolonga takokyi ikabana na lele we. ¹¹ Kasi bo njwanjwasi ale lele we, yo sakula zala bolonga bosuu, naa akule bongya yo na lele we. Na lele ne, takokyi ile njwanjwasi we. ¹² Oka bato bayoko, nawo bofo (eye kyewo nga mampenza, teewo Nkolo): Bo lele, ooli moklisto,

ali na nwanwasi otoebe Nwaphongo, bo nwanwasi me ali na phowa ya iikala izala ne, lele mona takokyi imole. ¹³ Nde bomo me, bo nwanwasi ooli moklisto ali na lele otoebe Nwaphongo, bo lele me ali na phowa ya iikala izala ne, nwanwasi mona takokyi imole. ¹⁴ Pho lele otoanole Klisto, Nwaphongo aunva nwanola pho aangana na nwanwasi oli manosi. Nde bomo na nwanwasi otoanole Klisto, Nwaphongo aunva nwanola pho aangana na lele oli manosi. Bo tebe babona, bana ba bee bamoba sokoto, nzuka Nwaphongo aunva banola. ¹⁵ Kasi bo moto otoi moanosi azingyi imana o bolonga, amane ndeto. O maphoo mandengye mena, moanosi owa lele na owa nwanwasi tali moombo nwa bolonga, Nwaphongo aebangaka pho bee ozale na bose. ¹⁶ Pho iwe nwanwasi ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya lele wa we? Na we lele ooli moklisto, wamoeba ndengye'ye obokye wamobikya nwanwasi wa we?

Moto na moto aikale ndengye eya mofangaka Nwaphongo

¹⁷ Manya nde lowo lalona, pho ya maphoo maayoko maso, moto na moto aikale ibika nde na iyalo se saamophe Nkolo, na bo wabaka yo phanza imbele saamofangaka Nwaphongo. Mena eli motindo moophe nga o mangomba maso. ¹⁸ Bo moto bamobelekye o boo pha izwa yo mbela ya Nwaphongo, aikale nde bomo, bo moto abaka mungbotu wazwa yo mbela ya Nwaphongo, yo sa mibele. ¹⁹ Baebele, babe saebele: Tewali na ntina. Lowo la ntina eli nde ikokya maphoo maatome Nwaphongo. ²⁰ Esengyesi obokye moto na moto aikale bo wabaka yo imbele saazwa yo mbela ya Nwaphongo. ²¹ Wabaka moombo imbele saebanga Nwaphongo, sa mitungyisa na lowo me. Ka bo ozwe nkonzo ya ibutwa somi, omibuya somi bobele. ²² Moombo, owabanga Nkolo, ali moto oomani o boombo, abuto moto wa Nkolo. Nde bomo me, somi owabanga Klisto, ali moombo nwe. ²³ Nwaphongo aeyomba na motiya moikye, bee sabutwa baombo ba bato. ²⁴ Bande, moto na moto aikale o boo pha Nwaphongo nde bo wabaka yo phanza, waamozwa mbela ya Nwaphongo.

Maphoo maakyeki mandenga na mazengye

²⁵ Oka bato baali mandenga, sikyi zwa maphoo uta oka Nkolo, obokye naewole, ka naewole maumunya ma nga, moto wa Nwaphongo na ngolu ye. Okyele mandondo ma bee imee, o maanole. ²⁶ Naumunya obokye pho ya mpasi eli lolu eye o mokyisi, eli bolaa pho ya moto

obokye aikale nde boli iyo. ²⁷ Ooli na nwanwasi, sa luka imole, ooli ndenga, yo sa longa nwanwasi. ²⁸ Ka bo olongyi, toikyi kyela bofe, na bo ngondo azasi bolonga, taikyi kyela bofe. Kasi baalongyi babana: Bamoba na minyoko o malonga ma bee mokolo na mokolo, yango mena, nazingyi obokye naebikya iminyoko mamina. ²⁹ Bande, nalukye ewole bobo: Tewakuli ikala itakye, tata unwanwa eye esengyesi obokye bampele baalonga babe ndokolo tebaika longa. ³⁰ Baalele, babe ndokolo tebaalele. Baali na nkyisa, babe ndokolo tebali na nkyisa. Baaombe mbolo, babe ndokolo tebali na mbolo. ³¹ Baakyelele mbolo ya mokyisi mumu, babe ndokolo tebaikyelele, pho maphoo ma mokyisi mumu mamolekana. ³² Nazingyi obokye bee saba na nkaa. Moto ooli salonga, amiphakye o maphoo ma Nkolo, akyelakye obokye asepelisa Nkolo. ³³ Ka moto owalonga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakyele obokye asepelisa nwanwasi we. ³⁴ Kaumunya maphoo mabale. Nde bomo me, nwanwasi ooli sazala bolonga, naa ngondo, kamiphe o maphoo ma Nkolo, pho ali na phowa ya imiphe oka Nkolo, o maphoo maakyelele yo na o maphoo maumunya yo. Kasi nwanwasi owa zala bolonga, kamiphe o maphoo ma mokyisi mumu, kakyele obokye asepelisa lele we. ³⁵ Nawo babona pho ya bolaa pha bee, teli pho ya iye-bekyisa izengye, nazingyi obokye bee obe ndengye ekokyi, omiphe muuwosi o etoma ya Nkolo. ³⁶ Bo munzenga azingyi ngondo monomo obokye kamolongye, sima baoka, beekye: Tefakule longana, bo phowa ya ilonga eyelesi munzenga mona, aweni obokye bo ale ngondo me, etewabongo, akokyi imolonga bozingyi yo, mena takyele isumu. ³⁷ Ka bo munzenga mona akani phele o ndondo ye obokye yo salonga, bo akokyi ititala obokye efe nde bomo bokani yo, akyesi bolaa obokye yo salonga ngondo mona. ³⁸ Na bomo, bo munzenga azingyi ilonga ngondo ozingyi yo, akyesi bolaa. Ka yo okole ilonga akuli kyela bolaa bolekyi. ³⁹ Nwanwasi ozasi bolonga abe nde na lele we imbele siso sili bee na bomoo, ka bo lele we awee, akokyi izala bolonga na lele ozingyi yo, elaa abe moklisto. ⁴⁰ Nzuka inga naumunya bobo: Nwanwasi amoba na nkyisa koleka, bo tazasi bolonga. Naanole obokye, na nga, nali na Bolobo pha Nwaphongo.

8

Nsoti ya manyama ikiyambya bee manzambe ma bikyeko

¹ O mapho̯o maakyekyi nsoti ikyiambya b̯e̯e oka manzambe ma bikyeko, toebe obokye banga baso toli na boebakye pha mapho̯o. Boebakye me boph̯e moto mawala. Kasi lozingo, lolenza aanola sa banga. ² Bo moto kaumunya obokye kaefe lowo, naino taebi bo sengyelakyi yo iyeba. ³ Ka bo moto kazingye Nwaphongo, iyo mona Nwaphongo kamoebe.

⁴ Motuna n̯wango mumu: Banga tokokyi izaa nsoti ya manyama ikyiute o mambeka maambya b̯e̯e oka manzambe ma bikyeko? Toebe na bolaa obokye nzambe ya ekkye tali o mokyisi mumu, toebe na obokye Nwaphongo ali nde yo monom̯o. ⁵ Na bo mbolo ikyibangye b̯e̯e manzambe bo ili, ebe o ikolo, ebe o se, na bom̯o, manzambe maikyeli mali, na bankolo baikyeli bali. ⁶ Ka pho̯ ya banga, toebe obokye Nwaphongo ali nde yo monom̯o, ali Ango wa banga, iyo owakyele mbolo iso, na banga tobikyeli pho̯ ye. Na Nkolo ali nde yo monom̯o, Yesu Klisto, owakyele mbolo iso na mwiya n̯wa Nwaphongo, amba na lobikyeli.

⁷ Ka bato baso tebaefe lowo la phele lalona. Baayoko baloboko meele na manzambe ma bikyeko, na uñwan̯wa eye, baze nsoti ikyiambya b̯e̯e oka manzambe ma bikyeko. Maumunya ma b̯e̯e mali makoo. Bamiweninya obokye babuto na sokoto pho̯ baze nsoti me mina. ⁸ Ntoma etelokomya phenephe na Nwaphongo, bo toloize otolokyele ekpele, na bo toize, otolozwe na ekpele.

⁹ Boumbo b̯e̯e mana o boombo pha manzambe ma bikyeko, oebaka obokye mapho̯o makyele b̯e̯e me sa nyosa bali na aanola sikuwe o mapho̯o mabe. ¹⁰ Na bom̯o, bo moto ooli na aanola sikuwe, aeweni we moto oli na boebakye pha mapho̯o, ozasi koze o tempelo ya nzambe ya ekkye, etafe ne na maumunya ya we obokye azakye ne nsoti ikyiambya b̯e̯e oka manzambe ma bikyeko? ¹¹ Emba pho̯ ya boebakye pha we, wamovaka nwebi oli na ianola sikuwe mona o mapho̯o mabe, nzuka Klisto awa pho̯ ye. ¹² Boebe obokye kokyeelele bebi baali na ianola sikuwe bofe, mena bofe me kokyeelele nde Klisto yo mampenza. ¹³ Yango mena, bo ntoma ikyize nga ili ibaku pho̯ ya nwebi na nga, esikule zaa nsoti me pho̯ nga sakyela obokye nwebi akaa pho̯ ya nga.

9

Toma ali na bosomi

¹ Inga sili somi? Nga sili toma? Nga sika wene Yesu, Nkolo wa banga? B̯e̯e toli mbuma ya etoma eya kyelela nga Nkolo? ² Na bo bato baayoko tebaanole

obokye nali toma, b̯e̯e koebe na bola obokye nali toma. Na bom̯o, bo obuto b̯e̯e bato ba Nkolo phele, oli b̯e̯e mampenza elembetele ekyeteya obokye nali toma. ³ Oka bato batebaanole obokye nali toma, nababuyisa bofo: ⁴ Banga tolokokakyi izaa na inywaa pho̯ ya etoma ekkyeelele banga eye? ⁵ Banga tolokokakyi ikpa ngondo monom̯o ooli moanosi obokye afe n̯wasi wa banga bo okokyele batoma bayoko, na bana nyango na Nkolo, na Petelo? ⁶ Na inga na Balanaba, tolokokakyi ile ikyela etoma? ⁷ Tuluku nza okokyele etoma kame miphuta yo mampenza? Moto nza owaunva phika mumboto, nokyi afe sa zaa ina mbuma wakute yango? Moto nza owaunva okolo manyama, nokyi afe sa nywaa maoku ma manyama mana? ⁸ B̯e̯e sabuya obokye nawo babona pho̯ eli mapho̯o maakyele banga bato. Na mobeko n̯wa Mose mokule wo nde bom̯o me. ⁹ Na bom̯o, bakoma o mobeko me bofo: «Sa kanga munoko n̯wa ngombe bo kyeekyelele etoma ya itokolo ble». B̯e̯e koununya obokye Nwaphongo awoko babona nde pho̯ ya mangombe? ¹⁰ Nwaphongo awoko babona nde pho̯ ya banga obokye aloteya bofo: Baakyele etoma ya Nkolo basengyesi izwa iphuti oka bato baakyelele be. Moto okobale inzabi, na moto okonoko maanza, bakyele etoma na maumunya obokye moto na moto amozwa mbano ya etoma ye. ¹¹ Banga tophika mumboto n̯wa Bolobo onte ya b̯e̯e, bo kophikyeli b̯e̯e manza. Teli bofe obokye toongye, ebe ntoma, ebe bitobu oka b̯e̯e. ¹² Bo baayoko bazwe mbolo oka b̯e̯e, ekokyi obokye banga toizwe ileka b̯e̯e babana. Ka banga toloikaka zinga ikyela mapho̯o mamana. Toititala obokye nono lowo lonolo lango saoto Simo Elaa ya Klisto. ¹³ Bo koebe na bolaa obokye baakyele etoma o Tempelo bazwe ntoma ya b̯e̯e nde wamo wawana. Na baamba mambeka oka Nwaphongo, bazwe na b̯e̯e ntoma nde o mambeka maamba b̯e̯e mamana. ¹⁴ Nde bom̯o me, Nkolo aambya ndingyisa obokye bato baanole Simo Elaa, basungye na b̯e̯e bato baaimole Simo me. ¹⁵ Ka siika eonga nono ekpele; bo nakomi mapho̯o mamana, teli obokye uñwan̯wa eye namotata onga. Na bom̯o, namozinga obokye nawe na nzala, na obokye bambololo lowo la kaa looli na nga lolo. ¹⁶ Sili na lowo la imikumisa obokye naimole Simo Elaa; eli etoma eya mpe Nkolo obokye naekyele. Bo siimosi Simo Elaa, eli ngongo ya nga! ¹⁷ Bo ebakyi obokye naoloko etoma eye nga mampenza, nde naziyakyi obokye nazwe iphuti. Ka oli yango nde etoma eya mpe Nkolo obokye naekyele; yango mena namiphe obokye

etoma me eunve na bolaa. ¹⁸ Ka iphuti sa nga embi ba iye? Ebakyi obokye nazwe baphalanga pho nali moimosi wa Simo Elaa. Sikyi kyela bomo; iphuti sa nga, eli nkyisa, iili na nga, pho ya imola Simo Elaa pha, sa zwa nono ekpele oka moto. ¹⁹ Nali somi; sili moombo nwa moto. Kasi namiphe ndokolo moombo nwa bato baso, obokye nazwe bato baikye pho ya Klisto. ²⁰ Bo nali onte ya Bayuda, naamibuya ndokolo Moyuda obokye nabazwe pho ya Klisto. Na bo nga mampenza siku-mole mibeko ma Mose, bo nali onte ya baamikumole, naamibuya ndokolo be, obokye nabazwe pho ya Klisto. ²¹ Nde bomo me, bo nali onte ya bato baatebaebe mibeko ma Mose, naamibuya ndokolo be, obokye nabazwe pho ya Klisto. Mena telukye iwao obokye sikumole mibeko ma Nwaphongo; pho inga nali o se ya mibeko ma Klisto. ²² Bo nali onte ya baali na ianola sikuwe, naamibuya na nga ndokolo moto wa ianola sikuwe obokye nabazwe pho ya Klisto. Nakyele babona oka bato baso obokye na manzela maso, nabikya nono bayoko. ²³ Nakyele maphoo maso maamana pho ya Simo Elaa obokye nazwe iyalo silaa oka Nwaphongo. ²⁴ Bee koebe na bolaa obokye bo bato bamekane ikyilingana, bakyilingane bee baso, ka kyezwe mbano nde moto monomo. Na bomo, bee, kyilingana na bolaa obokye ozwe mbano. ²⁵ Bato baso baamiphe o iyekola ikyilingana, bamikyisa na maphoo maikye. Bakyele babona obokye bazwe ekpele eyamoba sa koko; ka banga tokyele babona obokye tozwe ekpele eyamokoko bobele. ²⁶ Yango mena, bo nakylim-gane, miyo ma nga maso mabe nde o ekpele ekyebengye nga; nali ndokolo moto okonwane ebasi, inkutu sa nga tesikokyi ikaa i mbale. ²⁷ Naweninyana nzoto ya nga mpasi, naiianza na bolaa obokye Nwaphongo yo sa nde; ona nga okokye miteya baayoko.

10

Sakumola manzambe ma bikyeko

¹ Bande, nazingyi obokye bee o umunya lowo laakyelamaka oka bankoko ba banga wabaka bee batambule na Mose elele yonoyo. Nwaphongo atomaka ipata sonoso obokye sibabanza, bee baso. Ababanzaka na wakatisaka bee maa manene ma mangola. ² Wabaka bee onte ya ipata, na wakatisaka bee maa manene ma mangola; yabaka ndokolo bee baso babatisami onte ya Mose. ³ Bee baso bazaka ntoma elele yonoyo, eli ntoma yautaka o ikolo. ⁴ Bee baso banywaka maa ma Bolobo elele yonoyo; banywaka maa

ma ibanga sa Bolobo saabaka sibabengye. Ibanga me yabaka Klisto. ⁵ Ka maphoo maabaka baikye bakyele onte ya bee temabaka maphoo mapho Nwaphongo nkyisa. Yango mena bawa o bokye. ⁶ Maphoo mamana mali ndakiyisa pho ya banga, obokye banga saba na maumunya mabe, bo maabaka na be. ⁷ Bee sa nyanga na obokye omiphe o ikumola manzambe ma bikyeko, bo wakyelaka bayoko onte ya bee. Eli bo wakoma bee o buku pha Nwaphongo boho: «Bato bazasi obokye baze, banywe; sima batemi, babine obokye bakumole manzambe ma bikyeko». ⁸ Banga sa miphekye o mobulu nwa babasi na bampole bo wakyelaka baayoko onte ya bee. Pho ya lowo me lalona, Nwaphongo abomaka bato nkoto mako mabale mbuka iyato na mokolo monomo. ⁹ Tolokokyi imeka ndondo ya Nkolo, bo wakyelaka baayoko onte ya bee. Manzoo mafatwaka, mafabomaka. ¹⁰ Bee samiimaka bo wakyelaka baayoko onte ya bee, anzelu owa iwaa ababomaka. ¹¹ Maphoo mamana maabayelaka pho ya iphe ndakiyisa oka baayoko. Bamakoma obokye balokyebisa pho imbele sili banga sisi, suka ya mokyisi ebuto phenephe. ¹² Na bomo, moto okoumunya obokye atemi na bolaa, nde kakebe obokye yo sakaa. ¹³ Bimekyi biso biazwaka bee eli nde bimekyi biizwe bato baso. Nwaphongo ookokokya yaalaka yo, etaale obokye omeakame koleka bokusi pha be. Imbele saamoya bimekyi, Nwaphongo amoephe malondo ma ititala mi bee, na nzela ya itokolo o bimekyi me. ¹⁴ Bande na nga, yango mena lota manzambe ma bikyeko. ¹⁵ Naewole ndokolo bato bali na malondo. Bee mampenza oumunya maphoo mawo nga mamana. ¹⁶ Tophe Nwaphongo melesi pho ya kopho ya mapambosi. Waaenywe banga, mena teeli obokye toangane na malongo ma Klisto? Nde bomo, waaze banga ipa siitenane banga, mena teeli obokye toangane na nzoto ya Klisto? ¹⁷ Ipa sili nde sonoso. Na bo toli bato baikye, tuboto nde nzoto yonoyo, pho toanga baso obokye toze ipa sonoso sasina. ¹⁸ Kyeka bana ba Isalaye. Baaze manyama mambeka bee o etumbelo, baangane na Nwaphongo ookobonzele be. ¹⁹ Mena naewole obokye manyama, maambya bee mambeka oka manzambe ma bikyeko, temali nana kaa yonoyo. Ebe manzambe me ma bikyeko temali na na kaa yonoyo. ²⁰ Mambeka maambya bato baatebaebe Nwaphongo, bamaambya oka bikyeko; tebamaambya oka Nwaphongo. Na be, bazwe maphoo maso maabalakyelaka bikyeko. Ka nga sikyi zinga obokye bee okyele bomo.

21 Bêe, tokokyi inywa mbala yonoyo o kopho ya Nkolo, na o kopho ya bibekye; tokokyi izaa mbala yonoyo o mesa ma Nkolo na o mesa ma bibekye. 22 Banga sa luka obokye tofangye yoo ya Nwaphongo. Bêe saumunya obokye tomolekye na bokusi.

Tokyelakye maphoo maso pho ya ikumola Nwaphongo

23 Baayoko bawo, bêekye: Tokokyi ikyela maphoo maso maazingyi banga. Eli bomo phele. Kasi maphoo maso temali malaa pho ya banga. Tosengyesi ikyela maphoo maso maazingyi banga, kasi maphoo maso temaakosa ianola sa bato. 24 Moto na moto yo sa luka bolaa phe mampenza, alukye bolaa pha bebi. 25 Bêe okokyi izaa manyama maso maungya b o zando; bêe sa mituna obokye oefe ntina ya mango, 26 pho bakoma o buku pha Nwaphongo bobo: Mokyisi na iso ili omo, ili ya Nkolo. 27 Bo moto otoebe Nwaphongo aebangyi obokye okye zaa oka ye, bo oanosi ikyende, okokyi izaa ntoma iso yamoephe be; sa mituna obokye oefe ntina ya ntoma me. 28 Ka bo moto awo na ba e obokye: Nyama mena euti o mambeka maambya bêe oka manzambe ma bikyeko, bêe sa ezaa, pho moto me aeyebuse, oebi ntina me. 29 Nawo bobo pho ya maumunya ma bayoko; siwo pho ya maumunya ma bêe. Moto mosuu akokyi ituna, yokye: Pho ya'ye maumunya ma nwebi makokyi inkatela obokye nga sa kyela maphoo maazingyi nga? 30 Bo naphe Nwaphongo melesi pho ya ntoma iizingyi nga izaa, pho ya'ye bantole na yango, pho na nga phe Nwaphongo melesi? 31 Na bomoo, na bo koze, na bo konywe, na bo kokyete ebe na lowo iye, kyela maphoo maso pho ya ikumola Nwaphongo. 32 Bêe kyela obokye mobesi nwa bêe nwanogo sa ba ibaku, ebe pho ya Bayuda, ebe pho ya bato baatebali Bayuda, ebe pho ya ingomba sa Nwaphongo. 33 Bêe kyela ndokolo nga; nakyete bokusi obokye nasepelisa bato baso o maphoo maso; siilukye bolaa pha nga mpenza. Kasi nalukye bolaa pha bato baso obokye babikyete.

11

1 Bêe benga ndakyisa ya nga, bo kobengye nga ndakyisa ya Klisto.

Mobesi nwa nwanwasi imbele sibondele yo

2 Naekumole pho bêe konzumunya o maphoo maso na pho otaa ba ibanza mateya maephakeye nga. 3 Emba nazingye obokye bêe oefe bobo: Klisto ali mokonzi nwa lele munso; lele ali mokonzi nwa nwanwasi we. Nwaphongo ali mokonzi

nwa Klisto. 4 Waangane bêe o losambo, bo lele kabondele, naa kaimole maphoo maauti na Nwaphongo, bo azibi moto nwe na etobu, mena kaphe Mokonzi nwe soo. 5 Ka bo nwanwasi kabondele, naa kaimole maphoo maauti na Nwaphongo, waangane bêe o losambo, bo tazibi moto nwe na etobu, mena kaphe lele we soo; ali ndokolo nwanwasi oangyi bêe suwe. 6 Bo nwanwasi tazibi moto nwe na etobu, akokyi na imianga suwe me. Nzuka ooli yango soo pho ya nwanwasi obokye ange suwe naa aikolole, asengyesi imiziba etobu o moto. 7 Lele tasengyesi na imiziba moto, pho Nwaphongo amokyela bo oli yo Nwaphongo. Kateya na nkyemo ya Nwaphongo. Ka nwanwasi, kateya nkyemo ya lele. 8 Na bomo, Nwaphongo taika kpa ekpele o nzoto ya nwanwasi obokye aekyete na lele; kasi akpa nde ekpele o nzoto ya lele, aekyete na nwanwasi. 9 Nwaphongo taika kyela lele pho ya nwanwasi, kasi akyete nde nwanwasi pho ya lele. 10 Yango mena, nwanwasi asengyesi iziba moto nwe na etobu pho ya iteya o miyo ma bato na o miyo ma baanze obokye ali o se ya bokonzi pha lele we. 11 Emba o bomoo pha banga o nte ya Nkolo, nwanwasi kazwe bokusi nde na lele we; lele kazwe bokusi nde na nwanwasi we. 12 Pho nde bo owakyele Nwaphongo nwanwasi utama na lele, nde bomo me nwanwasi kabote lele, emba bêe baso baute na Nwaphongo. 13 Bêe mampenza, tena bolombe pha lowoo lolo. Eli bolaa obokye nwanwasi abondele Nwaphongo sa miziba etobu o moto? 14 Ndengye eyalokyela Nwaphongo, mobesi nwa banga bato moloteya obokye bo lele ali na suwe nsanda eli soo pho ye. 15 Ka eli ngambo pho ya nwanwasi, bo ahe na suwe nsanda. Na bomo, Nwaphongo amophe suwe nsanda obokye izibe moto nwe. 16 Bo moto ali na phowa ya ikula wo lowoo lolo, aefe na bokuwe bobo: Ebe mangomba ma Nwaphongo, ebe banga mampenza, tololi na mobeko mosuu o elele ya lowo lalona.

Elambo ya Nkolo

17 Naeyimole phanza bobo: Lowo la bêe lootelozingye nga lango lolo: Waangane bêe elele yonoyo, aangana sa bêe tesili obokye siebongya, ka sieto boti. 18 Phanza banzimosi obokye waangaane bêe, bato na bato babe na ya bêe ewole; nambe kuta naanola obokye eli phele. 19 Esengyesi obokye ikabana sibe o nte ya bêe, pho toebe o nte ya bêe baali phele. 20 Waangane bêe elele yonoyo pho ya izaa, teli obokye bêe koze elambo ya Nkolo. 21 Na bomo, wazale bêe o mesa pho ya

izaa, moto na moto kawelane izaa ntoma ye mampenza na ndengye yonoyo obokye bana bali na nzala, bibi bayoko balangyi. ²² Mangambi ma b̄e temali obokye okye zaa naa okye nywa omo? Ka naa kolukye obokye otiyole ingomba sa Nwaphongo na obokye ophe baatebali na ntoma so? B̄e kozingye obokye naewole bo? Obokye naesambe? Pha! Nga sikokyi esamba pho ya maphoo mamana.

²³ Kyeka, maphoo maazwa nga oka Nkolo, maeimola nga, mango mama: Nkolo Yesu, na muna mokolo me njwa moambyaka Yuda, aesi ya kpa ipa, ²⁴ waumva yo iphe Nwaphongo melesi pho ya sango aesi ya sikyese, aphe baekosi b̄e, yokye: B̄e kpa, oze, eye eli nzoto ya nga. Naikabi pho ya b̄e. Okyelakye babona pho ya inzumunyaka. ²⁵ Nde bomo, o sima ya izaa, akuli ya kpa kopho, yokye: Kopho eye eli sangola enyakune, ekysi b̄e na Nwaphongo o nte ya malongo ma nga. Imbele siso saamobaka b̄e koenywe, okyelakye babona pho ya inzumunyaka. ²⁶ Na bomo, imbele siso saamobaka b̄e koze ipa saasina, kombe na konywa kopho mena, mena koimole simo ya iwaa sa Nkolo nono waamoya yo. ²⁷ Yango mena, moto okooze ipa sa Nkolo, naa ookonywe kopho ye na ndengye etelongoba, moto mona kamikyete, pho aweni nzoto ya Nkolo na malongo me nde pha. ²⁸ Esengyesi obokye moto na moto amikyeye o ndondo ye, o boo pha izaa ipa saasina, na inywaa kopho mena. ²⁹ Bo moto kaze ipa saasina, naa kanywe kopho mena, bo tasososi obokye eli nzoto ya Nkolo, mena kamibangyele bohe o nzoto ye mampenza. ³⁰ Yango mena, kowene bato baikye o nte ya b̄e, bana bali na malosi na bileme, bayoko baikye bawa. ³¹ Bo totate imikyeka banga mampenza phanza o mandondo ma banga o boo pha izaa elambo ya Nkolo, etelomilukyele lowo o boo pha Nwaphongo. ³² Nkolo kalosambisa, kalophe bitumbu uqwanwa eye pho ya obokye yo sa lonyete elele yonoyo na bato ba mokyisi. ³³ Bande, waangane b̄e pho ya izaa elambo ya Nkolo, oziyanake o nte ya b̄e. ³⁴ Bo moto ali na nzala, aikye zaa o ingambi se, obokye iangana sa b̄e sango sa ba pho ya imilukyela lowo o boo pha Nwaphongo. Maphoo mayoko maikisi, naamaabongya wamoya nga oka b̄e.

12

Makabo maambya Bolobo

¹ Bande, pho ya maphoo maakyekyi makabo maambya Bolobo, nazingyi obokye b̄e omaebe na bolaa. ² B̄e koefbe

obokye watakaba b̄e bapakano, wabaka kokye mibenga manzambe ma bikyeko mali mambubu. ³ Yango mena, nawo na b̄e boho: Moto okowo maphoo na nzela ya Bolobo pha Nwaphongo, etatole Yesu. Moto takokyi iwobokye Yesu ali Nkolo bo Bolobo tamokambi. ⁴ Makabo maambya Bolobo mali ndengye na ndengye. Ka Bolobo ali nde yo monomo. ⁵ Maalo maalophe Nwaphongo pho ya imokyelele mali ndengye na ndengye. Kasi tokyelele nde Nkolo monomo. ⁶ Bitoma bili ndengye na ndengye. Kasi Nwaphongo nde yo monomo okobikyele biso oka bato baso. ⁷ Bolobo kawenene oka moto na moto na ikabo sonoso pho ya bolaa pha bato baso. ⁸ Na bomo, Bolobo yo monomo kaphe ona moto boefakye pha iwobokye; kaphe oyoko zebi sa iwobokye. ⁹ Bolobo me nde yo monomo kaphe ona moto ianola, kaphe oyoko mwiya njwa ibikya bato ba malosi. ¹⁰ Bolobo kaphe ona mwiya njwa ikyela bilekyesako, oka oomuyoko ikabo sa imola maphoo maalute na Nwaphongo, oka oomosuu ikabo sa ikyesinya bolobo bohe na njwa phele. Oka ona ikabo sa iwobokye insuu, oka oyoko ikabo sa ilimbola noko me mina. ¹¹ Eli Bolobo nde yo monomo okokyete maphoo maso mamana. Kaphe moto na moto ikabo bo zingyi yo.

Nzoto yonoyo ili na binango biikye

¹² Na bomo, Klisto ali ndokolo nzoto yonoyo, ili na binango biikye. Na bo binango bili biikye, bili nde nzoto yonoyo. ¹³ Emba banga baso, Bayuda na baate bali Bayuda, baombo na masomi, Nwaphongo alofatisa na Bolobo bonomo. Tobuto nzoto yonoyo, Nwaphongo alotonza na Bolobo bonomo. ¹⁴ Nzoto tili na enango yonoyo, kasi na binango biikye. ¹⁵ Bo ekolo ewo obokye: «Nga sili eboko, na bomo sili enango ya nzoto», etemane enango ya nzoto pho ewo babona. ¹⁶ Bo itoo siwo obokye: «Nga sili ziyo; na bomo, sili enango ya nzoto», etesiimane enango ya nzoto pho siwo babona. ¹⁷ Bo nzoto iso yabaka nde ziyo, nde kyioke ndengye'ye? Bo yabaka nde itoo, nde kyioke solo ndengye'ye? ¹⁸ O phele Nwaphongo akyela enango na enango o nzoto bo wazinga yo. ¹⁹ Bo baso babaka nde enango yonoyo, nzoto nde teili. ²⁰ Na bomo, binango bili biikye, nzoto ili nde yonoyo. ²¹ Ziyo tesikokyi iwobokye obokye: «Nga sisengyesi na we! Na moto temokokyi iwobokye nga sisengyesi na b̄e!» ²² Binango biso bili o nzoto ya moto; enango na enango eli na ntina ya yango. ²³ Binango biikyiky biiwene banga obokye tebili na ntina, eli be biikyele banga inzenga koleka biyoko;

na biyoko biwene banga obokye bili binango ba so, tobiphe kaa koleka biyoko. ²⁴ Kasi binango biwene banga obokye bili bilaa o nzoto, toloomiphe ibifongya. Nwaphongo akyela nzoto babona obokye tophe kaa o binango biitebili na kaa. ²⁵ Yango mena, binango ba nzoto bango sa kabana, be bise bisunganakye. ²⁶ Bo enango yonyo ya nzoto eli na bolosi, binango biyoko bise biwene bolosi elele yonyo na enango me. Mena, bo enango yonyo ezwe kaa, binango biyoko bise bikumbe na nkyisa elele yonyo na enango me mena. ²⁷ Be baso oli nzoto ya Klisto, monomo na monomo na be ali enango ya nzoto me. ²⁸ O ingomba, Nwaphongo akyela batoma oetemi eya o boo, baimosi o etemi eya ifale, bateye o etemi eya iyato; sima baali na ikabo sa ikyela bilekyesako, baali na ikabo sa ibikya bato ba malosi, baasangye bato, bayoko baangyele bebi, bayoko baali na ikabo sa iwo noko insuu. ²⁹ Baso tebali batoma naa baimosi, naa bateye. Baso tebali na ikabo sa ikyela bilekyesako; ³⁰ naa sa ibikya bato ba malosi naa iwo noko insuu, naa sa ilimbola noko me mina. ³¹ Baka na phowa ya makabo maa ntina. Kasi ujanjwa eye namoeteya nzela eekeyi manzela maso na bolaa.

13

Lozingo

¹ Na bo naebi iwo noko ya bato basuu na yaaka baanzelu, kasi bo sizingyi bebi, nali nde ebende ekyelele ngbe ngbe, na mbonda ekyekyele toko. ² Na bo nazwe ikabo saiimola Simo ya Nwaphongo, ebe na boebakye bos, naa iyeba maphoo maso mali miibombo, na bo nali na ianole siikye, nabuto imanya mangomba o elele ebakyi mango, ka bo sizingye bebi, nali nde moto pha. ³ Na bo nakabesi babola mbolo ya nga iso, ebe naa naambye nzoto ya nga obokye izikye, ka bo sizingye bebi, esizwe imo ekpele. ⁴ Lozingo ali na motema moanda, lozingo kakelele bolaa, taamengyele, taamitate, taamiulole na mawala; ⁵ taakyele maphoo ma so, taalukye nde bolaa phe mampanza, taakye yoo, taakyele malanga; ⁶ taasepele na mbelekye, kasi kasepele na maphoo maa phele. ⁷ Kalimbisa maphoo maso, kaanole maphoo maso, kalemele mi maphoo maso, kakuya maphoo maso. ⁸ Lozingo taawe. Mokolo monomo maphoo maimole Bolobo mamounva, na ikabo sa iwo noko insuu sa mounva, na boebakye phamounva. ⁹ Pho, boebakye pha banga boli bokiyi, maphoo maimole banga na nkombo ya Nwaphongo mali

nde bitee. ¹⁰ Kasi wamoya maphoo maabongo, maphoo maa bitee bitee mamounva. ¹¹ Wabaka nga nweengye, nawoko ndokolo nweengye, naumunyaka ndokolo nweengye, namitunaka i maphoo ndokolo nweengye. Kasi oobuto nga phomba, nale maphoo ma bonwengye. ¹² Lolo eye, ikyi wene banga ili ndokolo elalaa ekye wene o talatala; kasi mokolo monomo moli, tomoiwene iso na miyo. Lolo eye naebe nde njwana eko; kasi mokolo monomo namoeba Nwaphongo bokonzefe yo.

¹³ Emba ujanjwa eye, maphoo maato mama maikasi: Ianola, molemo na lozingo; kasi lowoo loolekyi maso onte me maato, eli lozingo.

14

Mateya masuu pho ya makabo ma Bolobo

¹ Be luka obokye ozingakye bebi na be. Baka na na phowa ya makabo ma Bolobo, na koleka makabo ma imola maphoo maate na Nwaphongo. ² Moto ookowo noko insuu, tawo na bato; mena kawole Nwaphongo, pho moto monomo taebe maphoo maawo yo. Kawo maphoo maabomba Nwaphongo na mwiya nwa Bolobo. ³ Ka moto okoimole maphoo maate na Nwaphongo, mena kawole bato obokye abakuya o ianola, abalenza, amanya ngongo eeli na be. ⁴ Moto okowo noko insuu, mena kakuya aanola se mampenza, kasi yo okoimole maphoo maate na Nwaphongo, mena kakuya aanola sa ingomba siso. ⁵ Phowa ya nga eli obokye be baso owo noko insuu; nambi kula ba na phowa koleka obokye be oimole maphoo maate na Nwaphongo. Moto okoimole maphoo maate na Nwaphongo ali na ntina koleka ookowo noko insuu; elaa nde bo okowo noko insuu mona, azwe moto wa ilimbola maphoo maawo yo mamana pho ya ikuya ingomba siso o aanola.

⁶ Bande, wamoya nga oka be, bo nake naewole na noko insuu, maphoo me mamoesungwa ndengye'ye? Ekokyi obokye naeimole maphoo maanteya Nwaphongo, naa maphoo ma boebakye, naa maphoo maate na Nwaphongo, naa naeteya maphoo ma Nwaphongo.

⁷ Tokpe ndakiyisa ya mbolo ikyitube na be, boli iphengo, naa gidale bo nyesi ya yango teikyese phe, tomoeba na ye obokye eye bawande iphengo naa gidale? ⁸ Bo mowandi wa kyelele tawandi na bolaa, tuluku aamifongya pho ya ebasi ndengye'ye? ⁹ Nde bomo pho ya be; bo maphoo maawo be na noko

insuu temaoka na bolaa, bato bamaeɓa ndengye'ye? Mena bɛɛ kowɔ nde ya eweɛle. ¹⁰ Nɔkɔ ili o mokyisi nzikye, kasi munɔkɔ na munɔkɔ moli na ntina ya ɗwango. ¹¹ Bo nga siebi munɔkɔ munvole ɓe, yo okowɔ munɔkɔ mamuna amoba ndokolo mobutu phɔ ya nga, na nga namoba ndokolo mobutu phɔ ye. ¹² Nde bomɔ, boli bɛɛ na phowa ya makabo ma Bolɔɔ, le obokye olukye na ɓoikye makaɓo maakosa aanola sa ingomba.

¹³ Yango mena, yo okowɔ nɔkɔ insuu, esengyesi obokye aongye na Nwaphongo, amophe ikaɓo sa ilimbola nɔkɔ me oka bato. ¹⁴ Bo nabɔndele na nɔkɔ insuu, molimo ɗwa nga mɔɓɔndele, kasi maumunya ma nga temakyele na ekpele. ¹⁵ Nakyele ɓo? Namɔɓɔndele o molimo ɗwa nga na o maumunya me; namotuba o molimo ɗwa nga na o maumunya me. ¹⁶ Na bomɔ, ɓo kophe Nwaphongo melesi nde o molimo; moto mosuu oozasi o ian-gana ɓozasi, amooka ndengye ye obokye aanole Ame o iɓɔndesi sa we, ɓo taɛbe naa kowɔ maphɔɔ iye? ¹⁷ Na ɓo obɔndesi Nwaphongo na bolaa, iɓɔndesi sa we etesikuya mosuu o aanola se.

¹⁸ Naphe Nwaphongo melesi phɔ naelekye bɛɛ ɓaso na iwo nɔkɔ insuu. ¹⁹ Kasi waangane bato ɓa ingomba, nazingye obokye nawɔ maphɔɔ matano obokye nateya bato na obokye nawɔ maphɔɔ nkoto na nkoto na nɔkɔ insuu iiteyokye bato.

²⁰ Bande, bɛɛ sa ɓa na maumunya ndokolo ɓana ɓakye; ɓa ɓana ɓakye o maphɔɔ mabe, phɔ ɗwana taɛbe obokye maphɔɔ maakeye yo mali mabe; kasi bɛɛ ɓa ɓaphomba o maumunya ma bɛɛ. ²¹ Bakoma o buku pha Nwaphongo ɓobo: «Nkolo yokye: Namotoma ɓabutu phɔ ya iwɔle iɓota sa nga na nɔkɔ ya bɛɛ ɓabutu. Na ɓo ɓaɓona eteɓaɓenele inzoka.»

²² Na bomɔ, ikaɓo sa iwo nɔkɔ insuu eli elembetele phɔ ya ɓaateɓali ɓaanosi. Kasi phɔ ya ɓaanosi phe. Emba ikaɓo sa imola maphɔɔ maaute na Nwaphongo eli elembetele phɔ ya ɓaanosi. Kasi phɔ ya ɓaateɓali ɓaanosi phe.

²³ Bo bato ɓaateɓali ɓaanosi naa bato ɓasuu ɓaesi ya ezwa bɛɛ ɓaso oanga o losambo kowɔ nɔkɔ insuu, ɓamobuya nde phele obokye bɛɛ oli bayeyee. ²⁴ Kasi ɓo bɛɛ ɓaso koimole maphɔɔ maaute na Nwaphongo, moto otoɛbe Nwaphongo naa moto mosuu, ɓo anyɔsi o aana-gana sa bɛɛ, amooka maphɔɔ maateya bɛɛ, amoɛba obokye ali moto okokyele maphɔɔ mabe. Nwaphongo amotenela ɓolombe na maphɔɔ masɔ maokye yo. ²⁵ Maumunya maabombama o ndondo ye mamowenene o pha. Emba amiinya ɓoo

o se, amokumola Nwaphongo; amowo yokye: «[Nwaphongo ali phele o nte ya bɛɛ!]

Molongo o ingambi sa Nwaphongo

²⁶ Bande, nawɔ na bɛɛ ɓobo: Waangane bɛɛ phɔ ya iɓɔndele Nwaphongo, moto na moto aɓe na etoma ye; motubi aɓe, moteye aɓe, moto okoimole maphɔɔ maateya Nwaphongo aɓe, okoimole maphɔɔ na nɔkɔ insuu aɓe, okolimbole maphɔɔ me aɓe; maphɔɔ masɔ mamana masengyesi obokye makuya bato ɓa ingomba o ianola sa ɓe. ²⁷ Bo bato ɓawɔ nɔkɔ insuu, ewɔɔ nde bato ɓaɓale naa ɓaato ɓobeɓe; ɓawɔɔ mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ, emba moto mɔnɔmɔ alimbole maphɔɔ maawɔ ɓe. ²⁸ Bo moto wailimbola maphɔɔ mamana taɓe, esengyesi obokye mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ na bɛɛ, ale iwo na ɓokusi o nte ya bato ɓaanga: Awo nde yo mpenza na ná Nwaphongo. ²⁹ Oka bato ɓaaimole maphɔɔ maaute na Nwaphongo, ewɔ bato ɓaɓale naa ɓaato; ɓayɔkɔ ɓaokye naa maphɔɔ me maaute na Nwaphongo phele. ³⁰ Ka ɓo Nwaphongo aɓe moto mɔnɔmɔ o nte ya ingomba maphɔɔ ma sekyele, esengyesi obokye obakyi kawɔ phanza mɔna aikale ɓose. ³¹ Bɛɛ ɓaso mɔnɔmɔ na mɔnɔmɔ, okokyi imola maphɔɔ maaute na Nwaphongo, obokye bato ɓaso ɓazwe ɓoɓakye, ɓamilenza. ³² Baimole maphɔɔ me mamana, esengyesi obokye ɓaikale iɓa na ɓokonzi o ikolo sa ikaɓo saazwa ɓe; ³³ phɔ Nwaphongo tali Nwaphongo wa mobulu; ali Nwaphongo okozingye ɓose.

Ndokolo o mangomba masɔ ma Nwaphongo. ³⁴ Esengyesi obokye ɓaɓasi, bɛɛ sa kyela tɔkɔ, waangane bato ɓa ingomba phɔ ya iɓɔndele Nwaphongo. Teɓaika ɓaphe nzela obokye ɓawɔkɔ. Esengyesi obokye ɓamiuyakye ɓokowɔ mɔbeko ɗwa Nwaphongo. ³⁵ Bo bali na phowa ya ituna maphɔɔ ɓatune ɓampele ɓa bɛɛ o mangambi. Teli bolaa obokye ɗwanwasi awo, waangane bato ɓa ingomba phɔ ya iɓɔndele Nwaphongo. ³⁶ Bɛɛ koomunya obokye maloba ma Nwaphongo mauta oka bɛɛ? Naa koomunya obokye makoma suka nde oka bɛɛ?

³⁷ Bo moto kaumunya obokye ali moto okoimole maphɔɔ maute na Nwaphongo, naa kaumunya obokye azwe ikaɓo sa Bolɔɔ, asengyesi eɓa obokye maphɔɔ maakome nga mama eli maphɔɔ maantome Nkolo. ³⁸ Kasi ɓo taɛbe ɓaɓona, bɛɛ saanola maphɔɔ maawɔ yo.

³⁹ Bande, na bomɔ, phowa ya bɛɛ eɓe ya iimola maphɔɔ maaute na Nwaphongo. Sa katela ɓaali na ikaɓo sa iwo nɔkɔ

insuu. ⁴⁰ Le obokye maphoo mamana maso makyelame na bolaa na ná molongó.

15

Ikundwa sa Klisto

¹ Bande, uɔwanɔwa eye nali na phowa ya eimola Simo Elaa eya eimolaka nga, eya anolaka b̄ɛɛ, eta ɓa na b̄ɛɛ ianola nono loló eye. ² Bo bikyi b̄ɛɛ pho ya yango, ɓo ɓanze maphoo me, ɓo waeyimolaka nga; ɓo tebe bomó phe, aanola sa b̄ɛɛ sili nde pha. ³ Naeyimole simo eyazwaka nga, ekyelekye maphoo maso obokye Klisto awa pho ya ɓobe pha ɓanga, ɓo koimole buku pha Nwaphongo. ⁴ Bamokundaka, akundwa mokolo nwa iyato, ɓo koimole buku pha Nwaphongo. ⁵ Atokolele Petelo; sima awenene na ɓatoma iko mbuka ɓabale. ⁶ ɓobeɛ, aesi ya kye wenene na ɓaekosi b̄ɛɛ koleka mikama mitano na mbala yonoyó. Baikye na b̄ɛɛ bataa ɓa na bomoo, kasi ɓayoko ɓawa. ⁷ Sima akye wenene na Zake, na ná ɓatoma ɓaso.

⁸ O sima ya b̄ɛɛ ɓaso, aesi ya wenene na nga. Bibi nga nali ndokolo nwaná owa ukwa bouko. ⁹ Inga nali o suka ya ɓatoma ɓaso. O solongo, inga tebakokyi imbanga toma, pho nga moto owa nyokoloko ingomba sa Nwaphongo. ¹⁰ Na ngolu ya Nwaphongo nali boli nga loló eye; ngolu me taikaka empe pha, nakyelaka etoma koleka b̄ɛɛ ɓaso; na ɓo teyabaka nga mampenza, kasi ngolu ya Nwaphongo yabaka na nga elele yonoyó. ¹¹ Na bomó, ebe nga, ebe b̄ɛɛ, ɓanga ɓaso toteya Simo Elaa ya Yesu Klisto eyaanola b̄ɛɛ.

Ikundwa sa ɓanga

¹² ɓanga ɓototeya obokye Klisto akundwa o nte ya ɓawe, ndengye'ye ɓana o nte ya b̄ɛɛ ɓawo obokye ɓawe eteɓakundwe? ¹³ Bo ɓawe eteɓakundwe, kyelukye iwó obokye Klisto taika kundwa. ¹⁴ Ka ɓo Klisto taika kundwa o nte ya ɓawe, iteya sa ɓanga sili nde pha, na aanola sa b̄ɛɛ sili nde pha me. ¹⁵ Yamoba obokye, naa ɓanga, towó maphoo ma ɓole pho ya Nwaphongo, obokye akundola Klisto o nte ya ɓawe. Nzuka taika kyela bomó, ɓo eli phele obokye ɓawe eteɓakundwe. ¹⁶ Bo ɓawe eteɓakundwe Klisto ne taika kundwa o nte ya ɓawe ¹⁷ Emba ɓo Klisto taika kundwa o nte ya ɓawe, aanola sa b̄ɛɛ sili nde pha; otaa ɓa nde o maphoo ma b̄ɛɛ mafe. ¹⁸ Kyelukye iwó obokye na ɓaanosi ɓaso ɓaawa ɓakye nde ɓaɓona. ¹⁹ Bo tolemele oka Klisto nde pho ya bomoo ɓooli na ɓanga ɓobo, toli ɓato ɓa ngongó koleka ɓato ɓaso.

²⁰ Kasi eli phele, Klisto akundwa o nte ya ɓawe; ali moto owa o ɓoo otati ikundwa o nte ya ɓawe. Wateya obokye ɓaawa,

na ɓe, ɓamokundwa me. ²¹ Nde bomó, ɓo wauta iwa na moto monomó, nde bomó me ikundwa sa ɓawe siesi na moto monomó me. ²² Bookowe ɓato ɓaso na nzela ya Adama, nde bomó me na nzela ya Klisto, ɓato ɓaso ɓaanole ɓamokundwa. ²³ Ka moto na moto amokundwa na imbele se; Klisto ali moto owa o ɓoo owakundwa o nte ya ɓawe. O sima ye yamoba ɓaanosi b̄ɛɛ; imbele sa moya yo. ²⁴ O sima ya maphoo maso, tomba ya koma o suka ya mokyisi. Klisto amooɓo kaa ya ɓokonzi pha ɓakonzi ɓaso, na mwiya nwa malooɓo maso, emba amba buya ɓokonzi ɓoso oka ango Nwaphongo. ²⁵ Esengyesi obokye Klisto aɓe mokonzi nono wamunyele Nwaphongo ɓailanga ne ɓaso, na waɓakyla yo o se ya makolo me. ²⁶ Munguna nwa suka nwa ɓoboma Nwaphongo, eli iwa. ²⁷ Na bomó, ɓakoma o buku pha Nwaphongo ɓobo: Nwaphongo akyela maphoo maso o se ya makolo ma Klisto. Kasi o iloba sisi maphoo maso, ma wenene na bolaa obokye eli Nwaphongo owakyla maphoo maso o se ya makolo ma Klisto, manya nde yo. ²⁸ Wamunva Nwaphongo ikyela maphoo maso o se ya makolo ma Klisto, emba yo mampenza Klisto amiuya o se ya Nwaphongo owa mophe ɓokonzi pha maphoo maso obokye Nwaphongo aɓe mokonzi o ikolo sa maphoo maso na bolaa.

²⁹ B̄ɛɛ kula umunya lowó la ɓato ɓaɓatisame o elele ya ɓawe; ɓaumunya obokye ɓamozwa iye? Bo eli phele obokye ɓawe eteɓakundwe, pho ya'ye ɓaɓatisame o elele ya ɓe? ³⁰ Na ɓanga, pho ya'ye tomiphe imbele sisi obokye towe? ³¹ Bande, nkolo iso nalembé nde na iwa. Naeyimosi lowó me obokye namikumole pho ya b̄ɛɛ ɓali elele yonoyó na Yesu Klisto, Nkolo wa ɓanga. ³² Bo yabaka na ndengye ya ɓomoto obokye nanwanaka na manyama na ngonda wawa o Efese, nazwe iye? Bo ɓawe teɓakundo, toze, tonywe, pho yana tomowa! ³³ B̄ɛɛ sa mikosa na maphoo mamana: Itambula na ɓebi ɓaɓe ɓaoto maphoo malaa maali o nte ya nwebi na ɓe. ³⁴ B̄ɛɛ ɓa na maumunya maalongoɓa; b̄ɛɛ sa kulaka kyela ɓobe, pho ɓana o nte ya b̄ɛɛ teɓaɓe Nwaphongo. Nawó ɓaɓona pho naephe b̄ɛɛ soó.

Nzoto ya ɓato ɓaakundo

³⁵ Ka moto monomó amotuna, yokye: ɓawe ɓakundwe ndengye'ye? Bamokundwa na nzoto ya ndengye'ye? ³⁶ Ebususi! Waphikye we mumboto o manyete, mumboto mamuna temokokyi itokolo, ɓo temowe. ³⁷ Ekye phikye we o manyete eli nde mumboto pha. Imbele

sisuu mumboto njwa blé naa mumboto mosuu; teli njwete njwa mumboto njwamotoḱokolo. ³⁸ Nwaphongo kakosa mumboto mamuna, ḱo zingyi yo. Kakosa mumboto na mumboto ḱo wamokyela yo. ³⁹ Nzoto ya mbolo iso tili ndengye yonḱoyo; nzoto ya ḱato ili na yango ndengye, ya manyasa ndengye, ya manyosi ndengye, ya swe ndengye.

⁴⁰ Na nzoto ya mbolo ya ikolo ili, na nzoto ya mbolo ya mokyisi ili. Bolaa pha mbolo ya ikolo ḱokyese na bolaa pha mbolo ya mokyisi. ⁴¹ Moo mungyengye na ndengye ya njwango, na ḱokombe bongyengye na ndengye ya phango, na ḱanyasesi ḱangyengye na ndengye ya ḱe; na o nte ya ḱanyasesi, nyasesi na nyasesi ḱangyengye na ndengye ye.

⁴² Yamoba ḱabona imbele sa mokundwa ḱawe. Bamokunda nzoto ikyi pholo, yamokundwa nzoto itepholo. ⁴³ Wakunde ḱéé nzoto me o manyete, teibe ndaa. Teibe na ná ḱokusi. Wamokundwa yango, yamoba nzoto indaa, ili na ḱokusi. ⁴⁴ Wakunde ḱéé nzoto me o manyete, kyebé nzoto ili na ḱanga iye. Wamokundwa nzoto me, yamoba nzoto ya molimo. Bo nzoto ili na ḱanga iye ili, na nzoto ya molimo ili me. ⁴⁵ Na ḱomo, ḱakoma o buku pha Nwaphongo ḱoḱo: Nwaphongo akyelaka moto owa o ḱoo, eli Adama; amophekye ḱomoḱo. Ka Adama owa sima ali molimo okoamba ḱomoḱo. ⁴⁶ Nzoto ya molimo teiye o ḱoo, kasi kyeye o ḱoo nzoto ili na ḱanga iye; ya molimo kyiye o sima. ⁴⁷ Adama owa o ḱoo, Nwaphongo amokyelaka na mobulubutu njwa manyete mama. Adama owa ibale auta oka Nwaphongo o ikolo. ⁴⁸ Bato ḱaso ḱaali o manyete ḱaulana na Adama owakyela ḱéé na mobulubutu njwa manyete. Baali o ikolo ḱaulana na Klisto moto owa uta o ikolo. ⁴⁹ Bo waulana ḱanga na moto owakyela ḱéé na manyete, nde ḱomo me tomoulana na moto owa uta o ikolo.

⁵⁰ Bande, nalukye iwḱo na ḱéé ḱoḱo; Nzoto yakyela ḱéé na munsoti na ná malongo teikokyi izwa ḱokonzi pha Nwaphongo, na nzoto ikyiwe teikokyi iba na ḱomoḱo pha ḱoḱéle.

⁵¹ Kyeke, naeimole lowḱo lonḱo laamifomba: Banga ḱaso etoloowe; kasi tomobutwa ḱanga ḱaso ndengye esuu. ⁵² Nwana imbele mokyiky, nde na lokpatibinya la miyo lonḱo, imbele sa moola ḱéé kyelelo eya suka, pho imbele sa moola ḱéé kyelelo me, ḱawe ḱamokundwa obokye ḱazwe nzoto itepholo, emba nzoto ya ḱanga ḱaso yamobutwa ndengye esuu. ⁵³ Na ḱomo, nzoto ikyipholo, yamozwa nzoto nsuu itepholo; nzoto

ikyawe yamozwa nzoto iteiwe. ⁵⁴ Bo maphḱo mamana makyelame, waumbo, wamozwa nzoto ikyipholo nzoto itepholo, na wamozwa nzoto ikyiwe nzoto iteiwe, emba lowḱo laakoma ḱéé o buku pha Nwaphongo lolo lamokokyisama: Iwaa tesikuli ḱa, Nwaphongo anyeti iwa. ⁵⁵ Iwa, elonga ya we yango ewa? Iwa etengu ya we yango ewa? ⁵⁶ Etengu ya iwa, eli isumu, emba ḱokusi pha isumu eli mobeko. ⁵⁷ Kasi tokumole Nwaphongo owa alophe elonga na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto.

⁵⁸ Emba bande na nga ḱaa lozingo, ḱéé otemekye na ḱokusi ombe na phikama nde phéle phéle. Omiphékye nde imbele siso o bitoma ḱa Nkolo, na ḱoḱakye obokye ikuma sa ḱéé pho ya etoma ya Nkolo, etesiikye pha.

16

Taaka ya isunga bebi

¹ Pho ya maphḱo maakyekyi taaka ya isungyi sa ḱaanosi ḱa Yelusaleme, na ḱéé okyele ḱo wateyaka nga mangomba ma Galati. ² Eyenga yonḱoyo na yonḱoyo, monḱomo na monḱomo na ḱéé, pho ya iambaka bilambo, amanyakye mi mbolo ye ḱokozwe yo kalangya imbale obokye obakye sa ziya ikoma sa nga. ³ Waamokoma nga, namotoma ḱato na nkanda obokye ḱakye ika bilambo ḱa ḱéé o Yelusaleme ḱo wabaḱoko ḱéé. ⁴ Bo wasengyesi obokye na nga nakye omo, tomokye imbanga me molongo.

Maumunya ma Polo

⁵ Sima namoya oka ḱéé ya nzela eya Makedoniya, pho namoakala o nkyisi me. ⁶ Namoba na ḱéé ḱanaa nkolo; wayḱo namunva imbele siso sa seekye obokye ḱéé, okye nzika mbale eya mokyé nga. ⁷ Pho mbala eye sikyi zinga obokye naya kaa oka ḱéé nde ḱokaa, nalekane. Nali na phowa ya iba na ḱéé ḱanaa nkolo, ḱo Nwaphongo aanosi lowḱo me. ⁸ Nzuka nakane ikala wawa o Efese nonḱo mokolo momunya ḱéé eyenga ya Pantekote. ⁹ Pho nambo zwa nzela ḱoḱéle, nabe omo obokye nakokya etoma eenene, na ḱaailanga na nga ḱali ḱaikye omo. ¹⁰ Bo Timote akomi omo, kyela na bolaa, amiwene obokye ḱéé omunyangyesi o nte ya ḱéé. Pho kakyele ḱokoyele nga etoma ya Nkolo. ¹¹ Emba moto sa motiyola, okye moika o imbanga se fose obokye akule mbutolela, pho nga na ḱebi tomoziya. ¹² Pho ya nwebi na ḱanga Apollo, namolenzā soosoo obokye ayakakye oka ḱéé na ḱebi ḱayḱo. Kasi tali phéle na phowa ya iya upwaiwa eye. Nzuka amoya, mokolo njwamozwa yo nzela.

Maphoꝝ maa suka

¹³ Omibanzakye, oikale ianola na bokusi, omilenzaka, obe na bokusi. ¹⁴ Ozingane mi maphoꝝ maso maakyele b̄ɛɛ. ¹⁵ Koebe Setefano na boonkpe phe; bali bato ba o boo baabongola mandondo ma b̄ɛɛ oka Nwaphongo o mokyisi n̄wa Akaye. Bamibuya bato ba etoma ya Nwaphongo. Bande, naongye na b̄ɛɛ ¹⁶ obokye na b̄ɛɛ okumole bato baabana na bato baso baakyele etoma. ¹⁷ Nali na nkyisa na iya sa Setefano, Pholotuna, Akaika, pho baampe ikyi imale nga o sima ya b̄ɛɛ. ¹⁸ Balenza molimo n̄wa nga bo kolenza b̄ɛɛ milimo maka be. Emba, oebe ikumola bato me baabana. ¹⁹ Mangomba ma nkyisi ya Azi maelongosi. Akilas na Prisile na Ingomba siangane oka be, baelongosi na iko na iko o nte ya Nkolo ya banga. ²⁰ Bebi baso baali wawa baelongosi. Longonele o nte ya b̄ɛɛ na inyangana na ndondo yonoyon. ²¹ Maphoꝝ mama, nga moto omakomi: Ndongolo ya Polo! ²² Bo moto tazingye Nkolo, azwe bofe! Maranatha! (Kyeimole obokye Nkolo ya banga, yaka!) ²³ Le obokye ngolu ya Nkolo ya banga ebe na b̄ɛɛ. ²⁴ Naezingye b̄ɛɛ baso o nte ya Yesu Klisto.

Mokanda njwa Polo njwa ibale oka Bakoliti Maphoo ma etatele

Tata waakomaka Polo mokanda nwe njwa ntubo, masimo mabaka maute o Koliti, na nkanda yabaka kyisekane onte ya Polo na ingomba sa Koliti. Tebakulaka baa malaa, bato baayoko babaka batole Polo, na iika ziko na ndengye eya butwa yo toma. Polo atembekye na maphoo me. Yango mena obo pha obokye akule kyende o Koliti, Polo akomaka mokanda mumu njwa ibale pho ya ibuya bookaa onte ye na be.

Mokanda mumu moli na maphoo mama:

- 2 Bakoliti 1.1-11: Maphoo ma etatele
- 2 Bakoliti 1.12-7.16: Maphoo ma Polo na Ingomba sa Koliti
- 2 Bakoliti 8.1-9.15: Mabonza pho na bato ba. Nwaphongo baa Yelusaleme
- 2 Bakoliti 10.1-13.10: Polo kawo pho ya botoma phe
- 2 Bakoliti 13.11-13: Maloŋa ma Polo pho ya isokye mokanda nwe

Ibeya

¹ Eli nga Polo owa olo Nwaphongo pho ya iba toma ya Yesu Klisto na Timote nwebi na banga, toekomele mokanda mumu b̄e bato ba ingomba sa Koliti na baanosi baso baasu bali o nykisi ya Akaye. ² Nwaphongo ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu Klisto baekyele bolaa, baephe na bose.

Nwaphongo kakuya banyokomo

³ Tokumbele Nwaphongo ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Nkolo iso kaokyele bato ngongo, kabakuya. ⁴ Mbala iso ikyinyokomo banga, kalokuya pho ya obokye na banga tokyende kuya nde bom̄ me bato banyokomo. ⁵ Nde bom̄ pho minyoko ma Klisto miili miikye mi banga, nde bom̄ Nwaphongo kalokuya na boikye pho banga toangana na Klisto. ⁶ Bo toli o nkaka eli pho ya obokye b̄e okuyame ozwe ibikiyi; botokuyane, eli pho ya obokye b̄e okuyame na ikanga motema o minyoko bo mizwe banga. ⁷ Toli na ianola obokye Nwaphongo kaenzena bokololenza yo, pho b̄e kookye mpasi nde bookookye banga me. ⁸ B̄ebi na banga, tozingye obokye oebe bowaoka banga mpasi o manyete ma Azi. Tooka mpasi na boikye walekaka na bokusi pha banga. Toloikaka umunya na obokye

tomobika. ⁹ Phele, toumunyaka o mandondo ma banga obokye tomowa. Nzuka Nwaphongo akyela babona pho banga salemela bokusi pha banga mampenza, kasi pho tolemele nde yo. Eli yo okoakole bato o iwa. ¹⁰ Eli yo owa lobikya o iwa me saa b̄obo si unvakyi waa banga, amba na lobikya na o mampasi masuu me; molemo njwa banga moli nde oka ye pho amokula lobikya na o mampasi masuu nde me. ¹¹ Na b̄e, wa losunga na mabondeli. Pho bo bato baikye babondele Nwaphongo pho ya banga, bato baikye baamophe melesi me pho ya bolaa pha lokyela yo.

Polo takuli kyende imbanga sa Koliti

¹² Kyeka lowo lokyele mawala ma banga lango lolo; o mandondo ma banga toebe obokye mofesi njwa banga o mokyisi moli molaa konza oka b̄e, tobe na b̄e na imi-uya na na b̄osembo boute na Nwaphongo. To loika kambema na zebi sa bato kasi na ngolu ya Nwaphongo. ¹³ Pho o nkanda ya banga, toloo ekomele maphoo masuu, nde matangye b̄e na ma sosolo b̄e. Na anole obokye wa lososolo na bolaa, ¹⁴ pho olosososi bonte unwanjwa eye, mokolo njwa moya Yesu Nkolo wa banga, wa mozwa ngambo, pho ya banga na banga tomozwa ngambo pho ya b̄e. ¹⁵ Nabaka na ianola bom̄ yango mena nazingaka naino iya oka b̄e pho naesungye mbala eya ibale, ¹⁶ emba bonauti oka b̄e na mokyende o Makedoniya, bonamani o Makedoniya nambe kula ya butwa oka b̄e, pho okyende nzika o Yuda. ¹⁷ Waakana nga obokye na mokyela babona, nakana bokanela? Na nyango ya nga ili nde nyango ya bomoto pho na wo «εε» na «phe» mi lowo lonolo? ¹⁸ O boo pha Nwaphongo oli na b̄osembo na wo na b̄e ngakye, ya wo nga na b̄e teyaikaka ba «εε» na «phe» mi lowo lonolo. ¹⁹ Pho Yesu Klisto, Nwana wa Nwaphongo, yo mampenza owaeteya banga, inga na Sila na Timote, yo taika wo «εε» na «phe». Mi lowo lango lonolo, aba kawo nde «εε». ²⁰ Pho eli «εε» yo okolophe ianola obokye maphoo maso malolakyela Nwaphongo mali ma phele. Emba o nzela ye towo obokye: «Ame» pho ya ikumbela Nwaphongo ²¹ Eli yo Nwaphongo yo mampenza okolokuya na banga na b̄e o nzela ya Yesu Klisto. Eli nde yo owa loolo. ²² Alokya elembetele ekyeteya obokye toli bato be, amba na tonza mandondo ma banga na Bolobo, okoteya obokye alophe mbolo nsuu yaawoko yo. ²³ O boo pha Nwaphongo nakati seleka na bom̄o pha nga, bo nakate na wee; yabaka pho nga saaya iyaekyela bofe, yango mena siika

yaa o Koliti. ²⁴ Teli obokye toyaetomisa isengyesi b̄e ianola, pho wa unva anola Yesu Klisto na bokusi. Kasi tozinye ikyela etoma elele yonoyo na b̄e pho obe na nkyisa.

2

¹ Yango mena nakani obokye esikule yaa oka b̄e pho nde nakuli ebuya bato bangong. ² Bo naebuye bato bangong, ete wazwane moto owa moephe nkyisa pho b̄e baso wamoba na ngong. ³ Yango mena naekomesi mokanda bo waekomelaka nga o elele ya obokye na ya ekyeka, sizingaka obokye bonaesi oka b̄e nayaezwa na ngong ebe na bato bawa bakokakyi imp̄e nkyisa. Nali na ianola obokye bo na be na nkyisa na b̄e baso oli bato ba nkyisa. ⁴ Waa ekomela nga mokanda mamuna, na mokoma na ndondo bolosi nana mbembe o miyo. Sizingaka iyeyokiyisa ngong, kasi naekomela pho oebe ndengye ekyeezingye nga.

Polo alimbise moto omokyesi bobe

⁵ Bo moto monomo ampe mpasi o motema, taikiy ephe nde nga na nga, akuti ephe na b̄e baso me, kasi banga samba lob̄o lolekyinya lowo me. ⁶ Pho ya moto wa ndengye mena, bato baikye bakokyi imooya, yango mena, ⁷ injwanjwa eye oengyesi imolimbisa na imokuya, bo phe ngong yaa mophila na boiky. ⁸ Emba naebondi, omoteya polele obokye oli nde imozinga. ⁹ Ntina eya ekomelaka nga ya baaka pho ya iemeka na ikyeka bokotosa phele. ¹⁰ Bo olimbise moto, nga naamolimbisa me. Bo nga nalimbise moto mi lowo lookokyi nga imolimbisa, eli pho ya b̄e, o miyo ma klisto. ¹¹ Pho banga sakosama na Molembe. Pho toloobungye maumunya me.

Polo kawo na imb̄ele sa lekinya yo o Troas

¹² Wakoma nga o Troas pho ya ikye teya Simo Elaa ya Yesu Klisto, om̄ naesi ya wene obokye Nkolo Yesu ambongyiselaka nzela pho ya iteya. ¹³ Kasi nabaka na boilakye pho sikaka zwa nwebi na banga Tito. Emba namba ya ika bato ba Troas, namba ya kyende o Makedoniya.

Tozwe elonga nde na Yesu Klisto

¹⁴ Tokumbele Nwaphongo okolokambe nkolo iso o elonga o nzela ya Yesu Klisto. Na nzela ya banga kaebinya Yesu Klisto mboka eso ndokolo solo ya malasi ekye nyangwe mboka eso. ¹⁵ Na bom̄o toli ndokolo malasi ma solo elaa mabonzele Klisto Nwaphongo, toli malasi me pho ya bato baali o nzela ya lobiko

na baamibungye itakye na Nwaphongo. ¹⁶ Pho ya bato bali o ibunga, solo me eli ebe, kye bakambe o iwaa. Pho ya bato baabikya Nwaphongo, solo me eli elaa, kye bakambe o bom̄o pha bobele na bobele. Emba okokyi ikyela etoma me nza? ¹⁷ Tololi ndokolo bato bayoko baungya Iloba sa Nwaphongo, kasi pho eli Nwaphongo owa lotoma, towo nde na bosembo o boo phe pho toangana na Yesu Klisto.

3

Bato ba etoma ya sangola eenyakune

¹ Wa mowo obokye banga tokuli tata imitata? Na toonisengyela ya bato baayoko ieteya nkanda na ieyonga yango pho ya iweninya obokye toli bakolo batoma. ² Mokanda njwa banga eli nde be, njwaakoma Klisto o mandondo ma banga, moebane moombe na tangama na bato baso. ³ Eli phele obokye b̄e oli mokanda njwaakoma Klisto o nzela ya banga. Taika mokoma na maa ma mokanda, amokoma na Bolob̄o pha Nwaphongo oli na bom̄o. Taika mokoma o ikolo sa mabanga, amokoma o mandondo ma bato. ⁴ Towo babona pho Yesu Klisto aloteya obokye eli Nwaphongo owa lotoma. ⁵ Tolokokyi imitata obokye bokusi bokyele na banga etoma me boute na banga mampenza, bokusi me boute nde na Nwaphongo. ⁶ Eli yo moto okolophe makokyi ma iba bato ba etoma ya sangola eenyakune, teli na mofeko njwakoma be, kasi na Bolob̄o; pho mofeko njwa koma b̄e mofeme kasi Bolob̄o kaph̄e bom̄o pha bobele na bobele. ⁷ Mofeko njwa komamaka o ikolo sa mabanga emba nkyemo ya Nwaphongo ya wenekye imb̄ele me. Boo pha Mose pha ngyenyekye na bokusi, ba Isalaye tebaikaka nga na ibokye, kasi ingyenȳe me tesaikaka na koko. Bo mofeko mokambe bato o iwaa njwa tokoloko na nkyemo. ⁸ Ka wa mokyela Bolob̄o etoma, ngyemo ya Nwaphongo yamba ba bo? ⁹ Bo mofeko mophe bato etumbu moli na nkyemo, ka nkyemo ya sangola eenyakune ekyebuya bato, bato ba bosembo o miyo ma Nwaphongo yamoba ndengye'ye! ¹⁰ Tokokyi na iw̄o obokye nkyemo yaangyenyekye kalakala tiikokane na ya lol̄o eye, ikyilekye ya kalakala. ¹¹ Pho bo sangola eekasi ya imb̄ele sikuwe yabaka na nkyemo, nkyemo yaamba ba bo pho ya sangola eenyakune eyamoikala bobele. ¹² Toli na ianola pho molemo njwa banga moli imapho mamana. ¹³ Banga tolokyela ya Mose owazibaka boo phe na etofu pho bato ba Isalaye, b̄e sawene obokye ingyenȳe me silemo.

¹⁴ Kasi bato ba Isalayele tefakuli ba na mayele; nōno lolō eye, watangye bēe babuku ba sangola eya kalakala, etobu eyaziba bēe o boo etaaba nde omō. Naino tēbaemanye, pho kyemane nde o nzela ya Klisto. ¹⁵ Na lolō eye, watangye bēe babuku ma Mose, etobu yōnyō kyezife mayele ma bē. ¹⁶ Eli nde na ibongola ndondo oka Nkolo, etobu me kyeembe mana. ¹⁷ Pho Nkolo ali Bolōbo, emba elele eli Bolōbo pha Nkolo, wamō wali bosōmi. ¹⁸ Emba banga baso bātebaakule ziba maboo, toweninya nkyemō ya Nkolo; yango mena tofongwa pho ya iulana na Nkolo tombe na mana o nkyemō inkyinkyi, tobutwe o nkyemō inene na nzela ya Nkolo oli, Bolōbo.

4

Ekpele ya motuya o motema n̄wa mambongo makyela bēe na yōndo

¹ Nwaphongo na ngōngō ye, alophe etoma eye, yango mena toloophembe. ² Tole maphōo maso makyele bēe miifombo. Tolookatele bato, tolofongole maphōo ma Nwaphongo. Kasi towō bosembo o boo pha Nwaphongo. Tozingye bafona pho bato baso baefe obokye toli bato bawo phele. ³ Bo Simo Elaa ekyeteya banga, bato bayoko tēbaesōsōlo, eli nde bato ba bungye. ⁴ Pho ya bēe bato babungye, Molemba okokonza munse mumu kabunzinya malondo ma bēe pho bēe sa anola Simo Elaa. Tozingye bēe bawene n̄wenya molole o ikolo sa bēe. N̄wenya me moolole moute na Simo Elaa ya nkyemō ya Yesu Klisto oli elala ya Nwaphongo. ⁵ Wa imole banga Simo Elaa, tolowo pho ya banga manpenza, towō pho ya Yesu Klisto obokye eli yo Nkolo wa bato baso. Ka pho ya banga, toli bato bēe ba etoma pho ya Yesu. ⁶ Pho Nwaphongo wakyela yo mokyisi awō yokye; «n̄wenya molole onte ya enzōmbi!» Eli nde ona yo Nwaphongo owa lola o mandondo ma banga pho ya ilophe malondo mateya bato nkyemō ya Nwaphongo ikiyiwene o boo pha Klisto. ⁷ Toli bako ndokolo mambongo maakyla bēe na yōndo, kasi toli na ekpele yōnyō eya motuya onte ya banga. Kyeteya obokye n̄wenya munene pho ya ikyla etoma ya Nwaphongo moute ne kasi na banga phe. ⁸ Bato baloyelele na bibasi mboka eso, kasi tēbalobome. Balulukye na maphōo kasi toitalale. ⁹ Ba lowiinya kasi te balozwe. Balounza kasi te balobome. ¹⁰ Mbala na mbala tonyanya iwa sa Yesu o nzoto ya banga pho bōmōo phe bo wene na o nzoto ya banga. ¹¹ Na bōli banga na bōmōo, toli mbala na mbala o ikama sa iwa

pho ya Yesu, pho bōmōo phe bowene na o nzoto ya banga ikyi we. ¹² Yango mena iwa sili mi banga nkolo iso. Pho ya obokye bōmōo bōbe na bēe. ¹³ Bakoma o buku pha Nwaphongo obokye, «Naanola Nwaphongo yango mena nawo.» Na banga toanole Nwaphongo me, yango mena towō. ¹⁴ Pho toefe obokye owaakola Nkolo Yesu, aaloakola na banga me molōngō na Yesu, emba amokye na banga na bēe o boo phe. ¹⁵ Toitalale o maphōo maso pho ya bēe, na bōmōo ngolu ya Nwaphongo ekomele bato na bōikye. Yango mena bato bāmōba bāikye pho ya imophe meleli na pho ya imokumbela.

Ianola si ambya bōmōo

¹⁶ Yango mena toloophembe. Na bo nzoto ya banga kyiphembe na mō na mō, kasi o mandondo ma banga, Nwaphongo kalophe bokusi mokolo na mokolo. ¹⁷ Mampasi maokye banga in̄wan̄wa eye mali makyiky imamekyinya na nkyemō iinzikye, na ya bōbele na bōbele ikyi lobongyisa yo. ¹⁸ Pho mawunya ma banga te mali mi maphōo mawene bē, kasi mali mi maphōo maate maawene bē; pho maphōo maawene bēe temaakoko kasi maatemawene bēe mali pho ya bōbele na bōbele.

5

¹ Toefe obokye bo ingambi sa banga sa o se wawa sili nde molaku, — kyelukye iwō obokye nzoto ya banga — toli na ingambi sinene sakyelama na Nwaphongo, ingambi sa bōbele o ikolo sitesaika tongama na bato. ² Emba in̄wan̄wa eye tokyimele pho phowa ya banga eli ikye obokye to kye nyōlo o ingambi sa ikolo; ³ Pho ya obokye tofe na bitobu o nzoto kasi bolumbu phe. ⁴ Pho naino otaaba banga nkolo iso o molaku mumu, tookye mpasi, tokyimele. Teli obokye tozingye imana o nzoto iye, kasi tozingye obokye tolate nzoto ya ikolo pho bōmōo bōmine nzoto ikyi we. ⁵ Eli Nwaphongo yo mampenza owa lobongyisa pho ya yango, amba lophe na Bolōbo phe ndokolo ndanga ya mbolo yaalobongyisa yo. ⁶ Yango mena toli nde na ianola obokye na bōtaba banga o nzoto iye, toli o nze ya ingambi sa banga, itakye na ingambi sa Nkolo. ⁷ Pho totambule na ianola kasi na iwene na miyo phe. ⁸ Eli bōmō, totondi na ianola emba tombe nde zinga imana o nzoto iye pho ya ikye zala phenephe na Nkolo. ⁹ Na bo totaba o nzoto iye, na bo tomani mi yango, phowa ya banga eli nde ya ikyla maphōo maamossepelisa. ¹⁰ Pho banga baso toengyesi ikye samba o boo pha Yesu Klisto pho moto na moto azwe

iphuti mi iso ya kyela yo o bomoo phe, naa na bolaa naa na bofe.

Klisto aya lobongye na Nwaphongo

¹¹ Boebi banga itosa Nkolo, tolukye isosolisa bato obokye maphoo ma banga mali ma phele. Nwaphongo kaloebe na bolaa nambe naanola obokye o mandondo ma bée konzebe me. ¹² Tolookule zinga imitata banga mampenza oka bée, kasi tozingye iyephe nzela ya iba na mawala pho ya banga, pho oefe ibuyisela bato bawo bamitate nde na maphoo ma ifanda kasi na maali o ndondo phe. ¹³ Bo eli phele obokye banga toyeya, eli pho ya Nwaphongo, kasi bo tobee na mayele malaa, eli pho ya bée. ¹⁴ Pho lozingo la Klisto lololekye, banga baanole obokye moto monomo awa pho ya bato baso, emba eli obokye bato baso bawo ne o miyo ma Nwaphongo. ¹⁵ Awa pho ya bato baso obokye bato baso bali na bomoo bée sakula bika pho ya bée mampenza, kasi pho ya owaawa, owaakwa pho ya bée. ¹⁶ Yango mena tollookule kyeka moto na motindo nwa bomoto. Na bo phanza tokyekaka Klisto na motindo nwa bomoto, inwanjwa eye tollookule mokyeka bomoo. ¹⁷ Bo moto aanga na Klisto abuto moto oomnyakune. Mofesi mookasi molemo, mofesi moonyakune motokosi. ¹⁸ Maphoo maso mamana maute na Nwaphongo, owabongya na banga o nzela ya Klisto na owa lophe etoma ya ibuya bato bayoko o mabongye ne. ¹⁹ Pho o nzela ya Klisto, Nwaphongo abongyaka na bato baso sakyema masumu ma bée. Amba lophe etoma ya ikye imola mabongye me. ²⁰ Toli batoma ba Klisto, eli ndokolo nde Nwaphongo yo mampenza kaebangye o nzela ya banga; toebandi, na nkombo ya Klisto obokye, anola obokye obongye na Nwaphongo. ²¹ Yesu Klisto taika kyela isumu, kasi Nwaphongo amunyosa o isumu sa banga, pho ya obokye, o nzela ye tobutwe bato ba bosomebo o miyo me.

6

¹ Pho tokyele etoma elele yonoyo na Nwaphongo, to ebondle: 'Bée saot ngolu eya zwa bée oka ye. ² Nwaphongo awo yokye: «Imbele sa wenenkye ngolu ya nga naeyokaka, mokolo nwa lobiko na ya esunga». Kyeka inwanjwa eye imbele sa ianola ngolu ya Nwaphongo, kyeka mokolo nwa lobiko. ³ Toloozingye ikyela lowo lokokyi ikatela bato o nzela ya Nwaphongo pho toloozingye obokye bato bawole etoma ya banga na bofe. ⁴ Kasi mi maphoo maso makyele banga, toteya obokye toli bato ba etoma ba Nwaphongo. Na bo towene mampasi ndengye na

ndengye, na bo balonyokolo, toititale nde bafona. ⁵ Balokutuba, balonyosa o boloko, batomisa bato obokye balokyele mobulu; tokyele etoma na bokusi, mbala eyoko toloikaka zwaka malondo ma ilala na ma iza. ⁶ To miweninya bato ba etoma ba Nwaphongo na imikamba sa banga silaa, na boebakye pha banga, na ikanga mandondo, na ikyela bolaa, na nzela ya Bolobo, na izinga bato na ndondo yonoyo, ⁷ na iteya sa banga sa bosomebo, na pho ya ngolu ya mwiya nwa Nwaphongo. Mofesi molaa nwa banga moli ndokolo binwanele ba banga pho ya ikyinda banguna na pho ya imibatela me. ⁸ Bato bana balokumole, baayoko balosemole, bana balokumisa, bayoko balotole, balowene ndokolo bato ba bole nzuka towo phele, ⁹ Balokyeke ndokolo moto taaloebe, kasi bato baso baloebe. Baloumunya nkolo iso obokye tomowaa, kasi balowene obokye toli nde na bomoo. Balophe mampasi, toloowe. ¹⁰ Baloweninya ngongo kasi toli nkolo iso nde na nkyisa, toli babola kasi tobuya bato baikyete bato ba ezwele o nzela ya Nwaphongo, towenene ndokolo toli na ekpele nzuka o bona bosomebo toli na mbolo iso. ¹¹ Bée bato ba Koliti, toewole polele, toewole ili o mandondo ma banga. ¹² Banga toloika le iyezinga, eli nde bée bate balozingye. ¹³ Naewole ndokolo oli bana banga, nawo na bée ngakye; Olowole ili o mandondo ma bée, olozingye bokoezingye banga!

Saangana na bato bate baanole Yesu Klisto

¹⁴ Bée saangana na bato bate baanole Yesu Klisto pho ya ikyela na bée etoma elele yonoyo. Ndengye'ye moto molaa na moto mohe bakokyi ikyela etoma elele yonoyo? Nwenya na enzombi bakokyi iangana? ¹⁵ Klisto na Zabulu bakokyi iyokana? Moto oko anole Klisto na otomoanole, bakokyi iba na maumunya ndengye yonoyo? ¹⁶ Bikyeko tebili na elele o tempelo ya Nwaphongo. Pho banga toli tempelo ya Nwaphongo oli na bomoo. Eli nde bo wawo yo Nwaphongo obokye: «Namoba onte ya bée, na motambula na bée, namoba Nwaphongo wa bée, emba bée bamoba bato banga». ¹⁷ Yango mena Nkolo Nwaphongo kawo na bato bée yokye: «Mana onte ya bato baabe, saba elele yonoyo na bée, sakuma mbolo ya sokoto, emba nga na moeyamba. ¹⁸ Namoba anga wa bée, emba bée wa moba bana banga, ebe bampele ebe ba babasi. Kyewo Nkolo Ekambambasi.»

7

¹ Pho Nwaphongo alolakyela bafona,

bande na nga ba lozingo, tomikunyole na bofe bosō pha nzoto na pha molimo, tomilenza o ibutwa baakolo bato ba bosantu na boilakye Nwaphongo.

Nkyisa ya Polo

² Oloyambe o mandondo ma b̄e, toloika kyela moto bofe, toloika bungya moto monomo, toloika kosa moto. ³ Saumunya obokye nawo babona pho ya iyewole na bofe. Eli nde bowa ewole nga obokye toezingye na boikye na bo o iwa na bo na bomoo. ⁴ Sili na ziko mi b̄e, nali na lolendo pho ya b̄e. Onte ya mampasi ma banga maso, si phembe, natonde na nkyisa. ⁵ Pho na wakoma banga o Makedoniya, toloikazwa na njwana imbele wa iyema, nde minyoko na minyoko, toloika baa bose na bato, na boilakye o mandondo. ⁶ Kasi Nwaphongo okokuya bato baaphembi, alokuye na ikoma sa Tito. ⁷ Teli nde pho ya bokomakye phe, kasi na pho aloimola ndengye eya mokuya b̄e. Aloimola na phowa ya b̄e ya ikula nvene, na ngongo ya b̄e pho ya maphoo maabe malekana, na phowa ya b̄e ya inzambelela. Yango mena nkyisa ya nga ilekyi bonene. ⁸ Naebe obokye mokanda njwa ekemelaka nga njwa ephe ngongo, sikuli baa na ngongo pho ya lowoo me. Naokyi ngongo wa wene nga obokye mokanda me njwa ephekye ngongo nde pho ya njwana imbele mokuwe. ⁹ Kasi injwanja eye na sepele pho nakoma mokanda mamuna. Si sepele pho ya obokye naephe ngongo. Nasepele pho ya obokye wabaka na ngongo pho ya lowo loobe lakyela b̄e, emba yango mena wamba bongye mandondo. Ngongo ya b̄e yabaka nde bowazingaka Nwaphongo pho obongye mandondo. Yango mena toloika ekyla bofe na mokanda me. ¹⁰ Pho ngongo ekyeute na njwango njwa Nwaphongo, kyetome moto ibongya mofesi momokambe o lobiko; ngongo ndengye mena toloimime na yango. Kasi ngongo ekyeute na maumunya ma mokyisi mumu, kyetome o iwaa. ¹¹ Kyeka injwanja eye mbano ya ngongo ya b̄e bowazinga Nwaphongo, Kyeka ndengye emambye b̄e, kyeka bokomiwele b̄e obokye tokyele masumu, kyeka boomengyi b̄e na maphoo malekana, kyeka boile b̄e, kyeka phowa ya b̄e ya ikula nvene, kyeka boozingye b̄e ikyela ikyizingye Nwaphongo, kyeka bozingye b̄e iphe okyesi bofe etumbu. Oteya na ndengye iso obokye toika ba na lowo i lowo lalona. ¹² Bo na ekemelaka mokanda mamuna, teyabaka maphoo ma moto owa kyela bofe, naa pho ya moto owa kyela b̄e bofe. Kasi yabaka nde pho ya obokye oefe na bolaa o boo

pha Nwaphongo imiambya sa b̄e pho ya banga. ¹³ Yango mena mobuyise njwa b̄e molokuyee. Teebe nde ikuya na ikuya, tokulizwa nkyisa ilekyi boikye na iwene Tito na nkyisa pho ya ndengye eyabaka b̄e ne na bolaa. ¹⁴ Wa motoma nga oka b̄e naekumisa o boo phe. Injwanja eye toikyi mpe soo. Maphoo maso mawo banga na b̄e, mali phele. Ikumisa saekumisa banga o boo pha Tito sili sa phele me, wakyelama nde bomoo. ¹⁵ Yango mena phowa ye pho ya b̄e ekuli leka boikye wa umunya yo ndengye eya motosa b̄e baso na ndengye eyamoyamba b̄e na bolaa, na botosi bosoo. ¹⁶ Nasepele pho nakokyi iyelemela i maphoo maso.

8

Baphalanga baambya b̄e pho ya ba anosi ba Yelusaleme

¹ Bande na nga, tozingye obokye oefe bolaa pha kyela Nwaphongo pho ya baanosi ba Makedoniya. ² Onte ya mampasi maikye mazwaka b̄e na bolaa pha b̄e, kasi babaka na nkyisa nzikye, yango mena bambyaka baphalanga baikye pho ya etoma ya Nwaphongo. ³ Nawene na miyo, bambya na makokyi ma b̄e na ileka, makokyi ma b̄e nde na phowa ya b̄e mampenza, ⁴ Balobondelkye, bamba wo na banga bekye tobaphe nzela ya iangana na banga mi lowo me, pho na b̄e basungye bato ba Nwaphongo bali o Yuda. ⁵ Yakyela be, yaleka ya umunyaka banga pho ya be. Bataka maambya phanza na Nkolo Yesu. Emba bamba ya mambya na banga me bo wazingaka Nwaphongo. ⁶ Yango mena, toongyi na Tito o bokye, aya unva etoma elaa eya tataka yo oka b̄e. ⁷ Pho oli na maphoo maso: Ianola, yela ya iwoo, boebi, imambya na lozingo bo waeteya banga, baa nana ngolu ikye mi lowo loloo. ⁸ Siephe mitindo; kasi bo na wo na b̄e, na imiambya sa bebi, na ephe nzela ya iteya laakolo lozingo na bebi. ⁹ Pho koebe bolaa pha lokyela Nkolo wa banga Yesu Klisto; iyo owabaka moto wa ezwele, amibuya mobola pho ya b̄e, pho na bobola phe, b̄e obutwe bato ba ezwele. ¹⁰ Yango mena na ephe maumunya na nga mi lowo me, ebongyi na b̄e ilendendala, b̄e babaka bato ba oboo ba izwa maumunya maamana mbula eelekaa, na ikana imakyelela. ¹¹ Kasi injwanja eye, unva ikyela etoma me. Oeyunve iyekyela na ndondo yonoyo bo waekanaka b̄e, na makokyi mali na b̄e. ¹² Pho bokoambya na ndondo yonoyo, Nwaphongo kaanole ikabo siambya we kokokana na ili na we, kasi na iteili na we phe. ¹³ Teli obokye nakpe mampasi ma bato bayoko

nambe ephisa mango, pho bée babe na bolaa, bée owene mpasi, kasi eli nde obokye bée baso obe nde ndengye yonoyo. ¹⁴ Inwanjwa eye, oli na mbolo nzikye emba okokyi isunga bebi baakambi. Pho mokolo nwa mokamba bée, bo bée babe na mbolo nzikye, na bée bamosunga me. Na ndengye mena wamokokana. ¹⁵ Nde bowakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Owa ongoko mbolo nzikye, wa za bée tebaika ikala na epkele. Baongoko mbolo ndambo, bazee nana boikye me.»

Tito na bebi ne

¹⁶ Nwaphongo akumame pho akyesi obokye Tito amiambya mi bée bokomiambya banga. ¹⁷ Tito aanosi yaa moongaka banga, ambakula miambya nde na phowa ye mampenza na iyaa oka bée pho ya iya esunga. ¹⁸ Tomotome na nwebi mosuu, moto me, mangomba maso ma baanosi basepele ne, pho kateya Simo Elaa na bolaa. ¹⁹ Na pho, mangomba maso ma baanosi bamooloko pho akye na banga o imbanga sa etoma eya ngolu eya lophe Nwaphongo pho ya nkyemo ye na pho ya iweninya ndondo elaa ya banga. ²⁰ Tokyele na ndengye iso obokye bato sa lowle na bohe na ndengye ekyeyelele banga baphalanga baikye ndengye eye. ²¹ Tolukye ikyela bolaa, teli nde o miyo ma Nkolo kasi na o miyo ma bato. ²² Tobatomi na nwebi na banga mosuu, mbala nzikye mi maphoo maamumekye na banga, towene obokye kamiambya. Inwanjwa eye kakule miambya na koleka pho bée komikambe na bolaa. ²³ Pho ya Tito, iyo ali nwebi na nga owa lozingo na owa etoma onte ya bée; kasi pho ya bato babale bayoko baye ne, bali batoma ba mangomba ma baanosi, bambe nakyela pho ya nkyemo ya Yesu klisto. ²⁴ Weninya obokye kobazingye phele. Pho mangomba maababatomi, bawene obokye toesambe na phele.

9

Isungyi pho ya bebi

¹ Tewali ntina pho ya obokye nakule ekomela pho ya lowo lokyeki isungyi sa baanosi ba Nwaphongo bali o Yelusaleme. ² Pho naebe obokye, bée oli na phowa ya ibasunga, namba na ekumisa o miyo ma bato ba Makedoniya, ngakye: «Bebi ba Akaye baunva mibongya iambya banda mbula elekaa». Yango mena bato baikye ba Makedoniya babuto imiambya pho ya ndakisa ya bée. ³ Inwanjwa eye na etomele Tito na bebi ne pho itata saa etata banga mi lowo me, sango saba saa phaa; na zingye obokye o mibongya bowawoko nga. ⁴ Bo phe, bo nga na bato ba Makedoniya

toesi omo, toloombi ya ezwa o mibongye, tomobaa na soo, pho toetataka obokye bée waunva mibongya, kasi soo eyaka bée ya moleka. ⁵ Yango mena, nawene obokye esengyesi obokye nawo na bebi babana bayee phanza pho ya ilengyele makaba ma bée bo wakanaka bée. Emba bo umbo imilengyele, yamoweninya obokye bée koambya na ndondo yonoyo kasi na mandondo ma bale phe.

⁶ Imunya naino, obokye moto okophikye na bokyiki, kanoko na bokyiki. Okophikye na boikye kanoko na boikye. ⁷ Ebongyi obokye moto na moto akabe bokani yo. Yango saba na imiima, na na ietomisa na bokusi. Pho Nwaphongo kazingye moto okokabe na nkyisa. ⁸ Nwaphongo ali na makokyi ma iephe mbolo ndengye na ndengye pho obakye nkolo iso na mbolo isengyesi na we pho ya isunga bitoma biso bilaa. ⁹ Eli bo wakoma bée o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto omolaa kakabele babola na boikye, bolaa phe pha mokoko pho ya bobele na bobele.» ¹⁰ Eli Nwaphongo okophe bato mumboto nwa iphika na ntoma ya iza. Amoephe na bée mumboto, aamobuya nwikye pho ophekye bato baayoko me. ¹¹ Amoebuya bato ba ezwele, pho obakye imbele siso kokabele bato; yango mena bato baikye bamophe Nwaphongo melesi pho ya makabo maabaphe banga na nkombo ya be. ¹² Pho etoma eya ikabela bato baakaya, teli nde pho ya isunga baanosi ba Nwaphongo kasi kyesepelisa na Nwaphongo pho bato baikye bamophe melesi. ¹³ Waamokamwa bée na ngambo ya etoma ya bée, bato baikye bamokumisa Nwaphongo pho ya botosi boweninya bosembo pha bée o Simo Elaa ya Klisto, baamokumisa me pho ya ngolu ekyebakabele bée, na bato basuu mbolo ya bée. ¹⁴ Wamowene bée ngolu eyaephe Nwaphongo, bamobondele pho ya bée na lozingo loso. ¹⁵ Tophe Nwaphongo melesi pho ya ikabo sa lophe yo, silekyi makabo maso.

10

Polo kalimbole etoma ye ya botoma

¹ Inga Polo, nga mampenza naongye na bée na ndondo elaa nana boboto pha Klisto, kanga okowo bée bekye: Nabe moto wa bose wabe nga na bée elele yonoyo, kasi moto wa nkamba wabe nga itakye na bée; ² Naebondi; santoma obokye nateya nkamba ya nga waamoya nga oka bée, pho nakane iteya nkamba me na bokusi bosoko oka bato baumunya obokye inga na bengye nde maphoo ma bomoto. ³ Phele, toli bato, kasi tolonwane na ndengye ya

bomoto. ⁴ Binwanele biinjwane na banga tebaika uta na bato, kasi eli binwanele bikusi ba Nwaphongo, pho ya inyangole bilele biso biimbibombe banguna. Tonyangole maumunya maabe, ⁵ na lolendo loso lokatele bato ieba nzela ya Nwaphongo. To kangye maumunya maso pho ya obokye matosa Klisto. ⁶ Waaloweninya b̄e obokye kolotosa, toli phenephe iphe bato bafabalotosa etumbu. ⁷ Kokyekye nde maphoo mawenene o ibanda; bo moto monomo kawo obokye ali moto wa Klisto, aebe obokye na nga nali moto wa Klisto me. ⁸ Pho sikoyi ioka so nabo namitati, na bokonzi pha loophe Nkolo, bokonzi boli na ntina ya iekuya kasi ienyangola phe. ⁹ Sizingye obokye na eiya na nkanda ya nga. ¹⁰ Pho kyeka bokowo b̄e: «Nkanda ya Polo kyilozokya o mandondo; kasi wabe yo na banga elele yooyo tafe na bokusi, na maphoo me mali nde phaa.» ¹¹ Kasi moto okowo babona aebe na bolaa obokye ndengye eekyekomele nga nkanda na itakye, namokyela nde bomo wa moba nga na b̄e elele yooyo. ¹² Pho banga etelomimeke na bato baayoko, baamiwene obokye b̄e bakoka. Bali hibubusi, mobesi njwa b̄e bamokpe ndokolo mumekyele, bambe mimeka na njwango. ¹³ Pho ya banga, tomitate nde na etoma eya lophe Nwaphongo. Etelomitate na lowoo losuu. Etoma eya lophe Nwaphongo eli ya iyaa na oka b̄e me. ¹⁴ To loikyeli leka mandelo nde bo ebakyi obokye toloikyeli yaa oka b̄e, toekomesi nde phele bato ba o boo oka b̄e na Simo Elaa ya Yesu Klisto. ¹⁵ Yango mena, tolomitate na bitoma bakyla bato basuu. Kasi tozingye nde obokye ianola sa b̄e sikole, pho etoma ya banga onte ya b̄e ekole me, kasi nde o mandelo maalomekyela Nwaphongo. ¹⁶ Sima, tokokyi ikyenimola Simo Elaa o nkyisi ili itakye na b̄e, ili naino saeyoka. Emba etolomitata na etoma eya kyela bato basuu. ¹⁷ Kasi bakoma o buku pha Nwaphongo obokye: «Moto okozingye imitata, amitate nde na maphoo makyela Nkolo.» ¹⁸ Pho Nwaphongo taanole moto okomitata yo mampenza, kasi nde yo oko sambe Nkolo.

11

Polo na batoma babole

¹ Naongye na b̄e okangakye mandondo, onde nawo ndokolo moyeye (moto wa njwaa). Nde phele otaa kanga mandondo. ² Nali na zuwa pho ya b̄e, nde booli zuwa sa Nwaphongo, nakane iyelongya na molo monomo, molo me eli Klisto. Na zingye iyeteya o boo phe ndokolo ngondo oli naino sa ebaa nzoto ya lele.

³ Kasi koebe ndengye eya kosaka nzo Ewa na malondo me mabe. Na ile, imbelele sisuu Molembe akokyi iya bunzinya maumunya ma b̄e maalaa pho b̄e sakula zinga Klisto na ndondo yooyo. ⁴ Pho bo naweni obokye moto mosuu aesi ya eteya Yesu mosuu okyese na owa eteyaka banga, b̄e wa moanola. Koanole Boloboo bokyese na Boloboo pha zwaka b̄e na Simo Elaa ekyese na eya eteyaka banga. ⁵ Naumunya obokye bato babangye b̄e obokye batoma banene, tebandekye na na ekpele yooyo. ⁶ Na bosili na yela ya iwo, kasi nali na boebi. Mbala nzikye naba naeweninya phango na maphoo ndengye na ndengye. ⁷ Waeyimolaka nga Simo Elaa ya Nwaphongo, sikaka eonga ekpele. Namiuyaka o boo pha b̄e pho b̄e obutwe bato banene. Babona nakyelaka bohe? ⁸ Naanolaka iphutama na mangomba ma baanosi ba Nwaphongo masuu, nabaka nabikye nde na b̄e pho ya iesunga. ⁹ Imbelele saabaka nga oka b̄e, sikaka baa ephesi ya moto wabaka nga na masengyesi, pho bebi bautaka na Makedoniya banzelelaka na mbolo iso ya sengyelaka na nga. Sikaka zinga ibaa ephesi ya b̄e, naa milowo ye. Na moikala ibaa nde bomo. ¹⁰ Nawo na bosembo pha Klisto boli onte ya nga ngakye: O nkyisi ya Akaye iso, moto na monomo etaandomya. ¹¹ Na wo babona pho ya'ye? Pho obokye siezingye? Nwaphongo kaebe obokye na ezingye. ¹² Ikyikyele nga na moikala ikyela nde bomo, pho obokye batoma ba bole babana b̄e sazwa nzela ya imitata obokye bakylele etoma nde bokylele banga. ¹³ Bato me babana bali batoma ba bole, baibi, bakatele bato obokye bali batoma ba Klisto. ¹⁴ Kasi teli lowo la ikamwa, pho Molembe yo mampenza kakate obokye ali anzelu owa moo. ¹⁵ Tekuli ba na lowo laikamwa bo bato baetoma; b̄e bakate obokye bali bato ba etoma ba Nwaphongo owa bosembo, o mokolo njwa suka, bamozwa etumbu ekokyi na bitoma ba be.

Mampasi ma Polo o etoma ya botoma

¹⁶ Nakule wo ngakye: Moto monomo saumunya obokye nga na yeya (nga nali na njwaa), kasi bokoumunya bomo, anola obokye na yeya pho nakute mitata njwana bokyeli me. ¹⁷ Bo na mitate, siwo bozingye Nwaphongo, kasi ndokolo na yeya. ¹⁸ Bokomitata bato bayoko mi maphoo ma mokyisi, na nga namitata nde bomo. ¹⁹ B̄e bato ba baakolo malondo, komengyele ianolela bato ba yeya! ²⁰ Koanole obokye b̄e baebuya baombo ba be, ba ebololo mbolo na malondo, ba etiyole, baewande o mafoo. ²¹ Naokye

soo ya ilowo, toloikaka leka bokoo pho ya ikyela ndengye mena! Kasi wa mekwe bebi imitata nawo ndokolo na yeya, nakokyi imitata na nga me. ²² Bée bali Ba-Ebele? Na nga me! Bée bali bato ba Iisalayele? Na nga me! Bali bana ba Abalayama? Na nga me! ²³ Bali bato ba etoma ya Klisto? — Namowo ndokolo moto owa yeya — Na balekye, nawene mpasi o etoma ileka be. Nanyoloko mbala nzikye o boloko ileka be. Bato banvandaka na boikye ileka be, nabaka mi makama ma iwaa mbala nzikye ileka be. ²⁴ Bayuda ba nvandaka phimbo mako maato na ibuwa mbala itano, ²⁵ bakonzi ba Baloma bambinda phimbo mbala iyato, bamaa mafanga mbala yonyo, nazinda na masuwa mbala iyato, nakyela mokolo mofimba o maa, na moo na mokolo. ²⁶ O mabanga ma nga nazwaka makama ndengye na ndengye; makama maa vato na maa masuwa, makama oka baibi, makama oka bebi na nga Bayuda, oka bato batebali Bayuda, na oka bebi na banga ba bole; makama onte ya nkyisi inene na o mabokye. ²⁷ Na wenekye mpasi na bitoma biikusi. Mbala nzikye sikaka lala ebuu. Na waka na nzala nana phowa ya maa, imbele siyoko sibaka nono na ekpele ya iza. Nazangaka na etobu, na nyokomo na ná mpiyo. ²⁸ Mampasi masuu malii kasi sii matangye. Maumunya ma nga ma mokolo na mokolo mali pho ya baanosi ba mangomba maso. ²⁹ Moto monomo bo aphembi o nzela ya Nwaphongo, na nga na phembe me. Bo moto monomo akaa o isumu, wankelye mpasi ikye o ndondo. ³⁰ Bo ebe obokye na mitate, na mitata na bokoo pha nga. ³¹ Nwaphongo, ango wa Nkolo wa banga Yesu, ookokumbele bato nkolo iso, kaebe obokye siikate. ³² Wa baka nga o Damaseke, mokonzi o munene wa mokyisi me yabaka Ale-tasi, mokonzi monomo abaka o se ye. Mokonzi me, akyekye mikyela batuluku o bifonga biso ba mokyisi pho ba nzakya. Mokyisi me njwalungamaka na ekuka. ³³ Kasi baanosi ba Nwaphongo bamba nyosa mieluba enene, bamba ya ntokolo o fenetele eyabaka o ekuka, nono na nzuya bée o nze. Nono waalota nga.

12

Polo kamitate na mandoto me

¹ Esengyesi obokye na mitate, na botebe bolaa, kasi nalukye iwo unwanjwa pho ya mandoto na maphoo maanveninyaka Nkolo. ² Naebe moklisito monomo, owa baaka o ikolo, elekaa lolu mambula iko mbuka manee, (siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndoto, Nwaphongo yo

mampenza kaebe). ³ Phele, naebe obokye Nwaphongo akyende na moto me o Paladiso. (Nakule wo ngakye, siebe naa abaaka o ikolo phele naa yabaka ndoto, Nwaphongo yo mampenza kaebe). ⁴ Omo aokaka maphoo matemakokyi moto iwoo naa imekola. ⁵ Pho ya moto me namitata, kasi pho ya nga, namokyela mawala ma nga nde o bokoo pha nga. ⁶ Bo nazingakyi imiotata nde sikyesi ndokolo moto wa njwaa, pho nde nawo maphoo; maa phele. Kasi nale imitata pho siibenele obokye bato babee na maumunya manene mi nga koleka maphoo mawene bée na maokye bée pho ya nga. ⁷ Yango mena, pho nga satonda na mawala mimapho ma nveninyaka Nwaphongo, Nwaphongo ampe bolosi bokusi ndokolo toma ya Molembe pho ya invanda na inkatela pho nga satonda na mawala. ⁸ Nabondelekwe Nkolo mbala iyato pho ya obokye ambikya na bolosi me. ⁹ Kasi yo amba ya ambuyisa yokye: «Ngolu ya nga ekokyi na we. Pho mwiya njwa nga momiwenninya oka moto ootoli na bokusi». Yango mena nasepele nde imitata na bokoo pha nga, pho mwiya njwa Klisto mobe mi nga. ¹⁰ Yango mena nasepele bokoo pha nga, bo fantosi, bo na kambi, bo banyokosi na bo banveninye mpasi pho ya Klisto. Pho imbele sili nga na bokoo, eli nde sango sili nga na bokusi.

Iila sa Polo pho ya ingomba sa Bakoliti

¹¹ Nawo ndokolo na yeya, kasi eli bée bato bazingye bomo. Pho esengyelakyi obokye bée onzambebele. Pho na bo sili na ntina, bato babangye bée batoma banene tebaandekye. ¹² Bilembo biweninye obokye nali owakolo toma bakyelamaka onte ya bée, bée koebe bowabaka nga nakangye motema mi maphoo maso, koebe na bilekyesako ndengye na ndengye ba weninyaka mwiya njwa Nwaphongo. ¹³ Ekpele'ye eyakela nga o mangomba masuu eteyaiika nga kyela oka bée? Naebe nde lowo lonolo, obokye sika anola obokye onzeya. Indimbisa na bofe pha ekyela nga. ¹⁴ Eye ya mofa mbala ya nga eya iyato iyaa oka bée, na mbala me esi anole obokye na zee ntoma ya bée, nalukye nde bée kasi ntoma ya bée phe. Eli nde boli bana na baboti ba be. Teli bana baazeya baboti kasi eli nde baboti baazeya bana. ¹⁵ Pho ya nga, namofa na nkyisa ya ibungya iso ili na nga, na imibungya nga mampenza pho ya bée. Bo nga na ezingye na boikye babona, bée wa munzinga fontee? ¹⁶ Wa moanola obokye sikaka baa ephesi pho ya bée. Kasi bato bamowo obokye, nga Polo moto mofe, na yaekpela baphalanga na boole. ¹⁷ Onte ya bato batomaka nga oka bée, moto nza owa

toma nga obokye ayaekosa pho ankpele baphalanga? ¹⁸ Natomaka Tito na nwebi monomoko okoebe b̄e obokye bayee oka b̄e. Emba Tito aya ekosa pho aekpele baphalanga? Banga ne toloika baa na maumunya ndengye yonoyo? ¹⁹ Tee nono unwanjwa eye, b̄e koumunya obokye nalukye nzela ya imilongya o boo pha b̄e? Teli bomo! Towo nde o boo pha Naphongo bozingye Klisto. Bande na nga, nambe wo na b̄e maphoo maso mamana, pho tozingye iyesunga pho obokye okole o nzela ya Nwaphongo. ²⁰ Naile obokye imbele sa mokoma nga oka b̄e, naya ezwa na mozalesi njwa mofa sa nsunga naa njwaka nga sa esunga me. Naile obokye toko na zuwa, yoo na iwelana, itolana, iyoo, mawala na ikyemikyela mobulu ibe onte ya b̄e. ²¹ Naile obokye imbele samokula nga yaa oka b̄e, Nwaphongo wa nga sa mpe soo o boo pha b̄e, emba na motonda na ngongo pho ya bato bakyeleka masumu kalakala, tebambe nale ikyela maphoo maa soo, bondumba na maphoo mabe ndengye na ndengye makyelaka b̄e.

13

Lowoo laa suka

¹ Eye ya mofa mbala ya nga eya iyato ya iyaa oka b̄e. Bo wakoma b̄e o buku pha Mibeko obokye: «Batene bolombe bookyi manzoka mabale naa maato makyee munoko monomoko.» ² Nali na lowoo lonolo la iwole bato bakyeleka masumu na b̄e baso me. Naunva ewole lowoo me imbele sabaka nga oka b̄e mbala eya ibale, na unwanjwa eye foli nga itakye, nakule butolela lowoo me ngakye: Mbala eya sima wamoya nga oka b̄e, esiokye na moto monomoko ngongo. ³ Pho kozingye naeteya obokye Klisto kawo o munoko njwa nga, walowene. Iyo tali na bokoo oka b̄e, kasi kateya bokusi phe onte ya b̄e. ⁴ Nde phele, azangaka bokusi imbele sa mofakaka b̄e o ikolo sa ekulusu, kasi unwanjwa eye ali na bomoo pho ya nwiya njwa Nwaphongo. Na banga tozangyi bokusi ndengye eyazangaka Klisto, kasi wamowene obokye toli na bomoo foli ne, pho mwiya njwa Nwaphongo njwa banda ikyela na banga onte ya b̄e. ⁵ Omimekye b̄e mampenza fooli onte ya ianola. Omimekye! Tooebe obokye Yesu Klisto ali onte ya b̄e? Wanaka imimeka me siloekpenele. ⁶ Kasi naumunya obokye wa moeba obokye imimeka me tesiiki loekpenela. ⁷ To bondela Nwaphongo obokye b̄e sakyela nono bofe bonobo, tololi na phowa ya imilongya, kasi tozingye obokye b̄e okyele bolaa, na bo banga toloikiy longi. ⁸ Pho tolokoki

itemele bosembo pha Nwaphongo, kasi tosengyesi nde ikyela ili phele. ⁹ Tokumbe imbele sili banga na bokoo emba b̄e na bokusi o nzela ya Nwaphongo. Lowoo loobondele banga Nwaphongo loli obokye b̄e obe bato balaa yenza. ¹⁰ Yango mena, naekomesi babona o boo pha nga iyaa oka b̄e, pho waamoya nga oka b̄e, nga saya ephe etumbu na bokonzi pha mpe Nkolo, bokonzi me foli na ntina ya itomba ingomba sa b̄e, kasi pho ya isioto phe. ¹¹ Kasi unwanjwa eye bande na nga, oikala na bolaa. Luka ikyela bolaa, kuyinyaka b̄e na b̄e, ookanaka onte ya b̄e, baa na na b̄e. Emba Nwaphongo owa lozingo na owa b̄e amofa na b̄e. ¹² Obeyinya, ombe na yambana. Baanosi ba Nwaphongo bali wawa baelongosi. ¹³ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu Klisto, lozingo la Nwaphongo, na isungyi sa Bolobo Bosantu ibee na b̄e baso.

Mokanda njwa Polo oka Bagalatia Maphoo ma etatele

Polo atomelaka Bagalatia mokanda njwa ngongoo mumu imbele saakyekye yo o imbanga see sa iyato. Pho waakoma yo o Efeze (Bitoma 19.1), aokaka obokye Bagalatia baanole mateya ma bato basuu baayakaka oka bde emba bawoko bde kye: Esengyesi obokye baanosi ba nkyisi iinsuu batosa na bde mibeko ma Bayuda ma imibele. Pho ya itutola baande ne o nzela ya Simo Elaa, Polo amba ya phe maumunya me na bitee biato.

Bitee me bili bobo:

- Bagalatia 1-2: Polo aimosi bato ba Galatia maphoo mawenekye yo mampenza. Kamiphambe na etoma ye ya botoma, kateya obokye eli Nkolo moto owamophekye ephesi mena
- Bagalatia 3-4: Polo akyekyi maphoo maakomama o buku pha Nwaphongo wa Sangola eekasi, yo kye Mibeko ma Bayuda temaika bikya bato. Moto akokyi ibika nde bo aanosi Yesu Klisto
- Bagalatia 5-6: O mbomela, Polo kaongye na Bagalatia obokye ba lee Bolobo pha Nwaphongo botambwisa bomoo pha be, pho Bolobo kaphe moto maumunya maanyakune, na koleka maumunya ma lozingo

Mokonda mumu moongye na baanosi basoo obokye baokye maloba mama emba bamaanole, obokye bamane o boombo pha ndengye eso.

Ibeya

¹ Nga Polo, owabutwa toma. Teyaika bombuya bato, naa sika bobutwa na moto. Kasi na bobutwa nde na Yesu Klisto na Tata Nwaphongo owa mokundola onte ya bawe. ² Inga na bebi baali na nga wawa, toekomele bde mangomba mali o Galati. ³ Ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibee na bde. ⁴ Iyo owamiambya pho ya masumu ma banga, pho ya obokye alomanya o mokyisi mumu moobe, bo waazingaka Nwaphongo, oli Ango wa banga. ⁵ Nkyemo ibe ne pho ya bobele na bobele. Ame.

Simo Elaa eli nde yonoyo

⁶ Nwaphongo aebanga pho ya Klisto; namba taakamwa na bonzanga bomokubolesi na bde lokukyi, pho ya ikye benga Simo Elaa esuu. ⁷ Teli na pho ya obokye Simo esuu eli, kasi wali nde bato baambya mobulu onte ya bde,

bambe na zinga ioto Simo Elaa ya Klisto. ⁸ Kasi bo moto monomo, ebe banga naa anzelu monomo owa ikolo, aeyimosi Simo Elaa eekyese na eya eyimola banga, alakame na bobel! ⁹ Tounva lowo na bde, emba nakule ewole lango unwanwa eye, ngakye: Bo moto aeyimosi Simo Elaa eekyese na eyaanola bde, alakame na bobel! ¹⁰ Unwanwa eye, kyelukye iwo obokye nalukye bolaa oka bato ndee oka Nwaphongo? Nalukye nde obokye bato bansambe? Bo nataakyi ba nde obokye bato bansambe, nde sikuli ba moto wa etoma wa Klisto.

Ndengye eyabutwa Polo toma

¹¹ Bände, pho nawo na bde ngakye: Simo Elaa eya eyaemola nga, teli ya bato. ¹² Pho simba na ezwa na moto, sika naeyekola na moto. Kasi yanveninya nde Yesu Klisto.

¹³ Pho waoka bawo na mobesi njwa nga njwa phanza onte ya mibeko ma Bayuda: Na kabu eya baka na nga nanyokolo ingomba sa Nwaphongo na wabaka nga nalukye isooto. ¹⁴ Nabaka nakole o mibeko ma Bayuda, nalekaka bebi baikye ba yoo na nga na ba bosoo pha nga, pho nazingaka na boikye bonkoko pha batata. ¹⁵ Kasi, Nwaphongo owanzolo tata ibu sa mama, ambanga na ngolu ye. ¹⁶ Anveninya Nwana we pho ya obokye nakyemimola Simo ye onte ya bapakano. Mina wamo, sikula luka izwa mateya ma bato, ¹⁷ naa ikyende o Yelusaleme oka babaka batoma o boo pha nga. Nakyekye o Arabi, sima namba ya butwa o Damaseke. ¹⁸ Emba, sima ya mbula iyato, namba yakye o Yelusaleme pho ya iebana na Petelo, namba kyela ne nkolo iko mbuka itano. ¹⁹ Sika wene na toma mosuu, kasi nde Zake, njwana nyango na Nkolo.

²⁰ Maphoo maekomele nga mama, namawo o boo pha Nwaphongo, teli bole.

²¹ Sima, namba ya kyende o manyete ma Siri na Silisi. ²² Kasi tebaikaka nzeba o Mangomba ma Klisto mali o manyete ma Yuda. ²³ Kasi baokaka bawo obokye: «Moto owabaka kalonyokolo phanza, abuto kaimole maphoo ma ianola Klisto mabaka yo kaoto phanza.» ²⁴ Emba Mangomba me makumolaka Nwaphongo pho ya nga.

2

Iokana sa batoma o Yelusaleme

¹ Bobele, o sima ya mbula iko mbuka ine, namba kula yakyende o Yelusaleme, nga na Balanabasi. Nakyendekye na na Tito. ² Nakyendekye pho Nwaphongo anveninyaka obokye nakyende omo. Emba namba baimola Simo Elaa eya

imiolaka nga onte ya bapakanano. Naeyimolaka na bato baloblo bēe kumola, obokye etoma eso ekyekelele nga yango sakyende pha. ³ Kasi nwebi na nga Tito, na bo ali Moela, tebaika motomisa obokye amibele. ⁴ Nde ya baaka nde pho ya bebi babole, baminyosaka na malondo obokye baya nongco bokokyelele banga bosomi pha banga, boute na Yesu Klisto, pho bakule lobuya o boombo. ⁵ Oka bato baabana, toloika miuya, nono pho ya njwana imbele, pho ya obokye phele ya Simo Elaa ebe nde yango pho ya bēe. ⁶ Kasi pho lokyeki bato banene — bo wabaka be, te wali na tina: Nwaphongo takyekiye mafuu ma bato — bato me tebaika na ntomisa ekpele esuu. ⁷ Kasi bawenekiye nde obokye iimola Simo Elaa oka bato bali sa mibele, yabaka etoma eya mpe be, booli eyaka Petelo oka bato bamibele. ⁸ Pho moto owakyelaka onte ya Petelo pho ya ikye teya oka bato baamibele, akwela ne onte ya nga pho ya bato baatebaika mibele (pakano). ⁹ Emba, Zake, Petelo na Yoane bawene ndokolo ntondo o ingomba, okoebe bēe ngulu eyampe Nwaphongo, balophekye mafoko, na nga na Balanabasi, pho ya iwenniny obokye toli elele yonoyo. Toakanaka obokye banga tokyende mbale eli bato bate baika mibele, bēe mbale eli bato baamibele. ¹⁰ Baongaka na banga nde obokye toumunyakey babola, lowoo laakyela nga na bolaa.

Polo kaoya Petelo o Antioshe

¹¹ Kasi wakyende Petelo o Antioshe, namba ya mooya o miyo ma bato, pho aminyosaka o lowoo lofe. ¹² Mena bato batomaka Zake saboyakakye, abaka kaze yo na bapakanano. Kasi, sima ya iya sa be, abuto ilota na ikyemiba imambale, pho ya ilota bato baamibele. ¹³ Emba Bayuda baayoko butwaka ikyela bokokyelele yo, ebe na Balanabasi yo mampenza abutwaka ne ikyela bomo me. ¹⁴ Kasi waawene nga obokye tebaatambule o molongco bokowco phele ya Simo Elaa, namba wo na Petelo o boo pha bato baso, ngakye: «Bo we oli Moyuda, kobikye ya mofesi njwa bapakanano, kasi njwa Bayuda phe, wamba tomisa bapakanano ibaa ya Bayuda ndengye'ye?»

Bayuda na bate bali Bayuda babikyi pho ya ianola Klisto

¹⁵ Banga, tobotama Bayuda, tololi bato ba masumu ndokolo bapakanano babaa. ¹⁶ Kasi toebe na bolaa obokye moto tabutwe moto wa bosembo pho ya bitoma ba mibeko, kasi nde pho ya ianola se oka Yesu Klisto. Toanola na banga Yesu Klisto me, pho ya obokye tobe bato ba bosembo na ianola Klisto emba pho ya bitoma ba

mibeko phe. Pho na bitoma ba mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo. ¹⁷ Kasi bo na bolukakye ibutwa bato ba bosembo onte ya Klisto, balozwaka bato ba masumu na banga me, kyelukye iwo obokye Klisto ali moto wa etoma wa isumu? Teli bomo! ¹⁸ Bo nakuli bongya maphoo ma mibeko maotoko nga, mena nga mampenza nakule mibuya mosemosi wa mibeko. ¹⁹ Pho nga, nawa nde na mofeko pho ya obokye nabe na bomoo pho ya Nwaphongo. Na Klisto, nali moto obakyi bēe o ekulusu. ²⁰ Nali na bomoo, kasi tekuli ba nga, eli Klisto oli na bomoo onte ya nga. Pho bomoo booli na nga unwanja eye, nali na phango pho ya ianola Nwana wa Nwaphongo, yo owa nzinga na owa miambya pho ya nga. ²¹ Siibuya ngolu ya Nwaphongo sa ntina, pho bo na mofeko tozwe bosembo, ka mena Klisto amba waa nde bowela.

3

Moto kabikye na mofeko ndee na ianola

¹ Oo bato ba Galati bibubusi! Oelokyi nza? O miyo ma bēe, baeteyaka Yesu Klisto owabakaka bēe o ekulusu. ² Onzimole mi lowoo lolo: Eli pho ya ikyelela mibeko wamba zwa Boloblo, ndee pho waoka Simo Elaa? ³ Bēe oli bibubusi mi lowoo lolo? Bēe baatatakyi phanza na Boloblo, unwanja eye, eli na nzoto kombe luka ibomela? ⁴ Okyesi maphoo manene maikye nde bokyelele? Emba bo embi kula ba nde bokyelele! ⁵ Moto owaephe Boloblo, na owakwela bilekyesako onte ya bēe, kaikyele nde pho kokumole mibeko ndee pho waoka Simo Elaa?

⁶ Pho Abalayama abaka na ianola oka Nwaphongo, emba yango mena yakyela obokye bamotangye ndokolo moto wa bosembo. ⁷ Yango mena, oloebe obokye: Eli baanosi bali bana ba Abalayama. ⁸ Na o Buku, Nwaphongo awo obokye amobuya bapakanano bato ba bosembo na ianola, amba na imola Abalayama phanza Simo me Elaa eye: «Mafota maso mamozwa bolaa pho ya we.» ⁹ Yango mena, bato bali baanosi bazwe bolaa bēe na moanosi Abalayama. ¹⁰ Pho bakyelesi ba mibeko, bali bēe baso o se ya ilakyema. Pho wakomama obokye: «Moto munsu owamoba sakumola mibeko miso miakomama o buku pha Mibeko, alakyelame na bofe.» ¹¹ Pho eli nde phele obokye na mibeko, moto etabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo. Pho moto ooli na bosembo pho ya ianola, amobika. ¹² Mibeko na ianola tebatambule ndengye yonoyo. Pho ya bomoo, moto owamokokya ikyiongye mofeko me, amobika pho ya njwango.

¹³ Klisto aputha pho ya ilomanya o bilakyi ba mofeko, wabutwa yo mampenza ilakyi pho ya banga. Pho wakomama fofa: «Moto munsu oingye b̄e o mwele, alakye-lame na fofe.» ¹⁴ Wakyelama babona pho bolaa pha Abalayama bokomele na bapakano na nzela ya Yesu Klisto. Emba na bomu, tozwe, na ianola, Bolobu, ekpele eya lolakyele be.

Klisto, njwakolo mumboto njwa Abalayama

¹⁵ Bebi, tokyekye bokokyele bato ba mokyisi. Bo nkyisi ibale ikyesi sangola, moto na monomu takokyi ieyoto na iebuya ndengye esuu. ¹⁶ Eli nde bomu, mambunu Nwaphongo amaikyelaka Abalayama mumboto nwe. Taika wo obokye: «Na mboto ye», ndokolo kawo na bato baikye. Kasi «na muboto njwa we», eli nde pho ya moto monomu: Emba moto me eli Klisto. ¹⁷ Emba kyeka maumunya ma nga: Sangola eyaika kyela b̄e na bolaa phanza, yakyelama na Nwaphongo. Mofeko, njwango njwa bipha mikama mine mbuka maato o sima, temokokyi ioto ilaka me pho mena nde wabuye mbunu ya Nwaphongo nde pha. ¹⁸ Pho nde bo na mofeko bambe zwa ilaka, mena tekuli ba na mbunu. Nzuka, eli nde na nzela ya mbunu, Abalayama azwa ngolu ya Nwaphongo. ¹⁹ Emba, mofeko moya kyela ye? Moyamibakya pho ya iweninya itiyo sa mifeko, wamotaba b̄e baziya iya sa mumboto njwaikyela b̄e mbunu. Nwaphongo aphekwe Mofeko nwe na nzela ya banze oka Mose, owa baka tima onte ye na bato. ²⁰ Nzuka tima me tali moto wa moto monomu. Emba Nwaphongo ali nde yo monomu.

Ntina ya mofeko

²¹ Kyelukye iwo obokye mofeko mokyese na mambunu ma Nwaphongo? Teli bomu. Pho bo mofeko njwaphemekye, bo njwabaka na mwiya njwa iphe bomu, emba ibutwa moto wa bosomebo nde wautakyi nde phele na mofeko. ²² Kasi buku pha Nwaphongo boloteya obokye masumu maakya bato basu, pho ya obokye na nzela ya ianola Yusu Klisto, mbunu ekokyisame pho ya baanosi.

²³ O boo pha iya sa ianola, tofaka o boloko ya mofeko, naboziyakye obokye ianola simiweninya. ²⁴ Yango mena, mofeko njwabaka mookosi wa banga, wataba banga toziya Klisto, pho ya obokye tobutwe bato ba bosomebo na ianola. ²⁵ Kasi sima ya iya sa ianola, tolokuli ba o se ya mookosi mona.

²⁶ Pho na nzela ya ianola Yesu Klisto, b̄e basu oli bana ba Nwaphongo. ²⁷ Ee, b̄e basu bazwaka batissimo onte ya Klisto,

olati Klisto. ²⁸ Tewakuli ba naa Moyuda, naa Moela. Tewakuli ba naa moombo, naa somi. Tewakuli ba lele na njwanjwasi. Pho b̄e basu, oli nde moto monomu onte ya Yesu Klisto. ²⁹ Emba boli bato ba Klisto, mena eli nde obokye oli mboto ya Abalayama, oli mandomi me bo waimokyela Nwaphongo mbunu.

4

Baklisto tebakuli ba baombo ba mofeko

¹ Eye eli maumunya ma nga: Oli wango obokye njwana owa somi ali njwana, takyese na moombo na njwana ndambo, iyo ali kolo ya maphoo maso. ² Kasi ali o se ya bato baamobanza na okokambe maphoo me nono mokolo njwa meka angu. ³ Na banga, nde bomu, wataka ba banga bana, tofaka baombo ose ya phembo ya mokyisi. ⁴ Kasi, wakoka sina imbele, Nwaphongo amba ya toma Nwana we, abotama na njwanjwasi, ambi ba na o se ya mifeko. ⁵ Nwaphongo amotomaka pho ya iyikola babaka o se ya mifeko, pho ya obokye tobutwe bana be.

⁶ Nde phele, oli bana be: Nwaphongo atoma Bolobu pha Nwana we o mandondo ma banga, Bolobu me boanjwane obokye: «Aba, Tata!» ⁷ Tokuli ba moombo, kasi njwana. Emba oli we njwana, okuli ba na somi onte ya Nwaphongo.

Polo amikyisi ngwango pho ya bato ba Galati

⁸ Phanza, wabaka b̄e saeba Nwaphongo, wabaka baombo ba manzambe, batebali maakolo manzambe. ⁹ Kasi unjanjwa eye boebi b̄e Nwaphongo, na boeyebi Nwaphongo, ndengye kombe kula zinga ikye butwa baombo ba phembo ya phaa ite ili ntina ya mokyisi mumu? ¹⁰ B̄e kokumole noko, makombe, mambela na mambula! ¹¹ Ompe hoo hoo pho etema eyakyele nga onte ya be, nakuma nde bokumela!

¹² Bande, na eboni, kyela bokokyele nga, pho na nga nabutwa ndokolo b̄e. Toika nkyela na lowo lonolo loofe. ¹³ Koebe na bolaa, yaba waabaka nga na bolosi, pho ya mbala eya etatele, naeteyaka Simo Elaa. ¹⁴ Emba, na bo pho ya bolosi pha nzoto ya nga, toika nvene pha naa toika nzoka empi. Kasi wanzambanga ndokolo anzelu wa Nwaphongo, ndokolo Klisto Yesu. ¹⁵ Nkyisa yabaka na b̄e ili bi? Nga ka nali nzoka ya be: Bo wakokaka, nde wa miphengoloko miyo ma b̄e pho ya imampe. ¹⁶ Emba unjanjwa eye, nabuto mbomi ya b̄e pho naewole bosomebo?

¹⁷ Imibanza simibanza na b̄e b̄e sasina, teli saakolo imbanza. Bazingye nde obokye baefalola na nga pho omibanza na b̄e. ¹⁸ Ekpele elekayi bolaa, eli imiwene obokye bamibanza na b̄e sakolo imibanza imbele siso, emba yango saba nde wabe nga onte ya b̄e. ¹⁹ Bana banga, onte ya minyoko, nakule eebota, nono wamokuta Klisto onte ya b̄e. ²⁰ O! Nazingaka ifaa phenephe na b̄e imbele sisi pho ya izwa mowosi molongoba, pho siebe ndengye ekoyi nga ikyela pho ya b̄e.

Nwana wa Sala na jwana wa Agala

²¹ Inzimole, b̄e bazingye ifaa o se ya mibeko, b̄e tookye ikyiwo mina mibeko? ²² Wakomama bobo, pho obokye Abalayama abotaka bana babale: Monomo na jwasi moombo, omoyoko na jwasi owa somi. ²³ Kasi jwana owaka jwasi moombo, abotamaka bokobotame jwana muno, emba jwana wa jwasi owa somi, abotamaka pho ya ikokya mbunu ya Nwaphongo. ²⁴ Maphoo mamana mali mabombami mazindo: Basi babana bali, sangola ifale. Monomo, okoye o ngomba ya Sinayi, kabote pho ya boombo: Eli Agala. ²⁵ Pho ngomba ya Sinayi eli o Arabi. Emba Agala akokaa na Yelusaleme eya lolu pho ali moombo yo na bana b̄e. ²⁶ Kasi Yelusaleme eya ikolo eli somi, emba yango eli nyango wa banga. ²⁷ Pho wakomama bobo:

«Iwe komba, otowabotaka, kumba! Iwe otowaika eba bolosi pha ifota, lika nyangye ya nkyisa, pho jwasi owa engyibinya b̄e ali na bana baiky koleka jwasi oli na moloo.»

²⁸ Emba b̄e, bebi, nde boli Izake, oli bana baabotama o mbunu ya Nwaphongo. ²⁹ Kasi, nde bo wanyokoloko jwana owa botamaka bokobotame jwana muno owa botamaka na Bolobo pha Nwaphongo, wakuli ba nde bomu ujwanjwa eye. ³⁰ Emba buku pha Nwaphongo bowo bo? Winya jwasi owa moombo na jwana we, pho tewakoyi obokye jwana wa jwasi moombo akabe ilaka yo na jwana wa jwasi owa somi. ³¹ Yango mena, bebi, teloli bana ba jwasi owa moombo, kasi bana ba jwasi owa somi.

5

Klisto kalophe bosomi

¹ Klisto alokandola nde pho tozwe phakolo bosomi. Ophila na bolaa, b̄e samile ikula butwela boombo. ² Kyeka, nga Polo, naewole ngakye: Bo b̄e omibesi, yaakyela Klisto pho ya b̄e eteikule ba na

ntina. ³ Nambe nakula wo na b̄e mbala yonyo obokye moto muno okomibele, asengyesi na ikyelela mofeko bo kowo jwango. ⁴ Bo kokyele bosembo pho ya mibeko, okabwa na Klisto, ozangyi ngolu. ⁵ Bo na banga, tolemele obokye Nwaphongo alobuya bato ba bosembo pho toanola. Eli mbunu ekyeziya banga na mwiya jwa Bolobo. ⁶ Pho, pho ya moto oli onte ya Yesu Klisto, ebe imibele, ebe ifa samibele, teili na ntina. Kasi eli na ntina, eli nde ianola simiweninya na lozingo.

⁷ Wakyilinganaka na bolaa. Moto oezibesi nzela na oekatesi ianola maphoo mafosombo nza? ⁸ Ikatela sisi tesikyi uta na okoebangye. ⁹ Nwana muno jwa mapa mokyiky onte ya falini, moulole falini eso! ¹⁰ Pho ya nga, nali na ianola oka b̄e onte ya Nkolo obokye otobengye nzela esuu. Kasi moto okoamba mobulu onte ya b̄e, na bo abe nza, Nwaphongo amophe etumbu. ¹¹ Bande, bo na nga, bo nakule teya imibele, pho ya'ye nanyokomo? Na bomu, ekululu ya klisto tekuli ba ifaku! ¹² Bato banyosa mobulu onte ya b̄e, bambe nde kye mitena bompele pha b̄e.

Bitoma ba Nzoto na mbuma ya Bolobo

¹³ Bebi, b̄e wabangamaka obokye ozwe bosomi. Kasi bosomi me phango saephe nzela ya ibenga phowa ya nzoto! Kasi na lozingo omiambya, o sungane onte ya b̄e. ¹⁴ Pho mibeko miso mikokoyisame nde onte ya iloba sonoso sisi: «Wamozinga mobuŋa na we bokomizingye wa mampenza». ¹⁵ Kasi, bo b̄e kotwane ya manyama, kombe na zaana b̄e na b̄e, kyeba: Wamiso b̄e na b̄e. ¹⁶ Inzokye: Tambula na Bolobo emba otokyele maphoo maetomisa phowa ya nzoto. ¹⁷ Pho nzoto na ma phowa me, matemele Bolobo, emba Bolobo katemele nee nzoto. Onte ya b̄e, wali ebasi, yango mena sakyela bo kozingye b̄e. ¹⁸ Kasi bo okambemi na Bolobo, b̄e tokuli ba o se ya mibeko.

¹⁹ Bitoma bia nzoto ujwanjwa eye biwene na bolaa: Ekobo, maphoo ma sokoto, bondumba, ²⁰ isambela bikyeko, bonganga, iyanana, ifa saokana, zuwa, itombo, iwelana, ika miko, ikabwana, ²¹ imengyela, ilanga maleku, nganga ya iza na maphoo ndengye na ndengye maula na mango. Bakyesi ba maphoo me, naekyebisa bo waunva eekyebisa phanza nga, etebakome o Bokonzi pha Nwaphongo.

²² Kasi kyeka mbuma ya Bolobo: Lozingo, nkyisa, fose, iuya mo, motema bolaa, izinga bato, ianola, ²³ ifa na boboto, imizila. Maphoo maso mama, mofeko tamakatele. ²⁴ Bato baso baka Klisto, babakya nzoto na maphowa ma yango

maabe maso o ekulusu. ²⁵ Bo tobikye na Bolobɔ, tolee Bolobɔ me alokambe.

ngolu ya Nkolo ya banga Yesu Klisto ebe na bɛɛ. Amɛ.

Mobeko nwa Klisto

²⁶ Banga saba bato ba mawala: Banga satumonela onte ya banga, banga samengyelana onte ya banga.

6

Nyanyinyana biphesi ba bɛɛ

¹ Bande, bo mɔnɔmɔ na bɛɛ akyesi bobe, eli nde bɛɛ, bali na Bolobɔ, bakokyi imoteya na mɔɔ. Nde kokyefe na we: Na we tokokyi imekama me? ² Nyanyinyana biphesi onte ya bɛɛ. Na bomɔ, kokokya mobeko nwa Klisto. ³ Pho, bo moto kamikpe na kaa, nzuka ali nde pha, yo mampenza kamikosa. ⁴ Kasi moto na moto akyekye etoma ye. Emba, bo aweni obokye etoma me eli ya kaa, yamoba nde pho ye, kasi teli pho ya baayoko. ⁵ Pho moto na moto amophila ephesi ye mampenza.

⁶ Moto okoteya bɛɛ lloba sa Nwaphongo, akabe na moto okomoteya mbolo ye iso iinda. ⁷ Bɛɛ samengye: Tebaalangye mi Nwaphongo. Pho iphikyi moto, amoinoko. ⁸ Moto okophikye pho ya nzoto ye mampenza, amunoko ikyi fote nzoto: Iwaa. Kasi moto okophike pho ya Bolobɔ amunoko ikyi fote Bolobɔ: Bomɔ pha bobele. ⁹ Banga saphembe na ikyela bolaa. Pho, o imbele me, bo tolole phe, tomunoko mbuma ya balaa. ¹⁰ Yango mena, imbele botaabaa sango, tokyele bolaa na bato baso, konza na bebi na banga onte ya ianola.

Maphɔɔ maa isokya

¹¹ Kyeka nkoma inene iye: Naekomele yango na maboko ma nga mampenza! ¹² Bato baazinga imiebinya bokolo moto na maphɔɔ ma nzoto, kyeka bɛɛ babana bato baetomisa imibele. Phowa ya bɛɛ yonyo eli nde ya iba sanyokomo pho ya ekulusu ya Klisto. ¹³ Pho, bɛɛ samibele, tebakumole mobeko. Kasi bazingye nde obokye bɛɛ omibele pho samiphambe na imibele sa be. ¹⁴ Pho ya nga, sili na lowɔɔ losuu la imiphamba bo teebe nde ekulusu ya Nkolo ya banga Yesu Klisto. Na ekulusu me, mokyisi mobakyemi pho ya nga, na nga nabakyemi o ekulusu pho ya mokyisi. ¹⁵ Imibele na ibaa samibele, tewali na ntina. Ka lowɔɔ la ntina eli nde ibutwa moto oomunyakune. ¹⁶ Pho ya baamikambe na mobeko mumu, bose na ngongo ibe mi be, na mi Isalayele sa Nwaphongo.

¹⁷ Tata unwanwa eye, moto sakula ntungyisa. Pho nga, nali na bilembo bia Yesu o nzoto ya nga. ¹⁸ Bebi, le obokye

Mokanda njwa Polo oka Baefese Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbele sabaka yo o boloko o Loma. Efese yabaka mokyisi monomoo njwa ntina koleka o nk-ysisi iso ya Azi minere. Polo akomaka mokanda me na pho ya Mangomba ma nkyisi iso ya mambale.

O etee eye ntubo, lowoo lonene eli «sekyele ya Nwaphongo.» Nwaphongo akokya njwango nwe njwa izasa Klisto mokonzi nde monomoo wa bikpele biso biakyela yo o ikolo na o se (1.10). Yango mena atata iyamba bato baso, ebe Bayuda na bate bali Bayuda pho ya ifabuya mokyisi nde monomoo moli nde nwe mampemza.

O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi babe nde moto monomoo ndengye elongoba wango na bomoo pha bee boonyakune na iyangana sa bee na Yesu Klisto.

Pho ya iwenninya ndengye ya iyangana sa baanosi bo wabutwa sango nde mokyisi monomoo njwa Nwaphongo, Polo akpa bite baato:

- Ingomba sili ndokolo nzoto, Klisto ali ndokolo moto njwa sango.

- Ingomba sili ndokolo ingambi, Klisto ali ndokolo ibanga siphile ingambi siso.

- Ingomba sili ndokolo njwasi wa Klisto.

Na bomoo wateya obokye baanosi basengyesi aangana na Nkolo wa be.

Maphoo mali o mokanda mumu

Baefese 1.1-2: Maloba ma etatele

Baefese 1.3-3.21: Yesu Klisto na Ingomba

Baefese 4.1-6.20: Bomoo boonyakune o iyangana na Klisto

Baefese 6.21-24: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Polo, ooli toma wa Yesu Klisto na phowa ya Nwaphongo. Naekomele bee basantu ba Efese baanole Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bose pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibe na be!

Ngolu eteli na suka

³ Topambale Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto!

Yo owalopambola onte ya Klisto, na mampambosi maso ma molimo maute o ikolo.

⁴ Mena mokyisi sa bokyelamakey, Nwaphongo alozinga amba na loolo onte ya Klisto obokye tobe basantu na sa mooya o miyo me.

⁵ Awangaka phanza obokye tobutwe bana bee na nzela ya Yesu Klisto.

Mena bowazingaka phowa elaa ye,

⁶ pho tokumisa nkyemo ye, na ngolu eya lotonza ne onte ya Nwana we wa lozingo.

⁷ Onte ye, toikoo na nzela ya malongo me. Onte ye, Nwaphongo alimbise bofee pha banga,

ilongobana na ngolu ye ete eli na suka,

⁸ eya lotonza ne na zebi siso na na malondo.

⁹ Aloteya ibombami ya phowa ye, ilongobana na phowa ye elaa bo wa wangaka yo onte ya Klisto.

¹⁰ Nwango moli obokye wakoka sina imbele me:

Nwaphongo amoangyina maphoo maso maali o ikolo na mali o se pho Klisto afe mokonzi nde monomoo.

¹¹ Onte ye me, banga tozwa iyalo sa banga pho Nwaphongo aloolo minyabipha ilongobana na njwango nwe okokyele iso boozingyi phowa ye.

¹² Pho banga tobe o ikumo sa nkyemo ye banga

balemelaka oka Klisto phanza.

¹³ Onte ye me, waoka iloba sa phele, Simo Elaa ekyeebikya.

Onte ye me, waanola, emba bamba ekyela elembetele ya Bolobo phalakyelaka yo minyabipha.

¹⁴ Bolobo me eli ndanga ya ilaka samozwa banga oka Nwaphongo. Tomozwa ilaka me siso wamokandolama banga o boombo, emba tomowene nkyemo ye, tomba na mokumola.

Losambo la Polo oka Nwaphongo

¹⁵ Yango mena, na nga me, waaoka nga ianola sa bee oka Nkolo Yesu na lozingo la bee pho ya basantu baso, ¹⁶ sile iphe melesi pho ya be, naetangye moto na moto o mafondeli ma nga. ¹⁷ Pho ya obokye Nwaphongo wa Nkolo wa banga Yesu Klisto, Tata owa nkyemo, aephe zebi saamoeteya na saamokyela obokye omoebe phele na balaa. ¹⁸ Nabondele obokye awenninya saa miyo ma mandondo ma bee pho oefe molemo ye moephe mbela ye, yango eli bonene pha nkyemo ya ilaka se sikabele yo basantu.

¹⁹ Nabondele na obokye oefe phembo iinkusi ya Nwaphongo pho ya banga baanola, kokokana na mwiya njwa bokusi pha phembo ye. ²⁰ Aikyela iso o etoma onte ya Klisto, waamokundola yo onte ya hawe na waamozasa yo o boloo phe o ikolo, ²¹ Klisto ali o ikolo sa Mwiya muso, Bokonzi bosoo, Phembo iso na Bonkolo bosoo, ali na o ikolo sa mankombo maso maali, ebe o mokyisi mumu, ebe na o

mokyisi njwaamoya. ²² Εε, Nwaphongo akyela iso o se ya makolo ma Klisto, amba na mokyela o ikolo sa iso, amoolo ibaa ndokolo moto njwa Ingomba. ²³ Ingomba eli nzoto ya Klisto, onte ya sango Klisto ali muuwosi, onte ya Klisto Nwaphongo ali muuwosi.

2

Bomoo o nte ya Klisto

¹ Phanza bée wabaka bawe pho ya mabunga na masumu ma be. ² Wabaka kobikye o masumu kokokana na manzambe ma mokyisi mumu. Wabaka kokumole mokonzi njwa bokonzi pha phembo jili o mipere. Mokonzi me eli bolobo bofe bookyele unwanwa eye o mandondo ma bana baatambele Nwaphongo. ³ Na banga tobaka o molongyele njwa bato babana me, wamiambyaka banga o phowa ya banga ya bonzoto. Tofaka tokyele phowa ya bonzoto na ya maumunya maabe, emba tokokaka na etumbu ya Nwaphongo ndokolo bato baso.

⁴ Kasi Nwaphongo na ngongo ye iikye, pho ya lozingo le lonene laa lozinga ne, ⁵ ebe na wawaka banga o mabunga ma banga, alophe bomoo na Klisto. Nde phele, bée wabika na ngolu ya Nwaphongo. ⁶ Emba molongo na Klisto, alokundola, amba na lozasa o ikolo, onte ya Yesu Klisto. ⁷ Obokye ateya o bileko biamoya bonene pha ngolu ye na nzela ya bolaa phe pho ya banga onte ya Yesu Klisto. ⁸ Pho na ngolu ye, bée obikyi na nzela ya ianola. Ka teli lowo la be, mena eli nde ikabo sa Nwaphongo. ⁹ Sango tesiute na bitoma, obokye moto amiphambe na sango. ¹⁰ Pho toli bikyelamo ba Nwaphongo, alokyela onte ya Klisto Yesu pho tokokya bitoma bilaa balobongyisela yo phanza.

Baso toanga onte ya Yesu

¹¹ Yango mena, nde koununya bo wabaka bée phanza bapakano o bonzoto. Baabele bée, nde pho ya phota eya miyela bée o nzoto na maboko ma bato, baefangye ngbotu. ¹² Imbele me, toikaka eba Klisto, toikaka ba bato ba makokyi njwa Isalaye, wabaka babutu, mbunu eyaikaka Nwaphongo onte ya sangola na bato be, teyabaka pho ya be. Toikaka ba na molemo, toefaka na Nwaphongo o mokyisi. ¹³ Kasi unwanwa eye, onte ya Klisto Yesu, bée baabaka phanza itakye, obuto phenephe pho ya malongo ma Klisto. ¹⁴ Pho, eli yo owa loyelela bese. Bayuda na batebali Bayuda ababuye moto monomo. Waambya yo bomoo phe o ekululu, Klisto aوسي ekuka ya loino eyabaka kyebakabinya. ¹⁵ Waamanya yo mobeko na mitindo na milongo ma njwango, aluka

ibuya bato babale moto monomo oomunyakune onte ye mampenza. Yango mena aambya bese. ¹⁶ Waawa yo o ekululu, Klisto aangyinye Bayuda na batebali Bayuda, ababuye moto monomo, emba amba babongya na Nwaphongo. Na nzela ya ekululu, abomi loino. ¹⁷ Aesi yaimola Simo Elaa ya bese oka bée babaka itakye na babaka phenephe.

¹⁸ Pho na nzela ya Klisto, Bayuda na batebali Bayuda, ozwe banga Bolobo nde bonobo, tozwe nzela ya inyolo oka Tata. ¹⁹ Yango mena, tokuli ba babutu naa bato baalekane. Kasi oli na basantu bée baso nde bato ba lombo, bato ba ingambi sa Nwaphongo. ²⁰ Ingambi saatongama o ikolo sa batoma na baimosi. Emba Yesu Klisto yo mampenza ali ntando ya moloo. ²¹ Eli nde o ikolo sa Klisto Yesu, ingambi siso sitongame, simbe na baa pho ya ibutwa tempelo esantu onte ya Nkolo. ²² Molongo ne, onyosi na bée me o itongama elele yonoyo, pho ya ibutwa ingambi sa Nwaphongo na nzela ya Bolobo.

3

Polo, moto wa ibombami sa Klisto

¹ Yango mena, pho ya bée bapakano, nga Polo, nali moto wa boloko wa Klisto Yesu. ² Bo waokaka bée ndengye eya mpe Nwaphongo etoma pho ya bée, na ngolu eya nzokyele yo, ³ ndengye eya nveninya yo ibombami se, bo wa ekemelaka nga phanza na bokuwe. ⁴ Waatangye bée mokanda njwa nga, okokyi iwene obokye, nali na malondo o ibombami sa Klisto. ⁵ Ibombami me, taika simola bayoo bayoko na bana ba bato bo siweningye yo unwanwa eye oka batoma basantu bée na oka baimosi na nzela ya Bolobo. ⁶ Ibombami me sili bofo: Bapakano babuto na bée bakabi ilaka, banyosi na bée o nzoto me, babuto o mbunu onte ya Klisto Yesu na nzela ya Simo Elaa.

⁷ Nabutwa moto wa etoma ya yango ikokana na ikabo sa ngolu ya Nwaphongo eya mpe yo ikokana na bitoma bia mwiiya nwe. ⁸ Nga, oli moto olekyi bokyikyi onte ya basantu baso, nazwa ngolu ya iimola bapakano ezwele ya Klisto etekokyi moto ieba na ilimbola. ⁹ Na ya iweningya o saa bozwakye pha ibombami sabomba Nwaphongo minyabipha, yo mokyisi wa maphoo maso. ¹⁰ Pho ya obokye tata unwanwa eye, Bakonzi na Baangyesi bali o ikolo owo, baefe na nzela ya Ingomba obokye zebi sa Nwaphongo kasiteya na ndengye nzikye, ¹¹ ikokana na njwango njwa kokya yo o bileko onte ya Yesu Klisto oli Nkolo wa banga. ¹² Onte ye me, pho ya

ianola se, towɔ salota moto, tozwe nzela ya isusinya ooli Nwaphongo na bosomi bosɔ. ¹³ Naongye na b̄eε me, b̄eε saphembe pho ya minyoko miikusi miokye nga pho ya b̄eε, miili nkyemo ya b̄eε.

Iyeba lozingo la Klisto

¹⁴ Yango mena nakusame na mafongo o boo pha Tata, ¹⁵ mafota maso mali o ikolo na o se, matangye nkombɔ ye. ¹⁶ Pho ya obokye aephe ikokana na ezwele ya nkyemo ye, aetonza na mwiya, na Bolobɔ phe, pho ya obokye moto wa b̄eε owa motema akute, ¹⁷ emba Klisto aya zala o mandondo ma b̄eε na nzela ya ianola, onte ya lozingo, onyɔsa nkanga, ophikame na bokusi. ¹⁸ Pho ya obokye ozwe bokusi pha isosolo, b̄eε na basantu basɔ, bonene, phaanda, ngomba na bozindo, ¹⁹ na iyeba lozingo la Klisto lolekye boebi bosɔ, pho ya obokye Nwaphongo aetonza na itondi siso.

²⁰ Ali na mwiya mokyete onte ya banga koleka ikokyi banga oonga na iumunya, mokyete etoma onte ya banga. ²¹ Nkyemo ibee ne onte ya Ingomba na onte ya Klisto Yesu, pho ya bayoo basɔ, bofele na bofele. Ame.

4

Nzoto ya Klisto ili nde yɔnyɔ

¹ Yango mena, nga ooli moto wa boloko onte ya Nkolo, naelenza obokye mofesi nwa b̄eε molongobane phele na mbela eya ebanga b̄eε. ² Na imiuya siso na ná bonyile, na ikanga motema, limbisanaka b̄eε na b̄eε onte ya lozingo. ³ Luka na bokusi ibanza iyangana sa Bolobɔ saa eyangyinya na nzela ya bose phe. ⁴ Na nzela ya bose, nzoto ili yɔnyɔ, Bolobɔ bonobɔ. Nde bomɔ, mbela eya ebanga b̄eε eli nde o molemo monomɔ, ⁵ Nkolo monomɔ, ianola sonosɔ, ibatisa sonosɔ, ⁶ Nwaphongo monomɔ, yo Ango wa bato basɔ, ali o ikolo sa basɔ, o bilele bisɔ na o maphɔ masɔ.

⁷ Kasi monomɔ na monomɔ na banga azwa ngolu ikokana na ikabo samophe Klisto.

⁸ Yango mena kawo obokye: «Wa baa yo o ikolo, aakya bato o boloko, akabela bato makabo.»

⁹ «Aba!» Kyelukye iwɔ bo? Kyelukye iwɔ obokye, yambo ya iba, Klisto ataka uta naino nono o se ya manyete. ¹⁰ Moto oouti, ekuli ba nde yo moto obaa o ikolo owo pho ya obokye atonza na munse na ikolo na bolaa phe. ¹¹ Emba eli yo mampenza owa phe nde phele bakyi ikabo sa iba batoma, bayoko baimosi, bayoko baimosi ba simo Elaa, kasi na bayoko me babanze ba mangomba na

bateye. ¹² Na makabo mamana, Klisto aluka iphe basantu makokyi pho bakokya etoma ya b̄eε na pho batongye nzoto ya Klisto. ¹³ Nono obokye banga basɔ tokome o ianola nde sonosɔ na boebakye Nwana wa Nwaphongo. Na bomɔ, banga basɔ tomokola, tomobutwa baphomba, emba tomokokana na motesi nwa itondi sa Klisto. ¹⁴ Pho ya obokye banga sakula ba ya bana bakyiky bakyemikye bokyele. Mateya ma ndengye na ndengye etemaalobolo. Etelobengye bato ba malondo maabe bateya maphɔ ma boole. ¹⁵ Kasi bo towɔ phele onte ya lozingo, tomokola o maphɔ masɔ ikokana na Klisto, yo ooli moto. ¹⁶ Emba ne bhangano bisɔ ba nzoto baangana. Mantonga maikye maangyinya nzoto, emba wakyete enango yɔnyɔ na yɔnyɔ etoma ya yango, nzoto kyikole, kyimbe na mitonga yango mampenza onte ya lozingo.

Bomɔ bonyakune onte ya Klisto

¹⁷ Yango mena, kyeka ikiyiwɔ nga na ikyanole nga onte ya Nkolo: Mofesi nwa b̄eε sakula ba ndokolo bapakanano baabengye malondo ma b̄eε matemali na ntina. ¹⁸ Maumunya ma b̄eε mali ma enzombi, bali babutu o bomɔ pha Nwaphongo pho ya iba saeba sili na b̄eε na pho ya ntema nkusi ya be. ¹⁹ Na iba sakula oka sa be, bamiambye o bondumba, pho ya ikyela maphɔ masɔ maa sokoto na nganga.

²⁰ Kasi pho ya b̄eε, teli bomɔ bo waeteyaka b̄eε Klisto, ²¹ bo eeni baa nde yo owaokaka b̄eε bawɔ, bo baeteyaka nde pho ye, ikokana na phele eli onte ya Yesu, ²² osengyesi ile mofesi nwa b̄eε mookasi, omimanya na moto owa phanza okomioto na maphowa maabe ma boole. ²³ Osengyesi imibuya bato baanyakune na imibongola malondo ma b̄eε na nzela ya Bolobɔ. ²⁴ Emba obutwe bato baanyakune, bakyelama na ndengye ya Nwaphongo onte ya bosembɔ na bosantu boute na phele.

²⁵ Yango mena, ole boole. Moto na moto awɔ phele na nwebi ne, pho toli nde binango bia nzoto yɔnyɔ. ²⁶ Bo obe na yɔɔ, sakyela masumu. Yɔɔ ya we yango sakoma nono wamokye milangya bunya.

²⁷ Saphe Zabulu nzela. ²⁸ Moto owabaka kaibe, ale iiba, aanole iwene bolosi pha ikyela etoma na mafoko me, pho ya izwa mbolo yaikaba na moto ookayee. ²⁹ Ilofa sonosɔ siibe sango satokolo o noko ya b̄eε, kasi bo wani ba lowɔ la iwɔ, ebe lowɔ lolaa, lokokyi ikuya na ná iyelela bato balookye ngolu.

³⁰ Saphē Bolobō bosantu pha Nwaphongo ngōngō, phaekyela nē elem-betele phō ya mokolō nwa ikandolama. ³¹ Maphō maso maafē, itombō, yōō, nzangaa, bitoo, iso maina imane onte ya bēē, na lolengye loso la kabu. ³² Ba na bolaa onte ya bēē, obe na motema nwa ngōngō, limbisana onte ya bēē bo waelimbisa Nwaphongo onte ya Klisto.

5

Ibika onte ya moo

¹ Yango mena, butwa bamakosi ba Nwaphongo ya bana ba lozingo. ² Ba na lozingo, bo wa ezinga Klisto me, amiambya yo mampenza oka Nwaphongo pho ya banga, ibonza na mbeka ya malasi ma solo mpimbo. ³ Bondumba, sokoto na bo ya ndengye'ye, nganga, teikokyi itangyema onte ya bēē bookokyi wango iba oka basantu. ⁴ Tewabongyi na bēē obokye owō maloba maakusi, ma bobubusi na manzeya imbe. Kasi ebongyi na bēē nde iwo maphō maiphe Nwaphongo melesi. ⁵ Pho, efa na bolaa obokye, ndumba munsō na moto wa sokoto, na moto wa nganga, ali moto okokumole bikyeko. Etazwe ilaka o bokonzi pha Klisto na Nwaphongo. ⁶ Moto saekatela na maphō matemali na tina. Pho, eli maso mamana maBangye yo ya Nwaphongo mi baate bamokumole. ⁷ Yango mena, bēē saba na bēē mbale. ⁸ Pho phanza, wabaka o enzombi. Uñwanjwa eye, oli moo onte ya Nkolo. Ba ya bana ba moo. ⁹ Pho mbuma ya moo baifangye: Bolaa, bosembo, phele, ¹⁰ isosolo maphō maasambe Nkolo, ¹¹ iba saangana o bitoma ba bato ba enzombi bitebili na tina, kasi iibileē. ¹² Maphō makyele bato me mi ifombo, mali na na sō ya imawō. ¹³ Kasi maphō maso mate bēē, mamiweninya o saa, ¹⁴ emba maphō maso mawene mali saa. Yango mena bawō obokye: Umwa, iwe okolale, langwa onte ya bawe, emba o ikolo sa we, Klisto amungyengye.

¹⁵ KyeBa na bolaa na mobesi nwa bēē: Samiweninya bibubusi, kasi obe bato ba zebi, ¹⁶ bakyelele imbele sisi na bolaa, pho nkolo ili mbe. ¹⁷ Yango mena, sa ba mangbele, kasi oebe phowa iye eli na Nkolo. ¹⁸ Bēē salanga maleku, pho maleku kamanya moto o molōngō. Kasi otonde na Bolobō, ¹⁹ wōōōō bēē na bēē onte ya memboo, na zembo, na meembo maute na molimo ma iphe melesi, kumisa Nkolo na membo na ndondo ya bēē eso. ²⁰ Imbelele sisi, o maphō maso, phekye Tata Nwaphongo melesi na nkombo ya Klisto Nkolo wa banga.

Basi na bampele

²¹ Bēē baakumole Klisto, ndekomiuya onte ya bēē. ²² Babasi, ndekotosa bampele ba bēē ndokolo oka Nkolo. ²³ Pho lele ali moto nwa nwanjwasi, nde boli Klisto moto nwa Ingomba, iyo Mobikyē wa nzoto. ²⁴ Kasi, bokomiuya Ingomba oka Klisto, nde bomō me babasi basengyesi imiuya oka bampele ba bēē o maphō maso. ²⁵ Bēē bampele, zinga babasi ba bēē bookozingye Klisto Ingomba, emba amiambya yo mampenza pho ya sango. ²⁶ Pho ya obokye Ingomba sango mampenza sicutwe sisantu, sikunyolame na maa na ná llofa. ²⁷ Pho ya obokye yo mampenza ateya Ingomba sa nkyemo sitesili na itoni na munkute naa nwana ekpele, kasi sibe sisantu na sa mooya. ²⁸ Yango mena, bampele basengyesi izinga basi ba bēē ndokolo nzoto ya bēē mampenza. Moto okonzingye njwasi we, kamizingye yo mampenza. ²⁹ Nana mbala moto takokyi iina nzoto ye. Kasi kaizeya, kaifongya bookokyele Klisto pho ya Ingomba. ³⁰ Pho banga tololi binango ba nzoto ye. ³¹ Yango mena, lele amoika nyango na ango, amoangana na njwasi we, emba bēē baso babale bamobutwa nde nzoto yōōōō. ³² Ibombami me sili sinene: Nde phele, nga nawo pho ya Klisto na pho ya Ingomba.

³³ Na bokuwe, pho ya bēē, mōōōō na mōōōō na bēē azingye njwasi we bokomizingye yo, emba njwanjwasi akumole lele we.

6

Bana na baboti

¹ Bana, ndekotosa baboti ba bēē onte ya Nkolo, pho mena eli bosembo. ² «Kumola nyongō na ongo» mena eli mobeko nwa ntubo nwaikyela bēē mbunu: ³ «Pho ya obokye obe na bolaa na ná bomōō boanda o mokyisi».

⁴ Emba bēē batata, satōmbya bana ba bē, kasi obakolo, ombe na bakosa na mobesi nwa maphō maute na Nkolo.

Baombo na ba nkolo

⁵ Baombo, ndekotosa bankolo ba bēē baa nzoto na boilakye na ná botekyenelekye, na ndondo ya imiuya ndokolo oka Klisto. ⁶ Sakyela babona nde bo baekyengyele, bookokyele bato baalukye obokye babasambe, kasi kyela ndokolo baombo ba Klisto baakyele phowa ya Nwaphongo na ndondo ya bēē eso. ⁷ Na motema molaa, obakyelele ndokolo kokyelele Nkolo, kasi bato phe. ⁸ Nde koefe obokye bo moto akyesi bolaa, aabozwa oka Nkolo, abe moombo naa abe somi. ⁹ Emba bēē bankolo, ndekokyele

maphoo maso nde bomo me oka be. Sa bakanela. Eba obokye Nkolo ya bee na ya bee, ali o ikolo, oka ye tewali mbelekye.

Bijwanele ba Nwaphongo

¹⁰ Pho ya isokye, bee luka bokusi oka Nkolo, na bokusi pha mwiya nwe. ¹¹ Lata bijwanele ba Nwaphongo pho ya itemele zabulu na bitoma be. ¹² Pho ebasi ya banga teli ya malongo na nzoto, kasi tonwane na Bakonzi, na Makonzi, na Baangyesi ba mokyisi nwa enzombi, na malobo mabe mali o ikolo owo. ¹³ Yango mena, phila bijwanele bia Nwaphongo, pho ya obokye o mokolo moobe, olendendale, bee saenyete. ¹⁴ Yango mena, teme! Olate phele o mobimbi ndokolo nkamba, bosembo ndokolo mumbombo.

¹⁵ Emba, ndokolo bikoto o makolo, olate bonzanga pha ikyemimola Simo Elaa ya bose. ¹⁶ O maphoo maso, phila nguba ya ianola, na yango okokyi izimya matumbu maso ma nwenya maa ma Munguna. ¹⁷ Emba olate eboko ya lobiko na mumphata nwa Bolobo, yango eli loba sa Nwaphongo. ¹⁸ Na mafondeli na na inyongonela siso, nde kobondele na nzela ya Bolobo imbele siso. Pho ya bomo nde kokyengye, saphembe ibondele pho ya basantu baso. ¹⁹ Ndekobondele pho ya nga, obokye wamolingola nga munoko nwa nga, nazwe iloba sa iweninya sa nkaa, ibombami sa Simo Elaa, ²⁰ pho ya yango, nali toma eya kanga bee maphanga na nyololo. Ndekobondele obokye nateya na bosomi pho ye bo sengyesi nga iteya.

Maphoo ma isokye

²¹ Tisiky, nwebi na nga owa lozingo na owaakolo moto wa etoma o molaa onte ya Nkolo, amoeyimola masimo manga maso, pho ya obokye oebe na bee me maphoo maankyekyi na makyete nga. ²² Naetomesi yo nde pho ya bomo, pho ya obokye oebe maphoo ma banga na obokye alenza mandondo ma bee.

²³ Bose, na lozingo, na ianola siute na Tata Nwaphongo na na Nkolo Yesu Klisto, ibe na bande. ²⁴ Le obokye ngolu ebe na bee baso baazingye Nkolo wa banga Yesu Klisto na lozingo lotelounve.

Mokanda nwa Polo oka Bafilipi Maphoo ma etatele

Polo akyekye imola Simo Elaa o mokyisi munene nwa Filipi o moɓembo nwe nwa ibale (Bitoma 16.12-40).

Sima ya banaa mambula, waba yo o boloko o Efese, Polo amba komela bato ba Filipi mokanda mumu pho ya ibaphe melesi pho ya sindo ya motomelaka bee na Epafrodite. Amba kula balenza obokye baphilane na Nkolo Yesu Klisto, bee sami-amba na nwanabokiyiki o mateya maa boole maanyoloko o ingomba sa be.

Mokanda mumu bamobangye mokanda nwa nkyisa pho tata o etatele nono o suka, Polo kawo nde maphoo ma nkyisa. Nkyisa me yaangane nde na ikumola Nkolo bo wakomama wango o Bafilipi 2.6-11.

Maphoo mali o mokanda mumu mango mama:

- Bafilipi 1.1-2: Maloba ma etatele
- Bafilipi 1.3-11: Ibondesi sa Polo pho ya bato ba Filipi
- Bafilipi 1.12-26: Maphoo maawene Polo o ianola se
- Bafilipi 1.27-2.18: Bomoo pha baanosi o onte ya Yesu Klisto
- Bafilipi 2.19-30: Maumunya ma Polo pho ya Timote na Epafrodite
- Bafilipi 3.1-4.9: Mateya ma Polo ndengye na ndngye
- Bafilipi 4.10-20: Ekamba ya Polo na baanosi ba Filipi
- Bafilipi 4.21-23: Ndongo

Ibeya

¹ Nga Polo na Timote, baambo ba Yesu Klisto, toekomele bee basantu baso onte ya Yesu Klisto, bali o Filipi, bee na Bakyenyese ba ingomba baso na bato ba etoma ba be: ² Le obokye ngolu na bese pha Ango wa banga Nwaphongo na Nkolo Yesu Klisto ibe na be.

Ikumbela na ibondele

³ Naphe Nwaphongo wa nga melesi imbele siso sieyumunya nga. ⁴ Imbele siso siibondele nga pho ya bee baso, nabondele na nkyisa, ⁵ pho waangana na nga o etoma ya ikyemimola Simo Elaa, tata mokolo nwa etatele nono unwanwa eye. ⁶ Nali na ianola na lowo lonolo: «Iyo owa tata etoma elaa onte ya bee, amokye na yango nono o suka, nono o mokolo nwaamoyaa Yesu Klisto.» ⁷ Nali na elongyi ya iba na maumunya mamana pho ya bee baso, pho oli o ndondo ya nga. Pho naboli nga

unwanwa eye o boloko, na wabaka nga o nze pho ya ibanza na ikyemimola Simo Elaa, bee baso wazwa ikabo nde bo wazwa nga. ⁸ Nde phele, Nwaphongo ali nzoka ya nga, kaebe obokye naezingye bee baso na lozingo la Yesu Klisto.

⁹ Emba kyeka ibondesi sa nga: «Le obokye lozingo la bee lokole na boikye, lotonde na sakolo iyeba na na sakolo isosolo. ¹⁰ Pho ya obokye obe na makokyi ma isosolo maphoo mali malaa. Emba mokolo nwa moya Klisto, obe balaa na sa mooya.» ¹¹ Wamotonda na maphoo ma bosembo onte ya bee maute na Yesu Klisto, o nkyemo na o ikumo sa Nwaphongo.

Simo Elaa enyango mboka eso

¹² Bande, nazingye obokye bee oebe: Maphoo mankomesi, mansungyi pho Simo Elaa enyangye mboka eso. ¹³ Yango mena, bato baso baakyele etoma oka mokonzi na bisuu, baebe unwanwa obokye banzakya pho ya Klisto, ¹⁴ na bebi na nga baikye onte ya Nkolo, oaweni bee obokye nali o boloko, bakuli butwa imola Iloba sa Nwaphongo sa Iloa.

¹⁵ Eli phele obokye bato bakyi onte ya bee baimole nkombo ya Klisto na phowa ya imekana, balukye obokye bandekye. Kasi bayoko baimole Simo ya Klisto na maumunya malaa. ¹⁶ Bakyi bakyele na lozingo. Baebe obokye nali o boloko pho ya iwela Simo Elaa. ¹⁷ Kasi baayoko, baumole Simo ya Klisto na imekana. Etoma ya bee teeli na ndengye elaa, balukye obokye mpati ya boloko ya nga ekule bakuyisama. ¹⁸ Lowo phe! Na bo maumunya ma bee mabee malaa naa bo mabee mabe, baumole nde Simo ya Klisto. Yango mena nali na nkyisa. Kasi naambaka baa nde na nkyisa. ¹⁹ Pho bo bondele bee pho ya nga na pho ya Bolobob pha Yesu Klisto boonsungye, naebe obokye maphoo maso mamana mamosuka na bolaa, namobika. ²⁰ Kokokana na phowa ekyeziya na nga na na molemo moli na nga, esokye soo. Kasi esiikye ziko, ebe unwanwa eye na nkolo isoo, Klisto amozwa ngambo o nzoto ya nga, na bomoo pha nga na na iwaa sa nga. ²¹ Pho, pho ya nga bomoo eli Klisto, emba iwaa eli mbano. ²² Kasi bo ibaa na bomoo o mokyisi wansungye ikyela etoma ya ntina, emba siebe lookokyi nga iolo. ²³ Nali o sato: Nali na phowa ya iwa pho nakye ba elele yonyo na Klisto, yango elekyi bolaa! ²⁴ Kasi pho ya be, elekyi bolaa obokye nataa baa na bomoo. ²⁵ Yango mena nali na ianola, naebe obokye esiwe, namoikala na bee baso, pho ya iesunga obokye okole, na obokye oanole na nkyisa.

²⁶ Pho ya obokye, na ikula yaa sa nga oka b̄ēē, nkyem̄o ya zwa b̄ēē onte ya Yesu Klisto ikule kola.

Ebasi pho ya Simo Elaa

²⁷ Lowo loolekyi: Mōbesi n̄wa b̄ēē mo-longoḡbane na Simo Elaa ya Klisto. Pho ya obokye bo naesi yaekyeka naa bo siikiyi yaa, naokye ḡawo pho ya b̄ēē. Emba namooka obokye ophisi na bokusi onte ya Bolobō, oli nde elele yōnyōyō, emba koḡwane elele yōnyōyō na ndondo yōnyōyō, pho ya ibanza ianola saeyelela Simo Elaa. ²⁸ Namoeḡba na obokye b̄ēē tolote ḡaini ḡa b̄ēē. Pho ya b̄ēē, kyeteḡya iwa sa b̄ēē. Pho ya b̄ēē kyeteḡya obokye b̄ēē obikiyi, emba maso maute na N̄waphongo. ²⁹ Pho taika ephēē ngolu nde ya ianola Klisto, kasi nakoleka n̄a inyokom̄o pho ye. ³⁰ Yango mena toḡwane ebasi elele yōnyōyō. B̄ēē koeḡbe, phanza waokoka obokye naḡwane, emba nataḡa nde in̄wana.

2

Klisto taika luka ngambo

¹ Yango mena bo wali ilenza onte ya Klisto, ikuya onte ya lozingo, aangana onte ya Bolobō, imēele na ioka ngongo, ² mena kontonza nkyisa ya nga ooli b̄ēē onte ya ḡooka. Na lozingo loḡolo, ndondo yōnyōyō, maumunya mōnomo. ³ Sakyela na imekana naa iluka ngambo eteli na ntina, kasi na imiuya onte ya b̄ēē na iwene ḡebi ndokolo ḡaelekye. ⁴ Saluka nde ḡolaa pha we mampenza, kasi luka na ḡolaa pha ḡebi. ⁵ Yango mena, onte ya b̄ēē, ḡa na maumunya ndokolo ḡato ḡali onte ya Yesu Klisto.

⁶ Yo ooli bo N̄waphongo, taika zwa maumunya ma imikokyinya na N̄waphongo.

⁷ Kasi ale iso, amibuye moombo, abutwaka nde ya ḡato ḡaso, na nzoto, awenenekye nde bo moto.

⁸ Amiuya yo mampenza, atosaka n̄ono o iwa, n̄ono o iwaa sa eku-lusu.

⁹ Yango mena, N̄waphongo na ngolu ye, amotomba o ikolo, amba mola nkombo elekyi mankombo maso.

¹⁰ Pho ya obokye na nkombo ya Yesu, maḡongḡ maso makusame,

o ikolo, o se, n̄a o se ya manyete, ¹¹ pho ya obokye n̄oko iso iw̄o obokye Yesu Klisto ali Nkolo, pho ya nkyem̄o ya Tata N̄waphongo.

Etoma ya ḡaklisto

¹² Yango mena, ḡebi na nga ḡa lozingo, b̄ēē ḡaḡaka nkolo iso na ikumo, saḡa na

sango nde bo nali wam̄o, kasi na koleka in̄wan̄wa ootoli nga wam̄o. Na sakolo itosa N̄waphongo nana itekyenele, kyela etoma pho ya obokye obikye. ¹³ Pho eli N̄waphongo okokyele onte ya b̄ēē obokye ozingye ombe na okyela bitoma kokokana na n̄wango nwe.

¹⁴ Sakyemi miima, saika ziko o maphoḡ maso makyele b̄ēē. ¹⁵ Na ḡom̄o otooḡbe na lowo, eteḡaezwe na mooya. Wamōḡba ḡana ḡa N̄waphongo ḡateḡbali na ḡobe onte ya ḡato ḡaḡbe na ḡateḡbali na ḡoolē. Onte ya ḡato ḡaḡana, b̄ēē kongyengye ndokolo moo. ¹⁶ Pho b̄ēē ophisi Iloba sa ḡom̄o, eli nkyem̄o ya nga mokolo n̄wa moya Klisto, pho sikakyilingana bokyilingyenela naa iwene mpasi ya pha.

¹⁷ Emba na bo malongo ma nga masweye ya ibonza o mbeka na etoma ya ianola sa b̄ēē, nali na nkyisa, emba nasepele na b̄ēē ḡaso. ¹⁸ Na b̄ēē me, ḡa na nkyisa, kumba na nga molongḡ!

Polo atomi Timote na Epafrodite

¹⁹ Nali na molemo onte ya Nkolo Yesu obokye namoetomela ndele Timote pho aya elenza. Emba namooka masimo ma b̄ēē maamundenza. ²⁰ Sili na moto mosu ooli na maumunya bo maka nga, okoemunya na bokusi. ²¹ Baso ḡalukye nde ḡolaa pha b̄ēē mampenza, kasi phaka Yesu Klisto phe. ²² Kasi b̄ēē koeḡbe obokye Timote awenin̄ya ḡolaa phe. Akyela na nga etoma ya iimola Simo Elaa ndokolo n̄wana phenephe na ango. ²³ Yango mena, eli nde yo okoumunya nga etomela yo bo naebi ndengye eya mosuka lowo la nga. ²⁴ Nali nana ianola onte ya Nkolo obokye na nga namoyaekyeka nde ndele me.

²⁵ Emba naumunye obokye eli ḡolaa naebuyisa Epafrodite. Ali nwebi na nga wa etoma na okon̄wane na nga mbale. Emba b̄ēē wamotoma pho aya nsunga imbele saasengyelaka nga. ²⁶ Ali na phowa ekusi ya ikula ewene b̄ēē ḡaso, kambe na mitungyisa pho waokaka simo ya ḡolosi phe. ²⁷ Nde phele, aḡaka na ḡolosi, nde mowe. Kasi N̄waphongo amooka ngongo, emba teli nde yo mampenza, kasi na nga, pho nga sazwa ngongo o ikolo sa ngongo. ²⁸ Yango mena nawelane iyetomela yo. Pho waamowene b̄ēē, okule samba, emba ngongo ya nga yamokuta uta. ²⁹ Onte ya Nkolo, omoyambe na nkyisa bokoyambe b̄ēē nwebi. Kumola na boikye ḡato ḡali ḡoli yo, ³⁰ pho aunvakyi wa pho ya etoma ya Klisto. Nde awa pho ya inkyelela imbele saḡa b̄ēē sakoka inkyelela b̄ēē mampenza.

3

Polo ambye molemo nwe onte ya Klisto

¹ Emba unjanjwa eye, bande na nga, kumba onte ya Nkolo. Siotwe ikula ekomela maphoo maekomelaka nga phanza, emba eli pho ya bolaa pha bée. ² Okyebe na manva, okyebe na bato ba etoma baabe, okyebe na mobelesi moobe! ³ Pho bato baabele be, eli banga. Pho tokyelele Nwaphongo na isungyi sa Bolobo phe, tomikuya pho ya Yesu Klisto, toloomilemele banga mampenza. ⁴ Na bokomilele nga mampenza me, bo moto mosu kaumunya imilema yo mame, nga nakule milemela ileka yo. ⁵ Pho ya imibeles mokolo nwa njwambi sima ya ibotama, nali moto wa Isalayele onte ya bato ba Isalayele, o ibota sa Benzame, moela o ibota sa Baela, pho ya mobeko nwa Bafalisai. ⁶ Nafaka munyokosi nwa Ingomba. O lowoo la bosembo lookomi mobeko, tefakokakayi inzoya.

⁷ Nzuka maphoo maso maabaka mbano pho ya nga, namaweni nde phaa pho ya Klisto. ⁸ Kyeka loolekyi na ntina: Iyeba Yesu Klisto Nkolo wa nga. Pho ye nabungye mbolo iso, emba nawene maphoo maso mamana ndokolo sokoto pho ya izwa Klisto ⁹ na pho ya iba isanga onte ye, sili moto wa bosembo pho nakumole mobeko, kasi pho nali na ianola onte ya Klisto. Eli nde Nwaphongo ookobuya moto, moto wa bosembo boute na ianola. ¹⁰ Ekpele yonoyo ekyezingye nga, eli ieba Klisto, na ieba mwiya nwa ikundwa se, na ianga na mpasi ye, obokye namiulinya na iwa saawaka yo. ¹¹ Pho nali na molembo obokye na nga namokundwa onte ya bawee me.

Omilenza na mbangu pho olongye

¹² Sizingye iwoo obokye nambo koma o mbomela naa obokye nambo zwa losengyesi na nga. Kasi natafa ikyilingana pho ya izwa losengyesi, pho Klisto [Yesu] ampila na bokusi mi eboko. ¹³ Oo bebi, siumunya obokye naunva zwa losengyesi. Kasi phowa ya nga eli nde obokye nabungye masoo malekana o sima ya nga, nakyende nde o boo. ¹⁴ Nakyilingane nono o suka pho ya izwa mbano ekyembangye na Nwaphongo izwa, onte ya Yesu Klisto, o ikolo.

¹⁵ Banga baso baalongobana, tosengyesi ikyela baona. Kasi boumunya ikyela ndenge esu, nde phele Nwaphongo amoeteya nde me. ¹⁶ O maphoo maso, toikale nde o nzela ekyebengye banga nono unjanjwa eye.

¹⁷ Bande na nga, bée baso benga matambe ma nga. Lembetela bato bamikambe ndengye eya wene bée oka banga. ¹⁸ Pho naeyimolaka mbala nzikye, emba nakule ewole lango lolu na mbembe

o miyo, ngakye: Bato baikye babikye ndokolo baini ba ekuluya ya Klisto. ¹⁹ Mbomela ya bée eli iwa, Nwaphongo wa bée eli ibu sa be, emba maphoo mafaphe soo, mena nde mamiphambe na be. Bée babengye nde maphoo ma mokyisi. ²⁰ Kasi pho ya banga, mokyisi nwa banga moli o ikolo, emba moto okoziya banga bo Mobikye, eli Nkolo Yesu Klisto. ²¹ Yo amobongola nzoto ya banga yaa ngongo iye pho ya iibuya ndokolo nzoto ye ya nkyemo. Pho ali na mwiya nwa ikyela bomo, pho ali Mokonzi nwa maphoo maso.

4

¹ Yango mena, bande ba lozingo, baazingye nga na boikyi ikula ya wene. Bée oli nkyisa na eboko ya nga ya bokonzi. Bande na nga ba lozingo, ophilaka na bokusi onte ya Nkolo.

Bookaa, nkyisa, bose

² Naongye na Evodi na Setishe, iba na maumunya monomo onte ya Nkolo. ³ Na we, nwebi na nga owa phele, naongye na we obokye ibasungye. Pho banwana mbale na nga pho ya Simo Elaa, na Klema na bebi basuu baso baakyele na nga etoma. Makombo ma bée makomama o buku pha bomoo.

⁴ Ndekokumbe imbele siso onte ya Nkolo! Nakule wo ngakye, ndekokumbe! ⁵ Bolaa pha bée boebane na bato baso. Nkolo ali phenephe. ⁶ Samitungyisa na ná ekpele, kasi o maphoo maso, umola bosinga pha bée oka Nwaphongo na ibondela, na ná inyingonela, na bomophekye melesi. ⁷ Emba bose pha Nwaphongo boolekye malondo maso, pha mobanza mandondo ma bée na maumunya ma bée onte ya Yesu Klisto.

⁸ Pho ya isokya, bebi, kyela maphoo ma phele: Maambya kaa, na bosembo, na bopeto, maakokyi bée izinga, maambya ngambo, maphoo maabongo, makokyi bato isamba. ⁹ Kyela oetoma iso yaako-laka bée, yazwaka bée, na yaokaka bée na yawenekye bée onte ya nga. Emba Nwaphongo owa bose amobaa na bée.

Polo ka phe bato ba Filipe melesi pho ya nsindo ya be

¹⁰ Nali na nkyisa boikye onte ya Nkolo pho ya obokye okuli weninya phowa ya bée oka nga, na pho ya obokye konzumunya, kasi toikaka zwa nde nzela ya iweninya. ¹¹ Siwoo pho nakayee. Pho naekola onte ya maphoo maso ikyeyela nde ili na nga. ¹² Naebe ibika onte ya ikaya na ibika onte ya ezwele. Naekola onte ya maphoo maso nana ndengye iso iba na itonda nana iba na nzala, na ibika onte ya ewzele na ibika onte ya

ikaya. ¹³ Nakokyi ikyela maso mamana, pho ya Klisto ookonkuya. ¹⁴ Emba, b̄e okyesi bolaa, ookabi b̄e na nga ngongo ya nga. ¹⁵ B̄e koloebe, b̄e bato ba Filipi, o etatele yaikyemiimola Simo Elaa, waamana nga o Makedeniya, imbele me Ingomba sonoso tesaikaka umunya lowo la iphuti sa nga, manya nde b̄e. ¹⁶ Pho o Tesaloniki, b̄e waunva ntomela nsindo mbala yonyo naa ibale yasengyelaka na nga. ¹⁷ Teli obokye nalukye mosindo, kasi nalukye nde obokye obote mbuma nzikye o bitoma ba b̄e. ¹⁸ O mafoko ma nga nali na iso iengyesi na nga, naa ileka. Nazwe na sindo itomesi b̄e na Epafrodite, emba uɲwanɲwa eye, nali na iso phele. Nsindo ya b̄e ili ndokolo malasi ma solo elaa, mbeka ekyeanole na ekye-sambe Nwaphongo. ¹⁹ Emba Nwaphongo wa nga amoetanza na iso isengyesi na b̄e, ikokana na bonene phe, na na nkyemo ye onte ya Yesu Klisto. ²⁰ Le obokye nkyemo ibe na Nwaphongo ango wa banga pho ya bipha na bipa. Ame.

Ndongolo ya suka

²¹ Longolo basantu baso onte ya Klisto Yesu. B̄bi baali na nga baelongosi.

²² Basantu baso baelongosi, konza bali o ingambi sa Sezare.

²³ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebee na b̄e baso.*

* 4:23 4.23 Bakokyi na iwɔ obokye: Na ná Bolobo pha b̄e.

Mokanda nwa Polo oka Bakolose Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu imbela sabaka yo o boloko. Yo taikaka eba baanosi ba Kolose. Moto owa baebaka eli nde nwebi ne Epafras moto owaimolaka Simo Elaa omo. Emba amba yaimola Polo obokye batati inyangola masimo masuu manyakune onte ya baanosi. Babateya obokye: Pho ya iyeba Nwaphongo, esengyesi obokye bato bakumole na boikye malobo maabangye bde «Bakonzi ba ikolo na munse», bambe kula na mibele na ikumola mibeko ndengye na ndengye mikyeki ntoma.

O etee eya ntufo, Polo aphe Nwaphongo melesi pho ya ndengye eyalobikya Klisto. Yo alekyi malobo miso, eli nde yo oli mokonzi nwa Ingomba (1.3-2.3). O etee eya ibale, Polo kaongye na baanosi obokye bakyebe na mateya ma boole (2.4-25). Asokya na iteya mofesi mowa molongoba na bato ba Klisto na ba Ingomba. Ebe onte ya mabota naa onte ya mokyisi. Bofele amba beya baanosi (3-4).

Mateya maa boole matokolo imbela siso. Nabo mawenene ndokolo mali nde manyakune, mango maso maabende bato pho bamanya maumunya ma bde oka Klisto. Nzuka eli nde yo oli munene, yo moto owa manya bato o boombo bosoo.

Maphoo mali o mokanda mumu:

- Bakolose 1.1-8: Ibeya
- Bakolose 1.9-2.19: Klisto ali nza na etoma ye eli iye?
- Bakolose 2.20-4.6: Bomoo boonyakune onte ya Klisto
- Bakolose 4.7-18: Ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, nali toma ya Yesu Klisto bo wazinga Nwaphongo. Nga na nwebi na banga Timote, ² toekomele mokanda mumu, bde basantu baa Kolose, baakolo febi na banga onte ya Klisto. Le obokye ngolu na bose ikyite oka Ango wa banga Nwaphongo ibee na bde.

Polo kape Nwaphongo melesi

³ Tophe Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto melesi pho ya bde o maabodesi ma banga ma nkolo iso. ⁴ Tooka simo ya ianola sa bde oka Yesu Klisto, na pho ya lozingo looli na bde oka basantu basoo, ⁵ na molemo nwa bde mi yaebongyisela Nwaphongo o ikolo. Molemo nwaokaka bde phanza o nzela ya Ilofa saa phele, sili Simo Elaa.

⁶ Simo me Elaa eyakomaka nono oka bde, eenyango o munse munso, kyeembe na bota mbuma ikyikole nde bowa kyela yango onte ya bde, tata mokolo nwaokaka bde na nwa ebaka bde na phele ngolu ya Nwaphongo. ⁷ Ikokana na mateya maephekye Epafras, ekamba ya banga na nwebi wa etoma, owakyela etoma pho ya bde ndokolo owaakolo moto wa etoma wa Klisto. ⁸ Aloimola ndengye ya lozingo laephe Bolobo.

⁹ Yango mena, o mopha nwaka banga, tata mokolo nwa looka banga, toloole ifondele pho ya bde. Toongye na Nwaphongo obokye aephe saakole zebi na malondo maute na Bolobo phe. ¹⁰ Na bomoo, wambabika bookozingye Nwaphongo, waamba na kyela iso ikyimophe nkyisa. Wamokyela na maphoo maso mabote mbuma iinda, wamba na kola na iyeba Nwaphongo sakolo iyeba. ¹¹ Bamoekeya o maphoo maso na mwiya nwa nkyemo ye, emba na bomoo wamokoma na ilendendala na na ikanga motema o bimekyi biso.

Zembo pho ya Klisto ooli mokonzi nwa ikolo na munse

¹² Na nkyisa, phe Tata melesi, pho eli yo owakyela bokye ozwe na bde iyalo o ilaka sa basantu onte ya moo.

¹³ Alomanya o bokonzi pha enzombi, amba lobuya o bokonzi pha Nwana we wa lozingo. ¹⁴ Onte ye tokando, masumu ma banga malimbisami.

¹⁵ Ali elalaa ya Nwaphongo otowenene, Mwana owa boo onte ya bikyelamo biso, ¹⁶ pho iso yakyelama onte ye, o ikolo na o se, bikyelamo biwenene na biteebiwenene, ebe na phembo iso ikiyangyele mokyisi nwa enzombi,

iso yakyelamaka nde ne na pho ye.

¹⁷ Emba iyo ali o boo pha maphoo maso,

iso ili nde pho ye,

¹⁸ emba iyo alii moto nwa nzoto, nzoto me eli Ingomba.

Ali etatele,

Nwana owa boo onte ya bawe, pho afe o maphoo maso moto wa boo.

¹⁹ Pho Nwaphongo asepera

imizasa mobimba nwe munso onte ya Klisto.

²⁰ Na nzela ye, na pho ye, Nwaphongo abongya na pho iso.

Na nzela ya malongo maasweya nwana we o ekulusu, Nwaphongo abuya bose ebe na ose ebe na o ikolo.

²¹ Emba bde baabaka phanza babutu, bde baabaka na bitoma bibe baweniyaka bonguna bookusi na Nwaphongo, ²² kyeka obokye unwanwa eye Nwaphongo

aefongya pho ya nzoto ya Nwana, na iwa se, pho ya eweninya o boo phe basantu, sa mooya na sa intono. ²³ Kasi esengyesi obokye, na ianola, ophile na bokusi b'ee sakatasa, samana o molemo njwa Simo Elaa eya okaka b'ee, eya imolaka b'ee bikyelamo biso bili o mokyisi, emba inga Polo, nabuto moto wa etoma pho yaimola Simo me Elaa.

Ebasi ya Polo

²⁴ Ujwanwe eye nali na nkyisa onte ya malosi maokye nga pho ya b'ee. Na nzoto ya nga, nakokya malosi ma Klisto mata baa o nzoto ye ili Ingomba. ²⁵ Nabuto moto wa etoma wa Ingomba, kokokana na etoma eyampe Nwaphongo pho ya b'ee. Etoma me eli iunva iyimola lloba sa Nwaphongo, ²⁶ sekyele eyabombama minyabipha emba Nwaphongo aeweninye ujwanwa oka basantu b'e. ²⁷ Azingaka ibateya ezwele na nkyemo ya sekyele eyabombama me onte ya bapakanano. Klisto ali onte ya b'ee, molemo njwa nkyemo! ²⁸ Eli yo okoimole banga. Toimole moto munsu, toteya na moto munsu na zebi sisu, pho ya ibuya moto munsu moto olongofo onte ya Klisto. ²⁹ Yango eli ntina ya etoma ekyenjwane na nga, ya ebasi ekye kambe nga na bokusi pha Klisto bookyele na mwiya onte ya nga.

2

¹ Pho nazingye obokye b'ee oebe ebasi ye ekusi ekyenjwane nga pho ya b'ee, pho ya ba Laodikiya, na pho ya basuu baikyete b'ate baika na nvene nga mampenza. ² Nazingye obokye na bomu, mandondo ma b'ee malenzame na laakolo lozingo, bazwe ezwele ye eso, na saakolo iyeba, na iyeba sekyele ya Nwaphongo eli Klisto. ³ Ezwele eso ya zebi na ya boebi ya bombama onte ye. ⁴ Nawo babona pho obokye moto sayaekosa na molete njwa iwao. ⁵ Nabo na nzoto sili onte ya b'ee, kasi na bolobo nali na b'ee, nali na nkyisa ya ieyeba obokye ophisi bitemi ba b'ee na bokusi pha ianola sa b'ee oka Klisto.

Phakolo bomu boue nde na Klisto

⁶ B'ee waanola Yesu Klisto ifa Nkolo ya b'ee, yango mena b'ee ikala nde ibenga nzela ye. ⁷ Nyosa ne nkanga ophikame nde mi yo. Obe na na ianola sikusi bo waeteyaka b'e, emba ophekye Nwaphongo melesi imbele sisu.

⁸ Okyete obokye moto na monomo saebisa o izengye sa zebi sa bomoto siuwenene ndokolo eli makolo malondo nzuka eli nde mateya maute na bato. Iso miina kyiute na phembo ya mokyisi kasi na

Klisto phe. ⁹ Pho mobimba muso njwa Nwaphongo mozasi o nzoto ya Klisto. ¹⁰ Emba ooli b'ee onte ya Klisto, otondi na phaakolo bomu. Yo ali oikolo sa phembo iso. ¹¹ Baefelekye nde onte ya Klisto. Ibele me teli sikyelame na nsee ya bato, simanya b'ee etee ya nzoto kasi eli ibele saaka Klisto.* ¹² Pho waabatisamaka b'ee, yabaka ndokolo wakundamaka ne molongo monomo. Wamba kula kundwa ne molongo o nzela ya ianola siili na b'ee mi phembo ya Nwaphongo, owamokundola onte ya bawe. ¹³ B'ee babaka phanza bawe pho ya boebe pha b'ee na wataka ba b'ee ngbotu, akuli ebuya na bomu molongo ne. Alolimbisa boebe pha banga bosu. ¹⁴ Aziminye mofeko mwa baka molophunde, amolemolo na imobakya o ekulusu. ¹⁵ Nwaphongo amanya mwiya njwa phembo iso, aiphe so omiyo ma bato baso na bowa ilonga Nwana we o ekulusu. ¹⁶ Boebe babona moto saeyoya pho ya ntoma naa pho ya maleku naa pho ya eseleko naa pho ya bokombe pha sika, naa pho ya sabata. ¹⁷ Iso mina ili nde elalaa ya maphoo mamoya, kasi lona lakolo lowoo eli nde Klisto. ¹⁸ Moto monomo saeyisa. B'ee bakumisa na imiuya sa boole, baasambele banze, baaumunya nde maphoo mawene b'ee ondoto, bato me bali na maumunya nde ma bomoto, me maabaphe mawala. ¹⁹ Be, tebaangane na Klisto, ooli motu. Ka eli nde motu moophe nzoto iso ieyengyesi na yango obokye mantonga na nsoi ibee elele yonoyo. Emba eli Nwaphongo okokosa ina nzoto.

²⁰ Bo umbo waa na Klisto molongo ombi na mana o boombo pha maphoo ma mokyisi mumu, pho ya'ye koanole ukula kyelela mifeko ndokolo bomu pha b'ee botabaa nde o maphoo ma mokyisi mumu? ²¹ Sakpa! Sameka! Sakuma! ²² Eso meena eli nde maphoo maamotono bo moto kamakyelele. Mena eli mifeko na mateya maute na bato! ²³ Maphoo me mawenene bina ndokolo maphoo maa zebi, matome moto isambela na bokusi pho ye mampenza, imiuya, na imba miweninya bolosi. Kasi mifeko me temili na ntina pho mikokya nde maphowa ma bomoto.

3

¹ Bo waakwa b'ee na Klisto, luka mbolo ili o ikolo, wazasi Klisto o eboko ya boloo ya Nwaphongo. ² Umunyaka maphoo mali o ikolo, kasi maa munse phe. ³ B'ee waawa, na bomu, emba bomu pha b'ee pha mifomba na Klisto, onte ya Nwaphongo. ⁴ Pho Klisto ali phaakolo bomu pha b'ee,

* 2:11 Ibele sa ka yesu Klisto sili obokye kamanya mofesi njwa moto mokasi njwa masumu.

na b̄eε me, wamowenene ne onte ya nkyemo ye.

Moto oomokasi na moto oomunyakune

⁵ Na bom̄o, ole bitoma biibe ba b̄eε ba mokyisi: Bondumba, sokoto, phowa ya nzoto, looto, pho looto eli isambela bikyeko. ⁶ Kyeka maphoo maabangye yo ya Nwaphongo. ⁷ Phanza wataaka ba b̄eε o maphoo mama, mobesi nwa b̄eε nwabaka bom̄o me. ⁸ Uḡwanjwa eye, na b̄eε me, omana maphoo maso maama: Yo, itombo, kabu, bitoo, maloba maso mabe me satokolo o noko ya b̄eε. ⁹ Sa katelana onte ya b̄eε pho wamanya moto oomokasi na maphoo mafaka yo kakyee. ¹⁰ Emba b̄eε olati moto omunyakune, iyo oobuto na phakolo boebi boomulinya na elala ya Nwaphongo wamokyela. ¹¹ Uḡwanjwa, tewakuli ba Baela naa Bayuda, bato baβele b̄eε naa bato ba teika βele βe, babutu, moto owatanga, moombo, moto wa somi, tebali na bokyese. Kasi Klisto ali maphoo maso na ali na o iso.

¹² Pho b̄eε oli baaolo Nwaphongo, basantu b̄eε bazinga yo, olate ndondo ya ngolu, ndondo elaa, ndondo ya imiuya, bonyile, na ikanga motema. ¹³ Ndekokuyane onte ya b̄eε, bo nwebi akyesi boβe olimbisane onte ya b̄eε. Bo waelimbisa Nkolo ya banga, na b̄eε okyele nde bom̄o me. ¹⁴ Emba epkele elekyl ntina eli, ilata lozingo; Bookyesi bom̄o, wamoba b̄eε baso elele yonoyo na n̄a ndondo yonoyo. ¹⁵ Le obokye b̄eε boephe Klisto, bokonza mandondo ma b̄eε, pho obokye Nwaphongo aebanga pho obokye obe b̄eε baso nzoto yonoyo, ndekomophe melesi mbala na mbala me.

¹⁶ Le obokye lloba sa Klisto na ezwele ya sango sizwe eziye onte ya βe. Oteyanakye, ombakye na kyebisana na zebi siso sikokyi. O mandondo ma b̄eε, tubela Nwaphongo membo ma imophe melesi, omokumole na membo masuu maute na Bolob̄o. ¹⁷ Iso iikokyi b̄eε iw̄o naa ikyela, oikyele na nkombo ya Nkolo Yesu, na ipheε Tata Nwaphongo melesi na nzela ye.

Mozalesi nwa ibota

¹⁸ Basi, ndekomuiya obo pha b̄ampele ba b̄eε, ndengye ekokyi o miyo ma Nkolo. ¹⁹ Bampele, zingaka basi ba b̄eε, saphinyoaka na b̄eε.

²⁰ Bana, kumolaka baboti babe na maphoo maso, kyeka maphoo mazingye Nkolo oka b̄eε. ²¹ Batata, satombiyaka bana babe, pho b̄eε sabaa na ngongo.

²² Baombo, kumolaka bakolo ba b̄eε ba wawa o se o maphoo maso. Sa bakumolaka nde o miyo ma βe, bokokyele bato baayoko obokye baβasambakye. Kasi

obakumole na motema monomo ya bato baalote Nkolo. ²³ Na bo kokyele etoma ye, oekyele na ndondo elaa, ndokolo koekyelele Nkolo kasi bato phe. ²⁴ Eba obokye, Nkolo amoephe ilaka ndokolo mbano. Nkolo okokyelele b̄eε eli Klisto. ²⁵ Moto okokyele boβe amozwa etumbu na boβe bokyele yo. Pho Nwaphongo tali na mbelekye.

4

¹ B̄eε bankolo, baka na baombo ba b̄eε na bosembo na n̄a phele, eba obokye na b̄eε me, oli na Nkolo monomo o ikolo.

Maphoo ma isokya

² Baka na etungu ya ibondele, obakye na n̄a bokyengyi pha iphekye Nwaphongo melesi. ³ Bondelekye na pho ya banga obokye Nwaphongo alozifolele mozifo nwa iimola Simo ye. Na bom̄o, na moimula sekyele ya Klisto enyolesi nga o boloko. ⁴ Le obokye na eimole mboka eso bokokyi nga ieyimola. ⁵ Ndekomitambusa na bosembo o miyo ma bato batebali baklisto. Kyelaka baβona imbele siso sizwe b̄eε nkonz̄o ya ibaa na βe. ⁶ Le obokye mowosi nwa b̄eε mobakye na leleε bo ya mokpa, baka na yela yaiβusisa moto muns̄o na ndegye ekokyi.

⁷ O maphoo mankyekyi, wamozwa masimo maso maanyakune na Tishike, nwebi na nga okozingye nga, yo owakolo moto wa etoma, ooli ekamba ya nga o etoma ya Nkolo.

⁸ Na etomesi yo nde pho aya eyimole masimo ma banga, ambe na lenza mandondo ma b̄eε. ⁹ Namotomi yo na Onezime, owakolo nwebi okozingye banga, auta nde oka b̄eε oom̄o. B̄eε bamoeyimola maphoo maso malekane wawa. ¹⁰ Nwebi na nga wa boloko Aristarke, aelongosi, na Malako, nwana nyango na Balanabasi. Ombo zwa mateya pho ye: 'Bo akomi oka βe, omoyambe na bola. ¹¹ Yesu ookobangye b̄eε Yusitu aelongosi me. Onte ya Bayuda eli nde b̄eε bakyele na nga etoma pho ya bokonzi pha Nwaphongo, baabaka banzuya m̄o. ¹² Epafra owauta oka b̄eε aelongosi. Yo moto wa etoma wa Yesu Klisto oototwe ibondele pho ya b̄eε obokye oteme nzi, ombakye na kyela maphoo maso maali o phowa ya Nwaphongo. ¹³ Nga nali nzoka ya bokowene yo bolosi boikye ya b̄eε, na pho ya baanosi ba Laodikiya na Ba Ierapolis. ¹⁴ Luka, nwebi na banga owa muunganga na Demasi baelongosi.

¹⁵ Olongoloko βebi bali o Laodikiya, na Nimifa na ingomba siangane o ingambi se.

¹⁶ Bo otangyi mokanda mumu waumbo, omotomele ingomba sa Laodikiya

ɓamotangye me. Na ɓɛɛ otangye mokanda
ɲwa motoma nga o Laodikiya.

¹⁷ Pho ya isokya, wo na Alisipe obokye:
Ndekoebe na etoma eephe Nkolo, oekyele
na ɓolaa.

¹⁸ Eye molongolo mookomi nga Polo na
maɓoko manga mampenza, ɓɛɛ sabunga
obokye nali o boloko.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na
ɓɛɛ!

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Batesaloniki Mapho ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu phensphe na ileka mbula mako matano o sima ya ikundwa sa Yesu. Mokanda me mokokyi iba mokanda nwa ntubo nwaakoma Polo. Mokokyi iba na mokanda nwa ntubo onte ya nkanda iso ya Sangola Eenyakune.

Tesaloniki yabaka mokyisi mozale mokonzi nwa manyete ma Makedoniya. Polo akomaka omo o imbanga se sa ibale. Bato baikye baanolaka mateya me, emba tamba nde koko omo pho Bayuda ba omo baambyaka mobulu. Yango mena amba mana o Tesaloniki, amba ya kyende o Bere (Bitoma 17.1-10).

Sima ya nkolo, wakoma yo Koliti, nwebi ne Timote amba moimola bo walekanaka mapho o Tesaloniki. Emba Polo amba ya balongolo. Amba na balenza obokye bakyyende nde o boo. Amba na babuyisela eyano o motuna nwaabaka bee bamitune pho ya lowo la ikundwa sa bawe na pho ya iya sa Nkolo na nkyemo iso.

O moo nwa lolu, baanosi baayoko bamitune pho ya ndengye eya mosuka mapho ma mokyisi. Mokanda mumu mokokyi ilolingola mayele pho moloimole nyango wa lowo: Esengyesi obokye toteca obokye toli bato ba mokyisi nwa Nwaphongo, tombe na baa na ianola obokye nono itekye tomofo na Nkolo elele yonoyo pho ya bobele (4.17).

Mapho mali o mokanda mumu:

- 1 Batesaloniki 1.1: Ibeya
- 1 Batesaloniki 1.2-10: Melesi pho ya mobesi na ianola sa bato ba Tesaloniki
- 1 Batesaloniki 2.1-3.13: Etoma ya Polo o Tesaloniki
- 1 Batesaloniki 4.1-12: Mobesi moanole Nwaphongo
- 1 Batesaloniki 4.13-5.11: Iya sa Nkolo Yesu
- 1 Batesaloniki 5.12-28: Mateya na ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote tokomele ingomba sa Tesaloniki sili onte ya Tata Nwaphongo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye ngolu na bose ibe na bee.

Ianola sa bato ba Tesaloniki

² Nkolo iso tophe Nwaphongo melesi pho ya bee wa eyumunya banga o mabondesi ma banga. Imbele siso, ³ toeyumunya

pho ya ianola sa bee sili na bitoma, na lozingo la bee lookusi, na na imilenza sa bee o molemo, ikiyute na Nkolo wa banga Yesu Klisto, o boo pha Nwaphongo Ango wa banga. ⁴ Bebi na banga ba lozingo, eba na bolaa obokye Nwaphongo aeyolo. ⁵ Pho waaya banga eyimola Simo Elaa, teyabaka nde na maloba pha, kasi na na bokusi pha Bolobo. Na iso yaabaka banga towo ili ya phele. Wabaka banga na bee, koebe mobesi nwa banga. Tokyelaka babona pho ya bolaa pha bee. ⁶ Emba bee, wamba lomekola banga na Nkolo, waa yamba bee loba onte ya minyoko na nkyisa ya Bolobo. ⁷ Yango mena, baanosi baso ba Makedoniya na ba Akaye, babuto iyemekola. ⁸ Emba uta na bee, loba sa Nkolo sioka, teli nde o Makedoniya na Akaye, kasi simo ya ianola sa bee oka Nwaphongo, enyango mboka eso obokye tolosengyesi na ikula wao. ⁹ Pho moto na moto kaimole, wa wao yo pho ya bee, ndengye eya loyamba bee na ndengye eya le bee bikeko pho ya iyekpana oka Nwaphongo pho ya imokyelela, yo ooli na bomoo na owa solongo. ¹⁰ Emba koziya Nwana we owa mouta o ikolo, eli Yesu owakundola Nwaphongo onte ya bawe. Iyo aalomanya o yoo ya Nwaphongo ekye ye.

2

Etoma eya kyelaka Polo o Tesaloniki

¹ Bebi, bee mampeza koloebe na bolaa obokye, waloyamba bee, teli pho ya pha. ² Kasi bee koebe obokye nabo touti inyokomo na itolama o Filipe, Nwaphongo olophekye bokusi pha ikanga motema pho ya iya eyimola Simo Elaa onte ya minyoko. ³ Pho mateya ma banga temali maimamela, teloli na mamunya mabe, telookatele moto. ⁴ Kasi Nwaphongo alomeka pho ya ilophe Simo Elaa. Yango mena toteca nde bomoo, telolukye isepelisa bato, kasi nde Nwaphongo okomekye mandondo ma banga. ⁵ Yango mena waateya banga, toloowo mapho ma molete, bee koebe, tololi na maumunyama ma obokye olophe ekpele, nzoka ya banga Nwaphongo. ⁶ Tolombaa na luka ngambo oka bato, naa oka bee, na oka bato basuu. ⁷ Emba tokokakyi iba bato banene onte ya bee phele, pho toli batoma ba Klisto. Kasi tobaka onte ya bee nde na bonyile, ndokolo nyango wa bana kabanza bana bee mampenza. ⁸ Toezingaka na boikye, yango mena toloeyimolaka nde Simo Elaa ya Nwaphongo yango na yango, kasi toambyaka na bomoo pha banga mampenza, pho oli na motuya mwikye pho ya banga. ⁹ Bebi, bee umunya

minyoko na nkuka ya banga, tokyela etoma oka b̄e na moo na mokolo, pho banga saba ephesi ya monomo na b̄e waaba banga toeyimole Simo Elaa ya Nwaphongo.

¹⁰ B̄e oli manzoka ma banga, ebe na Nwaphongo, pho mobesi nwa banga o boo pha b̄e baanosi, teloika kyela masumu, tobaka na bosomebo, na moto monomo takokyi ilooya na lowoo lonolo. ¹¹ Emba b̄e koebe na obokye tokyela na monomo na monomo onte ya b̄e ndokolo anga na bana be. ¹² Toekuyaka, toelenzaka, toongaka na b̄e na bokusi obokye mobesi nwa b̄e mosepelisa Nwaphongo okoebangye obokye onyolo o bokonzi phe na o nkyemo ye.

Polo akuli samba ianola sa Batesaloniki

¹³ Kyeka ntina ekye phe banga Nwaphongo melesi imbele siso, waoka b̄e lloba sa Nwaphongo saeyimola banga, wasaanola, teli ndokolo ilooba sa bato kasi nde boli sango phele obokye lloba sa Nwaphongo. Iloba me sikyele onte ya b̄e, b̄e baanosi. ¹⁴ Emba b̄e obuto imekola mangomba ma Nwaphongo maali o Yuda, maanola Yesu Klisto. Pho bebi na b̄e mampenza baenyokolo bo wanyokoloko Bayuda banaa nyango na b̄e. ¹⁵ B̄e baboma Nkolo Yesu na baimosi, balonyokoloko me. Tebaikaka sepelisa Nwaphongo, emba bali banguna ba bato baso. ¹⁶ Balokatele iteya lloba sa Nwaphongo oka bato batebali Bayuda pho babikye. Na bomo, masumu ma b̄e makule butwa nde maikye. Nono waa kaa yoo ya Nwaphongo mi be.

Polo ali na phowa ya ikula butwa o Tesaloniki

¹⁷ Bande, pho ya banga, na bokabwa banga na b̄e pho ya nwana imbele, itakye na miyo kasi o ndondo toli elele yonoyo. Toli na phowa ekusi ya ekula ya ewene yango mena tokyele na ndenge iso obokye toyee. ¹⁸ Tobaka na phowa ekusi ya iyaa oka b̄e. Nga mampenza Polo, mbala na mbala nalukaka na iya oka be, kasi molemba abaka kalokutole nde bokutosi. ¹⁹ B̄e oli molemo mwa banga na nkyisa ya banga na eboko ya banga ya nkyemo oboo pha nkolo Yesu imbele sa moya yo. Teli bomo? ²⁰ Nde phele, b̄e oli nkyemo ya banga na nkyisa ya banga.

3

¹ Yango mena, bo tewaakulaka banga koka iziya tomba wene obokye toikale banga mampenza o Atene. ² Emba toetomele Timote nwebi na banga, kakyele na banga etoma ya Nwaphongo ya iyimola

Simo Elaa ya Klisto. Pho ayaekuya na ielenza o ianola sa b̄e. ³ Pho ya obokye moto salota o boo pha minyoko. Pho b̄e mampenza koebe obokye tobangama pho ya mango. ⁴ Waabaka banga oka b̄e, toeyimolaka obokye tosenyesi iwene minyoko bookyelami wango, b̄e koloebe. ⁵ Yango mena, na nga sikokakyi kula ziya, natomi Timote aya nzwela masimo ma ianola sa b̄e, pho naile obokye molemba aumbo eemeka, emba etoma ya banga onte ya b̄e ekye pha.

⁶ Unwanwa eye Timote auti oka b̄e, ambi na loyelela na Simo Elaa ya ianola sa b̄e na lozingo la b̄e. Awo yokye b̄e otaba iloumunya nkolo iso na bolaa, oli na na phowa ekusi ya ikula lowene nde booli banga na phowa ya ikula ewene. ⁷ Yango mena, bebi, onte ya minyoko ma banga miso na himekyi ba banga biso, tozwe bokusi pho ya ianola sa b̄e. ⁸ Emba unwanwa eye mandondo ma banga mauti pho b̄e ophisi nzela ya Nkolo na bokusi. ⁹ Melesi iye mikokyi banga iphe Nwaphongo pho ya b̄e, pho ya nkyisa ikyi okye banga pho ya b̄e o boo pha Nwaphongo wa banga? ¹⁰ Na moo na mokolo tobondele na etungu pho tozwe konzo ya ikula ewene obokye tokokya ikyizangye o ianola sa b̄e.

¹¹ Le obokye Nwaphongo yo mampenza, Ango wa banga na Nkolo wa banga Yesu baingole nzela o boo pha banga pho ya obokye toyee oka b̄e. ¹² Le obokye Nkolo akosa, ambe na tonza na boikye lozingo looli onte ya b̄e na lozingo looli na b̄e pho ya bato baso, ndengye ya lozingo loezingye na banga. ¹³ Na bomo, le obokye Nkolo alenza mandondo ma b̄e. Emba mokolo nwaamoya yo na bansatu b̄e banso, yo sa yaezwa na maphoo mabe onte ya b̄e na obokye obe samooya o boo pha Ango wa banga Nwaphongo.

4

Mobesi mazingye Nwaphongo

¹ Bebi, pho ya isokya, toeteyaka lolengye la mobesi mokokyi iba na b̄e pho ya isepelisa Nwaphongo. Nde phele komikambe nde bomoo. Kasi unwanwa eye, toongye na b̄e emba tombe na ebondo na nkombo ya Nkolo Yesu obokye: Kula lendendala.

² B̄e koebe mateya maeteyaka banga bo wa wo Nkolo Yesu. ³ Kyeka phowa ya Nwaphongo: Eli obokye b̄e obe bato bansatu ombe na ba sakyela bondumba. ⁴ Moto na moto onte ya b̄e aebe ikpa nwanwasi na ndengye ya bansatu na ya ngambo. ⁵ Samile obokye phowa ebe eekonza ya bato baayoko baate baebe Nwaphongo. ⁶ Moto sakosa nwebi ne,

yo samba na mokyela bofe mi lowo lalona. Pho Nkolo kaambelele mi mapho maso mamana, nde bo waunva ewole banga na bo waekyebisa banga. ⁷ Pho Nwaphongo taika lobanga obokye toikale ikyela mapho maa sokoto, kasi mapho ma bosantu. ⁸ Yango mena, moto okole mateya mama, taale moto, kasi kale Nwaphongo okoephe Bolobo phe.

⁹ Pho ya lowo lokyeki izinga bebi, telosengyesi iyekomela mokanda. Pho be, Nwaphongo yo mampenza aeteya ndengye ekoyi be izingana onte ya be. ¹⁰ Emba eli nde lona lozingo lalona loweninya be oka bebi baso ba Makedoniya mobimba. Kasi bande, banga toelena obokye okule kyela na bolaa koleka. ¹¹ Ba na phowa ekusi ya iba bese, ya ikyeka nde mapho ma be mampenza na ya ikyela etoma nde na maboko ma be mampenza, nde bo wawoko banga phanza. ¹² Pho mobesi nwa be mofe nwa kaa o miyo ma bato bate bali baklisto, emba obofe ephesi ya moto.

Mokolo njaa moya Yesu

¹³ Behi, tozinye obokye toeyimole phele eso pho ya lowo lokyeki bawe, pho ya obokye obe saba na ngongo ya bato basuu baate bali na molemo. ¹⁴ Emba bo banga toanole obokye Yesu awa amba kundwa, nde bom me, baawa onte ya Yesu, Nwaphongo aabayamba elele yonyo na Yesu.

¹⁵ Emba kyeka unwanwa eye loewole banga, eli iloba sa Nkolo: Banga baali na bom, baamoikala nono o iya sa Nkolo, etelokyende na njwana bokyiki o boo pha baawa. ¹⁶ Waamookana iya samoambya yo, na njwesi nwa mokonzi nwa baanzelu na ilela sa mumbenzo nwa Nwaphongo, Nkolo yo mampenza amouta o ikolo: Emba baawa onte ya ianola Klisto bamokundwa phanza. ¹⁷ Sima banga baamoba na bom imbele me, banga na be tomunetwa o mampata, pho yaiky vana na Nkolo o ikolo. Emba banga baso tomoa na Nkolo pho ya bofele. ¹⁸ Yango mena, kuyanaka be na be na mateya mamana.

5

Tokyengyeye

¹ Bande, pho ya lowo lokyeki imbele na bileko, tewali ntina obokye toekomele mokanda pho ya lango. ² Pho be mampenza koebe na bolaa obokye mokolo nwa Nkolo njwamoya ndokolo waaye mwibi na mokolo. ³ Imbele sa mow bato obokye: «Eye bese, eye bokyengi», emba nde o sina imbele sasina ephambo ya bayelela mbala yonyo ndokolo bolosi pha

eswete ekyeokye njwanwasi owa ekama bo kalukye ibota, emba moto nono monono etakokye ilota. ⁴ Kasi be, bande, be toli o enzombi, pho ya obokye mokolo me moebalikyinya ndokolo mwibi. ⁵ Be baso oli bana ba moo, bana ba nzanga: Teloli bana ba mokolo, na ba enzombi. ⁶ Yango mena, banga salala ebu ya bato baayoko, kasi tokyengyeye emba tombe na mibanza. ⁷ Baalale ebu, balale na mokolo, emba balangye maleku, balangye na mokolo. ⁸ Kasi banga baali bato ba nzanga, tobanza nzoto ya banga na bolaa, tolate ianola na lozingo ndokolo etubu ya ebasi, tolate o moto eboko ya molemo nwa lobiko.

⁹ Pho Nwaphongo taika loolo pho ya kabu ye, kasi aloolo pho ya obokye alobikya na nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ¹⁰ Awa pho ya banga pho ya obokye na bo tolake ebuu tobee na bom isanga ne. ¹¹ Yango mena, kuyinya be na be emba ombe na sungana be na be, nde bokokyele be phanza.

Maloba ma isokya

¹² Bande, toongye na be obokye okumole baamiphe mpasi ya ikyela etoma onte ya be, baateya Nkolo pho ya iyebanza na iyeteya nzela ¹³ Ba na be na ikumo siikye, na lozingo pho ya etoma ya be. Ba na bese onte ya be.

¹⁴ Bande, toongye na be obokye oteya bato ba bokoo, okuya bato bali na ibale, sunga bato bate bali na bokusi, kanga motema na bato baso. ¹⁵ Kyeba obokye moto sabuya bofe pho ya bofe, kasi nkolo iso, luka ikyela bolaa be na be na na bato baso.

¹⁶ Ndekobe na nkyisa nkolo iso, ¹⁷ bondelekye sa ema, ¹⁸ phekye Nwaphongo melesi mi mapho maso, pho Nwaphongo kazingye obokye okyelakye babona, be baangana na Yesu Klisto.

¹⁹ Sakubya etoma ya Bolobo Bosantu, ²⁰ sasemola maloba ma baimosi. ²¹ Kyitolela mapho maso na bolaa: Ombe banza loolaa, ²² omizile na mapho maso maabe.

²³ Le obokye Nwaphongo owa bese, yo mampenza aebuya mobimba basantu. Le obokye abanza molimo nwa be, na mokali nwa be, na nzoto ya be, ibe sa mooya pho ya mokolo nwa moya Nkolo wa banga Yesu Klisto. ²⁴ Okoebangye ali moto okokoya mambunu me: Ekuli ba nde yo owa mokyela.

²⁵ Bande, bondele na pho ya banga me. ²⁶ Beya baanosi baso na ikoo na ikoo.

²⁷ Naeyongye na kombo ya Nkolo obokye: Mokanda mumu motangyeme o boo pha bebi baso.

²⁸ Le obokye ngolu ya Nkolo wa banga
Yesu Klisto ebe na bεε.

Mokanda nwa Polo nwa ibale oka Batesaloniki Mapho ma etatele

O mokanda mumu, Polo akuli butolela lowo la iya sa Nkolo Yesu (kyeka mokanda nwe nwa ntubo oka Batesaloniki). Pho lowo me labaka lotungyisa bato ba Tesaloniki.

- Bakyi onte ya bée babaka bawo bekye mokolo me mokomi phenephe (2.2). Polo kambe baimola bofo: Yambo ya obokye Nkolo Yesu aye na nkyemo, esengyesi obokye «Mooi» amiweninya, Zabulu owamoluka ibungya bato ba Nwaphongo na iikyela Nkolo ziko (2.1-12). Yango mena Polo kaongye na baanosi baphile Simo Elaa nzii, bée saphembe na ibondele (2.13-3.5)

- Baanosi bayoko balekye ikyela etoma pho nde ya iziya suka ya mokyisi, emba bambaka butwa nde iza ntoma ya bato basuu. Polo katomisa bato baa bokoo obokye babengye mobesi nwa baamiambya o etoma. Pho bée mampenza bakokye imibikya. «Moto ootozingye ikyela etoma, yo samba na za» (3.10).

Mapho mali o mokanda mumu:

- 2 Batesaloniki 1.1-2: Ibeya
- 2 Batesaloniki 1.3-4; 11-12: Polo kabondele Nwaphongo pho ya bato ba Tesaloniki
- 2 Batesaloniki 1.5-10; 2.1-12: Mateya pho ya iya sa Nkolo Yesu Klisto
- 2 Batesaloniki 2.13-3.15: Mateya pho ya mobesi mobongyi na moanosi
- 2 Batesaloniki 3.16-18: Ndongolo

Ibeya

¹ Inga Polo, Silive na Timote tokomele ingomba sa Tesaloniki siili onte ya Tata Nwaphongo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bose ikyiute oka Nwaphongo Tata na Nkolo Yesu Klisto ibee na bée.

Nwaphongo amosambisa bato mokolo nwa moya Nkolo Yesu

³ Bande, tosengyesi iphe Nwaphongo melesi imbele siso pho ya bée, embi ba nde bomo, pho ianola sa bée sikole na bokusi, na lozingo loli na bée onte ya bée, lokole onte ya monomo na monomo na bée baso. ⁴ Yango mena banga tomiphambe na bée onte ya mangomba ma Nwaphongo, pho ya ikanga sa bée sa motema na ianola sa bée onte ya minyoko miso na bimekyi bizwe bée. ⁵ Iso miina ili elembo ya bolombe pha bosomebo pha Nwaphongo,

ntina me eli ya iyebuya bato baalongoba pho ya Bokonzi pha Nwaphongo bookyele bée bolosi.

⁶ Yango mena, Nwaphongo na bolombe phe amoenza mabeku oka bato baenyokolo. ⁷ Emba amoephe bée banyokolo be, iyema na banga elele yonyo, imbele saa mowenene Nkolo Yesu, owamouta o ikolo na banze bée ba mwiya. ⁸ Amoya onte ya itumbu sa nwenya, pho ya iya phe etumbu oka bato baate baefe Nwaphongo na baate bakuummole Simo Elaa ya Nkolo wa banga Yesu. ⁹ Etumbu ya bée yamoba iwa sa bobele na bobele, itakye na boo pha Nkolo na ná nkyemo ya bokonzi phe. ¹⁰ Imbele sa moya yo, mokolo me, basantu bée baamophe nkyemo na bato baso baanola Nwaphongo baamosamba. Emba bée baanola simo eyaeyimolaka banga wamoba o motango nwa be. ¹¹ Kyeka ntina ekye bondele banga imbele siso pho ya bée, pho Nwaphongo wa banga awene obokye olongoba na mbela eya ebanga yo, obokye na mwiya nwe, akyele obokye okokya holaa bosozingye yo ambe na buya ianola sa bée sibe na bitoma. ¹² Na bomoo nkombo ya Nkolo wa banga Yesu yamoba na kyemo onte ya bée, emba bée onte ye, pho ya ngolu ya Nwaphongo wa banga ná ya Nkolo Yesu Klisto.

2

Yaamoya o boo pha iya sa Nkolo

¹ Bande, pho ya lowo lokyeki iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto na pho ya iyangana sa banga phenephe ne, toongye na bée obokye: ² Saoto maumunya ma bée izele na sa lota pho ya iwene sa baimosi, pho ya lloba na pho ya mokanda monomo baiteye ndokolo yiuti na banga, yamba ekyela obokye oanole obokye mokolo nwa Nkolo mokomi. ³ Moto saekatela naa na ndengye iye. Pho oboo pha obokye mokolo mamuna mokokye, bato baikyeba bamole Nwaphongo emba na moto moebe amiweninya. Moto me eli yo moto wa mophe yo etumbu. ⁴ Iyo amotemele iso ikyi bange bée manzambe na iso ikyi kumole be, amokoma nono ikye zala o Ingambi sinene sa Nwaphongo pho ya iwo yokye ali Nwaphongo.

⁵ Tokuli na eba obokye naewolekye mapho mamana wataka nga ba oka bée?

⁶ Emba injanjwa eye, bée koefe ekpele ekyemozimbe pho ya obokye amiweninya nde o imbele se. ⁷ Pho sekyele ya ikyela bofe kyekyele lolu etoma, esengyesi nde imanya okeozimbe unjanjwa eye. ⁸ Emba moto moebe aamiweninya, Nkolo Yesu amba mooto na muwe nwa munoko nwe

emba aamounva na mwiya nwa iya se. ⁹ Waamoya moto o mofe na mwiya nwa Molemba, amiweninya na bitoma bikusi ndengye na ndengye, na bilekyesako, na mayaa baboolle. ¹⁰ Naa na malondo maso matemali na bosomebo pho ya ikatela bato bamobunga, pho tefaika yamba lozingo la bosomebo lokokakyi ifabikyia. ¹¹ Yango mena, Nwaphongo kabatomele mwiya mwa ifabungya, mokyeye obokye baanole maphoo ma boole, ¹² pho ya obokye ba phe etumbu bato baso baale ianola maphoo maa phele kasi bawene bolaa nde o ikyela maphoo matemali ma bosomebo.

Nwaphongo aloo pho tobikyeye

¹³ Kasi pho ya banga, bande ba lozingo la Nkolo, toengyesi iphe Nwaphongo melesi imbetele siso pho ya b̄e, pho Nwaphongo aeyolo tata etatele pho obikyeye na nzela ya Bolobolo boemanya masumu, na na ianola sa b̄e sa maphoo ma phele. ¹⁴ Nwaphongo aebanga pho ya izwa ifikyeye na nzela ya Simo Elaa eya imola banga pho ya obokye ozwe nkyemo na Nkolo wa banga Yesu Klisto. ¹⁵ Yango mena, bebi, phila na bolaa ombe na banza na bokusi mateya maso maeteyaka banga, na njwesi ikolo naa na mokanda. ¹⁶ Le obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza na Nwaphongo Ango wa banga owalozinga na owalophe na ngolu ye, nbondi sa bobele na bobele na molemo moolaa, ¹⁷ baebondo, bambe naekuya o maphoo maso malaa makyeye b̄e na maawo b̄e.

3

Bondele pho ya banga

¹ Pho ya isokya, bande, bondele pho ya banga, pho ya obokye Iloba sa Nkolo sikyende o booo izele emba bato basikumole bookokyele b̄e me. ² Bondele na pho ya banga obokye tomene o nsee ya bato baa yoo na ya banguna: Pho baso tefali na ianola.

³ Nkolo yo ookokoya isoo ikiyiwoo yo: Amoekuya, amba na ebanza pho Munguna saekyela bofe. ⁴ Pho ya b̄e, toli na ianola na nkombo ya Nkolo obokye ikiyiwoo banga na b̄e, koikyeye, wamba na ikala nde ikyela. ⁵ Le obokye Nkolo akambe mandondo ma b̄e pho ya izinga Nwaphongo na na iititala ya Klisto.

Moto munsoo aengyesi ikyela etoma

⁶ Bande, towoo na b̄e o nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: Obe itakye na nwebi munsoo owa bokoo na otookye mateya maeteya banga. ⁷ B̄e mampenza koebe ndengye'ye esengyesi b̄e ikyela pho ya ibenga matambe ma banga. Waba banga onte ya b̄e, toloika ba bato ba bokoo.

⁸ Toloika onga na moto ipa sa iza, kasi onte ya minyoko na iphembe, na moo na mokoolo, tokyelaka etoma pho banga sabaa ephesi ya monomoo na b̄e.

⁹ Nde phele, tokokaka iyeyonga, kasi tozingaka ifaa ndakyyisa ya imekola pho ya b̄e. ¹⁰ Kasi waabaka banga oka b̄e, toephekye mofeko mumu: 'Bo moto tazingye ikyela etoma, yo samba na zaal!' ¹¹ Emba tookye bawo obokye wali onte ya b̄e bato ba bokoo, tefakyele ekpele kasi banyolo nde o maphoo ma bato. ¹² Towoo na bato baabana, tombe na balenza na nkombo ya Nkolo Yesu Klisto obokye: 'Bakyele etoma ya b̄e bese emba bazee ipa siizwe b̄e mampenza.'

¹³ Pho ya b̄e, bande, b̄e saotwa ikyela bolaa. ¹⁴ Bo moto tatosee ikyewole banga o mokanda mumu, okyefe ne, b̄e sakula ba ne pho aokye sooo. ¹⁵ Samba mokpa ndokolo mbomi, kasi omooya bo ookooya b̄e nwebi.

Mapambosi na ibeya sa suka

¹⁶ Le obokye Nkolo owa bese aephe yo mampenza bese nkoolo isoo na ndengye isoo. Nkolo afe na b̄e basoo.

¹⁷ Eli nga mampenza Polo oekomesi munkanda mumu na ebokoo ya nga mampenza na oebeye. Mena eli elembetele ekyekyele nga o nkanda ya nga. Eli mokomesi nwa nga. ¹⁸ Le obokye ngolu ya Nkolo wa banga Yesu Klisto ebe na b̄e basoo.

Mokanda nwa Polo nwa ntubo oka Timote Maphoo ma etatele

Ango wa Timote abaka Moela, nyango abaka Moyuda owa butwa moklisto. Polo avanaka na Timote pho ya mbala eya ntubo o mokyisi na nkombo Listre (Bitoma 16.1-4), mēna yabaka o imbanga sa Polo sa ibale. Kofanda wawana, Timote abutwaka monomo baabaka bakye mitambula na Polo o mabanga me maikye ma iimola simo elaa.

Mokanda mumu mowole maphoo manene maato:

- 1 Timote 1.1-20; 4.1-5: Polo kakyebisa Timote pho ya mateya ma bole, na maphoo makyeki mibeko ma Bayuda na bato batebali bayuda
- 1 Timote 2-3: Polo kaphe Timote molongo nwa ibongya losambo, na mōbosi mosengyesi iba na bakambi ba Ingomba
- 1 Timote 4.6-6.21: Polo kateya Timote ndengye esengyesi yo ikyela etoma ye onte ya baanosi, pho ebe awaakolo moto wa etoma wa Yesu Klisto

O mokanda nwe, Polo kaongye na banga obokye banga satosaka nde mibeko ma Ingomba na bakambi ba sango, kasi tobe na sakolo ianola pho yaikumola Yesu Klisto, mobikye wa banga (2.3-6).

Polo kabeya Timote

¹ Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, pho ya ndingyisa ya Nwaphongo Mobikye wa banga na Yesu Klisto molemo nwa banga, ² oka we Timote, owakolo nwanwa wa nga o ianola, naekomele obokye: Ngolu, ngongo, bose pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ibe na we.

Bateye ba bole

³ Bo wawoko nga na we imbele sa kyekye nga o Makedoniya, ba o Efese pho ya ikatela bato baayoko be sateya mateya maa bole. ⁴ Obakatele be samiambya o bikoo ba pha na itondoko mabota saunva. Maphoo mamana mabote nde miko kasi nwanwa nwa Nwaphongo phe, mookokiyisame onte ya ianola. ⁵ Ntina ya motindo me eli lozingo looute o ndondo elaa, na maumunya malaa na ianola sa phele. ⁶ Pho ya iba sabanga nzela eye, bato bayoko babungyi nzela, babengi bowole bowole phaazanga ntina. ⁷ Bamitate iba bateye ba mibeko, nzuka tebaebe naa maphoo mawo be naa maphoo mateya be.

Eyaakolo ntina ya mōbeko

⁸ Pho toebe obokye mōbeko ali molaa bo moto kamokyelele ndokolo mōbeko. ⁹ Pho, toebe na bolaa bobo: Mōbeko temoli pho ya moto o molaa, kasi pho ya bato baatebatosa na batambi, bato babe na bato ba masumu, baatebakumole Nwaphongo ebe na mbolo iisantu, babomi ba bato, ebe ba angō ebe ba nyango, ¹⁰ baakyele bondumba, baalale na bebi na be e bampele, baangye ba baombo, bakati ba bole, baakate selesa ya bole, na maphoo maso maatememele mateya ma phele. ¹¹ Mateya me eli Simo Elaa ya nkyemo ya Nwaphongo owa ngambo eya mpe be pho naebanza.

Polo aphe melesi pho ya ngongo ya Klisto

¹² Naphe melesi na owampe bokusi, Yesu Klisto Nkolo wa banga: Eli yo moto owa wene obokye nakokyi amba nkpa o etoma ye, ¹³ nga owabaka phanza motiyosi, munyokosi na moto wa nkamba. Kasi anzokyele ngongo pho nakyelaka saeba ntina, na izanga ianola. ¹⁴ Phele, ngolu ya Nkolo wa banga, ebe na ianola, na lozingo looli onte ya Yesu Klisto yatonda mi nga.

¹⁵ Iloba sisi sili sa phele, sikokyi ianolama na bato baso obokye Yesu Klisto aya o mokyisi pho ya ibikya bato ba masumu boli nga, inga moto owa o boo. ¹⁶ Kasi bo anzokyelaka ngongo, eli pho ya obokye oka nga, moto owa o boo, Yesu Klisto ateya ndondo ye elaa, ndokolo ndakyisa pho ya bato bamoanolela, pho ya bomoo pha bofele.

¹⁷ Oka mokonzi owa bofele, Nwaphongo ooli nde yo monomo, ootowe, ootowenene, ngambo na nkyemo pho ya bofele na bofele. Ame.

Nwanwa ebasi elaa

¹⁸ Timote, nwanwa wa nga, kyeka mōbeko moephe nga, ikokana na noko ya baimosi baakalakala pho ya we. Noko me ibe bokusi pha we o ebasi elaa ekye nwanwe; ¹⁹ na ianola na maumunya malaa. Bato baayoko balekye ikyela babona, emba bamba zinza ianola sa be. ²⁰ Onte ya be wamozwa Imene na Alegizandre, na baambya oka Zabulu, pho baekole iba sakula tiyola Nwaphongo.

2

Mateya pho ya ibondele

¹ Naongye na be obokye o boo pha maphoo maso, nde koongye, nde kobondele, nde konyingonele, nde kophe melesi, pho ya bato baso. ² Pho ya bakonzi na baaloangyele, pho tobe bose na ikyela

maphoo malaa na ma kaa. ³ Kyeka maphoo malaa na masepelisa Nwaphongo Mobikye wa banga, ⁴ okozingye obokye bato baso babikye emba baee bosomebo. ⁵ Pho Nwaphongo ali nde yo monomo, na mofongye ali nde yo monomo onte ya Nwaphongo na bato, moto monomo: Yesu Klisto, ⁶ owa miambya pho ya iikola bato baso.

Mena eli Simo eya imola bee o imbele sa mekama, ⁷ na pho ya simo me nakye-lamaka na nga owakolo toma, na wo nde phele, siikate, nga nali nganga mayele wa nkyisi onte ya ianola na onte ya bosomebo.

Bampele na babasi o losambo

⁸ Nazingyi obokye bampele babondele o bilele biso, batombe mafoko masantu o ikolo, sa kabu na na bookaana.

⁹ Pho ya babasi, balate molato molongoba, bee sa lekyinya ndelo: Naa na itonga suwe, naa na bayaka ba wolo, naa na mbongyesi ya motuya. ¹⁰ Kasi balate nde bitoma bilaa, bolongobaa na babasi bakyele etoma ya bosomebo.

¹¹ Imbele sa mateya, njwanjwasi asengyesi ikala bese na imiuya siso. ¹² Nga, siiphe nzela obokye njwanjwasi kateya na aangyele lele. Aikale bese. ¹³ Eli nde Adama owa kyeka bee phanza. Ewa sima. ¹⁴ Emba teli Adama owa kosaka be, kasi eli njwanjwasi owa kosama, amba buka mifeko. ¹⁵ Na bo ebe bomo, njwanjwasi amobika na ibota se, kasi ambe nde banza ianola, lozingo na fosantu phe sa mawala.

3

Bakambi ba ingomba

¹ Lowoo loowo nga lolo loli nde phele: Bo moto ali na phowa ya iba mokambi, mena kazingye etoma eli elaa. ² Mokambi njwa ingomba, yo sa ba moto wa maphoo mabe obokye bato bamooya, lele wa njwanjwasi monomo, yo sa ba moto wa looto, afe na maumunya malaa, mofesi molaa, kayambe babutu, akokye na iteya, ³ yo sa ba munwe njwa maleku, sa ba munjwani njwa bibasi, kasi moto wa bonyile, yo sa ba moto wa maoka, na moto wa phowa enene ya baphalanga, ⁴ aebe ikamba ingambi se ambe na teya bana bee imiuya na kaa eso. ⁵ Bo moto taakokye ikamba ingambi se mampena, amba koka ibongya ingomba sa Nwaphongo ndengye'ye? ⁶ Kasi yango sa ba moto naino otookoyi o ianola, pho yo sa kaa, bo mawala mamozibi miyo, o mazengye mabekya Molemba. ⁷ Elaa na obokye bato baate bali baklisto bawoo na bolaa pho yee, pho yo sa zwa soo, yo saamba na ikaa mbala yonyo o mazengye ma Molemba.

Ba diakre

⁸ Ba diakre nde bomo me, basengyesi iba bato ba kaa, basengyesi iba nde na ewole yonyo, bee samiambya o maleku naa na iluka baphalanga na manzela maa soo. ⁹ Basengyesi ibanza bosomebo pha baaweninya ianola sa bee na ndondo yonyo. ¹⁰ Na bee me basengyesi ifameka phanza, emba sima, bo tebabazwe na lowoo loobe, bakoyi imba kyela etoma ya bee ya bo diakre.

¹¹ Na babasi nde bomo me, basengyesi iba babasi bakumole be, baate bali na ewole ebe, baate bali na looto, baakokya maloba ma bee o maphoo maso.

¹² Ba diakre basengyesi ilonga nde njwanjwasi monomo, baangyele mangambi ma bee na bana ba bee na bolaa. ¹³ Pho baakyele etoma ya diakre na bolaa bazwe ikumo sa bato baso, na bokusi pha ianola boli na Yesu Klisto.

Sekyele eenene

¹⁴ Naekomele babona na iumunya obokye namoya zwana na we mizele.

¹⁵ Kasi na bo nazimbane, wamoeba nde me imikamba o ingambi sa Nwaphongo, sili ingomba sa Nwaphongo oli na bomo, ikonzi na iingo ya bosomebo. ¹⁶ Nde phele, sekyele ya ikumola maphoo ma Nwaphongo eli enene!

Yo owamiweninyaka onte ya nzoto, Bolobo amolongya, baanzelu bamowene, bato baate baeebe Nwaphongo baoka simo ye, o munse munso bamoanola, azwa nkyemo ya Nwaphongo.

4

Bato baateya mateya ma boole

¹ Bolobo kawo polele obokye: O imbele sa suka, bato bayoko bamoangana ianola sa be, bamobenga malobo ma bakose na mateya ma malobo mabe, ² pho ikosa sa banyamabole na isocolo sa bato babana simbo zika. ³ Bamokatela malonga; bamokiyisa ntoma iyoko, nzuka Nwaphongo aikyela pho ya obokye baanosi, bee baeebe maphoo ma phele, baize, bambe mophe melesi. ⁴ Pho iso yakyela Nwaphongo ili ndaa, ekpele yonyo teli ya ile bo tophe Nwaphongo melesi o boo pha iye zaa. ⁵ Pho na llofa sa Nwaphongo na na ibondei ibuto peto.

Moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto

⁶ Teya bebi maphoo maso mamana: Wa moba moto wa etoma omolaa wa Yesu Klisto, okokye maloba ma ianola na iteya sila sabenga we. ⁷ Ka pho ya bikoo biibe na bowolebowole pha bakasi bababasi, obile.

Omikuya we mampenza nde o mofesi nwa moto wa Nwaphongo. ⁸ Pho ikuya sa nzoto sili na ntina mi maphoo makyi, kasi mofesi nwa moto wa Nwaphongo, njwango, moli na ntina o maphoo maso. Nwango moli na mbunu ya bomoo, ya bomoo pha loloo, na ya bomoo pha moya. ⁹ Ilofa me sili sa ianola, emba sango siso sikokyi iyambama. ¹⁰ Pho bo tookye mpasi na bo tonwane, olemo nwa banga moli mi Nwaphongo oli na bomoo, iyo oli mobikye wa bato baso, konza baanosi.

¹¹ Kyeka isengyesi we iyimola na iteya. ¹² Moto satiyola bolengye pha we. Kasi ba ndakyisa pho ya baanosi na ewole ya we, na mofesi nwa we, na lozingo la we, na ianola sa we, na na ndondo elaa. ¹³ Tee nnoo waamoya nga, omiambya na itanga makomi ma Nwaphongo, na ilenzaka na na iteyaka. ¹⁴ Sa langa na ikabo sa ngolu siili onte ya we, sazwa we na munoko nwa baimosi na wa etandela bankumu mafoko. ¹⁵ Kyeka losengyesi we ifanza o ndondo ya we. Kyela lowo lowaa o losengyesi we ilendendala. Yango mena bitoma ba we biamowenenene o miyo ma bato baso. ¹⁶ Kyeba na we mampenza na na mateya ma we. Lendendala i mango. Bo okyesi babona, waamibikya we mampenza, wamobikya na baeyokye.

5

Baanosi bakyses

¹ Saoya munanga na bokusi, kasi omoteya ndokolo ongo. Ba na banzenga ndokolo banaa nyongo, ² baphomba baa babasi ndokolo ba nyongo, bangondo ndokolo mankanasa ma we, na bopeto boso.

Mazengye

³ Kumola mazengye, bali maakolo mazengye. ⁴ Bo bozengye foli na bana naa na mankoko, eli nde bee basengyesi iteya o boo ianola sa bee o mabota ma bee mampenza na ibuyisa baboti ba bee bolaa. Kyeka maphoo mali malaa o miyo ma Nwaphongo. ⁵ Pho ya oli owaakolo bozengye, owa ikala nde yo mampenza, molemo nwe nde Nwaphongo kambe na lendendala na moo na mokolo na inyingonelaka na na mafondesi. ⁶ Kasi okoumunya nde o bisengoo ali mowe, na bo ali na bomoo. ⁷ Kyeka na isengyesi we ikatela, pho bee sazwa mooya. ⁸ Bo moto taabanza bato bee, konza bali ne ingambi sonoo, aoti ianola se, ali mobe koleka na moto otoanole Nwaphongo.

⁹ Nwanjwasi bamunyosa o molongo nwa mazengye nde bo ali na mambula koleka mako motoba, ambaka zala nde na lele monomo. ¹⁰ Esengyesi obokye aebane

pho ya bitoma bee bilaa: Owa kosa bana, kayambe bato, akunyola makolo ma bato bakyelele Nwaphongo, kasungye bato baanyokolo be, okomiambya o bitoma biso bilaa. ¹¹ Kasi pho ya mazengye ma bangondo, waabamanya. Pho, imbele samooka bee maphowa, bamokubolela Klisto lokukyi, bamozinga ikula zala malonga, ¹² bamosambisama pho bale ianola sa bee saa boo. ¹³ Oombi kula ba bee na sa etoma, bakye mikye tsho tsho o mangambi ma bato, teli nde pho tefali na bitoma, kasi bakuli ba bakyesi ba toko na iwoo maphoo sa mokyito, bawo bowole bowole. ¹⁴ Yango mena nazingye obokye mazengye ma bangondo bakule zala malonga, babote bana, babatele mangambi ma bee pho banguna ba banga sazwa nzela ya ilo yoo na bofe. ¹⁵ Pho bana baunva bunga nzela, babenga Molemba. ¹⁶ Ka bo moanosi owa nwanjwasi ali na mazengye o ibota se, abasungye. Te esengyesi obokye babe ephesi ya ingomba, pho ya obokye ingomba asungye nde bali maakolo mazengye.

¹⁷ Bankumu, baakambe etoma na bolaa, basengyesi izwa ngambo elekyi, konza baawene mpasi na etoma ya iyimola na ya iteya simo ya Nwaphongo. ¹⁸ Pho Makomi mawo bobo:

Sakanga munoko nwa ngombe waekyelele yango etoma ya mbuma ya ble, naa:

Moto wa etoma akokyi na iphuti se.

¹⁹ Koanole bo baphundi nkumu nde na noko ya manzoka mabale na maato.

²⁰ Baakyele masumu, obaoya o miyo ma bato baso, pho bayoko baile me. ²¹ Naongye na we o miyo ma Nwaphongo na ma Yesu Klisto na ma banze baaolo Nwaphongo obokye otosa mitindo mimi sale miyoko, okyele na baso nde ndengye yonoo. ²² Sawelana itandela moto mafoko, saangana o masumu ma bato. We mampenza o mibatele obe petoo. ²³ Sa nywaka nde maa na maa, kasi nywaka na nwana vinyo pho ya bolosi pha we phaa motema, pho koloo na okana.

²⁴ Masumu ma bato bayoko maebane sataa na basambisa, kasi maaka bayoko mambe ya ebana nde sima. ²⁵ Bitoma bilaa na bie biebane nde bomoo me, na bitebili bilaa tebikokyi ifombama.

6

¹ Bato baso baali baombo, basengyesi ikumolaa ba nkolo ba bee na maphoo maso, pho ya obokye bee satiyola nkombo ya Nwaphongo na mateya ma banga. ² Baali na ba nkolo baanola Nwaphongo, bee sale ifakumola pho ya obokye bali bebi na be. Kasi bakule bakyelele na koleka, pho bali baanola Nwaphongo na

bebi ba lozingo, basengyesi na bitoma bilaa ba be.

Mateya ma boole

Kyeka maphoo masengyesi we iteya na ilenza. ³ Bo moto kateya mateya masuu, bo tabengye maloba maphela maaka Nkolo wa banga Yesu Klisto na mateya malongobaa na ianola ⁴ mona lolendo lomozi miyo. Ali moto otoefe ekpele, moto wa bolosi okokyemiluka miko na batoko. Zuwa, maoka, bitoo na maumunya maabe maso maute wawana. ⁵ Baike ziko saema, pho maumunya ma bee mali mabe. Bazanga maphoo ma phele, baumunya obokye imiambya o maphoo na Nwaphongo eli nzela ya izwa ezwele.

Eyaakolo ezwele

⁶ Nde phele, eli nzela ya izwa eyaakolo ezwele, imiambya o maphoo ma Nwaphongo, pho ya moto okokyekyele nde iili ne. ⁷ Pho toloikaka ya na ekpele o mokyisi mumu, nde bomoo, tomobutwa maboko pha sa ekpele. ⁸ Emba bo toli na ntoma na bitobu, mena wekye oka banga wakokyi. ⁹ Ka pho ya bazingye ibutwa bato ba ezwele, babisa o izengye sa bimekyi, onte ya maphowa mabobubusi na maazanga ntina, maatomisa bato o iwa na o ibunga. ¹⁰ Pho phowa ya baphalanga, eli sina ya maphoo maso maabe. Pho ya imiambya mi yango, bato baayoko babunga itakye na ianola, bamba na nyokolo mokali nwa bee na matungyisi maiky.

Polo kaphe ndongo ya maphoo

¹¹ Pho ya we, moto wa Nwaphongo, lota maphoo mamana. Luka bosembo, imiambya o maphoo ma Nwaphongo, ianola, lozingo, iittala, bonyile. ¹² Nwana ebasi elaa ya ianola, zwa bomoo pha bofele na bofele pha ebangaka na be, bo waimola we na bolaa o miyo ma manzoka maiky. ¹³ Nawo na we o miyo ma Nwaphongo ookophe mbolo iso bomoo, na o boo pha Yesu Klisto owa imolaka na bolaa ianola se o boo pha Poo Pilata: ¹⁴ Banza mibeko na iba sa intono siibe na sa mooya, nono waimiweninya sa Nkolo wa banga Yesu Klisto.

¹⁵ Imiweninya me samobaa o imbele saameka Nwaphongo, moto wa nkyisa na mokonzi nde monomo, Mokonzi wa ba bakonzi, na Nkolo wa ba nkolo. ¹⁶ Iyo mampenza etaawe, kazale o moo motemokokyi bee izwa, moto nono monomo naino tamoweni etambe na mowene. Nkyemo na mwiya nwa bofele na bofele ibee ne!

Ame.

¹⁷ Oka bato ba ezwele ba mokyisi mumu, wo na bee obokye bee saba na lolendo naa sakyela molemo nwa bee o ezwele eteekoko, kasi bakyele molemo nwa bee nde oka Nwaphongo, yo okolophe mbolo iso na boiky, pho ya obokye tosepele na yango. ¹⁸ Wo na bee bakyele bolaa, babe bato ba ezwele ya bitoma bilaa. Babe na ngolu, babakye na na bebi. ¹⁹ Emba bamobokya pho ya bee mampenza ezwele elaa na ekyekoko o imbele sa moya, pho ya izwa phaakolo bomoo.

Ibeya sa suka

²⁰ O Timote, banza na bolaa maphoo maso maephe be. Sa nyolo o bowole bowole boobe na miko ma boebakye pha boole. ²¹ Bato baayoko bawenekye obokye bali na boebakye pha ndengye mena babungyaka ianola sa be.

Le obokye ngolu ebe na we!

Mokanda njwa Polo njwa ibale oka Timote Maphoo ma etatele

Polo akomaka mokanda mumu o Loma (1.17).

Imbele sasina abaka o boloko (2.2). Atataka imiwene ndokolo akomi o suka ya etoma ye (4.6) na bato baso baabaka ne bamoengyibinyaka (4.10, 16). Yango mena amba komela Timote, nwebi ne wa motema pho ya imophe mitindo. Aphe Nwaphongo melesi pho ya lozingo na ianola sa Timote.

Aongyi ne nde ikanga motema onte ya mampasi na nkaka ikiwiwene baimosi ba Simo Elaa. Alendendale pho alongye ebasi ndokolo tuluku ya Yesu Klisto. Akyebe na bato balukye nde inyosa miko, ambe na phila mateya ma Nkanda ya Nwaphongo mazwaka yo tata imbele sataaka ba yo naino nwengye.

O mbomela, kambe imola bampasi bawene yo mampenza, emba kambe na phe Nkolo melesi pho amobanza (4.6-22).

Toma Polo anwana nde eyaakolo ebasi na bolaa pho ya Simo Elaa. Yango mena o mokanda nwe kaongye na na baanosu obokye banwane ebasi me bo waenwana yo.

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 2 Timote 1.1-2: Polo kabeya Timote
- 2 Timote 1.3-2.13: Polo kapha Nwaphongo melesi, kambe na lenza Timote pho ya etoma ya iyimola Simo Elaa
- 2 Timote 2.14-4.5: Mateya ndengye na ndengye
- 2 Timote 4.6-18: Mampasi mawenekye Polo
- 2 Timote 4.19-22: Ndongolo

Polo kabeya Timote

¹ Nga Polo, toma wa Yesu Klisto, na mokano njwa Nwaphongo, pho ya mbunu ya bomoo eli oka Yesu Klisto, ² oka ya we Timote, njwana wa nga wa lozingo, naekomele obokye: Ngolu, ngongo, bose pha Tata Nwaphongo na pha Yesu Klisto Nkolo wa banga ibe na we.

Polo kapha melesi

³ Nakyelele Nwaphongo na maumunya malaa bo wakyelaka bankoko ba nga, nambe na mophe melesi waeumunya nga onte ya mabondesi ma nga imbele siso na moo na mokolo. ⁴ Waumunya nga mbembe ya we, nali na phowa ikye ya ikula ewene pho natonde na nkyisa.

⁵ Naumunya ianola sa phele sili na we, ianola sabaka phanza na nkoko ya we Loisi na nyongo Enisi. Nali na na ianola obokye ianola me sili na onte ya we.

⁶ Yango mena naeyebusa obokye oitinya njwenya njwa ikabo sa Nwaphongo sili onte ya we tata wa etandelaka nga maboko. ⁷ Pho Bolobo phaalophe Nwaphongo teli pha ibale, kasi Bolobo pha bokusi, pha lozingo na pha imizila. ⁸ Saoka soo ya iwo pho ya Nkolo wa banga na pho ya nga ooli moto wa boloko pho ye. Kasi nyokomo na nga molongo pho ya Simo Elaa, na bokyeyelakeyede nde mwiya njwa Nwaphongo, ⁹ owa lobikya na owa lobanga na mbela esantu. Teli pho ya bitoma ba banga, kasi pho ya mokano nwe na na ngolu ye. Ngolu me, eya lophekye beke o boo pha ikyela mokyisi o nte ya Yesu Klisto. ¹⁰ Unwanwa eye ngolu me ewene na iya sa Mobikye wa banga, Yesu Klisto. Eli yo moto owa sukyisa bokusi pha iwa, angyenyise bomoo bote boli na suka na nzela ya Simo Elaa, ¹¹ eyankyela beke moteye, toma na molakyesi. ¹² Yango mena naanole mina minyoko. Kasi simiokyele soo, pho naebe moto nza oanosu nga, emba nali na boanolakye obokye ali na bokonzi pha ibanza maphoo mawa mampe yo o maboko noko o mokolo me.

¹³ Bengaka nde maloba maa phele ma oka we na nga, onte ya ianola na lozingo ili onte ya Yesu Klisto. ¹⁴ Banza maphoo malaa na nzela ya Bolobo boli onte ya banga.

¹⁵ Koebe obokye bato baso ba Azi bandota. Onte ya beke Fizele na Elemzene. ¹⁶ Le obokye Nkolo aokyele ibota sa Onezifole ngongo, pho mbala nzikye ankuyaka, taambaka na oka soo ya minyololo ma nga. ¹⁷ Kasi obokomakye phe o Loma, anduka bobole bobele tee noko wakye nza yo. ¹⁸ Le obokye Nkolo akyele obokye Nwaphongo amokyele ngongo mokolo me. Emba isungyi siso saampe yo o Efese, kosieba na bolaa.

2

Anola iyalo sa we saa minyoko

¹ Na we, njwana wa nga, omilenza na ngolu eli onte ya Klisto Yesu. ² Yaekola we na nga o boo pha manzoka maikye, oiteya oka bato ba bosembo bakokyi beke mampenza ikula iteya bato basuu.

³ Anola iyalo sa we sa minyoko ya tuluku molaa wa Klisto Yesu. ⁴ Te wali moto obokye bo anyosi o etoma ya botuluku, akule miambya o maphoo bokyele bato baa lombo, bo kalukye isepelisa moto owa amokpa o etoma. ⁵ Nde bomoo, moto

okomekane na bebi o maano ma ikyilina mbangu, amolonga nde bo atose mibeko. ⁶ Eli nde oka mobasi njwa manzabi okokume, oko taazwa phanza iyalo se sa mbuma. ⁷ Umunya ikyi wo nga. Pho ya maphoo mayoko, Nkolo amoesosolisa mango.

Umunya Yesu owa kundwa

⁸ Umunya Yesu Klisto owa kundwa onte ya bawe, wa bosoo Davidi, bokowo Simo Elaa ekymole nga.

⁹ Na ekyewenele nga bolosi nono o ikangyema na nyololo ndokolo mwibi. Kasi Iloba sa Nwaphongo tesi koki ikangyema! ¹⁰ Yango mena naititale mi maphoo maso pho ya bato baolo Nwaphongo, pho obokye na bee bazwe loboiko, looli onte ya Klisto Yesu, na nkyemo ya bobele. ¹¹ Iloba sisi sili saa phele:

Bo towee ne molongo, tomobika ne molongo.

¹² Bo toititasi ne molongo, tomoba bakonzi ne molongo.

Bo tomoanga, ne aloangana me.

¹³ Bo tozangyi bosembo, yo amoikala iba na bosembo, pho yo takokyi imiangana yo mampenza.

Teya o solongo Iloba saa phele

¹⁴ Maphoo maso mamana, kula maimola o boo pha Nwaphongo obokye balee miko o maloba, pho temali na ntina, kasi maoto nde bato bamaokye. ¹⁵ Kyela na bokusi omiteya o boo pha Nwaphongo ya moto owa koka, moto wa etoma otoeyokyele soo, okoteya o solongo Iloba sa phele. ¹⁶ Lota bowole bowole bote boli na ntina. Kasi bamiamba mi phango, bamitangole na moo na moo na Nwaphongo. ¹⁷ Mateya ma bee mali ndokolo phota ekyebiya soti. Nde boli Imene na Filetosi. ¹⁸ Bale Iloba sa phele, bekwe ikundwa sa bawe saunva kyelama. Mena baoto nde ianola sa bato baikye.

Iwangya saawangya Nwaphongo

¹⁹ Kasi Iwangya siikusi saawangya Nwaphongo sili. O ikolo sa iwangya me bakoma bobo:

Nkolo kaebe baaka yee, emba na obokye: Moto munsu owa mobanga nkombo ya Nkolo,

alote maphoo maabe.

²⁰ Onte ya ingambi sinene, tewali nde manzongo ma wolo na wolo na ma palata, wali omu na ma nzete na ma yondo. Mana mali pho ya bitoma ba kaa, mayoko mali pho ya bitoma bitebili na kaa. ²¹ Bo moto ale maphoo me mabe mamana, amoba

nzongo eya kaa, ebuto esantu, eya ntina pho ya nkolo wa yango, elaa pho ya bitoma biso biilaa.

Moto wa etoma wa Nkolo

²² Yango mena, lota maphowa manso ma bonzenga, luka bosembo, ianola, lozingo, bese na bato baso babangye nkombo ya Nkolo na ndondo elaa. ²³ Le ika ziko na maphoo ma mpamba na ma bobubusi. Koebe obokye me matokolo maoka. ²⁴ Kasi moombo njwa Nkolo takokyi iyoka, kasi aengyesi iba moto molaa o boo pha bato baso, aebe iteya, akangakye motema. ²⁵ Bato baikye ziko ne, asengesi ibateya na bonyile. O koebe nza, naa Nwaphongo amobongola ntema ya bee pho baebe maphoo maa phele, ²⁶ emba babutolele maumunya malaa, bamane o manzengye ma zabulu okobaakya obokye bakyele mokano nwe?

3

Nkolo ya suka

¹ Oefaka na bolaa lowo lolo: Minyoko ma moya o nkolo ya suka. ² Pho bato bamoba na eleme, bato balooto la baphalanga, bato baamikumisa na bato baa lolendo, bato baatiyole Nwaphongo na mbolo isantu, batemesi ba baboti ba be, bato batebaaphe melesi na bato babakyele bolaa. ³ Bamoba bato baa bikyi, bato baatebaokye bato ngongo, bato baakatele bebi maphoo, etebabe na molongo, batombi, banguna ba maphoo malaa. ⁴ Bamungya bebi na be, batembe izele, bamotonda na lolendo, bamoba nde bikamba ba bisengo ba mokyisi kasi ba Nwaphongo phe. ⁵ Bamiteya ndokolo bato baanola, kasi tebaanole muna mwiya. Sakula ba na bato babana! ⁶ Pho bato ba bee bayoko, banyolo o mangambi, bakosa basi bali na ntema nkoo, baanyanya maa-sumu na baabengye maphowa ndengye na ndengye. ⁷ Basi me, balukye iyekola imbele siso, kasi tebakokye ikoma o zebi sa phele. ⁸ Nde bomu na Yanesi na Yambesi batemelekwe Mose, nde bomu, bato babana batemele maphoo ma phele. Bato baotono maumunya, tebali na ianola sikusi. ⁹ Kasi etebakyende itakye, pho bobubusi pha bee pho mowenene na bato baso, ndokolo phaka bato babale babana.

Mateya ma suka

¹⁰ Kasi we, wabenga na bolaa mateya ma nga, mobesi njwa nga, nyango ya nga, ianola sa nga, ikanga motema sa nga, lozingo la nga, ilendendala sa nga, ¹¹ minyoko ma nga, mampasi maaoka nga o Antioshe, na o Ikoniumu, na Listre. Minyoko bo mawene nga! Emba i miso mamina Nkolo ambikya! ¹² Kasi bato

baso bazingye ibika na ianola onte ya Klisto Yesu hamunyokomō. ¹³ Kasi pho ya bato baabe na baakate, bamokyende nde o bofe, na ikatela febi na imikatela bée mampenza. ¹⁴ Kasi iwe, ikala nde o maphoo maekola we na maanola we ya bayoko: Pho koebe nza owa eteya mango. ¹⁵ Tata bonwana pha we, koebe ya koma bée o Buku pha Nwaphongo, maphoo me mali na bokonzi pha eyeyimola zebi sikambe o lobiko o nzela ya ianola siili onte ya Klisto Yesu. ¹⁶ Maphoo maso makomama o buku pha Nwaphongo, makomama na mwiya njwa Nwaphongo, mali na ntina pho ya iteya, ianolisa, pho ya itutola bato, na ibateya nzela ya bosembo, ¹⁷ pho moto wa Nwaphongo abe moto oo bongyi, na ookokyi pho ya ikyela bitoma biso bilaa.

4

Imola Simo Elaa

¹ Nawo na we o boo pha Nwaphongo na pha Yesu Klisto, owa moya sambisa bato baali na bomoo na baawa, o nkombo ya iya se na ya bokonzi phe, naeyongye obokye: ² Imola Simo Elaa, oeyimole na etungu, na bo baanosi na bo tebaanosi. Ooya, lenza, kyebisa, kanga motema nkolo iso na phowa ya iteya. ³ Pho imbele samoya, bato bayoko etebakule anola mateya ma phele, kasi bamobenga nde phowa ya bée na pho ya isepelisa maato ma be, bamizinga na moluku njwa batete baabawole maphoo mazingye bée iyoka. ⁴ Etebakule laa matoo o maphoo ma phele, bamolaa matoo nde o bikoo. ⁵ Kasi pho ya we, omikyengye na maphoo maso, anola minyoko, teya obokye oli moimosi wa Simo Elaa, kokya etoma ya we.

Imbele sa nga sa ikyende sikokyi

⁶ Pho ya nga, kyeka obokye nambo mi-ambya mbeka na imbele sa nga sa ikyende sikokyi. ⁷ Nanjwani ebasi elaa, naumbo ikiyingingana sa nga, nabanze ianola. ⁸ Tata unwanjwa eye eboko ya bosembo eya munpe Nkolo kyenziya. O mokolo me, iyo munanga owa bosembo, etaephe nde nga mampenza, kasi amoephe na bato baso baaziya na phowa imiwninya se.

Mateya ma suka

⁹ Kyela bokusi oya mbenga izele. ¹⁰ Pho Demasi andota pho ya phowa ya mokyisi mumu. Akyende o Tesaloniki, Kelesa akyende o Galati, Tito akyende o Dalmati. ¹¹ Naikala wawa nde na Luka. Waamoya we, oyakaka na Malako, pho ya etoma, ali na ntina iikye pho ya nga. ¹² Natoma Tishike o Efese.

¹³ Munkoto njwa nga njwaika nga o Troas oka Kalaposi, omumpilelaka wa moya we,

na babuku, konza bakabela bée na ngobo ya nyama.

¹⁴ Alegizandele owa itusi ankyela bofe boikye. Nkolo aamobuyisela bofe bonkyesi yo. ¹⁵ Na we, kyeba ne me. Pho atemele mateya ma banga na bokusi.

¹⁶ Wasamba nga mbala eya ebandele, noko moto monoko taika ba phenephe na nga, bato baso bandotaka. Bée sababenga na lowo me. ¹⁷ Nkolo, yo abaka phenephe na nga. Ampe bokusi, pho ya obokye na nzela ya nga Simo Elaa iemolame na bolaa embe na okana na oka bato bate baabe Nwaphongo. Namba na tokolo o munoko njwa gbogbo. ¹⁸ Nkolo amuntokolo o maphoo maso maabe, amba na mbikya pho ya bokonzi phe pha ikolo. Nkyemo ibe ne pho ya bofele na bofele. Ame.

Ndongolo

¹⁹ Beya Prisile na Akilasi na ibota sa Onezifolo. ²⁰ Elaste aikala o Koliti. Naika ika Tolofime na bolosi o Milete.

²¹ Kyela bokusi obokye oye o boo pha imbele saa seekye. Ebulus, Pudas, Linos, Klodia na febi baayoko baso baelongosi.

²² Nkolo abe na molimo njwa we.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bée baso.

Mokanda njwa Polo oka Tito Maphoo ma etatele

Tito yo taikaka ba Moyuda (kyeka o Bagalatia 2.1-3). Abaka nde moanosi, na nwebi na Polo o etoma ya imola Simo Elaa. Eli yo moto awa yengoloko bookaa onte ya banosi ba Kolinti na Polo (2 Bakolinti 7.6-16). Tito azwaka mokanda njwa Polo mumu wabaka yo o Kelete; Polo atomaka Tito o Kelete pho akye kyeka, ambe na bongya maphoo ma ingoma sa esanga me (1.5).

O ebandlele ya mokanda nwe, Polo akomi maphoo maso na bokuwe (1.1-4). Ateye mobesi mokokyi iba na bakambi ba ingomba (1.5-16). Aphe mateya ndengye na ndengye pho ya masanga mabato bali o Ingomba: Oka bankoko, oka bakasi (Emba bee basengyesi iteya bangondo), oka banzenga, na oka baombo (2.1-15). Esengyesi obokye banosi babikye na bookaa, bale ikabana onte ya bee (3.1-11). Emba asukye mokanda nwe na mateya masuu na na ndongolo (3.12-15).

Mokanda mumu tebaika mokomela nde Tito yo mampenza (1 na 2 Timote). Maphoo mawoomo omo eli maphoo malekane o mangomba maso, oka bakambi ba mangomba, na oka banosi bali onte ya Ingomba.

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Tito 1.1-4: Etatele
- Tito 1.5-16: Mateya pho ya bakambi ba Ingomba
- Tito 2.1-15: Mateya pho ya moto munsu onte ya Ingomba
- Tito 3.1-11: Mobesi njwa banosi
- Tito 3.12-15: Ndongolo

Polo kabeya Tito

¹ Inga Polo, moombo njwa Nwaphongo, toma wa Yesu Klisto pho ya ikamba bato baolo Nwaphongo pho ya ianola na pho ya iyeba maphoo maphele maakoka na laakolo losambo, ² onte ya molemo njwa bomoo pha bohele phaa lakyela Nwaphongo o etatele ya mokyisi, yo ootokate. ³ O imbele sa meka yo, aweninya Iloba se onte ya simo eya mpekye yo, ikokana na ndigiyisa ya Nwaphongo Mobikye wa banga.

⁴ Nakomele we Tito, owaakolo njwana wa nga onte ya ianola saangana banga obokye: Ngolu na bose pha Tata Nwaphongo na Klisto Yesu Mobikye wa banga ibe na we.

Etoma ya Tito o Kelete

⁵ Bo naeyika Kelete, eli pho ya iyunva ibongya maphoo maso maikalaka ombe na kyela bankumu o mokyisi monomo na monomo, bo wa wokoo nga na we. ⁶ Monomo na monomo na bee abe na mobesi molaa, lele oli na njwasi monomo, bana bee babe banosi, bee sa ba na mobesi moebe na izanga itosa. ⁷ Pho mokambi njwa Ingomba ali moto okokyekye maphoo ma Nwaphongo, esengyesi obokye abe na mobesi molaa: Yo sa ba munzobo, munywe njwa maleku, munwani njwa bibasi, molukyi njwa baphalanga na mayele mabe. ⁸ Asengyesi iba moto okokumbele babutu, ekambaya maphoo maala, moto oko sosolo maphoo, moto wa bosome, mosantu, moto okebe imikamba, ⁹ amiambya na Iloba sa phele na bokusi, Iloba silongoba na mateya mateya yo. Na bomoo, amokoka ilenza bato bayoko na maateya malongoba na iweninya mabunga ma bato babaikyele ziko.

Bateye ba bole

¹⁰ Pho bato baikye onte ya baabele tebatosa, bali bato ba bowole bowole na bakose ba bato. ¹¹ Esengyesi obokye obakangye munoko. Bato mabota maso na ikyemiteya pho ya izwa baphalanga na mayele mabe, lotelosegyesi ikyelama. ¹² Monomo na be, moimosi njwa bee mampenza, awo yokye:

«Bato ba Kelete, bato nde bole, manyama ma vale, bato ba boko na looto.» ¹³ Lowo me loli nde la phele. Yango mena obaoya na bokusi pho bahee na saakolo ianola. ¹⁴ Bee samiambya o biko ba Bayuda na o mitindo ma bato bate baanole maphoo ma phele.

¹⁵ Mbolo iso ili peto pho ya bato bali peto. Kasi pho ya bato bali na mbindo na bale ianola, ekpele yonoyo teli peto. Kasi mayele ma bee na maumunya ma ntema ya bee mali na mbindo. ¹⁶ Bawo bekye baabe Nwaphongo, kasi na bitoma ba bee bamoangane. Bali bakolo bato baabe, batombi, tebakokyi na etoma elaa eso.

2

Mateya maa phele makokyi na bato baso

¹ Pho ya we, teya maphoo malongoba na mateya ma phele. ² Bato baakotwa bee ekangaka ntema, babe bato ba kaa, bato ba mayele, bato baatonda na saakolo ianola, bato baatonda na lozingo, na na ilendedala.

³ Babasi baakotwa, nde bomoo, basengyesi iba ya bato baala: Sawole

batu na bofe, bée saba baombo ba maleku. Bateya maphoo maala, ⁴ bateya bangondo izinga bampele ba bée na bana ba be, ⁵ babe batu bate baamikpe, bate bakyele baphemba, bamiambya o etoma ya mangambi ma be, batosa balo ba be, pho moto satiyola lloba sa Nwaphongo.

⁶ Nde bomo, lenza na banzenga obokye bamizile ⁷ o maphoo maso. We mampenza osengyesi iba ndakysis na bitoma ba we biilaa: Mateya ma phele, ma kaa. ⁸ Maloba ma we mabee malaa, mate makokyi bée iikyela ziko, pho ya obokye motemesi yo sazwa na lowo loobe la iwo pho ya banga, kasi azwe soo.

⁹ Baombo batosa ba nkolo ba bée o maphoo maso. Babasepelisakye, bée sabaikyela ziko, ¹⁰ na sabaiβela na ekpele yonyo. Baweninyakye imbele siso obokye bali bakolo baombo, emba bamokumola o maphoo maso maateya ma Nwaphongo Mobikye wa banga.

Molemo nwa baklisto

¹¹ Pho ngolu ya Nwaphongo yamiweninya, etatele ya lobiko pho ya batu baso. ¹² Ngolu me kyeloteya ile mofesi moofe na maphowa ma mokyisi mumu, pho ya obokye tobikye o imbele sisi na bokyebi, na bosembo na na isambela Nwaphongo, ¹³ na iziya sa molemo moola na imiweninya sa nkyemo ya Nwaphongo wa banga o munene na Mobikye wa banga Yesu Klisto. ¹⁴ Amiambya yo mampeza pho ya banga, pho ya ilomanya o bofe bosoo na ipetolo batu be, obokye batonde na phowa iikye pho ya bitoma bilaa.

¹⁵ Yango mena osengyesi iwoo, ilenza na iooya na bokonzi bosoo. Moto satiyola.

3

Kalenza ikyela bitoma bilaa

¹ Okulaka wo na bée baso obokye baengyesi imiuya o soo pha bakambi na pha bakonzi, baengyesi ibatosa, bambe ba phenephe na ikyela etoma eso elaa, ² Bée satola moto, bée saoka, bamiteya batu balaa, baweninya bonyile imbele siso oka batu baso.

³ Pho na banga me, phanza, tobaka bibubusi, batombi, batu babunga nzela, baombo bamaphowa mabe na ba bisengo ba pha. Tokyela bofe, tobaka na zuwa, toinanaka. ⁴ Kasi wawenenekye bolaa na lozingo la Nwaphongo mobikye wa banga, ⁵ taika lobikya nde pho ya bitoma ba bosembo bakyele banga, kasi nde pho ya ngongo ye, imbele sa lokunyola bée na maa, na mwiya nwa Boloboo, tobotama mbala eya ibale, tokoma batu ba sika.

⁶ Boloboo me, Nwaphongo alophe phango na boikye na nzela ya Yesu Klisto Mobikye wa banga, ⁷ pho obokye, na ngolu ye, tobutu batu balaa, emba na molemo tobutwe mandomi ma bomoo pha bofele.

⁸ lloba me sili nde sa phele, emba nazingye obokye obe na bokyebi pho ya sango, pho obokye batu baso baali na ianola oka Nwaphongo bamiambya mombimba o bitoma bilaa. Kyeka lowo loola na laa ntina pho ya batu.

⁹ Kasi miko ma phaa, itondolo mabota, maoka na iwelana pho ya mibeko, omale. Pho eli maphoo ma phaa na mazanga ntina. ¹⁰ Moto okokabole batu na miko me, bo omokyebise mbala eya yambo na eya ibale, bo taokyi, omumanya onte ya bée. ¹¹ Koebe obokye moto wa ndengye mena, abunga nzela, ali moto wa masumu, kamiingya yo mampenza.

Ndongolo

¹² Wa moetomela nga Artemasi naa Tishike, kyela bokusi obokye oya nzwa o Nikopolis. Pho nakani iba imbele sa seekye nde omo.

¹³ Bongya na bolaa imbanga sa Zenasi ooli avoka na Apolo, pho bée sa zanga ekpele.* ¹⁴ Baaka banga basengyesi iyekola na bokusi ikyela bitoma bilaa me, pho ya ikokya maphoo masengyesi izele. Emba bamobota mbuma.

¹⁵ Batu baso bali na nga baefeya. Beya batu baso balozingye onte ya ianola.

Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bée baso.

* 3:13 3.13 Avoka: Moto okosambebe mossu lowoo na imoambebelela.

Mokanda njwa Polo oka Filemō Maphō ma etatele

Filemō aḅaka moanosi mōnōmō wa kaa onte ya ingomba sa Kolose. Aḅaka nwebi na Polo (Etee ya 1). Ambaka ḅaa na moombo mōnōmō nkombo ye Onesime, owa molotaka. Waḅa Polo o ḅōlōkō, aesi ya vana na Onesime, amba ya mōḅatisa. Polo aesi ya kana obokye kamobuya oka kolo ye Filemō. Amba ya mokomela mokanda phō ya imoonga obokye ayambe Onesime ndokolo moombo phe (phō moombo munsō awalotaka koloye aḅaka kazwe etumbu ekusi), kasi Filemō amokpe ndokolo nwebi moanosi.

Polo amba ya komela nwebi ne Filemō na ḅokonde ḅosō, taikaka mōḅalimisa ḅōḅalimise, tamba na moonga na ḅokusi, tambaka na bunga obokye Filemō ali kolo wa Onesime. Kasi aongaka ne nde obokye aumunya. Na ḅomō, mokanda mumu moteya ḅaanosi ḅasō ndengye ekyeḅongya lozingo la Klisto maphō na mōḅesi njwa ma ḅato.

Mokanda njwa Filemō moli na maphō mama:

- Etee ya 1-3: Ibeya
- Etee ya 4-7: Polo kakumole Nwaphongo phō ianola na munzaka njwa Filemō
- Etee ya 8-22: Polo kaḅōndele Filemō phō ya Onezime
- Etee ya 23-25: Ndōngōlō

Ibeya

¹ Inga Polo, moto wa ḅōlōkō phō ya Yesu Klisto, na Timote, toefeye iwe Filemō nwebi na ḅanga wa etoma. ² Tobeye na Apia, nkanasa wa ḅanga, na Alisipe, nwebi na ḅanga wa ebasi, na ingomba siangane o ingambi sa we. ³ Le obokye ngōlu na ḅose pha Nwaphongo Ango wa ḅanga na Nkolo wa ḅanga Yesu Klisto ife na ḅēe.

⁴ Naphe Nwaphongo wa nga melesi nkolo iso phō ya we waḅōndele nga. ⁵ Phō naokye ḅawō phō ya lozingo loli na we oka ḅato ḅa Nwaphongo na ianola sili na we oka Nkolo Yesu. ⁶ Le obokye iyangana sawe na ḅanga o ianola sibe sikusi, phō ya iteya ḅolaa ḅosō ḅoli na ḅanga onte ya Klisto. ⁷ Nwebi, natondi na nkyisa ḅoikeye na ná nzoto nkusi phō ya lozingo la we, olenze ntema ya ḅato ḅa Nwaphongo.

Polo kaḅōndele Filemō phō ya Onezime

⁸ Yango mena, naḅo nali na makokyi onte ya Klisto ma iephe etoma esengyesi we ikyela, ⁹ kasi nazingye na ḅoikeye o

nkombo ya lozingo ieyonga lowō lolo. Phele nga Polo, oli phomba, ujanjwa eye nambi na kula ḅa o ḅōlōkō phō ya Yesu Klisto. ¹⁰ Naongye na we phō ya njwana wa nga, Onezime, owa fota nga onte ya ḅōlōkō. ¹¹ Taikaka ḅa phanza na ntina phō ya we, kasi ujanjwa eye, abuto na ntina phō ya ḅanga ḅasō, ebe we ebe nga.

¹² Naetomesi yo, iyo oli ndokolo ndondo ya nga solongo. ¹³ Bo taaba nga o ḅōlōkō phō ya Simo Elaa, nabakyi na phowa ya ikala ne wawa phō ansungye o elele ya we. ¹⁴ Kasi sikyi anola ikyela ḅaḅona sataa etuna, phō ya obokye ḅolaa me phango saba ndokolo pha ikandindisa, kasi ḅoute na phowa ya we.

¹⁵ Naumunya obokye Onezime atangwaka na we phō ya ḅana nkolo, phō ya obokye ambe ya ebutwela phō ya ḅōḅele. ¹⁶ Takuli ḅa nde moombo na moombo kasi abuto na ntina iikye koleka moombo: Abuto nwebi wa lozingo, na ḅoikeye phō ya nga, amba kula leka phō ya we, ebe o miyo ma ḅato na ma Nkolo.

¹⁷ Bo konpke ndokolo nwebi na we o nzela ya ianola, omokpe ndokolo eli nde nga. ¹⁸ Ka ḅo aekyela ḅōḅe naa ḅo ali na mbōngō ya we, namoeyita. ¹⁹ Eli nga Polo okoekomele mokanda mumu nde na maḅokō ma nga mampenza. Eli nde nga owamoeyitela. Emba simbe na kula eyimola obokye na we oli na mbōngō ya nga, emba mbōngō me eli nde we mampenza. ²⁰ Nwebi, phō ya iangana sa ḅanga onte ya Nkolo, kyela ḅoeyongyi nga, o nkombo ya Klisto, kuya ndondo ya nga. ²¹ Naeḅe na ḅolaa ḅotosi pha we yango mena naekomele. Naeḅe obokye wamokyela koleka ikyi wōō nga.

²² Nawō na ná we ḅōḅele obokye o mbōngyisa elele ya imilangya, phō nalemele obokye, phō ya iyonga sa ḅēe oka Nwaphongo, namokula ekomela omō.

Ndōngōlō

²³ Epafra, nwebi na nga wa ḅōlōkō phō ya Yesu Klisto, aelōngōsi. ²⁴ Maalako, Aristarke, Demasi na Luka, ḅebi na nga ḅaetoma na ḅēe ḅaelōngōsi. ²⁵ Le obokye Ngolu ya Nkolo Yesu Klisto ebe na ḅēe.

Mokanda nwa Polo oka Baebele Maphoꝝ ma etatele

Mokanda mumu o imokyeka, mowenene ndokolo bamotomelaka baanosi baali Bayuda. Moba lenza pho babaka banyokomo emba baunvaka na le ianola sa be. Moto owakoma mokanda mumu taebane.

Etatele ya mokanda mumu kyeweninya saa obokye Nwaphongo amiweninyaka oka banga na nzela ya Nwana we Yesu Klisto (1.1-3). Mateya ma mokanda me makabana na bite bifale binene.

- Etee eya o boo (1.4-10.18) kyeteya obokye Yesu ali na mwiya mokusi. Taiki leka nde Baimosi na baimosi (1.1), kasi aleki na banze, na Mose na Zozuwe. Oli yo Nganga ya Nwaphongo o munene o sangola eenyakune, aleki banganga ba Nwaphongo banene baso ba sangola eekasi. Amiambyaka nde mbala yonyo bofele ndokolo mbeka, aleki na mam-beka maso ma Isalaye le ma kalakala.

- Etee eye ifale (10.19-13.25) kyekuya baanosi pho baphile nde ianola, babengye mofesi nwa basantu ba Sangola eekasi, bakyekyele nde Yesu Klisto. Pho ya isukya, mokanda mumu moamba mateya na mibeko ndengye na ndengye.

Maphoꝝ mali o mokanda mumu mango mama:

- Baebele 1.1-3: Nwaphongo amiweninye na bato na nzela ya Nwana we Yesu Klisto
- Baebele 1.4-2.18: Klisto aleki banze
- Baebele 3.1-4.13: Klisto aleki Mose na Zozuwe
- Baebele 4.14-7.28: Klisto aleki Banganga baanene ba Nwaphongo

Nwaphongo awo na nzela ya Nwana we

¹ Waakalakala Nwaphongo awolekye bankoko ba banga mbala nzikye na na ndengye nzikye na nzela ya baimosi, ² o nkolo ya suka iye, alowosi na nzela ya Nwana we owateye yo ndomi ya maphoꝝ maso, nde na nzela ye me, akyela munse munso. ³ Yo, ooli ingyengye sa nkyemo ye, na bonene pha boekondo phe. Emba aphisi maphoꝝ maso na mwiya nwa lloba se. Waunva yo ikunyola masumu ma bato baso, akye zala o boloo pha Bonene pha Nwaphongo, o ikolo.

Nwana wa Nwaphongo aleki banze

* 2:2 2.2 Iphuti

⁴ Abutwa na mwiya ileka banze, yango mena azwa nkombo ya ngambo eelaa koleka maaka be.

⁵ Pho nzaa onte ya baanzelu owaunva wole Nwaphongo nono mbala yonyo obokye:

«Iwe oli mpenza nwana wa nga, lolu, nga nabutoo ongo.»
Naa obokye:

«Nga, namoba ango emba yo amoba nwana wa nga.»

⁶ Kasi wakula kamba yo nwana owa bala o mokyisi, awo yokye:

«Baanze ba Nwaphongo baso bamokusamele.»

⁷ Emba oka banze, kawo bofo:

«Kabuya banze be biweele, na bato be ba etoma itumbu sa mwenya.»

⁸ Kasi oka Nwana we awo:

«Mumbanga nwa bokonzi pha we, O Nwaphongo, nwamoba pho ya bipha na bipha.

Emba motuu nwa bosembo eli motuu nwa bokonzi pha we.

⁹ Wazinga bosembo, waina bofe, yango mena, Nwaphongo, Nwaphongo wa we aeyinga mauta maa nkyisa, koleka bebi na we.»

¹⁰ Aamba kula wo bofo:

Eli iwe, Nkolo, owakyele munse o etatele, emba ikolo elii bitoma ba mafoko ma we.

¹¹ Iso miina yamowa, kasi iwe, wamoikala. Na iso yamokotwa ndokolo etobu.

¹² Emba bokokyele be na munkoto, wamoizinga,

ndokolo etobu, bamo ba endinya, kasi iwe, oli nde bomo, mambula ma we etemaakome o suka.

¹³ Emba nzaa onte ya banze owaunva yo wole nono mbala yonyo obokye:

«Zala o boloo pha nga, tee nono owamobuya nga banguna ba we, eteyisa ya makolo ma we.»

¹⁴ Te bali be baso malobo maakele bitoma naa maatome yo pho ya bolaa pha bato basengyesi izwa ilaka sa lobiko?

2

Lobiko loonene

¹ Yango mena, esengyesi obokye banga tophile na bolaa koleka maphoꝝ maoka banga, bo phe tomobunga. ² Pho bo maphoꝝ maawomoko na nzela ya banze mazwe elele, emba bo bato babukaka mibeko naa bate bamitosaka bazwaka etumbu eyalongo banaka na bomo,* ³ banga tomofo sazwa etumbu ndengye'ye bo toleminye lobiko laa ntina ndengye mena? Nkolo yo moto owatataka iloimola phanza. Emba sima bato baalokaka

bakulaka loanolela obokye loli phele. ⁴ Nwaphongo akulaka ne lenzaka bonzoka pha bée ebe na bilembetele, ebe na ná bilekyesako, na ná mapho ma ikamwa ndengye na ndengye, emba alokabela na maalo ma Bolobo bosantu bowazingaka yo.

Yo, oookambe bato o ibika

⁵ Pho, teli oka baanzelu obokye abaphe bokonzi oikolo sa mokyisi njwaa moyaa moowole banga. ⁶ Nzuka moto monomo, kawo elele yonyo pho ya njwango obokye: «Moto yo nzaa obokye omoumunya? Naa njwana wa moto obokye omookyele nkaa?»

⁷ Wamouya pho ya njwana imbele mokuwe o se ya baanzelu, emba wamolasa nkyemo na ngambo.

⁸ Wauya bikpele biso o se ya makolo me.»

Pho amokyele mokonzi njwa mbolo iso, ekpele na yonyo tekokyi ifa o nze ya bokonzi phe. Kasi unwanjwa eye, tolootaa wene obokye mbolo iso ili o se ya bokonzi phe. ⁹ Kasi pho ya njwana imbele mokuwe, bo wamouyaka bée ose ya baanzelu, towene Yesu, pho ya minyoko ma iwa se, bamolasa eboko ya nkyemo na ya ngambo, obokye na ngolu ya Nwaphongo, alekane o nzela ya iwaa pho abikya bato baso.

¹⁰ Emba wamoanelaka obokye, eli yo, pho ya nza na ná nzela ya nza mapho maso makyelama. Akamba bana baikye o nkyemo, ali motati wa ibikyi sa bée na nzela ya minyoko miakokya yo. ¹¹ Pho ebe okobuya mosantu na baabuya bée basantu, bée baso bauta elele yonyo. Yango mena, na nzela me tali na soo ya ibabanga baande, ¹² na ya iwo obokye:

«Namoiwola nkombo ya we oka baande na nga, onte ya ingambi sa Nwaphongo, namoetubela meembo.»

¹³ Namba na kula kyela ndondo ya nga eso nde oka ye.

«Ekule baa na nga na bana baampe Nwaphongo.»

¹⁴ Yango mena, pho bana baangana na malongo na ná nzoto, emba ne nde bomo me, aangana na bée nde ndengye yonyo, pho na iwa se, abuya phaa owabaka na bokonzi pha iwa o mafoko, kyelukye iwo obokye Molemba, ¹⁵ na ikandola bato baabaka na boilakye pha iwa, baabutwa bomo pha bée mobimba baombo. ¹⁶ Pho o solongo, taikiyi ya sunga banze, kasi aesi nde ya sunga mboto ya Abalayama. ¹⁷ Yango mena, asengyelaka na nzela eso uulana na baande ne, obokye abutwe ngangana o munene owaa okookye ngongo na okobanza etoma eya mophe Nwaphongo eya imanya masumu

ma bato. ¹⁸ Pho onte ya bo wa nyokomo yo, bo wa zwa yo mampenza bimekyi, ali na makokyi ma isunga bato baazwe bimekyi.

3

Yesu alekyi Mose na Zozuwe

¹ Yango mena, baande baasantu, bée bazwa mbela ya ikolo molongo, wene Yesu obokye ali toma na ngangana wa Nwaphongo oo munene wa itatola sa banga. ² Ali na ianola oka owa moolo, ndokolo bowabaka Mose onte ya ingambi se siso. ³ Pho yo abaka na kaa ya nkyemo koleka Mose. Pho motongyi njwa ingambi ali na ngambo koleka sina ingambi. ⁴ Pho ingambi na ingambi sili na motongyi njwa sango. Emba motongyi wa maso eli Nwaphongo. ⁵ Emba Mose abaka na ianola onte ya ingambi se siso, ndokolo moto wa etoma pho ya bonzoka pha mapho maamo wo be. ⁶ Kasi Klisto ali ndokolo Nwana, emba ali o ikolo sa ingambi se. Ingambi se, eli banga, bo tokyele ntema ya banga o mambunu ma Nwaphongo na ilendendala na ná molemo.

Bato ba Nwaphongo bamoema

⁷ Yango mena, Bolobo bosantu kawo bobo: «Lolo, bo okyi njwesi nwe, ⁸ sakyela ntema bokusi, ndokolo imbele saatomboko bakoko ba bée, mokolo njwa mekaka bée Nwaphongo o bokye.

⁹ Omo, baongo bamekaka pho ya iluka iyeba bozindo, emba bawenekye bitoma bianga ¹⁰ mbula mako mane.

Yango mena nabaokyelaka yoo emba namba wo ngakye: «Ntema ya bato baba kyibungye nkolo iso, bato baba tefaebe manzela ma nga.»

¹¹ Pho, na yoo ya nga, nakata seleka ngakye: Tomokyeka bo bamunyolo o elele eya bongya nga pho ya iyema!»

¹² Kyeka, baande, kyeba obokye monomo na bée saba na motema mohe moobalole izanga ianola na Nwaphongo oli moambee wa bomo. ¹³ Kasi lenzana onte ya bée mokolo na mokolo botaaba wango lolu, pho ya obokye monomo onte ya bée, isumu sango samokosa pho ya ibutwa na motema bokusi. ¹⁴ Pho, tobutwa bebi ba Klisto, bo tomophila na bokusi noko o suka motesi njwa tataka na banga ianola. ¹⁵ Emba bawo obokye:

«Lolo, bokyi njwesi nwe, sa kyela ntema bokusi ndokolo imbele saatomboko ba nkoko ba bée baakasi.»

¹⁶ Phō, banzaa baokaka, emba bamba motōmbelē? Ka teeli nde basō baatōkoloko o Ezipito na nzela ya Mose? ¹⁷ Emba abaka na yōo na ba nzaa mbula mako mane? Teli na bato baakyelaka masumu, baawaka o bokye? ¹⁸ Emba oka ba nzaa akataka seleka obokye etebanyōlo o eemele ye, bo teebe nde baalekye itosa? ¹⁹ Emba towene obokye tebaikaka koka inyōlo phō ya izanga ianola.

4

¹ Na bomō, tokyebe na bokusi, obokye monōmō na bēe sa zanga, bo taaba mbunu eyaloikyela yo eya inyōlo o eemele ye. ² Phō o solongo, tooka Simo Elaa baloteya yango nde bo waeyokaka bankoko ba banga baakasi. Kasi Iloba sa bateyaka bēe teaikaka ba na mbano phō ya bē, phō tebaikaka ba monōmō o ianola na baasiokaka. ³ Phō banga tonyōlo o eemele ye, banga baanola, nde bo wawo yo obokye: «Nde bo wakata nga seleka na yōo yanga, ete baanyōlo o eemele ya nga!» Na bo obokye bitoma tata o etatele ya mokyisi biauivaka. ⁴ Phō awō o elele yōnyōy phō ya mokōlo nwa sambo obokye: «Emba Nwaphongo aemaka o mokōlo nwa sambo o bitoma bē.» ⁵ Emba ekuli baa nde o elele me eye: «Ete baanyōlo o eemele ya nga.» ⁶ Na bomō, bookuli wēē baa obokye bakyi bamunyōlo omō, emba bato baaphanza baatataka iyoka Simo Elaa tebaikani yōlo phō ya iba satora, ⁷ akuli bongya mokōlo mosuu: Nkombo ya nzwango lolō. O zembo sa Davidi, awō omō banda kalakala, nde bo wa woko bēē obokye: «Lōlo, bo ookyi njwesi nwe, sakyela ntema bokusi.»

⁸ Phō bo Zozuwe abaemyaka, Nwaphongo nde tabawolekye phō ya mokōlo mosuu sima ya nkōlo iye. ⁹ Yango mena, iyema saa Sabata saikala phō ya bato ba Nwaphongo.* ¹⁰ Phō moto oonyōsi o eemele ye, ne anyōsi ne me o iyema sa etoma ye nde bo wa mieminyaka Nwaphongo o etoma ye mampenza. ¹¹ Yango mena, towele inyōlo o eemele me, phō ya obokye mokyeesi nwa ibaa satora, nzwango sabenda moto na monōmō o yakyi.

¹² Phō Iloba sa Nwaphongo sili na bomō na ná bokusi, sili na mwiya na ná bootu koleka mumphata munso mooli na bootu na mbale na mbale. Sango sinyōlo nōnō o ikye kabola ezisi na bolōbō, mantonga na phōngō. Sili na ikokyi sa isambisa maphwa na maumunya ma ndondo. ¹³ Emba tawali ekyelamo yōnyōy eyamibomba o boo phe. O miyo me,

iso ili nde bolumbu, te wali na ekpele eya mibomba o miyo me. Eli oka ye tomotōndōlo maphōo maso.

Yesu, nganga wa Nwaphongo oo munene

¹⁴ Ooli banga na nganga wa Nwaphongo oo munene owa lōbō, owa lekana o ikolo, Yesu, Nwana wa Nwaphongo, tophile na bokusi ianola siitatole banga. ¹⁵ Phō tololi na nganga nwa Nwaphongo otokokye iyoka mpasi na banga o imbele sitesili banga na bokusi. Nde ya banga, bamumekaka o maphōo maso, kasi taikakela isumu. ¹⁶ Yango mena, tusunyina na bokamba bosō o kyiti ya bokonzi ooli ngolu na ianola sisō, phō balookyele ngōngō na ngolu, phō ya obokye balosungye fotosengyesi.

5

Klito, nganga wa Nwaphongo omunene okokye ngōngō

¹ Phō nganga wa Nwaphongo munso oomunene, oosi bēē onte ya bato, bamoteyē phō ya ikyelela Nwaphongo phō ya bato. Etoma ye eli ya iambya bilambo na mambeka phō ya masumu. ² Ali na makoyi ma isōsōlo phō ya batabaēbe, bambe na bunga. Phō ne me alii mboka esō na bokōo. ³ Emba phō ya bokōo me, asengyesi iambya phō ye mampenza na phō ya bato, mambeka phō ya masumu. ⁴ Phō moto taamphe ngambo mena yo mampenza, baēzwe na mbela ya Nwaphongo, bo wabaka ya ngo phō ya Alona.

⁵ Yango mena, na Klito taika miphe yo mampenza nkyemo ya ibutwa nganga ya Nwaphongo. Aezwa na owa wō ne obokye: «Oli njwana wa nga wa lele, lolō, nga nabutoō ngō o eboti. ⁶ Bo wakula yo wō bisuu obokye: Olii nganga ya Nwaphongo phō ya bobele na bobele o molōngō nwa Melekisedeke». ⁷ Eli yo owa, onte ya bomō phe o mokyisi, ambya nsambo na imilela na nzwangye munene na mēembe oka okokyi imobikya o iwa. Emba bamookaka phō ya imiuya se. ⁸ Na bo abaka Nwana, aekola itosa na nzela ya minyōko me, ⁹ emba, bo waunva mokokya bēē na iso, amba butwa phō ya bato basō baamotosa ntina ya lobiko la bobele. ¹⁰ Nwaphongo amotōkoloko nganga oo munene wa Nwaphongo o molōngō ya Melekisedeke.

Sa lēē ianola

¹¹ Phō ya lowōo lolō, toli na maphōo maikye maiwo, kasi mali makusi phō ya ima wōo na imalimbola, phō bēē obuto

* 4:9 4.9 Mokōlo nwa sambo. Mokōlo moeme Nwaphongo.

na zunu sa iyoka. ¹² Pho bo wasenyelaka bēe imbele siso ibutwa bateye, okuli sengyela obokye baeteya maphoo maa etatele ma mateya ma Nwaphongo. Obuto baasengyesi na maoku, kasi na ntoma iinkusi phe. ¹³ Pho moto munsu otaaba naino o maoku, taika meele na lowoo lookyeki bosembo, pho ali nwana mokyee. ¹⁴ Kasi pho ya ba phomba, ntoma iinkusi ili pho ya be, pho bēe bameele, bali na boomakye phaekusa bēe ikyesinya lowoo loola na loobe.

6

¹ Yango mena, toikye o sima mateya ma etatele maakyeki Klisto, tokyende oboo bii mateya ma boomakye maa bophomba, banga sakula butolela mateya maa etatele maa ibongola motema o ilee bitoma baawa na ianola Nwaphongo, ² mateya maa batisimo na itanda maboko, emba na ikundwa onte ya bawee na moambo nwaasuka. ³ Eye eli maphoo maamokyela banga bo Nwaphongo alophe nzela.

⁴ Pho tewakokyi ikyelama obokye bato baauva ingola Nwaphongo miyo, baameka bolaa pha ikabo sa ikolo, baabutwa bebi ba Bolobo Bosantu,* ⁵ baameka bolaa pha iloba sa Nwaphongo na siya ya mokyisi nwaasuka, ⁶ emba bakula kaa; obokye bakule bongola ntema, mena bakule bakya Nwana wa Nwaphongo oekulusu mbala eya ibale pho ya be mampenza, na imophe soo o miyo ma bato.

⁷ Pho waanywe manyete mambula maa-munole mbala na mbala, katokolo ndemo ilongooba pho ya bato baazingye imabala manzabi, mango mazwe impambosi oka Nwaphongo. ⁸ Kasi bo matokosi nde ba kata na milo, temali na ntina, kyembe nde ikala obokye bamawambe, maamba na suka nde naimatumba.

⁹ Kasi pho ya bēe baande ba lozingo, waa waa banga babona, toli na ianola obokye oli o mophaa moolaa koleka, mophaa nwa lobiko. ¹⁰ Pho Nwaphongo tali na mbelekye obokye abungye etoma ya we, na lozingo looteye we pho ya nkombo ye waa salisaka we basantu na soo taa ba we ifasalisa. ¹¹ Emba phowa ya banga eli obokye monomo na monomo na bēe akule teya phowa eekusi ye me pho molemo nwa bēe motonde noko suka; ¹² obokye bēe sabutwa bakoo, kasi bamekosi ba bato bawaa o nzela ya ianola na ya ilendendala na bazwe ilaka sa mambunu maa baikyela be.

Mbunu ya Nwaphongo eya bobele

* **6:4** 6.4 Ibutwa o saa ya boefakye. † **6:19** 6.19 Etobu eye eli ndokolo lokala naa ekpekyete ekyekabole bitee ba ingambi.

¹³ Waikyela Nwaphongo Abalayama mbunu, wate waba na moto mosuu oomolekyi na bonene pho akate seleka na nkombo ye, amba kata seleka nde na nkombo ye mampenza ¹⁴ yo kye: «E, namoepambola na boikye, namba na ephe ibota siinene».

¹⁵ Emba waalendendala yo o iziya, Abalayama azwaka mbunu eyamoikyelaka Nwaphongo. ¹⁶ Waakate bato seleka na nkombo ya moto oo balekyi na bonene, seleka me pho ya bēe kyeweninya obokye baumbo miko miso. ¹⁷ Na bomo, Nwaphongo kalukye iweninya na bolaa oka mandomi ma mbunu ye ndengye eetekokyi bēe imanya meko me, maakatela yo seleka. ¹⁸ Na nzela ya maphoo mabale maatemakpane, maatemakokyi na Nwaphongo ikata boole, bii ilolenzana bokusi, banga baika lota phoo iso, pho ya iphila molemo mooli o soo pha banga. ¹⁹ Molemo me moli pho ya banga ndokolo longo ya molimo. Moli nde phele na bokusi, emba munyolo motema nwa etobu eyazifa bēe o tempelo.† ²⁰ Eli elele eya kye nyolo owakye oboo pho ya banga, Yesu, owabutwa nganga ya Nwaphongo oomunene pho ya bobele na bobele, o molongo nwa Melekisedeke.

7

Melekisedeke, mokonzi na nganga ya Nwaphongo

¹ Melekisedeke mona abaka mokonzi nwa Saleme na nganga ya Nwaphongo owa ikolo. Akyekye banga Abalayama o nzela, wautaka yo o mabita maa longaka yo bakonzi, amba mopambola. ² Emba Abalayama amba mophe monomo pho ya iko mi mbolo iso yaazwaka yo o mabita. Naino ali na nkombo ekyelimbolame obokye «mokonzi wa bosembo», emba o sima ambikula naba mokonzi wa Saleme, kyelukye iwo obokye «mokonzi wa bose». ³ Yo ooli sa angoo, sa nyango, naa sa mankoko naa sa etatele pho ya nkolo ye, naa sa suka pho ya bomoo phe. Kasi aulana na nwana wa Nwaphongo ooli nganga ya Nwaphongo pho ya bobele. ⁴ Kyeka bonene pha moto mona, nkoko Abalayama amophekye monomo pho ya iko, iyalo siilekyi bolaa o mbolo yazwaka yo o mabita. ⁵ Nzuka, nde bana bampele ba Levi bazwe bonganga pha Nwaphongo ikokana na mibeko, iyonga monomo pho ya iko oka bato kokokana na mibeko, kyelukye iwo obokye bebi na be, batokolo o piko ya Abalayama. ⁶ Kasi iyo, otoli oibota sabe, azwe monomo pho ya iko

oka Abalayama emba amba na pambola mokolo mbunu. ⁷ Nzuka toanole obokye moto oli osima ka pambolame nde na moto okomolekye. ⁸ Emba wawa, bana ba Levi baawe bazwe monomo pho ya iko, Kasi oka oyo, Melekisedeke, oko wo bée obokye ali na bomoo. ⁹ Emba tokokyi iwó obokye, na nzela ya Abalayama, ebe na levi, owabaka kazwe monomo pho ya iko, abaka kaphute ne monomo pho ya iko. ¹⁰ Pho wataaka ba yo Levi o mokyeya njwa nkoko ye, eli waabayó ka kye vana na Melekisedeke.

¹¹ Bo tokomakyi o saakolo ikoka silaa na bonganga pha Levi, eli pho mobeko njwaapheskye bée bato njwa utaka pho ye. Nde amba kula sengyela na nganga ya Nwaphongo mosuu wa ye o molongo njwa Melekisedeke, o elele ya obokye aute o molongo njwa Alona? ¹² Pho iyendinya manganga, kyeongye iyendinya mibeko. ¹³ Emba moto okowole munkanda motangyemi ali wa ifota site sili na ná moto monomo owa baka o etoma ya ikyela o etumbelo. ¹⁴ Pho bato baso baebe obokye Nkolo wa banga auta o ifota sa Yuda, wa ifota sitesaika wo Mose o nkanda yaawo yo pho ya banganga. ¹⁵ Lowo me lombikula ya butwa la phele imbelle sikuli ya tokolo nganga monomo owaulana na Melekisedeke, ¹⁶ emba taika koma o bonganga pho ya mobeko njwa ifa wa sina ifota, kasi pho ya mwiya njwa bomoo bote boli na mbomela. ¹⁷ Pho bawo obokye: «Oli Nganga ya Nwaphongo pho ya bobele o molongo njwa Melekisedeke.»

¹⁸ Emba toli na bowakye pha mobeko njwa phanza pho ya bokoo pha njwango na izanga ntina sa njwango. ¹⁹ Pho mobeko njwa Mose tejwaika bongya na ekpele yonyo. Kasi njwalonyosa o njwakolo molemo mooola, mowaa na nzela ya njwango tobusane phenephe na Nwaphongo.

²⁰ Emba bo wabaka njwango, te njwakyelamaka bokyelela sa kata seleka. Pho baabaka sa katela bée seleka, eli baa ifota sa Levi baabutwaka banganga. ²¹ Kasi pho ye bakataka seleka na nzela ya owa wo pho ye obokye: «Nkolo akati seleka emba etaakule ebutolela: “Oli nganga ya Nwaphongo pho ya bobele.”» ²² Kokokana na seleka eya ndengye mena, Yesu abutwa ne ndanga ya eyaakola sangola eekusi na eelaa koleka. ²³ Emba baikyee babutwaka banganga ba Nwaphongo, kasi iwa sabakatela iikala o mokyisi pho ya ikyelaka etoma me. ²⁴ Kasi yo, booli yo pho ya bobele, ali na bonganga pha bobele bote booambiya be. ²⁵ Emba na bomoo, ali na makokyi ma ibikya pho ya bobele bato bawaa, na

nzela ye, baye oka na Nwaphongo, pho ali nkolo iso na bomoo pho ya iyonga pho ya be. ²⁶ Emba nganga ya Nwaphongo o munene owa ndengye mena, ali phele owakokaka na banga, mosantu, tali na bofe, sa isumu, bamokabinya na bato ba masumu, abutwa o ikolo koleka. ²⁷ Tali na ntina ya bosenga pha mokolo na mokolo, ndokolo banganga ba Nwaphongo banene baayoko, baambya bilambo mokolo na mokolo, naino pho ya masumu ma bée mampenza, sima pho ya maaka bato. Pho yo alokyela nde mbala yonyo pho pho ya bobele, waamiamba yo mampenza. ²⁸ Nzuka mobeko njwa Mose mokyeele bato ndokolo banganga ba Nwaphongo baanene. Bato bate balongobana; kasi iloba sa seleka siye o sima ya mobeko sikyele Nwana owa koka na iso, nganga ya Nwaphongo oomunene pho ya bobele.

8

Yesu, nganga ya Nwaphongo oomunene wa banga

¹ Nzuka, lowo laa ntina o maphoo maawo banga lango lolo, toli na nganga ya Nwaphongo oomunene, oozasi o boloo pha mumbanga njwa bokonzi njwaa bonene o ikolo. ² Kakyeele etoma ya maphoo maa bosantu na o njwakolo molaku njwaatongama na Nkolo kasi na moto phe.

³ Pho, nganga ya Nwaphongo oomunene munsó bamoolo pho ya iambwa bilambo na itumba mambeka. Yango mena asengyesi obokye ne azwe njwana ekpele wa ilambela. ⁴ Bo abaka o mokyisi, nde tabaka na nganga ya Nwaphongo, pho wali bato bawaa ba ambya bilambo kokokana na mobeko. ⁵ Kasi etoma ya be, eli eyaulana, na elala ya maphoo ma ikolo, nde bo wawoko Nwaphongo na Mose waalukaka yo na iyunva itonga molaku obokye:

Kyeka, amba wo ne, wamokyela iso kobenga ndakyisa ya bo wateyaka bée o ikolo sa ngomba.

⁶ Kasi ujwanjwa eye, azwe etoma ya bonganga eekyee na bolaa koleka. Pho ali mobongye njwa sangola elaa, eli o ikolo sa mambunu maala koleka.

⁷ Pho bo sangola eya ebandele teyabaka na maphoo maabe, nde tebaeyendinyakyi na sangola eya ibale. ⁸ Pho, baezwa na mooya, yango mena Nwaphongo awo yo kye:

Kyeka: Kyewo Nkolo, nkolo kyiye namokyela sangola eenyakune na ifota sa Isalayele

na ná ifota sa Yuda

⁹ etebe ndokolo sangola eyakyelaka nga na baango ba bée

mokolo nwa bakpaka nga mieboko
pho ya ifatokolo o mokyisi nwa Ezipito.
Pho bée mampenza te baika maambya mi
sangola ya nga,
na nga sikulaka bakyeke na miyo, kyewo
Nkolo.

¹⁰ Pho kyeka sangola eyamoba na nga na
ifota sa Isalaye

o nsima ya nkolo miina, kyewo Nkolo:
Waamoambya nga mibeko ma nga,
naamikoma o maumunya ma bée na o
mandondo ma be.

Na mobaa Nwaphongo wa be,
ba mobaa ifota sa nga.

¹¹ Mōnōmō na mōnōmō onte ya bée
etakule teya nwebi ne
naa nwana nyango na iwo obokye: Eba
Nkolo!

pho baso bamunzeba,
tata o baakyiki nōnō o baphomba.

¹² Pho ya obokye namobaa na ngōngō pho
ya bofe pha be
na masumu ma be, esikule maumunya na
mbala.

¹³ Waawo yo na sangola eenyakune,
kakotole sangola eekasi. Nzuka ekpele
eekotosi be, eli phenephe na ilemo.

9

Losambo la munse na losambo la Ikolo

¹ Sangola eya ebandle ya baka na
mokyeesi nwa losambo, na elele esantu o
munse. ² Na bomō, molaku mōnōmō nwa
kyelamaka, mena molaku nwa ebandle,
ba moBangaka elele esantu, wa teya bée
tala, mesa ma mapa maabonzele be.
³ O nsima ya etobu eya ifale eekyezibe
molaku, moBangye bée Mosantu nwa
basantu. ⁴ Na elele ekye tumbe bée malasi
eya kyela bée na itela, na mobeta nwa
sangola eya zinga bée eso na itela. Onte ya
mobeta me, kopho yōnyō eya kyela bée
na itela yabaka na mana, na ingenda sa
Alona sa leboloko na ba mesa ba sangola.

⁵ O ikolo sa mobeta me, bakelufa
ba nkyema baezingaka na elala ya bée
ekye teya obokye Nwaphongo ali. Kasi
tolokokyi iwo mapho wawa. ⁶ Waunva
bée ibongya mapho maso, banganga ba
Nwaphongo, banyolo imbele sisi onte
ya molaku nwa ebandle, pho ya ikyela
etoma ya be. ⁷ Kasi o molaku nwa
ifale, kyenyo omo nde nganga ya
Nwaphongo o munene mbala yōnyō pho
ya mbula. Kasi tanyolo sa malongo ma
iyambya pho ya bofe phe na pho ya
phaka bato. ⁸ Bolobo bosantu ateya
baona obokye nzela ya elele esantu
naino teemiweninye, naino botaba mo-
laku nwa ebandle. ⁹ Mena eli eyele pho

ya imbele sisi: Mabonza na mambeka
maambyame, temaakokya nōnō o ndondo
ya moto okosambe. ¹⁰ Eli nde pho ya
ntoma, maleku na imikunyola ndengye na
ndengye. Eli nde mokyeesi nwa bomoto
nwa anolamaka nōnō o imbele saakyelaka
Nwaphongo molongo nwa sika.

Mbeka ya Klisto

¹¹ Kasi Klisto atokosi, iyo nganga ya
Nwaphongo o munene wa mapho maala
ma moya. Eli nde na molaku molekyi
bonene na molekyi na bolaa, mote nwaika
kyelama na maboko ma bato, kyelukye
iwo obokye temoli onte ya bikpele bi-
akyelama o munse mumu. ¹² Teli na
malongo ma mambosi na ma mangombe,
kasi na malongo me mampenza, anyolo
nde mbala yango yōnyō pho ya bofele o
elele eya Mosantu nwa basantu, alozwela
ikandolama saa bofele. ¹³ Pho bo ma-
longo ma mambosi na maa mangombe,
na mbutu ya nwana wa ngombe ootumbi
be, maasweya bée pho ya ibuya basantu
bato baso baali na sokoto pho ya ikun-
yola nzoto ya be. ¹⁴ Ya mobaa bo
koleka na malongo ma Klisto, yo owaa, na
nzela ya Bolobo pha bofele, amiambya yo
mapenza oka Nwaphongo ndokolo mbeka
eteli na intono, amokunyola boebakye pha
banga na bitoma biawa pho ya obokye
tokyelele Nwaphongo ooli na bomoo.

¹⁵ Emba pho ya bomō, yo ali moBongye
wa sangola eenyakune, pho ya obokye
iwa see saya pho ya iloikola o bofe
phaakyelaka banga o se ya sangola
ya ebandle, obokye baabangama na
Nwaphongo bazwe ilaka sa bofele
saabalakyele ya. ¹⁶ Pho bo mowee aikyi
ika maloba, esengyesi obokye waebane
phele obokye moto me awa. ¹⁷ Pho maloba
maikye ika mowee mazwe esika nde
bo yo awee. Kasi temali na ntina bo
moto me ata baa na bomoo. ¹⁸ Yango
mena, na sangola eya ebandle nde
teyatataka bo malongo temasweyaka.
¹⁹ Pho Mose waimolaka yo bato baso
motindo mōnōmō na mōnōmō kokokana
na mobeko, amba ya kpa malongo ma
mangombe [na maa mambosi], na maa,
na munyengu mootane, na etakyi ya
njwete nwa isope, amba nyakyele ebe
buku phango mampenza, ebe na bato
baso.* ²⁰ Yokye: «Eye eli malongo ma
sangola eyatomisa Nwaphongo pho ya
bée». ²¹ Emba amba na nyaka nde bomō
me malongo o molaku na o mbolo iso
yabaka bée bakyelele pho ya losambo.
²² Eli nde na malongo, bo kowo mobeko,

* 9:19 9:19 O nkanda iyoko tebaiika koma malongo ma mambosi.

baapatole mbolo iso, emba bo malongo tematangyi, ilimbisama sa masumu te sili.

Mbeka ya Klisto kyemanya masumu

²³ Yango mena, esengyesi obokye ndakya-isa ya mbolo iili o ikolo ikunyelame na ndengye mena, Kasi mbolo ya ikolo yango mampenza kyiongye ikunyelama na mambeka maalaa koleka mbolo ya wawa ose. ²⁴ Pho, Klisto taika nyolo nde o Mosantu nwa basantu nwaakyelama na maboko ma bato, nwaaw ulinya bée na nwaaw phele. Kasi anyoko nde o ikolo solongo pho awenene unwanwa eye oboo pha Nwaphongo pho ya banga. ²⁵ Emba teeli pho ya obokye amiambiakyeye yo mapenza mbala na mbala ndokolo nganga ya Nwaphongo oomunene ookonyolo o Mosantu nwa basantu mbula na mbula na malongo ma mosuu. ²⁶ Pho wasengyelaka we obokye anyokomo mbala na mbala banda wa etatele ya mokyisi. Kasi unwanwa eye, o imbele saa suka, amba ya miweninya nde mbala yonoyo pho ya imanya masumu na nzela ya mbeka ye mapenza. ²⁷ Emba bowa kyelama we pho ya bato iwaa nde mbala yonoyo, o sima me kyemba ya moambo, ²⁸ nde bomo me, Klisto amiambya mbeka nde mbala yonoyo pho ya bato baso, pho ya imanya masumu ma baikyeye. Amokula miweninya mbala eya ifale sa masumu, oka baamoziya pho ya lobiko.

10

¹ Pho mofeko moli elalaa ya mapho malaa ma moya, temoli eyaakolo ekpele me solongo. Mbula na mbula baambya mambeka nde ma ndengye yonoyo mbala na mbala, te maunva koka ibongya bato baasusane na Nwaphongo. ² Bo phe, bato baambya mambeka mamana nde te haunva le, pho tebakuli baa na na boebakye pha masumu, obokye bakunywa na masumu ma bée mbala yonoyo pho ya bofele? ³ Kasi, na nzela ya mambeka maamana, bato bamikundolele masumu ma bée mbula na mbula. ⁴ Pho malongo ma mangombe na ma mambosi te mali na mwiya nwa imanya masumu.

⁵ Yango mena Klisto, walukaka yo inyolo o mokyisi, amba wo yokye.*

Mambeka na makafo, tokuli maanola kasi ombongyisesi nzoto.†

⁶ Manyama maatumbe bée oikolo sa etumbelo

na mambeka maambya bée pho ya masumu

tokuli sepela na me.

⁷ Emba namba wo nga kye:

Kyeka, naye, iyakyla phowa ya we, O Nwaphongo.

Nde bo wakomama we pho ya nga o buku fosanto.

⁸ Phanza awoko yokye:

Na mambeka, na makafo, na makafo maatumbe bée na nwenya, na makafo maambyame pho ya masumu,

toika mazinga naa toika sepela na me, me mawaa mambyame boko ongye mofeko. ⁹ O sima kambe wo yokye:

Kyeka, naesi, pho ya iyakyla phowa yawe.

Amanye mokyeesi nwa phanza nwa iambya mambeka pho ya izasa mokyeesi nwa ifale.‡ ¹⁰ Nde oena phowa ye, tobutoo basantu na nzela ya ikabo sa nzoto ya Yesu Klisto, mbala yonoyo pho ya bofele.

¹¹ Nzuka ba nganga ba Nwaphongo baso babaka bateme mokolo na mokolo pho ya ikyela etoma na iyambyaka mambeka maambya bée mbala na mbala, kasi mambeka me temakokyi imanya masumu, ¹² Nzuka, Klisto aambya nde mbeka yonoyo pho ya masumu, emba ambi zala pho ya bofele na bofele o eboko ya boloo ya Nwaphongo. ¹³ Banda inwanwa eye, kaziya obokye Nwaphongo akyele banguna bée ose ya ekyitele ya makolo me. ¹⁴ Pho nde na ikabo sonoso, abuya o ibongo oboo pha Nwaphongo pho ya bofele, bato baabuya yo bansatu.

¹⁵ Amba Bolobo bomsatu boloumole me, o sima ya iwo:§

¹⁶ Kyeka sangola eya mokyela nga na bée osima ya nkolo mina,

Nkolo awo obokye:

Na mokyela mibeko manga o mandondo ma bée,

namba makuluta o maumunya ma bée,*

¹⁷ Kambe kula bakya obokye: Emba esikule oumunya masumu ma bée na bofe pha bée.

¹⁸ Nzuka, elele eeli ilimbisama sa masumu, tewakuli ba ntina ya ambya ikabo pho ya imanya masumu.

Tosusinya oka Nwaphongo

¹⁹ Yango mena, baande, tobe na bokamba pha inyolo o Mosantu nwa basantu na nzela ya malongo ma Yesu.

²⁰ Aloingolela yo nzela yonoyo enyakune na ya bomoo, na nzela ya etobu, ekye lukye iwo obokye nzoto ye mame. ²¹ Emba toli na nganga monomo wa Nwaphongo o munene ooli mokambi nwa ingambi sa Nwaphongo. ²² Yango mena, le obokye tosusane na Nwaphongo na ndondo eya

* 10:5 10.5 Eye eli bo wakoma bée o Meembo 40.7-9. †

‡ 10:9 10.9 Eye eli mokyeesi nwaaw suka. §

§ 10:15 10.15 Kyeka na Yilimiya 31.33-34. *

† 10:5 10.5 Kyelukye iwo obokye onkyeesi naa o mbuye na

‡ 10:15 10.15 Kyeka na Yilimiya 31.33-34. *

* 10:16 10.16

11

phele na ná mokyito munsó nwa ianola, mandondo maakunywa na bofe bosó na nzoto ya banga ikunyolame na maa ma petó. ²³ Saobophekye, toikalakye o itatoli sa molemo nwa banga, phó moto oikiyi mbunu mena ali okokokya mambunu. ²⁴ Tokyengyelene bana na bayóko, phó ya ikuyana na izingana na o bitoma bilaa. ²⁵ Salée isanga sa banga, ndokolo bowa méele baayóko ikyela, kasi tokuyinyakye bana na bayóko wawene bée obokye mokoló nwe moli phenephe.

²⁶ Phó bo tokyele masumu na nko osima ya izwa pha boebi boikye phaa phele, tewakuli ba na mbeka yonoyo phó ya imanya masumu, ²⁷ kasi nde iziya isambisama sonoso siikusi na mbambisa ya nwenya nwa mozikya batombi. ²⁸ Moto oole itosa mofeko nwa Mose amowaa sa ngongó, bo bato babale na baato baefundi, eli nde iwa. ²⁹ Bée umunya etumbu ekusi ewaa eya mo baa na moto owamokyita Nwana wa Nwaphongo na makolo, na owa mosemola malongo na sangola eyamobuya mosantu, na owamoto la Bolobó pha ngolu? ³⁰ Phó toebe owawó obokye:

Nga moto owamoe yambelela, namophe moto na moto bo okokyi ne!

Amba kula wó yokye:

Nkolo amosambisa bato be.

³¹ Eli lowó lonoló lokusi ikaa o mafóko ma Nwaphongo olii na bomó. ³² Umunya nkolo ya etatele, nde wa ingwa bée miyo, waititala o ebasi eekusi na eya bolosi.† ³³ Mbale ena omiambye o miyo ma bato na bito na ná minyóko, mbale eyóko oanga na bato me baokye mpasi. ³⁴ Emba phó ozwe na bée iyalo o minyóko ma bato ba bolóko emba wamba na yanola na nkyisa waebololó bée mbolo ya bée, na boebakye obokye oli na ezwele elekyi bolaa na ekyekóko phó ya bofele. ³⁵ Sabungya molemo nwa bée, nwanango moli na mbano enene. ³⁶ Phó osengyesi nde na ititala phó ya ikokya phowa ya Nwaphongo emba wamowene ikokyisama sa mbunu eyaeyikyelaka yo. ³⁷ Phó eikasi nde nwanaga bote, nde imbele sikyikyí,

emba okoye, amoya, eta ósa.‡

³⁸ Moto wa nga owa bosembo amobika na ianola se,

emba bo ale ianola se,

molimo nwa nga temokokyí izwa lowó la isepela onte ye.

³⁹ Banga, nde phele, tololi bato bakokyí ile ianola sa banga phó ya bofe, toli bato ba ianola phó ya lobiko la milimo ma banga.

Bitoma ba ianola

¹ Urwanjwa eye, ianola eli elikya ya maphóo maalemele banga, mokyito nwa maphóo maanole banga obokye mamokyelama nabo naino tolomaweni na miyo. ² Nde na nzela ya ianola sa be, bankóko ba banga bazwaka itatoli silaa.

³ Na ianola, tosóso obokye ikolo na munse yakyelamaka na iloba sa Nwaphongo. Kyelimbole obokye bikpele biwenene na miyo biute na bitebiwenene.

⁴ Na ianola, Abele aphekye Nwaphongo mbeka elaa koleka eyaka Kaina. Nde phó ya ianola, amba zwa itotali obokye abaka moto wa bosembo, emba Nwaphongo amba phe itatoli silaa phó ya makabo me. Nde na ianola, na bo awa, ataaba iwóo.

⁵ Na ianola, Enoka anetwaka o ikolo phó yo sa waa, emba tebakula mozwa phó Nwaphongo amobayaka o ikolo. Phó o boó pha inetwa se, azwaka itatoli obokye abaka moto molaa oka Nwaphongo.

⁶ Nzuka sa ianola moto takokyí isepelisa Nwaphongo, phó moto okosusinya na Nwaphongo asengyesi imoanola obokye alii na obokye kaphute bato baamolukye.

⁷ Na ianola, Nowa akyebisamaka na maphóo mate mataaka wenene na miyo, atosaka, atongaka masuwa phó ya ibikya ingambi se. Na nzela me, anyetkkye mokyisi, emba amba butwa ndomi ya bosembo phó ya ianola.

⁸ Na ianola, waazwaka Abalayama mbela, atosaka ikyende o elele ewaa eyaunvaka yo izwa phó ya ilaka, amba yakyende saeba biikye yo. ⁹ Na ianola, akyekye zala omanyete ma moikyelaka bée mbunu ndokolo mobutu. Azalaka o ndalaku yo na Izake na Yakobo, baazwaka ne mbunu me yonoyo. ¹⁰ Phó Abalayama abaka kaziya mokyisi nwa phikama na bokusi, mowaa mowangye na motongyi eli Nwaphongo.

¹¹ Na ianola, Sala ne me, bowabaka yo ekomba, azwaka makokyí ma ikula bota, na bo mambula me malekanaka, phó abaka na ianola oka owa moikyelaka mbunu. ¹² Yango mena, uta nde na moto monómó, baikye babotamaka. Emba babaka nde bawee, moluku ndokolo banyasesi ba ikolo o motiya, na ndokolo munsengye moikye o mokukulu nwa maa maanene.

¹³ Kokokana na ianola, basó baba bawaa, tefaiika zwa mambunu, kasi bamawenekye, bambaka na mabeya na itakye. Emba bamba ya mieba obokye bali babutu na bato ba imbanga o munse.

† 10:32 10.32 Ibutwa o saa ya boebakye. ‡ 10:37 10.37 Habakuku 2.3-4.

14 Phō bato baawo maphoo mamana haweninya saa obokye hali oiluka mokyisi nwa bée mampenza. 15 Emba bo bakulaka ba baumunya mokyisi me bi wautaka be, nde bazwaka imbele saikula butwa. 16 Kasi unwanjwa, hali na phowa ekusi ya mokyisi moolaa koleka nwa bée mampenza, kyelukye iwoo obokye mokyisi nwa ikolo. Yango mena Nwaphongo tali na soo na be, obokye bamobangye Nwaphongo wa be, pho ababongyisa mokyisi.

17 Na ianola, Abalayama aambyaka Izake mbeka wamekamaka yo, emba nwanwa we nde yo monomo aambyamaka, yo owazwaka mambunu 18 oka owawolekwe yo obokye

Nde na nzela ya Izake amba zwa mankoko.

19 Aanolaka obokye Nwaphongo ali na nwiya nwa iakola bawee. Yango mena na ndengye ya ete, akulaka zwa nwanwa we, ndokolo aakoo nde o iwaa.

20 Na ianola, na pho ya maphoo mamoya, Izake apambolaka Yakobo na Esau. 21 Na ianola, Yakobo, phenephe na iwa, apambolaka bana ba Zozefu monomo na monomo, emba amba ya kusamela Nwaphongo amisungye na motuu nwe. 22 Na ianola, Zozefu, wakoma yo phenephe na iwa, amba yawo pho ya itokolo sa bana ba Isalayele o boombo, amba na ambya mibeko pho ya mpee ye.

23 Na ianola, Mose, wabotamaka yo, baboti bée ba mobombaka pho ya makombe maato, pho bawenekye obokye nwanwa me abaka munzenga, emba tefaikaka na lota mobeko nwaaphekye mokonzi Falo. 24 Na ianola, Mose, abutwaka moto munene, alekwe obokye bamobangye nwanwa wa nwasu wa Falo. 25 Aoloko inyokomo molongo monomo na bato ba Nwaphongo, o elele ya obokye asepele nono imbele sonoso na masumu. 26 Awenekye itiyolama sa Klisto ndokolo ezwele elekyi bonene koleka nkyita ya Ezipito, pho abaka kakyekye iphuti saa moya. 27 Na ianola, amanaka o Ezipito sa lota yoo ya mokonzi Falo, pho alendendalaka ndokolo moto oko wene moto oto wene.

28 Na ianola, akyelaka eseleko ya Ilekana amba na ya inga malongo o nzifo ya mandaku pho ya obokye mooti yo sa kuma bana ba bolaa ba Isalayele. 29 Na ianola, ba akalaka maa maanene ma mangola ndokolo ikyito; waya meka bato ba Ezipito iya akala na be, bazindaka. 30 Na ianola, bikuka ba Yeliko ba bukuka o sima ya ibizolongana nkolo sambu. 31 Na ianola, Laba, nwasu wa ndumba, taikaka waa

na ba tombi, pho ayambaka banongyi na bose.

32 Emba na mbe kula wo bo, nazangye na imbele pho ya iwo maphoo makyekyi Zedeyo, Balaka, Samisona, Zefete, ebe Davidi na Samwele, na bamosi ba Nwaphongo baso.* 33 Na ianola, bée babololoko manyete ma nkyisi iinsuu, bakyelaka etoma na bosembo, bazwaka ma mbunu, bakangaka noko ya ba kpokpo, 34 bazimia mwiya nwa nwenya, balotaka iwaa saa bootu pha sendo, babutwaka na bokusi o makoo ma be, babutwaka bakusi o mabita, bawiinyaka banjwani ba nkyisi ya babutu. 35 Babasi bazwaka bawee ba bée na nzela ya iyakwa. Kasi baayoko banyokomoko nono o iwaa, balekwe ikandolama obokye bakome o iyakwa silekyi bolaa.

36 Baayoko babakyekeke bambaka na bawanda phimbo, emba baayoko bababakaka maphanga na iba vaka o boloko. 37 Babamaaka mabanga, babaphaphaka na mibale, bababomaka na sendo, babaka bakye miengyefana, ma ngobo ma mapate, na ma mambosi, babola, babakangaka, babanyokoloko. 38 Nzuka mokyisi tenjwaikaka longobana pho ya be, babaka bakymiengyefana o mabokye na o mangomba, o mabanga na o mabela ma manyete.

39 Emba bée baso babana, bozwaka itatoli kouta na Nwaphongo pho ya ianola sa be, kasi tefaika zwa mbunu eyabaikyelaka be. 40 Phō Nwaphongo abomba ekpele elaa koleka pho ya banga, obokye sa banga, tefakokaka ibaa bato baa ibongo.

12

Ikanga motema onte ya imekama.

1 Yango mena, toli na banga me, na moluku nwa manzoka maalozinga, tovakye biphesi biso bilophe bozito, ebe na isumu, emba tokyilingane na ilendendala siso pho ya izwa mbano eeli o boo pha banga. 2 To kyeke miyo oikolo oka Yesu moto ooli motati na mosukyee wa ianola, iyo owa lee nkyisa yaamolakyelaka be, anola bolosi pha ekulusu saoka soo emba akyezala oeboko ya boloo ya mumbanga nwa bokonzi pha Nwaphongo. 3 Umunya moto owaa owanola bolosi pha bato ba masumu baamotemelekwe, obokye bée sa otwa, bée samba na phembe o mandondo ma be. 4 Bée naino tolendendasi nono o itangya malongo o ebasi ya bée na isumu. 5 Bée obungyi maphoo ma ilenza maewole yo ndokolo oka bana?

Nwana wa nga, sa tiyola etumbu ya Nkolo,

* 11:32 11.32 Eye eli elele ekokakyi iba Debola kas Balaka phe (Basambise 4).

sa phembe o ndondo ya we waeyoya yo.

⁶ Pho Nkolo kaphē etumbu nde oka moto oko zingye yo,

kawande bana baso hayambe yo.

⁷ Ititala o etumbu ekye zwe be. Nwaphongo kaekpe ndokolo bana. Wali njwana obokye ango takokyi imophe etumbu? ⁸ Bo tozwee etumbu ndokolo bana baso, mena oli bana ba makango kasi baakolo bana phe.

⁹ Toli na ba ango baabanga ba nzoto baa loteya, emba tobatosa, tolokokyi na ileka, imiuya oka tata wa malobo na obokye izwa ne bomoo? ¹⁰ Pho be, babaka balophe bitumbu pho ya ndambo ya nkolo, ikokana na maumunya ma be, etumbu eyaka ye nde pho ya bola pha banga, pho yailumola bomsatu phe. ¹¹ Etumbu eso, o sina imbele, tekokyi iba lowo la nkyisa, kasi lowo la ngongo. Kasi sima, etumbu me kyebote oka bato baephe be mbuma ya bose na ya bosembo. ¹² Yango mena, tomba mafoko ma be maaphembi, ombe nakuya mafongo maanyibi, ¹³ emba kyela manzela mateme yoo pho ya makolo ma be, obokye ekolo ya moto okokpekusa sakula kyende imbale, kasi abikye.

¹⁴ Luka ifa bese na bato baso, na ifa mosantu, pho sa bosantu moto na monomo etawene Nkolo. ¹⁵ Kyeba obokye moto samimanya o ngolu ya Nwaphongo, na obokye na munkanga monomo nwa bololo njwango satokolo, sapha na mobulu, emba njwango saoto bato baikye.

¹⁶ Kyeba obokye bato baa bondumba naa bato basemole bikyila, ya Esau owaungyaka bolola phe pho ya ntoma ya moza monomo. ¹⁷ Pho, be koefe obokye walukaka yo sima izwa ipambosi, bamumanyaka emba tewabaka na malondo masu ma ibongola ipambosi me, ebe na pho ya inyingonela se na mbembe ye.

¹⁸ Pho Be toikiy susinya phenephe na ekpele ekyekume be, njwenya munene, enzombi, mokolo, eweele ekusi, ¹⁹ lokyito la mumbenzo naa toko ya njwesi nwa milimo. Bato bamookaka baongaka na mbembe obokye be sakula bakyinzisa iloba. ²⁰ Pho tebabaka na bokusi pha ikoka mofeko me: Moto owamokuma ngomba, na boebe nyama ya vale, baamumaa mafanga! ²¹ Lowo la boobo yabaka lawo Mose obokye: Naweni boobo, natekyenele.

²² Kasi be osusinye phenephe na ngomba ya Siyona na na mokyisi munene nwa Nwaphongo oli na bomoo, Yelusaleme eya ikolo. Be osusinye phenephe na miluku ma baanzelu bali o ikyita sa eseleko. ²³ Be osusinye na na isanga sa bana babotama o boo, bakoma be mankombo o ikolo. Be osusinye phenephe na na Nwaphongo, munanga

nwa bato baso. Be osusinye na na bato ba bosembo babutwa baabongo. ²⁴ Be osusinye phenephe na Yesu, mowosi pho ya sangola eenyakune, na malongo manyangwa maawo na bolaa koleka maka Abele.

²⁵ Kyeba obokye be sale iyoka moto okowo na be! Pho tebaika zanga etumbu imbele salekye be iyoka moto owabakyebisaka o mokyisi. Emba na banga botokubolesi okolowole uta o ikolo, etolozangye etumbu me. ²⁶ Iyo, njwesi nwe njwanyingyinyaka manyete, kawo unjwanwa eye bofo: Mbala eya suka, esinyinginya nde manyete na manyete, kasi na ikolo me. ²⁷ Maloba me mbala eya suka maimole ilemo sa iso ikyimyambya o izangya bese o mokyisi nwa kyelama, pho ya obokye yikale nde itikokyi be ibunzinya.

²⁸ Pho banga tozwe bokonzi botefokokyi be inyinginya, tophile ngolu mena na bolaa. Na ngolu me, tokyelele Nwaphongo na ndengye ekyesambe yo, na imiuya na na ilota. ²⁹ Pho Nwaphongo wa banga ali njwenya mooto.

13

Sakolo ingomba

¹ Le obokye lozingo lobee onte ya be. ² Sabunga ikumbela babutu baaye oka be, pho na ikumbela sasina, baayoko bakumbelaka baanzelu, saeba. ³ Umunyaka bato baa boloko, ndokolo oli o boloko na be molongo, emba na baanyokolo be ndokolo konyokomo na be molongo.

⁴ Le obokye bolonga bokumulame na bato baso, na ntangye ya bolonga yango saotono na sokoto ya bondumba, pho bato baa bondumba na baakyele baphemba, Nwaphongo aabasambisa.

⁵ Le obokye looto la baphalanga lango sakamba mofesi nwa be. Ba na nkyisa na njwana bozwakye boli na be, pho Nkolo yo mampenza awo yokye: «Phe, esi ekatusa na mbala, esimbe na ele.»

⁶ Pho na ianola siso tokokyi iwo obokye: «Nkolo ali moto okonzambelele, esilote ekpele. Moto amunkela iye?»

⁷ Umunya bato baekambe, baeyimola iloba sa Nwaphongo. Kyeka ndengye eya-sukya be bomoo pha be, mekola ianola sa be. ⁸ Yesu Klisto ali nde ndengye yonoyo, yana na lolu, amobaa bomoo, nde pho ya bohele na bohele. ⁹ Be saebungya na mateya masuu ma ndengye na ndengye. Pho eli bola obokye ndondo ekute na ngolu kasi na ntoma phe, pho teyaika sunga bato baai Bengala.

¹⁰ Banga toli na etumbelo, baakyele o molaku tebakokyi iza ntoma ikyiute o etumbelo me. ¹¹ Pho manyama makpe nganga wa Nwaphongo oomunene malongo pho ya ikye na mango o ete ya tempelo elekyi Mosantu nwa basantu pho ya ilimbisa masumu, bamatumbe o ebonga ya mokyisi. ¹² Emba Yesu, pho ya ibuya bato baso basantu na malongo me mampenza, aoka mpasi o ebonga ya mokyisi. ¹³ Yango mena, totokolo o ebonga ya mokyisi pho ya ikyevana ne na inyanya so o eyaokaka yo. ¹⁴ Pho tololi o se wawa na mokyisi nwa bobele, kasi toli o iluka mokyisi nwaamoyaa. ¹⁵ Na nzela ye, tophe Nwaphongo imbela sis o mbeka ya imokumisa, kyelukye iw o obokye mbeka ekyetokolo o bibaa bitondolo nkombo ye. ¹⁶ Sabunga ikyela bola na isungana, pho eli nde mambeka mandengye mena masepelisa Nwaphongo.

¹⁷ Tosa bakambi ba bēe, obe na imiuya pho ya be. Pho bēe bakyengye pho ya milimo ma bēe, bamba na tondolo pho ya mango oka Nwaphongo. Kyela obokye bakokya etoma ya bēe na nkyisa, na saikyemi miima, pho nde tewabee na itomba pho ya bēe.

¹⁸ Naongye obokye obondolekye pho ya banga, pho toli na ianola obokye teloli na maumunya mabe o mandondo ma banga, naa na phowa ya imitambwisa na bola o maphoo maso. ¹⁹ Naloongye na bēe na bokusi obokye okyele babona, pho naebutolele izele.

Ibondela saa suka

²⁰ Le obokye Nwaphongo owa bese owa tokolo Nkolo wa banga Yesu onte ya bawe, na nzela ya malongo ma sangola eya bobele, yo ooli Mofanze oomunene wa mampate, ²¹ emba Nwaphongo me abuya na bokalanganakye oo maphoo maso malaa, pho ya ikyela phowa ye. Akyele onte ya banga maphoo maasepelisa, na nzela ya Yesu Klisto okokyi na nkyemo pho ya bobele na bobele. Ame.

Ndongolo

²² Baande, naongye na bēe ikanga motema pho ya maloba maekuya na nga mama! Pho naekomele nde bana maloba. ²³ Naeyimole obokye nwebi na banga Timote bamotokolo o boloko. Bo aesi izele, namoyaekyeka banga ne. ²⁴ Longolo bakambi ba bēe baso na basantu baso. Baa Itali baelongosi. ²⁵ Le obokye ngolu ya Nwaphongo ebe na bēe baso!

Mokanda njwaakomaka Zake Maphoo ma etatele

Zake akomaka mokanda mumu pho ya iteya baanosi mozalesi mosengyesi na bée ifaa onte ya bée na ná bato bate bali baanosi.

Zake kateya obokye malondo maute nde na Nwaphongo, emba toengyesi imoonga mango na ianola siso (1.2-8). Amba ya ambya sima mitindo pho ya maphoo makyekyi ezwele, ifaa pha, maphoo ma nkaka ndengye na ndengye, bimekyi na mateya ma phele maawenene na bitoma (1.9-27). Akatela na bokusi lowo la ikyeka mafoo onte ya isanga (2.1-130). Emba aweninya obokye o maphoo maso, lolekyi na ntina eli nde ianola na bitoma bilaa (2.14-26). Kaongye na banga obokye tobanzakye noko ya banga (3.1-12), amba na loteya malondo ma phele mauta na Nwaphongo (3.13-18). Kakyebisa bato banyosa mobulu, bamiambya nde o maphoo ma mokyisi, baayoo bebi na bée, na banyokolo basi ba bée (4.1-5.6). Kaongye na baanosi baso haebe ikanga motema, ba bee bato ba losambo na basalise ba bebi baabungi (5.7-20).

Mokanda mumu mongye na baanosi obokye ianola sa bée siweninya bitoma pho ianola sitesiweninya bitoma sawa (2.26).

Maphoo mali o mokanda mumu

- Zake 1.1: Maphoo ma etatele
- Zake 1.2-18; 2.1-13; 5.7-20: Mateya ndengye na ndengye
- Zake 1.19-27: Iyoka na ikyela
- Zake 2.14-26: Ibaa na ianola kyeongye na ikyela bitoma
- Zake 3.1-18: Munoko njwa moanosi
- Zake 4.1-5.6: Moanosi na maphoo ma mokyisi

Ibeya

¹ Inga Zake, moombo njwa Nwaphongo na njwa Nkolo Yesu Klisto, naebeya bée maabota iko mbuka maabale makyeminyangwa o nkyisi iso.*

Ianola na zebi

² Bebi na nga, bo bimekyi ba ndengye na ndengye biekomesi, ba na nkyisa. ³ Oebe obokye, bo ophisi ianola sa bée onte ya imekama, wamokoka ikanga motema. ⁴ Kasi ikanga motema sibe saa phele pho obe bato balongošana o maphoo maso, pho ya obokye bée sazanga ekpele yonoyo.

⁵ Bo ebe obokye monomo na bée azangyi zebi, asiongye na Nwaphongo, aamophe sango. Pho Nwaphongo kaphe bato baso na motema molaa, sa mooya. ⁶ Aongye na ianola siso, yo saba na ziko. Pho moto okoikyey ziko, aula na kanda ya maa manene matombe eweele na mbale na mbale. ⁷ Moto wa ndengye mena yo saumunya obokye amozwa njwana ekpele oka Nkolo, ⁸ pho ali moto wa ntema ifale, kabongole maumunya me imbele siso o maphoo me.

Bobola na ezwele

⁹ Bobola asepele na bobola phe, yo samiweni pha, ¹⁰ emba moto wa ezwele amiuya pho ezwele yamounva, o iwa se amoikala pha ndokolo phulele ekyeungye o ngonda. ¹¹ Pho moo motokosi, mungasi, munyibye munkata, phulele ya njwango ekaa, emba bolaa pha njwango boubmo. Eli nde bomo na moto wa ezwele, onte ya bitoma be, amounga.

Bimekyi

¹² Nkonzo ili na moto okokangye motema o bimekyi. Pho oteye yo ikanga motema se, amozwa eboko ya bomoo phalakyela Nwaphongo bato baamozingye. ¹³ Bo moto amekami, yo sa wo obokye: «Eli Nwaphongo okomekye.» Pho Nwaphongo tazingye bofe, tambe na meka moto. ¹⁴ Moto na moto kamekame nde na phowa ye mampenza, ekyemokosa na ekye motome ikyela bofe. ¹⁵ Emba phowa ekusi kyebote isumu, bo isumu sikosi, sibangye iwaa.

¹⁶ Bebi na nga ba lozingo, bée samikosa. ¹⁷ Bolaa bosoo na makabo maso maala maakoka o ikolo, maute oka Tata owakyela saa, bokombe na banyaseesi. Ali nde ndengye yonoyo, yo taekpane, oka ye enzombi teeli. ¹⁸ Bo wazinga yo, alobota na iloba sa phele pho ya obokye tofe o ikolo sa bikyelamo bée biso.

Iyoka na ikyela

¹⁹ Bebi na ga ba lozingo, eba maphoo mama na bolaa, moto munsu akyele bokusi aokye, kasi yo sa wo mizele, yo saoka yoo mizele. ²⁰ Pho moto wa yoo, takokya maphoo ma Nwaphongo ma bosembo. ²¹ Yango mena, manya maphoo maso maasokoto na ma koo. Yamba na bolaa iloba sa phika Nwaphongo onte ya be, sango sikokyi ibikya milimo na be.

²² Ba bakyelesi ba ikiyiwo iloba, kasi saba nde baokyi na matoo. ²³ Pho moto okookye iloba, kasi tambe sikyelela, yo mona aula na moto okyeyi boo phe o tatalala. ²⁴ Amiweni yo mampenza, wakute yo mana wamo, sakoko amibungyi bo

* 11 1.1 Zake oyo eli mosi wa Yesu. Bitoma ba batoma 12.17. Galatiya 1.19.

miwenekeki yo. ²⁵ Kasi moto owa mophila mibeko miilaa, ma bosomi, taokye nde iloba bookyi pho ya isibunga mizele, kasi kasikyelele. Yo mona amoba na nkonzō o maphoō maakyele yo.

²⁶ Bo moto kaumunya obokye ali mosambesi, kasi tauya lole le, kamikosa yo mampenza, losambo le loli la pha. ²⁷ Losambo loote loli na intono siibe oka Tata Nwaphongo, eli: Ikyeka biika na mazengye onte ya ngongo ya bēe, na imibanza i maphoō maso maabe ma mokyisi.

2

Sakyeke mafoo ma bato

¹ Bande na nga, sakyele bokyese na sakyeke ma foo ma bato bēe bato baanola Nkolo wa banga Yesu Klisto owa nkyemo. ² Pho bo moto monono alati mumpete nwa itela, na bitobu bingyengye, anyosi o losambo la bēe, ekuli na yanyolo na mobola alati bitobu biakakwa, ³ bo okyeki nde moto olati bitobu bingyengye, ombi wo ne obokye: «Iwe, zala o elele elaa eye;» emba oka mobola kombe wo ne obokye: «Iwe, kye teme wana, naa zala o se phenephe na mbata ya nga». ⁴ Mena tokyesi bokyese bēe mampenza, tomibuye bananga baa maumunya mabe?

⁵ Bebi na nga ba lozingo, okyemela: Teli Nwaphongo moto owa olo babola o mokyisi pho ya ibabuya bato ba ezwele na mandomi ma bokonzi pha lakyela yo baamozingye o nzela ya ianola? ⁶ Kasi bē, kotiyole babola. Teli bato ba ezwele ba enyokolo? Teli nde bēe bakya na bēe o tilibinale? ⁷ Teli bēe batiyole nkombo elaa eya ephe bēe?

⁸ Phele, kokyete bolaa bo otose mobeko nwa mokonzi, bo wakomama nzwango o buku pha Nwaphongo obokye: «Zinga nwebi na we bookomizingye we mampenza». ⁹ Kasi bo kokyekye mafoo ma bato, kokyete isumu. Emba mobeko moephunde pho iwe tookumole Nwaphongo. ¹⁰ Emba na bo moto monono atose mibeko ma Nwaphongo miso, kasi ambi ikpa nde i monono, mena aikpe nde na miso. ¹¹ Pho owa wo obokye: «Sakyele baphemba», akula na wo obokye: «Saboma moto.» Yango mena, na bo tokyesi baphemba kasi obomi moto, oikpe nde na mibeko. ¹² Mobeko nwa Nwaphongo moambya bosomi. Yango mena tokyelekakye mobeko me, o maphoō maso mawo bēe na makyete bē. Pho mokolo nwa moesambisa Nwaphongo, amokyeka mobeko me. ¹³ Pho o mokolo nwa isambisa, isambisa samoba sikusi pho ya moto otokyele bebi ngongo. Kasi

okookye bebi ngongo, taile mokolo nwa mosambisa Nwaphongo bato.

Ianola na bitoma

¹⁴ Bande na nga, bo moto awo obokye ali na ianola, kasi takyele ikyi wo Nwaphongo, ianola se saamobikya? ¹⁵ Bo nwebi monono wa lele naa wa nwanwasi azangyi bitobu na toma ya iza nkolo iso, ¹⁶ emba monono na bēe ambi wo ne yokye: «Kyende na bolaa, kye oto nwenya, kye za na bolaa!» kasi toikiy mophe mbolo izangyi yo, ombi kyela iye? ¹⁷ Pho ya ianola eli nde bomo. Bo kowo obokye oli na ianola, kasi bo ianola me tesili na bitoma, ianola sa we sawa.

¹⁸ Kasi moto monono akokyi iwo obokye: «Iwe oli na ianola, na nga nali na bitoma.» Bo moto awo babona, namobuisela obokye: Onteya ianola sa we site sili na bitoma emba nga, na moeteya bitoma banga biute na ianola sa nga. ¹⁹ Iwe, koanole obokye Nwaphongo ali nde monono? Owoo na bolaa. Bilima bianole na be nde bomo, bimbe tekylenele na boobo. ²⁰ Iwe oli ebubusi! Kozingye naeteya obokye ianola sizangyi bitoma sili nde pha? ²¹ Umunya angu wa banga Abalayama, abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo ndengye'ye? Eli pho ya bitoma bē, pho ambyaka nzwana we Izake o ikolo sa etumbele. ²² Oweni, ianola se, sitambule elele yonoyo na bitoma. Bitoma bēe bikokya ianola se. ²³ Yango mena, ya komama o buku pha Nwaphongo bofo: «Abalayama aba na ianola oka Nwaphongo, emba bamotanga moto wa bosembo.» Emba bamba butwa imobanga na nkombo ya ekamba ya Nwaphongo. ²⁴ Oweni, moto kabutwe moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma bē, kasi teli nde na ianola bofele.

²⁵ Kula umunya Laba nwanwasi owa bondumba. Abutwaka moto wa bosembo o miyo ma Nwaphongo pho ya bitoma bē, pho ayambaka bato baatomaka bēe pho ya iya kyengye mokyisi, amba baloya mi nzela esu. ²⁶ Emba eli nde bomo, bo moemo motokosi o nzoto ya moto, moto me abuto mowe. Nde bomo me na ianola sitesili na bitoma, sawa.

3

Kyeba na lole

¹ Bande na nga, onte ya bē, baikye sazinga iba bateye, koefe obokye esambiseli enene eli pho ya banga. ² Pho banga baso tokyele bofe. Bo moto taakyele bofe wa wo yo, ali moto owa longobana, ali na makoyi ma ibatela nzoto ye iso. ³ Bo tokyele ebuni o noko ya ba punda

pho ya obokye balotosa, emba tokambe nzoto ya bée iso. ⁴ Kyeka na masuwa: Na bo mabe manene, bo ewele ekusi kyemaukye, mopusee wa masuwa kamakambe mbale ezingyi yo nde na njwana yenda mokyiki. ⁵ Nde bomo, lole ali njwana enango mokyiki, kasi okomitata na maphoo manene. Kyeka obokye nde na njwana etete okokyi izikya ngonda enene! ⁶ Lole la moto loli ndokolo njwenya. Lole ali mokyisi njwa bofe moli o nzoto ya banga, kato nzoto ya banga mobimba. Lole kalosa njwenya mooto bomoo pha moto bosoo. Njwenya me moute o ifela sa njwenya motemozime. ⁷ Moto ali na malondo makyela obokye manyama maso ma ngonda, na manyosi, na manyama malande na ibu ebe na swe ibutwe imotosa. ⁸ Kasi lole, moto na monomo takokye ikyela obokye lomotosa. Lole ali ekpele yonyoo ebe, atonda na ngyenygi ikyi bome. ⁹ Na lole topambole Nkolo na Tata, nde na lole, tolakye na bofe bato bali elalaa ya Nwaphongo. ¹⁰ O munoko monomo kyetokolo mapambosi na bilakyesi bife. Babi na nga, yango saba babona. ¹¹ Elele yonyoo ekyetokolo maa, kyetolo maa ma lelee na ma bololo? ¹² Babi na nga, njwete njwa fige njwa unva bota mbuma ya olive naa njwete njwa vinyo njwa unva bota mbuma ya fige? Nde bomoo, elele ekyetolo maa ma mokpa tekokyi itokolo maa ma lelee.

Zebi siute na Nwaphongo

¹³ Oli moto wa zebi na na malondo onte ya bée nza? Ateya mofesi molaa, akyele bitoma bée biso na bonyile pha zebi. ¹⁴ Kasi bo oli na ndondo eya tonda na zuwa na na molimo njwa imekana, samitata, samba na kata boole o maphoo ma phele. ¹⁵ Zebi sa ndengye mena tesiute o ikolo, sili sa mokyisi, sili sa bonyama, sili sa bozaabulu. ¹⁶ Pho elele eli zuwa na imekana, elele me eli na mobulu na na bofe ndengye na ndengye. ¹⁷ Kasi zebi siute o ikolo, sili phanza sa sokoto, sima, siambya bose na bonyile, siambya botosi, satonda na motema njwa ngongo na mbuma indaa, tesilikyesinya bato, tesikatele bato. ¹⁸ Mbuma ya bosembo kyiphikame onte ya bose na bato bakyele bitoma bia bose.

4

Ekamba ya mokyisi, moinele njwa Nwaphongo

¹ Bifasi na maoka onte bée kyiute bi? Kyiute na maphowa ma bée maanjwane onte ya ntema ya be? ² Bée komengyele mbolo, kasi watewaizwe be, kombe boma bato. Watonda na zuwa mi maphoo

maso, kasi botokokye imazwa, kombe ooka, kombe butwa injwana. Toombe na zwa mbolo me pho toefbe iyonga. ³ Na bo koongye, bée otoo izwe, pho koongye na bofe, koongye mbolo ikyi sepelisa phowa ya bée mampenza. ⁴ Bakyesi ba baphemba, toefbe obokye izinga mokyisi eli iina Nwaphongo? Moto ookyesi ekamba na mokyisi amikyesi moinele njwa Nwaphongo. ⁵ Naa kumunya obokye eli nde bowole wa wo buku pha Nwaphongo obokye: «[Nwaphongo ali na zuwa pho Bolobo pha kyela yo onte ya banga.» ⁶ Kasi Nwaphongo akula lophe ngolu ekuli leka bonene. Yango mena kawo obokye: «Tazingye bato ba lolendo, kasi kaphe ngolu oka bato ba miuya.» ⁷ Yango mena, kumola Nwaphongo, temeje Zabulu, emba yo amolota itakye na be. ⁸ Susana phenephe na Nwaphongo, emba yo amosusana phenephe na be. Kunyola se ya be, bato ba masumu, kunyola mandondo ma be, bato ba ntema ibale! ⁹ Ba bato ba ngongo, na eyakolo ngongo, lela. Kyela obokye ntolo ya bée ibutwe ngonde, emba nkyisa ya bée ibutwe ngongo! ¹⁰ Omiuya o boo pha Nkolo, emba yo amoetomba.

Sawole nwebi na bofe

¹¹ Bande, sawoonelakye na bofe. Moto okowole nwebi na bofe na kamosambisa, kawole na bofe mofeko kambe na mosambisa. Kasi bo kosambisa mofeko, mena obuto munanga emba tokuli ba mokumosi wa mofeko. ¹² Nzuka moambye njwa mifeko na munanga ali nde monomo. Eli nde yo moto okokyi ibikya na iboma. Kasi iwe oli nza, iwe, pho ya isambisa nwebi na we?

Saba moto wa lolendo

¹³ Unwanjwa eye, kyeba, bée bato baawo obokye: «Lolo naa yana tomokye o mokyisi muna, tomokye kyela yonyoo omo, tomokyele mumbongu, emba tomozwa baphalanga.» ¹⁴ Kasi toefbe yaamoya yana pho ya bomoo pha be, pho bée oli ndokolo lonzombe, lowenene njwana imbele, sima lolemoo. ¹⁵ Elekyi bolaa iwo obokye: «Bo Nkolo azingyi, tomoba na bomoo, tomokyele lowo lolo naa lona.» ¹⁶ Kasi komitate na maloba ma lolendo. Lolendo loso la ndengye mena loli lofe. ¹⁷ Moto okoebe ikyela bolaa, kasi taabokyele, mena kakyele isumu.

5

Ngongo ya bée bato ba ezwele

¹ Emba unwanjwa eye, bée bato ba ezwele, lela, kyimela na ngongo pho ya mampasi maeziya! ² Ezwele ya bée ephosi, bitobu ba bée bize muunse. ³ Itela na

baphalanga ba b̄e bakyesi maḃembe, emba maḃembe me mamoiḃmola boḃe pha b̄e, mamooḃo nzoto ya b̄e ndokolo ḃaitumbi na nwinya. Suka ya mokyisi ekomi phenephe, kasi b̄e oli nde iḃokya ezwele. ⁴ B̄e ole iphuta ḃato ḃaetoma, ḃanoko ḃbuma o manzabi ma ḃe. Okyemela ḃo milele b̄e na ḃe! Ilela sa ḃe sioka o matoo ma Nkolo wa ḃatuluku ḃaso. ⁵ Obakyi na ḃomoo ḃolaa na pha ḃomboti o mokyisi. Koze na ḃolaa, ombi na iisa ndokolo manyama maziya mokolo ḃjwa imaboma. ⁶ Waphekye moto molaa etumbu, waḃoma moto wa bosembo, kasi yo taika na ekpetele kapha.

Ikanga motema na iḃondele

⁷ Bande, kanga ntema tee n̄oḃo mokolo ḃjwaamoya Nkolo. Kyeka moḃasi wa inzabi: Kaziya ḃbuma indaa ya motoko o manyete na ikanga motema tee n̄oḃo wa wamunoko yo ḃbuma yaa ntuḃo na yaa suka. ⁸ Na ḃe, kanga ntema me, oititale, pho mokolo ḃjwaamoya Nkolo mokomi phenephe.

⁹ Bande, b̄e sakyekyemi miima onte ya b̄e, pho b̄e saesambisa. Kyeka munanga atemi o nzibo. ¹⁰ Bande, pho ya mampasi na ikanga motema, ḃenga matambe ma ḃaimosi ḃa Nwaphongo ḃaawoko o nkombo ya Nkolo. ¹¹ Towo obokye ḃali ḃato ḃa nkonz̄o pho ḃakangaka ntema. Waoka simo ya ikanga motema ya Yoo, emba wawene yaa mophekye Nkolo o suka. Pho Nkolo atonda na ḃolaa na ná ngonḡo.

¹² Bande na nga, o ḃoo pha iso, sakata seleka na nkombo ya ikolo naa ya munse naa seleka ya ndengye ye. Le obokye «ee» ya b̄e ebe ee, emba «phe» ya b̄e ebe phe, pho ya obokye b̄e sasambisama.

¹³ Bo moto monomo onte ya b̄e ali na mpasi, aḃondele. Bo ali na nkyisa, akombe. ¹⁴ Bo moto monomo onte ya b̄e ali na ḃolosi, aḃangye ḃankumu ḃa ingomba, ḃaḃondele pho ye, sima ya imoololo mauta na nkombo ya Nkolo. ¹⁵ Iḃondesi sa ianola samobikya moto owa ḃolosi; Nkolo aamoteya, emba na ḃo akyelaka masumu, amoolimbisa. ¹⁶ Yango mena yambolaka masumu onte ya b̄e na b̄e, ḃondelekye pho ya b̄e na b̄e pho obikye. Iḃondesi sa moto wa bosembo sili na mwiya moikye, sikyele etoma. ¹⁷ Eliya aḃaka moto ḃoli ḃanga, aḃondelekye na ḃokusi obokye ḃbula yango sanoo, emba mambula temaikaka noo o mokyisi mambula maato na makombe motoḃa. ¹⁸ Emba amba kula ya ḃondele, ḃobele ikolo samba yaambya ḃbula, manyete mamba kula ya ḃota ḃbuma.

¹⁹ Bande na nga, ḃo moto monomo onte ya b̄e aḃungyi nzela, emba nwebi mosu amobuyee o nzela elaa, ²⁰ oebe obokye, moto oamanye moto wa masumu o nzela ebe, abikye nwebi ne o iwaa, na ḃo masumu maḃakyi maikye, mamolimbisama.

Mokanda nwa ntubo nwaakomaka Petelo Maphoo ma etatele

Petelo abaka o Loma, imbele sakomela yo baanosi ba nkyisi nsuu baokaka Simo Elaa na bato basuu. Baanosi baikye onte ya b̄e bautaka o nkyisi nsuu. B̄e tebabaka Bayuda obo pha ya ikoma baklisto. Petelo abaka kalukye ibalenza pho bato bate baebe Nwaphongo babaka babanyokolo.

Petelo kakumole Nwaphongo pho ya bolaa pha bombela yo baanosi. Nabo baokye pasi, ebongyi nde obokye bakangane na Klisto. Bo wakyela Klisto (2.21-24), waloteya maphoo masengyesi moto na moto ibenga, ebee bankumu ba Ingomba na ebee banzenga.

Baanosi basengyesi iphila ianola sa b̄e nabo baokye pasi. Bo bakyesi babona, bamoba bakumole bitoma binene ba Nwaphongo (2.9). Emba bate bali baanosi, waamowene b̄e «bitoma ba b̄e biilaa, bamokumola Nwaphongo mokolo nwamiweninya yo na b̄e» (2.12).

Maphoo mali o mokanda mumu:

- 1 Petelo 1.1-2: Maphoo ma etatele
- 1 Petelo 1.3-12: Ibika pho ya ianola
- 1 Petelo 1.13-2.10: Ibaa na bomoo pha mosantu
- 1 Petelo 2.11-4.19: Ephesi ya moanosi imbele sa mpasi
- 1 Petelo 5.1-11: Ikyelela Nwaphongo
- 1 Petelo 5.12-14: Ndongolo

Ibeya

¹ Nga Petelo, toma wa Yesu Klisto, naekomele b̄e baolo b̄e, baakyeminyangwa, baali babutu, o nkyisi ya basuu, o Pontis, o Galati, o Kapadose, o Azi na o Bitini. ² Tata Nwaphongo aunva eyolo phanza kokokana na bowenekye phe, na nzela ya Bolobo Bosantu aebuya basantu, pho ya itela Yesu Klisto na obokye okunyalame na malongo me. Le obokye ngolu na b̄e inukane oka b̄e.*

Molemo moambya bomoo

³ Tokumole Nwaphongo, Ango wa Nkolo wa banga Yesu Klisto. Na ngongo ye enene, akula lobota na nzela ya ikundwa sa Yesu Klisto onte ya bawe pho ya molemo moambya bomoo, ⁴ na pho ya ilaka siitesiotono, siitesili na sokoto, siitesikotwe, saabongya b̄e o ikolo pho ya b̄e. ⁵ B̄e, mwiya nwa Nwaphongo moebanza na nzela ya ianola

pho ya ibikyi siili phenephe na imiweninya o imbele sa suka.

⁶ B̄e ba na nkyisa, na bo ebe obokye, unwanwa eye konyokomo na bimekyi ndengye na ndengye pho ya nwana imbele mokuwe, ⁷ itela mpenza okootono, bamokunyole na nwenya, nde bomoo me ianola sa b̄e, siili na motiya koleka itela, simekame pho ya iteya bo sili saa phele. Na bomoo wamozwa ikumo, nkyemo na ngambo imbele saamiweninya Yesu Klisto. ⁸ Yo, okozingye b̄e nabo naino tomoweni, okoanole b̄e naino samowene. Kumba na nkyisa yaa nkyemo iteikokyi b̄e iwoo, ⁹ pho ozwe mbano ya ianola sa b̄e: Lobiko sa mikali ma b̄e.

¹⁰ Baimosi balukaka, baambaka na kyemituna pho iyeba lowoo lokyekyi lobiko me, emba baimolaka na pho ya ngolu eya eyokyelela b̄e. ¹¹ Na nzela ya Bolobo pha Klisto phabaka onte ya b̄e, baimosi baluka iyeba imbele iye na ndengye ye maphoo mateyaka Bolobo phanza pho ya minyoko ma Klisto na nkyemo yaambaka ya mofenga yamokokyisama. ¹² Babaweninyaka obokye maphoo me temabaka pho ya b̄e mampenza, kasi pho ya b̄e. Emba unwanwa eye hatye ba Simo Elaa baeyimola maphoo me, b̄e baawoko na mwiya nwa Bolobo Bosantu phaa batomoleka b̄e uta o ikolo, emba banze na b̄e mampenza balukye obokye bamaebe.

Mobesi nwa bosantu

¹³ Yango mena, omibongya pho ya isoolo, ingola miyo ma b̄e, kyela molemo munso onte ya ngolu eyamoeyelela na nzela ya imiweninya sa Yesu Klisto. ¹⁴ Ya bana ba botosi, sabenga maphowa maabe ma b̄e maa phanza, ma imbele sabaka b̄e o ibunga. ¹⁵ Kasi, booli owa ebanga mosantu, na b̄e obutwe basantu o mobesi nwa b̄e mobimba, ¹⁶ pho bakoma obokye: «Ba basantu, pho nga nali mosantu.»

¹⁷ Emba bo kobangye Tata, iyo otooli na mbelekye, yo okosambisa moto na moto nde na bitoma b̄e, nde komizile imbele siso sitaaba b̄e o mokyisi. ¹⁸ Koefe obokye tebaika eyikola o mobesi moobe nwaazwa b̄e na ba ongo ba b̄e na mbolo ikyiotono booli ba phalanga na itela, ¹⁹ kasi na malongo ma motiya ma Klisto ndokolo nwanwa wa mpate otoli na mooya na na intono.† ²⁰ Mena mokyisi sataa kyelama, amoolo. Unwanwa eye o imbele sa suka sisi, Nwaphongo amoweninye pho ya b̄e. ²¹ Na nzela ye, b̄e koanole Nwaphongo owa mokundola onte ya bawe na owa mophe nkyemo, pho ya obokye ianola

* 1:2 1.2 Ietanza † 1:19 1.19 Kyeka na o 2 Petelo 3.10, 14

sa b̄e na molemo ḡwa b̄e ife oka Nwaphongo.

²² Bookunyosi b̄e mikali ma b̄e na itosa maph̄o phele pho ya lozingo la phele la bana ba Nwaphongo, na ndondo elaa zingana na boikye onte ya b̄e. ²³ Pho bakula ebota mbala eya ifale, teli na mumboto moot̄o, kasi motemoot̄o na nzela ya iloba sa Nwaphongo sili na bom̄o na sili pho ya b̄e na b̄e. ²⁴ Pho moto munso ali ndokolo munkata, emba nkyemo ye iili ndokolo phulele ya munkata, bo munkata muungyi, phulele ya ḡwango kyeka. ²⁵ Kasi maph̄o maawo Nkolo mali pho ya b̄e. Maph̄o me, eli Simo Elaa eya eyimola b̄e.

2

Nwaphongo aeḡo pho obe bato b̄e

¹ Yango mena, le kabu eso na malondo maso maabe, nzitako na imengyela na iwole nwebi na b̄e. ² Bokozingye bana bautami ibotama maoku matemali na sokoto, na b̄e zinga maoku ma iloba, pho na mango, wamokola pho ya lobiko. ³ Pho wameka ndengye'ye eli Nkolo, wamowene molaa.

Ikonzi sa etoma ya Ingomba

⁴ Susana ooli yo, ifanga sa bom̄o, saavaka bato kasi saalom̄o, simbi na baa na motiya oka Nwaphongo.* ⁵ B̄e mampenza, ndokolo mabanga ma bom̄o ma Nwaphongo, ominyosa pho ya itonga ingambi sa Bolobo, pho ya bonganga bosantu, pho ya iambya mambeka ma bolobo oka Nwaphongo, maamosapelisa na nzela ya Yesu Klisto. ⁶ Yango mena, o buku pha Nwaphongo tozwe obokye: «Kyeka, nateye nt̄o yon̄o ya moloo eya eolonga na eya motiya o Siyona, emba owamiabya mi yango etazwe so.»

⁷ Yango mena, ngambo eli pho ya b̄e baanosi. Kasi pho bato bate bali na ianola, eli nde ikonzi savaka batongyi ba mangambi sibuto nt̄o ya moloo, ⁸ emba simbi na kula baa ikonzi sibakytinya bato na ikonzi siambya so. Bazume mi sango pho tebaanole lloba. Emba pho ya b̄e wamekamaka nde babona. ⁹ Kasi b̄e, oli ibota saḡo b̄e, bosoo pha banganga ba mokonzi, mokyisi mosantu, bato baakpa Nwaphongo, pho ya obokye oimole bitoma binene ba owaebanga obokye omane o enzombi, otokolo o saa ye elaa. ¹⁰ B̄e batebaikaka ba phanza bato b̄e, ḡwan̄wa eye obuto bato ba Nwaphongo. B̄e batebaikaka oka b̄e ngongo, kasi ḡwan̄wa eye baeyokyesi ngongo.

Basali ba Nwaphongo

¹¹ Bande baa lozingo, naelenza b̄e baakye kaa bo kaa na babutu o nkyisi ya basuu, obokye ole maphowa maabe ma nzoto, mango maan̄wane ebasi na Mokali. ¹² Ba na mobesi molaa onte ya bapakano, pho na bo baekatesi boole obokye olii bato b̄e, waamowene b̄e bitoma ba b̄e bilaa, bakumole Nwaphongo mokolo ḡwaa moya yo.

¹³ Pho ya Nkolo, omiuya oboo pha makonzi maso ma mokyisi. Ebe mokonzi oomunene okolekye baayoko, ¹⁴ ebe bakambi, baatome yo pho ya iphe bato bakyete b̄e etumbu naa pho ya isamba baakyele bolaa. ¹⁵ Pho phowa ya Nwaphongo eli baabona obokye baakyele bolaa bakangye noko ya bibubusi baatebaebe ekpele. ¹⁶ Ba ya masomi. Saamba nde mibomba o bosomi pha b̄e pho ya ikyelaka b̄e. Kasi kyela bo ya basali ba Nwaphongo. ¹⁷ Kumola bato baso, zinga b̄ebi nawe baanosi, kaya Nwaphongo, kumola mokonzi.

Basali na bankolo ba b̄e

¹⁸ B̄e basali bakyete o mangambi, omiuya oka bankolo ba b̄e na mokaya munso, yango sabaa nde oka baali bato balaa na baa b̄e, kasi ebe na oka baa bikyi. ¹⁹ Pho mena eli ngolu obokye oititale, pho ya ikumola Nwaphongo, o minyoko mienyokolo nde na pha. ²⁰ Ngambo ye eya mozwa we bo oititasi waewande b̄e bo okesi b̄e? Kasi bo okyesi bolaa, bambekula enyokolo, ombi ititala na iuya m̄o, mena eli ngolu o miyo Nwaphongo. ²¹ Pho baebanga nde pho ya bom̄o, pho na Klisto yo mampenza anyokomo pho ya b̄e, aika eteya nzela pho ya obokye obengye matambe me. ²² Yo otoikakela isumu, na o munoko nwe tewaika tokolo boole. ²³ Iyo owa tola b̄e, kasi taika buya eto, o munyoko nwe, taika kanela moto, kasi amiambyaka nde oka okotene bolombe na bosembo. ²⁴ Yo oowa, mi nzoto ye mampenza, anyanyaka masumu ma banga o ekulusu, pho ya obokye, towee na masumu, tombe bika pho ya bosembo. Iyo owaebikya na maphota me. ²⁵ Pho b̄e wabaka ndokolo mampate maabunga, kasi ḡwan̄wa eye obutolesi mookosi na mokyengyesi wa mikali ma b̄e.

3

Basi na bampela

¹ Nde bom̄o me, b̄e babasi, omiuyakye oka bampela ba b̄e, pho obokye na bato bakyi bale ianola lloba, na nzela ya mobesi ḡwa basi ba b̄e, sa

* 2:4 2.4 Ifanga sa bomoo eli ndokolo nt̄o ekyephile ingambi siso.

iloŋa, ŋabatwe ianola, ² okowene ðee mobesi ŋwa ðee molaa na ŋwa mokaya. ³ Bolangalakeye pha ðee phango sa ŋa nde pha ifanda: Itonga suwe, ilata ŋayaka ŋa itela, bitobu bilaa. ⁴ Kasi eŋe mobesi ŋwaamiŋbomba o ndondo, bolangalakeye bookoko, ndondo ya ŋonyile na ya ŋose, eeli na motiya munene o ŋoo pha Nwaphongo. ⁵ Nde ŋomo ŋabona, ŋo wamiŋbonyaka ŋabasi ŋasantu wa kalakala ŋaabaka na molemo oka Nwaphongo, ŋamiyaka oka ŋampele ŋa ðe, ⁶ ya Sala, owa tosa Abalayama, aŋaka kamobangye «nkolo we». ðee obuto nde phele ŋana ðee ŋa ŋabasi, waakyele ðee ŋolaa na sa ŋwana ifale.

⁷ Bampele nde ŋomo me, zala na ŋasi ŋa ðee na ŋolaa na ŋoebakye obokye ŋabasi ŋali bikyelamo bikoo. Obaphakeye mokaya, pho ŋasengyesi izwa na ðee ilaka sa ŋolu ya ŋomo, pho ya obokye ekpele na yonoyo saba ifaku o maŋondesi ma ðee.

Inyokomo pho ya lowo lolaa

⁸ Pho ya isukyisa, ŋa na bookaa, ndondo ya ngongo, ozingane na lozingo la ŋana ŋa ifota ŋonoo, oŋe na ŋoboto na na imiuya, ⁹ sabuya ŋobe pho ya ŋobe, naa etoo pho ya etoo. Kasi pambola, pho ŋaebanga nde pho ya ikyela ŋomo, pho ya obokye ozwe na ðee ipambosi. ¹⁰ Pho ookozingye ifa na ŋomo ŋolaa, na iwene nkolo indaa, aŋanza lole lee o ŋobe na biŋaa ðee pho ya ifa sakata boole. ¹¹ Ale ŋobe, akyele ŋolaa, alukye ŋose ambe na ŋobenga. ¹² Pho miyo ma Nkolo mali mi ŋato ŋa ŋosembo, na matoo me maokye maŋondesi ma ðee. Kasi ŋato ŋakyele ŋobe, Nkolo kaŋakubolele lokukyi.

¹³ Emba yamba ekyela ŋobe nza, ŋokomiphe ikyela ŋolaa? ¹⁴ Kasi ŋoonyokomi pho ya ŋosembo, oli ŋato ŋa nkyisa. Saila iekyele ðe, samba na mitungyisa. ¹⁵ Kasi ambya mandondo ma ðee oka Klisto, obokye ali Nkolo. Ombe na miŋongya nkolo iso pho ya itondolo o ŋoo pha moto munsu owa moetuna, iyimola molemo moli onte ya ðee. ¹⁶ Kasi obaumole na ŋonyile na na ŋotosi, oŋe na maumnya malaa o ndondo. Pho na ŋo ŋakati boole na nkombo ya ðe, ŋazwe soo pho ya mobesi ŋwa ðee molaa onte ya Klisto. ¹⁷ Pho eli ŋolaa obokye onyokomo pho kokyela ŋolaa, ŋo mena eli phowa ya Nwaphongo, na obokye onyokomo pho kokyela ŋobe.

¹⁸ Pho Klisto yo mampenza anyokomo pho ya masumu mbala yonoyo pho ya ŋobe, iyo moto molaa pho ya ŋato ŋabe, pho ya obokye akye na ðee oka Nwaphongo. Bamoboma o nzoto,

kasi Bolobo pha Nwaphongo phakula mobuya na ŋomo. ¹⁹ Yango mena amba na kye teya mikali maakangyema o boloko, ²⁰ oka ŋaalekye ianola kalakala, waba Nwaphongo kataakanga motema, mi nkolo yaŋaka Nowa kataatonga masuwa, manyoloko nde ndambo ya ŋato, kyelukye iwo: Bato ŋwambi mabikaka sa waa na maa. ²¹ Maa me mabaka elembo ya ŋatisimo ekyebikya unwanwa eye, ŋatisimo etebokunyole mbindo ya nzoto, kasi eli imiambya oka Nwaphongo na maumunya malaa o ndondo na nzela ya ikundwama sa Yesu Klisto, ²² iyo, owa kyende o ikolo, ooli o eboko ya boloo eya Nwaphongo, ŋanzelu, ŋakonzi na siya iso ŋamiuya oka yee.

4

Mobesi moonyakune

¹ Yango mena, pho Klisto anyokomo o nzoto, na ðee me, ŋa nde na maumunya ndengye me, pho moto owa nyokomo o nzoto asukya isumu, ² pho ya ibika mi nkolo itaaba we o mokyisi, sa bika na maphowa maanzoto, kasi obikye kokana na bookozingye Nwaphongo. ³ Pho imbele siilekaa, olubi kokya na ŋoikye, phowa ya ŋapakano na imiambya o mobesi moŋe, o imengyela, o malanga, o ngaanga, o mabusi na ikumisa bikyeko. ⁴ Bakamwe pho ŋawene obokye ðee tokuli kilingana na ðee o mobesi moŋe mote mokuya na ðe, emba ŋambe etola. ⁵ Bamokye tondolo oka owa miŋongya pho ya isambisa ŋali na ŋomo na ŋaawa. ⁶ Yango mena, Simo Elaa ŋaeyimolaka na oka ŋaawa, pho ya obokye o sima ya ifasambisa ndokolo ŋato o ŋonzoto, na nzela ya Bolobo, ŋabikye bookozingye Nwaphongo.

Mobesi ŋwa baanosi onte ya ðe

⁷ Mbomela ya maphoo maso eli phenephe. Yango mena, ŋa na malondo na na imizila pho ya ifondele. ⁸ O ŋoo pha maphoo maso, zingana na ŋokusi onte ya ðee na lozingo la Nwaphongo, pho lozingo kazibe ŋoikye pha masumu.

⁹ Yambanaka onte ya ðe, sanko eya ikyemingungubana. ¹⁰ Moto na moto akyelele ikaŋo sazwa yo oka Nwaphongo o etoma pho ya ŋolaa pha ðebi, na ŋomo, wamoba ŋaangyesi balaa ŋa ngolu ya Nwaphongo eya kyemikabana. ¹¹ Bo moto ali na ikaŋo sa iwo, aimole maphoo ma Nwaphongo. Bo moto ali na ikaŋo sa ikyelela ðebi, asikyelele nde na ŋokusi phaamophe Nwaphongo, pho na nzela ya Yesu Klisto, Nwaphongo azwe nkyemo iso, pho nkyemo na mwiya ili o maŋoko me pho ya bipha na bipha. Ame!

Minyoko pho ya ibaa moklisto

¹² Bände baa lozingo, b̄e sakamwa bo oli onte ya nwenya n̄wa bimekyi, ndokolo kyeyelele lowo lonolo loonyakune. ¹³ Kasi kumba pho ozwe na b̄e iyalo o minyoko ma Klisto, pho ya obokye otonde na nkyisa nzikye wamowenene nkyemo ye. ¹⁴ Nkyisa ili na b̄e bo baetole pho ya nkombo ya Klisto, pho nkyemo na Bolobo pha Nwaphongo ili mi b̄e. ¹⁵ Moto onte ya b̄e sanyokomo ndokolo mobomi wa bato, naa mwibi, naa mokyese n̄wa mapho maabe, naa ndokolo moto wa nzangaa. ¹⁶ Kasi bo ebe nde pho ali moklisto, yo saoka soo, akumole nde Nwaphongo pho ya nkombo me. ¹⁷ Pho eli imbele sa isambisa, siitate phanza o ingambi sa Nwaphongo. Emba bo sitati na banga mpenza, yamba suka ya bato bale ianola Simo Elaa ya Nwaphongo? ¹⁸ Emba bo moto wa bosembo abikiyi na nkaka, yamba baa bo pho ya moto mohe na owa masumu?

¹⁹ Yango mena, bato banyokomo ikokana na bookingye Nwaphongo, baikale nde ikyela bolaa bambi na ambya mandondo ma b̄e oka owaakolo Mokyese.

5

Mookosi wa etonga ya Nwaphongo

¹ Emba, nalenza bankumu baali onte ya b̄e. Na nga nali nkumu booli b̄e, nali na nzoka ya minyoko ma Klisto, namozwa iyalo o nkyemo yaamoweninya yo. ² Okolo etonga ya Nwaphongo eya ephe b̄e, oebanza na phowa eso bo kozingye Nwaphongo, kasi na imikandindisa phe, pho ya looto la ezwele phe, kasi pho oli na phowa yaikyela Nwaphongo. ³ Saluka iwenele bato baaephe b̄e obokye obaokolo, kasi b̄e ba nde ndakyisa pho ya etonga. ⁴ Emba waamoya mokonzi n̄wa baokosi ba mampate, wamozwa eboko ya nkyemo etetono.

⁵ Nde bomo, banzenga, omiuya oka bankumu. B̄e baso, ba na bomiuyakye o mobesi n̄wa b̄e na bebi, pho Nwaphongo kale bato baa lolendo, kasi kaph̄e ngolu ye oka bato baamiuya.

⁶ Yango mena, omiuya o se ya eboko ya Nwaphongo eya mwiya, pho ya obokye aetombe o imbele saameka yo. ⁷ B̄e uya mi yo maumunya maso maaetungyisa, pho ya kaezikyele.

⁸ Ba na bokyebi, kyengye. Munguna n̄wa b̄e, Zabulu, kaina kyemizongana ndokolo gbogbo kyebule, kyelukye moto wa ibuta. ⁹ B̄e omotemele nguu na iphila ianola sa b̄e, na boebakye obokye minyoko miwene b̄e, na bebi na b̄e o mokyisi bamiwene me.

¹⁰ N̄wan̄wa ye wamunyokomo pho ya n̄wana imbele mokuwe, emba Nwaphongo owa ngolu eso, owaebanga o nkyemo ye yaa bobele na nzela ya Klisto Yesu, amokula ebongya yo mampenza, amoekuya, amoelenza, amoete ye na bokusi. ¹¹ Bokamba bobee ne pho ya bobele na bobele! Ame.

Ndongolo

¹² Naekomesi n̄wana mokanda mumu na nzela ya Silive, okokpe nga ndokolo owaakolo nwebi, pho ya ielenza na ieyimola obokye ophisi na bokusi nde oeyakolo ngolu ya Nwaphongo. ¹³ Baaokomo baali o Babilone, baelongosi. Ebe na n̄wana wa nga Malako, aelongosi. ¹⁴ Beyinya onte ya b̄e na ikoo na ikoo na ná iyambana. Le obokye bose bobee na b̄e baso baali onte ya Klisto.

Mokanda njwa ibale njwaakomaka Petelo Maphoo ma etatele

Mokanda njwa ibale njwa Petelo njwaakomelaka yo baklisto baa Ingomba sa kalakala (1.1). Lowoo le lokusi pho ya ikoma mokanda mumu labaka na boikye pho ya iimola baanosi obokye bde saanola maphoo ma bateye ba bcole na maphoo ma sokoto maute na mateya ma bde.

Mokanda mumu moteya mobesi moolongoba na moanosi. Mobesi me eli iphila maloba na Nwaphongo na mateya ma bato bawenekye Yesu na miyo ma bde mampenza na baaokaka mateya me. Bateye ba bcole baunva nyolo onte ya baanosi. Mateya ma bde mabungya bato (2.1-22). Basemole bato baaziya iyaa sa Nkolo baambe na woo obokye etaaye. Nzuka bo Nkolo kangombinya iyaa, eli pho bato baso babongole ntema.

Nono lol eye, bateye ba bcole bali nde omo, yango mena mokanda njwa ibale mumu molenza baanosi obokye baikale nde iyeba Nkolo na bolaa pho ya obokye mateya ma bcole mamana mango sababungya.

Maphoo mali o mokanda mumu

- 2 Petelo 1.1-2: Maphoo ma etatele
- 2 Petelo 1.3-21: Nwaphongo abanga amba na olo baanosi
- 2 Petelo 2.1-22: Bateye ba bcole
- 2 Petelo 3.1-18: Mbunu ya iyaa sa Nkolo

Ibeya

¹ Nga Simo Petelo, moombo na toma wa Yesu Klisto, naekomela, bde hazwa na banga iyalo sa ianola saamotuya ndengye yonoyo, na nzela ya bosomebho pha Nwaphongo wa banga, na Mbikye Yesu Klisto. ² Le obokye ngolu na bobe inukane oka bde na nzela ya iyeba Nwaphongo na Yesu, Nkolo wa banga.

Mbela na Iyolo sa Nwaphongo

³ Pho, mwiya nwe Nwaphongo njwalophe maphoo maso masengyesi na banga pho ya ibika phaakolo bomoo pha imiambya oka Nwaphongo, na nzela ya phaakolo boebakye pha banga, pho yo owalobanga pho ya kyemo ye mampenza na na nzela ya mobesi molaa nwe mampenza. ⁴ Na nzela me, alophe mbolo ilekyi na motiya moikye na iinene bowaloikeyelaka bde mbunu, pho ya obokye na nzela ya yango bde obutwe na bookaa na Nwaphongo, bde baali

satazwama o bootonokye bouthe na phowa ya mokyisi.

⁵ Emba nde pho ya bomoo me, kyela na bokusi bosoo oangyinya o ianola sa bde mobesi molaa, o mobesi molaa oangyinya zebi, ⁶ o zebi oangyinya imizila, o imizila oangyinya ilendendala, o ilendendala oangyinya imiambya oka Nwaphongo, ⁷ o imiambya oka Nwaphongo oangyinya izinga bebi baanosi, o izinga bebi baanosi oangyinya lozingo. ⁸ Pho bo maphoo maso malaa maamana mali onte ya be, bo maambe na nukana, etemaele sa etoma naa sa bota mbuma pho ya phaakolo boebakye pha Nkolo wa banga Yesu Klisto. ⁹ Kasi oka moto otooli na maphoo maso maamana, apholo miyo, ali na lolanda, kabungye obokye aunva kunywama na masumu me maakasi.

¹⁰ Yango mena, baande, kyela na bokusi pho ya ikuya mbela eya ebanga bde na iyolo sa eyolo be. Bo bde okyesi bomoo, otookaa na mbala. ¹¹ Na bomoo, wamopheme makokyi maso ma inyolo o Bokonzi pha bobele pha Nkolo wa banga, na Mbikye Yesu Klisto.

¹² Yango mena, namoekundolelaka nkolo iso maphoo mamana, na bo komaebe, na bo obokye okuti onte ya phele eya lol eye. ¹³ Kasi naanole na bosomebho obokye, boota ba nga naino na bomoo o munse mumu, namoeyumolaka na ieyebusaka, ¹⁴ pho naebe na bolaa obokye imbele sanga sa imana o munse mumu sili phenephe; bo wanveninya Nkolo wa banga Yesu Klisto yo mampenza. ¹⁵ Kasi namokyela na bokusi obokye o sima ya iwaa sa nga, bde oikale imbele siso ikeyelela maphoo maamana.

Baawene nkyemo ya Klisto

¹⁶ Pho, teli na ibenga bikoo biabongya bde na bolaa obokye toeteya mwiya na iyaa sa Nkolo wa banga Yesu Klisto, kasi eli pho banga tobaka manzoka maawene na miyo ma banga mampenza bonene phe. ¹⁷ Pho azwa ngambo na nkyemo uta na Tata Nwaphongo, waaokana njwesi uta o bonene pha nkyemo ya Nwaphongo, obokye: «Oyo ali Nwana wa nga owa somi, nali na nkyisa boikye pho ye.»

¹⁸ Emba njwesi me banga mampenza to-mooka moute o ikolo imbele sabaka banga ne o ikolo sa ngomba eesantu.

¹⁹ Emba toanole na bokusi maphoo maawo baimosi, mi mango, oli na elongyi ya imakeyelela miyo ndokolo bokokyekyele bde tala ekyelole o elele ya enzombi, nono waamoyee bunya na obokye maanguma atokolo o mandondo ma bde. ²⁰ O boo pha maphoo maso, oeba na bolaa obokye: Moto takokyi ilimbola simo nono yonoyo

eyakoma baimosi na ndengye ye mampenza. ²¹ Pho, simo nono yonoyo ya baimosi teyautaka na phowa ya bomoto, kasi yautaka nde na nzela ya 'Bolofo Bosantu obokye bato bambe woo maphoo mautaka na Nwaphongo.

2

Baimosi ba boole

¹ Kasi bo wabaka Baimosi ba boole o nte ya bato ba Isalaye, nde bomo me, bateye ba mibeko baa boole bamobaa onte ya bde. Bamoyaa na malondo na mateya maabe na maaoto, bamokoma nono o iangana Moteye owa baikola. Bamibangyela bootonokye pha mbalakaka.* ² Emba, bato baikye baababenga o bondumba pha be: Pho ya be, nzela eya phele yamobutwa ya iwamba. ³ Emba na nganga ya be, bamoekosa na maloba pho ya iekpela mbolo ya bde. Pho ya be, tata kalakala, bolombe pha bde bokokyi, na bootonokye pha bde etefoolale. ⁴ Pho ya bomo, Nwaphongo taika na oka banze bakyelaka bofe ngongo, kasi abavakaka o lifelo o enzombi ekusi, abasundola amba na babomba omo pho ya iziya moambo. ⁵ Taika oka na mokyisi nwa phanza ngongo, kasi imbele satomaka yo mpela enene eya zinzaka mokyisi nwa bato baabe, abikyaka nde Nowa, moto owa nwambi na bato baayoko sambo, iyo owabaka kataya maphoo ma bosembo. ⁶ Amba na phe nkyisi ya Sodom na Gomola etumbu, aizikya yabutwa nde mbutu pho ebe ndakyisa pho ya bato baabe baamoya sima. ⁷ Emba, amba kandola Lota moto wa bosembo, owabaka kawene nkaka na mofesi nwa bondumba bookusi phabaka bato babana bakyele. ⁸ Pho moto wa bosembo mona, abaka kabe onte ya be, kabawene, kabaokye: Mokolo na mokolo molimo nwe nwa bosembo nwabaka munyokomo, pho ya bitoma ba bde ba soo. ⁹ Nkolo kaefe imanya bato baa molongo onte ya bimeki, emba kambe na bomba bato baabe pho ya ibaphe etumbu o mokolo nwa mosambisa yo mokyisi. ¹⁰ Amophe etumbu na boikye oka bato baabengye phowa na bonzoto, basemole bokonzi pha Nwaphongo. Bamilemele, bato ba lolendo, tebaaile iwamba nkyemo. ¹¹ Nzuka banze baabalekye na bokusi na na mwiyi, tebaawole nkyemo me na bofe naa iyiphunda oka Nkolo. ¹² Kasi bato baba bali ndokolo bato baabanza nga mayele na baapholo, bali ndokolo manyama makyelama obokye bamabome na mazenngye, batole eteebe be, na

bde bamowa ndokolo bokowe manyama. ¹³ Yango mena, bamozwa iphuti sa bofe bokyele be. Bawene bolaa ikokyaka phowa ya bde eebe nzanga nzanga. Bali soo na sokoto waangane bde na bde pho ya iza, bambe kumba na boole boekatele be. ¹⁴ Miyo ma bde matonda na phowa ya ikyela baphemba, tebaotwe ikyela maa-sumu. Bakosa bato bate bali na ianola sikusi. Bali bato ba mandondo maa meele na looto. Bali bana ba lakyema na bofe. ¹⁵ Bale nzela eya yoo, babungyi obengyi bde nzela ya Balama njwana wa Bosolo. Iyo owa zingaka baphalanga baa mophekye bde pho ya ikyela bofe. ¹⁶ Kasi amba zwa mooya pho ya bofe phe. Yango mena mpunda otoowo, yawako na njwesi nwa moto emba ya katelaka bobubusi pha moimosi. ¹⁷ Bato baba bali ndokolo bitima bitebili na maa, ndokolo lonzumbe loukame na eweale, elele ya enzombi eya phii baele pho ya be. ¹⁸ Bazwe bato na iwoko maphoo maa lolendo na maa bobubusi, bakyelele maphowa ma bde maa nzoto pho ya ibisa bato baute itokolo o isanga sa bato baabikye na mofesi mofe. ¹⁹ Babalakeye bosomi, nzuka bde mampenza bali baombo ba maphoo ma bootonokye, pho moto munsu ali moombo nwa ekpele ekyemokonza. ²⁰ Pho, bo bde bamana o bootonokye pha mokyisi na boebakye Nkolo wa banga na Mobicke Yesu Klisto, bo bambi kula milee ikonza na maphoo maabe, basukyi na bofe koleka na phaabaka na bde phanza. ²¹ Pho ebakyi bolaa pho ya bde saeba nzela ya bosembo, na obokye baeyebi, bambi kula kubolela mofeko mosatu nwa Nwaphongo njwaa baphekye bde lokukyi. ²² Maphoo maabayeleli, eli nde mawo bde na bite obokye: «Nwa akuli butolela biloo be», naa obokye: «Ngulu na bo euti iyoko unwanwa eye, kye kule kye miemba mungyinda.»

3

Mbunu ya iya sa Nkolo

¹ Unwanwa eye, baande na nga, baa lozingo, eye eli mokanda nwa ibale moekomele nga. Onte ya nkanda me iso ibale, pho ya ieyebusa, naumole maakolo maumunya ma bde. ² Umunya maphoo mawoko baimosi basantu phanza na mibeko ma Yesu Nkolo na Mobicke ya banga maa ephokye batoma ba bde. ³ Phanza oebe obokye, mi nkolo ya suka, baekyi baaminyosa nde na maphowa maabe ma bde mampenza ma boekyi bamotokolo. ⁴ Emba bamowoo bekye: «Ena mbunu ya iya se yango

* 2:1 2.1 Bato ndokolo mabota: Bato batebaebe phaphongo.

ewa? Pho banda waawa bankoko ba banga, maphoo maso makye nde bomo bo wabaka mango banda o etatele ya mokyisi!»⁵ Pho babungye obokye ikolo sabaka uta kalakala, na munse njwatokoloko onte ya maa, emba na nzela ya maa Nwaphongo akyelaka munse na iloba se.

⁶ Nde na nzela ya maa me, mokyisi mookasi njawaka na mpela ya maa.

⁷ Kasi ikolo na munse ya lolu eye, yabombama nde na sina iloba me. Saikyela imbale pho ya iiboma na njwenya o mokolo njwa moambo na njwa mootono bato baabe.

⁸ Kasi lowoo lonolo lolu, baande ba lozingo, bde salobunga: Oka Nkolo, mokolo monomo moli ndokolo mambula nkoto, emba mambula nkoto mali ndokolo mokolo monomo. ⁹ Nkolo tali na ndombo o ikokya mbunu ye boko umunya baayoko obokye wali ndombo. Kasi kakangye nde motema pho ya bde, ootozingye yo obokye moto nono monomo awe, kasi obokye bato baso babongole ntema.

¹⁰ Kasi mokolo njwa Nkolo njwa mofa ndokolo mwibi. O mokolo me, ikolo samolemo na toko yonyo ekusi, emba bikpele biamozika na njwenya, biamotono, munse na bitoma bde biso ete ikule wenene.

¹¹ Pho bikpele me bibi biso biamotono na ndengye mena, bde osengyesi ibaa bato baa ndengye'ye na nzela ya mofesi mosantu, na ya imiambya oka Nwaphongo. ¹² Bde koziya, kombe na welinya obokye mokolo njwa Nwaphongo moye izele. Yamobaa mokolo mowaa, ikolo samozika na njwenya, emba bikpele biso biamozika, biamunyangwa. ¹³ Kasi ikolo siinyakune na munse muunyakune, ili yango ikyiziya banga bowaloikyelaka yo mbunu, omo elele eyamozala bosembo.

¹⁴ Yango mena, baande ba lozingo, na boziyakye maphoo mamana, kyela bokusi obokye obee obo phe na bose, sa intono, na sa mooya. ¹⁵ Emba owene ikanga motema sa Nkolo ya banga eli obokye bde obikye, ndokolo na bowaekomelaka nwebi na banga owa lozingo Polo, na zebi saamophekye Nwaphongo. ¹⁶ Ekuli ba nde bookowo yo o nkanda ye iso pho ya maphoo mama. Wali omo maphoo maayoko mali makusi pho ya imasosolo. Maphoo mawaa bato bate baabe na batebaika ekola bamalimbole na bofe, nde bokyele bde na Nkanda insuu pho ya imioto sa bde mampenza.

¹⁷ Yango mena, bde baande ba lozingo, bokoebe bde phanza, ba na bokyebi, samile obokye na ibunga sa bato baabe baebungya, ombe kaa omane o motesi mookusi njwa bde. ¹⁸ Kasi kola onte ya

ngolu na ya iyeba Nkolo wa banga na Mobikye, Yesu Klisto. Le obokye nkyemo ife ne unwanwa eye na pho ya biphaa na biphaa. Ame!

Mokanda nwa Yoane nwa ntubo Yoane Maphoo ma etatele

Bawo bekye Yoane akoma nkanda iyato, nabo taika koma nkombo ye omo. Mokanda nwe nwa ntubo temoebane naa bamotomelaka banza. Kasi moteya maphoo maabaka malekane oka banosi ba mangomba makyekye njwango. Mangomba mayoko maikye ma imbele me mabaka male ibenga nzela ya Nwaphongo pho ya imiphe o maphoo ndengye na ndengye. Yango mena mokanda mumu mowole maphoo manene mabale:

- Ilenza banosi obokye babikye na isanga sa phele na Nwaphongo na na Nwana we Yesu Klisto. Ibika simiweninina na nzela ya lozingo la bebi.
- Ikyela bokusi pho ya isukya mateya ma boole maoto bophele pha Simo Elaa.

Mokanda mumu mowole maphoo mama:

- 1 Yoane 1.1-4: Maphoo ma etatele
- 1 Yoane 1.5-2.29: Moo na enzombi
- 1 Yoane 3.1-24: Bana ba Nwaphongo na bana ba molemba
- 1 Yoane 4.1-6: Maphoo ma phele na maphoo ma boole
- 1 Yoane 4.7-21: Laakolo lozingo loute oka Nwaphongo
- 1 Yoane 5.1-21: Ianola siphe bato bomoo pha bobele

Iloba sa bomoo

¹ Yaabaka o etatele, yaaokaka banga, yaawenekye banga na miyo ma banga, yaalembetelaka banga na yaakumaka banga na maboko Eli yo Iloba saalophe bomoo
² — pho bomoo phamiweninina, na banga towenekye yango mena towo tombe na eyimola bomoo pha bobele na bobele, phaabaka oka Tata, phamba ya miweninina oka banga —
³ yaawenekye banga na ya okaka banga, toeyimole yango na be me, pho na be oangane na banga. Emba iyangana sa banga eli iyangana na Tata na na Nwana we Yesu Klisto.
⁴ Emba toekomele babona pho nkyisa ya banga ibe ya phele.

Nwaphongo ali moo

⁵ Kyeka simo eyaoka banga ne, yango ekyembe eyimola banga eye:

Nwaphongo ali moo, oka ye, tewali noko njwana enzombi.

⁶ Bo towo obokye: Toangana ne, bibi totambule o enzombi, mena tokate tolonge kyela na maphoo ma phele.
⁷ Kasi bo totambule o moo boli yo mampenza moo, mena banga baso toangana elele yonoyo, emba malongo ma Yesu, Nwana we, malokunyole masumu maso.

⁸ Bo towo obokye: Teloli na masumu, tomikatele banga mampenza, na maphoo ma phele temali onte ya banga.

⁹ Kasi bo toyambole masumu ma banga, oli yo moto okokokya maphoo malakya yo, na oli yo moto wa bosembo, alolimbisa masumu ma banga, amba na lokunyola na bofe pha banga bosoo.

¹⁰ Bo towo obokye: Teloli bato ba masumu, mena tomobuye moto wa boole, na iloba se tesili onte ya banga.

2

Klisto ali avoka wa banga

¹ Bana banga, naekomele babona pho be sakyela masumu.

Kasi bo monomo na be anikyela isumu, toli na avoka monomo oka Tata, eli Yesu Klisto, oli moto wa bosembo.

² Pho yo ali mbeka pho ya masumu ma banga.

Teemi ba pho ya masumu maka banga na banga, kasi na pho ya ma mokyisi mobimba.

Kumola mobeko nwa lozingo

³ Emba na bomoo, toanole obokye tomoefe: Bo tokumole mibeko me.

⁴ Moto okomole obokye: «Namefe», kasi takumole mibeko me, ali moto wa boole, na maphoo mapele temali onte ye.

⁵ Kasi moto okobanza Iloba se, nde phele, onte ye, lozingo la Nwaphongo lowene.

Na bomoo, toefe obokye toangana ne.

⁶ Moto okomitale obokye aangana na Nwaphongo, esengyesi obokye atambule yo mampenza o manzela matambulaka Klisto.

⁷ Bebi na nga ba lozingo, mobeko moekomele nga temoli munyakune,

kasi mobeko nwa kalakala, njwaza be uta o etatele. Mobeko me nwa kalakala, eli Iloba saoka be.

⁸ Nabo babona, eli mobeko munyakune moekomele nga

— yango eli phele onte ye na onte ya b̄ēe

pho enzombi kyemane
na njwakolo moo moombo ngala.

⁹ Moto okomitata obokye ali o moo,
bibi kaine nwebi ne,
ali o enzombi.

¹⁰ Okozingye nwebi ne
ali o moo,
tali na ná ekpele yonoyon onte ye pho ya
imobakyitinya.

¹¹ Kasi moto okoine nwebi ne
ali o enzombi,
katambule onte ya enzombi
tambe naeba biikye yo,
pho enzombi emozibi miyo.

*Moanosi o boo pha mokyisi na
baatemele Klisto*

¹² Bana ba nga, naekomele lango pho:
«Masumu ma b̄ēe malimbisami pho ya
nkombo ye, yo Yesu.»

¹³ Batata, naekomele lango pho:
«Koebe oli uta o etatele.»

Banzenga, naekomele lango pho:
«Olongyi moto moŋe.»

¹⁴ Bana ba nga, naekomele lango pho:
«Koebe Tata.»

Batata, naekomele lango pho:
«Koebe oli uta o etatele.»

Banzenga, naekomele lango pho:
«Oli bakamba,

na llofa sa Nwaphongo sili na b̄ēe,
oli na balongyi ba moto moŋe.»

¹⁵ Sazinga mokyisi naa ili o mokyisi.

Bo moto kazingye mokyisi,
lozingo la Tata teloli ne,

¹⁶ pho iso ili o mokyisi
— phowa ya nzoto,

phowa ya miyo,
na lolendo la imiambya o mbolo ya moky-
isi —

teyute na Tata,
kasi kyiute na mokyisi.

¹⁷ Nzuka mokyisi njwamolekana, iyo na
maphowa me.

Kasi moto okokyele boozingyi Nwaphongo
amoba pho ya boŋele.

¹⁸ Bana ba nga,
eli imbele sa mbomela.

Waoka baimole
obokye motemesi wa Klisto kaye.
Nzuka tata unjwanja eye, batemesi ba
Klisto bali.

Na b̄ēe toeŋe obokye eli imbele sa
mbomela.

¹⁹ Batokolo nde oka banga,
kasi tebabaka ba banga.

Bo babaka ba banga,
nde baikalaka na banga.
Kasi esengyelakyi obokye amiweninya
obokye bato baso, na bo bali,

tebali ba banga.

²⁰ Kasi pho ya b̄ēe, wazwa mauta maeyinga
Boloŋo,

na b̄ēe baso koebe.

²¹ Sikyi ekomela
obokye toeŋe maphoo ma phele,
kasi obokye komaŋe,
na obokye lowo loso loli la boole
teloute na maphoo ma phele.

²² Moto wa boole eli nza,
bo teŋe moto okoangane
obokye Yesu tali Klisto?
Kyeka motemesi wa Klisto,
moto akoangane Tata na Nwana.

²³ Moto munso okoangane Nwana
aanga na Tata.

Ka okoanole Nwana
aanosi na Tata me.

²⁴ Pho ya b̄ēe, simo eyaoka b̄ēe uta o etatele
ebe na b̄ēe.

Bo eŋe na b̄ēe,
simo eyaoka b̄ēe uta o etatele,
na b̄ēe, wamoba na Nwana na ná Tata.

²⁵ Mena eli mbunu eya elakye yo mamp-
enza:

Bomoo pha boŋele na boŋele.

²⁶ Kyeka lolukakyi nga ekomela
pho ya bato balukye iyekatela.

²⁷ Pho ya b̄ēe, mauta maeyinga yo
mali na b̄ēe

emba tosengyesi obokye baeteya.
Kasi pho mauta me maeteya o maphoo
maso,

— emba mauta me mali ma phele
temambe na kata —,
pho maeteya,
oli ne.

²⁸ Yango mena, bana ba nga, ba ne,
pho wamotokolo yo,
toŋe na sakolo ianola
emba banga satonda na soo itakye ne,
imbele saamoya yo.

Ba na bosembo, sakyela masumu

²⁹ Pho b̄ēe koeŋe obokye ali moto wa
bosembo,

eŋa obokye moto munso oli ne na
bosembo, abotama ne.

3

Bana ba Nwaphongo

¹ Kyeka ndengye ya lozingo loikye laalophe
Tata ndokolo ikaŋo,

obokye toŋangame bana ba Nwaphongo,
emba tombi nde ba bomo!

Yango mena mokyisi temokokyi iloefa,
pho tenjwaika eŋa Nwaphongo.

² Bande na nga ba lozingo,
tata unjwanjaeye toli bana ba
Nwaphongo,
kasi ndengye eyamoba banga naino
teewene.

Toebe obokye, wa mowenene yo,
tomoulana ne,
pho tomowene boli yo.
³ Emba moto munsɔ okokyele molemo
ndengye mena mi yo
kamibuya peto boli yo peto.
⁴ Moto okokyele isumu
kakyele na bofe.
Pho isumu ali bofe.
⁵ Kasi b̄ee koebe obokye iyo aya pho ya iya
manya masumu,
emba iyo taika kyela isumu.
⁶ Moto musɔ owaangana ne takokyi ikula
kyela isumu.
Moto munsɔ okokyele isumu tamowene
tambe na moeba.
⁷ Bana ba nga,
moto saekosa.
Moto okokyele maphɔɔ ma bosembo ali
moto wa bosembo,
nde boli yo moto wa bosembo.
⁸ Moto okokyele isumu ali moto wa Zabulu,
pho tata o etatele Zabulu ali mokyese wa
masumu.
Kyeka ntina ya boyakakye pha Nwana wa
Nwaphongo:
Iyaɔto bitoma ba Zabulu.
⁹ Moto munsɔ abotami na Nwaphongo
takule kyela isumu,
pho mumboto nwe moli onte ye,
emba takokyi ikula kyela isumu,
pho abotama na Nwaphongo.
¹⁰ Na yango waebane bana ba Nwaphongo
na bana ba Zabulu.
Moto munsɔ otokyele maphɔɔ ma
bosembo tali wa Nwaphongo,
ebe na otozingye nwebi ne.

Zinga bebi ya Nwana wa Nwaphongo

¹¹ Pho eye eli simo eyaokaka b̄ee tata o
etatele:
Obokye tozingane onte ya banga.
¹² Ya Kaina phe:
Wauta yo na moto mofe, atena njwana
nyango nkyingo.
Amotenaka nkyingo pho ya'ye?
Bitoma b̄ee babaka bibe,
kasi baka njwana nyango babaka bilaa.
¹³ Bebi, b̄ee sakamwa,
bo mokyisi moeyini.
¹⁴ Banga toebe obokye towaa tomba akwa,
pho tozingye bebi na banga.
Moto otozingye ali mowe.
¹⁵ Moto munsɔ okoine nwebi ne, ali
mofomi.
Emba b̄ee koebe obokye mofomi wa bato
na monomo tali na bomɔɔ pha
bofele
onte ye.
¹⁶ Na ndengye eye, tata lolɔ toebe lozingo
le obokye:
Iyo Yesu, ambya bomɔɔ phe pho ya banga,

na banga me, tosenyesi iyambya bomɔɔ
pha banga pho ya bebi.
¹⁷ Bo moto monomo ali na mbolo ya
mokyisi mumu
emba kambe wene nwebi ne akayee,
tambi mooka ngongo,
ndengye'ye lozingo la Nwaphongo lamba ba
onte ye?
¹⁸ Bana ba nga,
banga sazinga nde na maloba ma munoko,
kasi na bikyela na na maphɔɔ ma phele.
¹⁹ Na bomɔ tomoeba obokye toli bato bawɔ
maphɔɔ ma phele,
na o boo phe tomouya mandondo ma
banga,
²⁰ pho bo mandondo ma banga malooya,
Nwaphongo aleyki mandondo ma banga
na bonene, kambe na eba maphɔɔ
maso.
²¹ Bebi na nga ba lozingo
bo mandondo ma banga temalooya,
tomasolola na Nwaphongo sa bolotakye.
²² Na ekepe eso eyamoonga banga,
aalophe yango,
pho tokumole mibeko me
tombe na kyela ikyi mosepelisa.
²³ Kyeka mofeko nwe:
Ianola Nwana we Yesu Klisto
na izingana banga na banga,
bo walophe yo lango ndokolo mofeko.
²⁴ Moto okokumole mibeko me ali onte ya
Nwaphongo, emba Nwaphongo ali
onte ye me.
Na bomɔ toebe obokye ali onte ya banga,
na nzela ya Bolɔbo phaalophe yo ndokolo
ikabo.

4

*Isosɔɔ milimo na nzela ya ianola Yesu
Kiliso*

¹ Bande na nga ba lozingo,
saanola milimo miso,
kasi omimikye,
pho ya iyeba bo mili ma Nwaphongo.
Pho baimosi baikye ba boole banyangwa o
mokyisi.
² Na bofo, wamoeba Bolɔbo pha
Nwaphongo:
Molimo munsɔ moanole obokye Yesu
Klisto aya na nzoto,
moli nwa Nwaphongo.
³ Emba molimo munsɔ moote moanole
Yesu,
temoli nwa Nwaphongo,
eli molimo nwa motemesi wa Klisto,
nwa ooka b̄ee bawɔ obokye moye,
emba tata unwanja eye, moli o mokyisi.
⁴ Bana ba nga, b̄ee baali ba Nwaphongo,
oli balongyi ba baimosi babana,
pho oli onte ya b̄ee
ali munene koleka oli onte ya mokyisi.

⁵ Be, bali ba mokyisi,
 bambe na wo mowosi nwa mokyisi,
 emba mokyisi mobaokye.
⁶ Banga, toli ba Nwaphongo.
 Moto okozingye iyeba Nwaphongo,
 kalookye.
 Moto otoli wa Nwaphongo, talokye.
 Na yango toebe
 Bolobɔ pha maphɔ ma phele na bolobɔ
 pha boole.

Nwaphongo ali lozingo

⁷ Bande na nga ba lozingo,
 tozینگane banga na banga,
 pho lozingo loute na Nwaphongo,
 emba moto munso okozingye
 abotama na Nwaphongo, aeba na
 Nwaphongo.

⁸ Moto otozingye, taebe na Nwaphongo,
 pho Nwaphongo ali lozingo.

⁹ Kyeka ndengye eya wenene lozingo la
 Nwaphongo onte ya banga:
 Nwaphongo atoma Nwana we nde
 monomo o mokyisi,
 pho ya obokye tobe na bomoo pho ye.

¹⁰ Kyeka boli lozingo:
 Teli banga bazinga Nwaphongo,
 eli nde yo owa lozinga
 na owa toma Nwana we ndokolo mbeka
 pho ya masumu ma banga.

¹¹ Bebi na nga ba lozingo,
 bo Nwaphongo alozinga babona,
 na banga tosengyesi izingana banga na
 banga.

¹² Nwaphongo, na moto monomo taika
 mowene.

Bo tozینگane banga na banga,
 Nwaphongo ali onte ya banga,
 emba lozingo le onte ya banga lowenee.

¹³ Na bobo toebe obokye:
 Toli onte ye, ne ali onte ya banga.
 Alophe Bolobɔ phe.

¹⁴ Emba banga, towo pho tomowene,
 obokye Tata atoma Nwana we ndokolo
 Mobikye wa mokyisi.

¹⁵ Moto munso okowo obokye Yesu ali
 Nwana wa Nwaphongo,
 Nwaphongo ali onte ye, nee ali onte ya
 Nwaphongo.

¹⁶ Emba banga, toebe pho toanola,
 lozingo loweninaya Nwaphongo onte ya
 banga.

Nwaphongo ali lozingo:
 Moto ooli na lozingo
 ali onte ya Nwaphongo, Nwaphongo nee
 ali onte ye.

¹⁷ Na bomoo, lozingo onte ya banga
 lowenee,
 obokye tolokoyi ilota mokolo nwa
 mosambisa bee mokyisi,
 pho boli yo,

na banga me, nde boli banga o mokyisi
 mumu.

¹⁸ Onte ya lozingo tewali ilota,
 kasi lakolo lozingo lomanya ilota,
 pho ilota kabangye etumbu,
 emba moto okolote tali na lakolo lozingo.

¹⁹ Banga, tozingye,
 pho yo moto wa o boo wa ilozinga.

²⁰ Bo moto monomo kawo obokye:
 «Nazingye Nwaphongo», bibi kaine
 nwebi ne,
 ali moto wa boole.

Pho moto otozingye nwebi ne okowene yo,
 takoyi izinga Nwaphongo otowene yo.

²¹ Emba kyeka mofeko nwaalophe yo:
 Moto okozingye Nwaphongo,
 azingye na nwebi ne me.

5

*Ianola Nwana wa Nwaphongo eli sina
 ya lozingo*

¹ Moto munso okoanole obokye Yesu ali
 Klisto

ali nwana wa Nwaphongo.
 Emba moto munso okozingye
 Nwaphongo,
 kazingye na bana ba Nwaphongo.

² Na babona toebe obokye tozingye bana
 ba Nwaphongo,
 bo tozingye Nwaphongo tombe na kyelela
 mifeko me.

³ Pho izinga Nwaphongo eli bobo:
 Ikumola mifeko me.

Emba mifeko me temili ephesi,

⁴ pho nwana wa Nwaphongo munso ali
 molongyi wa mokyisi.

Emba elonga eya longa mokyisi, eli ianola
 sa banga.

⁵ Molongyi wa mokyisi nza,
 bo teebe nde moto owaanola obokye Yesu
 ali Nwana wa Nwaphongo?

⁶ Eli yo owa ya na nzela ya maa na ya
 malongo,

Yesu Klisto.

Taika ya nde na maa bobele,
 kasi aya na na maa na na malongo.

Eli Bolobɔ okoimole,
 pho Bolobɔ ali phele.

⁷ Baimole bali bee baato,

⁸ Bolobɔ, maa na malongo.

Emba bee baso baato bawo nde munoko
 monomo bekye:

⁹ Bo toanole munoko nwa bato,
 munoko nwaka Nwaphongo molekyi
 bonene,

pho munoko nwa Nwaphongo nwango
 mumu:

Awo pho ya Nwana we.

¹⁰ Okoanole Nwana wa Nwaphongo
 ali na munoko me onte ye.

Otoanole Nwaphongo

kamobuya moto wa boole,
pho taanole munoko njwaa wo
Nwaphongo pho ya Nwana we.

¹¹ Emba kyeka munoko me:

Nwaphongo alophe bomoo pha bofele,
emba bomoo me boli onte ya Nwana we.

¹² Oli na Nwana ali na bomoo,
otoli na Nwana wa Nwaphongo, tali na
bomoo.

Maloba ma suka

¹³ Naekomesi maphoo maso mamana
pho oebe obokye oli na bomoo pha bofele,
bete bali na ianola o nkombo ya Nwana wa
Nwaphongo.

¹⁴ Kyekya lowo lokyele obokye banga sa-
lota o boo phe:

Bo tomoongye ekpele yonyo bookozingye
yo,

kaloogye.

¹⁵ Emba okoebe banga obokye kaloogye
waamoongye banga,

toebe obokye tozwe imoongye banga.

¹⁶ Bo moto monomo kawene nwebi ne
kakeye isumu,

isumu site sikambe moto me o iwa,
abondele, emba Nwaphongo amophe
moto okokyele isumu mona bomoo,
bo isumu me sikyesi yo tesikambe o iwa
phele.

Wali isumu sikambe o iwa:

Teli pho ya sango ekwego nga obokye
obondele.

¹⁷ Boebe bosoo boli isumu.

Kasi masumu maso temaakambe o iwa.

¹⁸ Toebe obokye moto munso oli njwana wa
waphongo takule kyela isumu,

pho Nwana wa Nwaphongo kamobanza,
emba Moto moebe tali na makokyi mi yo.

¹⁹ Toebe obokye toli baaka Nwaphongo,
kasi mokyisi munso mokyimele o se ya
bokonzi pha Moto moebe.

²⁰ Toebe obokye Nwana wa Nwaphongo
aya

amba na lophe mayele

pho ya iyeba Owa phele.

Emba toli baaka Owa phele, onte ya
Nwana we Yesu Klisto.

Iyo ali Owa phele, ali Nwaphongo, ali na
bomoo pha bofele.

²¹ Bana ba nga,

kyeba na bikyeko.

Mokanda njwa Yoane njwa ibale Yoane Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda mumu kamibangye na nkombo ya «Nkumu». Na maphoo mawo yo maweninya obokye baanosi baakomele yo babaka bamokumole. Atomaka mokanda me oka Ingomba sonoso sibangye yo: «Mwasi owa olo Nwaphongo na bana be» (Etee ya 1-2).

Kalenza baanosi obokye baphile bophelelu maphoo ma phele, bambe na ba na lozingo (1-6). Kabakyebisa obokye beeb sabenga mateya maa boole (7-11). Pho ya isokya, kaimole imbanga saamokye yo oka beeb.

Nde bowakomaka yo o mokanda njwa ntubo, o mokanda mumu Yoane kaongye na baanosi baso obokye baingole miyo, bambe na phila sakolo ianola.

Maphoo mali o mokanda mumu mango mama:

- Etee ya 1-3: Maphoo ma etatele
- Etee ya 4-11: Laakolo lozingo, na ikyebisa pho ya mateya maa bole
- Etee ya 12-13: Maphoo ma isokya

Ibeya

¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwe njwanjwasi owa olo Nwaphongo na bana ba we,

baazingye nga phelephele
teli nga mampenza,

kasi na bato baso baali na zebi sa maphoo
ma phele,

² pho ya maphoo ma phele mali onte ya
banga

emba maa moba na banga bobele:

³ Le obokye Nwaphongo Ango wa banga
na

Yesu Klisto, Nwana wa Tata, balophe
ngolu,

balookye ngongo, balophe na bose,
pho tobikye onte ya phele na lozingo.

⁴ Nasepesi na boikye

iya wene bana ba we batambule o nzela
ya maphoo malaa,

ndengye eyawo mobeko njwaa zwa banga
na Tata.

⁵ Emba unjwanjwa eye, mama, naongye na
we

— siikomele wawa mobeko munyakune,
kasi njwaazwaka banga tata o etatele —,
obokye

tozingane banga na banga.

⁶ Kyeka boli lozingo:

Totambule o nzela ya mibeko me.

Men a eli mobeko njwa oka beeb tata o
etatele,

pho ya obokye otambule o nzela me.

⁷ Pho bakosee baikye banyangwa o moky-
isi.

Tebaanole obokye Yesu Klisto aya na
nzoto.

Yo mona, mokose na motemesi wa Klisto!

⁸ Nde kokyebibe,

pho beeb sabungya mbuma ya bitoma ba
beeb,

kasi ozwe eyaakolo mbano.

⁹ Moto muso okolobo phunda o boo

tambe ikala o mateya ma Klisto,

tali na Nwaphongo.

Okoikale o mateya,

iyo ali na na Tata na na Nwana.

¹⁰ Bo moto aesi oka beeb

taikiyi yaa na mateya mamana,

samoyamba

samba na munyangyela.

¹¹ Owaamunyangyela

aanga o bitoma ba moto me biibe.

¹² Nali na maphoo maikye ma iyekomela,

kasi siki zinga iyekomela na lokasa na maa
ma mokanda.

Pho naumunya iyaa oka beeb

na iyaa ewole yango nga mampenza,

pho banga baso tobe na nkyisa.

¹³ Bana ba nkanasa ya we owa olo be,
baelongoosi.

Mokanda Yoane nwa iyato Yoane Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda nwa iyato mumu kamibangye «Nkumu» (kyeka na o mokanda nwa Yoane nwa ibale). Amotomelaka Gayusi pho ya imokyebisa obokye yo sabenga mobesi nwa Diotrefe, kasi alukye nde obokye aphe Demeteliusi maboko.

Mokanda mumu moteya obokye owakolo moanosi eli nde yo okozingye bebi baso.

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Etee ya 1-4: Maphoo ma etatele
- Etee ya 5-8: Basambi ianola sa Gayusi
- Etee ya 9-12: Bofe pha Diotrefe na bolaa pha Demeteliusi
- Etee ya 13-15: Maphoo ma isokya

Ibeya

¹ Inga, nkumu ya ingomba sa Nwaphongo, nakomele mokanda mumu, iwe Gayusi wa lozingo, okozingye nga phele. ² Nwebi owa lozingo, nazingye obokye ofe na bolaa o maphoo maso, emba nzoto ya we ibakye nkusi, na molimo nwa we mofe nde bomoo.

³ Nali na nkyisa boikye pho bebi baesi wawa, banzimosi maphoo malaa mali onte ya bomoo pha we obokye iwe, kotambule onte ya phele. ⁴ Nkyisa ya nga boikye, eli nde ya iyoka obokye bana ba nga batambule onte ya phele.

Gayusi owakolo moanosi

⁵ Nwebi wa lozingo, komiweninya owakolo moanosi waasungye we bebi efee na fabutu. ⁶ Baesi ya imola ngolu ya we o boo pha ingomba. Okyelaka nde babona pho haunve etoma ya bee na bolaa bookosepele Nwaphongo. ⁷ Emba nde pho ya Nkombo ya Klisto, bakye o imbanga, kasi tefaikyi zwa na ekpele oka bato baatebaefe Nwaphongo. ⁸ Emba banga, tosenyysi isunga bato me, pho tomiweninya obokye na banga toanga na bee o ikyela maphoo ma phele.

Diyotrefe na Demeteliusu

⁹ Nakomesi ingomba sa bee nwana mokanda. Kasi Diyotrefe, okozingye iba nde o boo o maphoo maso, taanole maphoo ma banga. ¹⁰ Emba na wamoya nga, namoimola bofe phe bosoo, yo okolotemele na maloba mafe: Emba otosepele yo na maphoo mamana, yo mampenza kale na iyamba bebi, na baazingye ibayamba, kambe kula bakatela, kambe

na bawiinya o ingomba. ¹¹ Nwebi owa lozingo, samekola maphoo maabe kasi malaa. Moto okokyele bolaa ali owaaka Nwaphongo, moto okokyele bofe taaefe Nwaphongo. ¹² Ka pho ya Demeteliusi, bato baso bamowole nde na bolaa. Na maphoo malaa mawo pho ye. Kasi na banga me, tomowole nde na bolaa, emba koefe obokye munoko nwa banga moli nde phele.

Ndongolo

¹³ Nabakyi na maphoo maikye maekomela, kasi sizingye ekomela mango na maa ma mokanda. ¹⁴ Pho naumunya iyewene mi nkolo ikyi ye, emba tomba solola. ¹⁵ Le obokye bofe bofe na we! Bebi baelongosi. Longolo na bebi, monomo na monomo.

Mokanda njwaakomaka Yuda Maphoo ma etatele

Moto owa koma mokanda mumu ali Moyuda, pho molimbolesi nwe njwa maphoo ma sangola eekasi mobengye bateye ba Mibeko ba Bayunda (Etee ya 6-7).

Mokanda mumu moingole banosi miyo pho bakyebe na bato baatati itokolo mateya ma boole, na ibenga mobesi njwa soo. Esengyesi obokye bakyele mandondo ma bée nde o bolaa boziya bée (Etee ya 20-21).

Maphoo mali o mokanda mumu me mama:

- Etee ya 1-2: Maphoo ma etatele
- Etee ya 3-16: Mobesi, mateya na suka ya bateye ba boole
- Etee ya 17-23: Mateya pho ya iphila nde ianola
- Etee ya 24-25: Kaa ya Nwaphongo

Ibeya

¹ Nga Yuda, moombo njwa Yesu Klisto, njwana nyango na Zake, naekomele bée bato baso baabanga be, baazinga Tata Nwaphongo na babanza bée pho ya Yesu Klisto. ² Nwaphongo aeyokye ngongo, aephe bose na lozingo loikye.

Bateye ba boole

³ Bande na nga, nazingaka na boikye iyekomela mokanda pho ya lowo la lobiko lookyekyi banga baso. Naweni obokye nasengyesi ilokyela pho ya iyenlenza obokye onwane ebasi ya ianola saphe Nwaphongo bato bée pho ya bobele. ⁴ Pho bato basu baabe banyosi onte ya bée, baoto ngolu ya Nwaphongo wa banga na ikyela bondumba bambe na angana Moteye nde monomo wa banga Nkolo Yesu Klisto. Bée babana baunva batangyela etumbu bo kowo buku pha Nwaphongo.

⁵ Na bokoebe bée maphoo maso manana phanza, obokye Nkolo, waunva yo ibikya bato bée o mokyisi njwa Ezipito, amba ya boma sima batebaikaka moanola. ⁶ Ebe na banze batebaikaka ikala o etesi ya bée na balekye elele ekyebe be, ababomba na maphanga o enzombi pho ya iziya mokolo munene njwa mosambisa yo mokyisi. ⁷ Kula umunya na pho ya Sodomo na Gomola na nkyisi inene ya mambale, yamiambiyaka o maphoo ndengye yonoyo ma bondumba na ilalinya babasi na babasi naa bampele na bampele, na bée bakymele ndokolo ndakyisa o etumbu ya njwenya motemozime.

⁸ Eli nde ndengye yonoyo na bateye baabole babana, na njwaa njwa bée baoti nzoto ya be, batiyole bokonzi pha Nkolo, batole banze ba nkyemo. ⁹ Nzuka ebe na Mikayele, mokonzi njwa banze, waba yo na Zabulu bawele nzoto ya Mose, taika motola, kasi awo nde obokye: «Nkolo aephe etumbu!» ¹⁰ Kasi bato babana batole maphoo mate maasosolo be. Bali ndokolo manyama mazanga malondo, basosolo nde maphoo maababungya. ¹¹ Ngongo ya be, pho babengyi nzela ya Kaina. Pho ya iphuti, bamile o mabunga ma Balama, baunva naotono pho batombi ndokolo Kole. ¹² Eli bée bato baoto ntoma ikyi ze bée o ibota, imbele siangane bée na bée na soo phe walunde bée ntoma. Bali ndokolo mampata maatemanye mbula maukye ewele. Bali ndokolo nzete itibote mbuma na bo imbele me sikokyi, baiphikola, ya waa mbala ibale. ¹³ Bali ndokolo kanda eenene, batokolo maphoo ma soo ndokolo kanda kyephambe luulu. Bali ndokolo banyasesi baakye miengyebana, bamobomba bée o elele ya enzombi ekusi pho ya bobele.

¹⁴ Nde pho ya bée me, moimosi Enoka, nkoko owa sambo tata oka Adama, awoko yokye: «Kyeka Nkolo kaye yo na moluku njwa banze bée basantu ¹⁵ pho ya isambisa mokyisi na iweninya bato babe bofe pha bée na maloba mabe mamowole be.»

¹⁶ Eli nde be! Bato baamiime na bakymimilela, babengye nde maphowa ma be, nkoko ya bée kytokolo maphoo manene, bakyele molete na bato pho babakabele.

Maloba maikuya

¹⁷ Bande na nga, pho ya bée, umunya maloba maewolekye batoma ba Nkolo wa banga Yesu Klisto phanza. ¹⁸ Bawoko na bée bobo: «O imbele saa suka, basemosi baabengye nde maphowa ma bée maabe bamoya.» ¹⁹ Eli nde be! Baaya kabola bato, bali na maumunya ma mokyisi, tebali na Bolobo. ²⁰ Kasi bée, bebi na nga, omiteye nde o ikolo sa ianola sa bée sisanu, onga na Nwaphongo onte ya Bolobo. ²¹ Phila lozingo la Nwaphongo, bootaba bée iziya obokye Nkolo wa banga Yesu Klisto na ngongo ye aephe bomoo pha bobele. ²² Bato baataaba na ziko obaokyele ngongo, ²³ obabikya, obatokolo o njwenya. Pho ya baayoko, obaokyele ngongo. Kasi nde kolye na be, saphila na bo munkoto pho njwaunva otono na maphoo ma bée ma sokoto.

Ipambosi

²⁴ Nwaphongo ali na mwiya njwa iyebanza pho bée sakaa na obokye bée sabaa na bofe nono bonobo. Eli nde yo

moto okokyi iyekomya oka ye o kyemo ye, pho omowene ombe baa na nkyisa nzikye. ²⁵Ali Nwaphongo nde yo monomo na Mobikye wa banga o nzela ya Nkolo wa banga Yesu Klisto. Le obokye nkyemo, bonene, mwiya na bokonzi ibe ne uta o etatele, unwanwa eye na pho ya bobele na bobele. Ame.

Mokanda njwa Iweninyama sa Maphoo Maphoo ma etatele

Yoane, mokomi njwa mokanda njwa mbomela njwa Bibilia, amokomaka pho ya ilenza ianola sa bato. Pho bakonzi ba Loma, babaka bamiwene ndokolo manzambe. Yango mena babutwaka inyokolo baanosi pho bde babaka baanole nde Nkolo monomomo Yesu. Tebabaka baanole na ikusamela mokonzi oomunene wa Loma naa ekyeko ye.

Imbele me bamba boma baanosi baikyee. Bamba akya na Yoane, bamba motoma o mosanga njwa Patimos (1.9). Omo, anzelu wa Nkolo Yesu amba moteya maphoo masengyesi iya sima ya bana nkolo (1.1). Yoane awene obokye minyoko mamina mili ndokolo mianyokoloko bato ba Babilone na ba Ela bato ba Isalayele. Maulane nana manyokoloko Bayuda Nkolo Yesu. Yango mena Yoane abenga ndengye eyakomama wango o nkanda ya Isaya, Ezekiyele na Danyele, na ndengye eya wo Nkolo Yesu.

Maphoo mali o mokanda mumu mabengana bobo:

- Iweninyama 1-3: Maphoo maweninyama phanza na Nkanda yaakomela Yoane Mangomba
- Iweninyama 4-5: Ngambo ya Nwaphongo na ya Klisto o ikolo
- Iweninyama 6-7: Buku pha mangyende sambo. Ingomba, mokyisi munyakune njwa olo Nwaphongo
- Iweninyama 8-11: Mbenzo sambo
- Iweninyama 12-13: Ingomba na Mun-guna Zabulu, na manyama mabale
- Iweninyama 14: Nwana wa mpate na bato bde. Nwaphongo moteni njwa malombe ma bato ba mokyisi
- Iweninyama 15-16: Bisenzo sambo
- Iweninyama 17-20: Babilone enyango, nyama baelongyi, moimosi owa boole na Zabulu
- Iweninyama 21-22.5: Ikolo na munse munyakune, Yelusaleme enyakune
- Iweninyama 22.6-11: Nkolo Yesu aikyi mbunu: «Waikasi fonte, naye.»

Etatele

¹ Iweninyama sa maphoo sawenekye Yesu Klisto. Nwaphongo amoweninya sango pho ya iteya basali bde maphoo masengyesi iya unwanjwa eye. Klisto atomaka anzelu we pho ya ikye siweninya oka Yoane mosali nwe, ² owa anola obokye iso yaawene yo ili lloba sa Nwaphongo na ikyi wo pho ya Yesu Klisto. ³ Nkyisa ili

na moto okotangye lloba sisi, na baaokye maloba ma baimosi emba bambe bamba iso yaakoma bde omo, pho imbele me sikomi phenephe.

Nkanda o mangomba ma Azi

⁴ Inga Yoane, nakomele mangomba sambo mali o Azi. Be ozwe ngolu na bose ikyute na Iyo ooli, owabaka na okoye, ikyute na na Malobo sambo mali o boo pha mumbanga nwe njwa bokonzi, ⁵ ikyute na na Yesu Klisto, nzoka okowo nde bo wawenekye yo, Nwana owa bola onte ya bawe, Mokonzi njwa bakonzi ba mokyisi. Oka okolozingye, owalokunyola masumu ma banga na malongo me, ⁶ owalobuya bosoo pha banganga ba Nwaphongo pho ya Ango Nwaphongo, nkyemo na bokonzi ibe ne pho ya bobele na bobele. Ame!

⁷ Kyeka, kaye onte ya mampata, moto munsu aamowene, ebe na bamumaaka ikongo. Mabota maso ma mokyisi mamuningonela pho ye. E! Ame!

⁸ «Nali Etatele na Mbomela», kyewo Nkolo Nwaphongo, iyo ooli, owabaka na ookoye, Ekambambasi.

Yoane aweni Klisto o ndoto

⁹ Inga Yoane, nwebi na bde okookye mpasi bo okookye bde pho ya bokonzi na ikanga sa motema onte ya Yesu, bantomaka o mosanga njwa Patimos pho ya lloba sa Nwaphongo sabaka nga nateya na pho ya bosembo pha baka nga naimole pho ya Yesu. ¹⁰ Mokolo njwa Nkolo, Bolobo phamba ya nzwa, emba namba yaoka o sima ya nga njwesi mokusi, ndokolo mumbenzo, ¹¹ mowo obokye: «Maphoo maawene we, omakome o buku bonobo, ombe botoma o mangomba sambo mama: O Efese, o Similine, o Pelegame, o Tiatile, o Saledesi, o Filadelfi na o Laodikia.»

¹² Namba ya miekpinya pho ya ikyeka njwesi njwabaka munvole. Emba waamiekpinya nga, naesi yawene mabele sambo makyela bde na itela.

¹³ Emba onte ya mabele, moto monomomo owa ulana na njwana wa moto abaka omo. Alataka etubu aanda na nkamba ya itela eyamoiphiaka bontolo. ¹⁴ Moto nwe na suwe ye yabaka intane ndokolo nkungye ya mpate, ndokolo mangbandangbala. Emba miyo me mabaka ndokolo ingyengu sa njwenya. ¹⁵ Makolo me mabaka ndokolo ebuni ya motuya eekunyo o itumbu sa njwenya, emba njwesi nwe njwabaka ndokolo bokyele kanda ya maa ma ebale eenene. ¹⁶ O eboko ye ya boloo, aphilaka banayasesi sambo, emba munoko nwe njwabaka motokolo mumphata mootu. Boo phe phabaka bongyengye ndokolo boko ngale moo. ¹⁷ Wa mowene nga, namba ka ndokolo

mowe o makolo me, emba amba yalangya eboko ye ya boloo o ikolo sa nga, amba ya wo yokye: «Salota! Nali moto owa o boo na owa mbomela. ¹⁸ Na oli na bomoo. Nawaka, emba kyeka, nali na bomoo pho ya bofele na bofele, naphisi maphungola ma iwaa na ma mokyisi nwa bawe. ¹⁹ Yango mena koma maphoo maso maweni we, malekane unwanjwa eye na maamoya sima. ²⁰ Pho ya lowo lokyeki banyasesi sambo baaweni we o boloo pha nga na mabele sambo makyela bée na itela, sekyele, eli bofo: Banyasesi sambo eli banze ba mangomba sambo, emba mabele sambo eli mangomba sambo.»

2

Mokanda nwa Ingomba sa Efese

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Efese bofo: «Eye kyewo oophisi banyasesi sambo o boloo phe, okotambule onte ya mabele sambo makyela bée na itela. ² Naebe bitoma bya we, etoma ya we na ilendendala sa we, na obokye tokokyi anolela bato baakabu. Walomya bamiphambe obokye bali batoma nzuka tebali bomoo, wamba na bawene bato ba boole. ³ Oli na ilendendala, waoka mpasi pho ya nkombo ya nga, kasi toika phembe. ⁴ Kasi loteloli na nga mbale na we eli obokye, wabungya lozingo la etatele labaka na we. ⁵ Yango mena, umunya bii kaa we. Bongola motema, kyela bitoma baphanza. Bo phe, namoya oli we, emba bo tofongosi motema, namumanya ibele sa we waabe sango. ⁶ Emba lowo lawe lonolo lola lango lolo: Koine bitoma ba Banikolaite nde boko biine nga.»

⁷ «Ooli na matoo, aokye ikyiwo Boloboo o Mangomba!

Owa molonga, namophe ya iza, mbuma ya nqwete nwa bomoo mooli o inzabi sa Nwaphongo.»

Mokanda nwa Ingomba sa Similine

⁸ Komela anzelu owa Ingomba sa Similine bofo:

«Eye kyewo moto owa o boo na owa mbomela, owa waka emba owa kula butwa na bomoo. ⁹ Naebe mpasi ya we, bobola pha we, kasi oli na ezwele. Emba mabole ma baamisambole obokye bée bayuda kasi tebali bomoo. Bali isanga sa Molemba. ¹⁰ Salota pho ya mpasi eyamooka we. Kyeka, Molemba amovaka bakyi baka ya we o boloko pho ya iyemeka, emba wamunyakomoo nkolo iko. Oititale nabo nono oiwa; namba ephe mbano ya bomoo pha bofele.» ¹¹ «Ooli na matoo,

aokye na bolaa maphoo mawo Boloboo o Mangomba!

Owa molonga, etawe iwaa sa ibale.»

Mokanda nwa Ingomba sa Pelegame

¹² Komela anzelu wa Ingomba sa Pelegame bofo:

«Oka maphoo ma moto ooli na mumphata nwa bootu na mbale na mbale. ¹³ Naebe elele ekyezale be, Molemba akyela eziye ye omo. Ebe na nkolo yaboma bée Antimpasi, owaakolo nzoka ya nga oka bée, waabuya Molemba eziye ye, waphila nde nkombo ya nga, toika be inzanola. ¹⁴ Kasi nali na we na nswana mooya. Wali bakyi oka ya we baphila mateya ma Balama maatomisa Balaka ibekyisa bana ba Isalayele izengye na baatomisa iza manyama mambya bée mambeka o bikyeko na ikyela bondumba. ¹⁵ Nde oka ya we me, wali na baaphila mateya ma Banikolaite. ¹⁶ Yango mena, bongola motema. Bo phe, nswana fonte, naye oka ya we, namujwana na bée na muphata nwa munoko nwa nga.

¹⁷ Ooli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Boloboo o Mangomba!

Owa molonga, namophe Mana maa bombama. Namophe ibanga siitane, emba o ikolo sa ibanga me, bakoma nkombo eenyakune eteebe na moto, manya nde owa ekpa.»*

Mokanda nwa Ingomba sa Tiatile

¹⁸ Komela anzelu wa Ingomba sa Tiatile bofo:

«Oka maphoo mawo Nwana wa Nwaphongo, yo owa miyo ndokolo itumbu sa njwenya na makolo ndokolo ebuni eya motiya. ¹⁹ Naebe bitoma ba we, lozingo la we, ianola sa we, etoma ya we na ilendendala sa we. Bitoma ba we bia mbomela bilekye bia etatele na boikye. ²⁰ Kasi lote loli na nga na we mbale eli obokye we koanolele Zezabele. Nwasi mona kamitangye moimosi wa Nwaphongo, kakosa basali banga na ibateya obokye bakyele bondumba, baze na manyama mambye bée mambeka o bikyeko. ²¹ Namolesi nswana imbele pho abongole motema, kasi taanole ibongola motena pho ya ile bondumba phe. ²² Kyeka, namolangya o ntangye ya bolosi ebee na batambule ne o ikyemikyela baphemba bo tebale bitoma me. ²³ Namoboma bana be, emba Mangomba maso mamoeba obokye nali okoebe maumunya na maphowa ma bato, emba namophe moto na moto ikokana na bitoma be.»

* 2:17 2.17 Mana eli ntoma yaphekye Nwaphongo bana ba Isalayele O isobe.

²⁴ «Kasi nawo na bēe bali o Tiatile, bate baika anola mateya mamana, bate baikaluka iyefa bozindo pha basekye ba Molemba obokye: Siikule ephisa ephesi esu. ²⁵ Lowo lonolo nde obokye, looli na bēe olophile na bokusi nōno waamoya nga. ²⁶ Moto owamobanza bitoma ba nga nōno o suka, namophe bokonzi o ikolo sa nkyisi. ²⁷ Emba amotambwisa nkyisi me na phimbo ya ebuni ndokolo boobole bēe mambongo makyela bēe na yondo. ²⁸ Naamophe maanguma okongyengye wa mumbengu nde bo wampe Tata bokonzi.† ²⁹ Oli na matoo, aokye na bolaa maphoo mawo Bolobō o Mangomba!»

3

Mokanda njwa Ingomba sa Sarde

¹ Komela anzelu owa Ingomba sa Sarde bofo:

«Eye kyewo oli na Malobō sambo ma Nwaphongo na banyaseesi sambo: Naebe bitoma ba we, komitate obokye oli na bomoo, nzuka oli mowe. ² Ba na bokyengyi! Kuya njwana ndambo oli na we pho yo sa waa. Pho sikyiwene bitoma ba we bilaa o miyo ma Nwaphongo wa nga. ³ Yango mena, umunya maphoo mazwa we na maoka we. Ombanza ombe na bongola motema. Bo tokyengyi, namoya ndokolo mwibi, sanko eya obokye oebe imbele sa moeyelela nga.» ⁴ Kasi o Sarde, oli na ndambo ya bato bate baika oto bitobu bia be. Bamotambula na nga, balati bitobu bitane, pho bali na kaa.

⁵ Yango mena, «owa molonga amolata bitobu bitane. Esikunyole nkombo ye o buku pha bomoo. O boo pha Tata na baanzelu be, namoanola obokye oli moto wa nga.

⁶ Oli na matoo, aokye ikyiwo Bolobō o Mangomba!»

Mokanda njwa Ingomba sa Filadelfi

⁷ Komela anzelu owa Ingomba sa Filadelfi bofo:

«Eye kyewo Mosantu, Owakolo, ophisi iphungola sa Davidi, bo aingosi, na moto takokyi ikanga. Emba bo akangyii na moto takokyi iingola. ⁸ Naebe bitoma ba we. Kyeka, naingosi moziho o boo pha we obokye na moto monomo takokyi imokanga. Na oli we nde na njwana bokusi, obanze malofo ma nga, tombi na nzangana. ⁹ Kyeka, naephe bato ba isanga sa Molemba, baakate obokye bali Bayuda. Kyeka, namokyela obokye baya kusama o makolo ma we, emba hamoefa obokye naezinga. ¹⁰ Pho wakanga motema pho ya ifanza malofo ma nga. Na

nga me namoebanza o imbela sa mpasi eyamoyelela mokyisi pho ya imeka bato baso. ¹¹ Waikasi bonte naye. Phila na bokusi yaazwa we pho ya obokye moto saebololo mbano yawe.»

¹² «Owa molonga, namoteye ntando onte ya tempelo ya Nwaphongo wa nga pho yo sakula tokolo. Emba namokoma o ikolo se nkombo ya Nwaphongo na nkombo ya mokyisi njwa Nwaphongo wa nga, Yelusaleme eenyakune ekyeute o ikolo oka Nwaphongo wa nga, na nkombo ya nga eenyakune.

¹³ Oli na matoo, aokye ikyiwo Bolobō o Mangomba!»

Mokanda njwa Ingomba sa Laodikiya

¹⁴ Komela anzelu owa Ingomba sa Laodikia bofo:

«Eye kyewo Ame, Nzoka o molaa na owaakolo, etatele ya iso yaakyla Nwaphongo: ¹⁵ Naebe bitoma ba we, toli mpiyo na njwenya. Ndobakyi naa mpiyo naa njwenya. ¹⁶ Kasi pho ya obokye oli ndeleku, emba toli naa mpiyo naa njwenya, na moelowa na munoko njwa nga. ¹⁷ Pho kowo obokye: “Nali na ezwele, nali na mbolo nzikye, sikuli sengyela na ekpele.” Kasi toebe obokye oli mofola, moto wa ngongo, moto wa mpasi, moto owa pholo miyo, ombi kula ba na bolumbu. ¹⁸ Yango mena naeteya bofo: Oya omba itela saakunyola bēe na njwenya oka nga pho obutwe moto wa ezwele, oya omba na bitobu bitane pho ya iziba bolumbu pha we. Oya omba na muno mokokyi bēe ikyela o miyo pho okule wene. ¹⁹ Nga naoya nambe phe etumbu oka bato baso bazingye nga. Yango mena, lendendala omba na bongola motema. ²⁰ Kyeka, nga na temi o moziho, na komole. Bo moto aokyi njwesi njwa nga, ambi nzibola na munyolo o ingambi see, nga namozaa nee, emba nee amozaa na nga.»

²¹ «Owa molonga, naamophe nzela ya izala na nga o mumbanga njwa nga njwaa bokonzi. Bo wa longa nga, na bo wakye zala nga na Tata o mumbanga nwe njwa bokonzi.

²² Oli na matoo, aokye ikyiwo Bolobō o Mangomba!»

4

Bokokumbele bēe Nwaphongo o ikolo

¹ O sima ya maphoo mamana, nambakula ya wene ndokolo o ndoto: Mozibo monomo moziho o ikolo.

Emba njwesi monomo mokusi ndokolo mumbenzo njwaokaka nga phanza, njwa

† 2:28 2.28 Nyasesi owa mumbengu.

woko bofo: «Baa oni! Namoteya maphoo masenygesi iya sima.»

² Mbala yonoyo Bolobo boesi ya mpila. Ikyeka bofo, mumbanga monomo moli o ikolo, moto monomo azasi mi hwango. ³ Owazalaka mi mumbanga me abaka kangyengye ndokolo mabanga ma zasipe na saladowane. Seleka ya zingaka muna mumbanga na ingyengye ndokolo ifanga sa emerode. ⁴ Mbanga mako mabale mbuka ine yazingaka muna mumbanga, emba o ikolo sa ina mbanga, bankumu mako mabale mbuka bane hazalaka mi yango, balati bitabu bitane. O nzoto ya be, balataka biboko bia itela. ⁵ Nkakasi, nyesi na bingyinzzi yaba kytokolo o muna mumbanga. O boo pha muna mumbanga, ba tala sambo babaka balole na bokusi. Eli Malobo sambo ma Nwaphongo. ⁶ O boo pha mumbanga, naesi yawene ndokolo ebale enene ya maa ma sangyisangyi ndokolo molangyi.

Onte ya mumbanga na o mambale, manyama mane matonda na miyo na o boo na o sima. ⁷ Nyama eya boo yaulana na gboibo, eya ifale yaulana na ngombe eya moloo. Eya iyato yabaka na boo ndokolo pha moto emba eya ine yaulanaka na koko ekyephumbwe. ⁸ Manyama mane me mabaka yonoyo na yonoyo na mapapusa motoba matonda na miyo o mambale na onte. Na moo na mokolo temaemaka iwo obokye:

«Mosantu, mosantu, mosantu! Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi, yo owabaka, ooli na ookoye!»

⁹ Emba, imbele sisi saba manyama me makumbele nkyemo, maphe ngambo na melesi oka moto oozasi o mumbanga nwa bokonzi, moto oli na bomoo pho ya bofele na bofele, ¹⁰ bankumu mako mabale mbuka bane babaka bakyminyokye maboo o se o boo pha oozasi o mumbanga nwa bokonzi, babaka bakumisa Moto oli na bomoo pho ya bofele na bofele. Babaka bavakye biboko ba hene o boo pha mumbanga nwa bokonzi bambe wo henyekye:

¹¹ «Nkolo Nwaphongo wa banga, okokyi na nkyemo, ngambo na mwiya. Pho eli we moto owakyelela mbolo iso, wazingaka obokye ifee, yango mena yakyelama.»

5

Nwana wa Mpate okokyi izibola buku

¹ Emba namba yawene o eboko ya boloo pha oozasi o mumbanga nwa bokonzi, buku bonobo phaakoma hene na o motena na o ifanda, babobaka na mangyende sambo. ² Namba ya wene anzeli monomo

owa mwiya kaanjwane na hwesi mokusi yokye: «Okokyi iingola mangyende mama nza pho ya izibola buku bofo?»

³ Kasi ebe o ikolo, na o se naa o se ya manyete, moto na monomo takokaka iingola buku me naa ivaka ziyo omo. ⁴ Nalalaka na boikye pho tewazwanaka na moto monomo owakokaka ingola buku me na ivaka ziyo omo. ⁵ Kasi monomo onte ya bankumu amba wo na nga yokye: «Salela! Kyeka, owaunva, gboibo ya ifota sa Yuda, nkoko wa mokonzi Davidi, amoiingola mangyende sambo, amba zibola buku.»

⁶ Emba namba ya wene hwana wa mpate monomo owabaka ndokolo bamobomi atemi onte ya mumbanga nwa bokonzi, alungami na manyama mane, na na bankumu makoo mabale na bane. Abaka na membe sambo, na miyo sambo mali malobo sambo ma Nwaphongo matoma yo o mokyisi muso. ⁷ Hwana wa Mpate amba ya susinya, amba ya kpa na eboko ye eya boloo buku pha baka na ozasi o mumbanga nwa bokonzi. ⁸ Emba wakpa yo buku me, manyama mane na bankumu mako mabale mbuka bane bamba ya kusama o boo pha hwana wa mpate. Monomo na monomo aphilaka isangyi na bakopho bakyele hene na itela batondi na malasi, eli mabondesi ma basantu. ⁹ Babaka batube zembo siinyakune henyekye: «Iwe okokyi na ikpa buku na naifoingola mangyende; pho baebomaka, na malongo ma we, waikola pho ya Nwaphongo bato ba mabota maso, noko iso, bato baso, na nkyisi iso. ¹⁰ Obabuye bosoo pha banganga ba Nwaphongo pho ya imokyelele. Emba bamoba bakonzi ba mokyisi.»

¹¹ Bofele namba kula ya kyeka, namba yaoka nyesi ya baanzelu baikye. Babaka miluku na miluku, mankoto na mankoto bazingyi mumbanga nwa bokonzi, ebe na manyama na bankumu. ¹² Babaka batube na bokusi, henyekye: «Iwana wa mpate owa boma hene, akokyi na izwa mwiya, ezwele, zebi, bokusi, ngambo, nkyemo na nkuma.»

¹³ Namba yaoka bikyelamo biso bakye-lama o ikolo, o se, o se ya manyete na o ikolo sa mpiko eenene, biabaka bitube hene biso obokye: «Nkuma, ngambo, nkyemo na bokonzi pho ya bofele na bofele ife na oozasi o mumbanga nwa bokonzi na na hwana wa mpate.» ¹⁴ Emba manyama mane mabaka maanole mekye: «Ame!» Bofele bankumu bamba ya kusama maboo o se.

6

Nwana wa mpate kaingole mangyende

¹ Boβele namba yawene Nwana wa mpate kaingole buku. Waingola yo ingyende sa etatele mi mangyende sambo mafaka bēe na buku me, namba yaoka nyama eya o boo pha manyama mane kyeañwane ndokolo engyinsi, obokye: «Yaka!» ² Sima, namba ya wene mpunda etane. Moto owa baaka o ikolo sa yango aphisit itumbu. Bamba ya muuma pho akukosi mabita, ambi kula kyende pho ya ikukola mabita.

³ Waingola yo ingyende sa ibale, naesi yaoka nyama eya ibale kyeañwane: «Yaka!» ⁴ Boβele mpunda esuu esi yatokolo, yafaka mangola ndokolo njwenya. Moto owa baaka o ikolo sa yango, bamophe mumphata moanda, aesi yazwa bokonzi pha imanya bose o mokyisi pho ya obokye bato babukane.

⁵ Waingola Nwana wa mpate ingyende sa iyato, naesi yaoka nyama eya iyato kyeañwane: «Yaka!» Namba yawene punda iindo. Moto owa baaka o ikolo sa yango, aphisit o mafoko ekoo ekyemekye na bēe bozito pha mbolo. ⁶ Emba namba yaoka ndokolo njwesi onte ya manyama mane, mowo obokye: «Kilo yoooyo ya ble* kyebukane na nzanga yoooyo ya etoma. Emba bakilo baato ya oloze† pho ya nzanga ya etoma. Kasi saoto manzabi ma mauta na maa vinyo‡!»

⁷ Boβele waingola Nwana wa mpate ingyende sa ine, naesi yaoka nyama eya ine kyeañwane: «Yaka!» ⁸ Namba ya wene mpunda yoooyo eya bulua. Moto owa baaka o ikolo sa mpunda me kombo ye Iwa, na mokyisi njwa bawe momobengye. Babaphekye bokonzi o ete yoooyo mi bitee bine ba manyete pho ya iboma na mumphata, na nzala, iwa na manyama ma kabu ma mokyisi. ⁹ Imbele saa ingola Nwana wa mpate ingyende sa itano, naweni o se ya etumbelo mikali ma bato baaboma bēe pho ya lloba sa Nwaphongo na pho ya bonzoka pha bēe pha iimola Simo Elaa. ¹⁰ Babaka baañwane na bokusi bekye: «Owakolo Mokonzi mosantu, nōno imbele iye saamoya we yaambinya bato ba mokyisi, na ibaphe etumbu pho ya malongo ma banga?» ¹¹ Boβele, amba yaphe moto na moto etubu eetane. Amba yaonga na bēe obokye baziya njwana bokyi bofo, pho motuya njwa bebi na bēe bayoko basengyesi bēe ibaboma bowababoma bēe mokokye.

¹² Boβele namba ya wene Nwana wa mpate kaingole ingyende sa motofa. Imbele me, manyete mamba ya nyin-gana na bokusi. Munyele njwaindaka

ndokolo etubu eyindo, emba bokombe bosō phabutwaka ndokolo malongo. ¹³ Banyasesi ba ikolo bamba ya biya, bayakaa o se ndokolo mbuma ya fige naino iteiosi ibiye na eweēle. ¹⁴ Ikolo samba yalemo ndokolo iyakyi sianda sizingyi be. Mangomba maso na misanga maphikwaka o bilele bia bēe. ¹⁵ Bakonzi ba mokyisi, bato banene, bakonzi ba batuluku, bato ba ezwele na bato ba mwiya, bato baso ebe baombo naa mansomi, bamba kyemibomba o mabiko ma mafanga mali o mangomba. ¹⁶ Bamba butwa iwo na mangomba na na mafanga obokye: «Olokaalele, olobombe itakye na Moto ozasi o mumbanga njwa bokonzi pho yo salowene, na itakye na yoo ya Nwana wa mpate! ¹⁷ Pho mokolo muunene njwa yoo ya bēe mokokyi. Owamoteme nza?»

7

Elembetele ya Nwaphongo

¹ O sima ya maphoo mamana, namba ya wene banze bane batemi o mambale maso mane ma manyete. Bataye biweēle bine ba manyete pho ya obokye na ewele yoooyo salekana o manyete, na o ikolo sa mpiko eenene naa mi njwete. ² Emba namba ya wene anzelu omoyoko kaute bitokolo munyele. Mwanze me aphilaka elembetele ya Nwaphongo oli na bomoo. Na njwesi mokusi, amba ya añwanela banze bane bazwaka makokyi ma ikyela mokyisi na mpiko eenene bofo: ³ Yokye: «Sakyela mokyisi bofo, naa mpiko eenene naa nzete! Tosengyesi itaunva ikyela elembetele o mambanda ma bato ba etoma ba Nwaphongo wa banga.» ⁴ Emba namba yaoka motuya njwa bakyelaka bēe elembetele o mambanda ma bēe. Babaka bato nkoto munkama na makoo mane mbuka ine, ba mabota maso ma bana ba Isalayele. ⁵ Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Yuda, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Luβeni, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Gadi, ⁶ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Asele. Nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Nefitali, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Manase, ⁷ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Simeyo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Levi, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Isakale, ⁸ nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zabulo, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Zozefu, nkoto iko mbuka ibale ba ibota sa Benzame. Bēe baso bazwaka elembetele ya Nwaphongo o mbanda.

Moluku njwa bato baolomo

⁹ O sima ya maphoo mamana, namba kula yakyeka. Namba yawene moluku

* 6:6 6.6 Mbuma ikyi be ndokolo lōso. † 6:6 6.6 Mbuma ikyi be ndokolo maanza. ‡ 6:6 6.6 Mauta ma olive.

mwikye ŋwa bato mootemokokyi na moto itanga. Yabaka nkyisi iso, maḥota maso, bato baso na noko iso. Batemekye o ŋoo pha mumbanga ŋwa bokonzi na o ŋoo pha Nwana wa mpate. Balati bitobu bianda bitane na nkanga ya mabila o maḥoko. ¹⁰ Babaka baanwane na nyesi inkusi bekye: «Tobikyi na Nwaphongo wa banga ozasi o mumbanga ŋwa bokonzi, yo na Nwana wa mpate.» ¹¹ Emba banze baso balungyaka mumbanga ŋwa bokonzi, bankumu na manyama mane mamba kaa o ŋoo pha mumbanga ŋwa bokonzi maḥoo o se, bamba kumisa Nwaphongo. ¹² Babaka bawo bekye:

«Ame!

nkuma, nkyemo, zebi, melesi, ngambo, mwiya na bokusi

ife na Nwaphongo wa banga pho ya boḥele na boḥele! Ame!»

¹³ Mōnomo na bankumu amba ya ntuna: «Bato balati bitobu biitane, bali banza, bambi uta bi?» ¹⁴ Namba ya mobuyisa ngakye: «Nkolo, kyeeḥe nde we.» Amba ya wo na nga yokye: «Eli bato banyokolo ḥēe na boikye. Bakunyola bitobu bia ḥēe na malongo na Nwana wa mpate, yango mena bitobu ḥa ḥēe babutwa bitane.»

¹⁵ Yango mena batemi o ŋoo pha mumbanga ŋwa bokonzi ŋwa Nwaphongo.

Bamokyelele o Tempelo ye na moo na mokolo,

emba oozasi o mumbanga ŋwa bokonzi aababomba o se ya molaku nwe.

¹⁶ Ete bakule oka nzala,

ete bakule oka phowa ya maa,

moo na mowewe itikule batumba.

¹⁷ Pho Nwana wa mpate ooli onte ya mumbanga ŋwa bokonzi amoba mookosi wa ḥe.

Amokye na ḥēe o elele ekyetokolo maa,

maa maambya homoo,

Emba Nwaphongo amokunyola mbembe ikyitokolo o miyo ma ḥe.

8

Nwana wa mpate kaingole ingyende sa sambo

¹ Waingola Nwana wa mpate ingyende sa sambo, ikolo samba yaikala bose phenephe na ete ya ngonga. ² Emba namba ya wene banze sambo baateme o ŋoo pha Nwaphongo. Bamba ya ḥaphe mbenzo sambo.

³ Mwanze mosuu amba ya teme phenephe na etumbelo. Aphilaka etumbele ya malasi eya kyela ḥēe na itela, bamba mophe malasi maikye. Amba maḥonzela na maḥondesi ma basantu baso o ikolo sa etumbelo eya kyela ḥēe

na itela eli o ŋoo pha mumbanga ŋwa bokonzi. ⁴ Boḥele zungu sa malasi samba uta o eḥoko ya anzelu, samba baa o ŋoo pha Nwaphongo elele yonoyo na maḥondesi ma basantu. ⁵ Sima, anzelu amba ya kpa etumbele ya malasi, amba ya etonza na mwenya ŋwa etumbelo, amba evaka o se. Boḥele bingyinsi biamba yakyela, nyesi yamba okona, nkakasi yamba kyela na manyete mamba nyingana.

Mbenzo motoba ya etatele

⁶ Baanze sambo baaphilaka mbenzo sambo, bamba miḥongya pho ya iyulela.

⁷ Mwanze owa o ŋoo amba yaulela mumbenzo nwe. Mangbandangbala na ŋwenya na malongo yamba yakaa o se molongo. Etee yonoyo ya manyete mi biato, mopha mōnomo ŋwa nzete mi biato na nkata imbyo yazikaka.

⁸ Mwanze owa ibale amba yaulela mumbenzo nwe. Ekpele yonoyo eyaulana na ngomba enene ya mwenya yamba kye kaa o mpiko eenene. Etee yonoyo ya mpiko eenene mi biato yamba butwa malongo. ⁹ Ndambo yonoyo ya bikyelamo biife o mpiko eenene mi biato yamba wa, na ndambo yonoyo ya masuwa mi biato yamba otono.

¹⁰ Mwanze owa iyato amba yaulela mumbenzo nwe. Nyasesi mōnomo omunene amba biya o ikolo, kangyengye ndokolo yanzi. Amba kye ka o etee yonoyo ya ebale mi biato na o bilele bitokolo maa.

¹¹ Nkombo ya nyasesi me eli (Bololo). Mophaa ŋwa maa mōnomo mi biato ŋwa butwaka bololo, emba bato baikye bamanywaka maa me ma bololo mamana bawaka.

¹² Mwanze owa ine amba yaulela mumbenzo nwe. Etee yonoyo ya moo mi biato, na etee yonoyo ya bokombe mi biato, na etee yonoyo ya banyasesi mi biato ya nyinganaka. Bitee bianyinganaka biamba butwa enzombi. Nzanga ebungye ndambo yonoyo ya saa ya yango mi biato na mokolo nde homo mobungye ndambo yonoyo ya enzombi ya yango mi biato.

¹³ Boḥele namba kula yakyeka. Naesi yawene koko yonoyo kyephumbwe o ikoloo. Naesi yaoka kyanwane na bokusi obokye: «Eye Ngongo! Eye Ngongo! Eye Ngongo pho ya bato ḥa mokyisi, pho ya mbenzo ya mbomela yamoulela Baanze baato!»

9

¹ Boḥele anzelu wa itano amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yawene nyasesi mōnomo auti o ikolo amba ka o se. Emba bamba mophe iphungola sa ifela siinene

siizindo. ² Nyasesi me amba yazifola sina ibela me siinene siizondo. Zungu samba ya tokolo omo ndokolo zunguu sitokolo o itumbu siinene. Emba munyele na muuwe yabutwaka sindo. ³ Bofele ntete yamba tokolo o sina zungu, yamba nyangwa o mokyisi. Bamba iphe bokonzi ndokolo boli na maphalakasa ma manyete. ⁴ Bamba katela ntete me obokye yango saoto nkata, ndemo na nzete. Kasi ikyele bofe nde bato batebali na elembetele ya Nwaphongo o mbanda. ⁵ Tefaikaka phe ntete nzela ya iboma bato me, kasi nde ya ifanyokolo na bokusi makombe matano. Bolosi bokyele waatwe ntete me boli ndokolo waatwe iphalakasa moto. ⁶ Nkolo me, bato bamoluka iwa kasi ete basizwe. Bamoiwa iwa kasi iwa saabalota.

⁷ Ntete yaulanaka na mapunda mabongya bée pho ya ebasi. O nzoto ya yango, yalataka biboko ndokolo na eboko ya itela. Mafoo ma yango mabaka ndokolo maboo ma bato. ⁸ Yabaka na suwe ndokolo suwe ya babasi, emba mino ma yango mabaka ndokolo mino ma gbogbo. ⁹ Mantolo ma yango mabaka ndokolo ilati ebuni, toko ya maala ma yango yabaka ndokolo toko ya mitomba mbila moifende bée na mapunda maikyee maakyilingane o ebasi. ¹⁰ Ntete me yabaka na bitengu ndokolo nyela ya maphalakasa. Emba na bitengu me, yakokaka ikyela bato bofe pho ya makombe matano. ¹¹ Mokonzi njwa ntete eli anzelu wa ibela siinene siizindo. Na munoko njwa Ebele bamobangye «Abado», emba na munoko njwa baela bamobangye «Apoliyoni»,* kyelukye iwoo obokye «Mooti». ¹² Ngongo eya o boo eleka. Kyeka mangongo mabale maakule yaa o sima.

Mumbenzo njwa motoba mooka

¹³ Bofele anzelu owa motoba amba ya ulela mumbenzo nwe. Namba yaoka njwesi monomo moute o matuu ma etumbelo eya itela eeli o boo pha Nwaphongo. ¹⁴ Njwesi me njawoko na anzelu owa motoba owa philaka mumbenzo obokye: «Ingola banze bane bakanga bée phenephe na ebale ya Efrate.» ¹⁵ Bamba ya ingola banze bane babaka baziya nde sina imbele, muna mokolo, bona bokombe na ena epha eya sengyelaka bée iboma ndambo yonyo ya bato mi maato. ¹⁶ Emba namba yaoka motuya njwa batuluku banwane na mampunda. Babaka bamiliyo nkama ibale. ¹⁷ Nabawenkye, ndokolo o ndoto, mampunda na baná baa mabaa. Balataka bibende ba mangola ndokolo njwenya, bulee ndokolo ibanga

sa motiya, boli ndokolo mobulubutu mookusi. Nzoto ya mapunda yabaka ndokolo nzoto ya gbogbo, emba noko ya bée yabaka kyilowe njwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mookusi. ¹⁸ Njwenya, zungu na muuwe ndokolo mobulubutu mootumbe yaabaka noko ya bée kyilowe, eli mangongo maanene maato maabomaka ndambo yonyo ya bato ba mokyisi mi maato. ¹⁹ Pho bokonzi pha mampunda boli o noko na o nyela ya be. Nyela ya bée yaulanana na manzo, nyela me ili na nzoto ikyibusungye na ikyela bofe.

²⁰ Kasi mangongo maanene me temaika boma bato baso. Bato baikalaka tefaike le bitoma ba mafoko ma bée bibe, baikalaka nde ikumisa malobo maabe, bikyeko bi-akyela bée na itela, na bibuni, na mabanga naa na nzete, bitebikoky iwene, naa iyoka, naa itambula. ²¹ Bato me tefaikaka le iboma, mpee, ikyela bondumba na iba.

10

Mwanze na buku bookyiky

¹ O sima ya maphoo me, namba ya wene anzelu mosu, mokus, kaute o ikolo. Impata sonoso simozingyi ndokolo alati etobu, nkyemo izingyi boo phe. Boo phe phabaka ndokolo munyele, makolo me ndokolo makonzi ma njwenya. ² O eboko ye, aphilaka buku bokyiky bozibosi bée. Amba ya teye itambe se sa boloo o ikolo sa mpiko eenene, itambe sa bowe o ikolo sa manyete. ³ Amba yaanjwana na njwesi mokus ndokolo gbogbo kyebule. Waunva yo iyanwana, bingy-inzi sambo bamba ya okana. ⁴ Emba waunva ika bingy-inzi sambo, naunvaka koma maphoo maokaka nga. Naesi yaoka njwesi monomo mouti o ikolo mowo na nga obokye: «Maphoo maawo bingy-inzi sambo maikale ingyende, samba na makama.»

⁵ Bofele anzelu owa wenekye nga atemi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete, amba yakata selea Nzambe, ⁶ na nkombo ya Nwaphongo ooli na bomoo pho ya bofele na bofele, owa kyela ikolo, muse, mpiko eenene na iso ili omo. Mwanze yokye: «Nkolo eteikule ba! ⁷ Kasi nkolo yamooka bée anzelu owa sambo atati iulela mumbenzo nwe, yamoba ikokyisama sa sekyele ya Nwaphongo, bowayimola yo basali bée baimosi.»

⁸ Emba njwesi njwa okaka nga moute o ikolo njwamba kula wo na nga obokye: «Kyende, kpa buku boingosi bée o mafoko

* 9:11 9.11 Kyelukye iwoo obokye: «Mooti».

ma anzelo otemi o ikolo sa mpiko eenene na o ikolo sa manyete.»

⁹ Namba ya susana phenephe na anzelo, namba ya mofondo obokye ampe buku bookyiki. Amba ya wo na nga yokye: «Obokpe obozee. O ibu sa we, buku me phamoba bololo, kasi o munoko phamoba lele ndokolo boo.»

¹⁰ Namba yakpa buku me bookyiki o mafoko ma anzelo namba ya bozaa. O munoko nwa nga, phabaka na lele ndokolo boo, kasi waunva nga ibozaa, pha butwaka bololo o nkundu ya nga. ¹¹ Bofele bamba ya wo na nga: «Osengyesi ikula imola yaabongya Nwaphongo pho boiye pha bato, pho ya nkyisi, pho ya noko, na pho ya bakonzi.»

11

Manzoka mabale

¹ Bofele, bamba ya mpe emekyelo ya phanda. Baamba ya wo na nga obokye: «Teme, kyende meka phanda pha tempelo ya Nwaphongo, na etumbelo. Oombe na tanga motiya nwa bato baakumisa Nwaphongo omo. ² Ole mokpengba nwa tempelo, samumeka, pho haunva molele bato batebaebe Nwaphongo. Be bamekyita mokyisi mosantu na makolo makombe mako mane mbuka mabale. ³ Emba namotoma manzoka ma nga mabale obokye nkolo nkoto na mikama mibale mbuka mako motoba, balate mangoto,* haumole maphoo ma nga.»

⁴ Manzoka mabale me, eli nzete ibale ya olive na mabele mabale matemi o boo pha Nkolo wa mokyisi. ⁵ Bo moto monomo amekyi ibakyla bofe, nwenya nwamotokolo o noko ya be, emba nwamoboma baine ba be. Nde phele, bo moto amekyi ibakyla bofe, mowesi nwa be mosengyesi iba ndengye mena. ⁶ Manzoka me mali na bokonzi pha ikanga ikolo, emba na mbula tekoki na ino mi nkolo ikiyimole be maphoo na Nwaphongo. Bali na bokonzi pha ibuya maa malongo na pha itoma bisenzo biikye o mokyisi nde bozingyi be. ⁷ Emba wamunva be iwo maphoo pho ya Nwaphongo, nyama ekyetokolo o ibela siinene siizindo yamoya nwana na be, yabaleka na bokusi, yababoma. ⁸ Bifembe ba be bamoikala o musongo nwa mokyisi munene moeya be na nkombo ya Sodomo na Ezipito, nde elele me eya bakaka be Nkolo o ekulusu. ⁹ Pho ya nkolo iyato na ndambo, bato baso, noko iso, na nkyisi iso yaamoyaa pho ya iyakyeke bifembe

me, emba etebaanole obokye babikunde. ¹⁰ Bato baso ba mokyisi bamoba na nkyisa pho ya iwa sa be, bamokumba, bamoumana mbolo, pho baimosi ba Nwaphongo babale babana tebaikaka bale bese. ¹¹ Kasi sima ya ina nkolo iyato na ndambo mina, moemo nwa bomoo mouti na Nwaphongo, mofanyolesi, emba baamba ya teme. Emba bato babaka babakyeke, babuto na phakolo boobo. ¹² Baamba yaoka nyesi mokusi o ikolo mofawole obokye: «Baa o ni!» Baamba ya baa o ikolo onte ya impata, o miyo ma baine ba be. ¹³ Nde o sina imbele, manyete mamba ya nyingana na bokusi penza. Etee yonyo ya mokyisi mi bikoo yaamba ya beko, emba bato koto sambo bamba wa o etokyisa me. Baabikaka, na bona boobo, bamba kumisa Nwaphongo owa ikolo.

¹⁴ Ngongo eya ibale elekaa. Kyeka, waikasi nwana fonte bofo, ngongo eya iyato kyeye.

Mumbenzo nwa sambo

¹⁵ Bofele, anzelo owa sambo amba yaulela mumbenzo nwe. Nyesi nkusi yamba ya okana o ikolo, kyiwobokye: «Ujwanja eye, bokonzi pha mokyisi bobuto oka Nkolo wa banga na Klisto we, amobaa na bokonzi pho ya bofele na bofele!» ¹⁶ Bankumu mako mabale mbuka bane baabaka bazasi o mbanga ya be o boo pha Nwaphongo, bamba kaa maboo o se, bakumisa Nwaphongo ¹⁷ bekye: «Nkolo Nwaphongo ekambambasi, iwe owabaka na ooli, toephe melesi pho okyeesi mwiya nwa we munene emba oteye bokonzi pha we. ¹⁸ Emba bato ba nkyisi iso batombi, kasi nde yoo ya we eesi. Eli nde imbele sa iyunva bato batoko mokyisi, isambisama pho ya bawe. Eli imbele samophe we mbano oka basali ba we baimosi, basantu na baakumole nkombo ya we, ebe bato pha ebe bato baanene!»

¹⁹ Emba tempelo ya Nwaphongo eli o ikolo yamba zibwa. Mofeta nwa sangola nwanwa wenene o tempelo ye. Bofele nkakasi yamba ya wanda, nyesi ya bato yamba yaokana, bingyinsi, manyete mamba nyingana na mbula ekusi eya mangbandangbala yamba boo.

12

Nwanwasi na Dalagona (nyama eli ndokolo Mungoto)

¹ Elekyesako yonyo enene etokosi o ikolo: Nwanwasi monomo alati munyete ndokolo etobu, bokombe o se ya makolo me, emba o moto nwe alati eboko ya

* 11:3 11.3 Balataka ngoto pho ya iteya obokye bali na ilaka.

bokonzi ya banyasesi iko mbuka babale. ² Abaka na ibu, abaka kaanywane nzanga pho ya bolosi pha eswete ya ibota.

³ Bofele elekyesako esuu ekuli tokolo o ikolo: Yabaka Dalagona yonoyo enene ya mangola ndokolo nwenya. Yabaka na nzoto sambo na membe iko, emba moto monomo na monomo nwalataka eboko ya bokonzi. ⁴ Nwela nwe ntwakomboko mopha monomo nwa banyasesi ba ikolo mi biato, abavakaka o se. Dalagona yamba kye teme o soo pha ntwasi okolukye ibota pho aze ntwana me wa motokolo yo. ⁵ Bofele, amba ya bota ntwana wa lele. Eli yo moto owamokamba mafota maso na bokusi na phimbo ya ebuni. Emba bamba ya kye na ntwana we phenephe na Nwaphongo na na mumbanga nwe nwa bokonzi. ⁶ Bofele ntwanwasi amba lota o bokye. Nwaphongo amobongyisa elele yonoyo omo pho bamozeya nkolo nkoto na nkama ifale mbuka mako motofa.

⁷ Bofele, ehasi yamba ba o ikolo. Mikayele na banze bee bamba ya ntwana na Dalagona. Emba Dalagona na banze baaka yee me banwanaka na be, ⁸ kasi taika koka. Yango mena Dalagona na banze bee tefakulaka ba na elele o ikolo. ⁹ Bamba movaka onze, Dalagona omunene, nzoo eekasi, yo owa laa bee nkombo ya Zabulu na Molemba, mokose wa mokyisi mobimba. Bamovakaka yo na banze bee o se.

¹⁰ Bofele, namba yaoka ntwesi monomo mokusi o ikolo mowo obokye: «Ujwanwa eye, eli imbele sa Nwaphongo wa banga saibikya, sa bokonzi, na sa mwiya; Masiya we aweninye bokonzi phe. Pho bamovaka o ifanda, iyo owabaka kasongyele febi na banga na moo na mokolo o soo pha Nwaphongo wa banga.

¹¹ Kasi bee bamolongyi na malongo ma Ntwana wa mpate, na pho ya bonzoka pha bee pho ya lloba sa Nwaphongo.

Baanola iyambya bomoo pha bee nono o ibaa salota iwa.

¹² Yango mena ba na nkyisa, ikolo na bato baazasi omo. Ngongoo eli na bee, mokyisi na mpiko eenene, pho Zabulu auti oli bee, atondi na yoo ekusi, pho aebi obokye takuli ba na nkolo nzikye.»

¹³ Wa wene Dalagona obokye bamovakyi o se, amba tata iwinya ntwanwasi owabotaka ntwana wa lele. ¹⁴ Kasi bamba ya phe ntwasi mapapusa mafale ma koko enene pho aphumbwe obokye abee itakye

na nzoo, o elele eya mobongyisa bee pho ya imozeya bipha biato na ndambo.

¹⁵ Bofele, nzoo yamba ya lowa maa maikye ndokolo ebale o sima ya ntwanwasi pho mamozinza. ¹⁶ Kasi manyete mamba ya sunga ntwanwasi, emba manyete mamba ingwa mamba ya mina ebale eya lowaka Dalagona. ¹⁷ Bofele, na yoo ekusi eli ne na ntwanwasi, Dalagona amba buya mabita me nde na mumboto nwa ntwanwasi me ntwaikalaka, eli baakumole mifeko ma Nwaphongo na bali manzoka ma Yesu. ¹⁸ Bofele, Dalagona amba ya kye teme o mokukulu nwa ebale eenene.

13

Manyama mabale ma kabu

¹ Bofele, namba ya wene nyama yonoyo eya kabu etokosi o mpiko eenene. Yabaka na membe iko na na nzoto sambo. O ikolo sa zembe sonoso na sonoso, yalataka eboko ya bokonzi, emba o ikolo sa nzoto me bakomaka nkombo ekyetole Nwaphongo.

² Nyama eyawenekye nga yaulanaka na ngo. Makolo ma yango mabaka ndokolo maka ulusu, emba munoko nwa yango ndokolo ntwaka gbogho. Emba Dalagona amba ephe bokusi phe, mumbanga nwe nwa bokonzi na bokonzi bonene. ³ Moto monomo mi nzoto ya Nyama mena ntwabaka ndokolo mozokyi phota ya iwa, kasi phota enene mena yamba bela. Mokyisi munso nwa kamwaka, ntwamba butwa ibenga ena Nyama. ⁴ Emba baso bamba ya kumbela Dalagona pho aphekye Nyama bokonzi. Bamba na ya kumbela Nyama bekye: «Ookoka na Nyama nza? Ookokyi injwana na yango nza?»

⁵ Nyama yamba ya pheeme nzela ya imitata na ya itola. Emba yamba ya pheeme bokonzi pha ikyela etoma makombe mako mane mbuka mafale. ⁶ Yamba ya ingola munoko pho ya itola Nwaphongo, pho ya itola nkombo ye, na elele ezasi yo na bato baali ne o ikolo. ⁷ Nyama yamba ya pheeme makokyi ma injwana mabita na basantu na maibanyete. Yamba kula ya pheeme bokonzi oikolo sa mafota maso, bato baso, noko iso, na nkyisi iso. ⁸ Bato baso bali o mokyisi, tata o etatele ya mokyisi, batebaika bee koma nkombo o buku pha bomoo pha ntwana wa mpate owa boma be, bamokumbela nyama me.

⁹ Oli na matoo ma ioka, aokye

¹⁰ Owa lakyema mobokami, bamoboka. Owalakayema obokye amowa na sendo, amowa na sendo.

Eli imbele sa basantu sa ilendendala na sa iphila ianola.

¹¹ Bofele, namba yawene nyama eya ifale kyetokolo o manyete. Yabaka na

membe mafale ndokolo njwana wa mpate, kasi yabaka kyewo ndokolo Dalagona. ¹² Eli na bokonzi bosoboli na nyama eya obo eya tokoloko o mpiko eenene, kyebokeyelele o boo pha nyama me. Nyama eya tokoloko o manyete na bato baso bali o mokyisi bakumbelaka nyama eya tokoloko o mpiko eenene eyazokaka phota ya iwa eya belaka. ¹³ Yakyelaka bilekyesako binene, nono o iuya njwenya mouti o ikolo nono o se o miyo ma bato baso. ¹⁴ Pho ya makokyi maephe bde maikyela bilekyesako biso babina o miyo ma Nyama eya o boo, yazwa nzela ya ikosa bato baso ba mokyisi. Nyama me yaabatoma nono o iteye ekyeke pho ya ngambo ya nyama eyabaka na phota ya sendo eyakulaka butwa na bomoo. ¹⁵ Bofele, bambaph nyama me makokyi maiphe ekyeke ya nyama bomoo, na ndengye obokye ebutwe iwo na iboma moto munsu owa mofa sakumbela ena ekyeke. ¹⁶ Bofele, nyama me yamba tomisa bato baso na bokusi, baphomba na bangyengye, bato ba ezwele na babola, bansomi na baombo obokye bazwe elembetele o eboko ya boloo naa o mbanda. ¹⁷ Emba moto takokyi iomba na iungya ekpele botali na elembetele me, naa nkombo ya nyama naa motango mokokaa na nkombo ye.

¹⁸ Wawa waongye zebi. Moto oli na malondo atokolo tina ya motango njwa nyama, pho eli motango njwa moto. Emba motango nwe eli nkama motaba na mako motofa mbuka motofa (666).

14

Nwana wa mpate na bato baikola yo

¹ Bofele, namba kula yawene Nwana wa mpate atemi o ikolo sa ngomba ya Siona. Abaka yo na bato nkoto mukama na mako mane mbuka ine (144.000). Nkombo ya Nwana wa mpate na nkombo ya ango makomamaka o mambanda ma bde. ² Bofele naesi yaoka njwesi monomo mouti o ikolo, njwaulanaka na toko ya kanda ya ebale enene na na toko ya engyinsi eekusi. Emba molomba njwa okaka nga njwabaka ndokolo waaboko bawandi ba isangyi. ³ Bofele bato me babaka batube zembo siinyakune oboo pha mumbanga njwa bokonzi na oboo pha bikyelamo bine bili na bomoo na oboo pha bankumu. Moto takokaka ieba zembo me, bote yabaka nde bato nkoto munkama na mako mane mbuka ine (144.000) baikola bde o mokyisi. ⁴ Bde tebaika eba babasi, tebaikaka oto nzoto ya de. Babaka babengye Nwana wa mpate bilele biso biikyende yo. Bde baikolamaka onte ya bato ndokolo mbuma

ya boo pho ya Nwaphongo na pho Nwana wa mpate. ⁵ Noko ya bde teyaika woo bole, tefali na mooya.

Imbele sa itenela bato bolombe sikokyi

⁶ Bofele, nambakula yawene anzulu mosuu kaphimbwe o ikolo owoo. Abaka na Simo Elaa eya bofele ya iyimola bato baso bali o mokyisi, bato baso, mafota maso, noko iso. ⁷ Abaka kawo na njwesi mokusi: «Lota Nwaphongo, omokumbele! Pho imbele se sa isambisa bato sikokyi. Kumbela mokyisi wa ikolo na munse, wa mpiko eenene na bilele bitokolo maa o manyete!»

⁸ Emba anzulu mosuu owa ibale amba ya benga owa o boo, amba wo yokye: «Ekaa, ekaa, Babilone eenene! Yango eyabaka kyenweya bato ba nkyisi iso maleku ma yoo ya bondumba pha yango!»

⁹ Bofele, anzulu mosuu owa iyato, owabaka kababengye, amba wo na njwesi mokusi yokye: «Bo moto akumbesi nyama na ekyeke ya yango, bo azwe elembetele o mbanda naa o eboko, ¹⁰ amunyweya maleku maabongyi bde o kopho ya yoo ya Nwaphongo, sa nkaa ya imakonda. Moto me amowene mpasi onte ya njwenya na onte ya mobulubutu mootumbe, o boo pha banze basantu na o boo pha Nwana wa mpate. ¹¹ Bato baso bakumbele nyama na ekyeke ya yango, na ozwe elembetele na nkombo ya yango, etefaeme na moo na mokolo. Zungu sa njwenya siibanyokolo samobaka sibaa pho ya bofele na bofele.»

¹² Yango mena, eli imbele sa ilendendala pho ya basantu babombe mibeko ma Nwaphongo na sa iphila ianola oka Yesu. ¹³ Bofele namba yaoka njwesi monomo mouti o ikolo, mowo obokye: «Koma bobo: Tata unjwanjwa eye, nkyisa ili na bato baawa onte ya Nkolo.» Bolobo yokye: «Nde phele, baeme pho ya bitoma bia be, pho bitoma bia bde bibabengye.»

Inoko mbuma ya mokyisi

¹⁴ Bofele namba kula yawene: Yabaka impata sitane. Emba namba yawene ndokolo njwana wa moto azasi o ikolo sa impata me. O moto nwe, alataka eboko ya bokonzi eyakyla bde na itela, emba o mafoko, aphisi sengu ootu. ¹⁵ Bofele anzulu mosuu amba ya tokolo o tempelo. Amba yaanwanela na njwesi mokusi ozasi o ikolo sa impata, yokye: «Kyelela sengu ya we, noko mbuma. Imbele sikokyi sa inoko mbuma, pho mbuma ya mokyisi iosi!»* ¹⁶ Bofele owazalaka o ikolo sa ipata amba ya vaka sengu o mokyisi, emba bambamba yanoko mbuma o mokyisi mobimba.

* 14:15 14:15 Imbele ya bakawa

¹⁷ Boḃele, anzelu mosu amba yatokolo o tempelo eli o ikolo. Ne me aphilaka sengu eotu.

¹⁸ Boḃele, anzelu mosu amba yatokolo o etumbelo. Abaka na bokonzi o ikolo sa nwenya, amba yaanwanela na nwenya mokusi anzelu owaphilaka sengu eotu, yokye: «Kyelela sengu ya we eotu, noko bikango ba mbuma ya vinyo bili o mokyisi, pho mbuma ye iosi.» ¹⁹ Boḃele anzelu amba ya vaka sengu ye o mokyisi, amba ya noko mbuma ya vinyo yabaka o mokyisi, amba ivaka o isungu sa yoo ya Nwaphongo. ²⁰ Bamba ya kye ama ina mbuma o ebonga ya mokyisi, emba isungu me sabutwaka itokolo nde malongo. Malongo me mamba ya luka bakilometele mikama miato, bo iteye mpunda omo nde ezindi noko o munoko.

15

Baanze sambo na bisenzo baa mbomela

¹ Boḃele, namba yawene o ikolo elekyesako esuu enene na ya ikamwa: Banze sambo baphisi bisenzo sambo baa mbomela. Pho yoo ya Nwaphongo yamokokiyisama na bisenzo babina.

² Boḃele, namba ya wene ndokolo mpiko eenene eya talatala baeyangyinye na nwenya. Baalonga o ebasi ya nyama, batebaikazwa elembetele ye na motango nwa nkombo ye, batemi o ikolo sa mpiko eenene eya talatala, baphisi masangyi ma Nwaphongo. ³ Babaka batube zembo sa Mose, mosali wa Nwaphongo, na zembo sa Nwana wa mpate:

«Nkolo Nwaphongo Ekambabasi, bitoma ba we bili binene na ba ikamwa! Mokonzi wa nkyisi inso, manzela ma we mali ma bosembo na ma phele!

⁴ Nkolo, owa moḃa sa elota nza?

Owa moḃa sakumola nkombo ya we nza? Pho we mampenza oli mosantu.

Bato ba nkyisi iso bamoya kusama o boo pha we,

pho bato baso bamowene bitoma ba we ba bosembo.»

⁵ O sima, namba yawene o ikolo, tempelo eli na moḃeta nwa sangola eingo, ⁶ emba banze sambo baphilaka bisenzo sambo bamba tokolo omo. Balataka bitobu bia nkungye ya nyama, bitane, binyengye. O mobimbi, bamizekyitinye na mokaba nwa itela. ⁷ Nyama yonyoyo onte ya manyama mane me yamba yaphe banze sambo bakopho sambo baakyela bēe na itela, batondi na yoo ya Nwaphongo oli na bomoo pho ya boḃele na boḃele. ⁸ Boḃele, tempelo yamba tonda na zungu pho ya

nkyemo ya Nwaphongo na ya mwiya nwe. Boḃele, na moto takokaka inyolo o tempelo, noko wakokya bante sambo bisenzo sambo.

16

Bakopho sambo ba yo ya Nwaphongo

¹ Boḃele, namba yaoka nwenya mokusi moute o tempelo, mowo na banze sambo obokye: «Kyende kye sweya bakopho sambo ba yoo ya Nwaphongo o mokyisi.»

² Emba anzelu owa o boo amba yakye sweya kopho ye o mokyisi. Boḃele ingata sonoko siikyele bolosi samba ya tokolo bato baso babaka na elembetele ya nyama na babaka bakumole ekyeko ya yango.

³ Mwanze owa ibale amba ya sweya kopho ye o mpiko eenene. Maa mamba ya butwa ndokolo malongo ma ebembe, emba ekpele eso ekyebikye o motema nwa maa yamba waa.

⁴ Mwanze owa iyato amba ya sweya kopho ye o bibale binene na o bilele bitokolo maa. Emba maa maso mamba ya butwa malongo.

⁵ Boḃele namba ya oka anzelu oli mokonzi nwa maa kawo yokye:

«Oli na bosembo, iwe Mosantu ooli, na owaḃaka, pho oli owaakolo moteni wa malombe.

⁶ Pho bowasweyaka bēe malongo ma basantu na baimosi, ombikula baphe nde malongo obokye banywee.

Bazwe lokokyi na be.»

⁷ Boḃele, namba yaoka nwenya monomo moute o etumbelo mowo obokye:

«Ee, Nkolo Nwaphongo ekambabasi, malombe ma we mali ma phele na ma bosembo.»

⁸ Boḃele anzelu owa ine amba ya sweya kopho ye o munyele, emba munyele nwaamba ya pheeme nzela ya izikya bato na nwenya nwe. ⁹ Emba bato bamba zika na mbambisa nkusi. Bamba butwa itela nkombo ya Nwaphongo oli na bokonzi o ikolo sa bisenzo. Kasi tebaikaka bongola ntema ya bēe obokye babutwe imokumbela.

¹⁰ Mwanze owa itano amba ya sweya kopho ye o ikolo sa mumbanga nwa bokonzi nwa nyama. Emba bokonzi phe phamba ya butwa o enzombi. Bato bamba butwa imitwa lole pho ya bolosi.

¹¹ Bamba tola Nwaphongo owa ikolo pho ya minyoko na mangata ma be, kasi tebaika le bitoma ba bēe biibe.

¹² Boḃele anzelu owa motoba amba ya sweya kopho ye o ebale ya Efrate, emba ebale yamba oma pho ya ibongyisela bakonzi baute mbale ekyetokolo munyele

nzela. ¹³ Emba namba ya wene malobo maato maabe maaulana na mangboku matokolo, bona o munoko nwa dalagona, booyoko o munoko nwa nyama, na booyoko bosuu o munoko nwa moimosi owa boole. ¹⁴ Eli malobo ma hazabulu makyele bilekyesako. Mamba kye oka bakonzi ba mokyisi mobimba, pho mabaangyinya pho ya mabita ma mokolo munene nwa Nwaphongo Ekambambasi.

¹⁵ Kyeka, naye ndokolo mwibi. Nkyisa na owa mokyengyele na owa mobanza bitobu bee pho yo sakyee bolumbu naa yo sa oka soo.

¹⁶ Malobo me mamba angyinya bakonzi o elele ekyebangye bee na munoko nwa ba Ebele «Armagedo.»

¹⁷ Bofele anzelu owa sambo amba ya sweya kopho ye o muuwe. Nwesi monomo mokusi njwamba ya tokolo o tempelo, moute o mumbanga nwa bakonzi, mowo obokye: «Waumbo!» ¹⁸ Bofele, yamba ya baa nkakasi, bingyini na manyete inyingana na bokusi. Manyete manyinganaka na bokusi na ndengye yonyo obokye naino toloweni bom tata boli moto o mokyisi. ¹⁹ Mokyisi munene njwamba kabana na bitee biato, emba nkyisi iso iyoko yamba bukwa. Emba Nwaphongo amba ya umunya Babilone enene. Amba ephe kopho etondi na maleku ma yoo ye. ²⁰ Misanga miso milemo na mangomba maso temakuli wenene. ²¹ Mangbandangbala manene maazito mambauta o ikolo mamba ya kalela bato. Ingbandangbala sonoso sabaka na bozito pha bakyilo makoo mane. Emba bato bamba tola Nwaphongo pho ya esenzo ya mangbandangbala, pho esenzo me yataaka kula leka boobo.

17

Babilone, eyakolo ndumba

¹ Bofele monomo na banze sambo baaphilaka bakopho sambo aamba ya-susinya oli nga. Aamba yawo na nga yokye: «Yaka. Namooteya moambo nwa ndumba oomunene okobe o mokukulu nwa mpiko eenene. ² Bakonzi ba mokyisi balala ne. Bato ba mokyisi balangaka maleku ma bondumba phe.»

³ Bofele Bolobo phamba ya nyolele, emba anzelu amba yakye na nga o bokye. Namba yakyewene njwasi monomo azasi o ikolo sa nyama eya mangola, eyakomamaka nzoto mobimba na mankombo maitola. Nyama me yabaka na nzoto sambo na membe iko. ⁴ Nwasi me, alataka bitobu ba mangola ba motiya, biingyengye ndokolo itela na ndokolo mabanga ma motiya na bayaka. O

eboko, aphilaka kopho ya itela etondi na maphoo mabe ma sokoto ya bondumba phe. ⁵ O mbanda ye, bakoma nkombo yonyo ya sekyele: «Babilone oomunene, nyango wa mandumba na wa maphoo ma boobo ma mokyisi.» ⁶ Bofele, namba yawene njwasi me alangyi malongo ma basantu na malongo ma manzoka ma Yesu. Waamowene nga, nakamwaka na bokusi koleka. ⁷ Ndokolo anzelu kambe ya wo na nga yokye: «Kokamwe pho ya'ye? Namoeyimola sekyele ya njwanwasi na ya nyama eemunyanye, eeli na nzoto sambo na na membe iko. ⁸ Nyama eweni we mena yabaka, kasi tekuli ba. Yamotokolo o ifela sinene siizindo, emba yamoya lekana nono o ewele ya yango. Emba bato ba mokyisi batebaika koma bee nkombo o buku pha bomoo tata etatele ya mokyisi, bamokamwa wamowene bee nyama. Pho nyama me yabaka, tekuli ba, kasi yambakula yaa.»

⁹ «Wawa waongye ifaa na malondo na na zebi sa ikokolela maphoo. Nzoto sambo eli makosi sambo elele eezasi njwanwasi me. Makosi me mambe na teya bakonzi sambo. ¹⁰ Bakonzi batano baunva waa, owa motoba alii. Owa sambo naino taesi; kasi waamoya yo, ngala ye etekoko. ¹¹ Nyama eyabaka, emba tekuli ba, eli nde yango nyama eya njwambi. Eli o motango nwa manyama sambo, kasi kye ya lekana nono o ewele ya yango bofele.»

¹² «Membe iko maaweni we eli bakonzi iko bali naino sakyelela bokonzi pha be. Kasi bamokyelela bokonzi pha bee na nyama nde pho ya njwana imbele mokuwe. ¹³ Bee baso bali nde na phowa yonyo: Iphe mwiya nwa bee na bokonzi pha bee oka nyama.

¹⁴ Bamunjwana na njwana wa mpate, kasi njwana wa mpate aabanyete, pho ali Nkolo wa ba nkolo na Mokonzi nwa bakonzi. Aabanyete yo na baabanga be, baacolo be, na baamiambya ne phele.» ¹⁵ Bofele anzelu amba yawo na nga yokye: «Maa maaweni we, elele ekyezale njwasi owa ndumba, eli bato, moluku nwa bato, nkyisi na noko. ¹⁶ Membe iko maweni we na nyama eweni we, yamoina njwasi owa ndumba. Baamole bombonzi, baamoika na bolumbu. Bamozza nsoti ye, bamba na motumba o njwenya. ¹⁷ Pho Nwaphongo akyesi o mandondo ma bee maumunya maikokya phowa ye. Baamakokya na booka. Bamozza bokonzi pha bee o maboko ma nyama nono imbele samokye-isama maphoo ma Nwaphongo.»

¹⁸ «Emba njwanwasi oweni we, eli mokyisi muunene moli na bokonzi oikolo sa bakonzi ba mokyisi.»

18

Ikaa sa Babilone

¹ Sima me, naesi ya wene anzelu mo-suu kaute o ikolo. Abaka na bokonzi bonene, emba nkyemo ye yawenniyaka munse munsu. ² Bofele, amba yaanjwana na njwesi mokusi yokye:

«Ekaa, Ekaa, Babilone eenene!»

Ebuto eziye ya bazabulu, na ibombo sa malobo maso maa sokoto, na [ibombo sa mambulu na manyama] maso maasokoto na ma inganga.

³ Pho yabaka kyenweya bato ba nkyisi iso maleku ma yo ya bondumba phayango.

Bakonzi ba mokyisi bakyela ne bondumba, na baungye ba mbolo ba mokyisi bamikume na bomboti phe.»

⁴ Bofele namba ya oka njwesi mosuu o ikolo mowobokye:

«Mana oka ye, bde bato ba nga!

Pho bde saangana ne o masumu me, naa sanyolo o bisenzo biili nde pho ye.

⁵ Pho masumu me manukaa nono o ikolo, Emba Nwaphongo amba na umunya bitoma be biibe.

⁶ Omokyele nde bowakyelaka yo debi, lookyesi yo, omobuyisa lango mbala ibale. O kapho eyasobinyaka ne maleku me, omosobinyisa omo mbala ibale.

⁷ Nde bo wamikumolaka yo na bomboti phe,

nde bomo me omobenza minyoko na mangonde.

Pho o ndondo ye abaka kamiwale obokye:

“Nazasi ya mokonzi,

sili bozengye,

esimbe nakyela ngonde nono mokolo monomo.”

⁸ Pho ya bomo, bisenzo biso bamoyelela nde na mokolo monomo:

Iwa, mangonde, zilo,

emba amba na zika na njwenya.

Pho Nkolo Nwaphongo owamosambisa ali Ekambambasi.»

⁹ Emba bakonzi ba mokyisi baakyelaka ne bondumba na baakumaka ne baamolela, bamba na miima pho ye, wamowene bde zunguu sa bozikakye phe.

¹⁰ Bamoteme itakye pho ya ilota minyoko me, bamba wo bekye:

«Eye ngongo! Eye ngongo!

Mokyisi muunene, Babilone, mokyisi mookusi,

nde na imbele sikuwe bofo moambo muumbo enyete!»

¹¹ Na baungye ba mbolo balele, bakyele ngonde pho ye; pho na moto taakule omba mbolo ya bde. ¹² Mbolo ya bde me eli: Itela, ebuni ya phalanga, mafanga

mamotiya, mayaka, bitobu ba bakyela bde na kungye nsanda na bitobu baman-gola, nzete ya solo mpimbo, mbolo ya membe ma mbongo, nzete ya motiya, bibuni, na mafanga ma marbre, ¹³ na mbolo ikyi bongya ntoma, na malasi, na yombo, na mpaka ekye tumbe bde pho ya iyambya zungu sa solo, na maleku na mauta, na falini na ble, mangombe na mampate, mampunda na mitomba mbila, na baombo na baakyemi. ¹⁴ Emba iso yaamengyelaka we ibuto itakye nawe. Iso ya bomboti na iindaa iyeloti, otokule izwa nono mokolo monomo. ¹⁵ Baungye ba mbolo baakumaka ne, bamobutwa itakye ne pho ya ilota minyoko. Bamolela, bamokyele ngonde, ¹⁶ bamowo bekye:

«Eye ngongo, eye ngongo!

Mokyisi muunene njwa lataka bitobu ba mangola na ba motiya,

na biingyengye ndokolo itela,

na ndokolo mafanga ma motiya na mayaka.

¹⁷ Pho nde na njwana imbele sikuwe ezwele eso yocoto!»

Emba batambuse baso ba avinyo na ba masuwa na baso bakyele mabanga, bakyele bitoma na balobi o mpiko eenene, bamba butwa itakye ne. ¹⁸ Wa wene bde zungu sa njwenya mozikya mokyisi muunene, bamba butwa ilika nyangye:

«Mokyisi iye mokokanakyi na mokyisi muunene mumu!» ¹⁹ Bamba ya phila mafoko o nzoto, baamba ya lika nyangye, bazase ngonde, bekye:

«Eye ngongo, eye ngongo!

Mokyisi muunene njwaakumiá bato baso bali na masuwa o mpiko eenene,

mombi otono nde na njwana imbele mokuwe bofo!»

²⁰ Ikolo, kumba pho ya otono sa njwango!

Na bde basantu, ba toma na bde baimosi,

kumba me pho Nwaphongo omosambise pho ya bofo pha ekyelaka yo.

²¹ Bofele anzelu monomo oomokusi, amba tomba ibanga sonoso saulana na munzelo muunene, amba sikumbya o mpiko eenene, amba wo yokye:

«Kyeka, nde bomo bofo, bowamovaka bde Babilone, mokyisi muunene.

Emba etebakule mowene.

²² Etebakule oka toko ya isangyi oka ya we, nyesi ya fatubi, baulesi ba maphengo na mbenzo.

Etebakule zwa na motusi monomo oka ya we.

Na toko ya munyilele etekule okana oka ya we.

²³ Saa ya tala etekule ngyengye oka ya we.

Ete bakule oka njwesi na munzenga molongyi na ekamba ye,
pho baungye ba we ba mbolo babaka bato banene ba mokyisi,
pho bonganga pha we bokose nkyisi iso.»

²⁴ Emba oka ya we bazwa malongo ma baimosi, ma basantu na ma bato baso baboma b̄e o mokyisi.

19

¹ O sima ya maphoo mamana, namba yaoka ndokolo nyesi nkusi ya moluku njwa bato o ikolo, kyiwo obokye:

«Aleluya! Lobiko, nkyemo na mwiya ili na Nwaphongo wa banga!*

² Pho yo katene malombe me o phele na na bosomebo.

Pho anyeti njwanwasi owa ndumba oomunene owa otoko mokyisi na bondumba phe.

Aenzee malongo ma basali b̄e mi yo.»

³ Bofele bamba kula yawo b̄ekye:

«Aleluya!

Emba zungu sa izika sa mokyisi muunene me sibaa o ikolo pho ya bofele na bofele!»

⁴ Bakumu mako mafale mbuka bane na manyama mane bamba ya kusama o boo pha Nwaphongo, bamba mokumbela ozasi yo o mumbanga njwa bokonzi, b̄ekye: «Ame! Aleluya!»†

Eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpante

⁵ Bofele njwesi monomo njwamba uta o mumbanga njwa bokonzi mowo obokye:

«Kumisa Nwaphongo wa banga b̄e basali b̄e baso,

b̄e bamolote, ebe b̄e bato pha, ebe b̄e bato banene!»

⁶ Bofele nakuli yaoka ndokolo toko ya moluku nwikye njwa bato, na ndokolo toko ya maa maikye, na ndokolo njwesi monomo njwa bingyinsi bikusi kyiwo obokye:

«Aleluya, pho Nkolo Nwaphongo wa banga Ekambambasi aweninye bokonzi phe.

⁷ Tosepele, tofe na nkyisa, tomokumole pho eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpata ekokyi.

Nwasi we amibongye.

⁸ Bamolase etobu ya motiya eya peto ekye ngyengye.

Pho etobu me, eli bitoma ba bosomebo ba basantu.»

⁹ Bofele amba yawo na nga: «Koma: Nkyisa ili na bato baabangyi b̄e o eseleko ya bolonga pha Nwana wa Mpate.» Amba

kula wo na nga yokye: «Eye eli phele maloŋa ma Nwaphongo.»

¹⁰ Bofele, namba yakaa o makolo me pho ya imokusamela. Amba yawo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali na nga nde mosali boli we, na boli b̄ebi na we bali manzoka ma Simo ya Yesu. Kusamela nde Nwaphongo. Pho maloŋa ma Yesu, eli Bolobo pha iimola maphoo.»

Masiya alongyi

¹¹ Bofele, namba yawene ikolo sizifoo, ikyeka bofo, punda etane, emba moto owabaaka mi yango nkombo ye Owaakolo na Owa phele phele, yo kasambisa, kambe na njwana ebasi na bosomebo. ¹² Miyo me malole ndokolo njwenya, o moto nwe, alati biboko biikye ba bokonzi. Bamokoma o nzoto nkombo yonyo ekyebe nde yo mampenza. ¹³ Alati munkoto monomo munyakata na malongo. Nkombo ye «Maloŋa ma Nwaphongo.» ¹⁴ Emba batuluku ba ikolo babaka bamobengye o sima ba baa o ikolo sa mampunda batane, balati bitobu ba motiya, bitane, na ba peto. ¹⁵ Bofele, mumphata mootu njwamba tokolo o munoko nwe pho ya iwanda nkyisi. Amoikamba na phaakolo bokusi. Amokyita mbuma ya vinyo o isungu sa yoo ekusi ya Nwaphongo Ekambambasi. ¹⁶ Emba o ikolo sa munkoto nwe na ebelo ye bakoma nkombo: «Mokonzi njwa bokonzi na Nkolo ya bankolo.»

¹⁷ Bofele, namba ya wene anzelu monomo atemi onte ya munyele. Amba yaanjwana na mambulu maso mafaka maphumbwe o ikolo na njwesi mokusi, yokye: «Yaka, angana b̄e baso pho ya eseleko enene ya Nwaphongo! ¹⁸ Pho oya zaa nsoti ya bakonzi, nsoti ya bakonzi ba batuluku, nsoti ya baakusi, nsoti ya bapunda na baaba o ikolo sa b̄e, nsoti ya mansomi maso na ya baombo me, ebe ya bato baa ngambo na ya bato pha!»

¹⁹ Bofele, namba yawene nyama na bakonzi ba mokyisi na batuluku ba b̄e baanga pho ya njwana ebasi na oozasi o ikolo sa mpunda na batuluku b̄e.

²⁰ Bofele, bamba yaakya nyama yo na moimosi wa bole. Na bilekyesako bakye-laka yo o boo pha nyama, akosaka bato bazwaka elembetele ya nyama na baabaka bakusamele ekyeko ya yango. B̄e baso babale, bamba bavaka bamoo o itumbu sa njwenya na mobulubutu mootumbe.

²¹ Emba baaikalaka bamba baboma na mumphata njwaatokoloko o munoko njwa oozasi o ikolo sa mpunda, emba mambulu maso mamba ya mitonzaa na nsoti ya b̄e.

* **19:1** 19.1 Alleluya kyelukye iwoo obokye tokumole Nwaphongo. † **19:4** 19.4 Ame kyelukye iwoo: Le obokye ebe babona.

20

Mambula nkoto

¹ Bobele, namba yawene anzelu monomo kaute o ikolo, aphisi iphungola sa ifela siizindo na munyololo monomo munene o eboko ye. ² Amba yaakya Dalagona, nzoo eekasi, eeli Zabulu na Molembe nde yo, amba ya ebaka maphanga pho ya mambula nkoto. ³ Amba ya evaka o ifela siizindo, saakangaka yo na iphungola na na ingyende pho yango sakula kosa bato ba nkyisi nono waamokoka mambula nkoto. Sima me, yamoonga obokye baeyingole pho ya njwana imbelele sikuwe.

⁴ Bobele, namba yawene mbanga ya bokonzi. Baazalaka mi yango, babaphekye bokonzi pha isambisa. Namba na yawene mikali ma bato baabomaka bée pho ya bonzoka pha bée pho ya Yesu na pho ya iloba sa Nwaphongo. Na baabomaka bée pho tebaikaka kumbela nyama naa ekyeko ya yango, na baatebaikaka zwa elembetele o mbanda naa o eboko. Bamba kula butwa na bomoo, bamba ya baa na ngala ya bokonzi bée na Klisto mambula nkoto.

⁵ Eye eli ikundwa sa ntubo. Bawe baayoko tebaikaka butwa na bomoo oboo pha obokye mambula nkoto mamana makokye.

⁶ Nkyisa na bosantu ilii na baaikundwa sa ntubo.

Iwa sa ifale tesili na bokonzi o ikolo sa be, bamoba banganga ba Nwaphongo na Klisto, emba bamobaa na ngala ya bokonzi ne mambula nkoto.

Ekpee ya Molembe

⁷ Emba bo mambula nkoto malekaa, bamba ya tokolo Molembe o boloko, ⁸ emba amokye kosa bato o matuu mane ma munse, nkyisi me baibangye Goge na Magoge. Aباangyinya pho ya ebasi, motango njwa bée moli ndokolo munsengye njwa mpiko eenene. ⁹ Bobele, bamba ya nyangwa o mokyisi mobimba, balungyaka nganda ya basantu na mokyisi njwaalobo bée zinga. Emba njwenya njwautaka o ikolo njwamba ya bazikya. ¹⁰ Bobele, Molembe owabakosaka, bamba mokumbya o itumbu sa njwenya na mobulubutu moozikya, o elele eli nyama na moimosi owa boole. Baamunyokolo na moo na mokolo pho ya bobele na bobele.

Moambo njwaa suka

¹¹ Bobele, naesi ya wene mumbanga monomo muunene motane, na oozasi mi njwango. Na ikolo na munse ya lotaka itakye ne, ya lemoko bobele. ¹² Namba

yawene bawee, baangambo na baapha batemi oboo pha mumbanga njwa bokonzi. Emba bamba yaingola ba buku. Bamba ya ingola na buku bosuu, eli buku pha bomoo. Bamba ya sambisa bawe ikokana na bitoma ba be, nde bo wakoma bée o ba buku. ¹³ Bobele, mpiko eenene yamba yaambya bawe ba yango, iwaa na mokyisi njwa bawe bamba yaambya bawe ba be. Moto na moto asambisamaka kokokana na bitoma be. ¹⁴ Bobele, bamba ya bavaka iwaa na mokyisi njwa bawe o itumbu sa njwenya. Itumbu sa njwenya elii iwa sa ifale ¹⁵ Bo moto nkombo ye teyakomamaka o buku pha bomoo, bamovakaka o itumbu sa njwenya.

21

Ikolo siinyakune na munse muunyakune

¹ Bobele, namba yawene ikolo siinyakune na munse muunyakune. Pho ikolo sa etatele na munse njwa etatele yalemoko, na mpiko eenene teyakulaka ba. ² Namba na yawene mokyisi mosantu, Yelusaleme eenyakune, kyeute o ikolo oka Nwaphongo, emibongye ndokolo njwana ngondo oomilangyinyise pho ya ikye vana na lele we.

³ Namba oka njwesi monomo munene motokolo o mumbanga njwa bokonzi, mowo obokye: «Kyeke molaku njwa Nwaphongo onte ya bato. Amozala elele yonyo na be, emba bée bamoba bato be, emba yo amoba Nwaphongo wa be. ⁴ Aabakunyola mbembe o miyo ma be. Iwa etesikule baa. Ngonde etekule baa ilela etesikule baa, minyoko etemikule baa, pho maphoo ma maakasi malekana.»

⁵ Emba owabaka azasi o mumbanga njwa bokonzi yokye: «Kyeke, nakyele maphoo maso maanyakune!» Amba kula wo yokye: «Koma maphoo mama pho maphoo me mali ma phele, makokyi bato ilemela.» ⁶ Amba kula ya wo na nga yokye: «Waumbo! Nga nali alfa na omega, etatele na mbomela. Moto oli na phowa ya maa, naamophe maa ma bomoo nde pha oelele ekyetokolo maa. ⁷ Molongyi amozwa ilaka saasina, emba nga namoba Nwaphongo we, emba yo amoba njwana wa nga. ⁸ Kasi bato ba ifale, na baale ianola, bato ba mpee, na babomi ba bato, bato baakyele bondumba, banganga, baakumisa bikyeko, na bato ba boole, iyalo sa bée sili o itumbu sa njwenya moolole na mobulubutu mootumbe: Mena eli iwaa sa ifale.»

Yelusaleme eenyakune

⁹ Bobele, monomo na banze sambo baphilaka bakopho sambo baatondi na

bisenzo sambo ma mbomela, amba yawo na nga yokye: «Yaka, namoeteya njwasi okulukye Nwana wa mpate ilonga.»

¹⁰ Boloblo amba yakye na nga o ikolo sa ngomba enene na eanda. Amba ya nteya mokyisi mosantu, Yelusaleme, eyautaka o ikolo oka Nwaphongo. ¹¹ Nwaabaka mungyengye na Nkyemo ya Nwaphongo. Bongyengyeyke me phabaka ndokolo ibanga sonoso sa motiya siweningya na mbale na mbale. ¹² Mokyisi me njwa lungamaka na bikuka biinene na bianda. Mokyisi me njwabaka na na mafala iko mbuka mafale. O ikolo sa mafala me yabaka banze iko mbuka babale na mankombo makomamaka omo. Mankombo me eli mankombo ma mafota iko mbuka mafale ma bana ba Isalayele. ¹³ Bii tokolo munyele wali mafala maato, biikyee waa munyele mafala maato, bii booo likolo mafala maato na bii booo ngyele mafala maato. ¹⁴ Emba bikuka bialungyaka mokyisi babiwangyaka na makonzi iko mbuka mafale. O ikolo sa mana makonzi, bakomaka mankombo ma batoma iko mbuka babale ba Nwana wa mpate.

¹⁵ Mwanze owabaka kawo na nga aphilaka mumekyele njwa phanda njwakyela bée na itela. Amekaka phanda pha mokyisi, pha mafala na pha bikuka. ¹⁶ Phanda pha mokyisi me phabaka ndengye yonoyo mambale maso mane. Amba ya meka phanda pha mokyisi na mumekyele njwa phanda njwaakyela bée na itela. Nwabaka na phanda pha ba sitade nkoto iko mbuka ifale (12.000).^{*} ¹⁷ Bofole amba yameka bonene pha bikuka. Babaka na bonene pha bakude munkama na mako mane mbuka ine (144), anzelu amekaka phanda me nde bokomekye bato.[†] ¹⁸ Emba ekuka me baetongaka na mafanga ma zasipe. Mokyisi bamokyelaka na itela sikunyosi be, njwaulanaka na molangyi mungyengye. ¹⁹ Makonzi maso maphisi bikuka ba mokyisi mali ma mafanga ma motiya makomela be. Ikonzi sa etatele sili sa zasipe, sa ifale sa saphile, sa iyato sili saa kalesedwane, sa ine saa emerode, ²⁰ sa itano sili sa saladwane, sa motofa sa kolonoline, sa sambo sa kilisolite, sa njwambi sa belile, sa ibuwa sa topaze, sa iko sa kilizopalase, sa iko na monomo sa yaseti, sa iko mbuka ifale sa ametisite. ²¹ Emba mafala iko mbuka mafale eli mayaka iko mbuka mafale. Ifala sonoso na sonoso basikyelaka na yaka yonoyo. Musongo njwa mokyisi njwabaka na itela

sakunyola bée siweningya na mbale na mbale.

²² Kasi onte ya mokyisi, sikawene tempelo. Pho tempelo ye eli Nkolo, Nwaphongo Ekambambasi na Nwana wa mpate. ²³ Emba mokyisi me temosenyeni na munyele naa na bokombe pho ya imoweninye. Pho nkyemo ya Nwaphongo kyimoweninye, na Nwana wa mpate ali tala ya njwango. ²⁴ Nkyisi yamotambula na saa ya njwango, na bakonzi ba mokyisi bamoyelela nkyemo ya be. ²⁵ Mafala ma mokyisi me etebaamazife na mokolo monomo, pho omo mokolo etemoofe. ²⁶ Emba nkyisi iso yamoya na nkyemo na na kaa ya bée omo. ²⁷ Emba ekpele yonoyo ya sokote etenyolo omo, ebe baakyele mapho maabe maaso naa maabole. Kasi yamunyolo omo nde baakoma bée mankombo o buku pha bomoo pha Nwana wa mpate.

22

¹ Bofole, amba ya nteya ebale ya maa na bomoo mangyengye ndokolo ibanga sa motiya siweningya na mbale na mbale, maute o mumbanga njwa bokonzi njwa Nwaphongo na Nwana wa mpate. ² Onte ya musongo njwa mokyisi, o maphanga ma ebale, yabaka njwete monomo njwa bomoo njwaabaka mobote mbuma iko mbuka ifale na mbula. Nwabaka mobote mumbuma monomo na bokombe bonoboo, emba maakyi ma njwete me mafaka mabikya nkyisi. ³ Etewakule ba ilakama.

Emba mumbanga njwa bokonzi njwa Nwaphongo na Nwana wa mpate njwamoba o mokyisi me, emba basali bée baamokumbela. ⁴ Emba bamowene booo phe, nkombo ye bamoekoma o mambanda ma be. ⁵ Emba etewakule ba mokolo, etebakule sengyela na tala naa na munyele pho Nkolo Nwaphongo amoba saa ya be, bamoba bakonzi pho ya bofole na bofole.

Iya sa Yesu

⁶ Bofole, anzelu amba yawo na nga bofo: «Eye eli mapho ma phele na maakoyi bato ilemela.» Nkolo Nwaphongo okophe Boloblo oka baimosi, amba ya toma anzelu we pho ya iteya basali bée mapho masenyeni njwana bonte iya.

⁷ «Kyeeka, namoya izele. Nkyisa na moto owamobanza mapho mawo moimosi o buku bofo.»

⁸ Eli nga Yoane, moto awaoka na owawene mapho mamana. Waawene na waaoka nga, namba yakaa o makolo

* **21:16** 21.16 Sitade, eli mumekyele njwa ba Ela. Sitade yonoyo ekoka na ba metele mikama motofa na mako njwambi (680 m). † **21:17** 21.17 Kude eli emekyele ya ba Ela ekoka na ba satimetele mako matano (50 cm), phanda me babokpe banda o mooolulu na suka ya munse njwaanda.

ma anzelu owanteyaka maphoo mamana pho ya imokumbela. ⁹ Bobele, amba ya woo na nga yokye: «Sakyela babona! Nali moto wa etoma nde holi we na bebi na we baimosi, na baso baabanza maphoo ma buku bofo. Kokusamele nde Nwaphongo!» ¹⁰ Bobele, amba kula ya wo na nga yokye: «Maphoo ma moimosi maali o buku bofo, we samakanga ingyende, pho imbele sikomi phenephe. ¹¹ Moto ootoli na bosembo aikale nde iba sa bosembo. Emba moto wa bosembo aikale nde na bosembo phe, moto wa maphoo sokoto aikale nde na sokoto mee, emba mosantu akule mibuya mosantu.»

¹² «Kyeka, namoya izele. Emba iphuti sa nga sili na nga. Namophe moto na moto ikokana na bitoma be. ¹³ Nga nali Alfa na Omega, moto owa o boo na owa mbomela, etatele na suka.»

¹⁴ Nkyisa ili na bato baakunyola bitobu ba be. Pho bamoba na bokonzi pha iza mbuma ya nwete nwa bomoo na pha inyolo o mafala ma mokyisi muunene. ¹⁵ Kasi manva, na banganga, na bato ba bondumba, na babomi ba bato, baakumisa bikyeko, na moto munsu

okokyele na owa zinga boole, bamoikala o nze.

¹⁶ «Nga Yesu, natomi anzelu wa nga pho abe nzoka ya maphoo maso mamana o mangomba. Nga nali munkanga nwa ibota sa Davidi, nali maanguma okongyengye waa mumbengu.»*

¹⁷ Bobele, Bolobo na nwasi okolukye be ilonga, bekye: «Yaka!» Moto okokye awoo ne yokye: «Yaka!» Ooli na phowa ya maa aye. Okozingye maa ma bomoo, aya makpaa nde pha.

Maphoo ma mbomela

¹⁸ Nga naesi nzoka oka moto munsu oookye maphoo ma baimosi mali o buku bofo. Bo moto abakyise lowo losuu mi mango, Nwaphongo aamobakyisela bisenzo biawooomoo o buku bofo. ¹⁹ Emba bo moto amanye ndambo ya maphoo mi buku pha baimosi bofo, Nwaphongo amumanya iyalo se sa mbuma ya nwete nwa bomoo, na saa mokyisi mosantu, yaawooomoo o buku bofo.

²⁰ Nzoka ya maphoo mama kawo yokye: «Ee, Namoya izele!» Ame, yaka, Nkolo Yesu!

²¹ Le obokye ngolu ya Nkolo Yesu ebe na bato baso.

* 22:16 22.16 Nyasesi owa mumbengu.